Belg. 251 Xo / 1822

Digitized by Google

JAARBOEKEN

VAN HET

KONINGRIJK DER NEDERLANDEN

DOOR

MARTINUS STUART.

HET JAAR 1822.

JAARBOEKEN
VAN HET
KONINGRIJK DER NEDERLANDEN
DOOR
MARTINUS STUART,
GESCHIEDSCHRIJVER DES RIJKS.

1822.

1822

TE AMSTERDAM,
BIJ E. MAASKAMP.
1826.

376 -

Digitized by Google

Belg 251 lo / 1822

Digitized by Google

JAARBOEK

VAN

1822.

Het ſtreelend vooruitzigt eener gebeurtenis, welke, op het einde des jongstverloopen jaars, aller harten met eene blijde verwachting had vervuld, zag zich aanvankelijk met eene gewenschte uitkomst bekroond, door de gelukkige bevalling der Prinſes *van Oranje* van eenen zoon, in welks bezit echter de natie zich ſlechts zeer kortſtondig mogt verheugen. Hoezeer het vroegtijdig afſterven dezes vorſtelijken telgs bij alle de leden van het Koninklijk geſlacht eenen diepen indruk verwekte, zoo zag hetzelve echter, gedurende den loop van dit jaar, door geen ander toeval van ernſtigen aard, eenige ſtoornis te weeg gebragt in het onderling heil en genot van hartelijke liefde en eensgezindheid. Hierdoor, alsmede door eene, zoowel binnen als buiten 's lands, ongeſtoorde rust, niettegenſtaande de toenemende zorgelijke ſtand der Europeſche Staatshandelingen en gebeurtenisſen, zoowel voor als na de opening van het congres te Verona, vond het eerbiedwaardig Hoofd van den Staat eene gunſtige gelegenheid tot voltooijing, in overeenſtemming met de vertegenwoordigers der natie, van onderſcheidene hoogst belangrijke maatregelen van wetgeving, waaraan een aanmerkelijk gedeelte des jaars werd toegewijd, nadat hiertoe, gedeeltelijk, reeds in het vorige jaar de grond was gelegd. Bovendien zag men, in het aangeboden ontwerp eens Wetboeks van Koophandel een weldadig blijk Inleiding.

Digitized by Google

van den ijver des Beſtuurs tot eene beſpoedigde daarſtelling der meest dringend geoordeelde organieke maatregelen, en, zoowel hierin als in de oprigting eener Nederlandſche Maatſchappij van volksnijverheid, alsmede in den onafgebroken voortgang der ondernomene belangrijke werken, een bewijs van deszelfs bezorgdheid ter opbeuring van de kwijnende hoofdtakken des volksbeſtaans. Eene ſteeds afnemende noodzakelijkheid, om door middel van ſtrenge toepasſing der beſtaande wetsbepalingen, ſommige overtredingen, waardoor de openbare rust inzonderheid bedreigd werd, te ſtraffen, wekte de hoop op, dat met de meer en meer toenemende hechtheid en vastheid des geheelen ſtaatsgebouws, ook deszelfs onderſcheidene deelen meer tot elkander pasſen en zich tot het geheel voegen zouden. Voorts bleef eene meer en meer opgewekte godsdienſtigheid bij het edelst gedeelte der bevolking, als eene blijde verſchijning van den tijd, wederom niet onopgemerkt, terwijl de ſteeds klimmende belangſtelling in al wat den geest opheft en veredelt het vooruitzigt opende, dat het herboren Nederland zich deszelfs, eenmaal zoo roemrijk bekleede, plaats in het vak der kunſten en wetenſchappen meer en meer waardig zoude betoonen, en hierin met de overige beſchaafde natiën gelijken tred houden. Bijzondere rampen, welke van tijd tot tijd, als zoo vele donkere wolken, het tafereel der jaargebeurtenisſen verduisteren, en inzonderheid in de hoofdſtad Amſterdam, alsmede in het Luxemburgſche, droevige ſporen achterlieten, vonden in de algemeene liefdadigheid en hulpvaardigheid, ook bij andere gelegenheden ten toon geſpreid, deels eene volkomene heeling, deels eene zeer merkelijke verzachting. Het een en ander zal, vertrouwen wij, bij de mededeeling der bijzonderheden des afgeloopen jaarkrings, geene onbeduidende ſtoffe ter vermelding opleveren, hoezeer dan ook het oordeel des tijdgenoots over de belangrijkheid van het verhaalde niet ſteeds tot veilige leiddraad voor den teboekſteller dienen kan, welke zich

de ſtriktſte volledigheid en naauwkeurigheid met de meest mogelijke beknoptheid tot onveranderlijke wet heeft geſteld.

Het Koninklijk Huis, hetwelk aanhoudend ten verheven voorbeeld van ſtille en, alle openbare geruchtmaking vermijdende, huiſelijke deugden verſtrekte, zag hiervoor wederom een zoet loon bereid in de teekenen van hartelijke verkleefdheid, bij onderſcheidene heugelijke gelegenheden, door den landzaat aan den dag gelegd.

De vijfde verjaardag van Z. K. H. den Erfprins *van Oranje* werd, op den 19den Februarij, behalve door andere bij dergelijke feestvieringen gebruikelijke plegtigheden, in de reſidentie 's Gravenhage mede gevierd, met het geven eener ſerenade, door de muzijkanten van het garnizoen voor het paleis van den Prins *van Oranje*. — Te Weesp, alwaar deze feestdag in dit jaar te gelijk met het vijftigjarig jubel van het Raadhuis dier ſtad, met regt als een pronkſtuk van bouwkunde beroemd, inviel, werd door burgemeesteren een prachtige maaltijd van bijna 50 couverts gegeven, op welken, onder andere, de bouwgereedſchappen, bij het leggen van den eerſten ſteen gediend hebbende, ten toon geſpreid waren. Aan de leden der dienstdoende ſchutterij werd brood, kaas en wijn uitgedeeld, zijnde de voorgevel van het raadhuis zelve, des avonds, op eene ſierlijke wijze verlicht. Verjaardag van den Prins *van Oranje*.

De verjaardag van Z. K. H. Prins *Frederik* werd insgelijks gevierd met het geven eener ſerenade, onder de venſters van het paleis, door Z. K. H. bewoond. Na een dejeuner bij den Prins had, des namiddags, een luisterrijk maal en des avonds een bal en gala ten hove plaats. Van Prins *Frederik*.

Z. K. H. vereerde in de maand April, benevens Prins *Frederik Wilhelm Lodewijk* van Pruisſen, de ſtad Leyden met een kortſtondig doch heugelijk bezoek. Op den 10den van evengemelde maand des Z. K. H. bezoekt Leyden.

ochtends ten 8 ure, aan het huis van den hoogleeraar Mr. *C. J. van Aſſen* afgeſtapt zijnde, begaven zich HH. KK. HH., na eenige oogenblikken vertoevens, in gezelſchap van voornoemden hoogleeraar en die des hoogleeraars *J. Clariſſe*, naar de akademie ter bezigtiging van den ſenaat-kamer, vervolgens den *ortus medicus*, het anatomiſch-phyſiologiſch kabiet en verdere bezienswaardigheden bezoekende. Van daar terug gekomen vertoefden de Prinſen nog omtrent een half uur aan het huis van meergemelden hoogleeraar, zich te half elf op weg naar Amſterdam begevende.

De Koninklijke familie te Amſterdam. Ten vier ure kwamen HH. KK. HH. ter gemelde ſtede aan, zijnde ruim twee uren vroeger, aldaar mede aangekomen HH. MM., benevens Prinſes *Marianne*, welke zich in denzelfden voormiddag van 's Gravenhage derwaarts op reis begeven hadden. — Des anderen daags werd het zich aldaar bevindend luisterrijk gezelſchap, tot niet geringe vreugde der ingezetenen, nog vergroot door de aankomst van Z. K. H. den Prins *van Oranje*, welke ten half tien ure des ochtends aan het paleis afſtapte. Z. M. verleende ten half elf ure gehoor aan de officieren der ſchutterij en van het garnizoen der ſtad, waarna, ten elf ure, de algemeene groote audientie plaats had, welke buitengewoon luisterrijk was. Des middags was er diner ten hove, en des avonds werd de ſchouwburg met de tegenwoordigheid der hooge aanwezige Vorſtelijke perſonen vereerd. — Op den 12den bezochten HH. MM. de akademie van beeldende kunſten, onlangs in de hoofdſtad in werking gekomen, zich voorts des avonds naar den Hoogduitſchen ſchouwburg begevende, alwaar de Koninklijke familie, zoo als mede des anderen daags in den Franſchen, met alle blijken van eerbied en toegenegenheid ontvangen werd. —— Op den 14den, zijnde zondag, werd de ochtend-godsdienst door Hoogstdezelve bijgewoond in de Nieuwe Kerk, onder het gehoor van den Eerw. *J. Fabius*, ſedert den jare 1820 Predikant ter genoemde ſtede. — Den 15den des avonds bezocht de Koninklijke fa-

milie andermaal den Stads Schouwburg, alwaar het oorſpronkelijk, door den heer *J. van Walree* vervaardigd, treurſpel *Diederijk en Willem van Holland* vertoond werd, en HH. MM. zoowel bij Hoogstderzelver komst als bij het verlaten van den ſchouwburg, op het einde der vertooning, door een talrijk en aanzienlijk publiek met hartelijke toejuichingen begroet werden. Des anderen daags, 's ochtends ten $6\frac{1}{2}$ ure, reed Z. M. uit, ten einde het op de voormalige Oost-Indiſche Compagnies-werf, door een noodlottig toeval, grootendeels ingeſtort gebouw in oogenſchouw te nemen. Z. M. begaf zich te dien einde aldaar in een vaartuig, liet zich achter om het gebouw rond varen, en voorts wegens de bijzonderheden van deze ramp op het naauwkeurigst onderrigten. Aan het paleis terug gekeerd, verliet Z. M., benevens Hoogstdeszelfs doorluchtige gemalin en H. K. H. Prinſeſſe *Marianne* de ſtad, zich op weg naar Soestdijk begevende. Z. K. H. Prins *Frederik* vertrok een weinig later, in gezelſchap van den Prins *van Pruisſen*, nadat laatstgenoemde Prins van eene ligte onpasſelijkheid, door de zorg van den geneesheer *van Maanen*, gelukkig herſteld was.

Reeds op den 13den bevorens had men te Utrecht, te 5 ure des avonds, HH. KK. HH. de Prins en Prinſes *van Oranje*, benevens de jonge Prinſen derzelver zonen, in een jagt zien aankomen, wordende hetzelve van een tweede gevolgd, waarin zich het gevolg van HH. MM. bevond. Uit het jagt komende ſtapten HH. KK. HH. in de aldaar op hen wachtende rijtuigen, waarmede Hoogstdezelve, langs den ſtads ſingel, naar Soestdijk vertrokken. Prins *van Oranje* naar Soestdijk.

In den namiddag van den 18den keerde H. M. benevens Prinſes *Marianne* in de reſidentie terug, wordende aldaar, op denzelfden dag, gevolgd door Prins *Frederik* en Prins *Frederik Wilhelm Lodewijk van Pruisſen*, van een uitſtap naar de Helder terug keerende. Terugkomst der Koninklijke familie in de reſidentie.

Ten gemelden dage vertrok Z. M., des morgens Z. M. te Bruſſel,

ten 5 ure, van 's Gravenhage naar Brusſel, alwaar Hoogstdezelve des avonds aankwam. — Op den 21ſten was Z. M. aldaar in den ſchouwburg tegenwoordig, telkens, bij het inkomen en vertrekken, met de levendigſte toejuichingen ontvangen wordende.

Reis van den Prins van Pruiſſen in de Nederlanden.

Op den 29ſten had de ſtad Antwerpen het geluk Prins *Frederik*, benevens deszelfs doorluchtigen reisgenoot, den Prins *van Pruiſſen*, in haar midden te zien aankomen, hebbende HH. KK. HH. derzelver intrek in het *hotel du grand Laboureur* genomen. Den volgenden morgen reden zij vroegtijdig uit, ten einde het garnizoen en de vesting-werken te inſpekteren, waarna dezelven ten half een uur de ſtad wederom verlieten, zich over Gent naar Brugge op weg begevende. — HH. KK. HH. bezochten hierop achtervolgens Ostende, IJperen en Doornik, in laatstgemelde plaats op den 2den Mei aangekomen, ten einde des anderen daags de bezetting en vestingwerken in oogenſchouw te nemen. — Van Rijsſel, alwaar de Prinſen op den 4den aankwamen, keerden dezelve op den 8ſten te 's Gravenhage terug, alwaar, daags te voren, H. M. benevens Prinſes *Marianne*, na afwezen van eenige dagen, van eene reis naar Soestdijk terug gekomen waren.

H. M. naar Soestdijk.

H. M. verliet, op den 13den, benevens Hoogstderzelver dochter, evengenoemde reſidentie, ten einde zich andermaal naar Soestdijk te begeven, alwaar eerlang aan Hoogstdezelve, benevens de overige leden des Vorſtelijken gezins, eene blijde en gelukkige vervulling der zoo vuriglijk gekoesterde wenſchen te wachten ſtond.

Bevalling van de Prinſes *van Oranje*.

Het was namelijk op den 22ſten, des ochtends ten half acht ure, dat het loſſen van het geſchut en het uitſteken der vlaggen aan de ingezetenen der reſidentie de blijde mare verkondigden wegens de gelukkige bevalling van H. K. H. de Prinſes *van Oranje*, op den 21ſten, des ochtends, van eenen Prins. Ook bij deze gelegenheid legde men door het beſpelen van het carillon, het uitſteken der

Digitized by Google

vlaggen van publieke en andere gebouwen enz., de blijken der hartelijkſte en algemeene deelneming aan den dag.

Z. M. op den 23ſten te 's Gravenhage, benevens Z. K. H. Prins *Frederik*, van het Loo terug gekeerd, op welk lustverblijf de Koning zich ſedert den 15den bevorens had bevonden, ontving menig ſtreelend bewijs dezer ongeveinsde deelneming, alsmede der niet minder hartelijke dankbaarheid des geheele Nederlandſchen volks voor dezen nieuwen zegen, door de gunst van den Algoeden, aan het Doorluchtig Stamhuis verleend. Voor het overige ging de herſtelling der Prinſes op de meest geregelde en gelukkige wijze voort, zoodat de, openbaar gemaakte, hof-berigten aanhoudend niet dan de meest voldoende tijdingen, wegens de welſtand van H. K. H. en dien des jongen Vorst, behelsden. — H. M. de Koningin keerde, op den 13den Junij, benevens Prinſes *Marianne* te 's Gravenhage terug. Z. M. van het Loo terug gekeerd.

De gedenkwaardige dag van den 18den Junij, tot de plegtigheid van den H. Doop des jonggeboren Prinſen beſtemd zijnde, welke, ingevolge een beſluit des Konings, van den 29ſten Mei, en een dien overeenkomſtig uitgevaardigd programma, op den 11den Junij (1), te Amſterdam zoude gevierd worden, zag men in den avond van den 16den HH. MM., alsmede HH. KK. HH. Prins *Frederik* en Prinſes *Marianne*, omſtreeks acht ure, in de hoofdſtad aankomen, alwaar in den namiddag van den volgenden dag insgelijks Z. K. H. de Prins *van Oranje* en de jong geboren Prins, Hoogstdeszelfs vierde zoon, benevens aanzienlijk gevolg, aankwamen. — In den morgen van laatstgemelden dag had, na den afloop van het gehoor, door Z. M. verleend aan de gezamenlijke officieren, zoowel der Koninklijke marine als van de ſchutterij en het garnizoen, een even ſchitterende als talrijke algemeene audientie op Doop van den jongen Prins in de hoofdſtad.

(1) Saatscour. No. 140.

het paleis plaats, wordende des middags door een luisterijk middagmaal ten hove gevolgd. — De godsdienſtige ſtemming van den gemelden dag van den 18den Junij, nu nog merkelijk verhoogd door een innig en hartelijk gevoel van dankbaarheid voor den nieuwen en pas verkregen zegen, werd bij de ingezetenen der hoofdſtad ten ſterkſte opgewekt, toen ten 8 ure des morgens het luiden der ſtads klokken de plegtigheid van den dag aankondigde. Nadat zulks ten twaalf ure, na het eindigen van den ochtend-godsdienst, herhaald was, deed het klokkenſpel het geliefd *Wilhelmus van Naſſauwen* hooren, zulks alle kwartier uren tot na den afloop der plegtigheid herhalende. Ten drie ure in den namiddag vertrokken HH. MM. van het Koninklijk paleis naar de Nieuwe Kerk, hetgeen door 51 kanonſchoten werd aangekondigd, gaande Z. M. te voet naar het kerkgebouw, voorafgegaan door de officieren van Hoogstdeszelfs Huis, en nevens zich hebbende den Prins *van Oranje*, benevens deszelfs broeder Prins *Frederik*. De adjudanten des Konings, benevens die der beide Prinſen, volgden hierop onmiddellijk, terwijl H. M. de Koningin gelijktijdig, nevens Prinſes *Marianne*, in eene koets met twee paarden beſpannen, het paleis verliet, vergezeld van drie andere koetſen, waarin de Grootmeesteresſe van H. M. en verder gevolg. Aan het portaal der groote ingangdeur van de Nieuwe Kerk zich ontmoetende, traden HH. MM. te zamen de kerk binnen, wordende, bij den ingang, ontvangen door den Direkteur-Generaal voor de zaken der Hervormde Kerk en eenige leden van den Kerkeraad, en voorts, in gepaste orde, naar de, voor Hoogstdezelve beſtemde, zitplaatſen geleid. Gedurende dit binnenkomen deed zich het orgel hooren, tot dat HH. MM., benevens hun gevolg, plaats hadden genomen, waarna de godsdienst-plegtigheid dadelijk eenen aanvang nam met een doelmatig kerkgezang. Nadat de trein, beſtaande uit drie koetſen, ieder met zes paarden beſpannen en voorafgegaan en be-

ſloten door een detachement kavallerie, een kwartier uurs nadat HH. MM. het paleis verlaten hadden, aan de kerk was aangekomen, en de jong geboren Prins, door eene kommiſſie uit den kerkeraad ontvangen, naar de kamer der regenten was geleid, werd dezelve, tegen het einde der kerkelijke redevoering, uitgeſproken door den Predikant en Hofkappellaan *Dermout*, ter kerke binnen gebragt, waarbij de redenaar in zijne redevoering ophield, tot dat de Prins op de voor hem beſtemde ſtoel, binnen het parket, tegen over den predikſtoel, geplaatst was. De redevoering geëindigd zijnde, geſchiedde de bediening van den H. Doop aan den Vorſtelijken telg, op eene treffende wijze, door evengemelden Hofkappellaan, waarbij Z. K. H. den naam ontving van WILLEM ALEXANDER FREDERIK ERNST KASIMIR. De godsdienſtige plegtigheid werd met een gebed en gezang beſloten, waarna de Koninklijke familie, even als bij derzelver komst, de kerk verliet, hetgeen insgelijks door een ſalvo van 50 kanonſchoten werd verkondigd, hebbende deze plegtigheid, waarbij drie bataillons der ſchutterij benevens het garnizoen den wapendienst verrigtten, met de meest gepaste orde plaats gehad, terwijl er overigens, zoowel binnen als buiten de kerk, welke op eene doelmatige wijze hiertoe ingerigt en met driekleurig vlaggen-doek verſierd was, alle noodige maatregelen tot voorkoming van wanorde en ſtoornis genomen waren. — Kort na de aankomst der Koninklijke familie op het paleis, verſchenen HH. MM., benevens den Prins *van Oranje* en deszels pas gedoopten zoon, op het balkon, wordende door eene onafzienbare menigte, welke den Dam en omliggende plaatſen vervulde, en de gebouwen overdekte, met uitbundig gejuich van *Hoezee! Oranje boven!* ontvangen. HH. MM. en de Prins hierop de menigte op eene minzame wijze gegroet hebbende, nam Z. K. H. de jong geboren telg in de armen dezelve opheffende en, als het ware, aan het volk toereikende, hetwelk hierdoor ten ſterkſte getroffen

met algemeene zigtbare aandoening en luide vreugde - kreeten de bedoeling des Prinſen toonde verſtaan te hebben, als hebbende hiermede, in het aangezigt van God en des Nederlandſchen volks, zijnen zoon aan het welzijn des vaderlands, in het algemeen, en van het dierbaar Amſterdam in het bijzonder, toegewijd. Hierop werd de jong gedoopte Prins door deszelfs hooge bloedverwanten hartelijk gekust, waarna de Koninklijke familie, onder herhaald vreugde-gejuich, in het paleis terug keerde. — Wijders had er, gedurende dezen dag, eene luisterijke parade, zoowel der ſchutterij als van het garnizoen, plaats, nadat vooraf aan laatsgemelde, zoowel als aan de geheele burgerij, gelegenheid tot gepaste godsdienst-viering was gegeven, waartoe de Koninklijke familie, door het bijwonen der vroeg-predikatie, onder het gehoor van den Eerw. *Broes*, het voorbeeld had gegeven. Na den afloop der plegtigheid had ten hove een luisterijk maal van omtrent 100 couverts plaats.

Vertrek uit de hoofdſtad. De jong geboren Prins in den middag van den volgenden dag, benevens de Baronnesſe *Fagel*, Grootmeesteresſe van H. K. H., wederom naar Soestdijk vertrekkende, welk vertrek ſpoedig door dat van den Prins *van Oranje*, en, op den 20ſten, door dat van HH. MM. gevolgd werd, had er op deze terug reize nog eene bijzonderheid plaats, welke wij niet onvermeld mogen laten. In het nabij de hoofdſtad gelegen dorp Diemerbrug, alwaar het rijtuig, waarin zich de jonge Prins bevond, een oogenblik moest vertoeven, werd hetzelve opgewacht door den Roomsch-Katholieken Pastoor dier gemeente, welke, verlof verzocht hebbende, om den jong geboren te zien, en zulks goedgunſtig verworven hebbende, op eene ongekunſtelde wijze, zijne hartelijke wenſchen voor 's Hemels ſteeds blijvende zegen over dit nieuw en dierbaar pand uitboezemde: eene oplettendheid, welke door de tegenwoordig zijnde Grootmeesteresſe met gepasten dank werd beantwoord, belovende Hare Doorluchtige gebiederesſe hier-

van niet onkundig te zullen laten, en zulks tevens van een mild geſchenk, voor de armen der parochie, verzeld doende gaan.

Feestviering bij deze gelegenheid.

Behalve de gebruikelijke godsdienſtige plegtigheden, waarmede het feest van den 18den Junij alom werd gevierd, alsmede eene algemeene illuminatie te Bruſſel, werd insgelijks te dezer gelegenheid door burgemeesteren van evengenoemde ſtad, op eene plegtige wijze en in tegenwoordigheid van den Gouverneur, het kollegie der gedeputeerde ſtaten en van het ſtedelijk beſtuur, de eerſte ſteen gelegd aan de verlenging van de Koningſtraat aldaar, tot nieuw ſieraad dezer, van dag tot dag in luister en uitgebreidheid toenemende, reſidentie moetende ſtrekken.

Z. M. op het Loo.

Een groot gedeelte der maand Julij en de eerſte helft van Augustus werd door den Koning op het lust-paleis van het Loo doorgebragt, wordende in dien tusſchen tijd deze gewesten achtervolgens door onderſcheidene buitenlandſche gasten van het hoogst aanzien bezocht, welke op deze ſtille en vreedzame plek, voor een oogenblik, met innig welgevallen, eene aangename verpozing ſchenen te vinden van ſtaatszorgen en andere veelvuldige bekommeringen des levens.

Komst van den Hertog *van Glouceſter.*

Op den 11den Julij kwam Z. K. H. de Hertog *van Glouceſter*, reizende onder den naam van Graaf *van Cannaught*, uit Engeland, ter reede van Vlisſingen aan, des voormiddags de ſtad met een bezoek vereerende. Aan het hotel van den Gouverneur der provincie afgeſtapt zijnde, vertoefde Z. K. H. aldaar eene korte poos, en bezocht voorts, in gezelſchap van den Gouverneur, het merkwaardigſte. Z. K. H. zette des anderen daags, na eene toer door het eiland gemaakt te hebben, deszelfs reize over Zuid-Beveland naar Antwerpen voort.

Bezoek van den Koning *van Wurtemburg.*

Z, M. de Koning *van Wurtemburg*, onder den naam van graaf *von Teck*, door dit rijk reizende, legde, onder anderen, een bezoek af op het vor-

ſtelijk kasteel van Soestdijk, na, op den 18den, van Brugge komende, door Utrecht gepasſeerd te zijn.

Van den Kroonprins van Zweden.

Op den 30ſten Julij legde insgelijks Z. K. H. de Kroonprins van Zweden, reizende onder den naam van graaf *van Schoonen*, en verzeld van een aanzienlijk gevolg, beſtaande uit den graaf *van Witterſtedt*, den graaf *d'Ohsſon*, Miniſter van Zweden bij Z. M., de Graven *van Posſen* en *van Lowenhjelm*, enz. een bezoek af bij HH. MM., wordende door Hoogstdezelve op eene zeer minzame wijze ontvangen. — Na den geheelen dag van den 1ſten Augustus met de Koninklijke familie te hebben doorgebragt, vertrok de Prins naar Soestdijk, ten einde aldaar insgelijks een bezoek bij HH. KK. HH. den Prins en Prinſes *van Oranje* af te leggen, en voorts de reize naar Amſterdam te vervolgen. — Z. K. H. kwam van laatstgemelde ſtad, op den 4den Augustus, te 's Gravenhage aan, deszelfs intrek in het hotel *Bellevue*, op den bezuidenhoutſchen weg, nemende. De officieren van het garnizoen maakten aldaar dadelijk hunne opwachting bij Z. K. H., van wien hun eene zeer vleijende ontvangst te beurt viel. Des anderen daags gaven de muzijkanten van het garnizoen eene ſerenade aan het logement van Z. K. H., die vervolgens, na het merkwaardigst der reſidentie bezigtigd, en de zitting der Staten-Generaal bijgewoond te hebben, deszelfs reize over Rotterdam voortzette.

De Prins van Denemarken te Amſterdam enz.

Gedurende de eerſte week der maand Augustus genoot de ſtad Amſterdam insgelijks de eer, dat Z. K. H. Prins *Christiaan Frederik* van Denemarken, vermoedelijk opvolger van de Deenſche kroon, onder het ſtrengst incognito, als Graaf *van Oldenburg* reizende, zich eenige dagen in die ſtad ophield, alleenlijk verzeld van den Baron *von Selby*, gezant van het hof van Denemarken bij dit Rijk. Na het bezien der voornaamſte merkwaardigheden der ſtad en derzelver ommeſtreken, vervolgde de Prins de reis naar Utrecht,

aldaar in den avond van den 6den aankomende, en zich voorts naar Soestdijk en het Loo, tot het afleggen eens bezoeks bij de Koninklijke familie, begevende. H. K. H. Hoogstdezelfs doorluchtige gemalin, welke zich, uit hoofde eener vrij ernſtige ongeſteldheid, eenigen tijd te 's Gravenhage moest ophouden, waardoor men zich te Amſterdam van het bezoek der Vorſtin verſtoken zàg, begaf zich insgelijks, op den 7den Augustus, na te Utrecht van paarden verwisſeld te hebben, naar het kasteel van het Loo, alwaar ook Z. K. H. Prins *Frederik* van Pruisſen, benevens deszelfs gemalin, omſtreeks denzelfden tijd aankwam.

De Koningin van Zweden bezockt mede dit Rijk.

Behalve door de gemelde hooge vorſtelijke perſonen werden de Nederlanden insgelijks met een bezoek vereerd door de Koningin van Zweden, Hertogin van Gotland, welke, benevens haren zoon, Prins *Oscar*, en gevolg, op den 7den Augustus, den Koninklijken ſchouwburg te Bruſsel bezocht. Op den 10den des ochtends vertrok dit aanzienlijk gezelſchap over Luik naar Aken, na den nacht in eerstgemelde plaats doorgebragt te hebben. — Ten zelfden dage zag men te Nijmegen den Prins *van Hesſen Darmſtadt* van Kleef aankomen, en, na van paarden verwisſeld te hebben, deszelfs weg naar het Loo nemen.

Viering van 's Konings verjaardag.

Nadat Z. M., benevens Prins *Frederik*, op den 14den van het Loo te 's Gravenhage was aangekomen, had aldaar de viering van 's Konings verjaardag, op den 24ſten Augustus, met gepasten luister en onderſcheidene vreugdebetooningen, plaats, even gelijk zulks in het vorige jaar was geſchied, en ook in Bruſsel en Amſterdam plaats had. — Te Goes, in Zeeland, werd onder andere, met de heugelijke feestvieringen van dezen dag, op eene zeer doelmatige wijze, eene uitdeeling, verbonden van twee zilveren medailles en verdere eerepenningen aan de leerlingen der teekenſchool, opgerigt door de Maatſchappij *Tot Nut van 't Algemeen*, te welken einde door Z. M. op eene hoogst vereerende wijze de toe-

zending der beide zilveren medailles geſchied was. — Te Asſen werd eene fraaije harddraverij van paarden gehouden, ook uit naburige provinciën derwaarts gekomen, en welke, in tegenwoordigheid van eene talrijke menigte van aanſchouwers, en afgepoosd door eene fraaije muzijk, onder begunſtiging van het ſchoonſte weder, plaats had. De prijs, beſtaande uit twee zeer fraaije met zilver verſierde hoofdſtellen, werd aan het paard van de wed. *G. Rinnes Synia* te Morra toegekend, en eene premie van een paar zilveren ſporen aan dat van *S. Douma* te Bergum. Het feest van den dag, met de meeste vrolijkheid en betaamlijkheid tevens gevierd, werd in den avond met onderſcheidene illuminatiën en een bal bij den Gouverneur der provincie beſloten.

Hof-benoeming.

Tot Hofmaarſchalk van Z. K. H. den Prins *van Oranje* werd door Z. M. benoemd de Vice-Admiraal Jhr. *J. F. van der Capellen.*

De Prins en Prinſes *van Oranje* te Amſterdam.

Op den 3den September had men te Amſterdam het genoegen Z. K. H. den Prins *van Oranje*, benevens Hoogstdeszelfs doorluchtige gemalin, omſtreeks acht ure des avonds, te zien aankomen. HH. KK. HH. des anderen daags de burgemeesteren der ſtad bij zich ontvangen hebbende, begaven zich vervolgens, te voet en te midden eener talrijke zamengevloeide juichende menigte, naar het Damrak, alwaar het Koninklijk binnenjagt gereed lag, ten einde, door de groote Koninklijke en nog eene andere ſloep geboegſeerd, de Vorſtelijke perſonen naar het dorp Buikſloot over te brengen. Van daar begaven zich HH. KK. HH. naar het dorp Broek, en vervolgens naar Zaandam, alwaar Hoogstdezelve het huisje, vroeger door Czaar *Peter* bewoond, bezigtigden, en voorts in het logement *de Otter* eenige ververſchingen gebruikten.

Prins *Frederik* te Zwolle enz.

Te Zwolle genoot men, op den 16den, het onverwacht geluk, Z. M. benevens Prins *Frederik* binnen de ſtad te zien. Bij de aankomst aan het Katerveer werden Hoogstde-

zelve opgewacht door den Gouverneur der provincie, benevens den provincialen Kommandant, zijnde Z. M. en de Prins mede verzeld van een aanzienlijk gevolg, beſtaande uit de heeren: Graaf *van Heerdt tot Eversberg*, Opperſtalmeester; Baron *Fagel*, Luitenant-generaal; *Singendonk*, Luitenant-kolonel, adjudant bij Z. M.; *Harbaur*, Inſpekteur van den geneeskundigen dienst, geneesheer des Konings. Dadelijk begaf zich het ganſche luisterijk gezelſchap in het jagt *de Eolus*, gereed liggende aan den ingang van de ſluis der Willemsvaart, waarmede men evengemelde vaart doorvoer, tot aan de ſtads haven en den rooden toren. Aldaar door heeren burgemeesteren opgewacht en begroet zijnde, begaven Z. M. en Hoogstdeszelfs doorluchtige Zoon zich, te voet, onder de luide vreugde-kreten eener onoverzienbare menigte, het luiden der klokken en het wapperen der vlaggen, naar het Gouvernementshuis. Na aldaar gebruik te hebben gemaakt van eenige ververſchingen, werden de civiele en militaire autoriteiten, geestelijke korporatiën, ambtenaren en andere aanzienlijke perſonen ten gehoor toegelaten, waarop de maaltijd op het ſtadhuis, aan Z. M. van ſtadswege aangeboden, werd genomen. Dezelve beſtond uit zestig couverts, en werd tot omtrent 11 ure des avonds met de tegenwoordigheid des Konings vereerd, wanneer Hoogstdezelve met de hartelijkſte tevredenheids betuiging het afſcheid nam. De avond en een gedeelte van den nacht werden door de ingezetenen met onderſcheidene vreugdebedrijven doorgebragt, zijnde de hoofdwacht aan de markt hierbij met veel ſmaak verlicht. — Den volgenden morgen vroegtijdig werd Z. M., benevens Prins *Frederik*, nogmaals door den burgemeester gekomplimenteerd, onder dankbetuiging voor de eer aan de ſtad betoond. Van Zwolle naar Steenwijk, onder geleide van den Gouverneur der provincie, vertrokken, werden vervolgens, na het verleenen van eene audientie op het raadhuis en het nuttigen van eenige ververſchingen, ter laatstge-

melde plaatſe, door Hoogstdezelve de koloniën Willems-oord en Frederiks-oord in zeer naauwkeurige oogenſchijn genomen. Omſtreeks half twee ure aanvaardde Z. M., benevens de Prins, de terugreize over het katerveer voorbij de ſtad Zwolle, den weg naar het Loo nemende.

Z. M. beneveus gevolg te Utrecht.

Z. M. verzeld van Z. D. H. den Prins *van Heſſen Darmſtadt*, Prins *Frederik* enz. kwam, op den 8ſten October, van bovengemeld lustſlot te Utrecht aan, aldaar afſtappende aan het lokaal van 's Rijks vee-artſenijſchool en opgewacht wordende door den Minister voor het Publieke Onderwijs en de Nationale Nijverheid, benevens den direkteur der ſchool. Onmiddellijk na Hoogstdeszelfs komst bezigtigde Z. M. de evengemelde inrigting, in alle deszelfs deelen, met de grootſte belangſtelling, en vervolgens ook het zoölogisch kabinet van den heer *van Lidth de Jeude*, betuigende Z. M. over het een en ander Hoogstdeszelfs bijzondere tevredenheid. Tegen vier ure nam Z. M. het middagmaal, waarop behalve de generaals en verdere hoofd-officieren uit het kamp, Z. Exc. de Minister van het Publiek Onderwijs enz. de Gouverneur der provincie, de plaatſelijke Kommandant en de Direkteur der vee-artſenijſchool tegenwoordig waren. — Ten $6\frac{1}{2}$ uur verleende Z. M. gehoor aan de hooge civiele en militaire autoriteiten, den akademiſchen ſenaat, de profesſoren der vee-artſenijſchool, den grooten kerkeraad en eenige verdere perſonen van aanzien. Z. M. hield met Hoogstdeszelfs gevolg het nachtverblijf in het lokaal der ſchool zelve, waarin eenige vertrekken, die niet voor het onderwijs of ten gebruike der kweekelingen beſtemd waren, door den direkteur waren in gereedheid gebragt; terwijl hij zelf de eer genoot van Z. K. H. Prins *Frederik*, benevens den adjudant *d'Tvoy*, te huisvesten. — Het aandenken aan dit bezoek bleef, als een bijzonder blijk van 's Konings belangſtelling in eene voor het geheele Rijk allernuttigſte inrigting, nog lang in dankbaar geheugen.

Op

Op den 16den derzelfde maand bezocht Z. M. de ſtad Antwerpen, aldaar even over 9 ure des avonds aankomende, ter bijwoning van de plegtige opening eener ijzeren brug, tusſchen de beide havenſluizen der ſtad liggende en door de heeren *Coquerill* van Luik vervaardigd. Z. M. vond, bij deszelfs komst, de ſtraten zeer fraai geïllumineerd, als ook de plaats, de Meir genaamd, alwaar eene ontzaggelijke menigte volks was zamengevloeid en welke een bekoorlijk gezigt opleverde. Boven de lichtkolommen, van welke het plein ſchitterde, verrees eene vlam, welke op het altaar van een, aldaar geplaatst, cirkelvormig gedenkteeken brandde; ook zag men een kolosſaal beeld der getrouwheid, welks edele omtrekken zich op eene zeer voordeelige wijze in de donkere lucht vertoonden. Het hôtel van den Gouverneur was mede met eene bijzondere ſmaak zoo aan den voorgevel als aan de zijmuren, tot in de tuinen toe, verlicht. Aan het einde was aldaar, tot aangename gezigts-verpoozing, een borstbeeld des Konings geplaatst met het opſchrift: *Onder de ſchaduwe van Oranje rusten wij veilig.* — Den volgenden dag bezocht Z. M. in den ochtend het geſticht van St. Bernard, waarna de burgerlijke en militaire autoriteiten ten gehoor werden toegelaten. Ten half een ure begaf zich de Koning van den Gouverneur, den Burgermeester, alsmede de Generaals en Opperofficieren van het Garnizoen verzeld, naar de dokken, alwaar de beide ſlagdeuren van den ijzeren brug opgehaald waren. Nadat eene naar Batavia beſtemde Nederlandſche brik, *de Unie* genaamd, onder het luid geroep van *leve de Koning*, van het eerſte naar het tweede dok was overgebragt, werd de brug overgedraaid en het eerst door Z. M., benevens een talrijk gevolg, gepasſeerd, terwijl de Koning zich ten hoogſte voldaan toonde over een werk, het eerſte van dien aard in de Nederlanden, waarbij zich ſierlijkheid, gemak en veiligheid op het uitnemendst vereenigen. Onmiddellijk daarna deed men een zwaar geladen rijtuig over dezelve gaan, om de kracht van den

De Koning bezoekt Antwerpen.

bouw te bewijzen. — Z. M. verliet des namiddags ten 4 ure de ſtad, omſtreeks acht ure des avonds te Brusſel aankomende, alwaar het eerſte openbaar gehoor op den 23ſten plaats had.

Dood van den jong geboren Prins.

Het Koninklijk huis werd omtrent dezen tijd in droefheid gedompeld, met onderwerping echter aan den wijzen en goeden wil des Allerhoogſten, door het overlijden van den jongen Prins, waarvan H. K. H. de Prinſes van *Oranje* op den 20ſten Mei dezes jaars gelukkig was bevallen en bij wiens belangrijke doopplegtigheid eene zoo hartelijke ineenſmelting van wenſchen en gevoelens had plaats gegrepen, welke in een duurzaam bezit van dit beminlijk pand niets dan heil had doen hoopen. Z. K. H., welke bij den doop den naam van *Willem Alexander Fredrik Ernst Caſimier* had bekomen, overleed in den avond van den 22ſten, omſtreeks 8 ure, aan de gevolgen eener ziekte, waarvan dezelve ſedert eenigen tijd was aangetast geworden. — Deszelfs ſtoffelijk overblijfſel werd in een kistje van mahonijhout, waarop eene gouden plaat, plegtiglijk ter aarde beſteld in de Hervormde kerk te Brusſel.

Het hof in den ſchouwburg te Brusſel.

HH. MM., benevens HH. KK. HH. de Prins en Prinſes van *Oranje* en Prinſes *Marianne*, woonden, op den 3den November, te Brusſel eene tooneelvertooning bij van *Ferdinand Cortez* en *Céphiſe*, wordende, als gewoonlijk, met de meeste geestdrift door een talrijk Publiek ontvangen. De verlichting van het gebouw des ſchouwburgs, door middel van gaz, welke bij deze gelegenheid voor het eerst plaats had, voldeed op eene uitnemende wijze. — Z. K. H. Prins *Fredrik* keerde des anderendaags te Brusſel weder, van 's Gravenhage komende.

Verjaardag van H. M. en eedaflegging der Schutterij.

De heugelijke verjaardag van H. M. de Koningin werd ten Hove door een bal en ſouper gevierd, zijnde de reſidentie Brusſel des avonds op eene luisterrijke wijze geïllumineerd. — Te Amſterdam, alwaar deze dag tevens tot herinnering van 's lands verkregene onafhankelijkheid ſtrekt, werd op denzelven, op de parade, aan de nog onbeëedigde

manſchappen van het 2de regement Schutterij door de heeren Burgemeesteren de eed afgenomen, nadat dezelve aan elk der bataillons was voorgelezen. De President-Burgemeester beſloot deszelfs aanſpraak, waarin de tevredenheid des Beſtuurs over het gedrag der Schutterij te kennen werd gegeven, met den hartelijken roep van *Leve de Koning! Leve de Koningin! Oranje boven!* welke kreet alsnu langs alle de gelederen weêrgalmde en door de zamengevloeide menigte telkens werd herhaald. Na den afloop der parade werden de Burgemeesteren, benevens de Hoofd-Officieren, welke dezelve hadden bijgewoond, ten huize van de Generaal-Majoor, Kommandant en Chef der Schutterij en Militairen-Kommandant der ſtad, onthaald.

Verjaardag van den Prins van *Oranje*.

Op eene *gelijke* wijze geſchiedde de plegtige eedaflegging door het derde regement der Schutterij, op den 6den December (1), zijnde de verjaardag van Z. K. H. den Prins van *Oranje*, bij welke gelegenheid de ſtad Brusſel, even als bij vorige gelegenheden, zich door eene illuminatie onderſcheidde.

Brand te Ter Vuere.

Eene brand, welke in den nacht van den 16den tot den 17den December, omſtreeks half twee uur, in het Paleis van Z. K. H. den Prins van *Oranje* te Ter Vuere ontſtond, had, door dat men dezelve bij tijds gewaar werd, alsmede door de zeer ſpoedige aangebragte en wel beſtuurde hulp, gelukkiglijk geene noodlottige gevolgen, zijnde de ſchade te weeg gebragt door dit toeval, welks oorzaak onbekend bleef, mede zeer gering en onbeduidend.

Buitenlandſche betrekkingen.

Ten opzigte der betrekkingen met vreemde Staten en Mogendheden, alsmede der buitenlandſche ſtaatsgebeurtenisſen, voor zoo verre derzelver vermelding

(1) Op den 4den October bevorens had zulks plaats gehad bij het eerſte regement, bij gelegenheid der voorſtelling van den, door Z. M. nieuw aangeſtelden, Kolonel Jonkhr. Mr. *A. C. W. Munter*.

namelijk tot onze taak behoort, is ons voor dit jaar ſlechts weinig ter overneming geſchikt voorgekomen.

Vrijheidskamp der Grieken.

In het Oosten van Europa duurde de bloedige vrijheidskamp der Grieken tegen de Turkſche overheerſching, met afwisſelende kans, voort, nadat op eene bijeenkomst des geheelen Griekſchen volks te Epidaurus gehouden, op den 1ſten Januarij, was verklaard geworden, dat hetzelve voortaan als een afzonderlijke en onafhankelijke ſtaat wilde beſchouwd worden en door eene proviſoriſche ſtaatsregeling van den 25ſten daaraanvolgende, geteekend door den Preſident der Volksvergadering *Maurocordato*, het algemeen beſtuur van dezen ſtaat aan vaste bepalingen was onderworpen geworden (1). — Ten einde de overige Christen-Staten van Europa, aangaande welker deelneming in dezen volksworſteling de tegenſtrijdigſte geruchten elkander geſtadig afwisſelden, voor de zaak der Griekſche onafhankelijkheid te winnen, werd op den 15den April (o. ſ.) te Korinthe eene verklaring, uit naam der Griekſche republiek uitgevaardigd, welke wij gemeend hebben alhier eene plaats te moeten inruimen. De inhoud dezer verklaring, gerigt aan de Christen-Mogendheden en geteekend door *Alexander Maurocordato* en verdere leden des proviſionelen beſtuurs, komt, overeenkomſtig het medegedeelde in de nieuws-bladen, op het volgende neder:

De kampſtrijd, waarin de Griekſche natie gewikkeld is, houdt geheel Europa bezig. Op het eerſte ſein van denzelven hebben alle de vrienden der Grieken uitgeroepen: „ Griekenland ſtrijdt voor deszelfs vrijheid," en de beſchaafde wereld heeft in de rampen van dat land deel genomen. De menschheid eischt luide deszelfs bevrijding, en Europa het herſtel van deszelfs belangrijk-

(1) Zij is, in hare geheele uitgebreidheid, medegedeeld in de belangrijke verzameling van Europeeſche Conſtitutiën, uitgegeven door een beroemd Hoogleeraar der Univerſiteit te Leipzig. *Die Conſtitutionen der Europäiſchen Staaten*, Th. 4. S. 987—1004. (Leipzig 1825.)

ſte gedeelte. De eeuwige regtvaardigheid heeft den ſluijer voor den troon des Allerhoogſten verſcheurd en de heiligſchennende verguizers der geheimenisſen van de Christenheid, de bloedige roovers der wettige bezittingen, en de onderdrukkers van weduwen en weezen, aangeklaagd. Hoe kan de ſtaatkunde, in plaats van aan zulke regtvaardige pogingen behulpzaam te wezen, alzoo haren eigen aard miskennen?

Hoe kan eene ongehoorde kwaadwilligheid de oogmerken van een onderdrukt volk belasteren en eene onderneming, welke geene regtvaardiging behoeft, trachten te doen miskennen? Is de opſtand der Grieken dan niet door de nog zoo kort geleden buitenſporigheid van de tirannij der Turken gewettigd? Wist men dan niet, dat de wanhoop en de wapenen weldra de middelen zouden opleveren, om tot de onafhankelijkheid en tot eene op regt en billijkheid gegronde vrijheid te geraken? Wat overigens de aanleiding, het voorwendſel of de omſtandigheden van den opſtand hebben mogen zijn, zoo is het niet minder baarblijkelijk, dat dezelve haren oorſprong hadden in een ingeworteld, algemeen, ſedert verſcheiden eeuwen, gekoesterd misnoegen, welks vreesſelijke gevolgen, vroeg of laat, den grond van Griekenland moesten omvatten. De vlugt, welke deze natie heeft genomen, is overigens even zoo min een volksoproer als een opſtand. Even zoo min is dezelve eene ijdele praal, een ſtoffelijk of zedelijk gevolg van die politieke ſchokken, welker dubbelzinnige aard de bedenking van verſtandige mannen heeft moeten gaande maken. De monſterachtige knevelarijen, aan welke Griekenland blootgeſteld geweest is, kondigden vrij luide aan, dat wij aan geene wettige en beſchermende magt gehoorzaamden, en dat de legitimiteit zelve zich zou bezoedelen, wanneer zij hare zaak verwarren kon met de handelwijze van die onverbiddelijke barbaren, die onze politieke verguizing niet heeft kunnen vermurwen en die door eene ſchaduw van burgelijke vrijheid in woede gebragt worden.

Geene eeden, geene overeenkomſten verbinden ons aan eene ons door geweld opgelegde overheerſching, welke, aan eene verderfelijke pest gelijk, de lucht van ons vaderland beſmet heeft. Onafhankelijk van het vooruitzigt op de gelukkigſte gevolgen, was het oogenblik gekomen, niet om eenen nationalen en geëerbiedigden troon omverre te werpen, niet om eenen, in weerwil van deszeifs onvolkomendheden, dragelijken toeſtand aan den

ſchijn van eene ingebeelde volmaaktheid op te offeren, neen, maar om de ijzeren roede van onze vervolgers te verbreken, geweld met geweld te keeren en een onwraakbaar regt in plaats van eene onrustbarende, onwettige en vervolgzuchtige overheerſching te ſtellen.

Eene verfoeijelijke adminiſtratie, de waardige dochter van het roofzuchtig beſtuur van *Mahomet III*, dat voorbeeld van plundering en roofzucht, welks geſtrengheid, dagelijks, naar willekeur der regering, toenam, ontrukte het verguisde volk tot den laatſten droppel van deszelfs bloed. Te vergeefs vermenigvuldigden zich de klagten der ongelukkigen; dezelve weergalmden zonder ooit de plaats te kunnen bereiken, waar die magt, welke ons met voeten trad, haren zetel hield. Reeds boden wanhoop en verlatenheid van alles, aan eenige provinciën, de afvalligheid van derzelver godsdienst als het eenig middel van rust aan, en het Evangelie werd bedreigd met het verlies van de onverjaarbare regten, die hetzelve op de godvruchtige erkentenis des Griekſchen volks had verworven. Zou Europa dezen monſterlijken meineed zonder afgrijzen aanſchouwd hebben? Zou hetzelve, fier op deszelfs volkomen Christelijke vereeniging, dezen nieuwen triomf van den Koran op de Heilige Schrift, van de barbaarschheid op de beſchaving, hebben aanſchouwd?

Wij moesten derhalve naar de wapenen grijpen, om ten minſte met eer te bezwijken. Men bedriege zich niet in de oploſſing van dit groot vraagſtuk. Zoowel in het vak der ſtaatkunde, als in iedere andere zaak, volgt de ſtraf op de dwaling, en deze regelt zich ſteeds naar den maatſtaf van miskende belangen en omſtandigheden. In het geval voorhanden hangt alles van de kracht der omſtandigheden af. De eerſte ſtap gedaan zijnde, zoo moest men, hoe onverhoeds, hoe geweldig die ook geſchied was, op ſtraffe van vernietiging, in dezelven volharden. De revolutie, volkslievend in hare oorzaken, moest zulks nog meer worden door de gebeurtenisſen, welke haar gevolgd zijn. Het vreesſelijk noodlot van alles, wat de Griekſche natie aan uitſtekende mannen en doorluchtige geſlachten telde, de vernietiging van kerken en ſcholen, de buitenſporigheden van eene woeste wraak, alles wees den afgrond aan, waarin de natie moest verzwolgen worden, indien zij de lafhartigheid had gehad van zich te onderwerpen.

Welke waarborgen voor hare veiligheid kon de natie verwachten van barbaren, die alles, wat Grieksch is,

verachten en ſchenden? Door de gevaren van haren toeſtand gewekt, zag zij zich, door de geweldige uitberſting der eerſte bewegingen, in de noodzakelijkheid gebragt van te vergaan of van hare verloſſing te bewerken. Zwak en van alles verſtoken, zou zij indedaad zonder herſtel ten ondergang gebragt wezen, zoo de Goddelijke Voorzienigheid zelve het wonder van hare behaalde voordeelen niet had gewrocht en het opmerkzaam Europa niet op nieuw had aangekondigd, dat zij de onderdrukten te hulp komt en in de zwakke hare magt betoont. Hoe, zou men dan, ſlechts korte jaren na de verloſſing van Europa, welke de magtigen en opperhoofden der natiën als een' wenk van de goddelijke genade hebben beſchouwd, de ſtaatkunde moeten herinneren, dat de Almagt over het gedrag van Koningen en volken waakt en dat dezelve den *heilſtand* der toekomſtige geſlachten uit het *bloed* doet ontſpruiten, hetwelk de tegenwoordige met eene grootmoedige zelfsopoffering ſtorten.

Onze volken hebben, ſedert dertien maanden, vrij meer gedaan, dan zij durfden hopen. Van het overige der aarde verlaten, het aandenken van een roemrijk verleden achter zich hebbende, door deszelfs rampen aangedreven, zal Griekenland ſteeds de moeijelijke loopbaan, welke het zich geopend heeft, volgen, en aan de volken, zoo wel als aan de beſchikkers van deszelfs noodlot, die ongetwijfeld niet ongevoelig daarvoor zijn, het ſchouwſpel opleveren van een volk, dat voor zijn vaderland ſtrijdt, en dat beſloten heeft, in dezen kampſtrijd te zegepralen of om te komen. Zie daar het doel en de beſtemming, die hetzelve van de Voorzienigheid heeft bekomen. Volharding is deszelfs pligt; alleen in zijne bevrijding ſtelt het zijne eenige, zijne laatſte hoop. Indien het echter aan onze natie was voorbeſchikt, om onder het geweld van het aantal der ontzaggelijk hulpmiddelen van haren doodvijand te vallen, dan zullen de Turken ten minſte haren val met hun bloed bekoopen; de natie zal, op de wijze, waarop zij begonnen heeft te handelen, haren ondergang vindende, het nageſlacht dwingen, te bekennen, dat zij een beter lot verdiend had.

De natie, in de perſonen harer vertegenwoordigers vereenigd, na zich zelve een provinſioneel gouvernement, dat alle de gedeelten en alle de belangen van Griekenland omvat, te hebben gegeven, heeft gemeend, eene pligt te vervullen en de zaak der volken, aan wel-

ker hoofd hare vertegenwoordigers geplaatst zijn, te dienen, met openhartiglijk haren toeſtand en beſluiten, die zij heeft genomen, aan de Mogendheden van Europa bloot te leggen. De goede uitſlag, welken zij, ſints zij zich heeft geconſtitueerd, heeft bekomen, verſterken haar in den hoop van de vrede in de nationale onafhankelijkheid te zullen vinden, en van de weldaden der Europeeſche beſchaving te zullen genieten. Zij protesteert bij voorraad tegen alle ſchennis van de onverjaarbare regten, welke zij door ontzaggelijke opofferingen heeft verworven. Menſchelijkheid en godsdienst, de overwegingen der ſtaatkunde en der betrekkingen, welke de natie moet aanknoopen, zullen, in deze omſtandigheid, aan de Christen-mogendheden, in de wijsheid harer beraadſlagingen, de daden aanwijzen, die met de belangen harer volken en derzelver eigen roem, welke zij zich voornemen aan de geſchiedenis en aan het nageſlacht na te laten, overeenkomen (1).

Staats-ſtormen in Spanje. Spanje, ſedert de gebeurtenisſen van het Italiaansch ſchier-eiland, door ſtaatsſtormen en partijſchappen heen en weder geſlingerd, zag zich van buiten mede door geſtadig op elkander pakkende onweêrswolken bedreigd. Inzonderheid werd dit gevaar vermeerderd na het mislukken van den aanſlag der Koninklijke lijfwacht op den 7den Julij, ſtrekkende, om zich van den perſoon des Konings meester te maken, en aldus eene tegenomwenteling te bewerken, waarbij ſtroomen burgerbloeds in de ſtraten van Madrid geplengd werden. De gezanten der hoven van Oostenrijk, Rusland, Frankrijk en Pruisſen deden, bij deze gelegenheid, aan den Spaanſchen Minister van buitenlandſche zaken eene nota toekomen van den volgenden inhoud:

„Na de beklagelijke gebeurtenisſen, welke in deze hoofdſtad hebben plaats gehad, wenden zich de ondergeteekenden, die ten prooi zijn aan de hevigſte ongerustheid, zoo over den ijsſelijken tegenwoordigen toeſtand van Z. Kath. Maj. en deszelfs koninklijke familie, als over de gevaren, welke over derzelver doorluchtige hoofden ſchijnen te zweven, zich op nieuw tot Z. Exc. den heer *Martinez de la Roſa*, minister van buitenlandſche zaken, om hem, met al de plegtigheid, welke zul-

(1) Staatscour. N°. 167.

te uitſtekende belangen vorderen, de mondelinge verklaringen te herhalen, welke zij de eer gehad hebben, hem, gisteren, gezamenlijk te doen. Het lot van Spanje en van geheel Europa hangt thans van de veiligheid en onſchendbaarheid van den perſoon Zijner Kathol. Maj. en van dien van deszelfs doorluchtige familie af; dit kostbaar onderpand berust in handen van 's Konings gouvernement, en het is den ondergeteekenden aangenaam, de uitdrukking te herhalen van hun gevoelen, dat dit onderpand aan geene meer geachte en meer vertrouwenswaardige ministers kon worden toebetrouwd.

„ De ondergeteekenden, hoezeer volkomen te vreden met de explicatie vol edelaardigheid, braafheid en verknochtheid aan den perſoon des Konings, welke zij gisteren uit den mond van Z. Exc. den miniſter van buitenlandſche zaken hebben bekomen, zouden niettemin den heiligſten hunner pligten te kort doen, zoo zij niet, in dit oogenblik, in naam hunner reſpective Souvereinen, en op de plegtigſte wijze, de verklaring herhaalden, dat de betrekkingen van Spanje met geheel Europa onherroepelijk zullen afhangen van het gedrag, dat jegens Z. Kath. M. zal worden gehouden, en dat de geringſte, der Koninklijke Majeſteit aangedane hoon, Spanje in eenen afgrond van rampen zou ſtorten."

Terwijl de Ambasſadeur van Engeland en de zaakgelastigde der Vereenigde Staten de onderteekening dezer nota weigerden, en ieder hunner eene afzonderlijke nota aan den Minister deden toekomen, behoort het niet onopgemerkt, dat de gevolmagtigde Minister der Nederlanden, daags na het gebeurde, Madrid had verlaten, zijnde deszelfs aankomst aan het Lazaret van Bayonne, kort na de tijding wegens het voorgevallene, alhier bekend geworden.

De Nederlandſche Gezant te Bayonne.

De onverwachte tijding wegens den dood van den Engelſchen Staats-Minister Markies *van Londondery* (Lord *Castlereagh*), welke, na gedurende eene ongelteldheid, in een' hevigen aanval van zwaarmoedigheid, de linker hals-ſlagader met een pennemes geopend te hebben, op den 12den Augustus, op deszelfs landgoed Nordcray, aan de gevolgen was overleden, bragt niet alleen in Engeland maar ook al-

Dood van den Markies van Londondery.

hier en overal elders eene groote ontzetting te weeg. — Te Bruſſel werd deze tijding, op den 14den, door eenen Engelſchen kabinets-koerier aangebragt, welke zich dadelijk naar de Markies *van Wellington*, aldaar vertoevende, begaf, waarop Z. H. zonder verwijl de reis naar London aanvaardde. — De Markies *van Londondery* werd in de maand September door den heer *Canning* in het Miniſterie opgevolgd.

Benoeming van Ambaſſadeurs.

Het was tegen het einde van Auguſtus, dat het algemeen kennis kreeg van onderſcheidene veranderingen in het perſoneel der buitenlandſche gezantſchappen, hebbende Z. M. benoemd: tot buitengewoon Gezant en gevolmagtigd Miniſter aan het hof van Beijeren, den Baron *W. Mollerus*, laatſtelijk in gemelde hoedanigheid aan het hof van Portugal gereſideerd hebbende; — tot Zaakgelaſtigde bij het hof van Madrid, den Burggraaf *de Quabeck*, tot dus verre Zaakgelaſtigde bij de Vereenigde Staten van Noord-Amerika; — tot Zaakgelaſtigde bij het hof van Liſſabon, den Baron *W. Fagel*, Gezantſchap-Sekretaris in Engeland; — tot Zaakgelaſtigde bij het hof van Baden, den heer *A. W. Z. M. Heldewier*, *ad interim* bij het hof van Madrid fungerende; — tot Gezantſchap-Sekretaris te London, Jhr. *J. Boreel*, gewezen buitengewoon Gezant en gevolmagtigd Miniſter bij den Koning der beide Siciliën. — Voorts benoemde Z. M. tot Zaakgelaſtigde bij de vereenigde Staten van Noord-Amerika, den Baron *J. D. B. A. van Heeckeren van Enghuizen*, Sekretaris van legatie bij het hof van Pruiſſen.

De Baron *W. Fagel* overleden.

De Baron *W. Fagel* echter had het geluk niet de plaats zijner beſtemming te bereiken, zijnde hij, gedurende deszelfs reize derwaarts, op den 17den November, en ſlechts nog drie mijlen van den Taag verwijderd, overleden. — Deszelfs lijk werd te Liſſabon met zoo vele plegtigheid, als de kortheid van den tijd toeliet, ter aarde beſteld. De trein, waarbij zich insgelijks het Corps diplomatique en de Konſuls bevonden, werd gevolgd door de officie-

ren van het Nederlandsch fregat *Diana*, terwijl van minuut tot minuut ſalvo's uit het geſchut gelost werden. Alle, die den overledenen gekend hadden, hetzij te 's Gravenhage, hetzij op deszelfs vroegere ſtandplaats te Londen, betreurden op eene ongeveinsde wijze deszelfs verlies.

Nadat in de maand October de aanzienlijke legermagt, welke Frankrijk op de grenzen van Spanje, onder den naam van een gezondheids-cordon, had onderhouden, volgens beſluit des Konings, in een obſervatie-leger was veranderd, had tevens, in dezelfde maand, de opening eener ſedert lang beraamde bijeenkomst der groote Mogendheden, wegens den toeſtand van zaken in Europa, plaats. Dit congres werd gehouden te Verona en duurde tot de helft der maand December, hebbende zich in Spanje inmiddels als tegenomwentelings-beſtuur een regentſchap gevestigd, met den Hertog *van Infantado* aan het hoofd, hetwelk deszelfs zetel eerst te Urgel en naderhand te Puycerda hield. **Opening van het Congres te Verona enz.**

Door de Militaire Kommisſie van de Duitſche Bondsvergadering werd in dit jaar de ſterkte van het bondgenootſchappelijk leger bepaaldelijk vastgeſteld, zullende het geheele bedrag in tijd van vrede zijn 301,637 man en 612 ſtukken geſchut. — Het 9de legerkorps, waarvan de eerſte afdeeling door het Koningrijk Sakſen, Sakſen-Gotha, Sakſen-Coburg, Sakſen-Meiningen, Sakſen-Hildburghauſen en twee Vorstelijke huizen van Reusſ; de tweede door het Keurvorſtendom Hesſen, Luxemburg, Nasſau, Sakſen-Weimar, de Hertogdommen Anhalt en de twee Vorſtendommen Schwarzenberg geleverd moest worden, bedroeg 31,036 man en 64 ſtukken geſchut (1). **Sterkte van het Duitſche bondsleger.**

Wegens het *pro Deo* bedienen van wederzijdſche behoeftige onderdanen voor de Pruiſiſche en Nederlandſche regtbanken werd door den Minister van buitenlandſche zaken met den Zaakgelastigden van Z. M. den Koning van Pruisſen geteekend en **Overeenkomst met Pruisſen. (Staatsbl. N°. 41.)**

(1) Staatscour. N°. 236.

uitgewiſſeld eene verklaring en weder-verklaring, gedagteekend van den 21ſten Auguſtus en, overeenkomſtig een Koninklijk beſluit van den 21ſten daaraanvolgende, door middel van het Staatsblad ter algemeene kenniſſe gebragt, zijnde de inhoud als volgt:

Het Nederlandsch gouvernement, van wege dat van Pruiſſen, het voorſtel ontvangen hebbende, om de behoeftige Pruiſſiſche onderdanen, even als de Nederlandſche onderdanen, toe te laten tot het gratis voeren van geregtszaken voor de Nederlandſche regtbanken; en Z. M. de Koning der Nederlanden, zich bereid getoond hebbende, om daarin toe te ſtemmen, onder voorwaarde van eene onvolkomen wederkeerige behandeling ten aanzien van de behoeftige Nederlandſche onderdanen voor de Pruiſſiſche regtbanken; met dien verſtande nogtans, dat de zoodanige vreemdelingen, welke zouden mogen verzoeken, om *pro Deo* in regten te worden bediend, aan dezelfde formaliteiten als de inboorlingen of ingezetenen zullen onderworpen zijn, en onder de uitdrukkelijke bepaling, dat, door de te ſluiten overeenkomst, in geenen deele eenig nadeel of hinder zoude worden toegebragt aan het regt, dat de wet in de beide Rijken aan de ingezetenen toekent, om, in zekere gevallen, van de vreemdelingen eenen borgtogt te kunnen vorderen.

Zoo is het, dat de heer ridder *de Salviati*, zaakgelastigde van Z. M. den Koning van Pruiſſen, ingevolge de voorſchriften, waarmede hij voorzien is, verklaart, dat zijn gouvernement de voorſchreven wijzigingen aanneemt, en toeſtaat, dezelve als een werkelijk deel van het gedaan voorſtel te beſchouwen.

En dat de Miniſter van Buitenlandſche Zaken van Z. M. den Koning der Nederlanden, als daartoe insgelijks gemagtigd, verklaart, dat zijn gouvernement de gezegde verklaring aanneemt, en dat, door de uitwiſſeling van de vorenſtaande verklaring en contra-verklaring, alsmede door de bekendmaking van dezelve in de beide Rijken, de voorgenomen ſchikking gehouden wordt hare volle bekrachtiging te hebben verkregen (1).

Huwelijk van den Prins van Canino. Te Bruſſel werd, op den 29ſten Junij dezes jaars, een huwelijk geſloten tuſſchen den oudſten minderjarigen zoon van den Prins van Canino, *Lucien Buonaparte*, en de oudſte dochter van *Joſeph Buo-*

(1) Staatsbl. N°. 41.

naparte, Graaf van Survilliers, benevens deszelfs echtgenoot *Marie Julie Clary*, Gravin van Survilliers, ter gemelde ſtede deszelfs woonplaats hebbende.

In de eerſte bijeenkomst der Staten-Generaal, gedurende dit jaar gehouden, op den 4den Januarij, werd door den heer *van Alphen* verſlag uitgebragt namens de leden dezer Kamer, benevens die der Eerſte Kamer, eene Kommisſie uitgemaakt hebbende, om Z. M. geluk te wenſchen met de behaalde overwinning van Palembang; wordende de Kommisſie voor de wijze, op welke dezelve zich van deze taak had gekweten door den Voorzitter bedankt, en het verſlag voor kennisgeving aangenomen. Vergadering der Staten-Generaal. Verſlag der Kommisſie wegens Palembang.

Voorts werd ter tafel gebragt het centraal verſlag nopens de nieuwe redactie van het ontwerp van Wet omtrent de uitoefening van de jagt in den lande van Overmaze, op den 18den December jongstleden ingekomen (1). — De beraadſlagingen hadden op den 11den daaraanvolgende plaats, wordende het ontwerp, nadat de heeren *Nicolai*, *Reyphins*, *de Serret*, *Stasſart*, *Marechal*, *Trenteſeaux*, *Fabry Longrée* en *Dotrenge*, alsmede de Ministers van Binnenlandſche zaken, het woord over hetzelve hadden gevoerd, met een meerderheid van 60 ſtemmen tegen 2 aangenomen. — De bekrachtiging der Eerſte Kamer, kwam in op den 22ſten Februarij, zijnde de Wet onder dagteekening van den 21ſten Februarij uitgevaardigd en van dezen inhoud: Wet nopens beſchikkingen aangaande het regt van de jagt. (Staatsbl. N°. 6.)

„ Alzoo Wij in overweging hebben genomen, dat, zoo lange bij geene algemeene wet, gelijkvormige bepalingen op het ſtuk der jagt voor het gansche Koningrijk zullen zijn gemaakt, het doelmatig is, de verordeningen, welke, door den gouverneur-generaal van den Neder- en

(1) Jaarb. 1821. St. II. bl. 231. Het verſlag wordt gevonden in de Staatscour. N°. 11.

Vergadering der Staten-Generaal.

Midden-Rijn, op dat ſtuk zijn daargeſteld, te doen vervallen:

„ Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg van de Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verſtaan, gelijk Wij goedvinden en verſtaan bij deze, dat aan diegenen, welke onmiddelijk vóór de dagteekening van het beſluit van den gouverneur-generaal van den Neder- en Midden-Rijn, van den 18den Augustus 1814, het regt van de jagt hadden, dat regt zal worden terug gegeven, tot dat op het ſtuk der jagt, bij eene algemeene wet, gelijkvormige bepalingen voor het gansche Koningrijk zullen zijn gemaakt, mits zij zich gedragen naar de wetten, reglementen en beſluiten, opzigtelijk de jagt, welke in werking zijn in dat gedeelte van het Rijk, waarop de wet van den 11den Julij 1814 (1), niet van toepasſing is.

Nieuwe ontwerpen voor het Burgerlijk Wetboek.

In dezelfde zitting werd gelezen eene boodſchap des Konings ten geleide van eene nieuwe redactie van Titel VI van het ontwerp van Burgerlijk Wetboek, handelende *van de werkelijke gemeenſchap van goederen en derzelver gevolgen*, ter vervanging van dien, welke bij Koninklijke misſive van den 22ſten November 1820 aan de Vergadering was toegezonden; wordende deze nieuwe redactie echter, op den 15den Maart, nogmaals door eene nadere redactie vervangen. — Hetzelfde had plaats omtrent eene nieuwe redactie van Titel VII, handelende over *de ſcheiding der goederen* (2), ingekomen op den 11den Januarij en op den 15den Maart, tevens met den VIden Titel, door eene nadere redactie vervangen.

Uitloting der uitgeſtelde ſchuld.

De centrale afdeeling bragt in gemelde zitting van den 11den Januarij het algemeen verſlag uit nopens het plaats gehad hebbend onderzoek van de voordragt der Wet, betreffende de zevende uitloting der uitgeſtelde ſchuld (3). — De beraadſlagingen deswege

(1) Jaarb. 1814. bl. 405—415. Deze nadere redactie wordt gevonden in de Staatscour. N°. 14.

(2) Staatscour. 1822. N°. 16.

(3) Jaarb. 1821. St. I. bl. 239 en Staatscour. 1822. N°. 17.

hadden op den 18den plaats. De Baron *de Serret* bragt een kort advies uit, waarin hij de beweegredenen ontwikkelde, welke hem tegen het ontwerp van Wet zouden doen ſtemmen. De Minister van Financiën hierop geantwoord hebbende, ontſtond er nog eene korte discuſsie, waarbij de heeren *Trenteſeaux*, *Le Cocq* en *Kemper* het woord voerden en de Minister nogmaals kortelijk antwoordde. Het ontwerp werd hierop met eene meerderheid van 60 ſtemmen tegen 2 aangenomen en ter bekrachtiging naar de Eerſte Kamer verzonden. — Deze kwam in op den 22ſten Februarij, blijvende in de Wet, welke van den 21ſten derzelfde maand dagteekent het montant, waarover de gemelde uitlooting zoude plaats hebben; op den 1ſten Maart, bepaald op eene ſomme van *vijf* millioenen guldens, terwijl, als gewoonlijk, nog voor dien tijd eene ſom van tien millioenen guldens uitgeſtelde ſchuld, met de daarbij behoorende kansbiljetten, zoude worden vernietigd (1).

Vergadering der Staten-Generaal.

Insgelijks werd op den 11den Januarij gelezen eene boodſchap des Konings, ten geleide van een ontwerp van Wet, houdende verordeningen omtrent de heffing der belasting op de ſuiker, bepaald bij de Wet van den 12den Julij 1821, zijnde dit ontwerp vergezeld van eene memorie van toelichting omtrent deszelfs bepalingen. — Na tot onderſcheidene bedenkingen in de afdeelingen aanleiding gegeven te hebben, werd het ontwerp op den 15den Maart door eene nadere redactie vervangen, waaromtrent de centrale afdeeling het rapport op den 13den Junij uitbragt. Te gelijker tijd bragt dezelve rapport uit wegens het ontwerp tot regeling van de heffing der belasting op de wijnen, omtrent welke eene Concept-wet was ingekomen, op den 30ſten Januarij, alsmede eene nieuwe redactie op den 22ſten Maart (2). — De twee rapporten in beide de talen

Belasting op de ſuiker en wijnen.

(1) Staatsbl. N°. 5.
(2) Men vindt beide de rapporten in de Staatscour. N°. 143 en 144.

Vergadering der Staten-Generaal.

voorgelezen en tot het drukken en ronddeelen derzelve beſloten zijnde, ſtelde de Preſident voor de beraadſlagingen over het een en ander dezer ontwerpen aan de orde te ſtellen tegen den 21ſten. De heer *Reyphins*, onderſteund door den Baron *de Staſſart*, gaf hierop in bedenking, of het niet verkieſelijker ware bij de discuſſiën over de afzonderlijke Wetten, voortvloeijende uit de Wet van den 12den Julij 1821, de volgorde der belastingen, zoo als die bij gemelde Wet voorkwam, in acht te nemen. De Voorzitter hierop geantwoord hebbende: „dat hij de twee Wetten op de ſuiker en de wijnen in de eerſte plaats had aan de orde geſteld, dewijl de rapporten der centrale afdeeling op dezelve het eerst gereed waren, en derhalve ter beſpoediging van de beraadſlagingen van H.-Edel Mogende, dewijl over verſcheidene andere aanhangige ontwerpen van Wetten, de werkzaamheden der afdeelingen nog niet waren tot die rijpheid geraakt," beſloot de Vergadering, de discuſſiën over de twee medegedeelde Wetten aan de orde te ſtellen tegen den gemelden 21ſten der maand. — Alstoen werden de beraadſlagingen het eerst geopend over het ontwerp omtrent de belasting op de ſuiker, waarbij de heeren *Werbrouck*, *Serruys*, *Lec Cocq*, Graaf *van Hogendorp*, *van Alphen*, *Dotrenge* en *Reyphins*, hetzij vóór hetzij tegen de concept-wet, het woord voerden; welke verdedigd werd door den Minister, belast met de generale directie van 's Rijks ontvangſten (1). De heeren *Dotrenge* en *Reyphins*, nog kortelijk geſproken hebbende, werden de discuſſiën geſloten, waarna de Wet in omvraag gebragt zijnde, 77 leden vóór en 7 tegen ſtemden, wordende dezelve alzoo aangenomen en tot verzending naar de Eerſte Kamer beſloten. Vervolgens werden de beraadſlagingen geopend over het ontwerp, regelende de wijze van heffing der belasting op de wijnen. De heeren *Werbrouck*, Graaf *van Hogen-*

dorp

(1) Men vindt de adviezen in de Staatscour. N°. 149, 152, 155 en 160.

dorp, Baron *de Staſſart*, *Dotrenge* en *Le Coeq*, deels vóór deels tegen het ontwerp, het woord gevoerd en gemelde Minister ter verdediging geſproken hebbende, verklaarden zich, na de ſluiting der discusſiën, 55 leden vóór en 29 tegen het voorſtel, wordende derhalve ook deze Wet als aangenomen geproclameerd en ter bekrachtiging naar de Eerſte Kamer verzonden. — Deze vereenigde zich, volgens hare kennisgeving, op den 29ſten Julij ingekomen, met beide de Wetten, welke van den 27ſten Julij dagteekenen (1).

Vergadering der Staten-Generaal.

Op den 18den Januarij werd in de Tweede Kamer zitting genomen door den heer *van Hulthem*, wegens de Provincie Oost-Vlaanderen tot lid derzelve benoemd.

De heer *van Hulthem* neemt zitting.

Den 30ſten daaraanvolgende werd aan de Kamer eene misſive medegedeeld van de Baronesſe-Douairiere *van Rhemen tot Remershuizen*, daarbij berigt gevende van den dood haars echtgenoots, Jhr. *A. van Rhemen tot Rhemershuizen*, lid der Tweede Kamer, alsmede Kamerheer van Z. M. en Raad der ſtad Leyden, welke op den 25ſten Januarij, ter laatstgemelde ſtede, in eenen ouderdom van even 39 jaren, was overleden. — In deszelfs plaats werd later benoemd de heer *van der Goes*, welke op den 11den Julij zitting nam.

Overlijden van Jhr. *van Rhemen*.

In gemelde zitting van den 30ſten Januarij werd, overeenkomſtig gedane kennisgeving van den Staatsraad, belast met de directie van de Staats-Secretarie, bij misſive van den 28ſten Januarij, door den Minister van Financiën, als daartoe door Z. M. gelast, de navolgende voordragt gedaan.

Mededeeling van een ontwerp van domein-loterij.

Edel Mogende Heeren!

Het nieuwe ſtelſel van belastingen levert een gunſtig vooruitzigt op ten aanzien van den geldelijken ſtand des Rijks.

(1) Overeenkomſtig een beſluit des Konings van den 18den October, hetwelk beneden nader zal voorkomen, waren zoowel deze als alle de overige belasting-wetten, uitgevaardigd ten gevolge het nieuwe belastingſtelſel van van den 21ſten Julij des vorigen jaars, eerst van kracht op den 1ſten Januarij 1823.

Vergadering der Staten-Generaal.

De jaarlijkſche inkomſten zullen in het toekomende voldoende zijn, tot de betaling der jaarlijkſche uitgaven. De bezuinigingen, waaraan Z. M. niet ophoudt te denken en te doen arbeiden, zullen welligt tot nog betere uitkomst leiden.

Daartoe evenwel mag de zorg der Hooge regering zich niet bepalen.

Er moet meer gedaan: de aanwezige achterſtand van vroegere jaren, en het, bij art. 3 der wet van den 28ſten December 1821, vooruit gezien te kort van het tegenwoordige moet aangevuld.

Buitengewone uitgaven, uit verſchillende oorzaken ontſproten of te ontſpruiten, moeten gedekt worden, daartoe worden middelen buiten de begrooting vereischt, wil men eenmaal zich uit alle beſlommeringen gered zien.

De wet, welke U E. Mog. thans aangeboden wordt, bevat die middelen, welke evenwel noch tot vermeerdering der nationale ſchuld noch tot bezwaar der ingezetenen ſtrekken zullen.

De Koning heeft gemeend het redmiddel in de eigendommen van den Staat, de Domeinen, te moeten zoeken.

Te meermalen is tot dezelve toevlugt genomen, maar de wijze, welke nu wordt voorgeſteld, ſchijnt verkiesſelijk boven andere te wezen.

Zoo toch de vervreemding van de domeinen op zich zelve reeds in meer dan één opzigt nuttig is, zij wordt het in eene hoogere mate, wanneer men daarmede zulke voordeelen paren kan, als het tegenwoordige ontwerp ſchijnt aan te bieden.

De domeinen zullen dienen tot onderpand en afloſſing eener leening, welke het domein-beſtuur in ſtaat ſtelt, om, door eene langzame en doelmatige afzetting van dezelve, door eene voorzigtige uitgifte van papier, hetwelk ten allen tijde voor klinkende munt verwisſelbaar is, en door een voordeelig gebruik van de gelden, hetzelve aankomende, niet alleenlijk in de behoeften van den Staat te voorzien, maar na afloop van alle betalingen nog een overſchot te behouden, ruim geëvenredigd aan de waarde der vervreemde eigendommen.

Het gezegde verdient eenige ontwikkeling.

De tot nu gehouden openbare veilingen van de domeinen hebben niet altijd eenen even gewenschten uitſlag gehad; en wanneer men uit de hoeveelheid, welke ter verkoop aangeſlagen is, beſluit tot de veel grootere, welke te gelde zal moeten gemaakt worden, dan ſchijnt de ge-

wone wijze van verkoop niet die zekerheid te geven, welke noodig is; en, hetzij men uit het beloop van die onzekere opbrengſten, de behoeften onmiddelijk zou willen voldoen, of wel daarin alleen de afloſſing vinden van eene vroegere op te nemen hoofdſom; in beide gevallen blijft de onzekerheid dezelfde, en het Rijk vermindert deszelfs eigendommen aanmerkelijk en onherroepelijk.

Vergadering der Staten-Generaal.

Het tegenwoordig ontwerp althans wijst voor de opgenomen gelden een voordeeliger gebruik aan. Een kapitaal, hetwelk niet hooger dan twintig millioenen guldens klimmen mag, zal worden opgenomen, en gevestigd op eene waarde van vijf en zeventig millioenen; niet om dadelijk te worden gebruikt, maar om daarin, zoo wel als in de domeinen zelve, te vinden eene zekerheid voor de geldſchieters, en voor de rigtige betaling der domeinbiljetten, welke door het beſtuur zullen worden uitgegeven tot de einden, in het ontwerp bepaald, en waarvan ſtraks nader.

De deelneming in deze leening, welke eene rente van 5½ ten honderd verzekert, en bij jaarlijkſche lotingen, aanvang nemende met den jare 1830, zal worden afgelost, ſchijnt niet te kunnen achterblijven; genoegzame zekerheid en voordeel waarborgen die uitkomst.

Voor den Staat zelve is deze leening, meer dan anders leeningen zijn, voordeelig en nuttig; zij maakt de ſterkte uit van eene tweede geldelijke handeling, die weder op hare beurt de gelegenheid doet geboren worden, dat de Staat zich op eene meer zekere wijze van deszelfs domeinen ontdoen kan, namelijk door verloting.

Het is zoo: bij het zoeken naar vaste goederen hebben vele omſtandigheden, onder anderen ook de ligging, op de keus invloed; maar het is ook waar, dat, juist om die reden, domeinen moeijelijk te verkoopen zijn; het is daarenboven niet altijd het geval, dat juist de nabij wonende de meest geſchikte koopers zijn, ook hebben de laatſte tijden bewezen, dat menig een zich het bezit heeft aangeſchaft van ver afgelegene goederen; nog valt aan te merken, dat het aankoopen en de kans tot trekking twee zeer onderſcheiden zaken zijn.

Eindelijk is ook te dezen aanzien belangrijk de bepaling bij de ontworpen wet, welke aan de trekking van prijzen, beloopende *f* 3000 of minder, geld voor goed aanbiedt, hun, des verkiezende losrenten gevende ten bedrage van eene ſom, gelijk ſtaande aan de zuivere inkomſten, waarop de getrokken prijzen geraamd zijn, met verzekering van eene redelijke afloſſing van de hoofdſom

C 2

Vergadering der Staten-Generaal.

zelve. Terwijl voorts de kans wordt open gezet tot het trekken van geldprijzen, welker bedrag tot eene aanzienlijke hoogte gebragt is.

Vijf loterijen zullen er plaats hebben, waarvan elke beſtaan zal uit 15 millioenen goederen en acht millioenen geld.

Tot voldoening van deze geldprijzen zullen domeinbiljetten worden uitgegeven, welke ten alle tijde in gereed geld verwisſelbaar zijn, en in alle des Rijks belastingen als zoodanig zullen worden aangenomen, terwijl ook het domein-beſtuur deze biljetten in alle deszelfs geldelijke handelingen met bijzondere perſonen, onder dezelfde voorwaarden, zal kunnen uitgeven.

De vruchten, welke de nederlandſche bank-biljetten aanbrengen, en die, welke van zoodanig papier in onze O. I. bezittingen, na derzelver terugname in 1816, getrokken zijn, zijn bekend. De voorzigtige behandeling te dezen aanzien dáár en hier bewijst, wat men veiliglijk doen kan; de nu uit te geven biljetten zullen een nog uitgebreider nut hebben.

Het voornemen des Konings is een op zich zelven ſtaande Domein-Beſtuur op te rigten, en in Bruſſel te vestigen: dat beſtuur zal zich met de Nederlandſche Bank kunnen verſtaan, en het is uit den aard der zaak, uit het wederzijdsch belang van beide inrigtingen, uit de perſonen, aan welke het beſtuur der Nederlandſche Bank is, en dat van de Domeinen zal worden toebetrouwd, te wachten, dat zij zich gemakkelijk zullen verſtaan, om gezamenlijk ten algemeene nutte, ten gerieve van den Staat en van deszelfs ingezetenen, te arbeiden; alzoo zullen beider biljetten allerwege bekend en gangbaar worden, en daarin, weder, zal een geſchikt middel te vinden zijn, om den tegenwoordigen nadeeligen ſtand des wisſels te verēvenen.

Het zal niet noodig wezen, om nu in meer bijzonderheden, de domein-loterijen betreffende, uit te weiden, het ontwerp is daaromtrent duidelijk en behoeft geene uitlegging.

Dit alleen dient welligt nog aangemerkt, dat de inlage in deze loterijen gemakkelijk gemaakt is door de bevoegdheid, om tegen eenen redelijken en voor de houders voordeeligen prijs, 'slands effecten in betaling te geven; dat de waarde der te verlaten domeinen, naar een inkomen van 3 ten honderd, berekend zijnde, voor een bijzonderen eigenaar, althans hoogst redelijk is; dat de getrokken domeinen, ten aanzien der grondbelasting

in eenen voordeeligen ſtaat gebragt worden, daar, eerſtelijk, van de berekende waarde, een achtſte voor die belasting worde afgetrokken, terwijl zij, tot aan de invoering van het kadaster, niet meer dan voor een achtſte van het inkomen, zonder eenige opcenten zullen worden aangeſlagen: genoeg om aan te toonen, dat ook deze loterijen op liefhebbers rekenen mogen.

Vergadering der Staten-Generaal.

Het zal er nu op aankomen om aan te toonen, op welke wijze in de behoeften van den Staat, door de voorzeide maatregelen voorzien wordt.

Aan de eene zijde ſtaat de ſchatkist eenige tijdelijke voordeelen af, om, langs eenen anderen weg, zich rijkelijk vergoed te zien.

Straks heb ik te kennen gegeven, dat een op zich zelf ſtaande domein-beſtuur zal worden daargeſteld. Reeds is Z. M. bezig met voorbereidende maatregelen. Alzoo wordt de beheering van de domeinen afgeſcheiden van de onmiddellijke zorg der regering. Alle de inkomſten, welke van de domeinen, en ter gelegenheid van dezen geheelen maatregel, zullen genoten worden, blijven aan het domein-beſtuur, en komen niet in des Rijks ſchatkist: op gelijke wijze doet de ſchatkist afſtand van de voordeelen, uit de beide thans beſtaande loterijen voortvloeijende, welker zorge en behandeling almede aan het domein-beſtuur overgaat.

Dit verlies, evenwel, wordt aan den Lande vergoed door eene bepaaldelijke jaarlijkſche uitkeering, van wege het domein-beſtuur, naar den ſtand der zaken berekend.

Behalve deze uitkeering worden nog op het domein-beſtuur overgebragt de verpligtingen, welke de wetten van den 9den Februarij 1818 en 31ſten December 1819, tot ſtijving van de amortiſatie-kas voorſchrijven.

Even zoo is het gelegen met alle de andere buitengewone behoeften van den Staat, welke in het ontwerp van de wet duidelijk omſchreven en bepaald zijn.

Het domein-beſtuur, vrij in keuze tusſchen de aangewezen middelen, moet zorgen, dat aan de ſchatkist worden geleverd de gelden, tot voorziening in die behoeften vereischt wordende, ſommige dezer gelden worden geheel renteloos verſtrekt, om dat het domein-beſtuur te dien aanzien op eene andere wijze wordt ſchadeloos geſteld uit de voordeelen, welke aan hetzelve te dien einde worden verzekerd, en welke anders gedeeltelijk aan de ſchatkist komen zouden; van andere voorſchotten trekt hetzelve van den Lande de matige rente van vier

Vergadering der Staten-Generaal. ten honderd; ook dit alles wordt in het ontwerp zelve op eene zoo klare wijze voorgedragen, dat het geene toelichting ſchijnt te behoeven.

Aanzienlijk zeker is de ſom, welke het Land zal noodig hebben; aan den Koning wordt daarom bij het ontwerp een kredit geopend van vijftig millioenen, om daarvan geheel of gedeeltelijk en in zoodanige tijdvakken als de behoeften het zullen vereiſchen, gebruik te maken.

Deze laatſte bepaling moet allen ſchrikbarenden indruk, welke in den eerſten opſlag mogt gemaakt zijn, wegnemen.

De ſom van vijftig millioenen is bij raming opgegeven, zij is het waarſchijnlijk bedrag der behoeften; maar eene bloote inzage daarenboven van den ſtaat, daaromtrent opgemaakt, en bij het ontwerp gevoegd, doet zien, dat ook die ſom niet op eens maar over een zeer lang tijdperk zal behooren gevonden te worden; zij bevat toch niet alleenlijk reeds gemaakte, maar nog te maken onkosten, in welke het echter voorzigtig en raadzaam is nu reeds te voorzien, te meer, daar in waarheid de wijze dezer voorziening op zich zelve gemakkelijk, voor de ingezetenen niet het geringſte ongerieflijk, voor het Rijk onkostbaar, ja in het eind voordeelig is. Men make dan uit deze raming der behoeften niet op, dat er eene leening van 50 millioenen noodig is, welker renten en afloſſing uit de domeinen moeten gevonden worden.

Reeds vroeger is aangemerkt, dat de op te nemen gelden het bedrag van twintig millioenen niet zullen mogen te boven gaan, dat nog die 20 millioenen niet geſchikt zijn tot dadelijke voldoening der ſchulden, maar veeleeer om daarop andere geldelijke handelingen te bouwen, uit welker winſten en voordeelen de laſten gevonden zullen worden, en wel zoo ruim, dat, indien niet alle berekening ontvalt, eene waarde zal worden overgehouden, meer dan geëvenredigd aan die der vervreemde domein-goederen, welk overſchot eindelijk aan 's Lands ſchatkist te bate komt.

Zulke berekeningen in derzelver bijzonderheden behoren niet tot het wezen der wet; van te voren toch blijven zij alle ſlechts ramingen, want de omſtandigheden zijn niet te dwingen. De gemaakte berekeningen, welke thans aan U Ed. Mog. worden aangeboden, moeten daarom als loutere ophelderingen der wet worden aangezien, gelijk zij dan ook alleenlijk over de helfte

van het bedrag der leening loopen, terwijl zij voor het overige matiglijk zijn ingerigt en op redelijke gronden rusten.

Vergadering der Staten-Generaal.

Ik ga nu over tot de lezing van het ontwerp van wet, hetwelk de Koning mij gelast heeft ter dezer vergadering over te brengen; Z. M. vertrouwt vastelijk, dat deze maatregel, met gemeen overleg van U Ed. Mog. daargeſteld, de heilrijkſte gevolgen voor ons vaderland zal te weeg brengen.

— Vervolgens tot de lezing van het ontwerp overgaande, na de verklaring, dat Z. M. vastelijk vertrouwde, dat deze maatregel, met gemeen overleg van H. Ed. Mogende daargeſteld, de heilrijkſte gevolgen voor het Vaderland zoude te weeg brengen (1), werd gelijktijdig met het ontwerp door den Minister overgelegd eene nota van het waarſchijnlijk bedrag der behoeften van de ſchatkist, in welke door het domein-beſtuur zoude moeten worden voorzien, en eenige berekeningen, met aanwijzing van den waarſchijnlijken loop der operatiën van het domeinbeſtuur. Ten aanzien dezer ſtukken, wier omſlagtigheid derzelver geheele overneming verbiedt, werd ter algemeene kennisſe gebragt: „ Dat de behoeften van de ſchatkist, welke in de nota werden aangetroffen, dezelfde waren, die in het 24ſte artikel van het ontwerp van Wet waren opgenoemd; dezelve konden worden geſplitst in twee afdeelingen, waarvan de eerſte de zoodanige bevatte, waarvan het domein-beſtuur aan de ſchatkist zoude voorſchot doen, tegen eene jaarlijkſche rente van 4 ten honderd, en de andere die, welke renteloos door het beſtuur zouden verſtrekt worden: het gezamenlijk bedrag der eerſten was bij raming geſteld op 37 millioenen, dat der andere op 13 millioenen, te zamen 50 millioenen, welke nogtans niet in eens aan de ſchatkist zouden behoeven te worden verſtrekt, maar ſlechts in den loop van 5 jaren, naarmate de dienst

(1) Het ontwerp wordt gevonden in de Staatscour. N°. 27.

Vergadering der Staten-Generaal.

zulks vorderen zoude. — De berekeningen waren geheel en al bij raming ingeſteld, zoo als ook de aard der zaak medegebragt, loopende over een tijdvak van 28 jaren, te rekenen van 1822 tot 1849. — Bij de inſtelling derzelve had men aangenomen, dat tien millioenen gereed geld voor een gelijk bedrag aan domein-obligatiën zouden gefourneerd worden, hoezeer deze leening tot twintig millioenen konde worden opgevoerd, en dat, van de vijf en zeventig millioenen, waarop de waarde der te vervreemde domein-goederen berekend werd, een bedrag van vijf en twintig millioenen aan het beſtuur zou worden overgelaten, voor welke losrenten tegen 3 pCt. zouden worden afgegeven. — Over elk jaar werden de inkomſten van het beſtuur in ontvang gebragt, welke zamengeſteld waren uit de zuivere opbrengſten der domeinen geſteld op *f* 2,250,000 en afloopende, naarmate derzelver vervreemding zou plaats hebben, uit de zuivere opbrengſten der thans beſtaande loterijen ten montant van *f* 950,000, uit de renten die door de ſchatkist betaald zouden worden, uit het voorſchot van de opbrengst der tollen op de groote wegen, wanneer de negotiatiën, daarop gevestigd, zouden zijn afgeloopen, en uit de inkomſten van de kanalen en wegen, die uit de gemelde ſom van dertien millioenen gemaakt zouden worden, berekend op ſlechts 2½ pCt.; zoo mede uit de renten, die het domein-beſtuur zou kunnen trekken van de gelden en kapitalen, die in onderſcheidene vijf domein-loterijen gefourneerd zouden worden, voor zoo verre die niet dadelijk tot het doen van betalingen gebezigd zouden moeten worden, en welke renten berekend werden op vijf ten honderd. — De onderſcheidene lasten van het beſtuur, in de Wet aangewezen, werden daarentegen jaarlijks in uitgave gebragt, wordende, op die wijze, de waarſchijnlijke ſtaat van het domein-beſtuur, op het einde van 1849 aangetoond, hierop nederkomende, dat het domein-beſtuur, na aftrek van de in omloop zijnde domein-biljetten en van de dan nog niet afgeloste losrenten, op ultimo December 1849,

zoo aan gereed geld als aan rentgevende effekten zou overhouden eene reële waarde van ruim zestien millioenen guldens, behalve den eigendom van de aan hetzelve overgelaten domeinen, berekend op eene waarde van 25 millioenen, en gevende jaarlijks aan zuivere inkomſten *f* 750,000, dit laatſte in de veronderſtelling, dat het beſtuur de gelegenheid niet mogt hebben kunnen vinden, om dezelve op eene geſchikte wijze te plaatſen." — Het medegedeelde ontwerp werd echter op den 22ſten Maart door de navolgende nadere redactie vervangen: Vergadering der Staten-Generaal.

Alzoo Wij in overweging genomen hebben,

Dat, krachtens de wet van den 24ſten December 1820 (*Staatsblad* N°. 29), in het verſchil tusſchen de ſom, waarop de gezamenlijke opbrengst der aangewezen middelen geraamd *is*, en het geraamde bedrag der uitgaven, over den jare 1821, door nadere wettelijke bepalingen moet worden voorzien;

Dat daarenboven door de werkelijk mindere opbrengst van de aangewezen middelen over de jaren 1820 en 1821, dan waarop dezelve geraamd zijn, eén aanzienlijk te kort zal blijven beſtaan, gelijk ook de latere invoering der belastingen, bij de wet van den 12 Julij 1821 (*Staatsblad* N°. 9) vastgeſteld, op den dienst van 1822 een te kort zal overlaten;

Dat al verder moet gezorgd worden voor de middenlen, ter voldoening van zoodanige uitgaven, als, ten gevolge van aangegane verbindtenisſen ten algemeenen nutte des Rijks, en ter kwijting van vorderingen aan Onze eigene onderdanen, of ook wel aan vreemden verſchuldigd, zouden moeten worden gedaan;

Dat het afzonderlijk fonds voor de bevestiging en wapening van het Zuidelijk Frontier niet genoegzaam zijnde, om alle de kosten, tot deze bevestiging en wapening vereischt wordende, te kunnen dekken, mitsdien zal moeten worden aangevnld;

Dat wijders, naar aanleiding van de wetten van 28 en 29 Januarij 1817 (*Staatsblad* N°. 8 en 9), almede moet worden voorzien in de voldoening van de daarbij aangegane verbindtenisſen, terwijl het ook wenſchelijk is de verbetering van de groote land- en water-communicatiën voort te zetten en, in het belang der nijverheid, nieuwe communicatiën aan te leggen;

Vergadering der Staten-Generaal.

Dat ook, bij het 1ſte art. der wet van den 27ſten December 1815 (*Staatsblad* N°. 57) bepaald zijnde, dat, in onze Reſidentie-ſtad Bruſſel, ten koſte der publieke ſchatkiſt, een Paleis zal worden aangekocht en behoorlijk gemeubeleerd, om aan Onzen beminden Zoon den Prins van Oranje, als een bewijs der nationale achting en erkentelijkheid, in vrijen en vollen eigendom te worden overgedragen, tot de aanſchaffing van zoodanig Paleis met hetgeen daartoe behoort, de noodige gelden moeten worden aangewezen;

Dat ook, voor den geheelen afbouw van Ons Paleis te Bruſſel, en tot de herſtelling en verderen opbouw van de gebouwen te Bruſſel, door den brand van den 29ſten December 1820 vernield, zoo mede voor den buitengewonen aanbouw van ſchepen en vaartuigen van oorlog, ter vervanging der door ongelukken vernietigde of der geſloopte, gelden noodig zijn.

Dat echter de bovengemelde uitgaven, uit geene der beide afdeelingen van de begrooting kunnende worden beſtreden, daartoe buitengewone middelen behooren te worden gevonden;

En nademaal Ons hartelijk verlangen is, zoodanige middelen te bezigen, als welke noch tot bezwaar van den lande, noch tot ongerief van de goede ingezetenen ſtrekken, maar veeleer aan beider belang bevordelijk zijn:

Zoo is het, dat Wij den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg van de Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verſtaan, gelijk Wij goedvinden en verſtaan bij deze:

Art 1. Het middel, om in de buitengewone behoeften, in den hoofde dezes gemeld, te voorzien, zal zijn eene daartoe geſchikte vervreemding van des Rijks domeinen.

2. Ten einde bijzonderlijk die vervreemding voor de ſchatkiſt zekerder te maken, dan zij tot nu toe door gewone verkoopingen bevonden is te wezen, zullen dezelve domeinen, bij wege van loterijen, worden te gelde gemaakt.

3. Dien ten gevolge zullen de verkoopingen van domeinen, die thans, krachtens en ter voldoening aan de bepalingen van de wetten van den 9den Februarij 1818 (*Staatsblad* N°. 7), en 31 December 1819 (*Staatsblad* N°. 62), behooren plaats te hebben, ophouden.

4. Aan de verpligtingen, bij die wetten op de domeinen gelegd, zal voor het vervolg op de hierna te bepalen wijze worden voldaan.

5. Ten einde het domein-beſtuur in ſtaat te ſtellen, om reeds aanvankelijk aan de verpligtigingen, bij het vorig artikel omſchreven, zoo wel als aan die, welke bij deze wet, op hetzelve gelegd worden, te voldoen, en om wijders de toebereidſelen, tot het daarſtellen der domein-loterijen, met wat daaraan vast is, te beſpoedigen, zoo wordt hetzelve beſtuur, bij deze, gemagtigd, tot het uitgeven van domein-obligatiën. Vergadering der Staten-Generaal.

De gelden, die voor deze obligatiën zullen worden gefourneerd, zullen, gezamenlijk met de Rijks domeinen, het oorſpronkelijk fonds of kapitaal van het domeinbeſtuur uitmaken.

Het domein-beſtuur wordt, bij deze gemagtigd, om tot zekerheid van het kapitaal en de renten van deze obligatiën te verbinden alle des Rijks domeinen, en alle de gelden uit de vervreemding derzelve zullende voortvloeijen, zoo ook de effekten en geldswaarden, die daar voor zullen worden aangekocht; in het generaal alle de baten en inkomſten van het domein-beſtuur.

6. Het gezamenlijk bedrag van de alzoo uit te geven obligatiën zal niet mogen te boven gaan een kapitaal van *twintig millioenen guldens.*

7. Elke obligatie zal worden uitgegeven ten beloope van *duizend guldens* en tegen eene rente van 5½ ten honderd in het jaar, aanvang nemende met den eerſten dag van de maand, waarin zullen worden gedaan; zullende de termijn tot het doen van de fournisſementen door Ons worden bepaald.

8. De fournisſementen tot betaling van deze obligatiën zullen moeten worden gedaan in gereed geld.

9. De obligatiën zullen bij de Algemeene Rekenkamer worden geregistreerd en gecontraſigneerd, ten blijke van echtheid en, tot waarborg dat het maximum van *twintig millioenen guldens* niet kan worden overſchreden.

10. Bij deze obligatiën zullen worden afgegeven coupons, houdende het bedrag der jaarlijkſche renten.

Deze coupons zullen op den vervaltijd worden betaald door het domein-beſtuur of deszelfs correspondenten, gelijk mede voor rekening van dat beſtuur, door alle de ontvangers-generaal in de onderſcheidene provinciën van het Rijk.

11. De hoofdſom dezer obligatiën zal worden afgelost bij jaarlijkſche lotingen, aanvang nemende met den jare 1830, telken jare voor een kapitaal van *een millioen guldens*, wel meerder maar niet minder.

12. De vervreemding der domeinen zal verdeeld worden in vijf loterijen.

Vergadering der Staten-Generaal.

De eerſte loterij zal plaats hebben, zoo ſpoedig doenlijk, en door de volgende loterijen worden opgevolgd met naar de omſtandigheden geſchikte tusſchenpozingen, welke nogtans den tijd van één jaar, te rekenen van den afloop der trekking van de ééne tot de openſtelling van de andere loterij, niet zullen mogen te boven gaan.

13. Elke loterij zal loopen over eene waarde van *vijftien millioenen guldens* in domein-goederen en van *acht millioenen guldens* in geldprijzen.

14. De inlage in elke loterij zal zijn ten bedrage van *twintig millioenen guldens*, te verdeelen in twintig duizend loten of aandeelen, elk ten bedrage van *duizend guldens*.

15. De inlage geſchiedt in gereed geld, of in de hierna te vermelden domein-biljetten.

Ten einde echter aan de houders van 's lands effecten gelegenheid te geven, om zonder het te gelde maken van dezelve in de loterijen deel te nemen, zullen, als gereed geld, in de fournisſementen der eerſte loterij, worden aangenomen:

a. De ſchuldbekentenisſen van het Syndikaat der Nederlanden, 1ſte ſeries, rentende 5 pCt., tegen 100 pCt.

b. De ſchuldbekentenisſen van het Syndikaat der Nederlanden, 2 ſeries, rentende 5 pCt. tegen 99½ pCt

c. De obligatiën uit de negociatie van *f* 450,000 tot beſtrating en verbetering van eenige groote wegen in de Noordelijke provinciën des Rijks, ingevolge de wet van 24 Februarij 1815, rentende 6 pCt., tegen 103¾ pCt.

d. De obligatiën uit de negotiatie van *f* 1,118,000, tot vinding der kosten van de werken aan het Nieuwe Diep, en van de bedijking van het Koegras, ingevolge de wet van den 28ſten Januarij 1817, rentende 6 pCt, tegen 102½ pCt.

e. De obligatiën uit de negotiatie *f* 6,000,000 voor het verbeteren der groote communicatiën van het Rijk, ingevolge de wet van 30 Januarij 1817, rentende 6 pCt., tegen 103¾ pCt.

f. De inſchrijvingen op het Grootboek der nationale werkelijke rentgevende ſchuld à 2½ pCt., zoo mede de certificaten van aandeel in dezelfde ſchuld, door bijzondere adminiſtratie-kantoren uitgegeven, tegen 47¾ pCt., alle met bijrekening van de renten, verſchenen tot den dag van het fournisſement.

g. De inſchrijvingen op het Grootboek der nationale

uitgeſtelde ſchuld, zoo mede de certificaten van aandeel in dezelve ſchuld door bijzondere adminiſtratie-kantoren uitgegeven tegen 1⅛ pCt. Vergadering der Staten-Generaal.

h. De kans-biljetten tot de uitgeſtelde ſchuld behoorende, tegen *veertig guldens vijf en zeventig cents* het ſtuk.

Wel verſtaande, dat geene uitgeſtelde ſchuld, noch geene kans-biljetten elk afzonderlijk zullen kunnen worden gefourneerd, maar dat, bij elk fournisſement van *duizend guldens* werkelijke rentegevende ſchuld, *twee duizend guldens* aan uitgeſtelde ſchuld en twee kans-biljetten zullen kunnen worden in betaling gegeven.

Van alle de fournisſementen, welke, hetzij voor het geheel, hetzij voor een gedeelte, in de voorſchreven effecten gedaan worden, zal door de betaalders kunnen worden gekort eene ſomme gelijk ſtaande aan twee ten honderd van het gefourneerde in zoodanige effecten.

16. De waarde, waarvoor de voorsz. effecten in de tweede, derde, vierde en vijfde loterijen zullen worden aangenomen zal telkens door Ons worden geregeld.

17. Aan elk lot of aandeel in de onderſcheidene loterijen zal worden verzekerd een prijs van ten minſte *duizend guldens* in geld of domeinnen, of wel in beide te zamen.

Zullende de verdeeling der prijzen, en alle verdere ſchikkingen, de loterijen betreffende, door Ons nader worden vastgeſteld.

18. De waarde der te verloten domeinen zal worden berekend tegen een zuiver inkomen van *drie* ten honderd.

Bij het berekenen van deze waarde, zal, bij het tegenwoordig inkomen ook gelet worden op de waarde van den grond en de daarop ſtaande boomgewasſen en gebouwen, doch daarentegen zal, bij al zulke perceelen, die thans niet in de grondbelasting zijn aangeſlagen, een achtſte van de waarde worden afgetrokken als eene vergoeding voor de grondbelasting, die, na dat dezelve een bijzonder eigendom zullen zijn geworden, daarop zal worden gelegd.

Tot aan de daarſtelling van het kadaster zal de grondbelasting van deze perceelen afzonderlijk ten behoeve van 's Rijks ſchatkist worden geheven en zonder dat dezelve zal worden vermengd met de ſommen, waarvoor de provinciën en de gemeenten, waarin dezelve gelegen zijn, thans in de grondbelasting zijn aangeſlagen.

De aanſlag van die perceelen wordt bepaald op een

Vergadering der Staten-Generaal. achtſte gedeelte van de inkomſten derzelve, zullende, tot aan de invoering van het kadaster, deze aanſlag met geene opcenten, noch ten behoeve van het Rijk, noch ten behoeve van de provinciën of de gemeenten, waarin dezelve gelegen zijn, kunnen worden verhoogd.

19. De goederen zullen aan den verkrijger worden opgedragen, zonder eenige onkosten, en zonder betaling van het regt van registratie.

20. De geldprijzen zullen betaald worden in domein-biljetten, aan toonder betaalbaar.

Deze biljetten zullen ten alle tijde, door het domeinbeſtuur of deszelfs correspondenten, op vertooning moeten worden ingewisſeld tegen klinkende munt, terwijl dezelve voorts in alle des Rijksbelastingen en in alle betalingen, aan het domein-beſtuur gedaan wordende, tegen de nominale waarde als geld zullen worden aangenomen.

21. De voorſchreven domein-biljetten, welke ook tot andere betalingen door het domein-beſtuur zullen kunnen gebezigd worden, zullen mogen worden uitgegeven tot eene hoeveelheid, die de ſom van *veertig millioenen guldens* niet zal mogen te boven gaan.

22. Deze domein-biljetten zullen bij de Algemeene Rekenkamer worden geregistreed en gecontraſigneerd, ten blijke van echtheid, en tot waarborg dat het maximum van *veertig millioenen guldens* niet kan worden overſchreden.

23. Aan de houders van loten of aandeelen in de onderſcheiden loterijen, op welke een prijs van *drie duizend guldens* en daar beneden mogt worden getrokken, wordt de vrijheid gelaten, om de hun te beurt gevallen prijzen niet aan te nemen, maar dezelve aan het domeinbeſtuur over te laten, in welk geval het domein-beſtuur aan zoodanige houders, in plaats der aan hen te beurt gevallene perceelen, zal afgeven één of meer losrentebrieven aan toonder ten laste der domeinen, hetzij alleen of wel te zamen, bedragende eene ſom, gelijk ſtaande aan de zuivere revenuen, waarop de getrokken prijzen zijn geraamd geworden.

24. Het domein beſtuur zal ook, op daartoe aan hetzelve te doene verzoeken, en naar gelang van omſtandigheden, gelijke losrente-brieven kunnen afgeven aan de houders van loten of aandeelen in de onderſcheidene loterijen, op welke een prijs van meer dan *drie duizend guldens* mogt zijn getrokken.

25. De losrente-brieven zullen bij de Algemee-

de Rekenkamer worden geregiſtreerd en gecontraſigneerd. Vergadering der Staten-Generaal.

26. De renten van dezelven zullen jaarlijks op den vervaltijd aan de houders worden voldaan, door het domein-beſtuur of deszelfs correspondenten, gelijk mede, voor rekening van dat beſtuur, door alle de ontvangers-generaal in de onderſcheiden provinciën van het Rijk.

27. De voorsz. losrente-brieven zullen door het domein-beſtuur worden afgelost tegen de penning 33⅓, en dus met *duizend guldens* voor elke *dertig guldens* in de losrente-brieven uitgedrukt.

28. Deze afloſsing zal geſchieden bij loting, aan te vangen met den jare 1840, of zoo veel vroeger, als de ſtaat der fondſen van het domein-beſtuur zulks zal kunnen veroorloven; telken jare zal het bedrag van *dertig duizend guldens* aan rente en alzoo *een millioen* kapitaal worden afgelost, wel meerder doch niet minder.

29. Ten einde aan 's Rijks ſchatkist te vergoeden het gemis der inkomſten, welke dezelve uit de opbrengst van de domeinen geniet, zal door het domein-beſtuur, aan dezelve jaarlijks worden uitgekeerd eene ſomme van *een millioen viermaal honderd en vijftig duizend guldens* onder aftrek van zoodanige rente, als het domein-beſtuur, wegens de voorſchotten, door hetzelve aan de ſchatkist te doen en hierna aangewezen, te vorderen zal hebben.

30. Het Domein-Beſtuur wordt belast:

1°. Met de uitkeering aan de amortisatie-kas van zoodanige ſommen als jaarlijks vereischt worden ter voldoening aan de wetten van 9 Februarij 1818, (*Staatsblad*, N°. 7), en 31 December 1819, (*Staatsblad*, N°. 62).

2°. Met het renteloos voorſchot aan 's Rijks ſchatkist van hetgeen, door deze, krachtens de wetten van den 28ſten en 30ſten Januarij 1817 (*Staatsblad* N°. 8 en 9), zal bevonden worden verſchuldigd te zijn, en van zoodanige ſommen, als meer dan het bedrag der daarbij opgenomen gelden zoude mogen bevonden worden noodig te zijn, om, gezamenlijk met die fondſen, zoo voor 's Rijks rekening, als bij wege van onderſtand aan de provinciale Staten, te ſtrekken tot voltooijing der groote land- en water-communicatiën van het Rijk.

3°. Met het voorſchot aan 's Rijks ſchatkist tegen eene jaarlijkſche rente van 4 ten honderd, van zoodanige ſommen als noodig zullen zijn:

a. Tot het dekken van hetgeen de inkomſten over 1820 minder hebben opgebragt, dan waarop zij bij de geraamde opbrengst zijn berekend.

Vergadering der Staten-Generaal.

b. Tot eene gelijke dekking over den jare 1821.
c. Tot dekking van het verſchil in de opbrengſt der middelen en inkomſten over 1822, voorzien bij art. 3. der wet van den 28ſten December 1821 (*Staatsblad* N°. 26).
d. Tot het aanvullen van het verſchil tuſſchen de toegeſtane uitgaven en de aangewezen middelen, bij de wet van den 24ſten December 1820 (*Staatsblad* N°. 29).
e. Tot het aanvullen van het te kort, dat mogt bevonden worden te beſtaan bij den geheelen afloop van de werkzaamheden, aan de algemeene commiſſie van liquidatie opgedragen.
f. Tot het aanvullen van het afzonderlijk fonds voor de beveſtiging en wapening van het zuidelijk frontier.
g. Tot de voldoening van het mogelijk verſchuldigde aan vreemde mogendheden of wel derzelver onderdanen, wegens nog niet afgeloopen verëveningen.
h. Tot de aanſchaffing en het ameublement van het Paleis te Bruſſel voor Onzen beminden Zoon den Prins van Oranje beſtemd, zoo mede tot den geheelen afbouw van Ons Paleis te Bruſſel en tot verderen opbouw en herſtelling van de gebouwen aldaar, door den brand van den 29ſten December 1820 vernield.
i. Tot buitengewonen aanbouw van ſchepen en vaartuigen van oorlog, ter vervanging der door ongelukken vernietigde of der geſloopte.

31. Tot dekking van alle de koſten, in het vorig artikel aangewezen, wordt aan den Koning geopend een krediet van vijftig millioenen guldens, waarvan gebruik zal worden gemaakt geheel of gedeeltelijk en in zoodanige tijdvakken als de behoeften het zullen vereiſchen.

Van dit gebruik zal telkens blijken in de jaarlijkſche rekening van 's Rijks inkomſten en uitgaven.

32. Aan het domein-beſtuur worden afgeſtaan:
a. De gewone inkomſten van de Domeinen.
b. De opbrengſten van de Domein-Loterijen.
c. De opbrengſten van de groote wegen en vaarten, die, uit het voorſchot, bij § 2 van art. 30 bedoeld, zullen worden aangelegd (bijzonderlijk van het Noord-Hollandſche Kanaal), en de inkomſten, welke ter gelegenheid van dezelve zullen genoten worden, zoo mede het overſchot van de opbrengſt

van

van de tollen op de thans beſtaande wegen en groote communicatiën van het Rijk, zoodra de negotiatiën, daarop gevestigd, zullen zijn afgelost, en zulks tot het domein-beſtuur door een en ander ſchadeloos zal geſteld zijn voor het renteloos voorſchot, krachtens § 2 van art. 30, door hetzelve te doen. Vergadering der Staten-Generaal.

d. De renten van het voorſchot, door het domein-beſtuur aan 's Rijks ſchatkist te doen, zoo als hetzelve bij § 3 van het 30ſten art. is omſchreven, voorbehoudens nogtans de bevoegdheid van 's Rijks ſchatkist, om, wanneer zulks met hare financiële belangen mogt overeenkomen, dit voorſchot geheel of gedeeltelijk af te losſen.

e. De renten en voordeelen der onderſcheidene geldswaarden, welke het domein-beſtuur door geldelijke handelingen zal kunnen trekken.

33. Ten einde de voordeelen, bij het laatſte gedeelte van het vorig artikel bedoeld, te bevorderen, zal het domein-beſtuur de gelden en waarde, onder hetzelve berustende, kunnen uitzetten en vruchtbaar maken, met bijzondere perſonen geldelijke handelingen aangaan, en zich met de Nederlandſche bank tot onderling voordeel verſtaan, terwijl hetzelve voorts in de onderſcheidene ſteden van het Rijk correspondenten zal kunnen aanſtellen.

34. Het domein-beſtuur is wegens alle deszelfs verrigtingen aan Ons verantwoordelijk.

35. De rekening van het gehouden beheer zal door hetzelve jaarlijks Ons worden aangeboden, en vervolgens worden onderzocht, opgenomen en geſloten, als, bij art. 5 van de wet van den 12den Januarij 1816 (*Staatsblad* N°. 5), ten aanzien van het opnemen en ſluiten der rekening van de amortiſatie-kas, is bepaald.

36. Onverminderd het bepaalde in het vorige artikel, zal in het jaar, volgende op de laatſte der vijf loterijen, bij art. 12 vermeld, aan de Staten-Generaal worden medegedeeld eene rekening van den ſtaat van het domein-beſtuur, waarmede telken vijf jaren zal worden voortgegaan tot aan den geheelen afloop der zaak.

De centrale afdeeling bragt hierop in de zitting van den 28ſten Mei een zeer omſtandig rapport uit, zijnde de procesſen-verbaal van de raadplegingen der afdeelingen, over de eerſte redactie, afzonderlijk gedrukt en de antwoorden op dezelve onder-

Vergadering der Staten-Generaal. zocht en overwogen (1). — De beraadſlagingen tegen den 5den Junij aan de orde geſteld zijnde, werd het woord gevoerd door de heeren *van Alphen*, *van Boetzelaar*, *Werbrouck*, Baron *de Serret*, *Collot d'Escury van Heinenoord*, Graaf *van Hogendorp* en *Reyphins*, waarop de Voorzitter ten 4 ure de Vergadering wilde adjourneren tegen den 7den des morgens; doch vele leden zich daartegen verklarende, werd de voortzetting der beraadſlagingen bepaald, om in eene avondzitting, nog denzelfden dag afgedaan te worden. Hiermede bij half acht ure een aanvang gemaakt zijnde, ſpraken de heeren *de Stasſart*, *Geelhand della Faille*, *Pirſon*, *Le Cocq*, *Warin*, *de Visſcher de Celles*, *Dotrenge*, *Kemper*, *Sandberg*, deels vóór deels tegen het ontwerp, en nadat de heer *van Boetzelaer* nog eenige gronden van het door hem des morgens uitgebragt advies nader had ontwikkeld, werd het woord achtervolgens gevoerd door de Ministers van Binnenlandſche Zaken en Waterſtaat en van Financiën, welke laatſte het voorſtel zeer breedvoerig tegen de onderſcheidene bedenkingen verdedigde. Het ontwerp in omvraag gebragt zijnde, werd, nadat zich 20 leden vóór en 75 tegen hetzelve verklaard hadden, beſloten, overeenkomſtig de bepaling der grondwet, Z. M. te verzoeken het voorſtel in nadere overweging te nemen (2).

Mededeeling van een traktaat. In de zitting van den 8ſten werd gelezen eene boodſchap des Konings, ſtrekkende ten geleide van het afſchrift eener overeenkomst geſloten met Z. M. den Koning van Sardinië, omtrent de wederkerige afſchaffing van het regt op de erfenisſen, enz.; wordende deze boodſchap voor notificatie aangenomen en wegens dezelve het gewoon beſluit, wegens drukken en doen ronddeelen aan de leden, genomen (3).

(1) Het rapport, waarbij de nadere aanmerkingen van iedere afdeeling afzonderlijk voorgeſteld worden, vindt men in de Staatscour. N°. 129 en 130.

(2) Staatscour. N°. 133.

(3) Het traktaat wordt gevonden in het Jaarb. 1821. St. I. bl. 19—20.

Tevens werd in dezelfde zitting aan de Kamer medegedeeld eene nieuwe redactie van den 4den en 5den Titel van het ontwerp eens Burgelijken Wetboeks, bij misſive van den Staatsraad, belast met de directie der Staats-Secretarie, op last van Z. M. ingezonden. — Het was in de zitting van den 1ſten Maart, dat de centrale afdeeling het rapport omtrent deze tweede redactie uitbragt, waarop de beraadſlagingen tegen den 8ſten aan de orde werden geſteld (1). — Na de opening derzelve op den gemelden dag werd door den Voorzitter, in de eerſte plaats, het woord verleend aan den heer *Nicolai*. Daar dit lid echter verhinderd werd in perſoon zijn advies uit te brengen, geſchiedde zulks, op deszelfs verzoek, in zijne plaats, door den heer *van Crombrugghe*, welke het zeer uitgebreid advies van den heer *Nicolai* voorlas, behelzende eene ontwikkeling der beweeggronden van de voornaamſte bepalingen der in overweging zijnde titels, en ſtrekkende tot adſtructie derzelve. Vervolgens voerden het woord de heeren *van Crombrugghe*, voor zich zelven, *de Staſsart*, *van Alphen*, *Dijckmeester*, *Sypkens*, *Liefmans*, *Reyphins*, *Dotrenge*. De invallende duisternis het laatstgemeld lid verhinderd hebbende in de uitbrenging van deszelfs volledig advies en het uur reeds ver gevorderd zijnde, werd, op aanzoek van vele leden, de voortzetting der discusſiën tegen den volgenden dag bepaald, waarop de heer *Dotrenge* deszelfs, in de vorige zitting afgebroken, advies vervolgde. Daarna voerden het woord de heeren *de Celles*, *Dijkmeester*, *van Alphen* en *Trenteſeaux*, hetzij vóór hetzij tegen het ontwerp. De heer *Reyphins* ſprak nog kortelijk tot toelichting van het vroeger door hem uitgebragt gevoelen, waarop de heeren *van Crombrugghe* en *Kemper* vele der voornaamſte en belangrijkſte tegenwerpingen beantwoordden. Z. Exc. de Miniſter van Juſtitie hield vervolgens eene redevoering ten betoog, dat de redactie der Wetten, over wel-

Vergadering der Staten-Generaal.

Titel IV en V van het Burg. Wetboek aangenomen.

(1) Men vindt het rapport in de Staatscour. N°. 57.

Vergadering der Staten-Generaal.

ke beraadſlaagd werd, het gevolg der verlangens van de meerderheid der Kamer zelve was, en hoe Z. M. begrepen had, dat aan de aanmerkingen der Kamer, ten deze, aan Hoogstdenzelven voorgelegd, kon worden voldaan, weshalve de onderhavige redactie als het eigen werk der Kamer moest beſchouwd worden. De uitſlag der ſtemming was, dat het eerſte ontwerp, behelzende Titel IV *over het huwelijk*, met eene meerderheid van 69 tegen 8 ſtemmen, en het 2de, bevattende Tit. V *van de regten en pligten der echtgenooten*, met eenparigheid van ſtemmen werd aangenomen (1). — De bekrachtiging der Eerſte Kamer kwam in op den 25ſten Junij, zijnde de plaatſing der Wetten in het Staatsblad, onder dagteekening van den 26ſten Junij, geſchied (2), overeenkomſtig het navolgend beſluit, daartoe door Z. M. op den 12den bevorens uitgevaardigd:

Beſluit van 22 Junij wegens afkondiging van het Burg Wetboek. (Staatsbl. No. 8.)

In aanmerking nemende, dat, hoezeer de reeds aangenomen en nog aan te nemen *gedeelten* van het Burgerlijk wetboek, naar aanleiding van art. 1 der *algemeene bepalingen* van hetzelve wetboek, niet vroeger kunnen in werking komen, dan van het oogenblik, waarop het Burgerlijk Wetboek voor het Koningrijk der Nederlanden zal van kracht zijn, het echter, zoo voor alle Onze onderdanen in het algemeen, als voor de regters en regtsbeoefenaren in het bijzonder, van aanbelang is, zich die gedeelten afzonderlijk, en naar mate dezelve zullen in het licht komen, te kunnen aanſchaffen;

Gezien het rapport van Onzen Minister van Justitie van den 6den Julij 1821;

Gelet op het advies van den Raad van State, van den 23ſten Julij 1821;

Gezien het nader rapport van Onzen Minister van Juſtitie, van den 4den Augustus ll.;

Gezien het nader advies van Onzen Minister van Binnenlandſche Zaken en Waterſtaat, van den 21ſten November 1821;

(1) Men vindt ſommige der adviezen, benevens de redevoering des Ministers, in de Staatscour. N°. 63, 64, 65, 67—70.

(2) Staatsbl. N°. 12 en 13 (N°. III en IV). — Staatscour. N°. 164 en 165. Volgens eene latere verbetering moet in Art. 57 gelezen worden: „De huwelijken in een vreemd land aangegaan, hetzij tusſchen Nederlanders, hetzij tusſchen Nederlanders en vreemdelingen."

Den Raad van State nader gehoord (advies 10 December 1821), N°. 12;
Gezien het nader rapport van Onzen laatstgemelden Minister, van den 8ſten dezer;
Gezien het door hem en Onzen Miniſter van Juſtitie, op denzelfden dag, uitgebragt gemeenſchappelijk rapport;
Hebben goedgevonden en verſtaan te bepalen, gelijk geſchiedt bij deze, dat, door de zorg van Onzen Staatsraad, belast met de directie der Staatsſekretarij, aan ieder nommer van het *Staatsblad*, bevattende een gedeelte van het Burgerlijk Wetboek, behalve het gewoon, nog een *buitengewoon* en doorloopend nommer zal worden gegeven, en dat wijders, laatstgemelde *Staatsbladen afzonderlijk* zullen worden verkrijgbaar geſteld.

Vergadering der Staten-Generaal.

Op den 22ſten Februarij werd aan de Kamer medegedeeld een misſive der Gravin-Douariere *Dumonceau*, daarbij kennis gevende van het overlijden van haren echtgenoot den Luitenant-Generaal Graaf *Dumonceau*, gewezen lid der Kamer, op den 21ſten December des vorigen jaars; zich verontſchuldigende van hieromtrent tot dusverre in gebreke te zijn gebleven. — De misſive werd voor notificatie aangenomen, en, in plaats van het overleden lid, op den 17den Julij in de Kamer zitting genomen door den heer *Barthelemy*.

Overlijden van den Graaf *Dumonceau*.

De Kamer ontving in de gemelde zitting van den 22ſten insgelijks mededeeling eener Koninklijke boodſchap, ten geleide van een ontwerp van Wet tot regeling der heffing van de belasting op het gemaal, voorgedragen bij de Wet van den 12 Julij 1821, vergezeld van eene memorie tot toelichting van het ontwerp. — Na de afdeeling verzonden zijnde gaf deze Wet aanleiding tot een langdurig onderzoek en tot onderſcheidene bezwaren, bij wijze van petitiën, aan de Kamer medegedeeld en in de deswege gedrukte rapporten uiteengezet. Dezelve werd op den 20ſten Mei door eene tweede redactie vervangen, waartegen insgelijks wederom onderſcheidene redenen van bezwaar inkwamen. — Op de uitnoodiging van den Voorzitter aan de Preſidenten der ſectiën, op den 18den daaraanvolgende, gedaan, van zich, gedurende den loop der week, met het onderzoek dezer tweede redactie in de onderſcheidene af-

Belasting op het gemaal.

Vergadering der Staten-Generaal.

deelingen bezig te houden, werd het algemeen verſlag, op den 11den Julij, ter tafel gebragt en werden de beraadſlagingen tegen den 17den vastgeſteld. — Ten gemelden dage voerden het woord de heeren *van Boetzelaer*, *de la Motte Baraffe*, *van Hogendorp*, *Le Cocq*, *d'Escury van Heinenoord*, *Fabry Longrée* en *van Alphen*, waarop het uur reeds ver gevorderd en een gelijk getal leden tot het uitbrengen hunner adviezen ingeſchreven zijnde, de voortzetting der beraadſlagingen door den Voorzitter tegen den volgenden dag bepaald werd. Eenige leden begeerden, dat de deliberatiën in eene avondzitting zouden vervolgd worden, andere verlangden eene ſtemming, waartegen door den Voorzitter werd beweerd, dat het regt van het beleggen der zittingen aan hem was voorbehouden, ſcheidende mitsdien de Vergadering tot des anderen daags, 's morgens ten 9 ure. Dadelijk na het openen der Vergadering, in welke geene lezing der notulen van de vorige zitting, als nog niet afgeloopen zijnde, plaats had, begon de Voorzitter, met te zeggen: „ dat hij gisteren vermeend had het reglement der Kamer te handhaven, door het gebruik maken van het aan den Preſident daarbij toegekend regt van de werkzaamheden der Kamer te regelen. Sommige der leden hadden voorgeſteld, de deliberatiën tegen den avond te hervatten, terwijl andere die tegen heden morgen wilden bepaald hebben. Hij zelf was van gevoelen geweest, dat er geene dringende redenen beſtonden, om de leden der Vergadering te noodzaken, na eene reeds langdurige zitting van den dag, den geheelen avond en een deel van den nacht, welke de beraadſlagingen voorzeker zouden hebben gevorderd, met opoffering der gezondheid van ſommige leden, in de Vergadering door te brengen. Indien er eenige der leden in dit door hem gehouden gedrag ſtof tot eenig voorſtel meenden te vinden had men zich hieromtrent, volgens zijn gevoelen, te gedragen naar het reglement der Kamer." De beraadſlagingen over de wet hierop hervat zijnde, werd het woord gevoerd door de hee-

ren van *Andringa de Kempenaer*, *Tinant*, *Warin*, *Werbrouck*, *Liefmans*, *Angillis*, *Duval*, *Pirſon*, *Sandberg*, *van Crombrugghe*, *de Secus*, *Trenteſeaux*, *de Stasſart*, *Reyphins*, *Geelhand della Faille*, *de Celles*, *de Moor* en *de Jonge*. De heeren *van Alphen* en *Crombrugghe* gaven nog eenige ophelderingen omtrent door hen gedane berekeningen over de hoegrootheid der belasting enz., terwijl aan andere leden het woord in eene daarop gevolgde avondzitting werd verleend. In dezelve ſpraken de heeren *Warin*, *Dotrenge*, *Kemper*, *van Lijnden van Hoevelaken*, *Reyphins*, *van Markel Bouwer*, *Sandberg* en *Liefmans* min of meer breedvoerig over het ontwerp, hetwelk vervolgens door den Minister van Staat, belast met de algemeene directie van 's Rijks ontvangſten, in een uitgebreid vertoog, werd toegelicht en verdedigd. Bij de hoofdelijke oproeping, waarbij de Kamer, uit 110 leden beſtaande, zich voltallig bijeen vond, werd het ontwerp afgeſtemd, doordien zich 54 leden vóór en 56 tegen hetzelve verklaarden (1); wordende echter, acht dagen later, door eene nieuwe Concept-wet, betrekkelijk hetzelfde onderwerp, vervangen.

Vergadering der Staten-Generaal.

Eene nieuwe redactie der in het vorige jaar aan de Kamer voorgedragene Concept-wet, betreffende de regeling der wijze van heffing eener belasting, onder den naam van *perſoneel*, bij de Wet van den 12den Julij deszelfden jaars vastgeſteld (2), kwam in op den 8ſten Maart, met welker onderzoek de afdeelingen zich dadelijk onledig hielden. — Het algemeen verſlag deswege werd uitgebragt in de zitting van den 25ſten April, met tijdsbepaling der beraadſlagingen tegen den 6den Mei (3). — Dezelve hadden echter eerst op den 14den plaats, wordende alstoen het woord gevoerd door de heeren

Belasting op het Perſoneel.

(1) Staatscour. N°. 167—169.
(2) Jaarb. 1821. St. I. bl. 237.
(3) Het uitgebreide rapport wordt gevonden in de Staatscour. N°. 105 en 106.

Vergadering der Staten-Generaal. *Werbrouck*, *Bijleveld*, *Fabry Longrée*, *Tinant*, *van Andringa de Kempenaer*, *Le Cocq*, *Marechal*, Baron *de Stasſart*, *Poullet*, *Pirſon*, *Angillis*, *Geelhand Della Faille* en den Baron *de Serret*. De beraadſlagingen den volgenden dag voortgezet zijnde, ſpraken wederom min of meer breedvoerig, deels voor deels tegen de conceptwet, de heeren Baron *de Viſſcher de Celles*, *Serruys*, *Liefmans*, *van Alphen*, Baron *de Secus*, Baron *Duval de Beaulieu*, Graaf *van Hogendorp*, *van Eyſinga*, *Roſier*, *Sandberg*, *Reyphins*, *Trenteſeaux* en *de Moor*, en, in eene avondzitting van denzelfden dag, de heeren *van Crombrugghe* en *Dotrenge* tegen het ontwerp. De heer *Kemper* bragt hierop deszelfs advies ten voordeele der concept-wet uit in een breedvoerig vertoog, hetwelk hij, voor de vuist, in de Nederlandſche taal uitſprak en waarin hij de voornaamſte bedenkingen, bij dezelve in het midden gebragt, achtervolgens naarging en wederlegde. Nadat de heeren *Warin* en *de Moor* hierop nog kortelijk hadden geſproken, bekwam de Minister *Appelius* het woord, welke een uitgebreid vertoog, grootendeels in de Franſche taal, tot verdediging van het ontwerp, uitſprak, waarna het ontwerp in omvraag wordende gebragt, met eene meerderheid van 54 tegen 51 ſtemmen werd aangekomen (1). — De bekrachtiging der Eerſte Kamer kwam in op den 25ſten Junij; de Wet zelve heeft den 28ſten tot dagteekening.

Belasting op het geſlagt. Tevens met het nieuwe ontwerp, rakende de belasting op het perſoneel, was eene nieuwe redactie van het ontwerp, betreffende de belasting op het geſlagt, in de zitting van den 15den December des vorigen jaars ingekomen (2), aan de Tweede Kamer aangeboden. —— Nadat het algemeen verſlag deswege op den 15den Julij was ter tafel gebragt, hadden de beraadſlagingen op den 19den

(1) De adviezen in de Staatscour. N°. 109—122, 127, 128 en 132.

(2) Jaarb. 1821. St. I. bl. 238.

daaraanvolgende plaats. De heeren *van Boetzelaer*, Graaf *van Hogendorp*, Baron *de Staſsart*, *Le Cocq*, *Tinant*, *Liefmans*, *van Alphen* en *Kemper* voerden het woord over het in deliberatie zijnde ontwerp, hetwelk door den Miniſter van Staat *Appelius* verdedigd en vervolgens, met eene meerderheid van 57 ſtemmen voor en 52 tegen, werd aangenomen; zijnde bij deze zitting, ſlechts één lid, uithoofde van ongeſteldheid, afwezig gebleven. — Ter bekrachtiging naar de Eerſte Kamer verzonden zijnde, kwam de boodſchap wegens derzelver vereeniging met het beſluit der Tweede Kamer in op den 1ſten Auguſtus, zijnde de Wet op den 2den derzelfde maand uitgevaardigd.

Vergadering der Staten-Generaal.

Op den 15den Maart werd gelezen eene misſive, waarbij werd ingezonden eene nieuwe redactie van het ontwerp van wet, omtrent de heffing der belasting op het zout, waarvan de eerſte redactie op den 22ſten December bevorens was ingekomen (1). — Zoowel de eerſte als deze tweede redactie hadden aanleiding tot een aantal petitiën en vertoogen gegeven en, in de afdeelingen, onderſcheidene bedenkingen doen ontſtaan, blijkens het algemeen verſlag op den 21ſten Junij ter tafel gebragt (2). — De deliberatiën tegen den 27ſten aan de orde geſteld zijnde, werd het woord gevoerd door de heeren *Le Cocq*, Graaf *van Hogendorp*, *Serruys*, Baron *de Staſsart*, *Werbrouck*, *Boeijé*, *Liefmans*, *Fabry Longrée*, *van Alphen*, *Reyphins*, *Angillis*, *Dotrenge*, *Pirſon*, *Della Faille*, *de Secus*, *de Celles* en *Kemper*, waarna het ontwerp door meergenoemde Miniſter van Staat werd verdedigd. Na eenige verdere discusſiën werden de beraadſlagingen geſloten en ging men tot de ſtemming over, waarbij zich 47 leden voor en 49 tegen het ontwerp verklaarden. Men beſloot mitsdien Z. M. eerbiediglijk te verzoeken hetzelve ontwerp in nadere overweging te willen nemen, het-

Belasting op het zout.

(1) Jaarb. 1821. St. I. bl. 239.

(2) Staatscour. N°. 149.

Vergadering der Staten-Generaal.

geen op den 24ſten Julij eene nieuwe Concept-wet, rakende hetzelfde onderwerp, ten gevolge had.

Burgerlijk Wetboek.

Voorts werd in bovengemelde zitting van den 15den Maart aan de Kamer, op last des Konings, medegedeeld eene nieuwe redactie van Titel VI en VII van het Burgerlijk Wetboek, opgeſteld naar aanleiding van de bedenkingen bij de afdeelingen der Kamer over de vroegere redactie dier Titels gemaakt (1). — Op den 20ſten Mei kwam het algemeen verſlag in nopens de eerstgemelde Titel, zijnde de 7de eerst later tegelijk met eenige achtervolgens ingezondene Titels in beraad gekomen, waarop de beraadſlagingen tegen den 28ſten vastgeſteld werden (2). — De heeren *Nicolai*, *van Alphen*, *Angillis*, *de Rouck*, *Liefmans*, *Reyphins*, *Dotrenge* en *Scheltinga* voerden alstoen het woord, wordende het ontwerp door den Minister van Juſtitie verdedigd. De uitſlag der ſtemming was dat van 68 aanwezige leden, 59 voor en 9 tegen het ontwerp ſtemden, wordende mitsdien het ontwerp aangenomen en naar de Eerſte Kamer verzonden. — Dezelve vereenigde zich insgelijks met het ontwerp, blijkens eenen kennisgeving van den 25ſten Junij. De wet zelve werd, te gelijk met den Titel IV en V, en op de vastgeſtelde en boven door ons medegedeelde wijze, onder dagteekening van den 26ſten Junij, in het Staatsblad opgenomen (3).

De heer *Kemper* ontſlagen van het Voorzitterſchap zijner afdeeling.

De Voorzitter gaf in meergemelde zitting van den 15den Maart kennis, dat de heer *Kemper*, Preſident van de derde afdeeling, verlangd hebbende van die betrekking ontſlagen te zijn, uithoofde van de menigvuldige afwezendheid, door zijne andere betrekkingen veroorzaakt, de gemelde afdeeling tot haren Voorzitter had gekozen den heer *van Andringa de Kempenaer*.

Belasting op de Bieren en Azijnen.

Nadat de openbare zitting op den 22ſten Maart, uithoofde der op handen zijnde feestdagen, tot den

(1) Verg. boven bl. 30.

(2) Men vindt het verſlag in de Staatscour. N°. 125.

(3) Staatsbl. N°. 14. (N°. V.); boven bl. 52.

25ſten April geädjourneerd was, werd in de Vergadering van laatstgemelden dag eene boodſchap des Konings gelezen, ſtrekkende ten geleide van een ontwerp van Wet ter regeling van de heffing der belasting op de binnenlandſche bieren en azijnen, voorgeſchreven bij de Wet van den 12den Julij 1821. — Het ontwerp, met eene daartoe behoorende memorie van toelichting, aan de afdeelingen van de maand October verzonden zijnde, ten einde in dezelve te worden overwogen, bragt de centrale afdeeling het rapport deswege uit in de Zitting van den 20ſten Julij. — Overeenkomſtig het alstoen bepaalde hadden de beraadſlagingen op den 3den Julij plaats. De heeren *Liefmans*, Graaf *van Hogendorp*, Baron *de Stasſart*, *Serruys*, *Dotrenge*, *Duval*, *Reyphins* en *Trenteſeaux* het woord gevoerd hebbende over de in deliberatie zijnde Wet en de Minister van Staat, belast met de generale directie van 's Rijks ontvangſten, dezelve verdedigd hebbende, ging de vergadering tot de ſtemming over, waarvan de uitkomst was, dat 69 leden voor en 16 tegen het ontwerp ſtemden, en hetzelve dien ten gevolge als aangenomen werd afgekondigd. — De bekrachtiging der Eerſte Kamer kwam in op den 1ſten Augustus. De uitvaardiging der Wet geſchiedde op den 2den. Vergadering der Staten-Generaal.

Eene misſive van Mevrouw de Weduwe *Voet van Winsſen van Zevenhoven*, wegens den onverwachten dood van haren echtgenoot, den heer Mr. *P. E. Voet van Winsſen*, lid der Tweede Kamer, zijnde op den 24ſten Maart, in eenen ouderdom van 66 jaren, door een ongeluk aan het rijtuig, te Leyden overleden, werd voor kennisgeving aangenomen. De heer *Voet van Winsſen* overleden.

Bij gelegenheid van het inkomen eens grooten aantals verzoekſchriften uit onderſcheidene oorden, ſtrekkende ter verkrijging van wetgevende bepalingen ten voordeele van den Nationalen landbouw, vroeg en bekwam de Graaf *van Hogendorp*, op den 25ſten April, het woord, te kennen gevende: „ dat de Vergadering van tijd tot tijd reeds onderſcheidene ſoortgelijke verzoekſchriften had ontvangen; dat de rap- Aanmoediging van den landbouw.

Vergadering der Staten-Generaal.

porten, op dezelve uitgebragt, waren gedrukt en aan de leden rondgedeeld en ook publiek geworden; dat hij ook eene enkele reis daarover het woord had gevoerd en dat het gewigt des onderwerps hem had genoopt, gedurende de vacantie, zijne gedachten daarover bij een te brengen in eene memorie, welke hij verzocht dat ter griffie mogt worden nedergelegd, opdat zijne geëerde medeleden, welke zulks begeerden, daarvan inzage zouden kunnen bekomen." — De Vergadering een beſluit, overeenkomſtig dit door het achtingswaardig lid uitgedrukt verlangen, genomen hebbende, beſloot dien onverminderd tot het doen drukken en ronddeelen van dezelve aan de leden (1).

Nationale taal.

De heer *van Boetzelaer*, namens de Kommisſie tot de petiën, op den 11den Mei rapport uitgebragt en zulks verzeld hebbende doen gaan van den korten inhoud van hetzelve in de Franſche taal, ten gerieve van zoodanige leden, welke de Nederlandſche taal niet of niet genoegzaam verſtonden, werd door de heeren *Fontein Verſchuir* en *Warin* ook eene zoodanige mededeeling in de Nederlandſche taal verzocht van twee andere, ter zelfde Vergadering, in het Fransch uitgebragte rapporten. Deze vordering tot eene korte discusſie aanleiding hebbende gegeven, werd door den Preſident voorgeſteld en door de Vergadering beſloten: „dat, voortaan, elk der rapporteurs van de Kommisſie tot de petitiën het uit te brengen verſlag zoude doen verzeld gaan van den zakelijken inhoud van hetzelve in de andere taal, en dat, zoo de rapporteur zoodanige vertaling zelf niet verkoos te vervaardigen, hij zich daartoe aan de griffie zoude hebben te vervoegen."

Belasting op het Buitenlandsch gedisteleerd.

In de Zitting van den 24ſten Mei werd gelezen eene boodſchap des Konings, ſtrekkende ten geleide van een ontwerp van Wet tot regeling van de heffing der belasting op het Buitenlandsch gedisteleerd, voorgeſchreven bij meergenoemde Wet van den

(1) Staatscour. N°. 99. — Zie des Graven *Bijdragen tot de huishouding van Staat*, D. VI, bl. 446, enz.

Digitized by Google

Vergadering der Staten-Generaal.

den 12den Julij 1821. — Nadat de Voorzitter de afdeelingen op den 11den Julij had uitgenoodigd, zich den volgenden dag met het onderzoek van dit ontwerp bezig te houden, werd hetzelve den 25ſten van evengenoemde maand door eene nadere redactie vervangen, waarvan de afdeelingen, op de uitnoodiging des Voorzitters, des anderen daags een onderwerp van beraad hadden te maken. — Op den 1ſten Julij werd het algemeen verſlag wegens deze nieuwe redactie ter tafel gebragt en de beraadſlagingen tegen den 5den aan de orde geſteld. — Het woord werd alstoen gevoerd door de heeren *Liefmans*, Graaf *van Hogendorp*, *Dotrenge* en *de Stasſart*, en het ontwerp, tegen de weinige omtrent hetzelve in het midden gebragte bedenkingen, door den Minister *Appelius* verdedigd. — Bij hoofdelijke ſtemming verklaarden zich 61 leden voor en 25 tegen de Wet, welke mede door de Eerſte Kamer, blijkens kennisgeving van den 1ſten Augustus, aangenomen zijnde, onder dagteekening van den 2den der evengemelde maand werd uitgevaardigd.

Eene Concept-wet op het ſtuk der haringvisſcherij, insgelijks in de Zitting van den 24ſten Mei ingekomen, werd ter overweging naar de afdeelingen der loopende maand gezonden, waarop de centrale ſectie, reeds op den 10den der volgende maand, het algemeen verſlag deswege konde uitbrengen. — De beraadſlagingen tegen 's anderendaags vastgeſteld zijnde, werd het woord, aangaande het ontwerp, kortelijk gevoerd door de heeren Graaf *van Hogendorp*, *Werbrouck*, *Reyphins* en *Kemper*. De Graaf *van Hogendorp* betuigde: „des te liever zijne toeſtemming aan het ontwerp van Wet te geven, dewijl door hetzelve het getal der beſtaande verbods-wetten verminderd werd;" bij welke gelegenheid de ſpreker, min of meer, over het geheele verbodſtelſel uitweidde ter wederlegging der redeneringen, welke, bij eene vorige gelegenheid, uit de jongſte maatregelen van vreemde Staten, op het ſtuk van den handel, waren afgeleid (1). — De heer

(1) Men vindt dit advies in de Staatscour. N°. 148.

Vergadering der Staten-Generaal.

Werbrouck gaf zijnen wensch te kennen: „ dat de in deliberatie zijnde verandering verzeld had mogen gaan van een voorſtel tot intrekking der bepalingen omtrent de Panharing-viſcherij, in Art. 17 en 18 der Wet van den 12den Maart 1818 voorkomende.” De heeren *Reyphins* en *Kemper* vervolgens in herinnering gebragt hebbende het verhandelde bij het tot ſtand brengen dezer laatſte Wet, gaf Z. E. de Minister voor de Nationale Nijverheid enz., bij de beraadſlagingen tegenwoordig, de verzekering: „ dat de reclamatiën door de Provinciale Staten van Antwerpen tegen gemelde artikelen, bij voortduring, een onderwerp waren van de ernſtige overwegingen van het beſtuur;” waarop de concept-wet, met eenparigheid van ſtemmen, werd aangenomen en tot de verzending naar de Eerſte Kamer beſloten. —— De goedkeuring van laatstgemelde kwamen in op den 15den Junij, zijnde de Wet, op den 14den, in dezer voege uitgevaardigd.

Wet van 14 Junij wegens Haringjagers. (Staatsbl. N°. 9).

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de belangen van de groote viſcherij zouden worden bevorderd door te vergunnen, dat eenige Haringjagers uit de haringvloot regtſtreeks naar de Elve of Wezer wierden gezonden;

Zoo is het dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal hebben goedgevonden en verſtaan, gelijk Wij goedvinden en verſtaan bij deze, dat het voortaan, met alteratie, in zoo verre van artikel 32 en 34 der wet van 12 Maart 1818 (Staatsbl. N°. 15), zal vrijſtaan, om eenige haringjagers uit de vloot regtſtreeks naar de Elve of Wezer te zenden, ten einde hunne overgenomen haring te Hamburg, Bremen of daar omliggende plaatſen te verkoopen.

Bevalling der Prinſes van *Oranje*.

Op den 28ſten Mei werd aan de Kamer medegedeeld eene boodſchap van Z. M. den Koning, houdende mededeeling der heugelijke gebeurtenis van de verlosſing van H. K. H. de Prinſes van *Oranje* van eenen Prins. — De Vergadering beſloten hebbende tot het benoemen eener Kommisſie, ten

Digitized by Google

einde een antwoord op gemelde Koninklijke boodſchap te ontwerpen en voor te dragen, werden hiertoe door den Voorzitter benoemd de heeren *Roſier*, *van der Kemp*, Graaf *de Hemricourt*, *van Huijſſen van Kattendijke* en *van Hulthem*. Het door deze Kommiſſie ontworpen adres goedgekeurd zijnde en de Eerſte Kamer zich mede, volgens kennisgeving van den 15den Junij, vereenigd hebbende met het voorſtel der Tweede, betrekkelijk het gemeenſchappelijk aanbieden van dit adres der Staten-Generaal aan Z. M., werd eene Kommiſſie uit leden der beide Kamers, met den Graaf *de Thiennes de Lombize* aan het hoofd, op den 15den Junij bij Z. M. ten gehoor toegelaten, welke daarop, aan Hoogstdenzelven het navolgend adres overhandigde: Vergadering der Staten-Generaal.

De Staten-Generaal komen met diepen eerbied aan Uwe Majesteit de gevoelens van vreugde betuigen, welke de mededeeling der gelukkige bevalling van Hare Keizerlijke Koninklijke Hoogheid MEVROUWE DE PRINSES VAN ORANJE, Uwer Majesteits beminde Dochter, bij hen heeft opgewekt.

De natie, Sire, deelt met ons in het gevoel van dezen nieuwen zegen, door de Goddelijke Voorzienigheid aan de Koninklijke Familie geſchonken.

Mogt deze dierbare Telg, opgevoed onder het moederlijk oog eener Doorluchtige Vorſtin, het ſieraad harer kunne, en onder de lauweren van den Held van *Quatre-bras* en *Waterloo*, de wenſchen van Uwe Majesteit vervullen, door de erfelijke deugden van het geſlacht van *Naſſau* voort te planten; en aan de nakomelingſchap de liefdezorg van Zijne Edele Voorvaderen voor het Nederlandſche Volk overbrengen, door zich ſteeds als den vasten ſteun van deszelfs vrijheden te vertoonen.

Uwe Majesteit gelieve de hulde aan te nemen onzer liefde voor Zijnen Perſoon en van onze geheele gehechtheid aan Hoogstdeszelfs roemrijk geſlacht, aan welks voortdurend beſtaan het geluk der Nederlanden onafſcheidbaar is verknocht.

Z. M. antwoordde hierop: „dat hij zeer gevoelig was over de blijken van verknochtheid, wel-

Vergadering der Staten-Generaal. ke de Staten-Generaal, bij deze gelegenheid, voor Zijne Perſoon en Zijn geſlacht aan den dag legden, en dat Hij zeker was dat zijn klein-zoon, zoowel als de andere leden van Hoogstdeszelfs Vorſtelijk Huis, ten allen tijde, niet ſlechts het vertrouwen der Staten-Generaal, maar derzelver liefde en die der Natie zoude verdienen;" waarop de Kommisſie met het gebruikelijk ceremoniëel, even als bij het binnentreden, terugkeerde (1).

Amortiſatie-Syndicaat. Nog werd gelezen in de Zitting van den 28ſten Mei een boodſchap des Konings van den navolgenden inhoud:

Bij Onze boodſchap van den 21ſten December 1821, gaven Wij aan U Ed. Mog. kennis, dat Onze overwegingen gevestigd waren op de vraag, of 's lands Amortiſatiekas de vernietiging der uitgeſtelde ſchuld bij voortduring zoude kunnen voortzetten op den laatstaangenomen voet, en dat het Onze bedoeling was, daaromtrent, te zijner tijd, aan uwe vergadering de vereischte voorſtellen te doen.

De aandachtige beſchouwing van dit aangelegen onderwerp heeft Ons overtuigd van de noodzakelijkheid, om, bij den verhoogden ſtand van den prijs der uitgeſtelde ſchuld en der daartoe behoorende kansbiljetten, maatregelen te dezen te nemen, zal men de verpligting ontgaan, om het vermogen der Amortiſatie-kas, en bij gevolg het bezwaar voor de ſchatpligtigen, te vermeerderen.

Bij deze maatregelen moesten de verkregen regten van de rentheffers van den Staat met naauwgezetheid in acht worden genomen; en Wij hebben Ons daarom bepaald tot het denkbeeld van een aanbod van vrijwillige verwisſeling der uitgeſtelde ſchuld en kans-biljetten, tegen rentegevende ſchuld, met inſtandhouding der beſtaande verordeningen omtrent de amortiſatie en overgang, voor die houders, welke niet mogten verkiezen aan de verwisſeling deel te nemen.

Met dit hoofd-denkbeeld hebben Wij tevens getracht andere gewigtige oogmerken te verbinden, namelijk om

(1) Zie het Verſlag deswege uitgebragt in de Zitting van den 19den Junij, door den heer *Roſier*, Staatscour. N°. 151.

Vergadering der Staten-Generaal.

voortaan meer bepaaldelijk de amortiſatie der nationale ſchuld te bevorderen, en de moeijelijkheden uit den weg te ruimen, die, voor de bewoners van ſommige provinciën, de deelneming in de werkelijke ſchuld verhinderen, en ook bijzonderlijk, om, door eene doelmatige vereeniging van de tegenwoordige beſturen van het Syndicaat en van de Amortiſatie-kas, weldra eene vermindering der op-centen van het Syndicaat mogelijk te maken.

De voordeelen, die hiér uit zullen voortſpruiten, zullen niet alleen beſtaan in het beſparen aan de ſchatpligtigen van 15 op-centen van het perſoneel, en 2 op-centen van alle andere belastingen aan het Syndicaat onderworpen, hetgeen voor dezelve eene jaarlijkſche vermindering van f 1,850,000 bedraagt, maar ook daarin, dat, behalve de regten van in-, en uit- en doorvoer, tot welke de verhouding der op-centen verſchillend is, om dat dezelve ter beſtrijding der buitengewone begrooting van ſtaatsbehoeften zijn beſtemd, alle andere belastingen op deze wijze een gelijk getal op-centen zullen dragen, en de onevenredigheid, welke er beſtond, doordien ſommige met Syndicaat op-centen, en andere met op-centen ten voordeele van provinciën en gemeenten waren bezwaard, terwijl het perſoneel aan dezen dubbelden last was onderworpen, geheel zal ophouden.

Daarenboven zal het Amortiſatie-Syndicaat nimmer in de verlegenheid kunnen geraken, waaraan de Amortiſatie-kas bij eenen verhoogden koers der effecten was blootgeſteld, vermits niet meer zal worden bepaald de nominale hoeveelheid der ſchuld, welke zoude in te koopen of in te trekken zijn, maar jaarlijks aan U Ed. Mog. zal worden voorgedragen de hoegrootheid der ſom, welke tot aankoop van ſchuld zal kunnen en behooren te worden beſteed. Hierin zullen de ſchatpligtigen den waarborg vinden, dat de eens vastgeſtelde jaarlijkſche bijdrage voor de Amortiſatie-kas niet zal behoeven te worden vermeerderd, en de ſchuldeiſchers of rentheffers zullen weten, hoeveel rentegevende ſchuld er in den loop van één jaar uit den omloop zal geraken, zoodra de jaarlijkſche uitloting der uitgeſtelde ſchuld, door de algemeene deelneming aan de verwisſeling, zal hebben opgehouden. Intusſchen zal deze uitloting worden voortgezet; het voorgedragen crediet van 116 millioenen à 4½ pCt. rente ſtelt het Amortiſatie Syndicaat in het geval, om aan de wet van den 9den Februarij 1818 te voldoen uit dat gedeelte van hetzelve, wat onverwisſeld blijft.

Vergadering der Staten-Generaal.

Er zoude zelfs voor het Amortiſatie-Syndicaat eenig voordeel in gelegen zijn, wanneer de geheele ſchuldverwiſſeling niet wierd tot ſtand gebragt, en dit levert oogenſchijnlijk het beste bewijs op, dat deze maatregel ook de belangen der ſchuldhouders behartigt.

Behalve deze onmiddelijke voordeelen, welke, zoo Wij vertrouwen, reeds met 1823 aan de natie zullen kunnen worden verzekerd, zal zij daarenboven twee jaren vroeger, dan gedacht was, in het genot komen der vermindering, welke aan haar eerst met 1825 moest te beurt vallen, en, zoo als Wij, bij Onze boodſchap van den 30ſten April 1821, aan U Ed. Mog. te kennen gaven, eenen zeer voordeeligen invloed op de begrootings-opcenten hebben moet. De te betalen renten van de 2 ſeriës der ſchuldbekentenisſen van het Syndicaat, welke, voor 1822, nog eene ſom van *f* 1,950,000 bedragen, zullen met 1823 geheel ophouden. De *f* 250,000, welke, ingevolge de wet van den 24ſten December 1820 (*Staatsblad* N°. 30) beſtemd zijn ter rentebetaling en ſucceſſive aflosſing van 8 millioenen nieuwe werkelijke ſchuld, zullen niet meer worden vereiſcht, en het wegvallen dezer twee ſommen van de aanſtaande begrooting, in verhouding tot de tegenwoordige, zal eene vermindering van *f* 2,200,000, en daar door eene verligting van 4 à 5 opcenten aan de ſchatpligtigen verzekeren.

Indien de daarſtelling, met het aanſtaande jaar, van eene zoo aanzienlijke vermindering van lasten voor de natie reeds op zich zelven een groot voorregt is, zij is het in de tegenwoordige omſtandigheden dubbel, om dat daar door aan alle ſchatpligtigen verligting wordt bezorgd, en de landeigenaars en landbouwers, dank zij de wet van den 12den Julij ll. (*Staatsblad* N°. 9), insgelijks daarin zullen deelen.

Intusſchen zal deze gedeeltelijke te gemoetkoming voor Ons geen' grond opleveren om daarbij ſtil te ſtaan. Het overleg der maatregelen, welke tot opbeuring en hulp van den landbouw kunnen dienſtig wezen, zonder andere takken van nationale welvaart op te offeren, blijft altoos het onderwerp onzer ernſtige zorgen, en, voortgaande met de daarſtelling van alle bezuinigingen, waarvoor 's Rijks uitgaven vatbaar zijn, mogen Wij de ſtreelende hoop koesteren, dat, onderſteund door de medewerking van U Edel Mog. in het vastſtellen der verſchillende wetten, aan hen reeds voorgedragen en in het bijzonder van die, welke bij deze aan uwe vergadering wordt overgelegd, Wij zullen worden in ſtaat geſteld, om het alge-

meen welzijn te bevorderen door eene vermindering van laſten, die reeds in 1823 aanzienlijker zijn zal dan de berekende *f* 4.000,000.

Vergadering der Staten-Generaal.)

Het bijgaande ontwerp is noodwendig gegrond op het aanwezen van een ſtelſel van financiën, door hetwelk in de jaarlijkſche behoeften van het Rijk regelmatig kan worden voorzien, en op het beſtaan van middelen, om den aanwezigen achterſtand en de te dekken buitengewone uitgaven te beſtrijden.

Hetzelve ſtaat vooral in verband met het ontwerp, hetwelk aan U Ed. Mog. Ontzentwege, op den 30ſten Januarij ll, is aangeboden, want Wij zouden anderzins, wel verre van eene vermindering der op-centen van het Syndicaat te kunnen voorſtellen, integendeel op eene vermeerdering van de hulpbronnen der ſchatkist moeten bedacht zijn.

Wij beſchouwen het nevensgaande ontwerp van wet als, gezamenlijk met het zoo evengenoemde, 's Rijks geldelijke aangelegenheden op eenen vasten en duurzamen voet te zullen vestigen, en vermeenen gevolgelijk, dat de aanneming dier wetten door U Ed. Mog. Ons plaatſen zal in dien gelukkigen, en te regt bij meer dan eene gelegenheid, in uwe vergadering als wenſchelijk opgegeven ſtand, van Ons, zonder financiële zorgen, voortaan meer bepaaldelijk met andere onderwerpen, tot de welvaart van 's Lands ingezetenen betrekking hebbende, te kunnen bezig houden.

In allen gevalle is, door het voorſlaan van dit ontwerp aan U Edel Mog., de laatſte ſteen gelegd aan Onze financiële inſtellingen, voor zoo veel zulks door Ons kan gedaan worden. Aan den Koning is, volgens de Grondwet, het opperbeſtuur der algemeene geldmiddelen opgedragen; door Hem of van Zijnent wege moeten aan de Staten-Generaal worden voorgedragen de financiële maatregelen, welke 's Rijks belang vereiſchen en die in het voordeel der rentheffers behooren genomen te worden; doch hier houdt de verpligting des Konings op; aan U Ed. Mog. is het voorbehouden de koninklijke voorſtellen te overwegen, en, dezelve overeenſtemmend vindende met het nationaal belang, door de aanneming, het gemeen overleg van den Koning en de Staten-Generaal, door Onze Grondwet voorgeſchreven, daar te ſtellen. Eerst dan, wanneer zulks geſchied is, rust er wederom eene groote zorg op den Koning; doch tot op dat oogenblik blijft dezelve geheel voor de Staten-Generaal, welke aan de natie rekenſchap verſchuldigd zijn

Vergadering der Staten-Generaal.

van het deelnemen in maatregelen, die met het algemeen belang in geene overeenſtemming mogten wezen; maar ook even zeer de verantwoording op zich laden van de ſchromelijke gevolgen, welke het niet aannemen van heilzame en voordeelige bepalingen voor de natie kunnen hebben.

In de geſteldheid van 's Rijks financiën, bij de, van alle oorden des Rijks, algemeen opgegane klagten over het financiëel ſtelſel, zelfs van die genen, welke later alle pogingen tot verandering gelaakt hebben, en den lof van hetzelve doen hooren, om wederom klagten van eenen anderen aard te verheffen, en, bij het jaarlijksch te kort, dat niet enkel door bezuinigingen kon worden gedekt, was het noodzakelijk geworden, de financiële inſtellingen in nadere overweging te nemen, en, bij het beramen van een ſtelſel, hetwelk de gewone behoeften verzekert, en in ſtaat ſtelt, om, met gemeen overleg der Staten-Generaal, ook bij ontſtaande nieuwe uitgaven, dezelve met het minſte bezwaar voor de natie, en in evenredigheid der middelen van de ſchatpligtigen, te beſtrijden, was het pligt, insgelijks te zorgen, dat de achterſtand en de buitengewone lasten op het Rijk rustende, wierden beſtreden op eene wijze, onafhankelijk van den loopenden dienst, en die denzelven noch bezwaren noch belemmeren kon.

Het was daarenboven pligt, niet alleen te waken, dat, bij het voldoen aan de verpligtingen jegens de ſchuldeiſchers van den Staat, de natie aan geen' nieuwen last in het belang derzelve wierd onderworpen, maar ook naar middelen om te zien, om de meerdere lasten, welke aan de natie moesten worden opgelegd, ten einde het jaarlijksch te kort te doen verdwijnen en den loopenden dienst te verzekeren, zoo veel, en zoo ſpoedig mogelijk, van hare ſchouders weder af te nemen.

Wij hebben al het moeijelijke van deze taak ingezien en overwogen, doch geene moeijelijkheden mogten Ons wederhouden, daar het het welzijn des volks betrof, van een volk, hetwelk alle aanſpraak heeft, en tot aan Onzen laatſten ademtogt behouden zal, op Onze liefde en op Onze wenſchen voor zijn geluk, onafhankelijkheid en zelfſtandigheid. Onze boodſchap van den 30ſten April 1821 is daarvan een gevolg geweest. Wij voorzagen den kamp, dien de verſchillende denkwijzen zouden doen ontſtaan, doch hebben Ons daaraan blootgeſteld, in het vast vertrouwen, dat de overweging van het ontwerp van wet, aan U Ed. Mog., toen voorgeſlagen

Vergadering der Staten-Generaal.

gelegenheid zoude geven, om nader de wijzigingen te overleggen, welke voordeelig voor de natie mogten geacht worden, en dat, alhoewel voorſlagen tot nieuw bezwaar altijd aan tegenkanting zijn blootgeſteld, evenwel de erkende noodzakelijkheid daarvan, alsmede de gronden van billijkheid en evenredigheid, waarop het financiëel ſtelſel gebouwd is, den bijval der meerderheid uwer vergadering zouden blijven waarborgen.

De hoop, van later, in dezen, door de natie met billijkheid beoordeeld te worden, heeft Ons doen heen ſtappen over de verkeerde indrukken, welke men van vele kanten getracht heeeft bij dezelve te veroorzaken; doch, zoo Wij Ons niet hebben laten afhouden, om het onaangenaamſte gedeelte van de op Ons rustende verpligting te vervullen, veel aangenamer is het Ons geweest, aan U Ed. Mog., op den 30ſten Januarij ll., een ontwerp van wet te kunnen doen overbrengen, welks aanneming in den achterſtand en in de buitengewone lasten op 's Rijks ſchatkist rustende, voorzien en tevens de middelen zal aanbieden, om de belangen der nationale nijverheid, door het aanleggen van nieuwe land- en watercommunicatiën, te behartigen, zonder bezwaar voor de natie, ja zelfs met aanmerkelijk voordeel voor dezelve.

Thans evenwel ondervinden Wij een bijzonder groot genoegen, nu Wij aan de deliberatiën van U Ed. Mog. kunnen onderwerpen een ontwerp van wet, waaruit niet alleen geen bezwaar, maar zelfs onmiddellijk eene aanzienlijke verligting voor de natie voortvloeit. Wij vertrouwen, dat het U Ed. Mog. even welgevallig zijn zal, in de gelegenheid geſteld te worden, om, met gemeen overleg van den Koning, deze voordeelige bepalingen vast te ſtellen, als Wij Ons beijverd hebben, dezelve aan Uwe vergadering voor te ſlaan. Wij zijn eindelijk gekomen tot het tijdſtip, waarop onze financiële inſtellingen de gelegenheid aanbieden, om te overleggen, wat de natie kan en moet dragen, en welke opofferingen aan haar kunnen worden beſpaard.

De Algoede Voorzienigheid behoude Ons dezen ſtaat van zaken, zij verwijdere gunſtig alles, wat nieuwe rampen zoude kunnen veroorzaken, en het Nederlandſche Volk moge, onder Hare bijzondere hoede, deelachtig worden de grootst mogelijke nationale welvaart en eer, waarvoor de geſteldheid van zijn grondgebied, en zijn ſtand onder de volken van Europa, hetzelve vatbaar maken.

Vergadering der Staten-Generaal.

De boodſchap, benevens het ontwerp (1), nog denzelfden avond gedrukt, werden aan de afdeelingen verzonden, na gedane uitnoodiging van den Voorzitter, om zich met het onderzoek, te beginnen met den eerstkomende maandag, bezig te houden, wordende de Concept-wet echter later bij eene miſſive van den 14den Junij, ter gelegenheid eener nieuwe voordragt, voor ingetrokken verklaard.

Belasting op het Binnenlandsch gedisteleerd.

In de openbare Zitting, gehouden den 5den Junij, werd aan de Kamer medegedeeld eene boodſchap des Konings, ſtrekkende ten geleide van een ontwerp van Wet, ter regeling der belasting op het Binnenlandſche gedisteleerd, mede naar aanleiding der Wet van 12 Julij 1821. Naar de afdeeling verzonden zijnde, gaf deze Concept-wet aanleiding tot menigvuldig aangebragte bezwaren en werd, ten gevolge der gemaakte bedenkingen, op den 29ſten Julij door eene nadere redactie vervangen. — Het centraal verſlag werd hierop, den 5den Augustus, ter tafel gebragt en de beraadſlagingen tegen den 7den aan de orde geſteld. — De heeren Graaf *van Hogendorp*, *Serruys*, *van Alphen*, *Liefmans*, *de Staſſart*, *Bijleveld*, *van Andringa de Kempenaer*, *van Suchtelen tot de Haer*, *d'Escury van Heinenoord* en *Duval de Beaulieu* voerden daarover het woord, waarna de Minister van Staat, belast met de generale directie van 's Rijks ontvangſten, in een uitgebreid voor de vuist uitgeſproken vertoog, het ontwerp tegen de voornaamſte geopperde bedenkingen verdedigde. Eenige aanmerkingen, door den heer *van Alphen* in het midden gebragt, werden nogmaals door den Minister beantwoord, waarop de Graaf *van Hogendorp* nog kortelijk zijn gevoelen, ſtrekkende ter verwerping der in deliberatie zijnde Wet, ontwikkelde (2). De Wet werd, met eene meerderheid van 14 ſtemmen tegen 30, aangenomen, en, naar de Eerſte Kamer ver-

(1) Men vindt herzelve in de Staatscour. N°. 125.

(2) Het uitgebreid advies van den heer *van Alphen* wordt gevonden in de Staatscour. N°. 206; dat van den Graaf *van Hogendorp* in deszelfs Bijdragen. D. VI. bl. 327—330.

zonden zijnde, ook aldaar goedgekeurd, zijnde de uitvaardiging op den 26ſten Auguſtus geſchied.

Vergadering der Staten-Generaal.

Naar aanleiding der aanmerkingen, door de afdeelingen gemaakt op het ontwerp van Wet, regelende de regten op den in-, uit- en doorvoer van goederen, waren en koopmanſchappen, enz. den 18den December des vorigen jaars ingezonden (1), werd door Z. M. een nieuw en meer uitgebreid ontwerp medegedeeld in de zitting van den 13den Junij, aan de Kamer voorgedragen. De aanmerkingen der afdeelingen, namelijk, door Z. M. overwogen zijnde in verband met de gelijkſoortige bepalingen, welke met opzigt tot de accijnſen aan Hun Ed. Mogende moesten voorgedragen worden, kwam het Hoogstdenzelven voor, dat de duidelijkheid en eenvoudigheid, en daardoor het gerijf der belanghebbenden zeer veel zoude worden bevorderd, wanneer alle de verordeningen in eene algemeene Wet wierden vereenigd; weshalve naar aanleiding van het bepaalde bij art. 2, onderdeel III en IV, alsmede bij de art. 3, 4, 5, 6, 10 en 11 der Wet van den 12den Julij 1821, Z. M. aan H. Ed. Mogenden deed toekomen een ontwerp van Wet, in dien geest ingerigt, met bijvoeging van eene memorie tot toelichting van de daarin vervatte bepalingen (2). — Beide, het ontwerp namelijk en de memorie, aan de afdeelingen verzonden zijnde, werd het centraal rapport op den 10den Auguſtus ter tafel gebragt, bevattende zoo wel de bij dit tweede onderzoek geopperde zwarigheden, als de door den Minister gegeven oploſſingen in twee conferentiën met denzelven door de centrale afdeeling gehouden (3). De Voorzitter de beraadſlagingen over het ontwerp hierop tegen den 14den aan de orde willende ſtellen, gaf de

In-, uit- en doorvoer der accijnſen.

(1) Jaarb. 1821. St. I. bl. 283.

(2) De Memorie wordt gevonden in de Staatscour, N°. 145.

(3) Staatscour. N°. 193. — De groote uitgebreidheid verhinderde de openbare mededeeling dier bedenkingen en oploſſingen.

Vergadering der Staten-Generaal.

heer *Le Cocq* in bedenking, dat, aangezien een groot aantal leden naar huis gekeerd waren, die beraadſlagingen, om de belangrijkheid, uitgeſteld en de leden daartoe opgeroepen mogten worden. De heer *de Stasſart* onderſteunde dit gevoelen met den wensch van een uitſtel tot den 19den, waartegen de heer *Sypkens* beweerde, dat dit voorſtel niet in aanmerking behoorde te komen, en dat de leden, die tegenwoordig waren, hun verblijf, ten gevalle der afwezenden, niet konden verlengen. De heer *Bijleveld* echter uitte zich mede voor de verſchuiving der discusſiën, niet zoo zeer uit aanmerking der afwezendheid van ſommige leden, maar omdat de waardigheid der Vergadering vorderde, dat aan deze belangrijke zaak de noodige tijd van onderzoek werd gegeven. Nadat verſcheidene leden dit gevoelen hadden onderſteund en er nog eenige verdere discusſiën hadden plaats gehad, werden de beraadſlagingen tegen den 17den vastgeſteld. — Alstoen werd het woord gevoerd door de heeren *van Alphen* en *de Stasſart*, en het ontwerp door den Minister *Appelius* verdedigd, zonder dat iemand der leden het woord vroeg, waarop de discusſiën geſloten werden en de Wet, in omvraag gebragt zijnde, met eene meerderheid van 61 ſtemmen tegen 3 werd aangenomen (1). — De bekrachtiging der Eerſte Kamer kwam in op den 24ſten Augustus, zijnde de Wet, behelzende bepalingen over de heffing der regten van In-, Uit- en Doorvoer en van de Accijnſen, alsmede van het tonnegeld der zeeſchepen, op den 26ſten uitgevaardigd.

Tarief van in- en uitgaande regten.

Ten zelfden dage, waarop de aanneming der evengemelde Wet bij de Tweede Kamer plaats had, werd het algemeen Verſlag uitgebragt nopens het tarief der regten op den in-, uit- en doorvoer van goederen en koopwaren en aangaande het ontwerp van Wet daarbij behoorende, ingekomen op den 9den Julij en alstoen, benevens eene daarbij behoo-

(1) Het uitgebreid advies van den heer *van Alphen* wordt gevonden in de Staatscour. N°. 227, 232 en 233.

rende Memorie van toelichting, naar de afdeeling verzonden. — De beraadſlagingen hierover hadden plaats in de Zitting van den 20ſten Augustus, waarbij de Ministers *Appelius* en *Falck* tegenwoordig waren. De heeren *Le Cocq*, *van de Poll*, *de Staſſart*, *d'Escury van Heinenoord*, *van Alphen*, *van Hogendorp*, *Geelhand Della Faille* en *van Boetſelaer* voerden achtervolgens het woord over het ontwerp, hetwelk door gemelde Ministers werd verdedigd (1), waarna men tot de ſtemming overging en de Wet met eenparigheid van ſtemmen werd aangenomen. — De Eerſte Kamer deed het berigt wegens hare bekrachtiging van dit ontwerp te gelijk met dat aangaande de Wet op den in-, uit- en doorvoer enz. aan de Tweede Kamer toekomen, zijnde het tarief onder dezelfde dagteekening als evengenoemde Wet uitgevaardigd. **Vergadering der Staten-Generaal.**

Op den 15den Junij bevorens was gelezen de navolgende boodſchap des Konings:

Wij zijn door U Ed. Mog. verzocht, om in nadere overweging te nemen het voorſtel, hetwelk, op den 30ſten Januarij ll., Onzentwege aan uwe vergadering was aangeboden, om te voorzien in den aanwezigen achterſtand en in onderſcheidene buitengewone uitgaven.

Dat voorſtel, de vrucht van een tweejarig naauwgezet onderzoek, had ten doel om die voorziening daar te ſtellen, zonder eenig bezwaar, ja zelfs met aanzienlijk voordeel voor de natie; Wij hadden en behouden de overtuiging, dat hetzelve aan dat doel volledig zoude hebben beantwoord, en Wij zullen Ons ſteeds met zelfsvoldoening herinneren, dat die voordragt onder de handelingen van Onze regering is opgeteekend als een duurzaam bewijs van Onze bezorgdheid voor de belangen en het welzijn Onzer onderdanen.

Het kan U Ed. Mog. dan ook niet bevreemden, dat Wij den uitſlag uwer deliberatiën over die voordragt met het meeste leedwezen hebben vernomen, want Wij zien daardoor grootendeels verdwijnen de gunſtige uitzigten, welke Wij, bij Onze boodſchap van den 28ſten Mei

(1) Het advies van den heer *Della Faille* is te vinden in de Staatscour. N°. 218.

Vergadering der Staten-Generaal.

jongstleden, omtrent 's Rijks geldelijke aangelegenheden, aan uwe vergadering hadden medegedeeld.

Van den eenen kant legt de behoefte van de ſchatkist, waarin onverwijld behoort te worden voorzien, zal er geen ſtilſtand in de betalingen plaats hebben, Ons thans de onaangename verpligting op, om voordeelige door bezwarende maatregelen te doen vervangen; en aan de andere zijde, worden Wij thans verhinderd, om aan de natie, voor als nog, die vermindering van lasten te verzekeren waartoe het ontwerp van wet, ten aanzien der ſchuldverwisſeling, aan U Ed. Mog., op den 28ſten Mei ll. aangeboden, moest leiden.

Het was alleen door eene vervreemding op zoodanige wijze, als aan U Ed. Mog. was voorgedragen, dat de domeinen, daartoe beſtemd, tot de berekende waarde konden worden gebragt.

Het Rijk was meester, die waarde te bepalen; doch wanneer de opbrengst van de aanbiedingen der koopers afhankelijk moet gelaten worden, zullen diezelfden domeinen, gedeeltelijk onvervreemdbaar zijn, en althans, door elkander genomen, veel minder opleveren, vooral bij de tegenwoordige lage prijzen der voortbrengſelen van het land.

Bij zulk eene verminderde en onzekere waarde, kunnen Wij, voor het oogenblik, tot dekking der onmiddellijke behoeften, geene middelen aan Uwe vergadering voordragen, die op den verkoop der domeinen gegrond zijn. Ook houden Wij Ons bezig met de overweging, wat er, nu Ons voorſtel van den 30ſten Januarij ll. niet is aangenomen, ten aanzien van het bepaalde bij Artikel 31 der Grondwet, dient gedaan te worden; het vordert dus rijper overleg, dan de drang der omſtandigheden Ons nu heeft toegelaten, om te kunnen beoordeelen, op welk eene wijze, eene vervreemding der domeinen nog met het meeste nut en voordeel zal kunnen bewerkſtelligd, en tevens voldaan worden aan de verpligtigen, bij de wetten van den 9den Februarij 1818 (*Staatsblad* N°. 7), en 31 December 1819 (*Staatsblad* N°. 62), op de domeinen gelegd.

Deze verpligtingen, welke door het domein-beſtuur op eene andere wijze met volkomene zekerheid zouden zijn vervuld geworden, moeten nu blijven beſtaan op den voet bij die wetten bepaald. Wij kunnen dus voor het tegenwoordige even min aan eene verwisſeling der ſyndikaat-bons, en mitsdien aan eene vermindering der ſyndikaats-opcenten denken; maar Wij behouden Ons

voor, dienaangaande later aan U Ed. Mog. voorſtellen aan te bieden, nadat, met rijpen rade, zal zijn overwogen, wat er in 's Rijks belang te doen is, ten einde van de voordeelen, die Wij aan de ſchatpligtigen hadden willen verzekeren, zoo weinig mogelijk verloren ga. Vergadering der Staten-Generaal.

In de tegenwoordige geſteldheid van zaken, hebben Wij gemeend de toevlugt te moeten nemen tot gelijkſoortige middelen, als bij de wetten van den 31ſten December 1819 (*Staatsblad* N°. 62), en van den 24ſten December 1820 (*Staatsblad* N°. 30), in gevallen van dien aard, zijn vastgeſteld geworden.

Tot dekking van eene behoefte van *f* 26,985,000, wordt aan U Ed. Mog. voorgeſlagen de creatie van een kapitaal werkelijke ſchuld van *f* 57,5000,000.

Die behoefte is gegrond op den achterſtand van vroegere jaren, alsmede op de noodzakelijkheid, om de inkomſten der groote communicatiën aan te vullen tot kwijting van de intresten en afloſsingen daarop aangewezen; om 's Lands amortiſatie-kas in ſtaat te ſtellen, over 1822 te voldoen aan de bepalingen der wetten van den 9den Februarij 1818 (*Staatsblad* N°. 7), en 31 December 1819 (*Staatsblad* N°. 62), om den buitengewonen aanbouw van ſchepen te beſtrijden, en om, met vervulling der aangegane verbindtenisſen, de aangevangene werken voort te zetten, aan het paleis te Bruſsel, voor Onzen beminden Zoon den Prins van Oranje beſtemd; aan Ons Paleis aldaar; aan de gebouwen door den brand van den 29ſten December 1820 vernield; aan eenige groote wegen; aan het groote kanaal door Noord-Holland, en aan het kanaal van Maastricht tot 's Hertogenbosch, welker anderzins onvermijdelijke ſtaking hoogst bezwarende gevolgen voor het Rijk zoude hebben, en duizende handen oogenblikkelijk werkeloos zoude laten.

Uit die creatie zal eene nieuwe last van *f* 1,725,000 's jaars op de ſtaatsbegrooting ontſtaan. Het grieft Ons diep, Wij moeten het aan U Ed. Mog. herhalen, dat Wij, na de aangegane uitzigten, welke Wij, nog weinige dagen geleden, hadden, zulk een' last moeten voorſlaan; maar Ons blijft geene andere keuze overig, vermits het Onze eerſte pligt is te zorgen, dat 's lands zaken gaande kunnen gehouden worden.

Onze beminde onderdanen kunnen zich niettemin overtuigd houden dat geene te leurſtelling in Onze verwachtingen immer de bezorgdheid zal kunnen doen verminde-

Vergadering der Staten-Generaal.

ren, die Wij voor hunne belangen koesteren; veeleer zal het bezwaar, hetwelk thans geboren wordt, Ons des te meer krachtiger aanſporen, om allerwege op middelen bedacht te zijn, ten einde hetzelve zoodra mogelijk wederom van hunne ſchouderen af te nemen.

Wij geven dan ook de hoop niet op, dat de maatregelen, welke door Ons zullen kunnen worden genomen, in verband met de voordragten, welke Wij later aan U Ed. Mog. zullen aanbieden, ten gevolge mogen hebben, dat, met bezuinigingen en andere ſchikkingen, de behoeften voor 1823 die voor 1822 niet te boven gaan.

Wanneer die hoop vervuld wordt, dan zal de natie wel is waar, een' *betrekkelijk* meerderen last van *f* 5,775,000 over 1823, moeten dragen, in verhouding tot de verligting, welke Wij Ons gelukkig geacht hadden haar te verzekeren, maar zij zal dan evenwel geen *ſtellig* bezwaar ondervinden.

Bij deze pogingen om het algemeen welzijn te bevorderen, zullen Wij het niet laten berusten, en zoo het thans al onmogelijk is, de lasten der natie in gelijke mate en even ſpoedig te verminderen, als Onze boodſchap van den 28ſten Mei ll., en het daarbij gevoegd ontwerp deden vooruitzien, zullen Wij Ons nogtans beijveren aan U Ed. Mog. in hunne volgende zittingnadere voorſtellen te doen, welker verwezenlijking de vooruitzigten van verligting de ſchatpligtigen zoo weinig doenlijk beperke.

Indien eene andere wijze van beſchouwing U Ed. Mog. heeft verhinderd de onlangs aangebodene financiële voordeelen aan de natie al aanſtonds te verzekeren, Wij blijven niet te min van de vaderlandsliefde Uwer vergadering verwachten, dat zij Ons in Onze verdere pogingen tot bevordering van het algemeen welzijn en tot vermindering der lasten zal onderſteunen, opdat dezelve met eenen gelukkiger uitſlag voor Ons bemind volk mogen worden bekroond.

Als dan zal het uitſtel in de vervulling Onzer bedoelingen niet lang genoeg zijn om aan de natie groote opofferingen te veroorzaken, en Wij mogen Ons vleijen, dat zij zich dezelve te eerder zal getroosten, naarmate zij in Ons koninklijk woord de waarborg vindt, dat Wij onophoudelijk voor hare belangen zullen werkzaam zijn.

Op alle deze gronden dragen Wij aan Uwe vergadering het nevensgaand ontwerp van wet voor; het onverwijld

onderzoek daarvan is voor 's Rijks belangen wenſchelijk, en Wij mogen dus hetzelve met vertrouwen aan U Ed. Mog. aanbevelen. Vergadering der Staten-Generaal.

Wij verklaren wijders te houden voor ingetrokken het ontwerp van wet, bij Onze boodſchap van den 28ſten Mei ll., aan uwe vergadering overgelegd, en verlangen dat hetzelve door U Ed. Mog. buiten verdere deliberatiën gelaten worde.

De boodſchap, benevens het ontwerp, aan de afdeelingen verzonden zijnde, en aldaar aanleiding tot rijp onderzoek gegeven hebbende, gaf de Voorzitter, op den 1 ſten Julij, te kennen, dat de antwoorden van den Minister van Financiën, op de aanmerkingen der afdeelingen gemaakt, ingekomen en gedrukt waren en nog denzelfden dag aan de leden zouden worden rondgedeeld, waarop de centrale afdeeling haar rapport op den 11den Julij uitbragt. — Bij gelegenheid der beraadſlagingen, op den 15 daaraanvolgende gehouden, werd het woord gevoerd door de heeren *de Celles*, *van Toulon*, *van Boetzelaer*, *de Stasſart*, *d'Escury van Heinenoord*, *Liefmans*, *Maréchal*, *van Hogendorp*, *Reyphins*, *de Serret*, *Duval*, *Sandberg*, *Dotrenge*, *Pirſon*, *Warin* en *van Alphen*, wordende het ontwerp door de Ministers van Binnenlandſche Zaken en van Financiën verdedigd. Bij de hoofdelijke oproeping verklaarde zich 80 leden voor en 25 tegen de Wet, welke dienvolgens ter bekrachtiging naar de Eerſte Kamer werd verzonden (1). — Deze kwam in op den 1ſten Augustus, terwijl de uitvaardigiging der wet, op den 2den, in dezer voege geſchiedde:

Alzoo Wij in overweging hebben genomen dat, in afwachting, dat door nadere wettelijke bepalingen zullen kunnen worden daargeſteld de middelen, om het geheel beſtaande te kort te dekken en in al de dringende behoeften te voorzien, 's Rijks ſchatkist tot de geregelde Wet van 2 Augustus wegens vermeerdering van ſchuld. (Staatsbl. No. 24.)

(1) De adviezen worden gevonden in de Staatscour. N°. 177—179, 181 en 184.

Vergadering der Staten-Generaal.

voortzetting van derzelver betalingen behoort te worden in ſtaat geſteld;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verſtaan, gelijk Wij goedvinden en verſtaan, bij deze:

Art. 1. Ter voorziening in de behoeften van 's Rijks ſchatkist, zal ſuccesſivelijk worden gecreëerd eene hoeveelheid werkelijke rentegevende ſchuld, genoegzaam:

1°. Ter aanvulling van het verſchil tusſchen de toegeſtane uitgaven en de aangewezene middelen bij de wet van 24 December 1820 (*Staatſblad* N°. 29). *f* 4,000,000

2°. Tot het dekken van hetgeen de inkomſten over 1820 en 1821 minder hebben opgebragt, dan waar op zij bij de geraamde opbrengst zijn berekend. - 8,770,000

3°. Tot de aanſchaffing en het ameublement van het paleis te Bruſſel, voor Onzen beminden Zoon den Prins van Oranje beſtemd, zoo mede tot den geheelen afbouw van Ons Paleis te Bruſſel, en tot verdere opbouw en herſtelling van de gebouwen aldaar, door den brand van den 29ſten December 1820 vernield. . . . . - 3,000,000

4°. Tot aanvulling van de inkomſten der groote communicatiën van het Rijk, ten einde dezelve in ſtaat te ſtellen om te dragen de intresſen en aflosſingen van de negociatiën daarop geaffecteerd over 1822. . . . . - 515,000

5°. Tot buitengewone aanbouw van ſchepen en vaartuigen van Oorlog, ter vervanging der door ongelukken vernietigde of der geſloopte. . . . . . . - 1,000,000

6°. Tot verdere voortzetting der groote land- en water-communicatiën van het Rijk. . . . . - 6,000,000

7°. Tot het ſubſidiëren van 's Lands amortiſatie-kas, ten einde dezelve in ſtaat te ſtellen om over 1822 te voldoen aan de bepalingen der wetten van 9 Februarij 1818 (*Staatſblad* N°. 7), en 31 December 1819 (*Staatſblad* N°. 62),

waartoe anderzins domeinen zouden hebben moeten worden verkocht. . . - 3,700,000

Vergadering der Staten-Generaal.

f 26,985,000

2. De dienvolgens in het grootboek der werkelijke ſchuld in te ſchrijven kapitalen zullen in alle opzigten een gewoon gedeelte derzelfde ſchuld uitmaken, en rente dragen van den dag af van het half jaar, waarin de inſchrijving geſchiedt.

3. De aldus daar te ſtellen werkelijke ſchuld, welke de ſom van zeven en vijftig millioen vijfmaal honderd duizend guldens nominaal kapitaal niet zal mogen te boven gaan, zal, door tuſſchenkomſt van 's Lands amortiſatie-kas, worden te gelde gemaakt, en zal door dezelve kas ſucceſſivelijk een gelijk montant weder worden vernietigd.

4. Ten einde 's Lands amortiſatie-kas hiertoe in ſtaat te ſtellen, alsmede tot vinding van de ſommen, benoodigd om de verſchuldigde renten te voldoen, zal jaarlijks, te beginnen met het jaar 1823, aan dezelve kas worden verſtrekt eene ſomma van een millioen zevenmaal honderd vijf en twintig duizend guldens, met dien verſtaande, dat al hetgeen van voorz. ſom van een millioen zevenmaal honderd vijf en twintig duizend guldens zal komen te resteren, na afbetaling der verſchuldigde renten, dadelijk zal worden beſteed tot inkoop van werkelijke ſchuld, welke ingekochte ſchuld telkens vernietigd zal worden op den eerſten Januarij van het volgende jaar.

5. De voorz. ſomme van een millioen zevenmaal honderd vijf en twintig duizend guldens, zal, jaarlijks, te beginnen met den jare 1823, op de tweede afdeeling der begrooting van ſtaatsuitgaven worden gebragt, ten ware dezelve door andere middelen kunne worden gevonden.

6. Van het gebruik der gelden, voortſpruitende uit de, bij deze wet, geautoriſeerde inſchrijving van werkelijke rentgevende ſchuld, zal blijken in de jaarlijkſche rekening van 's Rijks inkomſten en uitgaven; zullende de verantwoording der bij 's lands amortiſatie-kas dienvolgens te doene operatiën (tot welke nimmer zullen kunnen worden gebezigd de kapitalen of jaarlijkſche toelagen, thans aan de gezegde kas toebehoorende, of bij vervolg van tijd, door dezelve, hetzij uit eigene middelen, hetzij naar aanleiding van art. 199 der grondwet,

Vergadering der Staten-Generaal. te acquireren), worden begrepen in een afzonderlijk kapittel van derzelver gewone rekening, en het, naar aanleiding van het laatst voorgaand artikel, vernietigd gedeelte der werkelijke ſchuld, telken jare, bij openbare aankondiging worden bekend gemaakt.

Te gelijker tijd met het ontwerp was bij de Kamer ingekomen een ander, regelende de wijze van afkondiging der wetten, beſluiten en reglementen van algemeen beſtuur, naar aanleiding van het 3de artikel der reeds door de Staten-Generaal aangenomene algemeene bepalingen, voorafgaande het Burgerlijk Wetboek van het Koningrijk. — Het ontwerp werd den 1ſten Julij door eene nadere redactie vervangen, waaromtrent de Centrale afdeeling haar verſlag op den 6den uitbragt. Zes afdeelingen hadden verklaard geene aanmerkingen te hebben; terwijl door eene afdeeling te kennen gegeven was, dat de beſluiten en reglementen van algemeen beſtuur noodwendig in het Staatsblad moesten komen, zoo men wilde, dat dezelve verbindend zouden zijn, en dat dienvolgens niet het geheele derde artikel had moeten achterblijven, maar ſlechts het laatſte gedeelte daarvan, bepalende: „dat de plaatſing in het Staatsblad zoude kunnen geſchieden (1)." — Het ontwerp werd den 9den, zonder dat iemand der leden het woord over hetzelve had gevraagd, met eenparigheid van ſtemmen aangenomen. — Ook de Eerſte Kamer zich, blijkens kennisgeving van den 1ſten Augustus, met de Concept-wet vereenigd hebbende, had de uitvaardiging op den 2den Augustus plaats, luidende de wet aldus:

Wet van 2 Augustus wegens promulgatie. (Staatsbl. No. 33.) Alzoo Wij in overweging genomen hebben het ongerijf, hetwelk voortſpruit uit de verſchillende beginſelen, welke in dit Rijk worden gevolgd omtrent de afkondiging der wetten, en omtrent het tijdſtip waarop dezelve aanvangen verbindende te zijn;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en

(1) Staatscour. N°. 159.

met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verſtaan te bepalen: Vergadering der Staten-Generaal.

Art. 1. De wetten zijn in het geheele koningrijk verbindende, uit kracht van derzelver afkondiging door den Koning gedaan.

Zij werken terſtond na dat derzelver afkondiging in alle deelen van het koningrijk zal kunnen bekend zijn.

2. Wanneer bij de wet geen ander tijdſtip is vastgeſteld, wordt de afkondiging gerekend in het geheele koningrijk bekend te zijn op den twintigſten dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad*, in hetwelk de wet geplaatst is.

Ter vervanging van vroeger ingekomene ontwerpen, geſchiedde op den 19den Junij inzending eener nieuwe redactie van Titel VIII, IX, X en XI van het ontwerp van Burgerlijk Wetboek, vervat in vier onderſcheidene conceptwetten. — De Centrale afdeeling bragt hierop wegens de twee laatstgemelde dezer Titels, benevens den vroeger ingekomen 7den Titel (1), in de zitting van den 3den Julij, het algemeen Verſlag uit, waarop de beraadſlagingen over dezelve in openbare Zitting op den 6den plaats hadden. De heeren *Nicolai*, *Surmont de Volsbergh*, *Liefmans*, *Fabry Longrée*, *van Boetzelaer*, *de Rouck*, *de Stasſart*, *Serruis*, *van Alphen* en *Trenteſeaux* min of meer uitvoerig over de onderſcheidene Titels, doch meer bijzonder over den 10den, geſproken hebbende, vatte de heer *Kemper* het woord op en ſprak, deels in de Nederlandſche, deels in de Franſche taal, eene redevoering uit, waarin hij de bedenkingen, gedurende den loop der discusſiën in het midden gebragt, bijzonder die betreffende de echtſcheiding, wederlegde. Hierop voerde de Minister van Juſtitie het woord ter verdediging der Concept-wetten, waarna men tot de ſtemming overging, zijnde de uitſlag als volgt: eerſte ontwerp, bevattende Titel VII *van de ſcheiding* Burgerlijk Wetboek. Titel VII—XI.

(1) Zie boven bl. 58.

Vergadering der Staten-Generaal. *der goederen*, eenparig aangenomen; — tweede ontwerp, bevattende Titel X *van de ontbinding des huwelijks*, aangenomen met 62 ſtemmen tegen 18; — derde ontwerp, bevattede Titel XI *van de ſcheiding van tafel en bed*, eenparig aangenomen. — De bekrachtiging der Eerſte Kamer kwam in op den 1ſten Augustus, zijnde de opname in het Staatsblad onder dagteekening van den 2den Augustus geſchied (1).

Het rapport wegens den 8ſten en 9den Titel werd, na de aanneming der bovengemelde Titels op den 6den Julij, door den Voorzitter ter tafel gebragt, en de beraadſlagingen over dezelve op den 9den geopend. De heeren *Nicolaï*, *Liefmans*, *de Rouck* en *Kemper* voerden bij deze gelegenheid het woord, waarna de ſtemming, welke over beide de ontwerpen afzonderlijk plaats had, dezen uitſlag opleverde, dat zoowel Titel VIII *van de huwelijkſche voorwaarden*, als Titel IX *van tweede huwelijken*, met eenparigheid van ſtemmen werd aangenomen. — De bekrachtiging der Eerſte Kamer kwam, tevens met die der drie vroeger gemelde Titels, in op den 1ſten Augustus. De Wetten zijn, mede als de vorige, onder dagteekening van den 2den Augustus, in het Staatsblad geplaatst (2).

Miſſive wegens domeinen. In de Zitting van den 25ſten Junij werd gelezen de navolgende boodſchap des Konings:

Volgens de Grondwet (art. 31) kan bij de wet worden bepaald, dat aan den tegenwoordigen Koning, des verkiezende, tot gedeeltelijke voldoening van het jaarlijksch inkomen aan hem verzekerd (art. 30), in vollen eigendom, als patrimonieel goed, zullen worden overgegeven zoo veel domeinen, als een zuiver inkomen van vijf tonnen gouds opbrengen.

Wij hadden tot dus verre geen gebruik gemaakt van Onze bevoegdheid, tot het voordragen van eene wet daartoe ſtrekkende, om dat Wij vermeenden, dat van die

(1) Staatsbl. N°. 25 (VI); 28 (IX); 29 (X).
(2) N°. 26 (VII) en 27 (VIII).

domeinen meer voordeel voor de natie zoude kunnen worden getrokken.

Vergadering der Staten-Generaal.

De deliberatiën van U Edel Mogenden over het voorſtel, hetwelk U Onzentwege op den 30ſten Januarij ll. was aangeboden, hebben Onze uitzigten te dezen doen vervallen, en Ons daarentegen overtuigd, dat het, in het algemeen belang, nuttig zijn kan, dat aan artikel 31 der Grondwet gevolg worde gegeven.

Wij doen tot dat einde het nevensgaand ontwerp aan Uwe vergadering toekomen, en bevelen U, Edel Mog. Heeren, in Godes heilige beſcherming.

Het ontwerp in de afdeeling onderzocht zijnde, kondigde de Voorzitter in de Zitting van den 10den Augustus aan, dat de antwoorden op de aanmerkingen, door dezelve gemaakt, uiterlijk den volgenden dag zouden worden rondgedeeld, wordende deze mededeeling op den 15den door het rapport der Centrale afdeeling gevolgd (1). — In de Vergadering van den 19den, waarop de beraadſlagingen aan de orde ſtonden, waren tegenwoordig de Ministers van Buitenlandſche Zaken, van Juſtitie, van Financiën en der Ontvangſten. De heeren *Sypkens*, *Nicolaï*, *Dijkmeester*, *van Boetſelaer*, *Gockinga*, *van der Kemp*, *van Bommel*, *van Lochteren Stakebrand*, *van Andringa de Kempenaer*, *Warin*, *van Alphen*, *van Lyclama van Nyeholt* voerden het woord en, nadat de deliberatiën in de avond-zitting voortgezet waren, de heeren *de Stasſart*, *de Moor*, *Geelhand*, *de Rouck*, *van Asch van Wijk*, *Scheltinga*, *van der Goes*, *van Hogendorp*, *Bijleveld* en *Sandberg*. Het ontwerp werd hierop verdedigd door den Minister van Staat belast met de generale directie der ontvangſten, alsmede door de Ministers van Juſtitie en van Financiën, ieder voor zoo ver zulks tot zijne adminiſtratie betrekking had, waarna de Wet in omvraag werd gebragt (2). Het ontwerp werd met eene

(1) Men vindt hetzelve in de Staatscour. N°. 194.

(2) De adviezen en redevoeringen vindt men in de Staatscour. N°. 200—204 en 212.

Vergadering der Staten-Generaal.

meerderheid van 39 tegen 21 ſtemmen aangenomen en naar de Eerſte Kamer verzonden, zonder reſumtie. De bekrachtiging van laatstgemelde kwam in op den 24ſten Augustus. — De Wet op den 26ſten derzelfder maand uitgevaardigd hield in, dat Z. M. in overweging genomen hebbende Art. 30 en 31 der Grondwet, den Raad van State gehoord en met algemeen overleg van de Staten-Generaal had goedgevonden en verſtaan: 1°. „In mindering der ſom van ƒ2,400,000 jaarlijks, welke Hoogstdenzelven, naar luid art. 30 der Grondwet, uit 's lands kas mogt worden betaald, en in gedeeltelijke voldoening derzelve ter concurrentie van vijf tonnengouds, aanvaardde Z. M. in vollen eigendom, als patrimoniëel goed, zoo als aan Hoogstdenzelven bij deze, in vollen eigendom, als patrimoniëel goed, werden overgedragen de domeinen, achtervolgens vermeld (1), en zulks onder verpligting aan de zijde van den Staat, tot alle zoodanige vrijwaring, als waartoe ieder, afſtand doende van onroerende goederen, onder omſchreven titel, ten behoeve van den verkrijger, naar de wetten gehouden is; — 2°. De in genot treding werd bepaald op den 1ſten Julij 1822. Alle loopende pachten zouden tusſchen 's lands ſchatkist en die des Koninge worden ververdeeld, naar eene berekening van dezelve over een jaar van 360 dagen, zoodanig, dat aan 's Rijks ſchatkist zou toebehooren het bedrag, overeenkomende met het getal dagen, die er zouden zijn verloopen ſedert den eerſten dag van den, voor den 1ſten Julij 1822 aangevangen betalingstermijn, tot dien datum toe, terwijl aan 's Konings ſchatkist zou toekomen het bedrag, overeenkomende met de daarop volgende dagen. De inkomſten der gedane

Wet van 26 Augustus, waarbij aan den Koning worden evorgegeven zoo veel domeinen als een zuiver inkomdn van vijf tonnen gouds opbrengen. (*Staatsbl* No. 40.)

(1) Dezelve beſtaan uit onderſcheidene domein-goederen, gelegen in de Provinciën Noord-Braband, Zeeland, Zuid-Holland, Gelderland, Limburg en Utrecht, benevens een aantal bosſchen in de Provinciën Zuid-Braband, Namen, Henegouwen, Luik en Limburg, wier opſomming gezamenlijk, in eene der talen, ruim 200 bladzijden in 8vo. beſlaat.

houtverkoopingen voor den dienst van 1822 (ordinaire 1822) zouden tuſſchen 's lands ſchatkist en die van Z. M. verdeeld en door ieder, voor de helft, genoten worden. Dit zoude mede plaats hebben voor de inkomſten der landen die voor het loopende jaar of een gedeelte van hetzelve, vroeger dan den 1ſten Julij, waren verpacht. De tienden van den oogst van 1821 zouden geheel toebehooren aan 's Rijks ſchatkist; die van den oogst van 1822 geheel aan die van Z. M. De renten, uitgangen, erfpachten, lands-, provinciale, plaatſelijke, ambts-, dijk- en polderlasten, van het loopend jaar, zouden door 's lands ſchatkist en de Koninklijke ieder voor de helft worden gedragen; 's Rijks beambten bleven belast met de invordering der pachten en inkomſten, welke tuſſchen 's lands ſchatkist en de Koninklijke moesten worden verdeeld, gelijk mede met de aanzuivering der lasten van het loopend jaar. Wanneer echter de betalingstermijn voor eenige pacht of ander objekt van inkomſten was verſchenen, zou het aandeel van 's Konings ſchatkist daarin, na aftrek van dat der lasten, hetwelk zij daarvoor dragen moest, aan haar door 's lands ſchatkist worden uitbetaald. — 3°. De Wet zou, voor zoo veel het art. 1 betrof, extractsgewijze, en voor de verdere artikelen, in derzelver geheel, kosteloos worden overgeſchreven op de kantoren van de bewaring der hypotheken, in welker resſorten de goederen gelegen waren (1).

Vergadering der Staten-Generaal.

Een beſluit des Konings, gegeven op het Loo den 24ſten Junij en behelzende het verleenen van ontſlag als Lid der Tweede Kamer der Staten-Generaal, te rekenen van den aanvang der volgende zitting, aan den heer *P. J. van Wickevoort Crommelin*, op het, door denzelven, daartoe aan Z. M. gedaan verzoek, werd, benevens de misſive ten geleide van het voormeld beſluit, in de zitting van 27ſten Junij gelezen, zoo als mede plaats had met de misſive van den heer *Wickevoort Crommelin*,

Ontſlag van den heer *van Wickevoort Crommelin*.

(1) Staatsbl. N°. 40.

Vergadering der Staten-Generaal. aan de Kamer kennis gevende van het door hem aan Z. M. gedaan verzoek ten gemelde einde. Alle deze ſtukken werden voor notificatie aangenomen.

Nieuwe leden der 2de Kamer. Op den 11den Julij werd in de Kamer zitting genomen door de heeren *H. M. van der Goes* en *H. M. A. J, van Asch van Wijck*, gekozen tot leden der Kamer door de Staten der Provinciën Holland en Utrecht, ter vervulling der opengevallene plaatſen van den heere Baron *van Rhemen* en *Voet van Winsſen*, welke in 1823 hadden moeten aftreden. — Insgelijks werd op den 17den Julij ziiting genomen door den heer *A. J. Barthelemy* voor de Provincie Zuid-Braband verkozen, in plaats van wijle den Graaf *Dumonceau*, welke in 1824 had moeten aftreden.

Belasting op het zout. In de daaraanvolgende Zitting van den 24ſten Julij werd gelezen eene boodſchap des Konings, waarbij Z. M. in aanmerking genomen de bezwaren die bij Hun Ed. Mog. waren gevallen op het ontwerp van Wet, regelende de wijze van heffing der belasting op het zout, een nieuw ontwerp op dat ſtuk aan de Staten-Generaal inzond (1). — De ververanderingen van deze nieuwe Conceptwet gedrukt, en zoo ſpoedig mogelijk rondgedeeld zullende worden, werd het ontwerp ten onderzoek aan de afdeelingen verzonden, met uitnoodiging des Voorzitters, van zich met den meesten ſpoed daarmede bezig te houden. — Ook werd het algemeen verſlag reeds in de eerst daaraankomende Zitting van den 29ſten ter tafel gebragt, waarop de beraadſlagingen tegen den 2den Augustus werden vastgeſteld. — De heeren *Serruys*, *de Stasſart*, *Liefmans*, *Sandberg*, *Werbrouck*, *Le Cocq*, *Geelhand Della Faille*, *van Alphen* en *Kemper* voerden het woord over het ontwerp, waarop, na eenige verdere discusſiën, de Minister *Appelius* hetzelve tegen de in het midden gebragte bedenkingen verdedigde. Voor de ſtem-

(1) Zie wegens een vroeger afgeſtemd ontwerp boven bl. 57.

ming verklaarde de heer *Liefmans* nog kortelijk, dat hij in het antwoord des Miniſters, op eene door hem gedane vraag genoegen nemende, voor de Wet zoude ſtemmen, welke daarop in omvraag werd gebragt en met eene meerderheid van 69 ſtemmen tegen 37 aangenomen. — Het voorſtel ter bekrachtiging naar de Eerſte Kamer verzonden zijnde, kwam deze in op den 24ſten Augustus, terwijl de Wet van den 21ſten dagteekende.

Vergadering der Staten-Generaal.

Ook wegens de belasting op het gemaal, waaromtrent een vroeger voorſtel door de Tweede Kamer niet was aangenomen (1), werd het ontwerp door Z. M., met te gemoet koming aan de bedenkingen der Vergadering en met zoodanige verandering als welke deze Wet alsnu, met het gemeen overleg der Staten-Generaal, zou kunnen doen vastſtellen, in de gemelde Zitting van den 24ſten Julij op nieuw ingezonden. — Het rapport deswege kwam in op den 1ſten Augustus (2), waarop de beraadſlagingen den 5den plaats hadden. De leden, welke min of meer breedvoerig over het ontwerp het woord voerden, waren de heeren *Fabry Longrée*, *de la Motte Baraffe*, *Maréchal*, *Pirſon*, *de Stasſart*, *de Secus*, *Werbrouck*, *van Andringa de Kempenaer*, *Warin*, *van Alphen*, *Duval de Beaulieu*, *Sandberg*, *Le Cocq*, *Kemper*, *van Velſen*, *Dotrenge* en *Geelhand Della Faille*, wordende hetzelve vervolgens door den Miniſter *Appelius*, welke reeds gedurende de discusſiën eenige inlichtingen had gegeven, in een vrij breedvoerig vertoog verdedigd (3). Bij het appel nominaal verklaarden zich 59 leden voor en 50 tegen de Wet, wier aanneming aldus door den Voorzitter werd afgekondigd. — De notulen van het verhandelde in deze Zitting, op den 7den gearresteerd zullende worden,

Belasting op het gemaal.

(1) Boven bl. 53—55.
(2) Hetzelve wordt gevonden in de Staatscour. N°. 183.
(3) De adviezen van de Heeren *van Andringa* en *Geelhand*, worden gevonden in de Staatscour. N°. 185 en 189.

Vergadering der Staten-Generaal. ſtelde de heer *Dotrenge* voor: „ dat de verklaring door den Minister der Ontvangſten, in de vorige Zitting, op de daartoe gedane aanvrage van eenige der ſprekers, gedaan, betrekkelijk den waren zin van Art. 40 der alstoen in deliberatie zijnde Wet in de notulen zoude worden geplaats;" hetgeen aanleiding gaf tot eene vrij langdurige discusſie, waarin, behalve de Minister, welke de verklaring had gedaan, de heeren *Dotrenge*, *Sandberg*, *Kemper*, *Warin* en *Geelhand* het woord voerden. De Minister gaf te kennen, dat hij niet konde toeſtemmen tot zoodanige inſertie in de notulen, zonder daartoe door Z. M. gemagtigd te zijn, zich echter bereid verklarende van zijn gegeven antwoord wegens het gemeld artikel te doen drukken en daarvan in een toereikend getal exemplaren aan de Kamer hulde te bewijzen. De heer *Kemper* ſtelde voor, dat van de motie van den heer *Dotrenge* en des Ministers antwoord, alsmede van het gedane aanbod in de notulen der plaats hebbende Zitting zoude worden melding gemaakt en legde een opſtel van zoodanige inſertie op het bureau neder. De Voorzitter vervolgens in omvraag gebragt hebbende, of zoodanige vermelding in de notulen zou plaats hebben, dan niet, verklaarden zich 83 leden voor en 5 tegen dezelve, ten gevolge waarvan zij geſchiedde. Het hierop ingekomen antwoord des Miniſters in de Zitting van den 19den werd, overeenkomſtig een alstoen genomen beſluit, met vermelding in de notulen, in de boekerij der Kamer geplaatst, hebbende de Minister vervolgens in de Zitting van den 20ſten, op de vraag van den heer *Geelhand Della Faille*, of de ingezondene verklaring niet gedrukt aan de leden zouden worden medegedeeld, geantwoord, dat daartoe bereids het noodig getal exemplaren ter griffie was geleverd. — De Wet werd, nadat ook de Eerſte Kamer hare bekrachtiging aan dezelve had verleend, op den 21ſten Augustus uitgevaardigd.

Verſlag wegens onderwijs en armen. Het jaarlijksch verſlag wegens den ſtaat der behoeftigen en armen-inrigtingen, alsmede dat nopens

het hooger, middelbaar en lager onderwijs, werd in de zitting van den 17den Augustus ter tafel gebragt, en daaromtrent het gewoon beſluit wegens het drukken en doen ronddeelen aan de Leden genomen. **Vergadering der Staten-Generaal.**

Op den 24ſten daaraanvolgende had de ſluiting dezer bijeenkomst, overeenkomſtig een Koninklijk beſluit van den 21ſten, op de gewone plegtige wijze plaats, met de navolgende aanſpraak des Ministers van Binnenlandſche Zaken, welke door eene Kommiſſie, beſtaande uit de heeren Graaf *van Hogendorp*, Burggraaf *de Nieupoort*, *van Uitenhage de Miſt*, *Moreau de Bioul*, *van der Kemp*, *van Hees*, *van Bommel* en *van Velſen*, binnengeleid werd. **Sluiting.**

Edel Mogende Heeren,

De vergadering van U Ed. Mog. in naam des Konings komende ſluiten, ben ik gelast, aan dezelve Zr. Ms. tevredenheid te kennen te geven over de aanhoudende vlijt, waarmede U Ed. Mog. hunne zoo belangrijke pligten hebben vervuld.

De Koning heeft ook, met genoegen, de kalmte en wijsheid opgemerkt, welke bij de beraadſlagingen over het Burgerlijk Wetboek heben plaats gehad.

De geest, die deze beraadſlagingen beſtuurt, de kennis, die daarbij doorſtraalt, geven de hoop op een werk, hetwelk tot het geluk der natie zal kunnen bijdragen, de vereeniging van derzelver onderſcheidene deelen meer en meer bevestigen, en eene eervolle plaats bekleeden onder de belangrijke verbeteringen van allerlei aard, die men aan de zorgen van den Monarch reeds verpligt is, of nog van dezelve te verwachten heeft, en welke, vereenigd, alle de groote aangelegenheden der natie omvatten, die gelijkelijk overal en ten zelfden tijde beſcherming genieten.

Door de uitvoering van art. 31 der Grondwet voor te ſchrijven, hebben U Ed. Mog. den Koning de middelen verſchaft, om aan Zijne onderdanen nieuwe blijken te geven van de liefde, welke Hoogstdezelve hun toedraagt.

De natie, in der tijd, het regt, in dat artikel vervat, toekennende, heeft alleen Zijnen Doorluchtigen Perſoon bedoeld.

Vergadering der Staten-Generaal.

De Koning, van dit regt gebruik makende, heeft bovenal het belang van Zijn volk bedoeld, en zal dit immer doen.

Er is door U Ed. Mog. gedurende deze zitting, voorzien in eene der eerſte behoeften van eene natie, die, bij veelvuldige voordeelen, groote laſten heeft te dragen, welke van dezelve onafſcheidelijk zijn. U Ed. Mog. hebben een ſtelſel van belastingen aangenomen, waarvan de opbrengst toereikende zal wezen, om die laſten te beſtrijden, en alzoo tevens de voordeelen te kunnen behouden, welke daarmede verbonden zijn. Onder de verſcheidene, met elkander in een goed verband ſtaande gedeelten van hetzelve is dat, hetwelk de meeste zwarigheden ſcheen op te leveren, in de laatſte zitting der beide Kamers, met bijna eenparige ſtemmen aangenomen.

Mogt deze eenheid van inzigten en bedoelingen het voorteeken zijn van de eendragt, die in de aanſtaande, niet verre afzijnde zitting van U Ed. Mog. zal heerſchen.

De Koning verlangt, dat die geest van eensgezindheid en eendragt, door U Ed. Mog., in derzelver provinciën worde overgebragt en verbreid.

Uwe regtſchapene trouw zal aan deze uitnoodiging des Konings beantwoorden.

Ik verklaar, in naam des Konings, dat de vergadering der Staten-Generaal is geſloten.

De navolgende beſluiten en beſchikkingen door Z. M., ſtaande de bijeenkomst van dit jaar, genomen, ſchijnen ons alhier ter inlasſching geſchikt, voor en aleer wij het meest aanteekenenswaardige, in de achtſte gewone bijeenkomst, gedurende de laatſte maanden des jaars, plaats gehad hebbende, vermelden.

Z. M. gelet hebbende op art. 63 der grondwet, op art. 259 van het lijfſtraffelijk Wetboek, mitsgaders op de Wet van 6 Maart 1818 (1); willende aan zoodanige van Hoogstderzelver onderdanen, wier verzoeken om erkenning of inlijving in den Nederlandſchen Adelſtand door Hoogstdenzelven waren toegeſtaan,

(1) Jaarb. 1818. St. I. bl. 128—129.

of die door Hoogstdenzelven in den Adelſtand waren verheven en met adelijke titels begunſtigd, het genot dier vergunning op eene regelmatige wijze verzekeren; gezien de adresſen van eenige ridderſchappen enz., den Raad van Staten gehoord, beſloot op den 26ſten Januarij het volgende:

Art. 1. Aan al de hoven en regtbanken, de ambtenaren van den burgerlijken ſtand, de notarisſen, en alle andere openbare beambten, hoe ook genaamd, wordt bevolen, om, in hunne akten, aan de perſonen, daarin voorkomende, toe te ſchrijven de adelijke titels of kwalificatiën, waarmede zij, door Ons, zijn erkend of begiftigd, zoo dat dezelve perſonen in alle authentieke ſtukken, niet anders, dan met de hun toekomende titels en kwalificatiën worden aangeduid; verbiedende Wij daarentegen uitdrukkelijk aan de voormelde hoven, regtbanken, ambtenaren van den burgerlijken ſtand, notarisſen en aan alle andere openbare beambten, om in hunne akten eenige adelijke titels of kwalificatiën toe te kennen aan perſonen, welke daarmede, door Ons, niet erkend of begiftigd zijn. Beſluit van 26ſten Januarij, betreffende titels van adeldom enz. (Staatsbl. No. 1.)

2. Ten einde aan het bepaalde bij art. 1 behoorlijk kunne worden voldaan, zal de Hooge Raad van Adel Ons, in eene alphabetiſche orde ingerigt, voorleggen algemeene lijsten van de perſonen of geſlachten, wier titels en adeldom op zijne registers zijn ingeſchreven, en wel zoodanig ingerigt, dat dezelve bevatten:

1°. Den naam, de voornamen en de woonplaats van den titularis.

2°. Den titel en het prædikaat, waartoe dezelve geregtigd is, en

3°. Den titel en het prædikaat, welke daaruit, ten behoeve van de leden van zijn geſlacht, hetzij reeds gedurende het leven van den titularis, hetzij na deszelfs overlijden, voortvloeijen.

Dezelve lijsten zullen, door middel van het *Staatsblad*, de vereiſchte publiciteit verkrijgen, en zulks tot narigt van elk en een iegelijk, en inzonderheid van alle openbare beambten.

3. Aan zoodanige adelijke perſonen of familiën, welke zich nog niet tot bevestiging of erkenning van hunnen adeldom hebben aangemeld, of die, reeds bij den Hoogen Raad van Adel zijnde ingeſchreven, mogten vermeenen eene billijke aanſpraak te kunnen maken op andere

titels, dan die, waaronder zij op de regısters van dat kollegie bekend ſtaan, wordt verleend een termijn van *zes maanden*, te rekenen van de dagteekening van Ons tegenwoordig beſluit, ten einde zich tot zoodanige bevestiging, erkenning of verandering in de registers, bij den Hoogen Raad van Adel, aan te melden.

4. De Hooge Raad van Adel zal Ons, ſucceſſivelijk, de adresſen aanbieden van alle zoodanige perſonen of familiën, die zich, ingevolge de in art. 3 voorkomende vergunning, bij hem zullen hebben aangemeld, en zulks met bijvoeging van zijne conſideratiën op die adresſen reſpectivelijk, ten einde Wij (na zoo veel noodig de belanghebbenden in de gelegenheid te hebben geſteld, om nog nader hun beweren te ſtaven) daarop zouden kunnen disponeren, zoo als Wij zullen oordeelen te behooren.

5. De Hooge Raad van Adel zal wijders Ons, van tijd tot tijd, van alle zoodanige perſonen en familiën, wier titels of adeldom, ten gevolge der bepalingen, voorkomende in de beide voorgaade artikelen, op zijne registers zijn ingeſchreven, mitsgaders van alle degenen, die door Ons, bij vervolg, in den Nederlandſchen Adelſtand ingelijfd, of tot den Adelſtand verheven, of met adelijke titels begunſtigd mogten worden, en even zeer op voorz. registers mogten zijn ingeſchreven, aanvullingslijsten aanbieden, ten einde, daaromtrent, te worden gehandeld in gelijken voege als bij art. 2 is bepaald.

Beſluit van 2 Julij wegens het drukken enz. van Staatsſtukken. (Staatsbl. No. 16).

Betrekkelijk het doen drukken en uitgeven van Staatsſtukken werd door den Koning, op den 2den Julij, het navolgend beſluit genomen.

In aanmerking nemende, dat, op het eigendoms-regt van den Staat op alle deszelfs ſtaatsſtukken, door onderſcheidene ingezetenen inbreuk is gemaakt, door het doen drukken en uitgeven van menigvuldige ſtaatsſtukken, zonder daartoe van Ons verlof gevraagd of bekomen te hebben;

Gezien de wet van den 25ſten Januarij 1817 (*Staatsblad* N°. 5), de regten bepalende, die, in de *Nederlanden*, ten opzigte van het drukken en uitgeven van letter- en kunstwerken, kunnen worden uitgeoefend.

Gezien de ter dezer zake uitgebragte rapporten van Onze Ministers van Binnenlandſche Zaken en Waterſtaat, van Financiën, van Juſtitie en van Onzen Commisſaris-Generaal van Oorlog;

Den Raad van State gehoord,
Hebben beſloten en beſluiten:

Art. 1. Het zal aan elk en een' iegelijk vrijſtaan, om alle zoodanige ſtaatsſtukken, als op eene officiële wijze van gouvernementswege ter kennisſe van het publiek zijn gebragt, in dagbladen, nieuwspapieren en andere periodieke geſchriften, mitsgaders in werken, de geſchieden ſtaatkunde van het Rijk betreffende, over te nemen, alsmede om dezelve gezamenlijk of afzonderlijk te drukken en uit te geven, ten zij het regt tot den gezamenlijken of afzonderlijken druk, en tot de uitſluitende uitgave van zoodanige ſtukken, uitdrukkelijk, door Ons, ten behoeve der landsdrukkerij moge zijn gereſerveerd, of ten zij daartoe door ons ſpeciale vergunningen of octroijen mogten zijn verleend, en zulks zonder prejudicie van vorige wettig verkregene octroijen of concesſiën.

2. De, bij de wet van den 25ſten Januarij 1817 (*Staatsblad* N°. 5), tegen het nadrukken van oorſpronkelijke ſtukken, bedreigde ſtrafbepalingen zullen mitsdien alleen kunnen en moeten worden toegepast op die genen, welke zich het nadrukken mogten veroorlooven van zoodanige ſtukken, waarop Wij het regt tot den gezamenlijken of afzonderlijken druk en de uitſluitende uitgave ten behoeve der Lands-Drukkerij mogten hebben gereſerveerd, of waarvoor Wij dat regt, bij ſpeciale vergunningen of oktroijen, aan partikulieren zullen hebben afgeſtaan.

3. Alle zoodanige, ten behoeve der Lands-Drukkerij, gedane reſerves, en alle door Ons, ten behoeve van partikulieren, verleende ſpeciale vergunningen of oktroijen, zullen in het *Staatsblad* worden vermeld.

Naar aanleiding van het evengemeld beſluit van den 2den Julij werd op den 30ſten een nader beſluit genomen, houdende verklaring: „ dat, ten behoeve der Lands-drukkerij werd gereſerveerd het regt tot den druk en tot de uitſluitende, zoo gezamenlijke als afzonderlijke, uitgave van het *Staatsblad* en *Journal Officiel*, behoudens dat het aan elk en een iegelijk zoude vrijſtaan, om de daarin voorkomende wetten, reglementen, beſluiten in dagbladen, nieuwspapieren en andere periodiſche geſchriften, mitsgaders in werken de Geſchied- en Staatkunde van het Rijk betreffende, over te nemen." Nader beſluit deswege. (Staatsbl. No. 22.)

Volgens eene vroegere misſive van den Minister Verordeningen we-

gens Staten Provinciaal. (Bijv. tot het Staatsbl. D. IX. St. 2. bl. 1408—1502.)

van Binnenlandſche Zaken, op den 8ſten Februarij ter algemeene kennisſe gebragt, had Z. M., bij beſluit van den 2den September 1820, bepaald: „ dat een plaatsvervanger van de Provinciale Staten, die, na verloop van drie jaren, zijn radicaal tot optreding had verloren en gevolgelijk geacht moest worden *per ſe* van de lijst te zijn afgevoerd, op de lijst, zelfs in geval van oogenblikkelijke verkiezing, of vermeende verkiezing, niet anders kon worden gebragt, dan in de volgorde, welke zoo door het jaar der benoeming, als door de uitſlag der ſtemming, reſpektivelijk zoude worden aangewezen." — Voorts had de Koning, ter wegneming van de daaromtrent in eene der Provinciën ontſtane twijfeling, bij beſluit van den 10den Mei 1821 N°. 88, verklaard, „ dat de post van ontvanger partikulier niet moest beſchouwd worden onvereenigbaar te zijn met het lidmaatſchap der Staten."

Beſluit van 8 Augustus wegens benoemingen enz. van kandidaten bij Gemeente-Beſturen. (Bijv. tot het Staatsbl. D. IX. St. 3. bl. 1786—1789.)

Wegens het doen van benoemingen of van voordragten bij de Gemeente-Beſturen ten platte Lande werd op den 8ſten Augustus het volgend Koninklijk beſluit uitgevaardigd:

Art. 1. Wanneer een Gemeente-Beſtuur ten platten Lande eenige benoeming zal hebben te verrigten, of wanneer hetzelve eenige voordragt van kandidaten zal hebben te doen, zullen de leden des Gemeente-Beſtuurs, ten minſte drie dagen te voren, tot het houden der vergadering, waarin over de benoeming of voordragt zal geſtemd worden, moeten worden opgeroepen, en bij die oproeping, aan hen van het oogenblik der oproeping, uitdrukkelijk kennis worden gegeven.

2. De ſtemming zal geſchieden bij beſloten en ongeteekende briefjes, welke door den Voorzitter zullen worden verzameld, en waarvan hij vervolgens den inhoud zal oplezen; terwijl de twee der tegenwoordig zijnde Leden des Gemeente-Beſtuurs, naar rang van inſchrijving op de lijst der asſesſoren of Schepenen, het eerstvolgende, zich zullen bezig houden, de eerſte met den inhoud der biljetten ſuccesſivelijk op te teekenen en de tweede met van die opteekening contra-lijst te houden, alle welke verrigtingen in tegenwoordigheid der Vergadering zullen plaats hebben.

3. Voor elken vacanten post of bediening, waarvan de benoeming moet gedaan worden, gelijk mede voor ieder der kandidaten op eene voordragts-lijst te plaatſen, zal afzonderlijk worden geſtemd.

4. Geene ſtembiljetten van afwezende Leden zullen in aanmerking genomen worden.

5. Die blijken zal de volſtrekte meerderheid, dat is meer dan de helft van de uitgebragte ſtemmen, welke in aanmerking kunnen worden genomen, voor zich te hebben, zal benoemd zijn; zoo de ſtemmen mogten ſtaken, zal het lot beſlisſen.

6. Bij gebreke van eene volſtrekte meerderheid, zal er op nieuw geſtemd worden, over de twee, welke de meeste ſtemmen hebben bekomen; zullende, wanneer bij deze herſtemming, de ſtemming tusſchen die twee mogten ſtaken, almede het lot beſlisſen.

7. Bijaldien in het geval, bij het vorig artikel voorzien, niet bepaaldelijk twee perſonen de meeste ſtemmen zullen hebben verkregen, maar een of meer met hen, zal er op nieuw geſtemd worden, zoodanig, dat wanneer, bij voorbeeld, drie perſonen ieder twee ſtemmen hebben, over die drie perſonen zal worden herſtemd; en dat bijaldien bij die herſtemming, geen hunner de volſtrekte meerderheid mogt verkrijgen, en verder zal worden te werk gegaan, zoo als bij art. 5 er 6 is voorgeſchreven, en dat, wanneer bij voorbeeld, van drie perſonen, welke de meeste ſtemmen hebben, één hunner drie en de twee andere ieder twee ſtemmen hebben, diegeen, welke drie ſtemmen heeft, *per ſe* zijn zal één der twee perſonen, waarvoor, ingevolge art. 6, moet worden herſtemd; terwijl bij eene nieuwe ſtemming over de twee andere, zal worden uitgemaakt, wie hunner de tweede zal zijn; indien bij de nieuwe ſtemming de ſtemmen mogten ſtaken, zal het lot beſlisſen.

8. Een ſtem-biljet is van onwaarde, wanneer de aanwijzing van den perſoon niet duidelijk genoeg is, of wanneer om andere welgegronde redenen, het biljet niet kan worden in aanmerking genomen, zullende echter de nulliteit van een of meer ſtem-biljetten, gelijk ook het vinden van blank gelatene biljetten, geene nietigheid der ſtem-opneming te weeg brengen.

9. De keuze volbragt zijnde, wordt daarvan eene aanteekening of relaas gemaakt, en door den Voorzitter met de verder tegenwoordig zijnde Leden des Gemeente-Beſtuurs onderteekend; welk relaas mede zal moeten

bevatten eene volledige vermelding, van het getal der tegenwoordig zijnde Leden van al de perſonen, op welke voor iedere vacature of kandidaats-plaats reſpectivelijke ſtemmen zijn uitgebragt, en van het getal ſtemmen, hetwelk ieder derzelve heeft bekomen. Dat relaas wordt ter gemeentelijke Secretarie bewaard, terwijl, wanneer hetzelve tot voordragt van kandidaten betrekking heeft, een geauthentiſeerd afſchrift daarvan, bij de in te zenden voordragts-lijst, zal moeten worden overgelegd; op welke voordragts-lijst de kandidaten reſpectivelijk gebragt zullen worden in de volgorde, zoo als zij verkozen zijn.

Beſluit van 25 September wegens verwijdering van ambtenaren van hunne posten. (Bijv. tot het Staatsbl. D. IX. St. 1. bl. 398—400.)

Ook behaagde het den Koning, bij beſluit van den 25ſten September, de navolgende belangrijke bepalingen vast te ſtellen:

Overwegende dat ſommige ambtenaren, wanneer zij benoemd of geroepen worden tot eenige andere publieke betrekking, welke moet uitgeoefend worden op eene andere plaats, dan die van derzelver gewone reſidentie, en dus eene temporaire afwezigheid van langeren of korteren duur vordert, in gebreke blijven, om van die te maken abſentie kennis te geven aan die autoriteit of ſuperieuren ambtenaar, welke, volgens de beſtaande reglementen en verorderingen, of uit den aard der zaken, zoowel daarvan behoort kennis te dragen, als goed te keuren de ſchikkingen, die zoodanige ambtenaar, alvorens die bediening te aanvaarden, verpligt is te maken op de behoorlijke waarneming zijner gewone ambtsbezigheden;

En willende in zoodanige verzuimen voorzien, en tevens zorgen, dat orde en regelmatigheid in den dienst en eene welvoegelijke ondergeſchiktheid in zoodanige gevallen worden nagekomen;

Gezien de rapporten van onze Ministers van Juſtitie en van Binnenlandſche Zaken en Waterſtaat, enz.

Den Raad van State gehoord,

Hebben beſloten en beſluiten:

Ieder ambtenaar, die uit hoofde van eene andere aan hem opgedragen openbare bediening of kommisſie (voor zoo verre die opdragt of benoeming niet incompatibel kan gerekend worden, met deszelfs ambt), zich voor eenigen tijd van de waarnemingen van zijn ambt zoude moeten verwijderen, zal verpligt zijn aan de autoritei-

ten of aan den ſuperieuren ambtenaar, welke volgens de beſtaande reglementen en verordeningen, of uit den aard der zake, daartoe competent is, kennis te geven, zoowel van die te maken abſentie, als van de ſchikkingen, die hij buiten bezwaar van 's Lands of eenige andere publieke kas, omtrent de behoorlijke waarneming van deszelfs post, gedurende zijne abſentie, gemaakt heeft of bereid is te maken — Bijaldien die ſchikkingen door gemelde autoriteit of ſuperieuren ambtenaar voor genoegzaam voldoende worden gehouden, zal deze daarvan aan den belanghebbende kennis geven; en in allen gevalle, hetzij dezelve daarop eenige bedenkingen heeft of niet, de gemaakte of voorgeſtelde ſchikkingen brengen ter kennis van het hoofd van het departement van algemeene administratie, daarbij geconcerneerd; hetwelk daarvan aan Ons rapport zal doen, ten einde, wanneer Wij mogten oordeelen, dat door die ſchikkingen niet genoegzaam in de waarneming van de gewone ambtsbezigheden zoude zijn voorzien, en dat dus op die wijze de dienst zoude komen te lijden, daaromtrent door Ons zoodanig te kunnen worden geſtatuëerd als Wij, naar omſtandigheden van tijden en zaken, zullen vermeenen te behooren.

Voorts hebben wij gemeend het onderſtaand beſluit, van den 18den Januarij, wegens redactie van het Burgerlijk Wetboek, alhier het gevoegelijkst eene plaats te kunnen inruimen:

Beſluit van 18 Januarij wegens redactie van het B. Wetboek. (Bijv. tot het Staatsbl. D. IX. St. 3. bl. 1763—1764.

In aanmerking nemende, dat de Kommisſie van redactie voor de tweede afdeeling des Burgelijken Wetboeks, bij ons beſluit van den 28ſten April 1821, N°. 72, benoemd, op het punt is van te hebben afgewerkt de zaak, welke Wij aan haar hadden toevertrouwd, en dat het noodzakelijk is, dat de overige gedeelten van dat Wetboek worden ingerigt, overeenkomſtig de bepalingen en regtsbeginſelen, welke alreeds zijn vastgeſteld bij de door de Staten-Generaal aangenomene Titels van dat Wetboek, of naar aanleiding van welke ten gevolge der raadplegingen van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, de bij die Kamer nog in deliberatie zijnde nieuw ontworpen Titels zijn opgeſteld;

Gelet bovendien op den wensch van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, door haren Voorzitter aan Ons medegedeeld:

Hebben beſloten en beſluiten:

München

Art. 1. De Kommiſſie van redactie, zoodanig als dezelve thans is zamengeſteld, wordt gecontinuëerd.

2. Zij zal ſucceſſivelijk alle de Titels van het ontwerp des Burgerlijken Wetboeks in overeenſtemming brengen met de bepalingen en regtsbeginſelen, welke alreeds zijn vastgeſteld bij de door de Staten-Generaal aangenomene Titels over dat Wetboek: mitsgaders met die bepalingen en regtsbeginſelen, naar aanleiding van welke, ten gevolge der raadplegingen van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, de bij die Kamer nog in deliberatie zijnde nieuw ontworpen Titels van het Burgerlijk Wetboek zijn opgeſteld.

3. Zij zal voorts, titelsgewijze, onderzoeken omtrent welke voorname punten van ſtellig regt, op welke de Kamer zich nog niet heeft verklaard, het nuttig en doelmatig zal zijn, de meening dier Kamer aanvankelijk te kennen.

4. Zij wordt bepaaldelijk door Ons bij deze gemagtigd, om die punten, loopende over een of meer Titels, van tijd tot tijd en met in achtneming van gepasten ſpoed, aan den Preſident dier Kamer officienſelijk mede te deelen, ten einde door de Kamer te kunnen worden onderzocht, en in Commité-Generaal tot aanvankelijke concluſie te kunnen worden gebragt.

5. Wij behouden Ons voor, om, na bekomen kennis van den wensch der Kamer, ten aanzien van de punten van wetgeving, waarover zij zal hebben geraadpleegd, aan de Kommiſſie van redactie ons goedvinden kenbaar te maken, opzigtelijk de bepalingen en regtbeginſelen, welke door haar zullen moeten in acht genomen en gevolgd worden in de nieuwe redactie der Titels, welke zij Ons ſucceſſivelijk zal aanbieden.

Beſluit van 28 Augustus tot daarſtelling eener Naamlooze Maatſchappij. (Staats-cour. No. 205.)

Het was van den 28ſten Augustus, dat een hoogstbelangrijk beſluit van Z. M. dagteekende, tot de oprigting eener Naamlooze Maatſchappij, ſtrekkende tot ſchraging en verlevendiging der voornaamſte takken van volks-nijverheid. Dit beſluit, hetwelk later door de uitgebreide ſtatuten dezer Maatſchappij, welke wij ter geſchikte plaatſe zullen mededeelen, werd gevolgd, was van den navolgenden inhoud (1).

(1) Behalve door middel van de Staatscourant, moest dit beſluit, luidens deszelfs ſlotbepaling, door middel van het *Journal de Bruxelles* worden bekend gemaakt.

Gezien de wet van den 26ſten dezer (te insereren in het *Staatsblad* onder N°. 40), waarbij, naar aanleiding van art. 31 der Grondwet aan Ons, in vollen eigendom worden overgegeven zoo veel domeinen, als een zuiver inkomen van vijf tonnen gouds opbrengen.

En verlangende, zoodra mogelijk, de maatregelen tot ſtand te brengen, welke Wij, bij het voordragen dier wet, ter bevordering der algemeene welvaart, en tevens ten voordeele van 's Rijks ſchatkist bedoelden;

Hebben goed gevonden en verſtaan, dat zich eenige ervarene perſonen, door Ons daartoe te committeren en van de vereischte inſtructiën te voorzien, onverwijld zullen begeven naar Bruſſel, ten einde met deskundigen, aldaar of in de naburige ſteden woonachtig, in overleg te treden, tot oprigting eener *Naamlooze Maatſchappij*, ten doel hebbende het gerief van den landbouw, fabrijken en handel, en om ſteeds tegen een' matigen intrest de gelden te verſtrekken, welke tot het kweeken en verbreiden dier gewigtige takken van volksvlijt vereischt worden.

En zullen die gecommitteerden, bij hunne onderhandelingen deswege, in het oog houden en te kennen geven Onze ſtellige begeerte en voornemen:

1°. Om de domeinen-goederen, bij de, in den hoofde dezes gemelde wet, aan Ons, *Willem Frederik van Oranje-Naſſau*, in vollen eigendom en als patrimonieel goed afgeſtaan, of wel derzelver waarde, gezamenlijk met de kapitalen, door andere deelnemers bij te dragen, tot een fonds en onderpand der opterigten *Naamlooze Maatſchappij* te doen ſtrekken.

2°. Dat echter voor dezelve geene akten van aandeel zullen worden uitgegeven, maar het bedrag van derzelver inkomſten, voor zoo ver zulks de ſom van *f* 500,000: 00 niet te boven gaat, zoo voor Ons, als voor Onze opvolgers, dienen zal tot aanvulling van het jaarlijksch inkomen aan den Koning, bij art. 30. der Grondwet, toegekend; terwijl hetgene daarop jaarlijks, meer dan de evengemelde ſom van *f* 500,000, mogt worden ontvangen, geſtort worden zal in 's Rijks amortiſatie-kas, ten einde bij te dragen tot vernietiging der openbare ſchuld, bijzonder en in de eerſte plaats van die der onlangs gecreëerde *f* 57,500,000, en dus tot verligting, zoo veel van Ons afhangt, van den last, Onzen beminde onderdanen opgelegd.

3°. Dat, bij de ommekomst van den tijd, voor welken de bedoelde *Naamlooze Maatſchappij* zal zijn opge-

rigt, de onderhavige domein-goederen, of wel derzelver waarde in vollen eigendom aan het Rijk zullen overgaan, verklarende Wij, aan hetzelve, nu voor alsdan, dien eigendom te beſpreken.

4. Om, ten blijke van het belang, dat Wij in de bedoelde inrigting ſtellen, boven en behalve het haar toegewezene fonds in domeinen, nevens anderen actionarisſen, aanzienlijk bij te dragen tot dat gedeelte van haar oorſpronkelijk kapitaal, hetwelk in gereed geld of in effecten zal worden zamengebragt.

Z. M. benoemde tot Staatsraad in buitengewonen dienst den heer *H. J. Michiels van Keſſenich*, tot dus verre Arrondisſements- en Militie-Kommisſaris van het arrondisſement Roermonde, in welks plaats door Z. M. werd aangeſteld de heer *A. H. Michiels van Verduinen*, tot dusverre Burgemeester van Roermonde en Ontvanger der In- en Uitgaande Regten en Accijnſen aldaar. — Voorts werden benoemd tot Staatsraden in buitengewonen dienst de heeren Mr. *R. Metelerkamp*, Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, en *J. P. van Wickevoort Crommelin*, Lid dier Kamer. — De heer *P. J. Groen van Prinsterer*, tot dusverre Referendaris der Eerſte Klasſe en Kommisſaris voor de zaken der geneeskunde, bij het Departement van Binnenlandſche zaken, werd mede benoemd tot Staatsraad in buitengewonen dienst; tot Referendaris der Tweede Klasſe bij dit Departement de heer *F. J. van Maanen*, Med. Doct. te 's Gravenhage.

Overlijden van den heer *Della Faille de Leverghem.* De Eerſte Kamer der Staten-Generaal leed een gevoelig verlies door het overlijden van den heer *Della Faille de Leverghem*, te Antwerpen, op den 24ſten Maart.

Dood van den heer *Heldewier.* Ook overleed te Leyden, op den 12den April, de Burgemeester dier ſtad Mr. *D. M. G. Heldewier*, een man die, gedurende vele jaren, in de gewigtigſte regeringsambten gebruikt, zich den roem van braafheid en uitnemende kunde had verwonnen (1).

(1) Staatscour. N°. 90.

Z. M. opende in perſoon de volgende gewone Vergadering der Staten-Generaal, hetwelk, op de gebruikelijke wijze, den 21ſten October, te Bruſſel plaats had. Z. M., vergezeld van de beide Prinſen, zich naar de Vergaderzaal der Tweede Kamer begeven hebbende, wier herbouwing, in dezelfde ſmaak als voor den brand van den 29ſten December 1820, nu voltooid was, en welke een even fraai als grootsch aanzien opleverde, hield, na zich op den troon geplaatst te hebben, de navolgende aanſpraak: Opening der gewone Vergadering.

Edel Mogende Heeren,

Bij het openen uwer vergadering is het Mij bijzonder aangenaam, U Ed. Mog. wederom de verzekering te kunnen geven, dat onze buitenlandſche betrekkingen, wederzijds, door vriendſchappelijke onderhandelingen, geſtadig zijn aangekweekt. Wij hebben ſtof tot dankbaarheid wegens het voortdurend genot van den diebaren vrede, en mogen het ſtreelend vooruitzigt koesteren op het behoud van dien zegen.

Ook de inwendige welvaart der Nederlanden heeft toegenomen. De voortbrengſelen van den landbouw zijn, over het algemeen, overvloedig geweest; de weldadige invloed van de daaruit ontſtane lage prijzen heeft zich in de huisgezinnen der minvermogenden verſpreid. Vele landbouwers hebben daarentegen door dezelfde oorzaak geleden; hunne belangen, in verband met die der gebruikers, zijn reeds op mijn last opzettelijk onderzocht, en het verſlag deswege houdt mijne ernſtige overwegingen gaande.

Wanneer in handel en zeevaart en in de menigvuldige bedrijven, aan welke dezelve leven en kracht bijzetten, het evenwigt nog niet herſteld is, dat de gebeurtenisſen van een vroeger tijdvak hebben verbroken, zoo mogen de gematigheid en mildheid, van welke onze onlangs herziene wetten getuigenis dragen, Ons op goede gronden eene betere toekomst doen hopen. Vele takken van nationale nijverheid zullen daardoor bevorderd worden, en alle zullen begunſtiging kunnen vinden in de algemeene nationale inſtelling, waartoe Ik de domeinen, Mij, bij de wet, in eigendom toegekend, denk aan te wenden.

Vergadering der Staten-Generaal.

De kunſten en wetenſchappen bloeijen; het lager onderwijs verſpreidt zijne weldaden meer en meer onder alle ſtanden.

Vele werken van algemeen nut zijn ondernomen, of worden met nadruk voortgezet. Uit de voorſtellen, aan Uwe Vergadering te doen, zal aan U Ed. Mog. kenbaar worden de wijze, waarop Ik meene, dat door het Rijk, in het algemeen belang, tot dezelve moet worden bijgedragen.

De groote wegen der eerſte klasſe zijn in goeden ſtaat, en in zoodanige provinciën, welke de maatregelen van 's Lands Regering onderſteund hebben, is ook de geſteldheid der groote wegen van de tweede klasſe aanmerkelijk beter dan te voren. Wanneer de achterlijke provinciën, door eigen overtuiging, het nut dier maatregelen zullen inzien, dan is er gegronde hoop, dat, binnen weinige jaren, de ſtaat van alle bedoelde wegen niets te wenſchen zal overlaten.

Het onderzoek nopens de beste afleidingen, welke aan de wateren van den Rijn en deszelfs takken zouden kunnen gegeven worden, gaat voort, met zoo veel ſpoed, als het groot gewigt der zaak, en de daartoe noodzakelijke opnemingen, het toelaten.

Men houdt zich onafgebroken bezig met het voltooijen en allengs in werking brengen van het ſtelſel, omtrent de inrigting der gevangenisſen aangenomen; de voordeelige uitkomst daarvan zal reeds met het aanſtaande jaar voelbaar worden.

Op onze overzeeſche betrekkingen hebben de omſtandigheden van den algemeenen handel derzelver invloed uitgeoefend. In de voornaamſte der Nederlandſche koloniën vermeerdert desniettemin de inwendige welvaart, en worden de tevredenheid en het volksgeluk meer en meer op hechte grondſlagen bevestigd. Na de roemrijke overwinning, door onze zee- en landmagt in Oost-Indië behaald, is de rust nergens geſtoord noch zelfs bedreigd geworden, en onafgebroken blijft zich de zorg van het beſtuur daar henen ſtrekken, dat, ook in de verst afgelegene gewesten, ieder mijner onderdanen ſteeds de bewustheid hebbe, van te leven onder de welwillende beſcherming, van een krachtig, en tevens vaderlijk gezag.

De jongſte vergadering van U Edel Mog. was vruchtbaar in belangrijke financiële raadplegingen. De tegenwoordige zal, zoo Ik mij vleije, bijdragen tot volmaking van hetgeen in vroegere verordend is.

De raming der inkomſten, behoorende tot de tweede

afdeeling der begrooting, welke aan U Edel Mog. ſtaat aangeboden te worden, zal gegrond zijn op het nieuw aangenomen ſtelſel van belastingen, dat met den aanvang van het volgend jaar zal worden ingevoerd. Alle voorbereidende maatregelen worden genomen, om den overgang daartoe, regelmatig en zonder botſing, te doen plaats hebben. Vergadering der Staten-Generaal.

Een voorzigtig beſtuur zal de zwarigheden, die van alle nieuwe inſtellingen onaffcheidelijk zijn, te boven komen, en den weg banen om de opbrengſten tot die hoogte te brengen, welke alle financiële zorgen voor de toekomst kan doen verdwijnen.

Mijn beſtendig verlangen om de lasten mijner beminde onderdanen, zoo veel mogelijk, te verligten, heeft Mij niettemin, bij aanhoudendheid, doen bedacht zijn op ſchikkingen en bezuinigingen, die de uitgaven, begrepen in de tweede afdeeling der begrooting, over het aanſtaande jaar, zouden kunnen doen beperken.

De berekening dier uitgaven, welke aan Uwe Vergadering zal worden voorgelegd, is beneden de raming over het loopende jaar, niettegenſtaande de rente van de nieuwe ſchuld, voor buitengewone behoeſten gecreëerd, daarin is moeten worden opgenomen. — Eene vermindering van opcenten zal dus mogelijk zijn.

De middelen tot voorziening in de behoeſten, welke reeds in de vorige zitting ter kennis van Uwe Vergadering gebragt zijn, zullen gelijktijdig, en in verband met de begrooting, aan U Ed. Mog. worden opgegeven. Zij zullen een gedeelte uitmaken van een ontwerp van wet, hetwelk in het algemeen ten oogmerk heeft, meer doelmatige, en voor de ſchatkist, zoo wel als voor de ingezetenen, meer voordeelige bepalingen, omtrent ſommige geldelijke ſtaats-inrigtingen en belangen, daar te ſtellen.

De ineenſmelting van het binnenlandsch lastgeld met de belasting op de patenten zal tijdig genoeg aan U Ed. Mog. worden voorgedragen, om over het geheel volgend jaar te werken, en het zal Uwe Vergadering aangenaam zijn te vernemen, dat eene verligting van alle de patentpligtigen daarvan het gevolg zal wezen.

Ik heb met een bijzonder genoegen den voortgang opgemerkt, welke aanvankelijk, en vooral in Uwe laatste afgeloopen zitting, met het belangrijk werk der Nederlandſche wetgeving is gemaakt. Ik houde Mij verzekerd, dat U Ed. Mog., op het ingeſlagen ſpoor rustig voortgaande, door kalm en bedaard overleg, de wenſchen der

Vergadering der Staten-Generaal.

natie ten dezen zullen vervullen, zoo ſpoedig als de aard en het gewigt van zulk een werk dit gedoogen.

Eerlang zal ook het wetboek van koophandel aan Uwe beraadſlagingen kunnen worden onderworpen. Eene vaderlandſche wetgeving op dat onderwerp zal voor de Nederlanders eene bijzondere weldaad zijn, en Ik ben ſteeds overtuigd van den ijver van U Ed. Mog., om met Mij mede te werken tot alles, wat het geluk van mijn bemind volk kan vermeerderen en duurzaam maken.

Na het eindigen dezer aanſpraak verliet de Koning de zaal en werd de gemeenſchappelijke zitting der beide Kamers, welke, onder voorzitterſchap van den Minister van Staat Baron *W. F. Roëll*, bij Koninklijk beſluit tot Preſident der Eerſte Kamer voor deze bijeenkomst benoemd, had plaats gehad, geſcheiden.

Nieuwe leden der Tweede Kamer.

De eerstvolgende zitting der Tweede Kamer had op den 22ſten plaats, onder voorzitterſchap van den heer *van Markel Bouwer*, Oud-Preſident, aangezien de beide Preſidenten van de vorige jaren het voorzitterſchap niet konden waarnemen, als behoorende tot de op nieuw gekozene leden, wier geloofs-brieven moesten onderzocht worden. Omtrent geene dezer geloofs-brieven deed zich, bij het onderzoek, eenige zwarigheid op, weshalve de toelating der tegenwoordige leden op de gewone wijze geſchiedde. De leden ter aanvulling van het in dit jaar uittredend derde gedeelte, alsmede der door overlijden of ontſlag opengevallene plaatſen, deels bij hernieuwing, deels voor het eerst, gekozen, waren, voor

Noord-Braband	de heeren	Jhr. J. C. G. van der Brugghen van Croy,
		P. J. Cuypers.
Zuid-Braband . .	de heeren	Graaf F. M. G. Cornet de Grez,
		J. de Snellinck,
		H. J. A. van den Hove.
Limburg . .	de heeren	A. C. Membrede,
		Graaf *F. de Borchgrave*

Vergadering der Staten-Generaal.

Gelderland . . . de heeren Baron van Lijnden van Hoevelaken,
Jhr. *J. A. C.* Baron *van Nagell.*

Luik . . . de heeren Jhr. D. M. de Melotte d'Envoz (1),
Graaf A. E. de Hemricourt (2).

Oost-Vlaanderen de heeren H. A. Liefmans,
W Goelens,
J. J. Huijtten Kerremans.

West-Vlaanderen de heeren J. van de Male Denys,
A. Angillis,
J. C. F. W. Mesdach.

Henegouwen . de heeren Baron C. H. de la Motte Baraffe de Lesdain,
Graaf A. E. H. M. J. Duchastel.

Holland . . de heeren Graaf G. K. van Hogendorp,
Jhr. P. S. Dedel,
L. van Toulon (3),
R. Metelerkamp,
Jhr. D. F. van Alphen,
J. C. van der Kemp,
Jhr. G. A. M. van Bommel,
R. H. Arntzenius,
D. Hooft, Jbsz. (5).

(1) Nam zitting op den 24ſten.

(2) Nam zitting op den 24ſten.

(3) Nam zitting op den 24ſten.

(4) Nam zitting op den 24ſten.

(5) In plaats van Jhr. *J. P. van Wickefoort Crommelin*, op dezelfs verzoek ontſlagen, om af te treden in 1823.

Vergadering der Staten-Generaal.

Zeeland	de heer	Jhr. F. C. de Jonge.
Antwerpen . .	de heer	C. J. Geelhand Della Faille.
Utrecht . . .	de heer	Jhr. Peſters van Kattenbroek.
Vriesland . .	de heeren	Jhr. Lycklama à Nyeholt, *D. Fockema.*
Overijsſel . . .	de heer	J. W. A. J. van Lochteren Stakebrand.
Groningen . .	de heeren	Jhr. O. Tamminga van Alberda van Renſuma, G. H. Gockinga,
Luxemburg . .	de heer	F. L. Tinant.

Aanſtelling van den heer *van der Duſſen.*

In gemelde zitting van den 22ſten October bragt de Voorzitter ter kennis der Vergadering een beſluit des Konings, waarbij aan den heer *Serruys*, Kommies-Griffier der Kamer, verlof werd gegeven, om, gedurende een jaar, afwezig te zijn, en waarbij voorts de heer Kommies van Staat *van der Duſſen* werd toegelaten, om, in dien tusſchentijd, de werkzaamheden van Kommies-Griffier waar te nemen. Dit beſluit voor notificatie aangenomen zijnde, werd de heer *van der Duſſen* door den Griffier binnengeleid, en legde dezelve in handen van den Preſident den eed af bij het reglement voorgeſchreven.

Nieuwe Voorzitter.

Ook had in deze zitting de benoeming plaats van drie Kandidaten voor het Voorzitterſchap der Tweede Kamer, gedurende deze bijeenkomst, zijnde de heeren *Nicolaï*, *Serruijs* en *Metelerkamp*, uit welk drietal door Z. M. werd benoemd de heer *Nicolaï*. — De nieuw benoemde Voorzitter nam als zoodanig, met een gepaste aanſpraak, zitting op den 24ſten October, nadat de heer *Metelerkamp*, aan wien, als laatst gefungeerd hebbend Voorzitter, in deze Vergadering de Voorzittersſtoel door den heer *Markel Bouwer* was ingeruimd, dezelve op zijne beurt

Vergadering der Staten-Generaal.

had verlaten, ten einde voor den Heer *Nicolaï* plaats te maken.

Ontſlag van den heer *Eyſinga* en benoeming van den Preſident der Eerſte Kamer.

In deze zitting werden ter tafel gebragt twee Koninklijke beſluiten, bij het eerſte van welke aan den heer *Eyſinga*, lid der Kamer, op deszelfs verzoek, ontſlag in deze zijne hoedanigheid verleend werd, te rekenen van de opening der tegenwoordige bijeenkomst. — Het tweede behelsde de benoeming van den heer Baron *Roëll* tot Voorzitter der Eerſte Kamer.

Een Koninklijke boodſchap, benevens eene Conceptwet, aangaangaande eene verbetering der grensſcheiding tusſchen de Provinciën Groningen en Drenthe, op den 24ſten ingekomen, werd aan de afdeelingen verzonden. — De Centrale afdeeling deed verſlag nopens het voorſtel op den 11den November, wordende het ontwerp, op den 18den daaraanvolgende, met eenparigheid van ſtemmen aangenomen. — De goedkeuring der Eerſte Kamer kwam in bij den aanvang des volgenden jaars, nadat de Wet, op den 21ſten December, in dezer voege was uitgevaardigd:

Wet van 21 December, nopens grensſcheiding tusſchen Groningen en Drenthe. (Staatsbl. No. 55).

De grensſcheiding tusſchen de provinciën Groningen en Drenthe daar, alwaar de gemeenten de Leek en Norgh in aanraking zijn, is bepaald als volgt:

Het punt, waarvan men uitgaat, is een *driekantige paal* op de bij deze behoorende kaart met litt. A geteekend, daar de drie gemeenten de Leek, Roden en Norgh in aanraking zijn en tevens de particuliere eigendommen van elkanderen ſcheiden, te weten:

Het noordwestelijke, toebehoorende aan de erven en repreſentanten van wijlen mevrouw *J. P. van Dedem*, douairière *de Lille*, het noordoostelijke, aan de markegenooten van *Steenbergen*, en het zuidelijke, aan de marktgenooten van *Een*.

Op dit punt van zamenkomst maakt de afſcheidingslijn, die het grondgebied van de gemeente Norgh van dat van de Leek zal afſcheiden, met die van de Leek en Roden, eenen hoek van 101 graden en 30 minuten, loopt van hier in eene westelijke rigting lijnregt over het midden van een greppel, totdat, op de lengte van 449 eileu, ceue andere greppel ontmoet wordt, litt. B,

Vergadering der Staten-Generaal.

met welke een inſpringende hoek van 117 graden en 35 minuten in de gemeente Leek wordt daargeſteld.

Van dezen hoek volgt de afſcheidingslijn het midden van laatstgenoemde greppel naar het zuiden, tot dat zij de lengte bereikt heeft van 2369 ellen, ontmoet dan eene greppel, litt. C, rooijende van de Zwarte Dijkſter Schans, tot op het punt tegen over Allardsoog. De lijn, over het midden van deze en over het midden van de even genoemde greppel rooijende, vormen eenen inſpringenden hoek van 88 graden en 34 minuten in de gemeente Norgh, zijnde dit tevens het punt, waar het eigendom van de erven en repreſentanten van wijlen mevrouw *J. P. van Dedem*, douairière *de Lille*, ophouden, ingevolge het convenant door de genoemde erven en repreſentanten met de marktgenooten van *Een*, op den 16den October 1818, geſloten.

Van den laatstgemelden hoek (die 606 ellen westelijk afſtand heeft van den voet van het Noorder-Bastion der opgemelde Schans), volgt de grenslijn het midden van voren genoemde greppel, ter lengte van 2120 ellen, zijnde dan op het punt, litt. D, tegen over Allardsoog, alwaar de provincie Vriesland begint, en alwaar de grensſcheiding van de gemeente Norgh, zoo verre dezelve tegen de gemeente de Leek aangrenst, op dit punt eindigt.

Te gelijk met het evengemeld voorſtel kwam eene Concept-wet in, betrekkelijk den omſlag der hoofdſom van de grondbelasting op de gebouwde en ongebouwde eigendommen, voor het volgend dienstjaar. — Het verſlag deswege werd ter tafel gebragt op den 18den November, zijnde, in het algemeen, tegen het voorſtel geene tegenwerpingen gemaakt en hebbende het onderzoek alleen aanleiding tot het geven van eenige inlichtingen verſchaft, voornamelijk betreffende het verſchil tusſchen den aanſlag der Provinciën voor 1822 en dien voor 1823. Ook was, bij deze gelegenheid, op nieuw de noodzakelijkheid aangedrongen der beſpoedigde voortzetting en voltooijing van het kadaster (1). — De beraadſlagin-

(1) Het rapport, benevens de bijgevoegde nota, wegens de verandering van de Contingenten der verſchillende Provinciën en van de grondlasten tusſchen 1820 en 1823, wordt gevonden in de Staatscour. N°. 281.

gen hadden op den 25ſten plaats. De heeren *Werbrouck*, *Angillis*, *de Stasſart*, *Fockema*, *Fabry Longrée*, *Barthélémy*, *de Jonge*, *Liefmans* en *Sandberg* bragten eenige bedenkingen in het midden, ſtrekkende om de ongelijkheid van den omſlag te doen ophouden, welke door den Minister van 's Rijks ontvangſten werden wederlegd, en waarna de Wet met algemeene ſtemmen van 75 aanwezige leden werd aaangenomen. — Naar de Eerſte Kamer verzonden werd het voorſtel ook aldaar goedgekeurd. — De Wet, op den 21ſten December uitgevaardigd, behelst de volgende bepalingen: Vergadering der Staten-Generaal.

De hoofdſom der grondlasten op de gebouwde en ongebouwde eigendommen, ten bedrage van *f* 16,028,160, welke volgens de Wet van den 12den Julij 1821 (Staatsbl. N°. 9) moet worden geheven, zal, voor het jaar 1823, over de verſchillende Provinciën worden omgeſlagen tot het navolgende bedrag: Wet van 27 December nopens den omſlag der grondbelasting. (Staatsbl. No. 53.)

PROVINCIËN.	GRONDBELASTING. GEBOUWDE EIGENDOMMEN.	ONGEBOUWDE EIGENDOMMEN.	TOTAAL.
Noord-Braband	161,060	540,510	701,570
Zuid-Braband	. . . .	. . . .	1,110,335
Limburg	. . . .	. . . .	481,370
Gelderland	164,280	487,840	652,120
Luik	. . . .	. . . .	541,830
Oost-Vlaanderen	. . . .	. . . .	1,684,640
West-Vlaanderen	. . . .	. . . .	1,415,590
Henegouwen	. . . .	. . . .	905,496
Zuid-Holland	937,660	1,035,490	1,973,150
Noord-Holland	1,373,690	578,770	1,952,460
Zeeland	104,370	434,500	538,870
Namen	. . . .	. . . .	358,990
Antwerpen	. . . .	. . . .	718,245
Utrecht	203,820	319,980	523,800
Vriesland	194,340	984,660	1,179,000
Overijsſel	91,250	243,090	334,340
Groningen	118,810	366,410	485,220
Drenthe	18,530	74,980	93,510
Luxemburg	. . . .	. . . .	377,624
			f 16,028,160

Vergadering der Staten-Generaal.

Dood van Prins *Willem Alexander Frederik Ernst Caſimier.*

Bij een Koninklijke boodſchap werd op den 26ſten October aan de vergadering kennis gegeven van het overlijden van den jongſten zoon des Prinſen van *Oranje* (1), waarop beſloten werd, dat, in het antwoord van de Staten-Generaal, op de aanſpraak, waarmede de Koning de tegenwoordige Zitting had geopend, melding van deze droevige gebeurtenis zoude worden gemaakt. — De Kommisſie tot het ontwerpen van dit antwoord, in de Zitting van den 24ſten benoemd en beſtaande uit de heeren *Meteierkamp*, *Dyckmeester*, *Liefmans*, *Le Cocq* en *Stasſart*, hare werkzaamheden voltooid hebbende, werd het Concept-adres in Comité-Generaal van den 29ſten October vastgeſteld en, blijkens kennisgeving van den 11den November, ingelijks door de Eerſte Kamer goedgekeurd. — Het adres, op den 2den November, op de gewone plegtige wijze aan Z. M. overhandigd door eene Kommisſie der twee Kamers, met den baron *Roëll* aan het hoofd, was van den volgenden inhoud:

SIRE!

Met een levendig genoegen komen wij op nieuw aan Uwe Maj. de hulde aanbieden van onzen diepen eerbied en van onze geheele verknochtheid. Deze gevoelens, onafſcheidbaar van de liefde, die ieder Nederlander koestert voor zijn Vaderland, welks belangen zoo naauw met die zijns Konings zijn verbonden, zijn onwrikbaar in onze harten gevestigd en niets kan de zuiverheid daarvan bevlekken.

Dezelfde gevoelens doen ons in de droefheid deelen, welke het Koninklijk Huis ondervindt, door het verlies van den jongen Prins *Willem Alexander Frederik Ernst Caſimier.* Moge eene lange reeks van zegeningen het ſmartelijke van dit verlies verzachten.

Wij hebben met belangſtelling de mededeeling ontvangen, die het Uwe Majesteit behaagd heeft, bij het openen onzer Vergadering, aan ons te doen, betreffende den toeſtand des Rijks.

Dankbaar zien wij op Hoogstdeszelfs zorgen voor het behoud van eenen ſtaat van vrede, dien wij met Uwe Maj. beſchouwen als eene weldaad der Voorzienigheid.

(1) Zie boven bl. 18.

Vergadering der Staten-Generaal.

De overvloed der voortbrengſels van den grond, welke eveneens op zich zelve eene weldaad is, oefent nogtans met eenige andere omſtandigheden eenen nadeeligen invloed op de belangen van den landbouw, en deze uitwerking verdient, gelijk Uwe Maj. ons zulks aankondigt, het onderwerp uit te maken van Hoogstdeszelfs ernſtige overwegingen.

Wij wenſchen, dat de hoop, ons door Uwe Maj. gegeven van onzen handel, zeevaart en nijverheid aangemoedigd en bevorderd te zien, weldra wezenlijk worde.

Wij juichen de edelmoedige bedoelingen van Uwe Maj. toe, om tot dat einde domeinen, aan Hoogstdeszelven bij de Wet in eigendom toegekend, aan te wenden.

Wij beſchouwen de verbreiding van kundigheden als het zekerſte onderpand van het algemeen geluk, en wij zien met genoegen den voortgang van het lager onderwijs en den bloeijende toeſtand van kunſten en wetenſchappen.

Hetgeen Uwe Maj. ons omtrent den ſtaat der wegen, der rivieren en de andere werken van algemeenen nut mededeelt, doet ons op gunſtige gevolgen hoopen.

Reeds kondigt Uwe Maj. ons den goeden uitſlag aan van het aangenomen ſtelſel omtrent de inrigting der gevangenisſen.

Onze wensch is, dat onze Koloniën meer en meer mogen bloeijen en wij twijfelen geenszins, dat, indien derzelver veiligheid op nieuw het gebruiken der wapenen kwam te vorderen, de vloot en het leger daarbij nieuwe laauweren zouden plukken.

Doch onze vurigſte wenſchen ſtrekken zich uit tot eenen voldoenden toeſtand der geldmiddelen. Evenwigt tusſchen de inkomſten en de uitgaven, vermindering dier uitgaven, en van de opcenten, door een verſtandig ſtelſel van bezuiniging, verligting der patentpligtigen, meer doelmatige en voor de ſchatkist zoowel als voor de ingezetenen meer gunſtige bepalingen: zoodanig zijn de voordeelen, welke Uwe Maj. ons in het verſchiet doet zien, en welke wij verlangen, dat op de zekerſte en voor de natie minst kostbare wijze mogen verkregen worden.

Wij zullen de voorſtellen van Uwe Majesteit daaromtrent te gemoet zien, om dezelve met bedaardheid en vrijmoedigheid te onderzoeken.

Wij zullen voortgaan met ijver te arbeiden aan het ge-

Vergadering der Staten-Generaal.

wigtig werk der nationale wetgeving. Het wetboek van koophandel zal onze aandacht bezig houden.

Steeds zullen wij ons beijveren, om bij onze raadplegingen die wijsheid te doen heerſchen, welke Uwe Maj. en de natie met regt van ons verwachten, om alzoo naar ons vermogen mede te werken tot het groote doel, *het algemeen geluk* (1).

Z. M. antwoordde hierop: „dat Hoogstdezelve gevoelig was over de deelneming van H. E. Mog. wegens het plaats gehad hebbend verlies en over de gevoelens, welke de Staten-Generaal aan Hoogstdezelve te kennen gaven, wenſchende, dat de uitkomst daaraan mogt beantwoorden."

Wetboek van Koophandel.

Voorts werd, op den 26ſten October, aan de Kamer medegedeeld de volgende boodſchap des Konings, ſtrekkende ten geleide van het ontwerp van het Wetboek van Koophandel voor de Nederlanden, verdeeld in acht onderſcheidene Concept-wetten:

Edel Mogende Heeren,

Ten einde het gewigtig ſtuk der invoering eener Nederlandſche wetgeving zoo veel doenlijk te beſpoedigen, bieden Wij bij deze aan U Ed. Mog. aan het ontwerp van het Wetboek van Koophandel voor het Koningrijk der Nederlanden, in acht concept-wetten afgedeeld.

Dat belangrijk werk is oorſpronkelijk door kundige en in dat vak zeer ervaren regtsgeleerden opgeſteld geworden, welke zoo van hunne eigen ondervinding, als van de vaderlandſche en vreemde commerciële wetten hebben gebruik gemaakt, en een ontwerp hebben vervaardigd, hetwelk na de gelukkige keer van zaken eenigermate omgewerkt, de goedkeuring heeft weggedragen van de kommisſiën, welke, in de beide groote afdeelingen des Koningrijks, hetzelve hebben overwogen en beoordeeld.

Bij de twee boeken, welke Wij thans aan U Ed. Mog. aanbieden, was nog een derde boek gevoegd, *over de afdeelingen voor den koophandel in de arrondisſements regtbanken, en de manier van procederen in zaken den koophandel betreffende.*

Daar echter de ſtoffe, bij dat boek behandeld, in een naauw en onafſcheidbaar verband ſtaat met de algemeene regterlijke organiſatie en manier van procederen in burger-

(1) Staatscour. Nº. 169.

gerlijke zaken, hebben Wij vermeend die onderwerpen door geene exceptive verordeningen te moeten vooruit loopen, en, Ons tot het ſtellig commerciëel regt bepalende, aan Ons voorbehouden, om het zij dat derde boek, dat met de thans ingeleverde in geene verhouding ſtaat, nader aan UEdel mogende aan te bieden, het zij die ſtoffe bij de algemeene regterlijke organiſatie en wijze van regtspleging te doen behandelen.

Vergadering der Staten-Generaal.

Op het voorſtel van den Preſident, om de ſtukken te doen drukken, en ronddeelen en naar de afdeelingen te verzenden, ten einde aldaar te worden overwogen, vroeg de heer *Le Cocq:* „ of men, ten aanzien van dit Wetboek, niet dezelfde wijze van onderzoek zou volgen, als ten aanzien van het Burgerlijk Wetboek was in acht genomen geworden!" De heer *de Secus* bragt ook eenige bedenkingen in het midden, deszelfs verlangen te kennen gevende, dat dit Wetboek in Comité-Generaal wierd bediscutieerd, waarop de Preſident antwoordde, dat alsdan daartoe een ſtellig voorſtel bij geſchrift zou moeten worden gedaan. De heer *van Crombrugghe* ondérſteunde deze aanmerking. „ Het onderzoek in de afdeelingen, zeide hij, was bij het reglement voorgeſchreven. De wijze van onderzoek voor het Burgerlijk Wetboek aangenomen, ſtrekte zich niet uit tot de overige Wetboeken. Men kon een voorſtel, ſtrekkende om eene bepaling van het reglement te vernieuwen, niet aannemen, zonder dat alvorens daarvan een ſchriftelijk voorſtel, in den gewonen vorm, gedaan en onderteekend was." De heer *Le Cocq* was van oordeel, dat de zaak in het eerstkomend Comité-Generaal behoorde te worden onderzocht, met welk gevoelen de Kamer zich vereenigde.

De zitting tegen den 9den November belegd, uithoofde van een niet genoegzaam aantal aanwezige leden, uitgeſteld hebbende moeten worden, werd in de daaraanvolgende van den 11den, door den Minister van Financiën, met het doen eener mededeeling namens Z. M. belast, de navolgende aanſpraak gehouden:

Vergadering der Staten-Generaal.

EDEL MOGENDE HEEREN,

Het regelen van de uitgaven behoorende tot de tweede afdeeling van de begrooting over den jare 1823, en het aanwijzen van de middelen om daarin te voorzien, zijn de onderwerpen, welke de Koning verlangt, dat aan deze aanzienlijke vergadering worden onderworpen; met het overbrengen van de wettelijke bepalingen daartoe dienſtig heeft Z. M. mij belast.

De Koning heeft aan U Ed. Mog. nog andere voorſtellen aangekondigd, en ook deze bied ik op hoog bevel thans aan; zij zijn vervat in een ontwerp van wet tot inſtelling van een Amortiſatie-Syndikaat, en ter regeling van onderſcheidene financiële aangelegenheden des Rijks.

Alle deze maatregelen ſtaan tot elkander in een onafſcheidelijk verband: zulks noopt mij, dezelve gezamenlijk te behandelen.

U Ed. Mog. zullen, zoo ik vertrouw, gaarne ontheven zijn van het aanhooren eener algeheele voorlezing van de onderſcheidene ontwerpen; deze toch zou zonder nut eenen kostelijken tijd wegnemen, welke beter beſteed ſchijnt, wanneer ik bij mijne rede de hoofdbepalingen der wetten, derzelver doel, ſtrekking en heilrijke gevolgen ontwikkel en uiteenzet, opdat U Ed. Mog., bij de gezette overweging dezer gewigtige ſtukken, de gegeven ophelderingen zult kunnen raadplegen.

Onafſcheidelijk (zeide ik), is het verband tusſchen alle de ontworpen bepalingen: dit verdient nadere ontwikkeling.

Wat er ook zijn moge van de vraag, of er geen ander middel tot het regelen van des Rijks geldelijke belangen is, dan de begrooting; het is mogelijk bevonden alle de nu bekende behoeften in de begrooting van de uitgaven te bevatten, en de Koning, aan wien elke weg, die tot heil van land en volk leidt, welgevallig is, heeft gereedelijk geſtemd in den vorm, waarin thans de tweede afdeeling van de begrooting gebragt is. Zij is namelijk geſplitst in twee onderdeelen.

Het eerſte onderdeel bevat alle de uitgaven, welke uit de gewone inkomſten en belastingen en de daarmede gepaarde op-centen moeten voldaan worden.

Het tweede onderdeel bevat de uitgaven, welke uit de zoo even aangewezen middelen niet te vinden zijn, maar waartoe der ingezetenen belang medebrengt, dat bijzondere middelen gezocht en vastgeſteld worden, of in welke op eene andere, dan de tot nu gebruikelijke

Vergadering der Staten-Generaal.

wijze, behoort te worden voorzien.

Het eerſte onderdeel van de uitgaven levert eene geraamde ſom op van *f* 15,886;388: 16; de uitgaven over dit loopende jaar waren, bij de wet van den 28ſten December 1821, geraamd op eene ſom van *f* 18,688,856: 99. Dit zeer belangrijk onderſcheid brengt te wege, dat de op-centen, welke voor dezen jare 1822 op 18 bepaald zijn, over 1823 tot 15½ hebben kunnen verminderd worden.

Deze gunſtige ſtaat van zaken behoort in de bijzonderheden ontwikkeld te worden.

Ik moet U Ed. Mog., in de eerſte plaats, oplettend maken op de wezenlijke bezuiniging in de uitgaven.

Het departement van Buitenlandſche Zaken is met *f* 7,500: 00 verminderd; dat van Juſtitie met meer dan *f* 200,000: 00; voor het departement van de Hervormde en andere Kerken zijn *f* 30,000: 00; voor dat van den Roomsch-Katholieken Eeredienst *f* 21,000: 00 minder geraamd.

Het departement voor het Openbaar Onderwijs, de Nationale Nijverheid en de Koloniën heeft eene verminderde uitgave van *f* 7000: 00.

Bij het departement van Marine is eene beſparing van meer dan *f* 300,000: 00 en bij dat van Oorlog eene van bijna *f* 250,000: 00 daargeſteld.

Daarenboven heeft het eerſte onderdeel van de begrooting nog eene vermindering ondergaan; daar veel uitgaven, welke daarop plagten gebragt te worden, daarvan zijn weggelaten, om dat dezelve op eene wijze kunnen gevonden worden, welke tot geen bezwaar van de ingezetenen ſtrekt.

En hier doet zich het onmiddellijk verband gevoelen, dat tuſſchen de begrooting en de wet op het Amortiſatie-Syndikaat beſtaat.

Van daar het weglaten van alle de buitengewone traktementen en toelagen, welke te voren in de 2de, 3de, 5de, 9de, 10de en 11de hoofdſtukken voorkwamen.

Van daar, vooral, de geheel veranderde inrigting van het 9de hoofdſtuk, dat het departement van Financiën bevat, en waarvan ik ſtraks meer opzettelijk ſpreken zal.

Eerst wil ik nog eenige andere hoofdſtukken doorloopen, om eenige bijzondere punten aan te wijzen.

Bij het 2de hoofdſtuk zijn de kosten van de Algemeene Rekenkamer omſtandiger, dan voorheen, beſchreven, en er is alzoo voldaan aan het verlangen, door U Ed. Mog. vroeger geuit.

Vergadering der Staten-Generaal.

De verminderingen, welke het 5de hoofdſtuk ondergaan heeft, ſpruiten gedeeltelijk voort uit de wet van den 2den Augustus van dit jaar, gedeeltelijk uit het nieuwe ontwerp; de geheele uitgaven zouden nog bijna een en een halve ton gouds minder bedragen hebben, indien niet de werken aan het paveljoen te Tervueren, en de zoo hoog noodige behoeften van ſommige zeehavens en zeewerken, welke te voorkomen buiten het menſchelijk bereik is, die ſommen noodig maakten.

U Ed. Mog. zullen in dit hoofdſtuk nog een' post zien uitgetrokken, welke te voren alleenlijk bij memorie is gebragt geworden. De kosten namelijk van de adminiſtratie der mijnen; deze bron van welvaart voor ſommige belangrijke oorden van het Rijk vordert de bijzondere zorg van de Hooge Regering, en deze zorg baart noodwendige kosten. Bij de wet van den 21ſten April 1810 is bepaald, dat, behalve de vaste uitkeering, welke de eigenaars of bewerkers der mijnen aan de ſchatkist te betalen hebben, hun nog een andere geldelijke last kan worden opgelegd, geëvenredigd aan de zuivere opbrengst. — Dat de hoegrootheid van dezelve bij de jaarlijkſche begrooting moet bepaald worden, uiterlijk op vijf ten honderd. Men heeft voor het tegenwoordige geene hoogere bepaling noodig, dan die van 2½ ten honderd, en met* deze uitkeering, welke bij het 2de artikel der wet op de ontvangsten geregeld wordt, worden dan de kosten beſtreden, zoo dat de ontvang en uitgave tegen elkander ſtaat.

De inrigting van het 8ſte hoofdſtuk is vermeerderd met eene afdeeling, in welke nu gebragt zijn de premiën tot onderſteuning van ſommige takken van nationale nijverheid, en om in het algemeen te ſtrekken tot aanmoediging van fabrijken, trafijken, reederijen, visſcherijen en landbouw, ten beloope van ƒ 1,300,000.

Hoezeer de wet van den 12den Julij 1821 eene behandeling wettigt gelijk in den voorleden jare heeft plaats gehad, zoo heeft nogtans de Koning, geheel toegevende aan de geuite wensch van deze Vergadering, mij gelast, dezen post in de begrooting te begrijpen.

Meer heb ik van het eerſte onderdeel der uitgaven niet te melden: op het 9de hoofdſtuk, het departement van financiën betreffende, kom ik ſtraks terug.

De daarentegen overſtaande ontvangſten, zoo als zij bij de ontworpen wet geraamd zijn, ſchijnen ook niet dan eene geringe toelichting te behoeven: dat daaronder niet geſteld zijn de inkomſten van de domeinen, plan-

giën, wateren en boſſchen, is gedeeltelijk toe te ſchrijven aan de *wet van den 26ſten Augustus* 1822, en voornamelijk aan de nieuw ontworpen wet, waarover ſtraks nader: dat gedeelte der domeinen echter diende vermeld, hetwelk aan Z. K. H. Prins *Frederik* der Nederlanden, bij de wet van den 25ſten Mei 1816, is overgedragen, en welks inkomſten tot de baten van het Rijk behooren. Vergadering der Staten-Generaal.

Daar nu uit de inkomſten van de domeinen, welke aan Z. M. perſoonlijk zijn afgeſtaan, een gedeelte der ſom, welke de Grondwet aan den Koning toekent, gevonden wordt, moest thans in de begrooting van de ontvangſten ten bate gebragt worden zoo veel, als uit dien hoofde op het eerſte hoofdſtuk van de eerſte afdeeling der begrooting minder uitgegeven wordt, en dit wordt bij de wet aangewezen.

De opcenten zijn berekend geheel overeenkomſtig de wet van den 12den Julij 1821, welker werking op 1°. Januarij aanſtaande is vastgeſteld.

Het tweede onderdeel van de aangeboden begrooting der uitgaven, gedurende het aanſtaande dienst-jaar, beloopt eene ſom van *f* 9,653,579: 74½ welke over de departementen van Binnenlandſche Zaken en Waterſtaat, van Financiën, van Marine en van Oorlog, verdeeld is.

Dit alles moet geheel uit de ontworpen wet, nopens het amortiſatie-ſyndikaat en andere geldelijke aangelegenheden van het Rijk, opgehelderd worden.

Onder de zoo even opgegeven benaming, zal te Amſterdam gevestigd worden een beſtuur, hetwelk de generale directie van 's Lands amortiſatie-kas en het beſtaande ſyndikaat der Nederlanden vervangen zal, en aan hetwelk de voordeelen en verpligtingen van die beide ligchamen onder zekere bepalingen zullen overgaan.

Dat beſtuur zal voorts worden belast:

1°. Met de zorge voor de buitengewone uitgaven van de ſchatkist;

2°. Met de voldoening van de buitgewone penſioenen, lijfrenten en andere afloopende betalingen;

3°. Met het verſchaffen der gelden, noodig tot uitvoering van de wet, tot regeling van het Nederlandsch-Muntwezen;

4°. Met het daarſtellen van de verwisſeling der uitgeſtelde ſchuld, kansbiljetten en ſchuldbekentenisſen van het Syndikaat der Nederlanden;

5°. Met de betaling van de renten der nationale werkelijke ſchuld;

Vergadering der Staten-Generaal.

6°. Met de toepaſſing der wettelijke bepalingen omtrent de amortiſatie van de ſchuld.

Zietdaar, Ed. Mog. Heeren, de afdeelingen van het ontwerp, welker hoofdbijzonderheden te ontwikkelen nog tot mijne taak behoort.

Het is U Ed. Mog., uit vroegere voorſtellen en opgaven, bekend, dat er nog buitengewone behoeften zijn, in welke door buitengewone middelen dient te worden voorzien.

Bij de wet van 2den Augustus ll., is door den Koning, met gemeen overleg van U Ed. Mog., voor ſommige, gedurende het loopende jaar, gezorgd; maar ten aanzien van deze en eenige andere moeten ook voor het vervolg maatregelen genomen worden. De bepaling van deze maatregelen en hunne werking voor den jare 1823 worden thans voorgedragen.

In de domeinen van den Staat heeft men gemeend het hulpmiddel te moeten zoeken, want, welk ook het verſchil van gevoelen omtrent de bijzonderheden zijn moge, het beginſel zelve heeft ſteeds eenen algemeenen bijval gevonden.

Te dien einde nu zal het beheer van des Rijks domeinen aan het Amortiſatie-Syndikaat worden opgedragen, hetwelk gehouden zal zijn te voldoen aan de volgende verpligtingen:

a. Om, over den jare 1823, en voorts jaarlijks, aan 's Rijks ſchatkiſt uit te keeren eene ſomme van *f* 190,000, waarop geſchat is de zuivere opbrengſt der domeinen, bij de wet van den 25ſten Mei 1816 (*Staatsblad*, N°. 25), aan Z. K. H. Prins *Frederik* der Nederlanden overgedragen.

b. Om, aanvankelijk over 1823 en voorts jaarlijks, het noodige voor te ſchieten tot aanvulling van de inkomſten der groote communicatiën van het Rijk, ten einde dezelve in ſtaat te ſtellen, om te dragen de intresten en afloſſingen van de negotiatiën daarop gevestigd.

c. Om te voldoen aan alle de verpligtingen op de domeinen berustende, voor zoo veel dezelve niet komen te vervallen door de bepalingen der tegenwoordige wet.

d. Om, in den loop van vijf jaren, aanvang nemende met 1823, aan 's Rijks ſchatkiſt te verſtrekken eene ſomma van ten hoogſte *dertig millioenen guldens*, welke ſomme zal kunnen worden aangewezen of gebruikt tot de volgende onderwerpen:

Vergadering der Staten-Generaal.

1°. Tot voltooijing der groote land- en water-communicatiën van het Rijk.

2°. Tot aanvulling van het te kort, dat mogt bevonden worden te beſtaan bij den geheelen afloop der werkzaamheden van de Algemeene Commisſie van Liquidatie, en tot betaling van het mogelijk verſchuldigde aan vreemde Mogendheden, of wel derzelver onderdanen, wegens nog niet afgeloopene vereveningen.

3°. Tot buitengewonen aanbouw van ſchepen en vaartuigen van oorlog, ter vervanging der door ongelukken vernietigde of der geſloopte.

4°. Tot het aanvullen van het afzonderlijk fonds voor de bevestiging en wapening van het zuidelijk frontier; en

5°. Tot aanvulling van het te kort op den dienst van den jare 1822.

Deze algemeene bepalingen intusſchen bevatten alleenlijk de gronden, waarop gewerkt zal worden, en het juiste bedrag van het gedeelte dier 30 millioenen, dat voor elke ſoort moest vastgeſteld worden, en wel, volgens het 5de artikel van het ontwerp, jaarlijks bij de wet.

Daartoe nu ſtrekt het tweede onderdeel van de begrooting, welke aan U Ed. Mog. aangeboden wordt, en waaruit blijken zal, dat alleen voor de vervulling in den eerſten, derden en vierden post voor het jaar 1823, eenige gelden noodig zijn.

Onder het hoofdſtuk van het departement van Binnenlandſche Zaken en Waterſtaat is voor de groote land- en water-communicatiën uitgetrokken eene ſom van *f* 3,442,489: 82; welker ontwikkeling de onderſcheiden werken, waarvoor zij ſtrekken moet, kennen leert.

Onder het hoofdſtuk van het departement van de Marine is gebragt *f* 1,000,000, en bij dat van het departement van Oorlog is, voor de bevestiging en wapening van het zuidelijk frontier, voorgeſteld eene ſom van *f* 1.500,000.

Deze gelden moeten door het Amortiſatie-Syndikaat voldaan worden uit de domeinen, en ten einde daartoe in ſtaat geſteld te worden, wordt hetzelve, volgens art. 7 van het ontwerp, gemagtigd, om de domeinen ten beloope van eene zuivere opbrengst van *f* 1,750,000 te vervreemden, daarop geldleeningen te doen, en dezelve wederom uit de kooppenningen af te losſen.

Het zoude voorbarig en ondoenlijk zijn, nu reeds eenige bepalingen omtrent deze vervreemding of geld-

H 4

Vergadering der Staten-Generaal.

leeningen te maken, zulks moet noodwendig eerſtelijk door het Amortiſatie-Syndikaat zelve, na genomen kennis van zaken, en met rijp overleg, voorgeſteld worden, gelijk zulks dan ook bij het ontwerp alzoo aangewezen wordt.

De overige artikelen van deze afdeeling des ontwerps ſchijnen geene bijzondere opheldering te vereiſchen.

Liever ga ik over tot de behandeling van de tweede afdeeling, met welke het aangevraagde voor het departement van Financiën op het tweede onderdeel der begrooting in verband ſtaat; gelijk daarbij nog moet vergeleken worden het 6de artikel der 1ſte afdeeling van het 9de hoofdſtuk, bij het eerſte onderdeel vermeld.

Eene ſom namelijk van *f* 3,711,089: 92½ is daarbij uitgetrokken, als noodig in den jare 1823 tot betaling van de buitengewone penſioenen, lijfrenten en andere afloopende betalingen.

De zorg voor deze betalingen, welke tot nu op de jaarlijkſche begrooting gebragt, en uit de opbrengst der belastingen en de op-centen gevonden werden, wordt, bij het meergemelde ontwerp, aan het Amortiſatie-Syndikaat opgedragen, en dat alles zal aan de ſchatkist voortaan niet meer dan *f* 2,040,000 kosten, — eene bepaling welke reeds aanvankelijk haren heilzamen invloed op het volgende dienstjaar oefent.

Deze bepaalde ſom zal jaarlijks op de tweede afdeeling der begrooting gebragt worden, en wordt aan het Amortiſatie-Syndikaat verſtrekt, ten einde de renten, en de van tijd tot tijd noodige weder inkoop of vernietiging te kunnen betalen van een kapitaal van *f* 68,000,000 werkelijke rentegevevende ſchuld, waarvoor aan het Amortiſatie-Syndikaat een crediet geopend wordt, om te worden ingeſchreven in het grootboek met ingang van renten, ſedert 1°. Julij 1822: van dat crediet evenwel zal geen verder gebruik mogen worden gemaakt, dan voor zoo verre noodig is, om het verſchil aan te vullen tusſchen de halfjarige betalingen, welke het Amortiſatie-Syndikaat aan de ſchatkist doen moet, en het bedrag van de renten op hetzelve kapitaal of het overſchot daarvan, telken halfjare te betalen, waarvan de noodzakelijkheid aan den Koning zal moeten worden aangetoond.

Het zal voor U Ed. Mog. geen betoog behoeven, welk eene ontlasting hierin voor de ſchatkist gelegen is, en hoezeer de ingezetenen zullen verligt worden, wanneer U Ed. Mog dit voorſtel bekrachtigen; er is toch

Vergadering der Staten-Generaal.

hier alleen de keuze tuſſchen twee middelen, om deze betalingen, welke op reeds verkregen regt gegrond zijn, te vinden, uit belastingen op eene vermeerdering van opcenten, of wel uit het daarſtellen van eenen maatregel, zoo als nu wordt voorgedragen, en welke ook in andere landen met goed gevolg beproefd wordt.

De dadelijke vermindering toch van eene zoo aangelegene ſom, als hier beſpaard wordt, reeds van den beginne aan, geeft aan de ſchatkist een grooter voordeel, dan zij ooit uit den verminderden afloop der betalingen te wachten heeft, terwijl het Amortiſatie-Syndikaat in de haar aangewezen middelen, worden zij wel beſteed, den waarborg verkrijgt voor zijn belang.

Tot dus verre handelde ik van de begrooting voor 1823, en den invloed van het ontwerp over het Amortiſatie-Syndikaat op dezelve.

U Ed. Mog. zullen mij toeſtaan, dat ik nu overga tot de beſchouwing van die andere gedeelten der wet, welke wel niet met de begrooting over het aanſtaande jaar, maar met die van volgende jaren, in verband ſtaan, en welker nuttige ſtrekking ook elders werkt.

Al aanſtonds doet zich dan hier, ter opheldering, op de afdeeling, welke de middelen inhoudt tot uitvoering van de wet ter regeling van het Nederlandsch Muntwezen.

Het zal wel niet noodig zijn, dat ik U Ed. Mog. onderhoude over den algemeenen wensch, dat toch eenmaal de nieuwe Nederlandſche munt in omloop kome: deze wensch is regtmatig. Maar het is ligter dien te uiten, dan te bevredigen. Vele omſtandigheden hebben op dit belangrijk punt invloed; thans evenwel is de gelegenheid niet daar, om die alle na te gaan en te beoordeelen, zoo veel alleen dient nu gezegd, dat het brengen van eene ſom op de jaarlijkſche begrooting een te eng werkend middel is, om met ſpoed en kracht de zaak door te zetten, want nog veel jaren zonden er verloopen vóór de geheele werking der wet, indien op den tegenwoordigen voet wierd voortgegaan. Er dient eene belangrijke hoofdſom ter beſchikking van de hooge regering geſteld te worden, en er is geene tegenwerping groot genoeg om dit middel te beſtrijden, zoo maar door de wijze, op welke die ſom bij een gebragt wordt, niet tevens een nieuwe en hooge last op der ingezetenen ſchouders geworpen wordt. Het bedoelde nu nu wordt bereikt, en alle nadeel geweerd door het voorſtel, om het Amortiſatie-Syndikaat te belasten met de

Vergadering der Staten-Generaal.

betaling der kosten, welke tot het verlangde einde noodig zijn, en begroot worden op eene ſom van ƒ 12,000,000. Daartoe wordt aan het Amortiſatie-Syndikaat een krediet geopend, uiterlijk ten bedrage van ƒ 26,000,000 in werkelijke rentegevende ſchuld in het Grootboek in te ſchrijven, waar over echter niet zal kunnen worden beſchikt dan naarmate zulks tot het doen van vergoedingen aan de ſchatkist van tijd tot tijd zal worden vereischt; daarentegen zal door de Schatkist jaarlijks aan het Amortiſatie-Syndikaat verſtrekt worden eene ſom, gelijk ſtaande aan ƒ 30,000 voor elke millioen ingeſchreven ſchuld, met dien verſtande, dat al hetgeen van die ſom zal overblijven, na afbetaling van de verſchuldigde renten, dadelijk zal worden beſteed tot inkoop van werkelijke ſchuld, welke ingekochte ſchuld telkens vernietigd zal worden op den 1ſten Januarij van het volgende jaar, en die ſommen zullen weder op de jaarlijkſche begrooting gebragt worden, ten ware dezelve door andere middelen zouden kunnen worden gevonden. En op deze wijze wordt de last over 37 jaren omgeſlagen en is in waarheid niet voelbaar.

Alzoo ben ik gevorderd tot de drie laatſte afdeelingen van de wet op het Amortiſatie-Syndikaat, handelende over de verwisſeling der uitgeſtelde ſchuld, kans-biljetten, en ſchuldbekentenisſen van het Syndikaat der Nederlanden, en van de voorſchriften omtrent de nationale werkelijke ſchuld, de rentebetaling van dezelve, en over de amortiſatie der nationale ſchuld, het beheer en de rekening van het Amortiſatie-Syndikaat.

Hieromtrent echter is het niet noodig, bijzondere ophelderingen mede te deelen; al wat te dien aanzien in het nu overgegeven ontwerp gevonden wordt, is U Ed. Mog. bekend uit het ontwerp, hetwelk, bij des Konings boodſchap van den 28ſten Mei laatstleden, aan deze vergadering wierd ingezonden; het nieuwe ontwerp wijkt in niet eene belangrijke bijzonderheid van het toen voorgedragene af; dezelfde bepalingen van prijs, dezelfde wijze van inwisſeling, dezelfde vermindering in de opcenten, dezelfde vernietiging van ſchuld, hetzelfde beheer, alles bijna in dezelfde woorden uitgedrukt, wordt in het nu voorgedragen ontwerp terug gevonden. En inderdaad geene redenen beſtaan er, om niet bij de toenmalige voordragt geheel te blijven, welker terugname enkel ten grond had de overtuiging, dat deze maatregelen in verband moeten ſtaan met meer algemeene geldelijke verordeningen.

Ik mag mij dus geruſtelijk onthouden, om in eenige ontwikkeling te treden van reeds bekende zaken. Vergadering der Staten-Generaal.

Enkele bijzonderheden verdienen toch uitdrukkelijke melding.

De achtſte uitloting van de uitgeſtelde ſchuld wordt voorgedragen op 1°. Maart 1823, tot een bedrag van *vijf millioenen guldens*, terwijl, nog vóór dien tijd, eene ſom van *vijf millioenen guldens* uitgeſtelde ſchuld, met de daartoe behorende kans-biljetten, door middel van het Amortiſatie-Syndikaat, zullen worden vernietigd, welk vernietigd kapitaal niet zal worden begrepen in de volgende lotingen, waarvan de wet verder handelt.

Belangrijker nog is de volgende aanmerking:

De Koning heeft niet opgehouden, krachtdadiglijk te arbeiden tot het bereiken van zijnen wensch, om de buitengewone behoeften van de ſchatkist buiten bezwaar der ſchatpligtigen te vinden, en om daaronder ook dien last, welke, bij de noodzakelijke wet van den 2den Augustus laatstleden, zijnen onderdanen is opgelegd, te begrijpen, om in het algemeen de belastingen zelve te ontheffen van eene tijdelijke vermeerdering der opcenten, hetzij dezelve op de begrooting gebragt worden, ofte wel, krachtens de beſtaande wetten, ten behoeve van het Syndikaat geheven worden.

Wat de Koning zelve, tot het verwezenlijken van dien zijns harte wensch, wil bijbrengen, behoef ik, noch aan U Ed. Mog., noch aan de natie te herrinneren, maar dit meen ik te moeten opmerken, dat des Konings doel (en dit doel is ook het Uwe, Ed. Mog. Heeren), door het onderwerp van wet, welks hoofdbijzonderheden ik U Ed. Mog. heb doen kennen, volkomen bereikt wordt.

De uitgaven, in het eerſte onderdeel van de tweede afdeeling der begrooting vervat, zijn minder dan die van het thans loopende jaar; de opcenten, in de wet tot regeling der ontvangſten uitgetrokken, zijn daarom ook tot een minder bedrag uitgetrokken, en zulks niettegen ſtaande eene post van *f* 1,725,000, voor rentebetaling en vernietiging van de onlangs bepaalde 57½ millioenen, onder de uitgaven is opgenomen.

Deze vermindering van opcenten, op welke ik nog eenmaal moet terug komen, is reeds op zich zelve eene aanprijzing van het ſtelſel.

Het uitzigt op de afſchaffing van de 15 opcenten op het perſoneel, en van twee opcenten op de andere mid-

Vergadering der Staten-Generaal.

delen, is eene tweede zeer voordeelige omſtandigheid, welke uit de wet voortvloeit.

Het is zoo: de mogelijkheid is daar, dat de overblijvende 13 opcenten op de laatstbedoelden middelen, voor een gedeelte, ook na het jaar 1830 zullen moeten geheven worden; maar men neme in aanmerking, dat, de berekening over een geheel jaar gemaakt wordende, de ingezetenen in zulk een tijdvak verligt worden, eerſtelijk met *f* 1,600,000, zijnde het verſchil tuſſchen de opcenten van 1822 en 1823, wanneer bij de eerſte gevoegd wordt het ⅓ gedeelte der indirecte belastingen, hetwelk nu mede door opcenten vervangen wordt; ten tweede met genoegzaam *f* 1,900,000 waarop de ruwe opbrengst van 15 opcenten op het perſoneel en 2 opcenten op de verdere middelen kunnen geraamd worden; terwijl, ten gevolge der nu voorgeſtelde maatregelen, zelfs het brengen van *f* 1,725,000, voortvloeit uit de wet van den 2den Augustus ll., geen bezwaar op de ingezetenen legt: deze drie ſommen, over een geheel jaar gerekend, komen den last uit de overblijvende 13 opcenten al zeer nabij.

Eene ontheffing toch van meer dan vijf millioenen 's jaars, waarin de grondlasten alleen voor bijna een millioen deelen, en waarbij nog moet gevoegd worden de last, die, uit eene andere wijze van voorziening in de buitengewone behoeften, zou voortſpruiten, weegt wel op tegen het bezwaar van weinig meer dan vijf millioenen, welke, zoo men al onderſtelt, dat, met het jaar 1830, geene vermindering in het getal der 13 opcenten zou kunnen worden gebragt, in dat geval nog gedurende 10 jaren zouden moeten worden geheven, terwijl intusschen het redelijk vooruitzigt zich opdoet, dat, ten gevolge van de handelingen van het Amortiſatie-Syndikaat, en andere voordeelen, door Z. M. zelve toegekend, reeds met 1830, vermindering in de 13 opcenten mogelijk zijn zal.

Een ander gewigtig hoofdpunt moet nog aangeroerd. De inſtelling namelijk van het Amortiſatie-Syndikaat met alle deszelfs uitgeſtrekte werking en kracht.

Ik bedrieg mij zeker niet, wanneer ik vast houde, dat dezelve nuttig en aan de natie aangenaam is. Een op zich zelf werkend ligchaam, en echter in eene voegzame verhouding tot de hooge regering geplaatst, wegens deszelfs geldelijke beheer behoorlijk verantwoordelijk geſteld, vereenigt in zich zoo veel goeds, dat elk daarin (dunkt mij) moet ſtemmen.

Vooral zullen U Ed. Mog. deze inrigting, ja de algeheele wijze, waarop de maatregel, thans aan U Ed. Mog. aangeboden, zal werken, met gretigheid aannemen, want daarbij, en het is der moeite waard dit op te merken, is de jaarlijkſche medewerking van de Staten-Generaal tot al wat heilzaam voor den lande is, zulver bewaard; geen twijfel dus, of U Ed. Mog. zullen van hunne liefde voor het vaderland een nieuw bewijs geven, door de aanneming van de wetten, welke de onderwerpen van mijne rede geweest zijn. Vergadering der Staten-Generaal.

Mij blijft nog overig, om gewag te maken van de rekeningen, welke betrekkelijk het geldelijk beheer van de ſchatkist, zoo op zich zelve, als in verband met de begrooting, aan U Ed. Mog. te dezer gelegenheid plegen overgegeven te worden.

Toen ik de eer had, in het vorig jaar, over dat onderwerp in deze vergadering te ſpreken, maakte ik U Ed. Mog. oplettend op de meerdere uitbreiding, welke de toen overgelegde rekeningen bekomen hadden, in vergelijking van hetgeen vroeger ſteeds aan de Staten-Generaal was voorgelegd, en ik gaf daarbij tevens te kennen, dat, bij eene nadere gelegenheid, zou kunnen onderzocht worden, of dat alles voor nog meerdere klaarheid vatbaar was. Deze meerdere klaarheid is wezenlijk aan de nu overgelegde rekeningen bijgezet.

Ik ſpreek niet van de eigenlijk gezegde kasrekeningen: deze zijn de getrouwe kopijen der boeken van de Theſaurie; maar het zijn ook niet deze rekeningen, welke voor U Ed. Mog. van het meeste belang zijn; de rekeningen der uitgaven, in verband met de begrooting, is het ſtuk, hetwelk aan U Ed. Mog. de inzage in het beheer der zaken geeft, en dan zullen U Ed. Mog. bevinden, dat de bijlagen der rekeningen over 1820 en 1821, tot den laatſten December 1821 opgemaakt, meer bevatten, dan te voren; dat ook, bij eenen bijzonderen ſtaat, de opgave der uitgaven, welke ter Algemeene Rekenkamer verevend zijn over den dienst van 1821, zich uitſtrekt, tot den laatſten Junij van dit jaar 1822, voorts heeft de omſchrijving der deelen van betaling; in alle die ſtaten, eene meerdere volkomenheid bereikt; daarbij is een juiste vergelijking gevoegd aan hetgeen, op elk artikel van ieder hoofdſtuk, meer of minder dan waar voor dit artikel op de begrooting is uitgetrokken, verevend is, terwijl eindelijk, in eene kolom van aanmerkingen, in het algemeen melding gemaakt wordt van

Vergadering der Staten-Generaal.

de credieten en voorſchotten, welke ten behoeve van eenig departement van algemeen beſtuur geopend en gegeven zijn, welker verevening dus nog ter Algemeene Rekenkamer, behoort gedaan te worden, doch welker algemeene opgave wederom een nieuw licht tot beoordeeling aanſteekt.

U Ed. Mog. zullen daarin zeker een nieuw bewijs zien, hoezeer men er op uit is, om, hoe langer hoe meer, duidelijkheid in de verantwoording te brengen.

Ik eindig met den wensch, dat de beraadſlagingen van U Ed. Mog., onder des Hemels zegen, tot nut en welzijn van Nederlandsch Volk zullen medewerken: het eenige doel van des Konings onvermoeide pogingen en van zijne heilzame voorſtellen.

De hierbij overgelegde ontwerpen van Wet naar de afdeelingen verzonden zijnde (1), bragt de Centrale afdeeling haar rapport uit op den 14den December, hebbende de aanmerking der ſectiën aanleiding gegeven tot twee veranderingen in de gemelde ontwerpen gemaakt, terwijl, voor het overige, het getal der aanmerkingen in het rapport ſlechts zeer gering was en de antwoorden gezegd werden, in het algemeen, min of meer voldoende te zijn voorgekomen aan de onderſcheidene afdeelingen (2). — De deliberatiën tegen den 21ſten aan de orde geſteld zijnde, verklaren de heeren *Surmont de Volsberghe*, *Fabry Longrée*, *Metelerkamp*, *Liefmans* en *van Boetzelaer* zich voor de aanneming der ontwerpen, wordende dezelve beſtreden door de heeren *Werbrouck*, *de Celles*, *de Stasſart*, *de Serret*, *Fallon* en *Fockema*. De heer *van Utenhove* verklaart zich tegen de Wet tot vastſtelling der middelen, om de buitengewone uitgaven voor 1823 te beſtrijden, doch geeft zijne goedkeuring aan de twee overige. In de voorgezette avondzitting brengen de heeren

(1) Men vindt dezelve in de Staatscour. N°. 269.

(2) Het rapport, benevens de veranderingen in de ontwerpen gemaakt, worden gevonden in de Staatscour. N°. 301.

Arntzenius en *Kemper* uitgebreide advieſen uit, ter verdediging der Wetten en ter beantwoording der daartegen gemaakte aanmerkingen. De heeren *van der Kemp*, *Barthélémy*, *de Secus* en *Dotrenge* verklaren zich met dezelve niet te kunnen vereenigen, terwijl de Baron *Collot d'Escury* zegt, dat hij den loop der beraadſlagingen zal afwachten, om daarna zijne ſtem te regelen. Na de verdediging der ontwerpen door den Minister van 's Rijks ontvangſten, gaat men tot de ſtemming over, wier uitſlag was als volgt: het ontwerp tot vastſtelling van de tweede afdeeling der begrooting aangenomen met 65 ſtemmen tegen 37; — dat tot vastſtelling van een Amortiſatie-Syndikaat en ter regeling van onderſcheidene financiële aangelegenheden met 66 tegen 36; — dat tot vastſtelling van de middelen ter beſtrijding der uitgaven begrepen in de 2de afdeeling met 65 tegen 37 ſtemmen (1). — Alle drie de ontwerpen werden derhalve ter bekrachtiging naar de Eerſte Kamer verzonden, wier vereeniging met het voorſtel inkwam in het volgend jaar. Dezelve dagteekenen van den 27ſten December en zijn van dezen inhoud:

Vergadering der Staten-Generaal.

Alzoo Wij in overweging hebben genomen, dat, naar aanleiding van het 126 art. der Grondwet, de uitgaven, behoorende tot de tweede afdeeling der begrooting, ſlechts voor één jaar worden vastgeſteld, en dat dienvolgens de vastſtelling dezer uitgaven over den jare 1823 behoort plaats te hebben; voorts dat, uit hoofde van de bepalingen, gemaakt bij de wet tot inſtelling van een Amortiſatie-Syndikaat, en ter regeling van onderſcheiden financiële aangelegenheden des Rijks, een gedeelte dezer uitgaven, door uitkeeringen ten behoeve van de ſchatkist, buiten bezwaar der ſchatpligtigen, zullende gevonden worden, het gepast voorkomt, naar aanleiding daarvan, deze afdeeling der Begrooting in twee deelen te ſplitſen.

Wet van 27 December tot regeling van de 2de afdeeling der begrooting. (Staatsbl. No. 57.)

Zoo is het, dat Wij den Raad van State gehoord, en

(1) De advieſen in de Staatscour. N°. 306 en 1823, N°. 1, 2, 6, 7 en 12.

Vergadering der Staten-Generaal.

met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verſtaan, gelijk Wij goedvinden en verſtaan bij deze:

Art. 1. De tweede afdeeling der Begrooting over den jare 1823 wordt in twee onderdeelen verdeeld, en vastgeſteld op den navolgenden voet:

Eerſte onderdeel.

Hoofdſt. I.	Huis des Konings	*Nihil.*
——— II.	De Sekretarie van Staat, de Hooge Kollegiën en Ambtenaren, tot geen bijzonder vak van adminiſtratie behoorende *f*	226,220:00
——— III.	Het departement van Buitenlandſche Zaken	56,500:00
——— IV.	Het departement van Juſtitie .	3,060,000:00
——— V.	Het departement van Binnenlandſche Zaken en Waterſtaat	817,488:42
——— VI.	Het departement van den Hervormden en andere Eeredienſten, behalve den Roomsch-Katholieken	60,000:00
——— VII.	Het departement van den R. Katholieken Eeredienst . .	69,933:05
——— VIII.	Het departement voor het Publieke Onderwijs, de Nationale Nijverheid en de Koloniën .	1,409,998:00
——— IX.	Het departement van Financiën	7,887,723:11
——— X.	Het departement van Marine	9,100:00
——— XI.	Het departement van Oorlog	2,289,445:58
	Te zamen . . . . . *f*	15,886,388:16

Tweede onderdeel.

Hoofdſt. I.	Huis des Konings	*Nihil.*
——— II.	De Sekretarie van Staat, de Hooge Kollegiën en Ambtenaren, tot geen bijzonder vak van adminiſtratie behoorende	*Nihil.*
——— III.	Het departement van Buitenlandſche Zaken	*Nihil.*
——— IV.	Het departement van Juſtitie	*Nihil.*
——— V.	Het departement van Binnenlandſche Zaken en Waterſtaat	3,442,489:82

Vergadering der Staten-Generaal.

	Transport......	*f* 3.442,489:82
Hoofdſt. VI.	Het departement van den Hervormden en andere Eeredienſten, behalve den Roomsch-Katholieken.	*Nihil.*
——— VII.	Het departement van den R. Katholieken Eeredienst . .	*Nihil.*
———VIII.	Het departement voor het Publiek Onderwijs, de Nationale Nijverheid en de Koloniën .	*Nihil.*
——— IX.	Het departement van Financiën	3,711,089:92½
——— X.	Het departement van Marine	1,000,000:00
——— XI.	Het departement van Oorlog	1,500.000:00
	Te zamen	*f* 9,653,579:74½

2. Ter beſtrijding der onvoorziene behoeften, welke, gedurende den loop van het jaar 1823, mogten opkomen, wordt ter diſpoſitie van den Koning geſteld eene ſom van *een millioen guldens* uiterlijk, te vinden in de eerſte plaats uit hetgeen de, in het eerſte onderdeel der tweede afdeeling van de begrooting, vermelde uitgaven beneden de ſommen daar voor toegeſtaan mogten komen te blijven; zullende het niet aldus gevondene, des noods, worden gerangſchikt onder de buitengewone uitgaven van een volgend jaar.

Wet houdende vastſtelling der middelen tot beſtrijding der buitengewone uitgaven. (Staatsbl. No. 58.)

Alzoo Wij in overweging hebben genomen, dat, naar aanleiding van het 126ſte art. der Grondwet, de middelen ter beſtrijding der uitgaven, behoorende tot de tweede afdeeling der begrooting, ſlechts voor één jaar worden vastgeſteld, en dat dienvolgens de vastſtelling dezer middelen voor den jare 1823 behoort plaats te hebben; dat voorts, bij de wet van den 12den Julij 1821 (*Staatsblad* N°. 9), en bij de ſucceſſivelijk, naar aanleiding daarvan, gearresteerde ſpeciale wetten, de grondſlagen van het ſtelſel van 's Rijks belastingen zijn gelegd, mitsgaders dat, bij de wet, tot Inſtelling van een Amortiſatie-Syndikaat, en ter regeling van onderſcheidene financiële aangelegenheden des Rijks, verſchillende uitkeeringen aan de ſchatkist zijn verzekerd, om, in ſommige behoeften te voorzien, buiten bezwaar der ſchatpligtigen.

Zoo is het, dat Wij den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goed-

Vergadering der Staten-Generaal.

gevonden en verſtaan, gelijk Wij goedvinden en verſtaan, bij deze:

Art. 1. Ter beſtrijding der uitgaven, begrepen in het eerſte onderdeel van de tweede afdeeling der begrooting over den jare 1823, zullen worden gebezigd de volgende middelen.

a. De regten op den in-, uit- en doorvoer, het buitenlandsch tonnegeld, de watertollen en de baken of vuurgelden, onder aftrek van zoodanige ſom, als daaruit, overeenkomſtig de wet van den 12den Julij 1821, voor gewone ſtaatsbehoeften noodig zal bevonden worden.

b. Zoo veel op het eerſte hoofdſtuk van de eerſte afdeeling der begrooting, *Huis des Konings*, minder zal worden uitgegeven, ten gevolge van de wet van den 26ſten Augustus 1822 (*Staatsblad*, N°. 40).

c. De inkomſten der domeinen aan Onzen beminden Zoon, Prins *Frederik* der Nederlanden, overgedragen bij de wet van den 25ſten Mei 1816 (*Staatsblad* N°. 25).

d. De loterijen.

e. De opbrengst van de te verkoopen goederen, buitengewone inkomſten, en alle andere toevallige baten.

f. *Vijftien en een halve op-centen* op al de direkte belastingen, indirekte belastingen en accijnſen, waarvan de heffing bij de wet van den 12 Julij 1821 is bepaald: zullende deze 15½ op-centen vervangen worden, wat het patentregt betreft, door eene zesde van het patentregt, en van het binnenlandsch tonnengeld, op den tegenwoordigen voet geheven wordende, zoo lang de tegenwoordige wet op de patenten niet zal zijn herzien of gewijzigd, en wat aanbelangt de indirekte belastingen, door een zesde van de regiſtratie, zegel, griffie- en hypotheekmitsgaders ſuccesſie-regten, op den tegenwoordigen voet geheven wordende, zoo lang geene veranderingen in de, voor die regten beſtaande, wetten zullen zijn gemaakt.

2. Naar aanleiding van de wet van den 21ſten April 1810, wordt de proportionele redevance der mijnen voor den jare 1823 bepaald op *twee en een half ten honderd* van de zuivere opbrengst, waarvan afzonderlijke rekening aan de Publieke Schatkist zal worden gedaan, en

welke zal ſtrekken tot goedmaking der kosten van administratie der mijnen, overeenkomſtig art. 39 derzelve wet.

Vergadering der Staten-Generaal.

3. Ter beſtrijding der uitgaven, begrepen in het tweede onderdeel van de tweede afdeeling der begrooting over den jare 1823, zullen worden gebezigd:

a. Eene uitkeering van *vijf millioenen negen honderd twee en veertig duizend vier honderd negen en tachtig guldens, twee en tachtig cents*, door het Amortiſatie-Syndikaat aan de Schatkist te verſtrekken, in mindering der ſom van *dertig millioenen guldens*, met welker voldoening die inſtelling belast is, volgens art. 4, § *d* der wet tot inſtelling van een Amortiſatie-Syndikaat, en ter regeling van onderſcheidene financiële aangelegenheden des Rijks.

b. Eene uitkeering van *drie millioenen zeven honderd elf duizend negen en tachtig guldens, twee en negentig en een halve cents*, door het Amortiſatie-Syndikaat aan de Schatkist te doen, volgens art. 9 van de evengemelde wet, ten einde de Schatkist in ſtaat te ſtellen tot betaling van de buitengewone penſioenen, lijfrenten en andere afloopende betalingen.

4. De tegenwoordige wet zal verbindend zijn met den dag dat dezelve in het *Staatsblad* zal worden geïnſereerd.

Alzoo Wij in overweging genomen hebben: Dat de latere invoering der belastingen, bij de wet van den 12den Julij 1821 (*Staatsblad* N°. 9), vastgeſteld, op den dienst van den jare 1822 een te kort zal overlaten, waarin zal moeten worden voorzien:

Wet van 27 December houdende inſtelling van een Amortiſatie-Syndikaat enz. (Staatsbl. No. 59.

Dat moet gezorgd worden voor de middelen, ter voldoening van zoodanige uitgaven, als ten gevolge van aangegane verbindteniſſen ten algemeenen nutte des Rijks, en ter kwijting van vorderingen aan Onze eigene onderdanen of ook wel aan vreemden verſchuldigd, zouden moeten worden gedaan;

Dat het afzonderlijk fonds voor de bevestiging en wapening van het zuidelijk frontier niet genoegzaam zijnde, om al de kosten tot deze bevestiging en wapening vereischt wordende te kunnen dekken, mitsdien zal moeten worden aangevuld;

Dat, naar aanleiding van de wetten van 28 en 30 Januarij 1817 (*Staatsblad* N°. 8 *en* 9), almede moet worden voorzien in de voldoening van de daarbij aangegane verbindteniſſen, terwijl het ook wenſchelijk is, den ar-

Vergadering der Staten-Generaal.

heid tot verbetering en uitbreiding van de groote land- en water-communicatiën voor te zetten, en, in het belang der nijverheid, nieuwe communicatiën aan te leggen;

Dat voor den verderen buitengewonen aanbouw van ſchepen en vaartuigen van oorlog, ter vervanging der door ongelukken vernietigde of der geſloopte, gelden zullen noodig zijn;

Dat ook de groote last der buitengewone penſioenen, lijfrenten en andere afloopende betalingen, welker oorſprong meerendeels reeds vóór de daarſtelling van het koningrijk der Nederlanden dagteekent, wijzigingen kan ondergaan, waardoor het dragen van denzelven voor de ingezetenen minder bezwarend zal wezen;

Dat de uitvoering der wet, tot regeling van het Nederlandsche muntwezen, van den 28ſten September 1816 (*Staatsblad*, N°. 50), aanleiding zal geven tot aanzienlijke uitgaven, waarvan de last zeer kan worden verligt;

Dat ook, bij den verhoogden ſtand van de werkelijke rentegevende ſchuld en van de uitgeſtelde ſchuld, met de daartoe behoorende kansbiljetten, het vermogen van de amortiſatie-kas op den duur niet voldoende is, om den jaarlijkſchen overgang van de uitgeſtelde ſchuld tot de werkelijke ſchuld, noch ook de vernietiging van uitgeſtelde ſchuld en kans-biljetten, overeenkomſtig de bepalingen van de wet van den 9den Februarij 1818, te verzekeren;

Dat de jaarlijkſche ſom voor inkomſten van dezelve kas, op de begrooting van 's Rijks uitgaven gebragt, niet kan verhoogd worden, zonder aan de ingezetenen in het algemeen nieuwe lasten op te leggen, welke bij eene nog meer toenemende waarde van ſchuld, ſteeds zwaarder zouden moeten worden;

Dat intusſchen de gedane toezeggingen vervuld en de verkregen regten heiliglijk geëerbiedigd behooren te worden;

Dat mitsdien zoodanige middelen van voorziening de verkieslijkſte zijn, waaraan de belanghebbenden zich vrijwilliglijk zullen hebben onderworpen, waartoe bijzonderlijk in aanmerking komt eene geheel ongedwongene verwisſeling, door welke de uitgeſtelde ſchuld in eene werkelijke rentegevende overgaat;

Dat de tegenwoordige waarde van de ſchuldbekentenisſen van het Syndikaat, eerſte en tweede ſeries, aan de houders geen voordeel in derzelver uitloting en aflos-

ſing aanbiedt, en dat er derhalve eene gepaste gelegenheid beſtaat, om dezelve ſchuldbekentenisſen, ten behoeve van den lande tegen ander rentegevend papier in te trekken; Vergadering der Staten-Generaal.

Dat eene vereeniging van de Amortiſatie-kas met het thans beſtaande Syndikaat der Nederlanden, ter bevordering van het algemeen vertrouwen, zoo wel als van eene regelmatige behandeling der zaken, hoogst nuttig zijn kan;

Dat eindelijk de deelneming aan de Nationale Schuld gemakkelijker en algemeener zal gemaakt worden, door het vestigen van een bijboek der ſchuld te Brusſel;

En nademaal Ons hartelijk verlangen is, om ten opzigte van al het bovengemelde zoodanige middelen te bezigen, welke, niet alleen geene verhooging van lasten voor de ingezetenen ten gevolge hebben, maar integendeel kunnen leiden tot eene vermindering in het bedrag der opcenten, welke anderzins op den tegenwoordigen voet tot den jare 1819, ten behoeve van het Syndikaat der Nederlanden, moeten worden geheven;

Gelet op de bepalingen der wetten van den 14den Mei 1814 (*Staatsblad* N°. 58), van den 11den November 1815 (*Staatsblad* N°. 52), van den 12den Januarij 1816 (*Staatsblad* N°. 5), van den 9den Februarij 1818 (*Staatsblad* N°. 7), van den 31ſten December 1819 (*Staatsblad* N°. 62), van den 24ſten December 1820 (*Staatsblad* N°. 30), en van den 2den Augustus 1822 (*Staatsblad* N°. 24);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verſtaan, gelijk Wij goedvinden en verſtaan, bij deze;

Inſtelling van een Amortiſatie-Syndikaat.

Art. 1. De generale directie van 's lands Amortiſatiekas en het Syndikaat der Nederlanden zullen worden vervangen door een nieuw in te ſtellen beſtuur, onder den naam van *Amortiſatie-Syndikaat*, gevestigd te Amſterdam, hetwelk zal worden zaamgeſteld en beheerd op den voet van het tegenwoordig Syndikaat der Nederlanden.

2. De fondſen, aan beide genoemde inſtellingen thans toebehoorende, zullen onder de beheering komen van het Amortiſatie-Syndikaat, aan hetwelk ook dezelfde baten en inkomſten verzekerd worden, behoudens de verminderde heffing der op-centen, in artikel 34 bepaald.

Vergadering der Staten-Generaal.

Daarentegen zullen al de verpligtingen van deze inſtellingen op het Amortiſatie-Syndikaat overgaan.

Wijze van voorziening in de buitengewone behoeften van de ſchatkist.

3. Aan het Amortiſatie-Syndikaat wordt opgedragen het beheer van 's Rijks domeinen.

4. Het Amortiſatie-Syndikaat zal gehouden zijn, te voldoen aan de volgende verpligtingen:

a. Om, over den jare 1823, en voorts jaarlijks, aan 's Rijks Schatkist uit te keeren, eene ſomme van *f* 190,000, waarop geſchat is de zuivere opbrengst der domeinen, bij de wet van den 25ſten Mei 1816 (*Staatsblad* N°. 25) aan Onzen beminden zoon Prins *Frederik* der Nederlanden overgedragen.

b. Om, aanvankelijk over 1823, en voorts jaarlijks, het noodige voor te ſchieten tot aanvulling van de inkomſten der groote communicatiën van het Rijk, ten einde dezelve in ſtaat te ſtellen, om te dragen de intresſen en afloſſingen van de negotiatiën daarop gevestigd.

c. Om te voldoen aan alle de verpligtingen, op de domeinen berustende, voor zoo veel dezelve niet komen te vervallen door de bepalingen der tegenwoordige wet.

d. Om, in den loop van vijf jaren, aanvang nemende met 1823, aan 's Rijks ſchatkist te verſtrekken eene ſomme van ten hoogſte *dertig millioenen guldens*, welke ſomme zal kunnen worden aangewezen of gebruikt tot de volgende onderwerpen:

1°. Ter voltooijing der groote land- en water-communicatiën van het Rijk.

2°. Tot aanvulling van het te kort, dat mogt bevonden worden te beſtaan bij den geheelen afloop der werkzaamheden van de algemeene commisſie van liquidatie, en tot betaling van het mogelijk verſchuldigde aan vreemde mogendheden of wel derzelver onderdanen, wegens nog niet afgeloopene vereveningen.

3°. Tot buitengewonen aanbouw van ſchepen en vaartuigen van oorlog, ter vervanging der door ongelukken vernietigde of der geſloopte.

4°. Tot het aanvullen van het afzonderlijk fonds voor de bevestiging en wapening van het zuidelijk frontier; en

5°. Tot aanvulling van het te kort op den dienst van den jare 1822. Vergadering der Staten-Generaal.

5. Bij de wet zal jaarlijks worden bepaald, welk gedeelte van de ſom, in het voorgaande artikel vermeld, in de ſchatkist zal worden geſtort, alsmede tot welk montant voor ieder der hierboven genoemde onderwerpen.

6. Ter vergoeding van de voorſchotten, in het 4de art., onder litt. *b* vermeld, zoo mede als eene vergoeding voor de gelden, die, naar aanleiding van het bepaalde bij evengemeld art. 4. litt. *d*, 1°., tot het daarbij aangewezen einde zullen worden verſtrekt, wordt aan het Amortiſatie-Syndikaat afgeſtaan het overſchot van de opbrengst van de tollen op de thans beſtaande groote wegen en communicatiën van het Rijk, nadat de op dezelve rustende negotiatiën zullen zijn afgeloopen, zoo mede de opbrengſten van de groote wegen en vaarten, die in 1822 aangevangen zijn, en van die, welke, uit de door het Amortiſatie-Syndikaat te verſtrekken gelden, zullen worden voortgezet en aangelegd, en zulks tot zoo lang, uit een en ander, het geheel bedrag van de, voor die beide onderwerpen, gedane betalingen aan het Amortiſatie-Syndikaat zal zijn terug gegeven.

7. Ten einde zich de gelden, benoodigd tot de in het 4de artikel bedoelde betalingen te kunnen aanſchaffen, wordt het Amortiſatie-Syndikaat geautoriſeerd, om de aan hetzelve over te geven domeinen, ter concurrentie van eene zuivere opbrengst van *f* 1,750,000, te vervreemden, daarop gelden te negotiëren, en dezelve wederom uit de kooppenningen af te losſen, alles op zoodanige wijze, als hetzelve meest geſchikt zal oordeelen, en door Ons op deszelfs voordragt zal worden bepaald.

8. De dominiale perceelen, die thans niet in de grondbelasting zijn aangeſlagen, zullen, bij verkoop, even als alle andere goederen, aan die belasting worden onderworpen.

De aanſlagen van de provinciën en gemeenten, waarin die perceelen gelegen zijn, zullen in evenredigheid worden verhoogd.

Voorziening omtrent de buitengewone penſioenen, lijfrenten en andere afloopende betalingen.

9. Aan het Amortiſatie-Syndikaat wordt de verpligting opgelegd, om 's Rijks ſchatkist alle half jaren, op den 1ſten Januarij en 1ſten Julij, aanvang nemende met

Vergadering der Staten-Generaal. den 1ſten Januarij 1823, in ſtaat te ſtellen tot betaling der buitengewone penſioenen, lijfrenten en andere afloopende betalingen, welke tot dus verre uit de tweede afdeeling der begrooting van Staatsuitgaven zijn betaald geworden, en zulks tot aan den geheelen afloop van alle die penſioenen, lijfrenten en verdere betalingen.

10. Ten einde het amortiſatie-ſyndikaat in ſtaat te ſtellen, om aan de voorzeide verpligting te voldoen, zal aan hetzelve worden geopend een crediet in werkelijke rentegevende ſchuld ten bedrage van *f* 68,000,000 nominaal kapitaal, hetwelk in het grootboek der werkelijke ſchuld zal worden ingeſchreven, met ingang van renten ſedert 1 Julij 1822, en hetwelk in allen opzigte een gewoon gedeelte derzelve ſchuld zal uitmaken.

11. Het voorsz. crediet van *f* 68,000,000 werkelijke rentegevende ſchuld, aan het Amortiſatie-Syndikaat toegeſtaan wordende, alleen om daarmede te voldoen aan de verpligting, in artikel 9 vermeld, zal hetzelve, alle half jaren, van dat kapitaal niet meerder vermogen te gelde te maken, dan noodig is, om aan te vullen het verſchil tusſchen de halfjararige betalingen, die het Amortiſatie-Syndikaat aan de ſchatkist moet doen, en het bedrag der renten, op hetzelve kapitaal, of het restant van dien telken half jare te verſchijnen; van de noodzakelijkheid van deze te geldemaking zal het Syndikaat, telkens, op den 1ſten Mei en 1ſten November van elk jaar, aan Ons doen blijken.

12. Tot vinding van de ſommen, benoodigd, zoo om de verſchuldigde renten van het voorsz. kapitaal van *f* 68,000,000 te voldoen, als om ſucceſſivelijk wederom een gelijk kapitaal te kunnen inkoopen en vernietigen, zal jaarlijks, te beginnen met het jaar 1823, aan het Amortiſatie-Syndikaat worden verſtrekt eene ſomme van *f* 2,040,000, met dien verſtande, dat al hetgeen van voorsz. ſom van *f* 2,040,000 zal komen over te ſchieten, na albetaling der verſchuldigde renten, dadelijk zal worden beſteed tot inkoop van werkelijke ſchuld, welke ingekochte ſchuld telkens vernietigd zal worden op den 1ſten Januarij van het volgend jaar.

13. De voorsz. ſomme van *f* 2,040,000 zal jaarlijks, te beginnen met den jare 1823, op de tweede afdeeling der begrooting van Staatsuitgaven worden gebragt, ten ware dezelve door andere middelen kunne worden gevonden.

Middelen ter executie van de wet tot regeling van het Nederlandſch-Muntwezen.

Vergadering der Staten-Generaal.

14 Het Amortiſatie-Syndikaat zal, in den loop van 1823 en volgende jaren, aan 's Lands ſchatkist moeten vergoeden de kosten, welke, voor dezelve, zullen voortvloeijen uit de uitvoering der wet van den 28ſten September 1816, tot regeling van het Nederlandſch-Muntwezen (*Staatsblad*, N°. 50), en zulks uiterlijk tot een beloop van *f* 12,000,000, waarop die kosten zijn begroot geworden.

15. Ten einde het Amortiſatie-Syndiktat in ſtaat te ſtellen tot de voorsz. vergoeding, wordt aan hetzelve geopend een crediet in werkelijke rentegevende ſchuld, uiterlijk ten bedrage van *f* 26,000,000, hetwelk op het grootboek niet zal worden ingeſchreven, en waarover door hetzelve niet zal kunnen worden beſchikt, dan naar mate zulks tot het doen van vergoedingen aan de ſchatkist ſucceſſivelijk zal worden vereiſcht.

16. De alzoo in het grootboek der werkelijke ſchuld in te ſchrijven kapitalen zullen, in allen opzigte, een gewoon gedeelte derzelve ſchuld uitmaken, en rente dragen, van den eerſten dag af van het half jaar, waarin de inſchrijving geſchiedt.

17. Tot vinding van de ſommen, benoodigd, zoo om de verſchuldigde renten van elk der kapitalen, die alzoo ten behoeve van het Amortiſatie-Syndikaat zullen worden ingeſchreven, te voldoen, als om ſucceſſivelijk wederom gelijke kapitalen te kunnen inkoopen en vernietigen, zal jaarlijks aan het Amortiſatie-Syndikaat worden verſtrekt eene ſomme, gelijk ſtaande aan *f* 30,000 voor elk millioen ingeſchreven ſchuld, met dien verſtande, dat al hetgeen van die ſom zal komen over te ſchieten, na afbetaling der verſchuldigde renten, dadelijk zal worden beſteed tot inkoop van werkelijke ſchuld, welke ingekochte ſchuld telkens vernietigd zal worden op den 1ſten Januarij van het volgend jaar.

18. De ſommen, in het voorgaande artikel bedoeld, zullen jaarlijks, te beginnen met het jaar, volgende op dat, waarin de inſchrijvingen der kapitalen zullen hebben plaats gehad, op de tweede afdeeling der begrooting van Staatsuitgaven worden gebragt, ten ware dezelve door andere middelen kunnen worden gevonden.

Vergadering der Staten-Generaal.

Verwiſſeling der uitgeſtelde ſchuld, kans-biljetten, en ſchuldbekenteniſſen van het Syndikaat der Nederlanden.

19. Aan de houders van inſchrijvingen op het Grootboek der nationale uitgeſtelde ſchuld, en van certifikaten van aandeel in dezelve ſchuld, door bijzondere adminiſtratie-kantoren uitgegeven, mitsgaders van de kans-biljetten, tot de uitgeſtelde ſchuld behoorende, gelijk mede aan de houders van ſchuldbekenteniſſen van het Syndikaat der Nederlanden, 1ſte en 2de ſeries, wordt bij deze toegeſtaan, om de genoemde effekten te verwiſſelen tegen ſchuldbekenteniſſen van het Amortiſatie-Syndikaat, rentende vier en een half ten honderd in het jaar.

20. Iedere inſchrijving of certificaat van uitgeſtelde ſchuld, groot duizend guldens, zal, met een daarbij gevoegd kans-biljet ter gelijke ſom, worden aangenomen voor een kapitaal van vijftig guldens; die van mindere ſommen naar dezelfde evenredigheid.

21. Om te gemoet te komen aan hen, welke niet in evenredigheid bezitters zijn van uitgeſtelde ſchuld en kansbiljetten, zoo wordt den zulken toegeſtaan, om uitgeſtelde ſchuld zonder kans-biljetten, of kans-biljetten zonder uitgeſtelde ſchuld, ter verwiſſeling, aan te bieden; in welk geval, aan een nominaal kapitaal van duizend guldens uitgeſtelde ſchuld wordt toegekend eene waarde van tien guldens vijf en twintig cents, en, aan elk kans-biljet eene waarde van negen en dertig guldens vijf en zeventig cents.

22. Elke honderd guldens ſchuldbekenteniſſen van het Syndikaat der Nederlanden zullen in deze verwiſſeling worden aangenomen voor eene ſom van honderd en twaalf guldens.

23. De renten van de uittegeven ſchuldbekenteniſſen van het Amortiſatie-Syndikaat zullen ingaan met den 1ſten October 1823; zullende de renten op de tegenwoordige ſchuldbekenteniſſen van het Syndikaat der Nederlanden, die ter verwiſſeling worden overgegeven, tot den 30ſten September 1823 worden bijbetaald.

24. De eerſte betaling van de renten der ſchuldbekenteniſſen van het Amortiſatie-Syndikaat zal gedaan worden op den 1ſten April 1824; en zullen deze renten voortaan halfjarig, op 1° October en 1° April voldaan worden op coupons, betaalbaar bij het Amortiſatie-Sijndikaat, zoo mede, voor rekening van hetzelve, bij al

de ontvangers generaal in de onderſcheidene provinciën van het Rijk. Vergadering der Staten-Generaal.

25. Deze ſchuldbekentenisſen zullen worden uitgegeven ten beloope van *f* 100, *f* 500 of *f* 1000, ter keuze van de belanghebbenden.

26. De ſchuldbekentenisſen zullen bij de Algemeene Rekenkamer worden geregistreerd, en gecontraſigneerd, ten blijke van echtheid, en tot waarborg, dat het hier na te bepalen maximum niet worde overſchreden.

27. Zij, die aan deze verwisſeling wenſchen deel te nemen, moeten zich deswege verklaren binnen den tijd van vier maanden, te rekenen van den eerſten dag der maand, volgende op die, waarin de tegenwoordige wet zal worden afgekondigd, zullende, na verloop van dezen termijn, geene verwisſeling dan op Onzen bijzonderen en uitdrukkelijken last gedaan mogen worden.

28. Alle voogden, curateuren en adminiſtrateuren van minderjarige of andere hulpbehoevende perſonen, de regenten en beſtuurders van godshuizen en andere geſtichten van liefdadigheid, de nog beſtaande weesmeesteren of kommisſarisſen, met de voortdurende vereffening, of met de afdoening van de zaken der weeskamers belast, alsmede de gemeente- en andere openbare beſturen, worden bij deze gemagtigd, om aan de aangebodene verwisſeling deel te nemen.

29. De achtſte uitloting der uitgeſtelde ſchuld, welke op den eerſten Maart 1823 zal plaats hebben, zal gaan over een montant van vijf millioenen guldens, en zal nog vóór dien tijd eene ſomme van vijf millioenen uitgeſtelde ſchuld, met de daartoe behoorende kans-biljetten, door middel van het amortiſatie-ſyndikaat, worden vernietigd, welk alzoo vernietigd kapitaal in de volgende lotingen niet zal worden begrepen.

30. Ten gevolge van het vastgeſtelde bij artikel 21 van de wet van den 9den Februarij 1818, zal, in 1824 en vervolgens jaarlijks, worden voortgegaan met de uitloting van vijf millioenen uitgeſtelde ſchuld, en met de vernietiging van andere gelijke vijf millioenen, zoodat de uitgeſtelde ſchuld jaarlijks met tien millioenen zal verminderen, en zulks tot zoo lang het beloop van die ſchuld zal zijn overgebragt in handen van het openbaar beſtuur; zullende tot de voorsz. jaarlijkſche vernietiging in de eerſte plaats gebruikt worden de kans-biljetten en uitgeſtelde ſchuld, welke, door de bepaalde inwisſeling tegen ſchuldbekentenisſen van het Amortiſatie-Syndikaat, het eigendom van den lande zullen geworden zijn.

Vergadering der Staten-Generaal.

31. De alzoo door het land ingewisſelde kans-biljetten zullen blijven deel nemen aan de jaarlijkſche uitloting, met dien verſtande nogtans, dat de uitgeſtelde ſchuld, tot de uitgeloten kans-biljetten behoorende, niet zal overgaan in de werkelijke ſchuld, maar vernietigd worden.

32. Van al de ingewisſelde kans-biljetten inſchrijvingen en certificaten van uitgeſtelde ſchuld en ſchuldbekentenisſen van het Syndikaat der Nederlanden, zal ter Algemeene Rekenkamer aanteekening gehouden worden, uit welke blijken kan, dat dezelve tot geen ander einde, dan in de beide voorgaande artikelen bepaald is, dienen kunnen; de ingewisſelde inſchrijvingen en certifikaten van uitgeſtelde ſchuld, zullen daarenboven op het grootboek der nationale ſchuld worden overgeſchreven ten name van het Amortiſatie-Syndikaat, met gelijke aanteekening als hierboven is voorſchreven.

33. De maandelijkſche lotingen van de ſchuldbekentenisſen van het Syndikaat der Nederlanden zullen, overeenkomſtig de wetten, voortduren tot zoo lang het beloop van dezelve, of afgeloſt of, bij verwisſeling, in handen van het openbaar beſtuur overgebragt zal zijn.

De ſchuldbekentenisſen van het Syndikaat der Nederlanden, welke, door inwisſeling tegen ſchuldbekentenisſen van het Amortiſatie-Syndikaat, het eigendom van den lande zullen geworden zijn, zullen blijven deel nemen aan de uitloting, met dien verſtande nogtans, dat de uitgeloten dadelijk zullen worden vernietigd en ter Algemeene Rekenkamer overgebragt.

34. Wanneer, vóór den 1ſten Julij 1823, de ſchuldbekentenisſen van het Syndikaat der Nederlanden zullen geworden zijn een Rijks eigendom, hetzij alle of wel tot zulken getale, dat derzelver tijdelijke aflosſing geene meerdere zekerheid voor de bijzondere eigenaren van dezelve vordert, zal, op dit tijdſtip, of anders zoodra de gemelde verwisſeling plaats gevonden heeft, de belasting van de 15 opcenten, die ten behoeve van het Syndikaat nu geheven worden, geheel worden afgeſchaft, voor zoo veel aangaat de belasting op het perſoneel, en zullen dezelve opcenten, met betrekking tot alle andere belastingen en regten, bij de wetten van 11 November 1815 en 9 Februarij 1818 opgenoemd, tot *dertien* worden verminderd.

35. Ten einde het Amortiſatie-Syndikaat in ſtaat te ſtellen, tot het uitvoeren van de bepalingen, in de artikelen 19 tot 34 vervat, wordt hetzelve gemagtigd tot

de uitgifte van *honderd zestien millioenen guldens* ſchuldbekentenisſen, rentende vier en een half ten honderd in het jaar, als bevattende dezelve ſom het geraamde bedrag der in te wisſelen uitgeſtelde ſchuld, kans-biljetten en ſchuldbekentenisſen van het Syndikaat der Nederlanden. Vergadering der Staten-Generaal.

36. Van het voorſchreven kapitaal van *honderd zestien millioenen guldens*, zal nogtans niet meerder mogen worden uitgegeven dan noodig is om te voldoen aan de te dezen bepaalde verwisſeling en aankoop van werkelijke ſchuld tot overgang der uitgeloten en niet ingewisſelde kans-biljetten en uitgeſtelde ſchuld.

Er zal opening van het tot voorsz. einde benoodigde aan de Algemeene Rekenkamer, bij het aanbod tot regisſtratie der nieuwe ſchuldbekentenisſen, worden gegeven.

Voorſchriften omtrent de nationale werkelijke ſchuld en de wijze van rentebetaling derzelve.

37. De zorg voor de halfjarige rentebetaling der nationale werkelijke rentegevende ſchuld wordt, aanvankelijk met den 1ſten Julij 1823, opgedragen aan het Amortiſatie-Syndikaat.

Te dien einde zal de ſom van *f* 15,650,000, in de tienjarige begrooting voor de intresten van de werkelijke rentegevende ſchuld begrepen, jaarlijks door 's Rijks ſchatkist aan het Amortiſatie-Syndikaat worden uitgekeerd, en zulks telken halfjare vóór den verſchijndag der renten.

38. Ten einde aan de deelhebbers van de nationale ſchuld, die in verafgelegen provinciën woonachtig zijn, eene gemakkelijker gelegenheid tot het ontvangen hunner renten te verſchaffen, en alzoo de deelneming aan de nationale werkelijke rentegevende ſchuld in dat gedeelte des Rijks aannemelijker te maken, zal er een bijboek dier ſchuld worden aangelegd en te Brusſel gevestigd, dat met het te Amſterdam gehouden wordende grootboek een geheel zal uitmaken.

Het dubbel van dat bijboek zal te Amſterdam, ter behoorlijke controle, door de adminiſtratie van het grootboek worden gehouden, en zal het bijboek te Brusſel altoos geſloten worden, veertien dagen vóór het begin der rentebetaling te Amſterdam.

39. Bij het grootboek te Amſterdam zal de rentebetaling altijd beginnen met den 1ſten Januarij en 1ſten

Vergadering der Staten-Generaal. Julij van elk jaar; en zullen zoodanige ſchikkingen getroffen worden, dat deze rentebetaling in de eerſte helft van elke dier beide maanden kan afloopen.

40. De ſchuldeiſchers, die op het bijboek ingeſchreven zijn, zullen, even als die, welke op het grootboek te Amſterdam zijn ingeſchreven, hunne vervallen renten bij het grootboek te Amſterdam kunnen ontvangen; doch, indien zij zulks niet mogten verkiezen, zullen hunne renten te Bruſsel worden voldaan.

Tot dat einde zal, met den 16den van den maand, waarin de renten te Amſterdam betaald worden, te Bruſsel een begin met de rentebetaling worden gemaakt en dezelve in veertien dagen moeten afloopen.

Amortiſatie der Nationale ſchuld en voorzieningen, nopens het beheer en de rekening van het Amortiſatie-Syndikaat.

41. Behalve de gewone overweging der ſchuld, die, ingevolge art. 199 der Grondwet, jaarlijks moet plaats hebben, zal de ſchuld, te beginnen met het jaar 1829, om de tien jaren meer bijzonder in overweging worden genomen, bij gelegenheid der vaſtſtelling van de eerſte afdeeling der begrooting van ſtaats-behoeften over een tienjarig tijdvak.

41. Bij de jaarlijkſche overweging der ſchuld zal, te beginnen met den jare 1824, aan de Staten-Generaal opgave worden gedaan van de hoeveelheid der ingewisſelde uitgeſtelde ſchuld, kansbiljetten en ſchuldbekentenisſen van het Syndikaat der Nederlanden, en tevens, opening worden gegeven van den inkoop van ſchuld, die uit de daartoe voorhanden gelden heeft plaats gehad tot aan de afſluiting der rekening van het Amortiſatie-Syndikaat, en zal tevens aan de Staten-Generaal eene raming worden overgelegd der gelden, die het Amortiſatie-Syndikaat, naar aanleiding van art. 46 dezer wet, zal vermeenen, in het volgend jaar, tot verderen aankoop van ſchuld te kunnen beſteden.

43. Door eene wet zal vervolgens bepaald worden, welke hoeveelheid der voorhanden gelden tot aankoop van ſchuld zal worden beſtemd; die inkoop zal ſucceſſivelijk, en zoo veel mogelijk in gelijke hoeveelheden, geſchieden, zoodanig, dat, in ieder kwartaal, een vierde gedeelte der tot inkoop beſtemde ſom beſteed worde.

44. Bij de bijzondere tienjarige overweging der ſchuld, zal door eene wet worden bepaald, of, en in hoeverre

in de inkomſten, die aan het Amortiſatie-Syndikaat aangewezen zijn, eene verandering zal plaats hebben; de alsdan aan het Amortiſatie-Syndikaat aan te wijzen inkomſten zullen wederom voor een tienjarig tijdvak worden vastgeſteld, en een deel der tienjarige begrooting uitmaken. Vergadering der Staten-Generaal.

45. Gelijktijdig zal door eene wet bepaald worden, of, en zoo ja, hoeveel van de ingekochte ſchuld zal worden vernietigd, terwijl het amortiſatie-ſyndikaat, ten opzigte van dat gedeelte, hetwelk niet zal worden vernietigd, gelijke regten zal behouden als alle overige ſchuldeiſchers van het Rijk.

De renten, welke het Amortiſatie-Syndikaat daarvan genieten zal, zullen tot nieuwen inkoop van ſchuld worden gebezigd.

46. Jaarlijks zal er eene zamenroeping plaats hebben van alle de leden van het Amortiſatie-Sydikaat, even als voor het Syndikaat der Nederlanden ingevolge de wet van den 11den November 1815, is geſchied.

In deze vergadering zal de rekening voorgelegd en voorloopig geſloten, alsmede de ſom bepaald worden, die in het volgend jaar tot inkoop van ſchuld zoude kunnen worden gebruikt.

47. Van den afloop dezer algemeene vergadering, zal, door het Amortiſatie-Syndikaat, aan Ons berigt worden gegeven, met overlegging der voorloopig afgeſlotene rekening.

48. De rekening van het Amortiſatie-Syndikaat zal, door Ons, met oplegging van geheimhouding, worden geſteld in handen van eene kommisſie van zeven perſonen, zamengeſteld, zoo als ten aanzien van de rekening der Amortiſatie-kas, bij de wet van 12 Januarij 1816, is bepaald, uit de eventuële voorzitters der beide Kamers van de Staten-Generaal, twee leden van den Raad van State, en drie leden van de Algemeene Rekenkamer, alle vijf telkens door Ons te benoemen; zullende die rekening vervolgens door de drie laatstgenoemden, naar aanleiding van art. 19 der, bij de wet van 21 Junij 1820 (*Staatsblad* N°. 15), gearreſteerde inſtructie voor de Algemeene Rekenkamer, worden opgenomen en geſloten.

43. Te beginnen met het jaar 1829, en vervolgens alle tien jaren, zal aan de Staten-Generaal opening gegeven worden van den ſtaat van het Amortiſatie-Syndikaat, die vervolgens algemeen bekend gemaakt en voor een ieder verkrijgbaar geſteld zal worden.

Vergadering der Staten-Generaal.

Op den 11den November geſchiedde aan de Kamer mededeeling eener Koninklijke boodſchap, ten geleide eener ConceptWet, tot onderwerp hebbende den 12den Titel van het Burgerlijk Wetboek, over de registers van den burgerlijken ſtand, waaromtrent de Centrale afdeeling haar rapport in de maand Januarij des volgenden jaars uitbragt.

B. Wetboek. B. I. T. 12.

Dispenſatiën.

Voorts werd in dezelfde zitting door den Voorzitter ter kenniſse der leden gebragt een lijst van de door Z. M. verleende dispenſatiën, gedurende de afwezendheid van H. Ed. Mogenden.

Belasting op het gemaal.

In de zitting van den 18den werd gelezen eene boodſchap des Konings, houdende het volgende:

Volgens de ſpeciale wetten op het Gemaal en het geſlagt (*Staatsblad* N°. 31 en 36) is de accijns eerst dan verſchuldigd, als het graan ter molen wordt gebragt, en als het vee zal worden geſlagt.

Ten einde voor te komen, dat, bij de invoering dezer wetten, de voorraad, waarvan men zich vóór dat tijdſtip zoude kunnen voorzien, aan de accijns onttrokken, dezelve voor het eerſte jaar, ten werkelijken nadeele van de ſchatkist ontdoken, en de vermogende ten koste van den onvermogenden, die geenen voorraad kan opdoen, bevoordeeld worde, zijn voorbijgaande wettelijke bepalingen noodzakelijk bevonden; ook is het belangrijk voorgekomen, na de invoering van het nieuw financiëel ſtelſel, de regtspleging op het ſtuk der middelen op een' eenparigen voet te doen plaats hebben, en dienvolgens de verordeningen, bij de algemeene wet voor de heffing der regten van in-, uit- en doorvoer en van de accijnſen, (*Staatsblad*, N°. 38) vastgeſteld, en de nog beſtaande middelen toepasſelijk te maken.

Tot bereiking dier oogmerken ſtrekt het ontwerp van wet, hetwelk Wij hier nevens aan U Edel Mog. aanbieden.

De Centrale afdeeling bragt, wegens de bij deze Koninklijke boodſchap ingezonden Concept-Wet, haar rapport uit op den 14den December, behelzende eenige weinige nieuwe aanmerkingen door de afdeelingen gemaakt, nadat de vorige deels tot eenige veranderingen in de eerſte redactie deels tot onder-

derſcheidene antwoorden van het Gouvernement hadden aanleiding gegeven, welke gedrukt zijnde ter kennis der leden werden gebragt (1). — Op den dag der beraadſlagingen, zijnde den 19den December, voerden onderſcheidene redenaren het woord, wordende het ontwerp verdedigd door de heeren *Liefmans* en *Arntzenius*, en beſtreden door de heeren *Dotrenge*, *de Stasſart* en *Fabry Longrée*. Na een betoog des Ministers van 's Rijks ontvangſten, tot oploſſing van onderſcheidene bedenkingen, werd de Wet in omvraag gebragt en met eene meerderheid van 72 ſtemmen tegen 27 aangenomen. De bekrachtiging der Eerſte Kamer kwam in met het volgend jaar, zijnde de Wet op den 24ſten December bevorens uitgevaardigd.

Vergadering der Staten-Generaal.

Regt van Patent.

In afwachting, dat de ordonnantie op het regt van Patent, in haar geheel, overeenkomſtig Art. 2, I. § c. der Wet van den 12den Julij 1821 (2) zoude kunnen worden herzien, werd door den Koning, ten einde al aanſtonds zoodanige wijzigingen en uitbreidingen, in den geest dier Wet, daar te ſtellen, als voor de nijverheid voordeelig en dadelijk uitvoerbaar waren, een ontwerp van Wet toegezonden, bij eene Koninklijke boodſchap van den 11den November, verklarende Z. M. te vertrouwen: „dat H. Ed. Mogende, door de aanneming van hetzelve, gaarne met Hoogstdenzelven zouden medewerken om, in het algemeen, den last der Patentpligtigen met meer dan een vierde te verminderen, en nog daarenboven eenige bedrijven bijzonderlijk te gemoet te komen." — Het ontwerp, benevens eene daarbij gevoegde memorie van toelichting, aan de afdeelingen verzonden zijnde, werd haar rapport deswege

(1) De Concept-wet, benevens de veranderingen in dezelve gemaakt, worden gevonden in de Staatscour. No. 279 en 302.

(2) Jaarb. 1821. St. I. bl. 155. Wegens de heffing van dit regt waren in de vorige bijeenkomst, bij wijze van petitie, onderſcheidene bezwaren aan de Kamer ingeleverd.

Vergadering der Staten-Generaal. insgelijks eerst in de maand Januarij des volgenden jaars ter tafel gebragt.

Nieuwe benoeming voor de Rekenkamer. Op den 2den December had, ingevolge de bepaling der grondwet en overeenkomſtig het reglement der Kamer, de benoeming plaats van een drietal kandidaten, ter vervulling eener opengevallene plaats bij de Algemeene Rekenkamer, door het overlijden van den heer *de Perponcher*, waarvan op den 24ſten October kennisgeving was geſchied. Na onderſcheidene ſtemmingen en herſtemmigen werden als zoodanig op de lijst geplaatst: als eerſte kandidaat de heer *M. B. H. W. Geyers*, Referendaris bij den Raad van State; als tweede kandidaat de heer *X. Willems*, Eerſte Komies bij de Rekenkamer, en als derde kandidaat de heer *J. W. Huijſsen van Kattendijke*, Kamerheer van Z. M. — De aldus opgemaakte lijst der drie kandidaten aan Z. M. door een deswege benoemde Kommisſie aangeboden zijnde, deed de heer *Dijckmeester*, op den 14den December, namens dezelve verſlag wegens het volbrengen van den aan haar opgelegden last, zijnde door Z. M., blijkens eene Koninklijke boodſchap van den 4den, tot den opengevallen post benoemd de heer *M. B. H. W. Geyers*.

Nieuw Lid der Eerſte Kamer. Z. M. benoemde den Ridder *B. de Bonis* tot Lid van de Eerſte Kamer der Staten-Generaal.

Rekwest van den heer *van Bolte*. De Kommisſie tot de verzoekſchriften bragt op den 19den rapport uit, wegens het rekwest van den heer *van Bolte*, Concierge van het Stadhuis te Bruſſel, ter bekoming eener ſchadeloosſtelling van *f* 300 voor de moeite, welke hij gehad had, gedurende den tijd dat de Kamer in het jaar 1821 aldaar hare Vergaderingen had gehouden, terwijl de Kommisſie voorſtelde dit ſtuk ter griffie neder te leggen. — De heer *Barthélémy* deed opmerken, dat de rekwestrant geen regt had op eene ſchadevergoeding en dat, zoo er eene mogt gegeven worden, het niet aan den Concierge van het Stadhuis, maar aan de regering der ſtad Bruſſel zoude ſtaan, dezelve te vragen, weshalve hij verzocht, dat de Vergadering

op dat rekwest overging tot de orde van den dag, waarmede zich de Vergadering vereenigde. Vergadering der Staten-Generaal.

In de zitting van den 21ſten werd, bij eene Koninklijke boodſchap, ingezonden eene nadere redactie der Concept-Wet, houdende den 15den titel van het Burgerlijk Wetboek, over de vaderlijke magt handelende. — De uitſlag wegens het plaats gehad hebbend onderzoek werd, benevens die van eenige andere titels, eerst in de maand Februarij daaraanvolgende ter algemeene kennisſe gebragt. B. Wetboek, B. I, T. 15.

Behalve de boven door ons medegedeelde benoemingen werden insgelijks door Z. M. benoemd tot referendaris der eerſte klasſe Mr. *V. J. M. du Bois*; — tot referendaris der tweede klasſe, de heer *de Kruijf de Gontreuil* en *W. J. Piepers*. Hooge benoemingen.

De heer Mr. *J. G. de Mey van Streefkerk*, Staatsraad, belast met de directie der Staats-Sekretarie werd door Z. M. benoemd tot Hoogstdeszelfs Sekretaris van Staat.

De heer Mr. *H. van Stralen*, Kommandeur der Orde van den Nederlandſchen Leeuw en lid der Eerſte Kamer van de Staten-Generaal, overleed te 's Gravenhage, op den 6den November, in eenen ouderdom van 71 jaren. Dood van den heer *van Stralen*.

Op den 26ſten daaraanvolgende overleed mede te Brusſel, in eenen zeer hoogen ouderdom, de Staatsraad *Limpens*, Ridder der Orde van den Nederlandſchen Leeuw, en lid van de Kommisſie voor den Roomsch-Katholieken Eeredienst. Van den heer *Limpens*.

De hierboven door ons aangehaalde ſtatuten der Naamlooze Maatſchappij, te Brusſel op te rigten, ten gevolge van het Koninklijk beſluit van den 28ſten Augustus (1), en aan welke thans de naam eener Algemeene Nederlandſche Maatſchappij ter begunſtiging van volksvlijt werd toegekend, kwamen Statuten der Naamlooze Maatſchappij.

(1) Boven bl. 98. Beſluit, houdende Statuten der Naamlooze Maatſchappij, Staatsc. 1823, N°. 4.

ter algemeene kenniſſe, kort na de uitvaardiging der drie financiële Wetten van den 27ſten December, zijnde van den navolgenden inhoud:

EERSTE HOOFDSTUK.

Van de inſtelling, den naam en den duur der Maatſchappij, en van den kring harer werkzaamheden.

Art. 1. De Maatſchappij zal opgerigt worden te Bruſſel, onder den naam van *Algemeene Nederlandſche Maatſchappij, ter begunſtiging van de volks-vlijt.*

Zij zal beſtaan gedurende een tijdvak van 27 jaren, te rekenen van den dag der goedkeuring van deze ſtatuten, tot en met den 31ſten December 1849.

2. De Maatſchappij zal in hare handelingen nimmer inbreuk mogen maken op de voorregten, verleend, bij oktrooi van 25 Maart 1814, aan de Bank, te Amſterdam opgerigt, onder den naam van *Nederlandſche Bank.*

3. De Maatſchappij is gemagtigd om agenten en correspondenten in andere ſteden des Rijks te hebben, ten einde aldaar den kring harer werkzaamheden uit te breiden, maar zulks zal nooit plaats kunnen hebben dan onder de voorbehouding in het vorig artikel uitgedrukt.

4. De Maatſchappij zal trachten met de Nederlandſche Bank betrekkingen daar te ſtellen, welke het wederzijdſche voordeel der twee inrigtingen ten doel hebben.

5. De Maatſchappij heeft het regt van Biljetten op zigt, aan toonder, in contant geld betaalbaar, uit te geven. De tijdperken der creatie en der uitgifte van deze Biljetten; derzelver geheele beloop, altijd geregeld naar het bedrag van het werkelijk kapitaal der Maatſchappij; de waarde aan ieder biljet te geven, derzelver vorm en alle andere omſtandigheden hiertoe betrekkelijk, zullen nader bepaald worden, door een reglement, hetwelk de algemeene Raad der Maatſchappij, bij den aanvang der werkzaamheden en vervolgens wanneer zich daartoe redenen opdoen, aan de goedkeuring des Konings zal onderwerpen.

6. De Maatſchappij zal, vóór het eindigen van het tijdſtip, bij art. 1 bepaald, mogen ontbonden worden, bijaldien de meerderheid der deelnemers, bij elkander vereenigende drie vierden der akten, zulks mogten vragen.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Van het kapitaal der Maatſchappij.

Art. 7. Het fonds dezer Maatſchappij zal beſtaan uit vijf millioenen guldens, te weten:

1°. Uit de domeinen in natura, welke de Koning bij Hoogstdeszelfs beſluit van 28 Augustus, N°. 118, heeft toegewezen, om het primitieve fonds en de waarborg der Maatſchappij uit te maken, geſchat op 20 millioenen tegen de penning 40, van een zuiver inkomen van 500,000 guldens;

2°. Uit zestig duizend actiën of aandeelen, elk van vijf honderd guldens.

De Maatſchappij zal niet te min gerekend worden te beſtaan, zoodra er tien duizend actiën zullen genomen zijn; en dezelve zal alsdan hare werkzaamheden kunnen beginnen.

8. Ten einde meer uitgebreidheid aan hare handelingen te geven, zal de Maatſchappij zulks nuttig oordeelende, op haar primitief fonds, dat te dien einde tot onderpand en zekerheid zal verſtrekken, gelden mogen opnemen, ten beloope van een kapitaal, hetwelk, hetzij in eens, hetzij in verſchillende keeren opgenomen wordende, nimmer de ſom van 20 millioenen zal mogen overtreffen.

Deze geldleeningen zullen niet vermogen plaats te hebben dan met toeſtemming van de algemeene vergadering der deelnemers, en na dat vooraf de voorwaarden aan 's Konings goedkeuring zullen zijn onderworpen.

DERDE HOOFDSTUK.

Van de domeinen.

Art. 9. De Maatſchappij zal de vrije adminiſtratie hebben van de domeinen, die, volgens art. 7, een gedeelte van haar fonds uitmaken.

Zij zal daarvan de inkomſten en vruchten genieten, te beginnen met 1 Januarij 1823 ingeſloten.

Zij zal daarvan de lasten dragen, te rekenen van het zelfde tijdſtip.

10. De Maatſchappij zal de uitgeſtrektſte vrijheid bezitten, met betrekking tot de vervreemding dezer domeinen, zoo mede tot de bepaling der tijdſtippen, der wijze en der voorwaarden van deze vervreemdingen.

Zij zal echter een derde gedeelte van het Zeuniger-boſch (forêt de Soigne) door den Koning aan te wijzen, reſerveren, tot dat alle de overige domeinen zullen vervreemd wezen; en dan nog zal de vervreemding van dit gereſerveerde derde, ſlechts plaats kunnen hebben in een der beide volgende gevallen, nameliJk:

1°. Zoo het gebeurde, dat de prijs der andere vervreemde domeinen het beloop van twintig millioenen guldens niet bereikte;

2°. Indien, offchoon dit beloop bereikt ware, de Koning de vervreemding ook van dit overſchietende gedeelte, op voorſtel van den algemeenen raad, mogt goedkeuren.

In het eerſte geval, zal het voorſtel tot vervreemding, vooraf door de directie der Maatſchappij ter kenniſſe van den Koning moeten gebragt worden, en zal zij tevens daarbij overleggen eenen ſtaat der kapitalen, die de vervreemding der overige domeinen opgebragt heeft.

11. Alle de gedeelten der domeinen, het gereſerveerde derde van het Zeuniger-boſch, in het vorig artikel vermeld, daarvan niet uitgezonderd, welke, bij de ontbinding der Maatſchappij, niet tot geld gemaakt zullen wezen, zullen de eigendom der deelnemers blijven.

12. Tot op het tijdſtip der betaling van de twintig millioenen guldens, die den prijs der domeinen, in art. 7 vermeld, uitmaken, zal daarvan als intrest betaald worden, te weten:

Aan den Koning, den 31ſten December van elk jaar, te beginnen van en met 1823 tot 1849 ingeſloten, eene ſom van vijf maal honderd duizend guldens.

En daarenboven aan de amortiſatie-kas, of aan zulke andere inſtelling als deze zou mogen vervangen, op hetzelfde tijdſtip, te beginnen met 1825 ingeſloten, eene ſom van vijftig duizend guldens, welke vervolgens, van jaar tot jaar, met vijftig duizend guldens zal vermeerderd worden, tot dat dezelve het beloop van vijfmaal honderd duizend guldens zal bereikt hebben; op welk beloop de jaarlijkſche uitbetaling ſteeds bepaald zal blijven, tot aan de ontbinding der Maatſchappij.

Indien dringende en onvoorziene omſtandigheden, het zij de invordering van de opbrengst der domeinen, het zij derzelver vervreemding mogten belemmeren, dan zal de directie dezen toeſtand van zaken aan den Koning mogen openleggen, ten einde eene vermindering, in de

jaarlijkſche, aan de amortiſatie-kas te betalene ſommen, te verkrijgen.

13. Tot het tijdſtip harer ontbinding gekomen zijnde, zal de Maatſchappij, in 's Rijks ſchatkist, als den vollen prijs van alle de domeinen en om dezelven te vervangen, eene kapitale ſom ſtorten van twintig millioenen guldens.

Deze betaling zal geſchieden ter keuze van de Maatſchappij of in contant geld, of in publieke effekten, ten laste van den Staat, waarvan de jaarlijkſche renten een millioen guldens beloopen.

VIERDE HOOFDSTUK.

Van de actiën en deelnemers.

14. Alle perſonen, zoo ingezetenen des Rijks als vreemden, alsmede alle corporatiën, maatſchappijen, vereenigingen en publieke inſtellingen, die bevoegd zijn hunne regten uit te oefenen, of daartoe ſpeciaal zijn gemagtigd, zullen als deelnemers worden toegelaten.

15. De actiën zullen niet aan toonder kunnen geſteld worden. Zij zullen vertegenwoordigd worden door eene inſchrijving ten name op twee eensluidende registers der Maatſchappij: deze inſchrijving zal tot bewijs van eigendom verſtrekken.

De overdragt der actiën zal geſchieden of bij autentieke akten, behoorlijk op gemelde registers ingeſchreven, of ſlechts, door eene enkele verklaring in dezelfde registers geſchreven, en, zoo, door hem, die afſtand doet, als door dien, ten welken naam de afſtand plaats heeft, *of wel* door gemagtigden, hiertoe bij notariële procuratie ſpeciaal geautoriſeerd, geteekend. In het een en ander geval, zal van de overdragt melding gemaakt worden op de overgedragene actie, en de akten en volmagten, die daartoe gediend hebben, zullen in de archieven der Maatſchappij bewaard blijven.

16. Er zullen onderdeelen van actiën, elk van het beloop eener halve actie, of van twee honderd vijftig guldens, mogten uitgegeven worden. Deze halve actiën, onderſcheiden door *eerſte* en *tweede*, zullen het nummer dragen van de geheele actie, welke zij vertegenwoordigen. De beſchikkingen, in het vorig artikel vermeld, zijn allezins op deze halve actiën toepasſelijk.

17. Het beloop eener geheele actie zal moeten geſtort worden: de helft binnen acht dagen, te rekenen

van de inſchrijving; de wederhelft binnen de drie daarop volgende maanden.

Het beloop van eene halve actie moet in eens betaald worden binnen den zelfden termijn van acht dagen, te rekenen van die inſchrijving.

Eene actie zal gehouden worden voor *genomen* op de voorwaarden, in art. 7 vermeld, zoodra de helft daarop betaald zal zijn.

18. De houder van eene geheele actie, welke de betaling der tweede helft binnen den tijd van drie maanden, na de inſchrijving, niet gedaan zal hebben, zal het verlies ondergaan, *en* van zijne actie, *en* van de helft der door den kooper geſtorte ſom, zonder dat eenige akte of ſommatie noodig zij, aangezien men in verzuim geſteld wordt alleen door het verloop van den geſtelden tijd.

19. De betaling der actiën zal kunnen plaats hebben, of in contant geld, of in publieke effekten ten laste van den Staat. Deze effekten zullen nogtans niet aangenomen kunnen worden, dan tot den gemiddelden koers der beurze van Amſterdam of van Antwerpen, ter keuze van de directie op den dag der betaling, en voor zoo veel dezelve tot dien koers ten minſte 5 pCt. intrest 's jaars opbrengen.

20. Een deelnemer zal nimmer voor eenig verlies der Maatſchappij aanſprakelijk zijn, boven het beloop van zijn aandeel in dezelve.

VIJFDE HOOFDSTUK.

Van de handeling der Maatſchappij.

21. De Maatſchappij, wier doel is, om bij te dragen tot de bevordering, de ontwikkeling en der voorſpoed van landbouw, fabrijken en handel, zal echter in geen geval, noch onder eenig voorwendſel, andere approbatiën mogen doen, dan die, welke bij de wetten en bij hare ſtatuten toegeſtaan zijn.

Zij zal geen eigen-handel mogen drijven, dan in gouden en zilveren munt-materialen en ſpeciën.

22. Hare handelingen zullen beſtaan:

1°. In het disconteren van een iegelijk van wiſſelbrieven en andere commerciële effekten, aan order, op bepaalde vervaltijden. De maatſchappij zal echter het zoogenaamde circulatie-papier, beſtaande in wiſſelbrieven bij colluſie, zonder reëele oorzaak noch waarde uitgegeven, afwijzen.

2°. In het incasſeren, zoo voor partikulieren als voor publieke inrigtingen, van alle waarden haar ten dien einde overgegeven;

3° In het ontvangen, in rekening-courant, der gelden, die bij haar, hetzij door partikulieren, hetzij door publieke etablisſementen geſtort zullen worden; en in het voldoen der dispoſitiën, welke op haar zullen afgegeven, en der engagementen, welke ter harer domicilie verwezen zullen worden, beide ten beloope der geïncasſeerde ſommen.

4°. In het houden van eene rekening à depoſito, vooral gouden en zilveren baren, munten, enz., tegens de uitkeering van - zekere proviſie op de getaxeerde waarde van het gedeponeerde;

5°. In het doen van voorſchotten op de publieke en partikuliere effekten, mits eenen bepaalden vervaltijd hebbende, welke haar ter incasſering zullen gegeven worden;

6°. In het insgelijks verleenen van voorſchotten op de gouden en zilveren baren, munten, enz., die bij haar gedeponeerd zullen worden;

7°. In het geldſchieten op effekten, zoo publieke als partikuliere, op goederen en op grondeigendommen, die haar ten onderpand of tegens hypotheek zullen gegeven worden;

8°. In het uitgeven van certifikaten van alle de inſchrijvingen op het grootboek der werkelijke ſchuld, die de eigendom der Maatſchappij zullen worden;

9°. In het afgeven van intrestgevende promesſen op langen of korten tijd, ter keuze van hen, die, op deze wijze, zullen verlangen hunne gelden bij de Maatſchappij te plaatſen.

23. Geene commerciële effekten, aan order, zullen ter discontering aangenomen worden, dan behoorlijk van zegel voorzien en gewaarborgd.

Een gefailleerde, die niet gerehabiliteerd is, kan niet ter discontering toegelaten worden.

24. De disconto zal genomen worden naar rato van het getal dagen en zelfs van eenen dag, zoo dit geval plaats heeft.

25. De Maatſchappij zal nimmer, zonder voldoende zekerheid, eenig voorſchot mogen doen, noch voor het gouvernement, noch voor partikulieren.

ZESDE HOOFDSTUK.

Van de balans, de dividenden en de reſerve.

26. Op den 31ſten December van elk jaar, te beginnen met 1823, zullen de boeken der Maatſchappij geſloten worden en zal de directie de balans opmaken.

27. De balans, door de directie opgemaakt, zal aan het onderzoek der kommisſarisſen onderworpen worden, die eene maand zullen hebben, om dezelve te verifiëren en, daartoe termen vindende, goed te keuren.

Deze goedkeuring zal de directie verſtrekken tot volkomene decharge wegens haar beheer.

De verificatie geſchied zijnde, zal de algemeene raad het dividend bepalen, hetwelk op ieder actie zal uitgekeerd moeten worden.

28. Iedere actie zal een jaarlijkſchen intrest genieten van 5 pCt.

Bovendien zal er een jaarlijksch dividend plaats hebben, voor zoo veel de winſten der Maatſchappij het beloop overtreffen van den bepaalden intrest voor de deelnemers.

Op elk dividend zal één derde van deszelfs beloop moeten worden ingehouden als reſerve.

Van deze reſerve zal een afzonderlijk fonds gemaakt worden.

29. De bij het vorig artikel bepaalde intrest, zoo alsmede het aandeel van het dividend, dat aan elken deelnemer te goed komt, zullen bij de kas der Maatſchappij betaalbaar wezen te rekenen van den dag en de uren door de directie bepaald, die dezelve door de officiële dagbladen zal bekend maken.

30. De goedgekeurde balans zal gedurende acht dagen ter ſekretarie van de Maatſchappij ter viſie liggen van alle de deelnemers, welke als eigenaars van ten minſte vier actiën op de registers der Maatſchappij zijn ingeſchreven.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Van de adminiſtratie der Maatſchappij.

Art. 31. De Maatſchappij zal beheerd worden door:
Een' Gouverneur en zes Direkteurs,
Zij zal hebben
Een' Secretaris en een' theſaurier.
Het toevoorzigt is opgedragen aan negen kommisſarisſen.

32. Het getal der direkteurs zal, op voorſtel van den algemeenen raad en met de goedkeuring des Konings, ſucceſſivelijk of in eens gebragt kunnen worden van zes op negen; in welk geval het getal der kommisſarisſen mede ſucceſſivelijk of in eens, zal kunnen gebragt worden van negen op twaalf.

33. De gouverneur en de ſecretaris zullen altijd benoemd worden door den Koning, welke ook, onder de direkteurs, dien uit hun midden benoemen zal, die den gouverneur, bij overlijden, ziekte, afwezigheid of eenig ander beletſel zal vervangen. De Koning zal insgelijks den theſaurier verkiezen, uit een drietal kandidaten, hetwelk door den algemeenen raad zal opgemaakt worden.

34. De Koning zal de direkteurs benoemen uit eene drievoudige lijst, die Hoogstdenzelven door de algemeene vergadering der Maatſchappij zal aangeboden worden.

De kommisſarisſen zullen door dezelfde algemeene vergadering benoemd worden.

35. Om gouverneur, direkteur, kommisſaris, ſecretaris en theſaurier, der Maatſchappij te wezen, behoort men in het Rijk zijne vaste woonplaats te hebben en in het genot van zijne burgerlijke en ſtaatkundige regten te zijn.

Zij zullen hun verblijf in de ſtad Bruſſel moeten vestigen, en bovendien het bewijs leveren, bevorens in functie te treden, dat zij, op de registers der Maatſchappij, als eigenaars, ingeſchreven zijn, te weten:

De gouverneur, voor acht en veertig actiën;

Een direkteur, de ſecretaris en de theſaurier, voor vier en twintig actiën;

En elke kommisſaris voor twaalf actiën.

Alle deze actiën zullen onvervreemdbaar zijn zoolang voormelde perſonen hunne reſpective posten bekleeden en tot aan de goedkeuring der balans van hun laatſte dienstjaar.

36. De gouverneur en de direkteurs zullen de directie uitmaken en alle de belangen der Maatſchappij adminiſtreren, op den voet en de wijze bij de tegenwoordige ſtatuten bepaald, en zich overigens gedragen naar de wetten des Rijks.

37. De atributiën van den gouverneur en van de direkteurs; de loop en de orde der werkzaamheden der directie, zoo alsmede alle beſchikkingen, waarin bij deze ſtatuten niet voorzien is, zullen het voorwerp uitmaken van een huishoudelijk reglement, hetwelk de directie, onmiddelijk na hare inſtallatie, aan de goedkeuring des Konings zal onderwerpen.

38. De gouverneur, de direkteurs, de ſecretaris en de theſaurier zullen elk een traktement of honorarium, en de kommisſarisſen praeſentie-gelden, uit de kas der Maatſchappij genieten. Een ſpeciaal beſluit des Konings zal daarvan het beloop bepalen.

39. De functiën en attributiën der kommisſarisſen, voor zoo verre dezelve door deze ſtatuten niet bepaald worden, zullen ook het voorwerp zijn van het huishoudelijk reglement, aan de goedkeuring des Konings te onderwerpen.

40. De kommisſarisſen, vereenigd met den gouverneur en met de direkteurs, zullen den algemeenen raad der maatſchappij uitmaken. De kommisſarisſen zullen er praeſentie-gelden ontvangen.

41. De gouverneur zal den algemeenen raad kunnen bijeenroepen telkens als hij het goed zal vinden, en er de onderwerpen in overweging brengen, die hij voegzaam zal oordeelen in het belang der maatſchappij. Hij zal, buitendien, gehouden zijn, dezen algemeenen raad, bijeen te roepen, telken reize, dat de meerderheid der direkteurs of die der kommisſarisſen hem daartoe eene ſchriftelijke aanvrage zullen doen, met opgave van het onderwerp, hetwelk de gouverneur in dat geval gehouden zal zijn in overweging te brengen.

42. De Gouverneur zal het oppertoezigt hebben over alle de handelingen der Maatſchappij.

Hij zal bij de directie en den algemeenen Raad voorzitten. Geene voorwerpen zullen, noch in de eene noch in de andere vergadering, in deliberatie gebragt worden, tenzij de meerderheid der leden aldaar tegenwoordig zij. Alle beſluiten zullen bij meerderheid van ſtemmen genomen worden; ingeval van gelijke ſtemmen, zal die des gouverneurs beſlisſende zijn. De ſecretaris zal de pen voeren.

De gouverneur zal alle akten van adminiſtratie onderteekenen. Geene akte noch deliberatie, hetzij van de directie, hetzij van den algemeenen raad, zal ten uitvoer mogen worden gebragt, tenzij dezelve met de handteekening des gouverneurs voorzien zijn.

Hij alleen zal ook, namens de maatſchappij, alle contracten en overeenkomſten, die zij mogten ſluiten, onderteekenen, alsmede de correspondentie voeren, naar hetgeen deswege door het huishoudelijk reglement zal bepaald zijn.

43. De geregtelijke actiën, als eiſcher en als verweerder, zullen ter diligentie van den gouverneur, in naam der directie, vervolgd worden.

44. Alle andere attributiën, regten, prerogativen en verpligtingen van den gouverneur zullen in het huishoudelijk reglement vermeld worden.

45. Geen der adminiſtrateurs, welke ook zijne kwaliteit en functie zijn moge, zal voor iets anders aanſprakelijk wezen, dan voor de uitvoering van den laſt, die hem door de maatſchappij is opgedragen, zonder ten gevolge daarvan eenige perſoonlijke verpligting wegens de verbindtenisſen der maatſchappij aan te gaan.

46. Alvorens in functie te treden, zullen alle de leden, welke de adminiſtratie uitmaken, den volgenden eed afleggen, de gouverneur in handen des Konings; de direkteurs, kommisſarisſen, ſecretaris en theſaurier, in handen des gouverneurs, „ van wel en getrouwlijk de „ zaken der maatſchappij te beſturen, overeenkomſtig „ hare ſtatuten en reglementen, en onder de geheimhouding van al de handelingen."

47. De directie der maatſchappij zal alle de geëmplooijeerden benoemen tot derzelver dienst, zoo in hare bureaux als overal elders benoodigd. Hun getal en functiën zullen bij het huishoudelijk reglement bepaald worden.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

Van de algemeene vergadering der Maatſchappij, de voorſtelling der kandidaten tot Direkteurs, en de benoeming der kommisſarisſen.

Art. 48. Alle de deelnemers gezamenlijk zullen vertegenwoordigd worden door den gouverneur en de zestig onder hen, welke ſedert zes maanden ingeſchreven zullen zijn voor het grootſte getal actiën. Ingeval van gelijkheid in het getal van actiën zullen de eerst ingeſchrevenene den voorrang hebben.

Deze zestig deelnemers zullen met den gouverneur de algemeene vergadering der maatſchappij uitmaken.

Om lid van deze vergadering te wezen, behoort men ingezeten des Rijks te zijn en het genot te hebben van zijne burgerlijke en ſtaatkundige regten.

Niemand kan door een' gemagtigde aan deze vergadering deel nemen noch zijn ſtemregt in dezelve uitoefenen, dan alleen de Koning en de Prinſen en Prinſesſen van het Koninklijk Huis, indien Hoogstdezelve deelnemers wierden.

De gouverneur is van regtswege voorzitter van de algemeene vergadering.

49. De algemeene vergadering zal van regtswege bij-

eenkomen, den eerſten maandag in April van elk jaar, om rekening te hooren doen van alle de operatën, welke plaats gehad hebben, gedurende het jaar, dat den 31ſten December te voren verſchenen is.

50. De algemeene vergadering zal zich nooit kunnen vereenigen dan in de gevallen, en om de redenen, welke ſpeciaal bij de ſtatuten en reglementen vermeld zijn.

51. De algemeene vergadering zal de kandidaten tot de functiën van direkteur en kommisſarisſen verkiezen, bij hoofdelijke ſtemming en volſtrekte meerderheid van ſtemmen.

Indien de eerſte ſtemopneming geene volſtrekte meerderheid oplevert, zal men tot eene tweede hoofdzakelijke ſtemming overgaan.

Levert deze tweede ſtemopneming mede geene volſtrekte meerderheid op, zal er eene eindelijke ſtemopneming plaats hebben tusſchen twee perſonen, welke bij de tweede ſtemopneming de meeste ſtemmen zullen vereenigd hebben.

Bijaldien het gebeurde, dat bij de tweede ſtemopneming verſcheidene perſonen eene gelijke meerderheid van ſtemmen verkregen, zal het lot tusſchen hen beſlisſen.

Hij, welke bij ſtemopneming de meerderheid verkregen zal hebben, zal verklaard worden verkozen te zijn.

Zoo er alsdan nog gelijkheid van ſtemmen plaats had, zou hij, dien het lot aanduidde, gekozen wezen.

52. Een der direkteurs en drie der kommisſarisſen zullen elk jaar aftreden. De eerſte aftreding zal echter geene plaats hebben dan met den 31ſten December 1824. Het lot zal de orde van deze aftredingen bepalen in eene vergadering van den Algemeenen Raad, die zich te dien einde vereenigen zal den tweeden maandag van November 1824.

In het vervolg en na het afloopen van deze eerſte beurtrol, zal de aftreding plaats hebben naar ouderdom van dienst. De aftredende leden zullen onmiddelijk kunnen herkozen worden.

53. Indien het getal der direkteurs en der kommisſarisſen vermeerderd wierd boven de primitive bepaling, in art. 31 vermeld, zal het hier bovenſtaande artikel in diervoege worden gewijzigd, als men raadzaam oordeelen zal.

De wijzliging zal, wanneer daartoe overgegaan wordt, te gelijker tijd, op denzelfden voet en door dezelfde beſchikking geſchieden, als de vermeerdering van het getal direkteurs en kommisſarisſen.

54. De algemeene vergadering zal zich elk jaar, te beginnen met 1824, vereenigen op den 3den maandag der maand November, ten einde over te gaan tot de keuze van de drie kandidaten, om den aftredenden direkteur te vervangen. Zoo, in de eerſte negen maanden des jaars, de post van eenen direkteur, door dood, afſtand of door eenige andere oorzaak, mogt openvallen, zal de gouverneur de algemeene Vergadering buitengewoon bijeen roepen, ten einde de drie kandidaten te kiezen, welke den Koning moeten aangeboden worden, ter benoeming van de vakante direkteurs-plaats.

55. Zoo dikwijls de benoeming van eenen direkteur aanleiding geven zal, om eenen kommisſaris te kiezen, zal de gouverneur de algemeene Vergadering bijeen roepen onmiddellijk nadat hem de keus van den direkteur bekend zal zijn, ten einde over te gaan tot de keus van den kommisſaris. Hij zal deze Vergadering ook bijeen roepen, om eenen kommisſaris te vervangen, wiens plaats, gedurende de eerſte negen maanden des jaars, door dood, afſtand, of eenige andere oorzaak open vallen mogt.

56. De direkteurs en kommisſarisſen, die benoemd zullen worden om anderen te vervangen, welke opgehouden hebben ſunctiën te vervullen, voor den gewonen tijd hunner aftreding, zullen ſlechts benoemd worden voor den tijd, dat zij, die aldus vervangen worden, nog in ſunctie zouden hebben moeten blijven.

57. Het dienstjaar der direkteurs en der kommisſarisſen zal gerekend worden van den eerſten Januarij tot den 31ſten December beide ingeſloten.

NEGENDE HOOFDSTUK.

Algemeene beſchikkingen.

Art. 58. Alle betalingen zullen geſchieden in kontant geld en in ſpeciën, gangbaar volgens de wetten des Rijks. Biljetten aan toonder zullen hier ſlechts toe gebruikt worden, met toeſtemming der genen, die de betaling vragen.

59. Indien eenige gebeurtenis, ſtaatkundige of andere, welke het ook zijn mogte, de veiligheid der maatſchappij in gevaar bragt, en hare verplaatſing naar elders dan de ſtad Brusſel noodzaakte, zal deze verplaatſing ſlechts kunnen geſchieden met goedkeuring des Konings, op het ſtellig voorſtel van den algemeenen raad.

60. Al hetgene betrekking heeft op de veiligheid der Maatſchappij of tot dezelve bevorderlijk kan zijn, zal uitdrukkelijk aan het burgerlijk en militair gezag worden aanbevolen, en bijzonder aan de regering en aan den militairen kommandant van Bruſſel, welke des vereischt wordende op de eerſte aanvraag van den Gouverneur of deszelfs plaatsvervanger den ſterken arm en alle hulp zullen verleenen.

61. Aan den Koning wordt uitdrukkelijk voorbehouden de magt om alle handelingen der Maatſchappij te beletten of te ſchorſen, welke Hoogstdezelve mogt vinden ſtrijdig te zijn met de veiligheid of met de belangen van het Rijk.

TIENDE HOOFDSTUK.

Tranſitoire beſchikkingen.

Art. 62. Het eerſte maatſchappelijk jaar zal beſtaan in het tijdvak, begrepen tusſchen den dag der inſtelling van de Maatſchappij, en den 31ſten December 1823, beide ingeſloten.

63. Voor de eerſtemaal zal de Koning, behalve den gouverneur en de ſecretaris, ook nog benoemen de zes direkteurs en den theſaurier.

Insgelijks zal de Koning ook voor de eerſtemaal de direkteurs benoemen, met welke men beſluiten mogt, het getal der zes te vermeerderen, waaruit de primitieve adminiſtratie moet worden zamengeſteld.

64. Zoodra de Maatſchappij, overeenkomſtig art. 7, haar beſtaan zal hebben verkregen, zal de directie die genen convoceren, welke regt hebben de gezamentlijke deelnemers te vertegenwoordigen, ten einde tot de keus der kommisſarisſen over te gaan.

65. De perſonen, welke voor de eerſte maal tot de functiën van gouverneur, direkteurs, kommisſaris, ſecretaris en theſaurier geroepen worden, zullen elk drie maanden tijd hebben, van den dag hunner benoeming, om het kapitaal te ſtorten, waarvoor zij deelhebbers in het fonds der Maatſchappij zijn moeten; onder verpligting, om van deze deelneming aan den algemeenen Raad voor den bepaalden termijn te doen blijken bij gebreke waarvan zij oogenblikkelijk hunne functiën zullen moeten ſtaken en verlaten.

LAATSTE ARTIKEL. De tegenwoordige ſtatuten zullen niet kunnen vermeerderd, gewijzigd of veranderd worden,

den, ten zij met de goedkeuring des Konings, op het voorſtel van den algemeenen raad der deelhebbers.

Alle deze artikelen waren goedgekeurd bij Koninklijk beſluit van den 13den December, houdende, in Art. 2, dat Z. M. aan de deelnemers in deze Maatſchappij Hoogstdeszelfs perſoneele waarborg verleende, op de jaarlijkſche intrest van 5 pCt., bij Art. 28 der Statuten voorkomende. — Daar de ſchikkingen echter voor het lokaal en voor de organiſatie der bureaus van de Maatſchappij nog niet voleindigd waren, zoo konden hare werkzaamheden eerst met den 1ſten Februarij 1823 eenen aanvang nemen. In dien tusſchentijd werden voor een iegelijk, die genegen was, deelnemer in deze Maatſchappij te worden, bij de regeringen en voornaamſte Notarisſen en Kooplieden van de ſteden des Rijks, gedrukte modellen van aanvraag verkrijgbaar geſteld, om daarin het getal actiën, dat verlangd werd, aan te vullen, welke aanvragen regtſtreeks moesten worden toegezonden aan den Gouverneur der Maatſchappij te Bruſſel.

Door Z. M. werd benoemd de Minister van Staat Jhr. *O. Repelaer van Driel* tot Gouverneur der Algemeene Nederlandſche Maatſchappij ter begunſtiging van de volksvlijt; de heeren *F. L. L. Rittweger Sauvage*, *F. Op den Bergh*, *L. J. Delvaux de Saive*, *Caroly*, *H. Cattoir* en *C. Morel* tot Direkteuren der voornoemde Maatſchappij, en *C. Beerenbroek* tot Secretaris. Benoemingen.

Ten aanzien der financiële aangelegenheden des Rijks, aan welker bevordering wij de wetgevende Vergadering zulk eenen aanmerkelijken tijd zagen toewijden, hebben wij, voor dit jaar, nog het volgende te vermelden.

Bij de algemeene Directie der Ontvangſten werd de heer *H. van Rooijen*, Staatsraad in buitengewonen dienst, benoemd tot Adminiſtrateur voor de comptabiliteit. Benoeming voor de Financiën.

Beſluit van 7 Februarij, wegens tol-len. (Staatsbl. No. 4.)

Voorts werd door Z. M. omtrent de voldoening der tol-gelden op de groote en provinciale wegen des Rijks, op den 7den Februarij, het navolgend beſluit genomen:

Art. 1. Niemand zal de betaling van het Tolgeld aan de opgerigte tolpalen mogen weigeren, volgens het beſtaande tarief, waarvan aan hem, zoo hij zulks mogt verlangen, door den tolpachter inzage zal moeten worden gegeven.

2. Ingeval van tegenſpraak of verſchil, zal het bedrag van het gevorderde tolgeld, op de kwitantie, bij een pachter of tolgaarder moeten worden geconſigneerd, met aanwijzing van een domicilium in de provincie.

3. Alle weigering of bedrog in de betaling of conſignatie van het tolregt, of in de opgave van een domicilium bij art. hiervoren vermeld; alle bedrog door afſpanning van paarden als anderzins begaan zal geſtraft worden met eene boete gelijk aan vijftigmaal het verſchuldigde regt; alle beſchadiging, beleediging of gewelddadigheid, gedaan aan een Tolkantoor, zal worden geſtraft met eene boete van *f* 10 tot *f* 100, of eene gevangenis van ten minſte één en ten langſte veertien dagen, of met boete en gevangenis, ingevolge de Wet van den 6den Maart 1818 (Staatsbl. N°. 12), onverminderd de vergoeding van ſchaden en interesſen, en de eventuële toepasſing der ſtrafwetten.

4. Het verſchuldigde tolregt voor postrijtuigen en postpaarden, zoowel voor het gaan als terugkomen, zal aan den postmeester te gelijk met het postgeld moeten worden betaald.

5. Voor geene rijtuigen zullen meer dan acht paarden mogen worden geſpannnen, dan bij het beklimmen van ſteile hellingen, die over het algemeen vijf duim per elle lengte te boven gaan, mitsgaders bij het transport van onverdeelbare voorwerpen, of bij ſlechtheid van den weg, veel gevallen ſneeuw of andere onvoorziene, gebiedende omſtandigheden; in al de laatstgemelde gevallen zullen de voerlieden moeten voorzien zijn van eene ſchriftelijke autoriſatie van de administratie der wegen, of van het hoofd van het beſtuur der plaats, waar zij zich mogten bevinden, alles op boete bij de Wet van 8 Maart 1814 (Staatsbl. N°. 12) bepaald.

6. Degenen, wier rijtuigen of paarden dikwerf een gedeelte des wegs pasſeren, zullen zich aan de tolien kunnen abonneren, naarmate van den afſtand, welke gewoonlijk door hen wordt afgelegd.

Uitvaardiging van onderſcheidene belasting-wetten.

Gedurende de maanden Junij, Julij en Augustus geſchiedde de uitvaardiging der onderſcheidene belasting-wetten, daargeſteld ten gevolge der Wet van den 12den Julij des vorigen jaars. — De beſchikkingen te dezen aanzien, aan welke achtervolgens kracht van Wet verleend werd, betroffen de belastingen op het perſoneel, die op de wijn, ſuiker, buitenlandsch gedisteleerd, het geſlacht, de binnenlandſche bieren en azijnen, het zout, het gemaal, het binnenlandsch gedisteleerd, alsmede de in-, uit- en doorvoer en het tonnengeld der zeeſchepen, welk laatſte onderwerp, tevens met de bepalingen over de heffing der regten van de accijnſen, in eene Wet begrepen was (1). Daar derzelver uitvoerigheid alhier de overname verbiedt, zoo vergenoegen wij ons met eene verwijziging tot gemelde Wet van den 12den Julij, door ons vroeger in derzelver geheel medegedeeld, en tot grondſlag van het geheele ſtelſel ſtrekkende, hetwelk naderhand, in de afzonderlijke Wetten, ſlechts aan meer bepaalde voorſchriften, inzonderheid wat de wijze der heffing betreft, is onderworpen, blijvende de hoegrootheid der belasting bepaald als in de Wet van 12 Julij. — Alleenlijk meenen wij, te dezen opzigte, eene uitzondering te moeten maken, wat betreft de Wet eene belasting, onder den naam van perſoneel, invoerende, alsmede ten opzigte der generale Wet, over de heffing der regten van In-, Uit- en Doorvoer, de Accijnſen en het Tonnengeld der zeeſchepen, zoowel uithoofde van de meer algemeene belangrijkheid der daarin vervatte bepalingen, als uit aanmerking van het geſchiedkundig verband tusſchen deze en vroegere beſchikkingen, door ons op eene volledige wijze medegedeeld.

Eerstgemelde dezer Wetten, van den 28ſten Junij gedagteekend, behelst de volgende bepalingen (2):

(1) Staatsbl. N°. 15, 20, 21, 30, 31, 32, 35—39.

(2) De formulieren, bij deze Wet gevoegd, worden mede gevonden in de Staatscour.

Wet van 28 Junij, nopens de belasting op het perſoneel. (Staatsbl. No. 15.)

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat bij de wet van den 12den Julij 1821 (*Staatsblad* N°. 9), artikel 2, onderdeel I, § *b*, is bepaald, dat in het ſtelſel van 's Rijks belastingen zal zijn begrepen eene direkte belasting op het perſoneel, berekend op de zes navolgende grondſlagen:

1°. De huurwaarde.
2°. De deuren en venſters.
3°. De haardſteden.
4°. Het mobilair.
5°. De dienstboden, en
6°. De paarden.

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verſtaan, gelijk Wij goedvinden en verſtaan, bij deze:

Van het bedrag der belasting.

Art. 1. De belasting op het perſoneel, vastgeſteld bij het 2de artikel, onderdeel I, § *b*, van de Wet van den 12den Julij 1821, zal worden geheven, op den voet in de volgende artikelen uitgedrukt.

EERSTE GRONDSLAG.

De huurwaarde.

2. De perſonele belasting op de huurwaarde zal bedragen *vier ten honderd* der jaarlijkſche onzuivere huurwaarde van alle woningen en gebouwen.

3. Onder deze woningen en gebouwen zijn begrepen alle woonhuizen, pakhuizen, bergplaatſen, loodſen, ſchuren, ſtallen, buitenhuizen, tuinhuizen en alle gebouwen, tot welk gebruik ook dienende.

De grond, waarop de gebouwen ſtaan, de ſtoepen, binnenplaatſen en pleinen der woningen en gebouwen, zijn algemeen onder de belasting begrepen, mitsgaders ook, voor zoo veel betreft de ſteden en de geagglomeerde huizen in de gemeenten ten platten lande, de tuinen en gronden, doch niet meerder dan tot de grootte van vijfmalen de oppervlakte der woningen en gebouwen waarbij zij gelegen zijn, en waartoe zij behooren.

4. Van de perſonele belasting op den eerſten grondſlag worden vrijgeſteld:

1°. Alle woningen beneden de *twintig guldens* jaarlijkſche huurwaarde, of, bij de week verhuurd wordende, beneden de *zestig cents* huurwaarde in de week.

2°. Alle fabrijken, trafijken, gebouwen, voor zoo verre dezelve niet dienen tot berging van gefabriceerde goederen, mitsgaders alle ſchuren en ſtallen van den landbouw, kerken, ſchoolgebouwen, geſtichten van publiek onderwijs en weldadigheid, en alle gebouwen voor den publieken Rijks, provincialen, ſtedelijken of plaatſelijken dienst.

De gedeelten echter dier gebouwen, welke worden bewoond, of tot andere dan de hierboven genoemde einden worden gebruikt, zijn aan de belasting onderworpen.

5. In de perſonele belasting naar den eerſten, tweeden, derden en vierden grondſlag zullen niet worden aangeſlagen eigenaars of huurders van huizen, welke door hen niet worden bewoond, al is het dat huisbewaarders of huisbewaarſters in dezelve zijn geplaatst, mits zich geen mobilair van den eigenaar of huurder in dezelve bevinde; zullende in dat geval dat gedeelte der woningen, hetwelk de huisbewaarder of huisbewaarſter bewonen, als afzonderlijke perceelen worden beſchouwd, en zij zelve, deswege, voor de vier eerſte grondſlagen als ſchatpligtigen worden beſchreven.

Wanneer daarentegen mobilair van den eigenaar of huurder zich in deze huizen bevindt, zullen dezelve als bewoond worden beſchouwd, en als zoodanig in derzelver geheel aan de perſonele belasting onderworpen zijn.

Eigenaars of huurders van huizen, welke een geheel jaar, dat is van den 1ſten Januarij tot den laatſten December van het afgeloopen jaar, zijn onbewoond geweest, al is het, dat zich daarin mobilair heeft bevonden, en waarvan de eigenaars of huurders de belasting voldaan hebben, zullen over het loopende jaar niet voor dezelve in de vier eerſte grondſlagen worden aangeſlagen, mits het jaar te voren deswege de belasting is betaald.

6. De belasting is verſchuldigd door de gebruikers der woningen en gebouwen, hetzij dezelve eigenaren daarvan zijn of niet.

7. De inwonende eigenaar of inwonende gebruiker eener woning, welke gedeelten van dezelve, kamers of

vertrekken, aan anderen verhuurt of afſtaat, zal de belasting van de geheele woning verſchuldigd zijn, behoudens zijn regt, om dezelve van de medebruikers, in evenredigheid van de belastbare huurwaarde dier gedeelten, kamers of vertrekken, te verhalen, voor zoo ver bij de huur-contracten daaromtrent geene andere bepalingen mogten zijn of worden gemaakt.

8. Gedeelten van woningen of kamers en vertrekken in woonhuizen, welke van den uitwonenden eigenaar of uitwonenden verhuurder worden in gebruik genomen, zullen als afzonderlijke perceelen worden beſchouwd, en zal de belasting door de gebruikers verſchuldigd zijn.

9. Woonhuizen en gebouwen of gedeelten van dien, welke niet dan bij de maand of bij de week worden verhuurd, zullen worden beſchouwd als door de eigenaars of verhuurders, offchoon uitwonende, zelve te worden gebruikt, en de belasting door hen verſchuldigd zijn, behoudens het regt, om dezelve van de huurders of gebruikers te verhalen, alles op den voet hier voren art. 7 uitgedrukt.

10. De eigenaars of verhuurders, welke in de bovengenoemde gevallen zelve de belasting verſchuldigd zijn, voor de gedeelten der woningen, die zij aan anderen hebben verhuurd, zullen het beloop der huurwaarde, welke minder dan *twintig guldens* jaarlijkſche of *zestig cents* wekelijkſche huur bedraagt, van de huurwaarde der geheele woning kunnen aftrekken en de belasting van de dan nog overblijvende huurwaarde verſchuldigd zijn.

11. De onzuivere huurwaarde der woningen en gebouwen zal moeten worden opgemaakt uit de vergelijking van den huurprijs van ſoortgelijke of het meest daarbij komende woningen en gebouwen in de plaats, waar dezelve zich bevinden.

12. Geene ſplitſing der huurwaarde zal worden toegeſtaan aan bij elkander inwonende kinderen, ouders, broeders of zusters.

TWEEDE GRONDSLAG.

De deuren en venſters.

13. Voor al de buitendeuren en venſters, welke in de huizen en gebouwen gevonden worden, en uitkomen op de ſtraten, plaatſen, hetzij groote of kleine tuinen,

vaarten of wateren, zal betaald worden naar het volgende tarief:

Deuren en venſters gelijkvloers en venſters der twee volgende verdiepingen:

In de gemeenten beneden de *vijf duizend* inwoners, voor iedere deur of venſter *veertig cents.*

In de gemeenten van *vijf duizend* tot beneden *tien duizend* inwoners, voor iedere deur of venſter *vijftig cents.*

In de gemeenten van *tien duizend* tot beneden *vijf en twintig duizend* inwoners, voor iedere deur of venſter *zestig cents*

In de gemeenten van *vijf en twintig duizend* tot beneden *vijftig duizend* inwoners, voor iedere deur of venſter *tachtig cents.*

In de gemeenten van *vijftig duizend* inwoners en daarboven, voor iedere deur of venſter *een gulden tien cents.*

Venſters der hoogere verdiepingen, mitsgaders deuren en venſters der kelders, voor zoo ver dezelve bewoond worden.

In de gemeenten beneden de *vijf duizend* inwoonders *veertig cents.*

In de gemeenten van *vijf duizend* inwoners en daarboven *vijftig cents.*

14. Met betrekking tot de klasſifikatie der gemeenten naar derzelver bevolking, zal ſlechts tot grondſlag genomen worden het getal inwoners, hetwelk in de te zamen getrokken huizen of de kom der gemeenten gevonden wordt, zonder daarbij te voegen de bevolking der huizen, die in de uitgeſtrektheid der gemeenten verſpreid zijn, en welke zullen gerangſchikt worden in de klasſe, tot welke de gemeente naar de bevolking van de kom der huizen behoort.

In alle gemeenten, welke uit verſchillende ſteden, dorpen of gehuchten beſtaan, zal de bevolking, welke in de te zamen getrokken huizen of de kom van iedere ſtad, dorp of gehucht gevonden wordt, voor elk derzelve afzonderlijk tot grondſlag der belasting worden genomen.

15. Van de perſoneie belasting op den tweeden grondſlag zijn vrijgeſteld:

1°. De deuren en venſters in woonhuizen, beneden de *twintig guldens* jaarlijkſche huurwaarde, of, bij de week verhuurd wordende, beneden de *zestig cents* huurwaarde in de week.

2°. De deuren en venſters, dienende om licht of lucht te geven op zolders, in kelders, en andere plaatſen, die niet tot woning van menſchen ſtrekken; voorts de deuren en venſters in fabrijken, traſijken, ſchuren en ſtallen, kerken, ſchool-gebouwen, geſtichten van publiek onderwijs en weldadigheid, en alle gebouwen voor den publicken Rijks, provincialen, ſtedelijken of plaatſelijken dienst. De deuren en venſters, welke gevonden worden in de gedeelten dier gebouwen, welke worden bewoond, of tot andere dan de hier boven opgenoemde einden worden gebruikt, zijn aan de belasting onderworpen.

3°. De venſters welke gevonden worden in daken of dekkingen.

16. Ten aanzien van de verſchuldigdheid der belasting, zal men zich exactelijk gedragen naar hetgeen hier voren art. 6 tot 9, met betrekking tot den eerſten grondſlag is bepaald, en aldus de deuren en venſters, en daarbij vrijgeſtelde gedeelten kunnen aftrekken.

17. De eigenaars of verhuurders, welke zelve de belasting verſchuldigd zijn voor de deuren en venſters in de gedeelten der woningen, die zij aan anderen hebben verhuurd, zullen vrij zijn van de belasting der deuren en venſters van die gedeelten, welke eene mindere huurwaarde hebben dan *twintig guldens* jaarlijks of *zestig cents* wekelijks.

18. Geene ſplitſing in het getal en aanſlag der deuren en venſters zal worden toegeſtaan aan bij elkander inwonende kinderen, ouders, broeders of zusters.

DERDE GRONDSLAG.

De haardſteden.

19. Van alle de haardſteden, welke in de huizen en gebouwen gevonden worden, zal naar evenredigheid van het getal haardſteden, worden betaald:

Wanneer er ſlechts eene haardſtede gevonden wordt, *veertig cents.*

Wanneer er ſlechts twee zijn, voor ieder *vijf en zeventig cents.*

Wanneer er drie of meerder, tot en met het getal van twaalf zijn, voor ieder *een gulden vijf en zeventig cents.*

20. Door haardſteden worden verſtaan alle ſtookplaatſen of vuurſteden, geſchikt om daarop of daarin vuur

te ſtoken, en welke meer bijzonder bekend zijn onder de namen van haarden, nisſen, kagchels, op welke wijze ook geplaatst, ovens, eesten, ſmidſen of hoedanig anders ook plaatſen, welke geſchikt zijn, om daarop vuur te ſtoken, mogen genoemd worden, geene uitgezonderd.

Ovens, fornuizen en dergelijke ſtookplaatſen, welke in hetzelfde vertrek, onder dezelfde ſchoorſteen van eene haardſtede zijn geplaatst of geſtookt worden, zullen niet als afzonderlijke haardſteden, maar gezamenlijk als ééne haardſtede worden beſchouwd.

21. Van de perſonele belasting, op den derden grondſlag, zijn vrijgeſteld:

1°. De haardſteden in woonhuizen van beneden de *twintig guldens* jaarlijkſche huurwaarde, of bij de week verhuurd wordende, beneden de *zestig cents* huurwaarde in de week.

2°. De haardſteden boven het getal van twaalf in ieder huis of gebouw.

3°. De haardſteden in kerken, ſchoolgebouwen, geſtichten van publiek onderwijs of weldadigheid, en in alle gebouwen voor den publieken Rijks, provincialen, ſtedelijken of plaatſelijken dienst.

De haardſteden echter, welke gevonden worden in de gedeelten dier gebouwen, welke worden bewoond of tot andere dan de hierboven genoemde einden worden gebruikt, zijn aan de belasting onderworpen.

De bak-ovens ten platten lande en in de ſteden, welke afgezonderd van de woonhuizen en gebouwen zijn opgerigt, en de haardſteden, waarvan de openingen, mitsgaders de rook-uitgangen, zijn toegemetſeld, en tot het ſtoken van vuur zijn onbruikbaar gemaakt.

22. Ten aanzien van de verſchuldigdheid der belasting, zal men zich exactelijk gedragen naar hetgeen hiervoren, art. 6 tot 9, met betrekking tot den eerſten opſlag, is bepaald, en aldus de haarſteden in de daarbij vrijgeſtelde gedeelten kunnen aftrekken.

23. De eigenaars of verhuurders, welke in de bovengenoemde gevallen zelve de belasting verſchuldigd zijn, voor de haardſteden in de gedeelten der woningen of gebouwen, die zij aan andren hebben verhuurd, zullen vrij zijn van de belasting der haardſteden van die gedeelten, welke eene mindere huurwaarde hebben dan *twintig guldens* jaarlijks, of *zestig cents* wekelijks.

24. Geene ſplitſing in het getal en aanſlag der haardſteden, ten nadeele der ſchatkist, zal worden toegeſtaan

aan bij elkander inwonende kinderen, ouders, broeders of zusters.

VIERDE GRONDSLAG.

Het mobilair.

25. Van elke honderd guldens der waarde van het mobilair, hetwelk gevonden wordt in woningen en gebouwen, behoudens het bepaalde bij art. 57, wordt betaald *één gulden.*

26. Door mobilair wordt alhier verſtaan de gezamenlijke huisraad of inboedel, geſchikt tot huisſelijk of perſoonlijk gebruik, met uitzondering van de volgende voorwerpen:

1°. Alle bouw- en tuingereedſchappen tot den landakkerbouw, de veeteelt of het tuinwerk behoorende, daaronder begrepen de wagens, karren, ſleden, rollen, ploegen, eggen, paardentuigen en ſtalgereedſchappen.

2°. Alle paarden, koeijen, ſchapen, varkens, en allerlei rundvee; alle rijtuigen, ſleden, tuigen, zadels, bitten, hoofdſtellen, beugels en dergelijke, mitsgaders de ſtalgereedſchappen van pikeurs postmeesters, ſtalhouders, voerlieden en ſlepers; voor zoo ver zij echter rijtuigen of tuigen aan andere in vaste huur afſtaan, moet de belasting daarvan door de gebruikers worden betaald.

3°. De zadels, bitten, hoofdſtellen, beugels, en dergelijke, dienende voor de paarden van geestelijken, militairen, ambtenaren en andere van perſonele belasting, op den zesden grondſlag vrijgeſteld.

4°. Alle fabrijk- en trafijk-gereedſchappen, benevens de daarbij behoorende wagens, karren en tuigen.

5°. Alle handwerkgereedſchappen en inſtrumenten.

6°. Alle winkel-, kantoor- en pakhuisgereedſchappen, kasten, doozen, kisten, toonbanken, ſchalen, balanzen, maten en dergelijke.

7°. De kleederen, lijſlinnen en verdere lijfstoebehooren, daaronder begrepen de paarlen, juwelen, zakhorologien, goederen en zilveren werken, welke tot lijſſieraad of kleederdragt behooren.

8°. Alle boeken, zee- en landkaarten, prenten, teekeningen en ſchilderijen, antiquiteiten, medailes en andere zeldzaamheden, opgezette dieren, voge-

len, kappellen, inſekten, ſchelpen, gedierten in *liquor*, anatomiſche preparaten, muzijk-inſtrumenten, phyſiſche, mathematiſche, optiſche, chirurgicale en andere inſtrumenten, en in het algemeen, alles wat in eenen bepaalden zin tot voortzetting van ſtudiën, of tot de beoefening der kunſten en wetenſchappen behoort.

27. Van de perſonele belasting op den vierden grondſlag is vrijgeſteld.

1°. Het mobilair, hetwelk gevonden wordt in woonhuizen van beneden de *twintig guldens* jaarlijkſche huurwaarde, of, bij de week verhuurd wordende, beneden de *zestig cents* in de week.

2°. Het mobilair in kerken, ſchoolgebouwen, geſtichten van publiek onderwijs en weldadigheid, banken van leening, op publiek gezag erkend en beſtaande, en in de gebouwen, beſtemd voor den publieken Rijks, provincialen, ſtedelijken of plaatſelijken dienst.

Dat geen echter, hetwelk gevonden wordt in de gedeelten dier gebouwen, welke worden bewoond of tot andre dan de hierboven genoemde einden worden gebruikt, is aan de belasting onderworpen.

3°. Het mobilair, hetwelk in de winkels, magazijnen of werkplaatſen der vervaardigers, verkoopers of verhuurders derzelve, ter verkoop of verhuring gevonden wordt.

28. De belasting is verſchuldigd door de gebruikers der woningen en gebouwen, waarin zich het mobilair bevindt, hetzij dezelve eigenaars daarvan zijn of niet.

29. De inwonende eigenaar of inwonende gebruiker eener woning, welke gemeubileerd of ongemeubileerde gedeelten, kamers of vertrekken van dezelve aan andere verhuurt of afſtaat, zal de belasting van het mobilair, berekend naar de huurwaarde, vijfmalen vermenigvuldigd, van deszelfs geheele woning, verſchuldigd zijn, behoudens zijn regt, om dezelve op de medegebruikers te verhalen, in evenredigheid met hunne belastbare huurwaarde, vijfmalen vermenigvuldigd, voor zoo ver daaromtrent bij de huur-contracten geene andere bepalingen mogten zijn of worden gemaakt.

30. Gedeelten van woningen of kamers en vertrekken in woonhuizen, welke van den uitwonende eigenaar of uitwonende verhuurder worden in gebruik genomen, gemeubileerd of ongemeubileerd, zullen als afzonderlijke

perceelen worden beſchouwd, en de belasting van het daarin zich bevindend mobilair, door de gebruikers verſchuldigd zijn.

31. Woonhuizen en gebouwen of gedeelten van dien, welke niet dan bij de maand of bij de week worden verhuurd, zullen worden beſchouwd, als door de eigenaars zelve te worden gebruikt, en de belasting door hen, van het mobilair, berekend naar de huurwaarde, vijfmalen vermenigvuldigd, van de geheele woonhuizen en gebouwen verſchuldigd zijn, behoudens het vermogen, om die van de huurders of gebruikers, in eene billijke evenredigheid, te verhalen, doch niet dan op den voet bij art. 29 bepaald.

32. De eigenaars of verhuurders, welke, in de bovengenoemde gevallen, zelve de belasting verſchuldigd zijn, voor het mobilair, in de gedeelten dier woningen, die zij aan anderen hebben verhuurd, zullen vrij zijn van de belasting op het mobilair, in die gedeelten, welke eene mindere huurwaarde hebben dan *twintig guldens* in het jaar, of, bij de week verhuurd wordende, dan *zestig cents* in de week, en de belasting ſlechts van het overblijvende mobilair, naar de overblijvende vijfmalen vermenigvuldigde huurwaarde, verſchuldigd zijn, behoudens het vermogen, bij het ſlot van art. 31, aan de ſchatpligtigen toegekend.

33. Geene ſplitſing in den aanſlag van het mobilair zal worden toegeſtaan aan bij elkander inwonende kinderen, ouders broeders of zusters.

VIJFDE GRONDSLAG.

De dienstboden.

Art. 34. Van al de dienstboden, welke gehouden worden door perſonen of huisgezinnen, zal worden betaald als volgt:

Voor iedere dienstbode *zeven gulden.*

Die genen, welke niet meer dan ſlechts eene vrouwelijke dienstbode houden, zullen kunnen volſtaan met voor dezelve te betalen *vier guldens.*

Voor iedere werkbode, welke tevens als dienstbode wordt gebruikt, zal de belasting bedragen *drie guldens.*

35. Voor dienstboden worden gehouden zulke lieden, welke bij perſonen of huisgezinnen, tot derzelver ſtaat of gevolg behooren, of tot het waarnemen van huisſe-

lijke zaken in geſtadigen dienſt gebruikt worden, zonder onderſcheid of deze lieden in- of uitwonen, en in of uit het huis van levensmiddelen worden voorzien, of dat hun kostgeld afzonderlijk wordt betaald of vergoed, en zonder dat eenige bijzondere bepalingen, hoe ook genaamd, tot uitzondering in aanmerking zullen komen.

In deze algemeene omſchrijving zijn mitsdien begrepen de huishoudſters, kameniers, allerlei meiden, hofmeesters, kamerdienaars, koks, jagers, loopers, lijf- of huisknecht, jockijs, koetſiers, postillons, rijknechts, portiers, ſtalknechts en zoodanige bedienden van huurkoetſiers of ſtalmeesters, welke bepaalde perſonen of huisgezinnen als koetſiers bedienen, of welke andere benamingen ook aan de boven bedoelde dienstbare lieden, mogen of kunnen gegeven worden.

36. Voor werkboden, welke tevens als dienstboden worden gebruikt, worden gehouden zulke lieden, welke hoofdzakelijk en doorgaande gebruikt worden tot het verrigten van werkzaamheden in fabrijken, trafijken, den handel, landbouw, bedrijven of neringen, doch tevens bij die werkzaamheden gebruikt worden tot het verrigten van dienstbodenwerk, of huisſelijke dienſten.

37. Van het aantal der voorſchreven dienst- en werkboden, welke in de eerſte helft van ieder jaar bij de ſchatpligtigen in dienst zijn, of in dienst genomen worden, zal de belasting over het geheele loopende jaar verſchuldigd wezen; van het aantal der voorſchreven dienst- en werkboden, welke niet dan in de maanden Julij, Augustus of September in dienst zijn genomen, zal de belasting ſlechts over het loopende half jaar verſchuldigd zijn.

Van het aantal der dienst- en werkboden, welke niet eerder in dienst zijn gekomen dan in de maanden October, November of December, zal over het loopende jaar geene belasting verſchuldigd zijn.

38. Van de perſonele belasting op den *vijfden* grondſlag zijn vrijgeſteld:

1°. Werkboden van den eigenlijken gezegden landbouw, dat zijn de zoodanigen, welke in dienst zijn van de landbouwers, die in en door den landbouw hun voornaamſte beſtaan vinden, en aldus tot den boerenſtand behooren, hetzij die werkboden bij den boerenarbeid, tevens huiswerk verrigten of niet.

2°. Minnen, zoo lang zij zogende zijn, en dienstmei-

den beneden de *vijftien* jaren oud.

3°. Gouverneurs en gouvernantes, belast met het onderwijs en beſtuur van kinderen, ſecretariſſen, klerken, tuinlieden, mits geen van allen dienstboden-werk verrigtende.

4°. Naaiſters, ſchoonmaakſters en dergelijke lieden, mits niet meer dan doorgaans drie dagen in de week in het huis van denzelfden ſchatpligtigen werkende.

5°. Oppasſers, mits op zich zelve wonende en meer dan één afzonderlijk wonende perſoon of huisgezin bedienende.

6°. Huisbewaarders en huisbewaarſters, bij afwezendheid der bewoners het huis bewonende.

7°. Werkboden in fabrijken, traſijken, den handel landbouw, bedrijven of neringen, hetzij dezelve in- of uitwonen, mits zij bepaaldelijk en uitſluitend alleen daartoe worden gebruikt, en niet tevens verrigten dienstboden-werk of huisſelijke dienſten.

8°. Eindelijk alle ambachts-gezellen en daglooners, mits geen dienstboden-werk verrigtende, als daar zijn de knechts van timmerlieden, metſelaars, ſchilders, verwers, ſmids, kleermakers, ſchoenmakers, ſchippers, voerlieden en dergelijke.

39. De belasting is verſchuldigd door de perſonen of huisgezinnen, welke de dienst- of werkboden houden.

40. Zij welke bij zich hebben inwonen perſonen of huisgezinnen, zullen van deze inwoning bij de beſchrijving kennis moet geven aan de beambten, die de beſchrijving doen, op eene boete van *tien guldens*.

41. Geene ſplitſing in het getal dienst- of werkboden zal worden toegeſtaan aan bij elkander inwonende kinderen, ouders, broeders of zusters.

ZESDE GRONDSLAG.

De paarden.

42. De perſonele belasting op de paarden zal, wegens alle paarden, oud 3 jaar en daarenboven, geheven worden op den volgenden voet:

1°. Van elk paard, gehouden wordende door perſonen of huisgezinnen tot gemak en weelde, *twintig guldens.*

2°. Van elk paard, gehouden wordende door ondernemers van postwagens en diligences, pikeurs, postmeesters, ſtalhouders, voerlieden en verhuurders van paarden, dienende tot transport van perſonen, *vijf guldens.*

3°. Van elk paard, alleen en uitſluitend gehouden wordende voor den landbouw, fabrijken, traffijken, bedrijven of neringen, wanneer dezelve tevens worden gebruikt voor rijtuigen op veren of riemen, *zeven guldens.*

4°. Van elk paard der militairen en ambtenaren, welke zij verpligt zijn, volgens de dienst-reglementen, te houden, wanneer zij dezelve tot andere einden, dan bij die dienst-reglementen is bepaald, gebruiken, *zeven guldens.*

4°. Van elk paard, door militairen en ambtenaren gehouden wordende boven het getal, hetwelk zij verpligt zijn, volgens de dienst-reglementen, te houden, *twintig guldens.*

6°. De kooplieden in paarden, als zoodanig in de gemeente hunner woning algemeen bekend en gepatenteerd, en geene verhuurders van paarden zijnde, zullen in de belasting verſchuldigd zijn, wanneer zij doorgaande minder dan tien paarden houden, *twintig guldens* in eens.

Doch doorgaande meer dan tien paarden houdende, *veertig guldens* in eens.

43. Door paarden van gemak en weelde worden verſtaan dezulke, welke door partikuliere perſonen of huisgezinnen worden gehouden in eigendom, of in vaste huur of vast gebruik van anderen en dienende om gebruikt te worden als rijpaarden, onder het zadel of om geſpannen te worden voor rijtuigen.

Onder vaste huur of vast gebruik, wordt de huur van paarden in de maand, en alle verdere huur-afſtand of gebruik anders dan bij de reis, verſtaan.

44. De belasting van *vijf guldens* van ieder paard, welke hierboven, art. 42, § 2, den pikeurs, voerlieden, ſtalhouders en verhuurders van paarden is opgelegd, zal in mindering kunnen ſtrekken op de belasting wegens vaste huur, wanneer het aan den ontvanger op eene voldoende wijze zal zijn gebleken, dat de paarden, wegens welke evengemelde ſchatpligtigen zijn aangeſlagen, aan anderen in vaste huur zijn afgeſtaan.

45. Van het aantal belaste paarden, welke in de eerſte helft van ieder jaar door de ſchatpligtigen gehouden

worden zal de belasting over het geheele loopende jaar verſchuldigd wezen.

Van het aantal paarden, welke niet dan in de maanden Julij, Augustus en September aanvankelijk zijn gehouden, zal de belasting ſlechts over het loopende half jaar verſchuldigd zijn. Van het aantal paarden, welke niet eerder dan aanvankelijk in de maanden October, November en December zijn gehouden, zal over het loopende jaar geene belasting verſchuldigd zijn.

46. Van de perſonele belasting op den zesden grondſlag zijn vrijgeſteld:

De paarden, welke alleen en uitſluitend worden gebruikt tot den landbouw, fabrijken, trafijken, bedrijven of neringen, zonder immer te worden gebruikt tot de einden, bij de belaste paarden, art. 42, § 3, opgenoemd; voorts de paarden der geestelijke perſonen ten platte lande, en eindelijk de paarden van militairen en ambtenaren tot het getal, hetwelk zij verpligt zijn volgens de dienst-reglementen te houden, mits daarvan tot geene andere einden gebruik makende, dan bij die dienst-reglementen is bepaald.

47. De belasting is verſchuldigd door de perſonen of huisgezinnen, welke paarden houden.

48. Zij, welke bij zich hebben inwonen perſonen of huisgezinnen, zullen van deze inwoning bij de beſchrijving kennis moeten geven aan de beambten, die de beſchrijving doen, op eene boete van *tien guldens.*

Over de verdere vrijſtellingen.

49. Behalve de vrijſtellingen, in de voorgaande artikelen, overeenkomſtig de wet van den 12den Julij 1821 (*Staatsblad* N°. 9) vermeld, zal, in de gemeenten, waarvan de bevolking, in zamengetrokken huizen of de kom van iedere ſtad, dorp of gehucht, *tien duizend* zielen te boven gaat, de vrijdom der perſonele belasting worden verleend, overeenkomſtig de volgende bepalingen.

In de gemeenten van tien duizend tot vijf en twintig duizend inwoners.

Voor de gebruikers van woningen of gebouwen van *twintig* tot beneden de *vijf en twintig guldens* jaarlijkſche huurwaarde, het geheele bedrag der belasting naar de tweede, derde en vierde grondſlagen.

Voor de gebruikers van woningen of gebouwen van *vijf*

vijf en twintig guldens tot beneden *de dertig guldens* jaarlijkſche huurwaarde, de helft van het bedrag der belasting, naar de vier eerſte grondſlagen.

Voor de gebruikers van woningen of gebouwen van *dertig* tot beneden de *vijf en dertig guldens* jaarlijkſche huurwaarde, een vierde van het bedrag der belasting naar de vier eerſte grondſlagen.

In de gemeenten van vijf en twintig duizend tot vijftig duizend inwoners.

Voor de gebruikers van woningen of gebouwen van *twintig* tot beneden de *vijf en twintig guldens* jaarlijkſche huurwaarde, het geheele bedrag der belasting naar de vier eerſte grondſlagen.

Voor de gebruikers van woningen of gebouwen van *vijf en twintig* tot beneden de *dertig guldens* jaarlijkſche huurwaarde, het geheele bedrag der belasting naar de tweede, derde en vierde grondſlagen.

Voor de gebruikers van woningen of gebouwen van *dertig* tot beneden de *vijf en dertig guldens* jaarlijkſche huurwaarde, de helft van het bedrag der belasting naar de vier eerſte grondſlagen.

Voor de gebruikers van woningen of gebouwen van *vijf en dertig* tot beneden de *veertig guldens* jaarlijkſche huurwaarde, een vierde van het bedrag der belasting naar de vier eerſte grondſlagen.

In de gemeenten van vijftig duizend tot vijf en zeventig duizend inwoners.

Voor de gebruikers van woningen of gebouwen van *twintig* tot beneden de *dertig guldens* jaarlijkſche huurwaarde, het geheele bedrag der belasting naar de *vier eerſte* grondſlagen.

Voor de gebruikers van woningen of gebouwen, van *dertig* tot beneden de *vijf en dertig guldens* jaarlijkſche, huurwaarde, het geheele bedrag der belasting naar de *tweede*, *derde* en *vierde* grondſlagen.

Voor de gebruikers van woningen of gebouwen van *vijf en dertig* tot beneden de *veertig guldens* jaarlijkſche huurwaarde, de helft van het bedrag der belasting naar de *vier eerſte* grondſlagen.

Voor de gebruikers van woningen of gebouwen van *veertig* tot beneden de *vijf en veertig guldens* jaarlijkſche

huurwaarde, een *vierde* van het bedrag der belasting naar de *vier eerſte* grondſlagen.

In de gemeenten van boven vijf en zeventig duizend inwoners.

Voor de gebruikers van woningen of gebouwen van *twintig* tot beneden de *dertig guldens* jaarlijkſche huurwaarde, het geheele bedrag der belasting naar de *vier eerſte* grondſlagen.

Voor de gebruikers van woningen of gebouwen van *dertig* tot beneden de *veertig guldens* jaarlijkſche huurwaarde, het geheel bedrag der belasting naar de *tweede*, *derde* en *vierde* grondſlagen.

Voor de gebruikers van woningen of gebouwen van *veertig* tot beneden de *vijf en veertig guldens* jaarlijkſche huurwaarde, de helft van het bedrag der belasting naar de *vier eerſte* grondſlagen.

Voor de gebruikers van woningen en gebouwen van *vijf en veertig* tot beneden de *vijftig guldens* jaarlijkſche huurwaarde, een *vierde* van het bedrag der belasting naar de *vier eerſte* grondſlagen.

50. Het zal aan de ſchatpligtigen, aan welke gedeeltelijk vrijdom der perſonele belasting naar de vier eerſte grondſlagen, volgens het voorgaande artikel, is toegekend, vrijſtaan, om, des verkiezende, het nog verſchuldigde te dier zake, bij wijze van afkoop, te voldoen.

Die afkoop wordt in dat geval bepaald op *acht ten honderd* der onzuivere huurwaarde voor de ſchatpligtigen, welke vrijſtelling voor de helft hebben verkregen, en op *twaalf* ten *honderd* der onzuivere huurwaarde, voor hen aan welke vrijdom voor een *vierde* is toegeſtaan.

Van de beſchrijving.

51. Bij de invoering dezer wet en vervolgens jaarlijks, zal er, tot berekening van het bedrag der perſonele belasting, eene beſchrijving geſchieden aan de woningen der ingezetenen. Dezelve zal voor de eerſte reize plaats hebben onmiddelijk nadat deze wet verbindend zijn zal, en vervolgens jaarlijks zoo vroegtijdig mogelijk.

52. De hoofden der gemeente-beſturen zullen, op aanvrage der ontvangers bij openbare afkondiging aan de ingezetenen, ten minſte acht dagen te voren, bekend maken den tijd, wanneer de natemeldene beſchrijvings-

biljetten zullen worden rondgebragt en wederom afgehaald.

53. De ontvanger zal, door een beambte, aan de woningen der ingezetenen doen bezorgen een beſchrijvings-biljet, houdende eene korte ſchets van de grondſlagen der perſonele belasting, de noodige vragen ter beantwoording, volgens het formulier, achter deze wet gevoegd, en de aanwijzing der daaruit voortvloeijende verpligting jegens 's Rijks ſchatkist, ten einde ieder ingezetene het bedrag der grondſlagen op het biljet invulle.

54. De ingezetenen zullen, ingevolge de bepaling der wet van den 12den Julij 1821, de vereischte opgaven doen, en mitsdien de in het beſchrijvings biljet gedane vragen in hetzelve ſchriftelijk, naauwkeurig en met de vereischte ophelderingen beantwoorden, zich zelve dienvolgens quotiſeren en het biljet moeten onderteekenen.

De belastings-voorwerpen, welke op den eerſten Januarij van ieder jaar in gebruik zijn of gehouden worden, zullen moeten worden opgegeven en tot grondſlag van den aanſlag ſtrekken.

De belastings-voorwerpen, welke de ingezetenen nog na dit tijdſtip van de invulling van het beſchrijvings-biljet, doch vóór het uiteinde van de drie eerſte maanden van het jaar aanſchaffen, zullen door de ſchatpligtigen nader en wel bij de aanſchaffing worden opgegeven.

55. Acht dagen nadat het beſchrijvings-biljet aan de woningen der ingezetenen zal zijn gebragt, zal de ontvanger, of zijn daartoe bevoegde gemagtigde, de ingevulde beantwoordings-beſchrijvings-biljetten, aan de woningen der ingezetenen, tegen bewijs, afhalen.

56. De ingezetenen kunnen de invulling der beſchrijvings-biljetten door den ontvanger of de daartoe gemagtigde beambten doen verrigten, naar eigene mondelinge opgave, en ook daarna dezelve biljetten, hunnentwege doen onderteekenen, mits een tweede ambtenaar of publiek perſoon, of bij ontſtentenis, twee andere perſonen, mede teekenen, en hoedanige invulling en onderteekening, in naam van den ſchatpligtigen, hetzelfde effekt zullen hebben, als of dezelve door hen eigenhandig gedaan waren.

57. Als eene uitzondering op den algemeenen regel voor de drie eerſte grondſlagen, en ter gemoetkoming van die ſchatpligtigen, welke zwarigheid vinden, om zich zelven door eigene en bepaalde aangifte te

quotiſeren, zal het elken ſchatpligtigen vrijſtaan, om de belastingsvoorwerpen in de vier eerſte grondſlagen der perſonele belasting, door de daartoe aangeſtelde ſchatters te doen taxeren, opnemen en tellen.

Ingeval de ſchatpligtige deszelfs mobilair niet verkiest te doen taxeren, zal de waarde van hetzelve berekend en bepaald worden op vijfmalen de jaarlijkſche onzuivere huurwaarde der woningen en gebouwen, waarin het mobilair zich bevindt.

Wanneer de keus der ſchatpligtigen zich bepaalt tot de taxatie, opneming en telling, zullen dezelve geſchieden buiten kosten van de ſchatpligtigen en geene hertaxatie, hertelling of andere opneming plaats hebben.

58. In iedere gemeente zal eene kommisſie worden benoemd, te zamengeſteld uit twee, door het gemeentebeſtuur, uit deszelfs midden, daartoe aangewezen leden, en twee door de adminiſtratie daartoe aangewezen ambtenaren.

Deze kommisſie zal voor iedere gemeente benoemen de vereischt wordende ſchatters en bijſchatters, geſchikt om de noodige taxatiën, opnemingen en tellingen te verrigten.

Voor zoo verre deze kommisſie bij meerderheid niet tot de benoeming van de voorſchreven ſchatters zal kunnen beſluiten, zullen de leden derzelve gezamenlijk of ieder afzonderlijk aan den Gouverneur der provincie inzenden eene opgaaf der perſonen, welke zij als ſchatters of bijſchatters voordragen; de Gouverneur zal alsdan daaruit de ſchatters en bijſchatters benoemen. De ſchatters en bijſchatters zullen voor den vrederegter worden beëedigd.

59. De gezamenlijke mobilaire waarde aan de ſchatpligtigen toebehoorende, zal bij de taxatie in eene ronde ſom worden geſteld ten voordeele der ſchatpligtigen.

60. Geen aan de belasting onderworpen mobilair zal aan de taxatie mogen worden onttrokken of verdonkerd, zullende de ſchatpligtigen, welke tegen deze bepaling handelen, boven de belasting, naar de waarde van het onttrokkene of verdonkerde mobilair, het achtdubbele derzelve belasting als boete verbeuren. Wanneer de waarde van het onttrokkene mobilair niet meer bedraagt dan 5 pCt. der waarde van het geheele mobilair, zal dit geene boete, maar alleen de bijbetaling der belasting van het onttrokkene ten gevolge hebben.

61. De ſchatpligtigen, welke meer dan één woonhuis in gebruik hebben, zullen voor één of meerder woonhuizen, de waarde van het mobilair kunnen opgeven naar de huurwaarde, vijf malen genomen, en voor de andere

het mobilair kunnen doen taxeren; doch in zoodanig geval zal de mobilaire waarde, volgens de huurwaarde, moeten worden opgegeven voor dat woonhuis, waarvan de huurwaarde het hoogſte is. Na de taxatie van het mobilair zal, in het huis, waarin dezelve is gedaan, in dit geval, geene verdere viſitatie van het mobilair kunnen geſchieden.

62. De ingezetenen, welke bij de beſchrijving zijn overgeſlagen, en geen beſchrijvings-biljet hebben ontvangen, zijn verpligt, om, binnen acht dagen na den tijd, tot de ophaling der beſchrijvings-biljetten bepaald, een biljet ten kantore van den ontvanger te doen afhalen en behoorlijk ingevuld terug te bezorgen.

63. De ingezetenen, welke nalatig zijn, om het beſchrijvings-biljet, behoorlijk ingevuld, aan den ontvanger of zijn gemagtigden, over te geven of aan denzelven, bij het afhalen der biljetten, mondeling hunne antwoorden, op de in het beſchrijvins-biljet gedane vragen, behoorlijk op te geven, zoo met opzigt tot de ſoort en het bedrag der belastings-voorwerpen, als ten aanzien van hunne keuze tot het al of niet doen taxeren, opnemen en tellen van dezelve in de vier eerſte grondſlagen, zullen geſtraft worden met eene boete van *twintig guldens*, van welke zij zich nogtans zullen kunnen bevrijden, door, binnen acht dagen na den dag tot het afhalen der beſchrijvings-biljetten geſteld geweest, al nog ten kantore van den ontvanger een beſchrijvings-biljet behoorlijk te komen invullen.

Wanneer zij hieraan in gebreke blijven; zullen zij door den ontvanger worden geſommeerd, om voorſchrevene invulling alsnog binnen de acht dagen na de ſommatie te doen, en tevens ten zijnen kantore over te brengen de boete van *twintig guldens*; zullende ten aanzien van die genen, welke hunne biljetten binnen den, bij de ſommatie bepaalden, tijd niet overbrengen, oningevuld overbrengen, of weigeren de gevorderde ophelderingen mondeling ter invulling op te geven, of, eindelijk, eenige belastings-voorwerpen verzwijgen, onverminderd de hier voor bepaalde boete van *twintig guldens*, worden gehandeld als in de volgende artikelen zal worden voorgeſchreven.

64. De kommisſie, welke volgens artikel 58 is aangeſteld, zal dadelijk overgaan, om den ſchatpligtigen aan te ſlaan tot eene bepaalde ſom, welke door hem, met en benevens het vier dubbeld dier ſom, als penaliteit, in maandelijkſche termijnen, bij twaalfden, en, be-

houdens vermeerdering of vermindering, naar rectificatie, zal moeten worden betaald.

65. Ingeval de voorſchreven ſchatpligtige belastings-voorwerpen heeft in eene andere gemeenten, zal de voorſchreven kommisſie dier andere gemeente van de nalatigheid van den ſchatpligtige door de adminiſtratie worden onderrigt, en deze kommisſie denzelven, voor de belastings-voorwerpen in hare gemeente, op gelijke wijze, tot eene bepaalde ſom aanſlaan, welke met en benevens gelijke penaliteit als boven, zal moeten worden betaald.

66. Voorſchreven aanſlag zal bij meerderheid der leden van de kommisſie worden bepaald en bijaldien geene meerderheid mogt beſtaan en de leden der kommisſie mogten verſchillen, zal de ſchatpligtige worden aangeſlagen op de middel-ſom, waarna hem het aanſlag-biljet ten zijnen koste zal worden beteekend.

67. De ſchatpligtige, welke verlangt, dat eene taxatie van wederzijde geſchiede, om den aanſlag, in de beide vorige artikelen vermeld, te doen rectificéren, zal zulks binnen acht dagen, nadat hem het aanſlag-biljet is beteekend, aan den ontvanger te kennen geven door eene ſommatie, door eenen deurwaarder te beteekenen, en behelzende de benoeming van een' perſoon als ſchatter voor iedere gemeente, waar de goederen gelegen zijn, welke de verificatie met eenen Rijks ſchatter zal moeten doen.

68. Wanneer tusſchen deze ſchatters verſchil mogt ontſtaan, zal een der bijſchatters, door of van wege den voorzitter van het gemeente-beſtuur, bij het lot worden aangewezen, welke, gezamenlijk met de twee bovengenoemde ſchatters, tot de rectificatie zal overgaan.

69. Bijaldien alle drie de ſchatters in gevoelen mogten verſchillen, zal de ſchatting, welke, voor ieder der grondſlagen, noch de hoogſte noch de laagſte is, als het bedrag worden beſchouwd, waarvan de belasting, mitsgaders het vierdubbelde derzelve, als penaliteit verſchuldigd is.

70. Voorſchreven ſchatters zullen de huurwaarde opnemen, de deuren en venſters en de haardſteden tellen, en het getal dienstboden en paarden nagaan, wegens welke de ſchatpligtige behoort te worden aangeſlagen; terwijl de waarde wegens het mobilair, in dat geval, zonder nadere taxatie, altijd op vijfmaal de huurwaarde moet worden berekend; zij zullen vervolgens den aan-

ſlag overeenkomſtig de zes grondſlagen der perſonele belasting, naar hunne bevinding, regelen, en zal de uitſlag aan den ſchatpligtige worden beteekend.

71. Alle de kosten der ſommatie en taxatie komen in voorſchreven gevallen ten laste van den ſchatpligtige.

72. Voor zoo ver de ſchatpligtige zich niet verklaart binnen de acht dagen, hiervoren art. 67 gemeld, wordt hij gerekend af te zien van zijn regt tot rectificatie van zijnen voorloopigen aanſlag.

73. Wanneer de ſom, in het eerſte aanſlag-biljet uitgedrukt, ten gevolge der in art. 67 gemelde rectificatie, mogt zijn verminderd, zal hetgeen op de eerst vervallen maandelijkſche termijnen, zoo wegens de belasting, als wegens de penaliteit, te veel mogt zijn betaald, komen in mindering van de eerstvolgende termijnen.

Wanneer daarentegen de gerectificeerde aanſlag den eerſten aanſlag mogt te boven gaan, zullen de maandelijkſche termijnen, op den voet van den gerectificeerden aanſlag, worden vermeerderd, en de ſchatpligtige verpligt zijn, om, bij het vervallen van den eerſten termijn na de rectificatie, al dat geen bij te betalen, hetwelk hij, over de vroegere maanden, minder dan zijn verſchuldigde mogt hebben voldaan.

74. De ingezetenen zullen beſchreven worden in de gemeente, alwaar zij hunne vaste woonplaats hebben.

Zij, welke in meer dan ééne gemeente eene woning hebben, zullen beſchreven worden in die gemeente, alwaar zij in den winter woonachtig zijn. Ambtenaren echter zullen ſteeds beſchreven worden in die gemeente, alwaar zij ambtshalve verpligt zijn derzelver verblijf te houden.

75. De ingezetenen, welke in meer dan eene gemeente belastings-voorwerpen hebben of houden, zullen, in die gemeente, alwaar zij volgens art. 74 worden beſchreven, verpligt zijn, het beſchrijvings-biljet in te vullen betrekkelijk al de belastings-voorwerpen, welke zij hebben of houden, waar zich die ook bevinden, met naauwkeurige opgaaf, in welke gemeente of plaats, dezelve voorwerpen gevonden worden.

76. De ontvanger in de gemeente, alwaar de beſchrijving geſchiedt, zal een uittrekſel van het beſchrijvings-biljet toezenden aan den ontvanger der gemeente, alwaar zich de belastings-voorwerpen bevinden, ten einde de gedane opgaaf, door laatstgemelden ontvanger, op zijn kohier, zal kunnen worden gebragt, en vervolgens onderzocht.

Dezelfde belastings-voorwerpen in de vijfde en zesde grondſlagen, welke in meer dan ééne gemeente gehouden worden, zullen worden gebragt alleen op het kohier ter plaatſe van het winterverblijf.

77. De beſchrijvings-biljetten en de uittrekſels, in het vorig artikel vermeld, zullen door den controleur der diviſie en den ontvanger worden geſchift

78. Zij zullen de belastings voorwerpen in de vier eerſte grondſlagen van de ſchatpligtigen, welke zulks, volgens de beſchrijvings-biljetten, of de uittrekſels daarvan, verlangd hebben, door de ſchatters doen taxeren, opnemen en tellen.

Te dien einde zullen zij twee der door de kommisſie benoemde ſchatters ſchriftelijk magtigen, om de taxatien, opnemingen en tellingen te verrigten,

Wannneer deze ſchatters in gevoelen mogten verſchillen, zal een der bijſchatters bij het lot worden aangewezen, en bijaldien deze drie ſchatters alsdan nog niet bij meerderheid mogten kunnen beſlisſen, zal de ſchatting, welke, voor iederen grondſlag, noch de hoogſte noch de laagſte is, als het bedrag worden beſchouwd, waarvoor de belasting verſchuldigd is.

Van de viſitatie, en boeten ten gevolge derzelve verbeurd.

79. Het hoofd van het gemeente-beſtuur, of wel een daartoe door hem gemagtigd lid van dat beſtuur en de controleur zullen, in bijzijn van den ontvanger, de opgaven in de beſchrijvings-biljetten naauwkeurig onderzoeken en beoordeelen.

Zij zullen die, welke aan hen beide voorkomen niet overeenkomſtig de waarheid te zijn gedaan, of herziening en verificatie noodig te hebben, bij taxatiën, opnemingen of tellingen der belaste voorwerpen door de ſchatters doen onderzoeken.

Voor zoo verre tusſchen het hoofd of lid van het gemeente-beſtuur en den controleur verſchil mogt ontſtaan, over het al of niet laten doen der taxatiën, opnemingen en tellingen, zullen zij daarvan met redenen kennis moeten geven aan den Gouverneur der provincie, welke na gehoord te hebben den direkteur in de provincie, zal beſlisſen, of de taxatiën, opnemingen en tellingen al of niet zullen geſchieden.

Alvorens tot de taxatien, opnemingen en tellingen over te gaan, zullen het hoofd of lid van het gemeente-

beſtuur en de controleur, de ſchatpligtigen van het voornemen daartoe ſchriftelijk informeren, en dezelve uitnoodigen, om, binnen drie dagen, van zijne zijde, een perſoon tot ſchatter te benoemen, welke met en benevens een der door de kommisſie, volgens art. 58, aangeſtelde rijks-ſchatters de taxatien, opnemingen en tellingen zal kunnen verrigten; binnen den geſtelden tijd van drie dagen daaraan voldoende, zal deze ſchatter met een der door het hoofd of lid van het gemeente-beſtuur en den controleur aangewezen rijks-ſchatter, de taxatie, opneming en telling doen.

Wanneer de ſchatpligtige binnen de voorsz. drie dagen geen perſoon tot ſchatter van zijne zijde opgeeft, zullen het hoofd of lid van het gemeente-beſtuur en de controleur, twee der rijks-ſchatters aanwijzen.

Ingeval dat tusſchen de twee eerſte ſchatters verſchil in gevoelen mogt ontſtaan, zal een der bijſchatters door het lot worden aangewezen, welke alsdan gezamenlijk het bedrag zullen opmaken, waarnaar de belasting zal moeten worden betaald, op gelijke wijze als bij het ſlot van art. 78 is bepaald.

De gouverneur, mitsgaders de directeur in de provincie, zullen insgelijks zoodanige taxatiën, opnemingen of tellingen kunnen bevelen, wanneer zij, of een hunner, bij de examinatie der kohieren, daartoe termen mogten vinden.

80. De ſchatters, welke daartoe door het hoofd of lid van het gemeente-beſtuur en den controleur ſchriftelijk zijn gemagtigd, zullen, gedurende den tijd van zes weken, ingaande met de dagteekening van het aanſlagbiljet, in art. 95 vermeld, op de werkdagen, van 's morgens acht ure tot den ondergang der zon, den vrijen toegang hebben in de woningen en gebouwen der ingezetenen, mits voorzien van hunne kommisſiën en van de voorſchreven ſchriftelijke magtiging.

De toegang in de woningen en gebouwen der ingezetenen zal, in den voorſchreven tijd, niet meer dan twee malen behoeven gedoogd te worden; de voortzetting van eene aangevangene taxatie, opneming en telling hiervan uitgezonderd.

81. De ingezetenen, welke nalatig of weigerachtig mogten zijn, om de ſchatters tot het doen der taxatiën, opnemingen of tellingen, den toegang in hunne woningen en gebouwen te geven, en aan hen de noodige aanwijzigingen te doen of laten doen, zullen worden geſtraft met eene boete van *vijftig* tot *twee honderd gul-*

deus; zullende in dat geval vervolgens de taxatiën, opnemingen of tellingen geſchieden met bijſtand van den vrederegter.

82. Bij de beoordeeling der opgaven in de beſchrijvings-biljetten gedaan, en bij het doen der taxatiën van de huurwaarden, zullen het hoofd of lid van het gemeente-beſtuur en de controleur, mitsgaders de ſchatters, een vergelijkend gebruik maken van de bekende deugdelijke huur-cedullen der woningen en gebouwen in de gemeente gelegen en deze hun tot handleiding verſtrekken.

83. De ſchatters zullen een proces-verbaal van den uitſlag hunner taxatie, opneming of telling, opmaken, welke aan de ſchatpligtigen zal worden beteekend.

Dit proces-verbaal zal, voor zoo verre het geene overtreding conſtateert, geſchreven worden op ongezegeld papier.

84. Het proces-verbaal van taxatie, opneming of telling, zal dienen tot grondſlag, zoo van den aanſlag der belasting als der bekeuring en regtsvordering.

85. Wanneer het reſultaat der taxatie der huurwaarde met de opgave een achtſte of minder verſchilt, zal dit verſchil alleen de bijbetaling der belasting ten gevolge hebben.

Wanneer het blijkt, dat de huurwaarde meer dan een achtſte doch geen vierde hooger moet geſteld worden, dan de ſchatpligtige dezelve heeft opgegeven, zal hij gehouden zijn te betalen:

a. Het gewone regt over dat gedeelte der hoogere taxatie,

b. Eene gelijke ſom als boete,

c. De kosten van taxatie.

Wanneer de getaxeerde huurwaarde de aangifte met een vierde, doch met minder dan de helft te boven gaat, zal de ſchatpligtige moeten betalen:

a. Het gewone regt over dat gedeelte der hoogere taxatie;

b. Vier malen dezelfde ſom als boete, en

c. De kosten der taxatie.

Eindelijk, wanneer het bedrag der taxatie of hertaxatie de eigen opgave met de helft of meerder te boven gaat, is de ſchatpligtige gehouden te betalen:

a. Het gewone regt over dat gedeelte der hoogere taxatie;

b. Acht malen dezelfde ſom als boete, en

c. De kosten der taxatie.

86. Wanneer men bij deze opneming en telling der deuren en venſters een getal bevindt hooger dan de opgave door den ſchatpligtigen gedaan, en wel:

Op eene opgave van beneden de *drie* deuren en venſters, *een* deur of venſter, hooger;

Op eene opgave van *drie* deuren en venſters tot beneden *tien*, *twee* deuren of venſters, hooger;

Op eene opgave van *tien* deuren en venſters, tot beneden *twintig*, *drie* deuren of venſters, hooger.

Op eene opgave van *twintig* deuren en venſters, tot beneden *veertig*, *vier* deuren of venſters, hooger,

Op eene opgave van *veertig* deuren en venſters, tot beneden *zestig*, *vijf* deuren of venſters, hooger;

Op eene opgave van *zestig* en daarboven, *zes* deuren of venſters, hooger;

zal de ſchatpligtige gehouden zijn te betalen:

a. Het gewone regt voor de aldus meer dan zijne opgaaf bevondene deuren en venſters.

b. Een gelijke ſom als boete.

c. De koſten der telling.

Wanneer het verſchil grooter is, en wel:

Op eene opgaaf van *drie* deuren en venſters, tot beneden *tien* deuren of venſters, *drie* hooger;

Op een opgaaf van *tien* deuren en venſters, tot beneden *twintig* deuren of venſters, *vijf* hooger;

Op een opgaaf van *twintig* deuren en venſters, tot beneden *veertig* deuren of venſters, *zeven* hooger;

Op een opgaaf van *veertig* deuren en venſters, tot beneden *zestig* deuren of venſters, *tien* hooger;

Op een opgaaf van *zestig* en daar boven, *vijftien* hooger;

Zal de ſchatpligtige gehouden zijn te betalen:

a. Het gewone regt, voor de aldus meer dan zijne opgave bevondene deuren en venſters.

b. Vier malen dezelfde ſom, als boete.

c. De koſten der telling.

Wanneer het verſchil grooter is dan zoo even is opgegeven, zal de ſchatpligtige betalen:

a. Het gewone regt voor het hoogere bevonden getal deuren en venſters.

b. Acht malen dezelfde ſom als boete.

c. De koſten der telling.

Wanneer daarentegen het verſchil minder bedraagt dan het getal bij het begin van dit artikel opgegeven, zal hetzelve alleen de bijbetaling der belaſting ten gevolge hebben.

87. Wanneer men bij de opneming en telling der haardſteden een getal bevindt, hooger dan de opgave door de ſchatpligtigen gedaan, en dat deze bevinding op eene opgave van beneden de twaalf, een verſchil van twee bedraagt, zal de ſchatpligtige moeten betalen:

a. Het gewone regt voor de haardſteden, welke boven zijne opgave zijn.

b. Eene gelijke ſom als boete.

c. De kosten der telling.

Bijaldien het verſchil drie haardſteden beloopt, zal de ſchatpligtige betalen.

a. Het gewone regt voor deze meer dan zijne opgave bevonden haarſteden.

b. Vier malen dezelfde ſom als boete.

c. De kosten der telling.

Voor zoo ver het verſchil grooter is dan van drie haarſteden, zal de ſchatpligtige betalen:

a. Het gewone regt voor deze haardſteden.

b. Achtmalen dezelfde ſom als boete.

c. De kosten der telling.

Daarentegen zal een verſchil van ſlechts eene haardſtede niet meer dan de bijbetaling ten gevolge hebben.

88. Voor zoo ver de ſchatpligtigen bevonden worden hunne dienst- of werkboden, of hunne paarden verzwegen of in eene verkeerde klasſe te hebben opgegeven, zullen zij gehouden zijn te betalen:

a. Het gewone regt of ſuppletoir regt, wegens hetgeen door hen is verzwegen of verkeerd opgegeven.

b. Achtmalen dezelfde ſom als boete, voor hetgeen door hen is verzwegen.

c. Viermalen dezelfde ſom als boete, voor hetgeen door hen in eene verkeerde klasſe is opgegeven.

Van het formeren van het kohier.

89. Nadat de rondgezondene beſchrijvings-biljetten zullen zijn opgehaald, zal de ontvanger uit dezelve opmaken een kohier voor elke gemeente, geheel overeenſtemmende met de eigene opgave en quotiſatie der ſchatpligtigen.

De aanſlag der nalatige en weigerachtige ſchatpligtigen zal daarop in blanko worden gelaten, met vermelding der reden, waarom dezelve oningevuld gebleven is.

De ſchatpligtigen, welke met opzigt tot de vier eerſte grondſlagen de voorkeur aan de taxatie, opneming en telling mogten gegeven hebben, zullen, voor zoo veel die grondſlagen betreft, op het eerſte ſuppletoir kohier worden gebragt.

90. Het kohier, in het voorgaand artikel vermeld, zal, dadelijk na deszelfs zamenſtelling, worden opgezonden aan den direkteur in de provincie, welke, na gedaan onderzoek, hetzelve zal overleggen aan den gouverneur der provincie, ten einde door dezen invorderbaar te worden verklaard.

91. Zoodra mogelijk en uiterlijk binnen tien dagen na de zamenſtelling van het kohier, zal de ontvanger een eerſte aanvullings-kohier opmaken van de ſchatpligtigen, welke, met opzigt tot de vier eerſte grondſlagen, de voorkeur aan de taxatie, opneming en telling hebben gegeven, alsmede van die, welke nalatig in hunne opgaven geweest zijnde, dezelve later hebben ingeleverd, met bijvoeging van de boeten, door dezen verbeurd; hij zal daarop tevens vermelden de uittrekſels uit de beſchrijving biljetten, welke, ingevolge het bepaalde bij artikel 76, bij hem ontvangen zijn.

92. Zoodra mogelijk en uiterlijk binnen veertien dagen na de zamenſtelling van het eerſte aanvullings-kohier, zal de ontvanger een tweede aanvullings-kohier opmaken van den aanſlag der genen, welke niet op het eerſte aanvullings-kohier zijn kunnen worden gebragt, mitsgaders der weigerachtige ſchatpligtigen, met vermelding van de boeten door hen verbeurd.

93. De ontvanger zal verder, in den loop van het jaar, behalve de bovengemelde, achtervolgens de noodige aanvullings-kohieren opmaken van den aanſlag der ſchatpligtigen, welke, wegens taxatiën, opnemingen, tellingen, ſuppletoire aangiften en rectificatiën als anderzins, niet, of niet naar behooren, op het kohier, noch op de twee eerſte aanvullings-kohieren zijn kunnen, worden vermeld.

94. De aanvullings-kohieren zullen worden opgezonden en invorderbaar verklaard, op dezelfde wijze, als bij art. 90, ten aanzien der kohieren, is vastgeſteld.

Van de invordering der belasting.

93. Dadelijk nadat de kohieren door den gouverneur der provincie invorderbaar zullen zijn verklaard, zal de

ontvanger aan de woningen der ſchatpligtigen moeten doen bezorgen een aanſlag-biljet, houdende het door hen verſchuldigde in ieder der zes grondſlagen van de perſonele belasting in de gemeente

Het hoofd van het gemeente-beſtuur zal den dag der invorderbaarverklaring van de kohieren, dadelijk na de kennisbekoming daarvan, aan de ingezetenen, bij publicatie, kenbaar maken.

96. De perſonele belasting met hare opcenten zal moeten worden betaald in twaalf maandelijkſche termijnen, ten kantore van den ontvanger of ontvangers, door welke het aanſlags-biljet is uitgegeven, onverminderd de bevoegdheid der ſchatpligtigen, om, des verkiezende op rekening vooruit te betalen.

De eerſte termijn zal verſchenen zijn op den laatſten dag van Januarij, en zoo vervolgens van maand tot maand.

97. De belastingſchuldigen, welke mogten ſustineren, hun aanſlag-biljet niet te hebben ontvangen, zullen een dubbel van hetzelve kunnen afhalen bij den ontvanger.

98. De beſchrijvings- en aanſlag-biljetten, mitsgaders het dubbel in het voorgaande artikel vermeld, zullen kosteloos aan de ſchatpligtigen worden afgegeven.

99. Voor zoo ver de ſchatpligtige mogten vermeenen, dat de aanſlag niet is overeenkomſtig met hunne gedane opgave, of met de plaats gehad hebbende taxatie, opneming en telling, en dat mitsdien eene vergiſsing in het aanſlag-biljet heeft plaats gehad, zullen zij ſchriftelijk, op ongezegeld papier, hun beklag deswege aan den controleur der diviſie moeten doen, binnen den tijd van eene maand, na de dagteekening van hun aanſlag-biljet.

100. De controleur zal deze klagte met de oorſpronkelijke bewijsſtukken en zijne conſideratiën aan den direkteur der belastingen inzenden, om door laatstgemelden aan den gouverneur te worden aangeboden.

De gouverneur zal op de klagte beſliſſen en de herſtelling van den aanſlag kunnen gelasten.

Het onderzoek en de beſliſsing zullen binnen *twee* maanden nadat het beklag zal zijn ingekomen, moeten afgeloopen zijn.

101. Zoo wel de direkteur als de gouverneur zijn bevoegd, om, in het geval, bij art. 99 en 100 vermeld naar bevind van zaken, de betaling der vervallen of vervallende termijnen te ſchorſen; buiten de ſpeciale dispo-

ſitie van een hunner tot ſchorſing, moeten de termijnen, ongeacht de ingebragte klagten, worden aangezuiverd, op den voet van het uitgegeven aanſlag-biljet.

102. De ſchatpligtigen, welke nalatig zijn in de betaling der perſonele belasting met hare opcenten, zullen door den ontvanger tot de betaling daarvan worden gedwongen, bij parate executie, op den voet en wijze, als thans bij de grondbelasting plaats heeft.

103. De ſchatpligtigen, welke vóór de voldoening van de geheele perſonele belasting, de gemeente, waarin zij zijn aangeſlagen, met der woon verlaten, zijn verpligt, om, ten kantore van den ontvanger op te geven, naar welke gemeente zij zich gaan vestigen, op eene boete van *twintig guldens*; de ontvanger zal van de gedane opgave een bewijs afgeven aan de ſchatpligtigen.

Zij zullen zich van deze verpligting kunnen ontheffen, door de verſchuldigde geheele belasting vóór hun vertrek te betalen.

Wanneer zij zich naar buiten 's lands gaan vestigen, moeten zij de verſchuldigde geheele belasting vóór hun vertrek voldoen.

Van de ſuppletoire aangifte in de vijfde en zesde grondſlagen.

104. De ſchatpligtigen, welke na het doen der beſchrijving tot aan den eerſten Julij van het jaar, eenige meerdere dienstboden of paarden aanſchaffen, zullen verpligt zijn ten kantore van den ontvanger in de gemeente hunner vaste woonplaats, op een aanvullings-beſchrijvings-biljet, daarvan ſchriftelijk en met hunne onderteekening voorzien, kennis te geven binnen de veertien dagen nadat zij die hebben aangeſchaft.

Zij zullen dit insgelijks moeten doen, wanneer zij, van den eerſten Julij tot den laatſten September, meerdere dienstboden of paarden aanſchaffen.

105. De ſchatpligtigen, welke nalatig zijn in het voldoen aan deze verpligting, zullen geſtrafd worden met eene boete van *twintig guldens*, onverminderd de boete bij art. 88 vastgeſteld; van de boeten, in dit artikel 88 bepaald zullen zij zich kunnen bevrijden door, binnen acht dagen nadat het proces-verbaal tegen hen zal zijn opgemaakt en aan hen beteekend, als nog ten kantore van den ontvanger, op een aanvullings-beſchrijvings biljet, behoorlijk, ſchriftelijk en met hunne onderteekening voorzien, kennis te geven van de meerdere door hen aangeſchafte dienstboden of paarden.

106. Gedurende den tijd van eene maand na de beteekening van een proces-verbaal, of na die der kennisgeving of het aanvullings-biljet, zullen de daartoe gemagtigde beambten, den vrijen toegang hebben in de ſtalen en weiden der ſchatpligtigen, tot het doen der nadere tellingen en viſitatiën, op dezelfde boete en wijze, als bij art. 80 en 81 is vastgeſteld.

107. De ontvanger zal, zoo als bij de jaarlijkſche beſchrijving is bepaald, opmaken een aanvullings-kohier getrokken uit de aanvullings-beſchrijvings-biljetten, welke, na de jaarlijkſche beſchrijving tot den 1ſten Julij, door de ſchatpligtigen zijn ingevuld.

De perſonele belasting op de dienstboden en paarden zal daarin voor een geheel jaar worden uitgetrokken; desgelijks zal de ontvanger opmaken een aanvullings-kohier getrokken uit de aanvullings-beſchrijvings-biljetten, welke, over het tijdvak van den 1ſten Julij tot den laatſten September, door de ſchatpligtigen zijn ingevuld.

De perſonele belasting op de dienstboden en paarden zal daarin voor een half jaar worden uitgetrokken.

De bepalingen, voorkomende in deze wet, omtrent het onderzoek der aangifte en de invordering der belasting, zijn in deze toepasſelijk.

Van de bekeuringen, de procesſen-verbaal en derzelver vervolging.

108. Al de ambtenaren, reſorterende onder het departement der algemeene ontvangſten, mitsgaders al de ambtenaren tot de invordering der plaatſelijke middelen aangeſteld, zijn bevoegd tot het doen van bekeuringen, mits voorzien zijnde van hunne kommisſiën.

109. De bekeurders zullen van hunne bevinding en bekeuring, op heeter daad, immers zoo ſpoedig mogelijk, moeten opmaken een procesverbaal, behelzende een beknopt en waarachtig verhaal der bevinding, de oorzaak van de bekeuring, met aanduiding van perſonen, kwaliteiten, dag en plaats.

De procesſen-verbaal van bekeuring zullen door ten minſte twee ambtenaren moeten worden opgemaakt.

110. Het proces-verbaal zal binnen tweemaal vier en twintig uren na den dag, waarop de bekeuring is geſchied, moeten worden beëedigd voor den vrederegter of het hoofd van het gemeente-beſtuur, waar de bekeuring heeft plaats gehad.

111. Binnen de viermaal vier en twintig uren na den dag,

dag, waarop de bekeuring is geſchied, zal het proces-verbaal worden geregiſtreerd.

De zon- en wettige feestdagen worden in de tijdbepaling van het voorgaande en van het tegenwoordig artikel niet medegerekend.

112. De bekeurde tegenwoordig zijnde bij de bekeuring, zal worden uitgenoodigd, om bij de opmaking van het proces-verbaal tegenwoordig te zijn en hetzelve te teekenen.

Wanneer dezelve afwezend is, zal een afſchrift van het proces-verbaal, binnen vier en twintig uren na de registratie, aan de woning van den bekeurden moeten worden bezorgd, wanneer dezelve woonachtig is in de gemeente, alwaar de bekeuring is geſchied, doch ingeval dezelve in eene andere gemeente is, ten raadhuize of bij den voorzitter van het beſtuur der gemeente, in welke de bekeuring is geſchied, moeten worden gedeponeerd.

113. De proceſſen-verbaal der ambtenaren, wegens derzelver handelingen en ambtsverrigtingen, verdienen volle geloof in regten, totdat het tegendeel bewezen wordt.

De onnaauwkeurigheden, ten aanzien der reden van bekeuring of toepaſſing der boeten, zullen aan het proces-verbaal deszelfs kracht niet ontnemen, doch bij het exploit van dagvaarding moeten worden herſteld. Slechts dan, wanneer de beëediging of regiſtratie niet binnen den bepaalden tijd is geſchied, of wanneer het proces-verbaal door *één* ambtenaar is opgemaakt, zal het op zich zelve geen bewijs opleveren.

114. Wegens alle overtredingen, waarop eenige geldboete is geſteld, is het geoorloofd den bekeurden tot transactie toe te laten, welke echter nimmer zal mogen ſtrekken tot eenige vermindering op de verſchuldigde belasting.

De transactiën zullen onderworpen zijn aan de goedkeuring der adminiſtratie.

115. Het product van alle boeten en transactiën, welke volgens deze wet worden verbeurd en aangegaan, zal ten voordeele komen van 's Rijks ſchatkist.

Hiervan zal echter uitgezonderd zijn het product van zoodanige boeten en transactiën, welke het gevolg zijn van, door de in art. 108 opgenoemde ambtenaren, gedane ontdekkingen van gepleegde fraudes of contraventiën; zullende dezelve op zulk eene wijze worden verdeeld, als nader door Ons zal worden bepaald.

116. Alle overtredingen van de bepalingen in deze wet gemaakt, behooren tot de kennis van de regtbanken van correctionele politie.

Alle actiën, ſtrekkende tot toepaſſing van boeten, zullen voor dezelfde regtbanken worden aangelegd en vervolgd, door of in naam van het departement der algemeene ontvangſten; de regtbanken zullen daarin echter geen regt ſpreken, dan na de concluſiën van het openbaar miniſterie te hebben gehoord.

In de regtspleging, ter zake voorſchreven, zullen ook ten aanzien van het appel én de voorziening in caſſatie, de beſtaande wetten, in betrekking tot correctionele zaken, worden gevolgd.

117. Alle actiën, wegens overtreding der tegenwoordige wet, zullen zijn geprescribeerd, wanneer dezelve niet worden vervolgd binnen den tijd van één jaar na de dagteekening van het proces-verbaal, wegens de overtreding opgemaakt.

Wet van 26 Auguſtus, over de heffing der regten van In- Uit- en Doorvoer en van de Accijnſen, alsmede van het Tonnegeld der zeeſchepen. (Staatsbl. No. 38).

De algemeene Wet over de heffing der regten van In-, Uit- en Doorvoer en van de Accijnſen, alsmede van het Tonnegeld der zeeſchepen, dagteekent van den 26ſten Auguſtus en bevat het volgende:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat, bij de wet van den 12den Julij 1821, (*Staatsblad* N°. 9), houdende de grondſlagen van het in te voeren ſtelſel van 's Rijks belastingen, en wel bij art. 10, litt. *a*, is onbeſlist gelaten, of bij de daarſtelling der wetten op den ophef der in- en uitgaande regten en van de accijnſen, de bepalingen, welke omtrent den in-, uit- en doorvoer gemeen zijn, zoo met betrekking tot de goederen, aan de in- en uitgaande regten onderworpen, als aan de accijnſen ſubject, in eene algemeene wet, dan wel in twee wetten, reſpectivelijk voor elk vak, zullen worden uiteen gezet en omſchreven, en Wij de overtuiging hebben verkregen, dat het, ter bevordering van duidelijkheid en eenvoudigheid, meest doelmatig zijn zal, die bepalingen te omvatten in eene algemeene wet, met bijvoeging in dezelve van de noodige afzonderlijke voorſchriften, ten aanzien der accijnſen, in verband met de bijzondere wetten daaromtrent;

En voorts gelet op artikel 2, onderdeelen III en V, en de artikelen 3, 4, 5, 6, 10 en 11 der voormelde wet van 12 Julij 1821, betreffende den ophef, zoo der

regten van in-, uit-, en doorvoer en der accijnſen, als van het buitenlandsch tonnengeld;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verſtaan, gelijk Wij goedvinden en verſtaan, bij deze:

EERSTE HOOFDSTUK.

Van de afſchaffing en vervanging van vroegere wetten, en van de verſchuldigdheid der regten.

Art. 1. Op het tijdſtip, door Ons te bepalen, worden ingetrokken en geſteld buiten werking, de algemeene wet op den ophef der inkomende en uitgaande regten en van de accijnſen, mitsgaders de wet, houdende het tarief der regten van in- en uitvoer en van waag en ronde maat, de wet op het last- of tonnegeld, zoo veel aangaat de zeeſchepen, alsmede de wetten van belasting op het buitenlands gedisteleerd, den wijn, de buiten- en binnenlandſche bieren en azijnen, het zout en de pekel, den turf, de ſteenkolen, de zeep, potasch, parelasch, ſoda en weedasch, alle van den 12den Mei 1819 (*Staatsblad* N°. 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28 en 29) voorts de wetten op de koffij en de ſuiker, beide van den 21ſten Mei 1819 (*Staatsblad* N°. 32 en 33); de wet op het binnenlandsch gedisteleerd, van 15 September 1816 (*Staatsblad* N°. 40), en eindelijk de wet van den 12den Maart 1818 (*Staatsblad* N°. 17) voor zoo veel deze laatſte het binnenlandsch gedisteleerd betreft.

2. De voorſchrevene algemeene en bijzondere wetten zullen worden vervangen door de tegenwoordige algemeene wet en het gelijktijdig in te voeren tarief van regten op in-, uit- en doorvoer, mitsgaders door de bijzondere wetten op de accijnſen, welke reeds zijn, of vervolgens nader, zullen worden daargeſteld.

3. Hetzelve tarief zal worden toegepast op alle zoodanige goederen, als, na het voorſchreven tijdſtip, in de zeegaten zullen worden binnengebragt, of anders op het grondgebied des Rijks aankomen, en op alle dezulken, welke, na dienzelfden tijd, op de kantoren ten uitvoer, of uit de entrepôts, tot verblijf binnen 's lands, of ten doorvoer zullen worden aangegeven.

Door goederen worden in deze wet begrepen, alle wa-

ren en koopmanſchappen, geene uitgezonderd, mitsgaders paarden en allerhande vee.

Goederen, welke met accijns zijn bezwaard, zullen in de bepalingen dezer wet, die op dezelve bijzonder toepasſelijk zijn, of ſpeciaal worden genoemd, of in het gemeen worden aangeduid door de benaming van accijnsgoederen; en worden door regten alleen verſtaan die, welke op den in-, uit- en doorvoer zijn gelegd.

4. Des Rijks inkomende, uitgaande en transito-regten zijn van alle daarvan niet expresſelijk vrijgeſtelde goederen verſchuldigd, zoo menigmalen dezelve het Rijk worden in-, uit of doorgevoerd.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Van de vrijdommen in het algemeen.

5. Behalve de goederen, welke, bij het voormelde tarief, van de voldoening van regten zijn vrijgeſteld, zullen van de betaling daarvan zijn ontheven:

1°. De ammunitie van oorlog, levensmiddelen en andere behoeften, die aan en van onze legers, alsmede naar en van de forten en plaatſen, door dezelve bezet, verzonden worden, door of van wege het departement van Oorlog; op aanzoek van hetzelve, zullen door de adminiſtratie de vereischte vrijpaspoorten worden verleend.

2°. De aan regten onderworpene goederen, aan onze ambasſadeurs of ministers, bij vreemde mogendheden, toebehoorende en die, ter gelegenheid van hun eerſte vertrek, van hier zullen worden uitgevoerd. Ten opzigte van goederen, toebehoorende aan ambasſadeurs of ministers van vreemde mogendheden, bij Ons reſiderende, zal gelijke vrijdom van regten kunnen genoten worden, als omtrent de goederen onzer gezanten, bij die mogendheden, door dezelve mogt zijn of worden toegeſtaan.

De alhier vermelde vrijdommen kunnen zich mede uitſtrekken tot de accijnſen.

Geen, uit krachte hiervan te verleenen, vrijpaspoort zal door de adminiſtratie worden afgegeven, dan op aanvrage van het departement van Buitenlandſche Zaken; en de houder van het paspoort zal, overigens, de formaliteiten dezer wet moeten in acht nemen.

3°. De paarden en rijtuigen, die gebruikt worden tot eene reize naar of buiten 's Lands, mitgaders de gewone bagaadje, welke reizende perſonen met zich voeren tot hun lijfsgebruik, in onderſcheiding van voorwerpen van koopmanſchap.

4°. Paarden en beesten, ſchapen en varkens daaronder begrepen, welke door onze onderdanen op hunne landen, buiten het Rijk, doch op deszelfs grenzen gelegen, of van naburigen grond, op de grenzen van het Rijk, ter weide zullen gebragt worden: hetwelk zal kunnen geſchieden, op een wel-paspoort, onder borgtogt, ten beloope der regten, voor den weder in- of uitvoer, vóór het einde van elk jaar, en de vereischte voorzorgen tot herkenning.

Ten opzigte van het grazend vee, dat elken avond of tusſchentijds naar de ſtallen terugkeert, om daarna weder ter weide te gaan, zal de adminiſtratie, in het belang van den landbouw, en tegen misbruik, bijzondere bepalingen daarſtellen.

5°. Alle boom en veldvruchten en gewasſen, gewonnen op landen, gelegen op vreemd grondgebied aan de grenzen des Rijks, en toebehoorende aan onze ingezetenen, of bij hen in gebruik; gelijk mede mest-ſtoffen en zaden, noodzakelijk tot de bebouwing dier landen, mitsgaders de middelen van transport; mits dat die uit- of invoer altijd geſchiede tusſchen zons- op- en ondergang, en in het gewone ſaizoen van den oogst of der cultuur van elke ſoort van voortbrengſel, en wijders, dat het bezit of gebruik der voorſchrevene grenslanden jaarlijks worden bewezen, op de reſpektive kantoren, door eene verklaring van den ontvanger of gaarder der grondbelastingen, alwaar dezelve landen op het kohier zijn gebragt, of door een huur-contract.

De vrijſtelling van regten, in de §§ 4 en 5, hierboven vermeld, zal ook aan ingezetenen van naburige Staten, die landen op 's Rijks grondgebied aan de grenzen in bezit of gebruik hebben, verleend worden; doch niet anders, dan wanneer onze onderdanen gelijke vrijſtelling genieten, bij het inkomen en uitgaan op en van de landen dier naburen.

6°. Alle victualie en ſcheepsbehoeften, welke gele-

verd zullen worden aan onze ſchepen van oorlog, partikuliere kommisſie-vaarders, of aan ſchepen ter commercie of ter visſcherij uitgaande, door den eerſten ambtenaar ter plaatſe, in redelijkheid te berekenen, naar het getal der aan boord zijnde koppen, en den aard en afſtand der reis; mitsgaders de proviſiën tot ſcheeps-conſumtie, zich aan boord der binnenkomende ſchepen bevindende, als zoodanig opgegeven en erkend en mits blijvende ongelost. Deze vrijdom is mede toepasſelijk op de accijnſen. Van het meerdere zullen de regten en accijnſen verſchuldigd zijn, ten zij hetzelve tot de weder uitvaart van het ſchip worde opgeſlagen in een Rijks pakhuis, of dat men, van de zijde der adminiſtratie, zich zonder dien opſlag mogt kunnen verzekeren tegen alle verandering of ontlosſing, en alzoo harentwege in het aan boord blijven werd toegeſtemd.

7°. Alle koopmanſchappen, behoeften, eet- en drinkwaren, die, voor rekening van het gouvernement, naar de overzeeſche bezittingen van den Staat, of naar onze buiten 's lands zich bevindende eskaders, schepen en vaartuigen van oorlog, uitgevoerd, of van daar binnen dit Koningrijk aangebragt worden; zullende de departementen voor de marine daarvan ten genoege doen blijken aan de adminiſtratie.

8°. De goederen, gaande naar, of komende van de Nederlandſche bezittingen op de kust van Guinéa, zoo lang zulks door Ons zal worden noodig geoordeeld; mits, vóór de inlading of lossing, daartoe de vereischte dokumenten ten kantore zijn verleend, en voorbehoudens de noodige voorzorgen tegen alle misbruik.

9°. De goederen (uitgezonderd de *thee*, gemerkt de daaromtrent afzonderlijk beſtaande wettelijke bepalingen), welke in Nederlandſche ſchepen, uit de Oost-Indiſche bezittingen van den Staat, regtſtreeks, en met ongebrokene ladingen, in eene have van het moederland zullen worden aangebragt, en zulks zoo veel de inkomende regten betreft; mits aan de administratie deugdelijk bewezen worde, dat, aan de Nederlandſche autoriteiten in dezelve bezittingen, van de geheele ladingen van zoodanige ſchepen, de vastgeſtelde uitgaande regten zijn betaald geworden.

Van goederen, inkomende als voren, met ſchepen onder vreemde vlag, zal dezelfde vrijdom genoten worden, voorloopig tot den laatſten december 1824, behalve van de koffij, bij welker invoer, met zoodanige vreemde ſchepen, de bij het tarief bepaalde regten, in allen geval, zullen moeten worden voldaan.

10°. De goederen, welke met Nederlandſche ſchepen, uit Nederlandſche havens, worden vervoerd naar Suriname.

11°. Goederen, met Nederlandſche ſchepen, uit zee aangebragt, en, op voorafgaande ſchriftelijke permiſſie van den naastbij zijnden ambtenaar, hooger in graad dan de ontvanger, ter eerſte wacht overgeladen in andere ſchepen, om dadelijk, langs hetzelfde zeegat, weder te worden uitgevoerd;

En eindelijk:

12°. Terugkomende goederen uit de overzeeſche bezittingen van den Staat, of welke zijn beſtemd geweest voor eene plaats, alwaar dezelve, krachtens een verbod, eerst na hun vertrek bij den afzender hier te lande bekend geworden, niet mogten worden toegelaten; ook zullen de daarvan bij het uitgaan betaalde regten worden terug gegeven; een en ander, indien van de waarheid der zaak en identiteit der goederen, aan de adminiſtratie blijke.

Deze vrijdom ſtrekt zich niet uit tot doorgevoerde goederen.

Wij behouden Ons voor, vrijdom van inkomende regten te verleenen, voor fabrijk- of andere goederen van erkenden inlandſchen oorſprong, naar vreemde markten of anderzins uitgevoerd, doch van daar, onverkocht of ongeaccepteerd, terug komende.

DERDE HOOFDSTUK.

Van den invoer uit zee.

6. Aan de zeezijde mogen geene goederen anders worden ingevoerd, dan langs de eerſte wachten, welke in de monden der zeegaten reeds beſtaan, of verder door Ons mogten worden aangewezen, noch gelost, dan volgens daartoe, op bepaalde losplaatſen, verkregene dokumenten, en op den voet, en behoudens de uitzonderin-

gen, in deze wet omſchreven.

7. De adminiſtratie zal zorgen, dat de inkomende ſchippers, alomme op de eerſte wacht, onderrigting kunnen bekomen van de orders, bij deze wet, vooral op het ſtuk der generale verklaring, geſteld, en dat een uittrekſel derzelve, in de Nederduitſche, Hoogduitſche, Engelſche, Franſche, Deenſche, Zweedſche, Rusſiſche en zoodanige andere talen, als in het belang van den handel noodig zal bevonden worden, aldaar verkrijgbaar zij. De loodsen zullen hetzelve *gratis* kunnen bekomen, zoo ter eigener inlichting, als om daarvan voorloopige inzage te geven aan de door hen bediend wordende ſchippers.

8. Alle ſchippers en ſtuurlieden zijn gehouden, ten langſte binnen vier en twintig uren na hunne aankomst ter eerſte wacht tot inklaring, aldaar hunne generale verklaring, aan de daartoe geſtelde ambtenaren, onder vertooning hunner ſcheeps- en ladingspapieren, te doen, alvorens te mogen opzeilen.

Op zondagen en wettige feestdagen wordt, gewoonlijk, de generale verklaring niet gedaan.

De ambtenaren zijn echter bevoegd, om den schipper en ſtuurman, dadelijk na de aankomst van het ſchip, te vermanen, om, zonder verwijl, de generale verklaring over te leggen, en, bijaldien de ſchipper en ſtuurman daaraan niet voldoen, op het ſchip eene wacht te ſtellen; hetgeen zij even zeer mogen doen, indien men, met het ſchip zich tusſchen den mond van het zeegat en de eerſte wacht mogt blijven ophouden, zijnde, terſtond na aankomst op het gebied van den Staat, van toepasſing, alle de bepalingen dezer wet, opzigtelijk het losſen, ligten, of over boord zetten van goederen.

9. De generale verklaring moet inhouden, de lijst van alle de ingeladene goederen, met uitdrukking van derzelver soort, en van het getal en de merken der vaten, balen, pakken, kisten, kasſen, enz., mitsgaders van de plaats der beſtemming van het ſchip, welke zal moeten zijn, eene der, door Ons bepaalde of te bepalen losplaatſen, alwaar, ten kantore van betaling, de nadere aangifte tot losſing moet geſchieden.

10. De voormelde generale verklaring moet *in triplo* worden geſchreven en onderteekend door den ſchipper, ſtuurman en de ambtenaren tot de inklaring; wordende voor dezelve vastgeſteld het volgende formulier:

„ Wij ondergeſchreven, ſchipper en ſtuurman van het „ ſchip, genaamd . . . .

„ te huis behoorende . . . . in . . . .
„ onze tegenwoordige lading ingenomen hebbende te
„ . . . . en beſtemd naar . . . .
„ . . . . verklaren, dat wij geene andere of
„ meerdere goederen, waren of koopmanſchappen, in of
„ binnen de zeegaten van het koningrijk der Nederlanden
„ hebben gebragt, dan die genoemd en uitgedrukt zijn
„ in deze onze generale verklaring; dat ook geene van
„ onze ingeladene goederen zijn verpakt, veranderd,
„ verwisſeld of verminderd, in het geheel of ten deele,
„ gelijk wij ook beloven, geene zoodanige verandering,
„ verpakking of vermindering, in het geheel of ten deele,
„ te zullen bevelen of toelaten; en verbinden ons om,
„ in cas van ligting, geene goederen in den ligter te
„ zullen overladen, dan op den voet, bij de artikelen
„ 19, 20, 21, en 22 van de wet, bepaald; dat wij ook,
„ in deze generale opgave, alle de goederen, onder
„ hunne regte, ware en gewone benaming, voor zoo
„ verre de goederen aan ons bekend waren, hebben op-
„ gegeven, en generaallijk, dat in deze opgave geene
„ fraude is gepleegd, noch eenige goederen zijn verzwe-
„ gen, noch ondernomen of gepoogd is, om directelijk
„ of indirectelijk, 's Rijks geregtigdheden te verkorten;
„ belovende eindelijk, voorſchreven goederen alle te zul-
„ len overbrengen, of doen overbrengen, naar de plaats
„ of plaatſen, werwaarts ons ſchip is beſtemd.

„ *Actum.*"

Wanneer de ſchepen ledig of in ballast inkomen, het-welk geenszins ontſlaat van de verpligting tot het doen der generale verklaring, wordt deze omſtandigheid op de verklaring vermeld, daar, alwaar anders de opgave der goederen geſteld wordt.

11. Het duplikaat derzelve zal, door de ambtenaren ter uiterſte wacht, worden opgezonden naar de plaats der eindelijke beſtemming, en het triplikaat aan den ſchipper gegeven, tevens ſtrekkende tot consent ter opzeiling; met vermelding van de route, langs welke de reis moet worden volbragt.

12. De ſchippers en ſtuurlieden kunnen de generale verklaring ook doen, door middel van overgifte van een dubbel van derzelver manifesten, of andere publieke akten van hunne lading, welke alsdan door de ambtenaren, met het zegel der adminiſtratie, zullen gehecht worden aan het duplikaat der akte van inklaring, hetwelk, onder

uitdrukking van het getal en korte omſchrijving der overgelegde ſtukken, naar dezelve zal verwijzen, en dien onverminderd, door ſchipper, ſtuurman en ambtenaren moeten worden onderteekend, om in alles hetzelfde effekt te hebben als eene gewone inklaring.

13. Zoo meer dan ééne losplaats zich voordoet, in de route naar de eindelijke beſtemmingsplaats van het ſchip, kan de inklaring ook op de eerſte luiden, voor dat gedeelte der lading, hetwelk daarheen beſtemd is; doch ter laatſte losplaats mág de afrekening, hierna, artikel 138, gemeld, niet verleend worden, dan op bewijs, dat ook omtrent de elders geloste goederen, aan de wet is voldaan.

Hetzelfde mag geſchieden ten opzigte van fruiten of andere, aan onmiddellijk bederf onderhevige, accijnsvrije goederen, die men mogt verlangen, dadelijk na inklaring, aan eene eerſte wacht, waar tevens een kantoor beſtaat, offchoon geene gewone losplaats zijnde, tegen betaling der regten, en overigens op den voet bij deze wet bepaald, aldaar te losſen.

14. Geene losplaatſen kunnen worden opgegeven, dan die behooren tot het vaarwater der binnenkomst, ten zij, om bijzondere redenen, eene afwijking van dezen regel, door den direkteur in de directie, mogt zijn veroorloofd, of dat er overlading plaats hebbe, en de vervoer der goederen geſchiede op volgbrieven, in zoo verre op den voet van het 6de hoofdſtuk; omtrent de accijnsgoederen zal, in deze gevallen, de voorzorg van bewaking, en, des noods, tevens die van verzegeling van de toegangen tot de ladingsplaats, dat is de plaats, alwaar aan boord de goederen zich bevinden, genomen moeten worden.

15. Alle ſtuk-goederen, welke bij de inklaring worden opgegeven als onbekend, of onder de algemeene benaming van koopmanſchappen, zullen worden gelood, verzegeld of bewaakt, tot bij de losſing, op behoorlijke aangifte door de belanghebbenden ter losplaats, des noods in bezigtiging, of tot den opſlag in 's Rijks pakhuizen, op den voet van het 12de hoofdſtuk. De looden tot zegels zullen niet op de fusten of emballagiën, maar op de luiken van het ſchip, en op alle verdere toegangen tot de plaats, alwaar aan boord de goederen zich bevinden, zoo veel noodig worden geſteld, indien de wijze van belading, het groot getal vaten, balen of pakken, of andere omſtandigheden, zulks, in het voordeel van den handel, verkieslijk maken.

16. De bewaking of verzegeling van de ladingsplaats

kan ook geſchieden omtrent geſtorte goederen, waarvan de hoeveelheid is uitgedrukt in vreemde maat of gewigt.

En zullen geene paspoorten of conſenten tot losſing voor zoodanige goederen worden verleend, dan na dat de ſchippers en ſtuurlieden, zich tot de overbrenging in Nederlandſche maat of gewigt in ſtaat geſteld hebbende, bij nadere verklaring, de hoeveelheid in Nederlandſche maat of gewigt op de akte ſtellen, en met hunne onderteekening bekrachtigen, of zulks hunnent wege doen verrigten.

Bij merkbare onnaauwkeurigheid in de opgegevene verhouding tusſchen de vreemde en Nederlandſche maat of gewigt, zal de al of niet juistheid daarvan, op de vordering der ambtenaren, bij attest van twee, of des noods van drie deskundige perſonen, waarvan één door den hoogſten ambtenaar ter plaatſe, één door of van wege den ſchipper, en de derde, indien hij noodig zijn mogt, door het hoofd van het gemeente beſtuur, te benoemen, ten koste van ongelijk, worden beſlist; aan welke beſlisſing partijen zich zullen moeten onderwerpen, zonder eenig verder beroep: te dien effekte, dat, in de verdere toepasſing dezer wet, de generale verklaring zal gerekend worden te bevatten zoodanige hoeveelheid in Nederlandſche maat of gewigt, bij de binnenkomst opgegeven, in voege voorsz. herleid, zal bedragen.

17. Wanneer een ſchipper of bevelvoerder, bij het inkomen uit zee, door ſtorm, ijsgang, of andere onvermijdelijke omſtandigheden, verhinderd wordt de eerſte wacht aan te doen, en verpligt is de rivier of het vaarwater op te zeilen, moet dezelve hiervan voldoende doen blijken.

18. De ſchipper of bevelvoerder moet, in dat geval, de naaste haven, welke het hem mogelijk zijn zal te bereiken, aandoen, aldaar met den ſtuurman dadelijk al dat geene verrigten, hetwelk hier boven, ten aanzien der generale verklaring, is bepaald.

19. Geen ſchipper van een uit zee inkomend ſchip zal zijne lading geheel of gedeeltelijk mogen ligten, dat is overzetten in andere vaartuigen, om daarmede naar de losplaats te worden overgebragt, dan op ligtingsplaatſen, welke, zoo aan wal als op ſtroom, voor de bijzondere zeegaten, door Ons zijn, of verder zullen worden aangewezen, en na daartoe bekomen conſent van den eerſten ambtenaar aldaar, of op het naast bij zijnde kantoor van betaling of inklaring.

20. Op het conſent tot ligting zal moeten worden aangeteekend: van de overgeladene goederen in fust of

emballagie, de ſoort derzelve, alsmede het getal en de merken der vaten, kisten, balen, enz.; en van de losſe of geſtorte goederen, de globale hoeveelheid, bevestigd door de onderteekening van den ſchipper en ſtuurman, of iemand hunnentwege, en van den ligter-ſchipper; blijvende de ſchipper en ſtuurman verantwoordelijk voor de aankomst ter losplaats van de goederen, aldus in het conſent of den ligterbrief vermeld.

21. De ligter-vaartuigen zijn aan gelijke voorzorgen tegen ongeoorloofde losſing, als de zeeſchepen, en de ligtingen aan gelijk toezigt, als de losſingen, onderworpen, behoudens het geval in het volgend artikel omſchreven.

22. In geval ſtorm of onvoorziene ongevallen het vragen van conſent tot ligting onmogelijk mogten maken, zal het den ſchipper geoorloofd zijn, goederen in ligters over te doen, mits doende blijken van voldoende redenen, welke hem het vooraf vragen van conſent hebben onmogelijk gemaakt, en ieder ligter-ſchipper worde voorzien van eene verklaring, door den zeeſchipper en ſtuurman geteekend, en bevattende opgave der goederen, aan den ligter mede gegeven.

Nalatigheid in de afgifte van zoodanige verklaring doet den zeeſchipper in eene boete van *honderd guldens*, en den ſtuurman, alsmede iederen ligterſchipper, die zonder dezelve mogt vertrekken, in eene boete van *vijftig guldens* vervallen.

23. Het zeeſchip of de ligter ter losplaats zijnde aangekomen, zal de ſchipper verpligt zijn, van zijne komst, binnen veertien uren daarna, zon- en wettige feestdagen niet mede gerekend, aan den ontvanger aldaar kennis te geven, op eene boete van *vijftig guldens*; en zal, vervolgens, vóór alle losſing, aangifte moeten geſchieden, en overigens gehandeld worden, als in het 13de hoofdſtuk en verder in deze wet is voorgeſchreven.

Bij voorſchrevene kennisgeving mag worden verzocht permisſie tot herſtel van het abuis, dat bij de inklaring mogt begaan zijn. De ontvanger doet van het verzoek, met bijvoeging der acte van inklaring en openlegging der omſtandigheden, die tot het abuis zouden hebben aanleiding gegeven, mededeeling aan den direkteur in de directie, waar onder hij behoort, die, bij overtuiging, dat de fout aan geene frauduleuſe oogmerken is toe te ſchrijven, het verzoek, bij wege van aanteekening op de acte, zal toeſtaan, zonder dat, ingeval van weige-

ring zulks in regten kan werken tegen de toepaſſing der ſtraffen, op verkeerde of kwade inklaringen geſteld

Ingeval van twijfeling, vraagt de direkteur de beſliſſing der adminiſtratie. En zal in ſteden, alwaar een direkteur is, het verzoek regtſtreeks aan denzelven kunnen gedaan worden.

24. De ſchippers of bevelhebbers der ſchepen van de groote visſcherij of haringvangst, de ventjagers daaronder begrepen, en van die van de zoute- en verſche viſch dezer landen, komende van de nering, zijn niet aan inklaring onderworpen, doch, op eene boete van *vijftig guldens*, verpligt, om, ten einde als zoodanig herkend en niet opgehouden te worden, bij binnenkomst in een der zeegaten, en vóór het paſſeren der eerſte wacht, van den top der mast eene mand, of ander, tusſchen de reederijen en de adminiſtratie overeen te komen, ſeinteeken, te vertoonen, en tot aan de losplaats aldus te blijven vertoonen, op dat de ambtenaren geſchiktelijk in de gelegenheid zijn zouden, om, zonder dat zulks aan de voortzetting der reis hinderlijk zij, aan boord te komen tot de viſitatie.

VIERDE HOOFDSTUK.

Van de bijleggers.

25. Bijleggers worden genaamd de ſchepen, naar elders beſtemd, met welke men uit zee binnen valt uit nood, of om te overwinteren, als ook dezulke, die geene bepaalde beſtemming hebben en waarmede men eene der zeehavens aandoet om orders.

De ſchippers en ſtuurlieden van zoodanige ſchepen zijn verpligt, ter eerſte wacht, verklaring te doen van de bij hen geladene goederen, en zulks op denzelfden voet, als biervoren omtrent het inklaren uit zee is bepaald.

26. Het zal vrijſtaan, met deze ſchepen en in hebbende ladingen weder te vertrekken, zonder betaling van regten of accijnſen, en zullen dezelve inmiddels moeten blijven onder het bijzonder toezigt van de ambtenaren aan den post van inklaring, op zoodanige ligplaats, als door dezelve daartoe zal worden aangewezen.

Doch voor zoo verre de inklarings-post niet aan wal is gevestigd, of geene geſchikte ligplaats, noch gelegenheid tot herſtel der zeeſchade, aanbiedt, zal het aan de ſchippers vergund worden, op te zeilen naar eene nabij gelegene haven, alwaar een kantoor is, om al-

daar, onder bijzondere toezigt, als voren geſteld te worden.

27. Indien de aard der lading, in betrekking tot de hoegrootheid der op den invoer bepaalde regten, of om het onderworpene der goederen aan accijnſen, of wel om verbod van invoer, zulks vordert, zal de ladingsplaats van het ſchip worden verzegeld, of eene wacht aan boord geplaatst, ten ware de ſchipper mogt verkiezen de lading, tot de weder uitvaart, in een Rijks pakhuis, of in eene partikuliere wel verzekerde bergplaats, onder wederzijdſche ſluiting, te doen opſlaan, of, voor zoo verre derzelver aard zulks niet meer mogt gedoogen, zoo bij nacht als dag, onder opzigt en bewaring te doen ſtellen, buiten kosten van den lande.

28. Wanneer deze ſchepen last breken, dat is, wanneer het geheel of een gedeelte der lading, uit ten invoer gepermitteerde goederen beſtaande, beſtemd wordt tot losſing, om niet weder te worden ingenomen, als ook wanneer eenige andere goederen dan alleen ter gewone ſcheepsconſumtie worden bijgeladen, zullen 's Rijks regten en accijnſen daarvan verſchuldigd zijn, en ten aanzien van de losſing en lading moeten worden in acht genomen, al hetgeen omtrent het ter zee inkomen of uitgaan van goederen bij deze wet is bepaald.

29. Door lastbreken wordt daarentegen niet verſtaan het, voor korten tijd, over boord zetten van goederen, om gehavend te worden, om het ſchip te kunnen repareren, of om andere voldoende redenen; mits zulks geſchiede op ſchriftelijke permisſie van den eerſten ambtenaar ter plaatſe, en de losſing, havening en weder inlading geen plaats hebben, dan onder gedurige tegenwoordigheid van de ambtenaren.

VIJFDE HOOFDSTUK.

Van geſtrande en geborgen goederen.

30. Indien goederen aan de kusten van het Rijk worden geborgen of opgeviſcht, herkomſtig uit geſtrande of verongelukte ſchepen, of uit nood in zee geworpen, moeten degenen, die zulks verrigten of het toezigt er over hebben, daarvan zoo ſpoedig mogelijk, doen kennis bekomen aan de naastbij zijnde beambten, ten einde zich met dezelve, naar gelang der omſtandigheden, te verſtaan omtrent de voorloopige verzekering van de belangen der adminiſtratie.

En zullen geene goederen als ſtrandgoederen worden erkend, welke, anders dan na aankomst en met medeweten der beambten, door partikuliere perſonen mogten worden gebragt verder dan op de kruin der dijken of zoodanige plaatſen op het ſtrand, alwaar dezelve tegen verdere beſchadiging van het water bevrijd zijn.

31. Wanneer goederen uit ſchepen, op 's Rijks kusten geſtrand of verongelukt, in ligters overgenomen zijn, zullen de ligterſchippers, die, in zoo verre, onder dezelfde verpligting liggen als inkomende zeeſchippers, met de aldus zonder voorafgegane verklaring overgenomen goederen, niet verder mogen varen dan de naaste genaakbare haven, en aldaar onverwijld, nevens de equipagie van het zeeſchip, voor zoo ver dezelve mede aan wal is gekomen, hunne verklaring doen, en voorts zich met de abtenaren verſtaan, als bij het voorgaande artikel is gemeld.

32. De aard en hoeveelheid der goederen zal, zoo dra mogelijk, door of ten overſtaan der beambten globaal worden onderzocht, en van de bevinding procesverbaal opgemaakt.

33. Zoo lang de goederen blijven onder het medetoezigt der adminiſtratie, in voege, dat zij zich kan verzekerd houden van derzelver identiet, zijn de belanghebbenden bevoegd tot den wederuitvoer, binnen den tijd, op de daartoe te verkrijgene tranſito-paspoorten uit te drukken.

34. De ſtrandgoederen, omtrent welke van de bovengemelde bevoegdheid geen gebruik wordt gemarkt, zullen ten aanzien der regten en accijnſen worden gelijk geſteld met inkomende goederen, onder toepasſing, voor zoo veel de regten betreft, der beginſelen van art. 126, naar de omſtandigheden gewijzigd; doch dezulke, waarvan de invoer is verboden, kunnen niet worden afgegeven dan onder voorwaarde en verzekering van wederuitvoer, tenzij in dit Rijk afgeladen geweest.

35. Voor zoo ver blijkt, dat ſtrandgoederen geladen geweest zijn in ſchepen, uit de havens van het Rijk vertrokken, en op derzelver uitreis verongelukt, zal niet alleen vrijdom van inkomende regten genoten worden, maar ook teruggave geſchieden van de daarvan betaalde uitgaande regten; en zullen dezelve goederen, met betrekking tot de accijns, worden beſchouwd als niet uitgevoerd geweest. Van de getransiëerd hebbende goederen, die niet weder uitgaan, zal moeten worden bijbetaald hetgeen het inkomende, meerder dan het tranſito-

regt mogt bedragen, en de accijns verſchuldigd worden als bij invoer.

36. Wrakken, masten, zeilen, ankers, touwen en andere gereedſchappen van op de kusten geblevene ſchepen geborgen, alsmede de ankers en touwen, voor de kust in zee opgevischt, mitsgaders de tuigagie en gereedſchappen van Nederlandſche ſchepen, op vreemde kusten geſtrand, en, binnen zes maanden na het ongeluk, naar dit Rijk afgezonden, zullen vrij zijn van alle regten, mits van een en ander voldoende blijkt.

ZESDE HOOFDSTUK.

Van den invoer langs de rivieren en te lande.

37. Bij invoer langs de rivieren en te lande, moeten de invoerders, hetzij ſchippers, voerlieden of andere, de bij hen in- of opgeladene of bij zich hebbende goederen, aanbrengen en aangeven op de eerſte wachten of expeditie-kantoren, aan de rivieren en aan de grenzen gevestigd, in de ſteden en plaatſen, welke door Ons reeds zijn of verder zullen worden bepaald en bekend gemaakt; zoo tot invoer in het gemeen, als in het bijzonder ten opzigte van accijns-goederen, of ſommige van dezelve.

38. Alle invoer te lande is verboden, anders dan langs de routes of heerbanen, die door Ons tot zekeren afſtand van de grenzen, zijn of nader mogten worden aangewezen, en die moeten worden aangedaan en gevolgd, van het oogenblik af aan, dat men met de goederen het vreemd grondgebied verlaat.

Ook zullen door Ons worden aangewezen de wegen, langs welke alleen goederen, beſtemd voor de dagelijkſche behoeften der grensbewoners, en tegen kontante betaling, ook van den accijns, mogen worden ingevoerd naar een der kantoren, tot den ontvangst der regten en accijnſen van zulke goederen expresſelijk en uitſluitend daargeſteld, of verder daar te ſtellen, en hoedanige wegen hiertoe met de heerbanen worden geacht gelijk te ſtaan.

39. Tusſchen het vreemd grondgebied en de expeditie-kantoren aan de grenzen, zullen zijn geplaatst palen, met de woorden: *Rijks regten*, ten einde de invoerders te waarſchuwen, dat zij tot de plaats zijn gekomen, in welker nabijheid is gevestigd het kantoor, alwaar de aangifte der goederen moet geſchieden, en tot het-

hetwelk zij met dezelve, tuſſchen zons op- en ondergang, en langs de heerbanen, mogen naderen.

40. De aangifte zal, naar het algemeen voorſchrift en op den voet van het 13de hoofdſtuk, moeten bevatten de kwantiteit, kwaliteit, nummers en merken, alsmede de waarde der, na de waarde betalende, goederen, en derzelver herkomſt en beſtemming, hetzij tot verblijf binnen 's lands, ten doorvoer of op entrepot, en eindelijk de plaatſen van losſing en opſlag in entrepot; zullende, nadat borg zal geſteld zijn voor de inkomende regten en de accijnſen, en de grondige verificatie der daaraan onderworpene goederen heeft plaats gehad, worden afgegeven een of meer, voor de accijns-goederen altoos afzonderlijke, volgbrieven, ten geleide naar de kantoren van betaling op de plaatſen der losſing, of van opſlag in entrepot der daarvoor beſtemde goederen, aan den ontvanger of entrepoſeur, alwaar, ten zelven dage, immers zoodra mogelijk, een extrakt van elken volgbrief zal moeten gezonden worden.

Indien, bij invoer langs de rivieren en te lande, wordt gebruik gemaakt van de bevoegdheid, in artikel 122 verleend, zal de verificatie der hoeveelheid van hetgeen, op den voet van dat artikel, is aangegeven, moeten geſchieden aan de eerſte wachten, die daartoe zullen worden aangewezen, en anderzins op het eerſtvolgende kantoor van betaling in de route.

Bij dezen invoer moet de verificatie van accijns-goederen altoos op zoodanige eerſte wachten of kantoren gedaan worden.

41. Wanneer echter de wijze van belading der langs rivieren inkomende goederen niet toelaat, ter eerſte wacht of op het eerſte kantoor van betaling, zich van de hoeveelheid en den aard derzelve, zonder losſing, genoegzaam te verzekeren, zal de grondige verificatie of viſitatie kunnen worden verſchoven tot bij de losſing op de opgegeven losplaatſen, onder toepasſing alsdan, zoo veel noodig, der voorzorg van bewaking, plombering of verzegeling, doch zonder dat zulks aan de ambtenaren op de eerſte wacht of eerſte kantoor van betaling de bevoegdheid ontneemt, om de dadelijke losſing van het geheel of zoodanig gedeelte eener lading of vracht, als waarop hunne verdenking van kwade aangifte mogt gevallen zijn, te vorderen, ten einde aldaar te worden geviſiteerd of geverifiëerd, ten koste van ongelijk.

42. Tot de losſing kunnen alleen worden opgegeven de plaatſen, alwaar de kantoren van betaling beſtaan,

of door Ons zullen worden gevestigd; te water voor elke rivier afzonderlijk, en te lande het naast bij zijnde kantoor, langs de heerbaan of verder binnenwaarts aanwezig, en tot opſlag in entrepot geene andere plaatſen, dan aan welke de gunst van entrepot is of zal worden toegekend.

43. Op de daartoe te beſtemmen eerſte wachten of kantoren zullen, wanneer zulks wordt verlangd, voor zulke goederen, die tot verblijf binnen 's lands beſtemd, en niet aan accijns onderworpen zijn, in ſtede van volgbrieven, worden verleend inkomende paspoorten van betaling, luidende, even als de volgbrieven, op de plaatſen der losſing, en die mede tot nalosſing en viſitatie aldaar bij de goederen moeten verblijven.

Ter losplaats zullen deze paspoorten aan den eerſten ambtenaar tot de ſurveillance moeten worden bezorgd, om, na viſitatie, vóór of bij de losſing, afgeteekend en ingetrokken, en vervolgens naar het kantoor van uitgifte terug gezonden te worden.

44. Voor zoo ver de ingebragte accijnsvrije goederen beſtemd zijn naar dezelfde plaats, alwaar de aangifte geſchiedt, en deze niet tevens is losplaats, of voor eene plaats, tusſchen de eerſte wacht, of expeditie-kantoor, en het eerſte kantoor van betaling gelegen, moeten van dezelve ter eerſte wacht de regten betaald worden; doch de hoeveelheid mag niet zoo groot zijn, dat zij, gevonden wordende op het terrein, in art. 177 omſchreven, zoude kunnen geacht worden eene verbodene nederlaag uit te maken; zullende, na viſitatie der goederen en afteekening van het paspoort van betaling, hetzelve worden ingetrokken en verwisſeld tegen een renverſaal, geſchikt tot geleide en aflading der goederen naar en ter beſtemmingsplaats, binnen den bepaalden tijd en met aanwijzing der te houdene route.

En zal ook invoer, met beſtemming als boven, van ruw zout beneden de honderd ponden, ruwe ſuiker beneden de honderd ponden, wijn beneden de vijftig kannen en buitenlandsch gedisteleerd beneden de vijftig kannen, mogen geſchieden tegen kontante betaling van den accijns op dezelfde eerſte kantoren; doch zal de kwitantie van betaalden accijns niet worden ingetrokken, maar in zoo verre, even als het renverſaal, tevens dienen tot gelei-biljet.

45. Ook zullen op dezelfde eerſte wachten of kantoren, als in art. 43 zijn gemeld, des verlangd wordende, voor de, ten doorvoer beſtemde, goederen dadelijk tran-

ſito paspoorten kunnen worden afgegeven, op den voet als in het 10de hoofdſtuk is omſchreven; mits dat omtrent de goederen, onderworpen aan grondige verificatie, dezelve de afgifte van het tranſito-paspoort hebbe voorafgegaan.

46. Wanneer de ſchippers of voerlieden meer dan eene plaats tot losſing opgeven, zullen afzonderlijke volgbrieven, of, in het geval art. 43 gemeld, afzonderlijke paspoorten worden verleend, voor elk der plaatſen, alwaar ſtaat te worden gelost.

47. Op de volgbrieven zal gelijke aanhaling en benadering, als op de paspoorten van betaling, kunnen gedaan worden, doch ten aanzien der goederen, aan grondige verificatie onderworpen, alleen voor zoo veel verſchil in ſpecie mogt bevonden worden.

De volgbrieven kunnen niet dienen tot losſing, anders dan in het geval en op den voet, in het volgende artikel omſchreven.

48. Op de losplaatſen zal de invoerder, alvorens te mogen losſen, dat nimmer anders dan in tegenwoordigheid of met medewetten der ambtenaren tot de viſitatie mag geſchieden, de volgbrieven ten kantore bezorgen, om, dien overeenkomſtig, de betaling der verſchuldigde regten van de accijns-vrije goederen te doen, en, in geval van doorvoer, te verkrijgen de vereischte tranſito-paspoorten, op welke alsdan de losſing zal verrigt worden. Voor die goederen, welke ten invoer zijn aangegeven, kunnen de volgbrieven, in voege voorsz., dienen tot losſing; voor de accijns-goederen vervangen zij ter losplaats, na door den ontvanger geviſeerd te zijn, de conſenten tot losſing, en in het gemeen voor die goederen, welke op entrepot zijn aangegeven, kunnen zij verder dienen tot den vervoer naar, en opſlag in entrepot, hetzij daar ter plaatſe, of in zoodanige andere plaats als de gunst van entrepot zal genieten.

49. Na betaling der regten en accijnsen, of debitering voor de laatſten, worden dadelijk daarvan de vereischte aanteekeningen op de volgbrieven geſteld en dezelve alzoo gezuiverd. De zuivering der volgbrieven voor goederen, op entrepot aangegeven, geſchiedt bij verklaring *in dorſo*, geſteld door de ambtenaren ter opgegevene plaats, dat de daarin vermelde goederen aldaar in entrepot zijn opgenomen, en van de borgſtelling, in het geval, art. 92 omſchreven.

De gezuiverde volgbrieven blijven ten kantore van betaling of dat van entrepot berusten, en de extracten;

na van gelijke afteekening of verklaring als de volgbrieven voorzien te zijn, moeten door de ambtenaren tijdig aan het kantoor der uitgifte worden terug bezorgd, ten einde de aldaar geſtelde borgtogt worde vernietigd.

50. Nimmer zal de accijns betaald, of voor deszelfs bedrag gedebiteerd, noch de volgbrieven gezuiverd kunnen worden tenzij de goederen, op dokument gemeld, inderdaad worden gelost en geverifiëerd, of voor de regten kunnen worden geviſiteerd ter plaatſe, op welke de volgbrief luidt.

51. Voor iederen volgbrief of inkomend paspoort, welke niet ter los- of beſtemmingsplaats, waarop het dokument is luidende, in voege als de in artikels 43 en 48 omſchreven, zal zijn bezorgd, zal, door den invoerder of geleider, worden verbeurd eene boete van *vijf en twintig guldens.*

En zullen, na ontdekking van dit verzuim, door het niet binnen zes weken, na den tot het transport toegekenden tijd, terug komen der behoorlijk afgeteekende extract-volgbrieven of inkomende paspoorten, noch uitgaande expeditie aan, of ten name van zoodanige nalatigen verder mogen worden verleend, dan na betaling of verzekering der boete.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Van den uitvoer ter zee.

52. Van alle goederen, ter zee uitgaande, moeten de aangiften gedaan en de regten voldaan worden op eene der laadplaatſen, welke, door Ons, voor dezen uitvoer zijn, of verder zullen worden bepaald, of van de accijnsgoederen, die uitgaan onder genot van afſchrijving van accijns, de plaats of plaatſen, alwaar dezelve in de crediet rekening van den aangever zijn opgenomen, hetzij dat de goederen dadelijk in het ſchip, hetwelk met dezelve naar buiten 's Lands zal vertrekken, geladen worden, of wel met ligters of anderzins worden vervoerd, om elders in het voorſchreven ſchip te worden ingeladen.

Van het meel en ſcheepsbrood of ſcheepsbeſchuit, alsmede van het vleesch en ſpek, beſtemd tot uitvoer voor commercie, in zoodanige hoeveelheden als waarvoor de bijzondere wetten wegens den accijns op het gemaal en het geſlagt restitutie toeſtaan, moet de aangifte en betaling der regten, zoo ver die verſchuldigd zijn, geſchieden op eene derzelfde laadplaatſen als voor den invoer uit zee tot losplaatſen zijn aangewezen.

53. De goederen zullen het Rijk niet worden uitgevoerd, dan met de ſchepen, welke daartoe zijn opgegeven en op de dokumenten vermeld, op eene boete van *drie honderd* guldens, ten laste van den contravenierenden ſchipper, tenzij, in bijzondere gevallen, op ſchriftelijke permiſſie van den eerſten ambtenaar ter plaatſe.

54. De naar zee gaande ſchippers zullen aan boord bij zich moeten hebben, ten einde overeenkomſtig artikel 138 ter uiterſte wacht te worden vertoond en overgegeven, de akte van afrekening, wegens de goederen met hunne ſchepen de laatſte reis ingebragt.

Voor ſchepen, die voor het eerst eene zeereis ſtaan te doen, zal, op bewijs daarvan, deswege eene verklaring worden afgegeven, die ter uiterſte wacht zal plaats houden voor eene akte van afrekening.

Bij gebreke van zoodanige akte of verklaring, hetgeen moet doen vermoeden, dat, bij de voorgaande binnenkomst, de inklaring niet is geſchied, mogen de ſchepen ter laatſte wacht niet worden geëxpedieerd of uitgeklaard, tenzij op bijzondere toeſtemming der adminiſtratie.

55. De ſchippers, gekomen zijnde aan de uiterſte wacht, zullen zich aldaar moeten doen uitklaren, op eene boete van *drie honderd* guldens. Zij zijn gehouden, daartoe in tijds het anker te laten vallen, of, om in hunne reize niet vertraagd te worden; tijdig en kennelijk ſein te doen, met het uitſteken van een riem of ander teeken; en zullen de ambtenaren daarop zoo ſpoedig mogelijk aan boord moeten komen, om de viſitatie te verrigten.

56. De verpligting, in het voorgaande artikel omſchreven, rust niet op de ſchippers of bevelhebbers der ſchepen van de Nederlandſche groote visſcherij of haringvangst, nochte op die tot de zoute en verſche visch dezer landen, zoo verre zij enkel ter vischvangst uitgaan, en geene andere, dan daartoe behoorende en vereischte, voorwerpen aan boord hebben; doch zij zullen, op eene boete van *vijftig guldens*, tijdig vóór en tot na het pasſeren der uiterſte wacht, van den top der mast, een zelfde mand of ſein, als in art. 24 gemeld, moeten toonen, tot teeken van herkenning, en om de ambtenaren geſchiktelijk in de gelegenheid te ſtellen aan boord te komen, ter viſitatie, hetwelk echter geen oponthoud in de uitvaart mag veroorzaken.

57. Ter uiterſte wacht de viſitatie gedaan, en alles in orde bevonden zijnde, zullen de paspoorten of conſenten tot uitvoer afgeteekend en, benevens de akte van afrekening of verklaring, in art. 54 gemeld, ingetrokken wor-

den, en de eerſte aan de kantoren, waar zij zijn afgegeven, worden terug gezonden; doch indien, om bijzondere reden, duplikaat-paspoorten mogten zijn verleend, zullen de orginelen onder den ſchipper verblijven.

58. Aan den ſchipper zal, op zijn verzoek, een afſchrift der acte van afrekening worden ter hand geſteld, hetgeen altoos zal moeten geſchieden als een ſchip ongeladen uitgaat, alleen om naar eene andere Nederlandſche haven te verzeilen, en hetwelk alsdan zal worden aangeteekend op het afſchrift, om bij de weder uitvaart het orgineel te vervangen.

59. De ſchipper en ſtuurman zullen, daarenboven, moeten verklaren, dat zij de goederen, welke op de overgegevene dokumenten zijn uitgedrukt, geladen aan boord hebben, en geene andere; waartegen aan den ſchipper zal worden afgegeven eene akte van viſitatie of uitklaring.

60 De ſchippers, na gedane viſitatie en uitklaring, eenige goederen zullende innemen, moeten andermaal ſein doen, en zal de nadere viſitatie en klaring op dezelfde wijze als voren moeten geſchieden.

61. Zoo eenige goederen, door kagen of andere vaartuigen, aan eenige ſchepen, ter uiterſte wacht gepasſeerd zijnde, worden nagebragt, zijn de zeeſchippers niet gehouden wederom ſein te geven; doch geene vaartuigen mogen aan eenige van dezelve ſchepen goederen brengen, dan na vertooning van de dokumenten aan de ambtenaren op de uiterſte wacht, en de ſchippers mogen ook geene goederen uit dezelve vaartuigen innemen, dan nadat dezelve dokumenten aan hen vertoond zijn, en zij uit de aanteekeningen der ambtenaren, *in dorſo* van de voorſchrevene dokumenten te ſtellen, hebben gezien, dat de goederen bevorens zijn geviſiteerd geworden op de uiterſte wacht, alles op pene van *honderd* guldens, te verbeuren bij een' iegelijk van de contraveniërende zee-, kaag- of andere ſchippers.

62. De evengemelde kaag- of andere ſchippers zullen, na overzetting der goederen in de zee-ſchepen, de daartoe betrekkelijke dokumenten aan de ambtenaren ter uiterſte wacht moeten terugbrengen, om ingetrokken te worden, op eene boete van *vijf en twintig guldens* voor elk terug gehouden dokument.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

Van den uitvoer langs de rivieren en te lande.

63. De aangifte en betaling van 's Rijks regten van de goederen, uitgaande langs de rivieren en te lande, zal moeten geſchieden:

1°. Van de accijns-vrije goederen, ter plaatſe van de eerſte in- of oplading, voor zoo verre aldaar een kantoor aanwezig is, en anderzins aan het naaste of aan het eerſte kantoor op de route, des, dat in geen geval het vreemd grondgebied verder dan tot den afſtand, in art. 162 bepaald, mag worden genaderd, tenzij voorzien van de vereischte paspoorten, behoorlijk door de ambtenaren afgeteekend, ten blijke der daarop gedane viſitatie.

2°. Van de accijns-goederen, die uitgaan onder genot van afſchrijving van accijns, ter plaatſe alwaar dezelve in de crediet-rekening van den aangever zijn opgenomen.

3°. Van het meel en ſcheepsbrood of ſcheepsbeſchuit, alsmede van het vleesch en ſpek, dat uitgaat onder genot van reſtitutie van accijns, op eene der plaatſen, daartoe door Ons te bepalen.

64. Met opzigt tot het uitgaan langs de rivieren, is mede van toepasſing de bepaling, in art. 53 dezer wet vervat; en geen uitvoer te lande mag plaats hebben dan langs dezelfde heerbanen of groote wegen, als in art. 38 zijn gemeld; zijnde de kantoren, in het tweede lid van laatstgemeld artikel bedoeld, voor den uitvoer, alleen beſtemd tot de ontvangst der regten van de voortbrengſelen der plaatſen, binnen of in den omtrek waarvan dezelve zijn gevestigd.

65. De uitvoerders langs de rivieren of te lande zullen de dokumenten van hunne goederen, op de laatſte wacht, en alvorens dezelve te pasſeren, moeten overgeven aan de beambten, om, na viſitatie en vergelijking tegen de goederen, ingetrokken te worden.

Indien deze wacht niet aan de uiterſte grenzen is geplaatst, zal, ter verder geleide tot buiten 's lands, eene akte van uitklaring of renverſaal verleend worden.

66. Voor den uitvoer langs de rivieren en te lande, zijn de uiterſte of laatſte wachten dezelfde kantoren of posten, welke voor de eerſte aangifte bij het inkomen, volgens art. 37 dezer wet, zijn of verder zullen worden aangewezen.

NEGENDE HOOFDSTUK.

Bijzondere bepalingen, omtrent den uitvoer van accijns-goederen, onder genot van afſchrijving of restitutie.

67. De grondige verificatie zal altijd moeten geſchieden voor uitvoer ter zee, bij de inlading in het zeeſchip, hetzij dat het zich bevinde aan eene der voor den invoer uit zee beſtemde los- of ligtingsplaatſen, of aan eene uiterſte wacht, en voor uitvoer langs de rivieren en te lande, ter uiterſte wacht, zoo die tevens is kantoor van betaling, en anders op het naast daarbij zijnde kantoor van betaling in de route.

68. Indien echter de afzender zulks verkiest, zal de grondige verificatie geſchieden bij de eerſte in- of oplading in ligters of anderzins, onder toepasſing der voorzorg van bewaking, verzegeling of plombering, als wanneer geene verdere verificatie zal plaats hebben, ten zij bij bijzonder vermoeden van fraude, en alsdan ten koste van ongelijk.

69. Na de grondige verificatie en in- of oplading, zullen de ſchippers of voerlieden eene verklaring teekenen, dat zij de goederen in of op hunne vaar- of voertuigen ontvangen hebben, en zich verantwoordelijk ſtellen voor den vervoer of uitvoer, waartoe zij zijn aangenomen. Bij elke overlading zal hetzelfde plaats hebben.

70. De conſenten tot uitvoer houden tevens plaats voor uitgaande paspoorten.

71. Ten kantore alwaar het conſent tot uitvoer is verleend, zal de afſchrijving of reſtitutie verkregen worden, zoodra hetzelve binnen den daartoe, in art. 281 geſtelden tijd is terug gekomen, voorzien van de noodige afteekening van twee ambtenaren op de, in het dokument vermelde, laatſte wacht of kantoor, ten blijke dat de goederen aldaar conform zijn bevonden, dat gebezigde plombs of zegels gaaf en ongeſchonden zijn gebleven, en de uitvoer wezenlijk, overeenkomſtig de wet, is geſchied. Bij gelegenheid dier afſchrijving of reſtitutie, en vóór dat dezelve gegeven worde, zullen de uitgaande regten van de goederen ten zelfden kantore door den aangever moeten worden betaald.

72. Indien het conſent tot uitvoer niet tijdig en behoorlijk afgeteekend, ten kantore is terug gekomen, moet de gecrediteerde accijns van, de ten uitvoer aan-

gegevene goederen, door den ontvanger, dadelijk worden ingevorderd.

73. Indien, na gedane aangifte tot uitvoer onder afſchrijving, en vóór dat de goederen gebragt zijn buiten het pakhuis of de bergplaats, alwaar zij zich bevinden, bijzondere omſtandigheden den uitvoer beletten of daarvan doen afzien, zal, op de ſchriftelijke verklaring deswege van den aangever bij de terugbezorging van het verkregen dokument, daar op geſteld, de aangifte worden beſchouwd als niet geſchied.

74. Wanneer de in het voorgaande artikel bedoelde omſtandigheden zich voordoen, nadat de goederen uit de pakhuizen of bergplaatſen zijn in- of opgenomen, zal men de goederen niet weder tot zich kunnen nemen, dan tegen dadelijke betaling van den accijns, ten zij de adminiſtratie in ſinguliere gevallen mogt toeſtaan, dat de zaak wierd gebragt in denzelfden ſtaat als vóór de aangifte.

Ingeval van ontloſſing, zal daarvan aan den ſchipper of voerman een bewijs worden afgegeven, ter zijner verantwoording.

TIENDE HOOFDSTUK.

Van den doorvoer.

75. Het ſtaat vrij, van en naar alle landen en plaatſen, allerlei goederen, waarvan de invoer of doorvoer niet is verboden, te water en te lande het koningrijk door te voeren, tegen betaling der daarop geſtelde regten, doch aan de landzijde, alleen langs zoodanige kantoren, als daartoe door Ons, bij een bijzonder beſluit, zijn of nader zullen worden aangewezen.

Doorvoer naar de kolonie van Suriname mag niet geſchieden.

76. Geene goederen worden ten doorvoer toegelaten, dan die, als zoodanig, aan de landzijde op het eerſte kantoor, en aan de zeezijde, bij het aankomen ter losplaats, immers vóór de losſing, zijn aangegeven, ten zij verklaard op entrepot, waarvan in het volgende hoofdſtuk wordt gehandeld.

77. Omtrent alle tranſitérende of doorgevoerd wordende goederen, zal in het algemeen moeten worden in acht genomen hetgeen aangaande de inklaring, aangifte, losſing, weder in- of oplading als anderzins, bij den in- en uitvoer is vastgeſteld.

78. Bij de bepaling van het tranſito-regt zal, door borgſtelling, moeten worden verzekerd het beloop van dat gene, wat minder betaald mogt zijn, dan van de goederen zoude zijn verſchuldigd, indien dezelve ten invoer waren aangegeven, alsmede het beloop van den accijns wegens daaraan onderworpene goederen, en voor de accijns vrije goederen tevens *vijf en twintig guldens*, voor elke paspoort, dat, bij afſtand van de gunst van doorvoer, als in art 87 is gemeld, niet in tijds ten kantore der uitgifte mogt worden terug bezorgd.

79. De tranſiërende goederen, en daartoe behoorende paspoorten, moeten worden vertoond, ook op zoodanige kantoren, in de route gelegen, als daartoe in de paspoorten zullen worden uitgedrukt; en zal, bij verzuim, de gunst van doorvoer worden verloren, tenzij de vervoerder zich deswege, op grond van bijzondere omſtandigheden, mogt kunnen verontſchuldigen, ten genoege van den eerſten ambtenaar op de laatſte wacht, die de redenen op het dokument, naar vereisch, zal vermelden.

80. De tranſito aangegevene goederen zullen, bij of dadelijk na de losſing en verificatie of viſitatie, worden verzegeld of geplombeerd, voorzoover derzelver aard zulks toelaat of vereischt. Wijn kan worden onder bewaking geſteld, of daaromtrent kunnen andere voorzorgen genomen worden, tot verzekering der identiteit bij den uitvoer.

81. Geene derzelve zullen bij of van wege de belanghebbenden mogen worden opgeſlagen of verandering van fust, merken of eenigerlei behandeling, hoegenaamd, mogen ondergaan, welke eenige verwerking zouden medebrengen; maar zal de doorvoer regtſtreeks en onmiddelijk moeten geſchieden, op verbeurte van het voorregt van doorvoer.

82. Indien echter de tranſiërende goederen in derzelver reis, voor eenen korten tijd, mogten worden opgehouden, uit hoofde van gebrek aan ſcheepsgelegenheid, ijsgang of andere dergelijke buitengewone omſtandigheof ook wanneer beſchadigdheid eenige voorziening aan de emballagie, of anderzins mogt noodzakelijk maken, zal, op het daartoe van wege de belanghebbenden aan den eerſten ambtenaar ter plaatſe te kennen geven verlangen, de opſlag, op plaatſen waar een publiek entrepot gevestigd is, in hetzelve moeten geſchieden, en anders onder wederzijdſche ſluiting, gedaan moeten worden in eene wel verzekerde bergplaats, daartoe door den be-

langhebbenden aan te wijzen, of ten zijnen koste te verſchaffen, en die in zoo verre zal plaats houden voor een lands pakhuis.

83. Voor gelijken tijd als deze opſlag zal voortduren, en die niet langer dan uiterlijk zes maanden zal mogen zijn, zal, door denzelfden ambtenaar, des noodig, verlenging van den tijd op het tranſito-paspoort worden verleend.

84. Bij het uitvoeren der goederen, zal derzelver identeit behoorlijk moeten worden nagegaan, en het tranſito-paspoort, na afteekening op het laatſte kantoor of van uitklaring, worden ingetrokken, om, na geboekt te zijn, onverwijld te worden terug bezorgd aan het kantoor der uitgifte, ten einde de borgtogt worde vernietigd.

De afteekening op het tranſito-paspoort ter laatſte wacht- of kantoor, moet geſchieden door twee ambtenaren, en bevatten, niet alleen dat de goederen conform zijn bevonden, maar ook en vooral de ſtellige verklaring, dat de gebezigde plombs of zegels gaaf en ongeſchonden zijn gebleven.

85. Zoo bij de viſatie op het tranſito-paspoort, bij het uitgaan, bevonden wordt, dat zoodanige ten doorvoer aangegevene goederen, van welke de inkomende hooger dan de tranſito-regten zijn, of die aan accijns zijn onderworpen, niet of in mindere hoeveelheid, hetzij in maat of gewigt, of graden van ſterkte van het gedisteleerd, zijn aanwezig, dan op het tranſito-paspoort is uitgedrukt, zal verbeurd worden eene boete, ten beloope van tienmaal de inkomende regten en accijnſen van het ontbrekende in hoeveelheid of ſterkte, onverminderd de inning van hetgeen de inkomende regten daarvan meerder dan de tranſito-regten bedragen, mitsgaders van den accijns.

De aangevers zijn aanſprakelijk voor evengemelde boete, voor welke mede ſpeciaal verbonden worden verklaard, en alzoo zullen worden aangehouden, die goederen, welke op hetzelfde dokument door hen of hunnentwege ten doorvoer zijn aangegeven, en bij de viſitatie aanwezig worden gevonden.

Zoo echter het te kort ſlechts is een twintigſte op de hoeveelheid, en op de ſterkte van het gedisteleerd twee graden of daar beneden, zal ontſlag, enkel tegen betaling der kosten, verleend worden.

86. Indien het tranſito-paspoort, binnen den daartoe geſtelden tijd, ten kantore der uitgifte is terug geko-

men, voorzien van de noodige afteekening, ten blijke van den weder-uitvoer der goederen langs de opgegeven uiterſte wacht of kantoor, zal, door den ontvanger, de borgtogt terug gegeven, en anderzins dezelve dadelijk ingevorderd, het ſuppletoir-regt, en de accijns aan het Rijk verantwoord, en het overige, als boete, in ontvang genomen moeten worden.

87. Wanneer de belanghebbende bij de goederen, ſtaande den tijd, tot den doorvoer in het paspoort verleend, van het voorregt van doorvoer afziet, en het tranſito-paspoort, binnen den daartoe geſtelden termijn, ten kantore der uitgifte terug bezorgt, voorzien van eene verklaring van twee ambtenaren, dat de goederen binnen 's lands zijn opgeſlagen en verbleven, zal de borgtogt worden vernietigd, tegen bijbetaling van hetgeen minder mogt zijn voldaan, dan het inkomend regt en de accijns. Indien meerder mogt zijn betaald, zal van dit meerdere teruggave geſchieden.

ELFDE HOOFDSTUK.

Van de entrepots.

88. Entrepots zijn opſlagen van goederen in daartoe aangewezen bergplaatſen. Zij onderſcheiden zich in publieke, partikuliere en fictieve entrepots, en zullen zijn in alle ſteden en plaatſen, alwaar het belang van den handel zulks vordert, en die door Ons of Onzentwege zijn of nader zullen worden bepaald. Derzelver ſtrekking is, om aan de eigenaren of geconſigneerden van inkomende niet ten uitvoer verbodene goederen, gedurende den tijd van twee jaren, na den dag der losſing, of, in bijzondere gevallen, door Ons te verleenen verlenging, de gelegenheid te laten, om dezelve tot verblijf binnen 's lands of wel ten doorvoer, zoo ver die niet verboden is, te beſtemmen en aan te geven, tegen betaling der alsdan daartoe ſtaande regten.

Deze tijd zal ook door de adminiſtratie kunnen worden verlengd, mits alsdan van het regt van doorvoer worde afſtand gedaan.

De gunst van entrepot, omtrent de daar voor vatbaar verklaarde accijnsgoederen, wordt ook ten aanzien der regten genoten voor onbepaalden tijd, op den voet der bijzondere wetten en der hierna te melden afzonderlijke bepalingen daaromtrent; met dien verſtande nogtans, dat, wanneer de van buiten 's lands gekomene goederen uit

de entrepots worden aangegeven ten invoer, de inkomende regten daarvan in alle gevallen kontant moeten worden betaald.

89. Het publiek entrepot is de publieke en algemeene bewaarplaats, onder opzigt der adminiſtratie en wederzijdſche ſluiting, zoo van hare zijde, als van den kant des handels.

Het partikulier entrepot is eene bewaarplaats in de, daartoe door de handelaars aangewezene, en door den eerſten ambtenaar *in loco* geſchikt gekeurde, pakhuizen of magazijnen, onder wederzijdſche ſluiting als boven.

Het fictief entrepot is eene oplage van goederen in des handelaars bijzonder pakhuis, of bergplaats onder zijn opzigt en buiten ſluiting van de zijde der adminiſtratie.

90. De publieke en partikuliere entrepots zijn, onder toezigt van wege de adminiſtratie, voor de belanghebbenden toegankelijk alle dagen, waarop kantoor gehouden wordt.

91. De bergplaatſen tot partikuliere entrepots mogen geene gemeenſchap met andere hebben, en moeten voor eene behoorlijke afſluiting vatbaar zijn; zullende de in parikulier entrepot opgeſlagene goederen, in geen geval, in dezelfde bergplaats met niet geëntrepoſeerde mogen worden vereenigd.

92. Met betrekking alleen tot zoodanig accijns-vrije goederen, omtrent welker identiteit geen twijfel kan ontſtaan, is het aan de adminiſtratie verbleven, aan handeldrijvende perſonen, die daartoe verzoek doen zullen, voor een of meerder daarbij op te noemen artikelen, het genot van fictief entrepot te vergunnen, onder de volgende bepalingen:

a. Dat de goederen, ten allen tijde, op de eerſte aanvrage, dadelijk moeten worden vertoond, in de daartoe opgegevene bergplaatſen, onvermengd met niet geëntrepoſeerde goederen.

b. Dat het beloop der inkomende regten met de verhooging, en daar boven, als boete, nog eenmaal het principaal inkomende regt, terſtond zal moeten worden betaald, voor die goederen, welke niet, of niet onvermengd, mogten worden aangewezen.

c. Dat voor het montant daarvan voldoende borgtogt worde geſteld, ten genoege van den ontvanger, vóór dat de koopman de goederen onder zich neme; en

d. Dat op de goederen zelve, van wege de admini-ſtratie, des verkiezende, een teeken worde geſteld of geſlagen, bij hetwelk een tweede of vernietigs-teeken zal gevoegd worden, zoodra de goederen het entrepot verlaten.

Het fictief entrepot voor ruwe ſuiker wordt genoten op den voet der bijzondere wet daaromtrent; doch zal onder de te ſtellen borgtogt het inkomend regt, dat mogt verſchuldigd zijn of kunnen worden, mede moeten zijn begrepen.

93. Geene inkomende goederen, den accijns onderworpen of niet, zullen in entrepot worden opgenomen, dan die vóór de aangifte van conſent tot losſing op entrepot zijn aangegeven, behalve in het geval artikel 82 omſchreven.

De aangifte der te entrepoſerene goederen zal moeten geſchieden op dezelfde wijs, als voor inkomende goederen bij het 13de hoofdſtuk is bepaald; doch aan de, tot den opſlag in entrepot opgegevene, waarde der daarnaar betalende goederen, zal men niet gehouden zijn bij de nadere aangifte tot uitſlag.

94. De expeditie tot wederuitvoer, uit het entrepot naar buiten 's lands, ook van de accijns-goederen van vreemde herkomst, moet plaats hebben, in alles in overeenſtemming met hetgeen bij het voorgaande hoofdſtuk, omtrent den doorvoer, is verſtaan, als waarmede zoodanige wederuitvoer gelijk ſtaat, even als met gewone uitvoer gelijk ſtaat de uitſlag op de entrepots naar buiten 's lands van accijns-goederen van inlandsch fabrijkaat of oorſprong, in zoo verre die, volgens de bijzondere wetten, mede kunnen worden geëntrepoſeerd, en onder borgſtelling te beloope van den accijns, tot zekerheid van den uitvoer; behoudens in beide gevallen, omtrent de geverifiëerde accijns-goederen, de verantwoordelijkheid der ſchippers en voerlieden, als bij uitvoer onder afſchrijving of reſtitutie.

95. De voor entrepot beſtemde goederen, inkomende ter zee met verdere beſtemming dan de losplaats, zullen naar het opgegeven entrepot worden vervoerd op volgbrieven, zoo als bij het zesde hoofdſtuk, omtrent den aanvoer van de landzijde, is bepaald, en onder gelijke zekerheid als bij vervoer van het eene entrepot naar het andere.

96. In geen geval zullen goederen in publiek of particulier entrepot, eenige verandering van fust, merken of eenigerlei behandeling, hoegenaamd, mogen onder-

gaan, welke eenige verwerking zoude mede brengen, dan voor zoo verre de bijzondere wetten zulks toelaten, of, bij beſchadigdheid, mogt blijken tot derzelver conſervatie volſtrekt noodig te zijn, en alsdan met bijzondere permiſſie van den entrepoſeur en onder toezigt.

97. De adminiſtratie is in geenen deele verantwoordelijk voor de goederen, welke in publiek of partikulier entrepot worden gelegd, ten ware die in publiek entrepot door bewezene ſlordigheid harer ambtenaren mogten zijn bedorven of in waarde verminderd. Vermis, anders dan door brand, overſtrooming of dergelijke buitengewone gebeurteniſſen, geeft geen regt tot vermindering van regten op de hoeveelheid bij den opſlag aangegeven of bevonden, blijvende het aanwezige, des noods, aanſprakelijk voor de regten van het vermiste.

Met betrekking nogtans tot de accijns goederen, die, uit hoofde van derzelver aard, voor vermindering vatbaar zijn, zal, bij den uitſlag uit het partikulier entrepot, worden in aanmerking genomen het verlies, dat dezelve geleden hebben, in de evenredigheid, bij de bijzondere wetten bepaald, zonder dat overigens, tenzij op ſpeciale vergunning der adminiſtratie, eenigerlei korting, zal worden verleend, op grond dat de goederen mogten zijn verloren geraakt; en zal omtrent deze goederen, in publiek entrepot, bij uitſlag, het regt zoo wel als de accijns worden berekend naar het als dan bevonden wordende.

98. Geëntrepoſeerde goederen kunnen in hetzelfde entrepot op naam van een anderen worden overgeboekt.

Zij kunnen van het publieke naar partikuliere entrepot, en omgekeerd, en ook naar een entrepot in eene andere gemeente worden vervoerd, hetzij op naam van den entrepoſitaris of van den nieuwen verkrijger.

Tot verwisſeling van entrepot naar eene andere gemeente, wordt een conſent-biljet of volgbrief vereischt, die niet zal verleend worden, dan na geſtelde zekerheid voor de aankomst der goederen in het opgegeven entrepot.

Overſchrijving en vervoer van het eene entrepot naar het andere in dezelfde gemeente kan, zoo ver daaromtrent niet anders is verſtaan, bij de bijzondere wetten, geſchieden op ſimpel bewijs van den entrepoſeur, dat daaromtrent de noodige verklaring gedaan en de vereischte borgtogt, zoo ver die te pas kwam, geſteld is.

Geene overſchrijving of verwisſeling van fictief entrepot van den eenen op dat van eenen anderen handelaar mag plaats hebben, zoo niet de laatſte mede van entrepot fictief genot heeft, voor dezelfde objecten.

99. In geen geval zullen eenige kosten van toezigt van geëntreposeerde goederen mogen worden berekend; en zullen, ten opzigte der kosten van ſluiten en ontſluiten der publieke en partikuliere entrepots, en van de huur der eerstgemelde, zoodanige billijke bepalingen worden gemaakt, als geſchikt zijn om aan de bezwaren der belanghebbenden te gemoet te komen.

Bijzondere bepalingen omtrent de accijnsvrije goederen.

100. Bij bevinding, dat door dezen of genen misbruik is gemaakt van de gunst van fictief entrepot, kan de adminiſtratie dezelve intrekken; met vermelding der redenen daarvan in het deswege te nemen beſluit; ten langſte eene maand daarna, zal de termijn van entrepot, voor de goederen ten name van zoodanig iemand fictief geëntreposeerd, gerekend worden verſtreken te zijn.

101. Dadelijk na verloop van den tijd, hiervoren voor het verblijf der goederen in entrepot, bepaald, zullen dezelve het entrepot moeten verlaten en de betaling der inkomende regten daarvan moeten geſchieden.

102. Bij nalatigheid der entrepoſitarisſen in de aangifte hiertoe zal, opzigtelijk de fictief geëntreposeerde goederen, de volgens art. 92 geſtelde borgtogt, tot voldoening der regten en de boete worden ingevorderd; en zullen de goederen, in publiek of partikulier entrepot, daaruit worden overgebragt naar 's Rijks pakhuis, hetzij daar ter plaatſe of in de hoofdplaats der directie, om vervolgens behandeld te worden als in het 12de hoofdſtuk, omtrent onbekende en onbeheerde goederen, is bepaald; des dat verder geene aangifte van dezelve, anders dan tot verblijf binnen 's lands zal kunnen worden aangenomen.

Bijzondere bepalingen omtrent de accijnsgoederen.

102. Bij bevinding, dat door dezen of genen misbruik is gemaakt van de gunst van particulier entrepot, is de adminiſtratie bevoegd om, met vermelding der rede-

denen daarvan in het deswege te nemen beſluit, deze gunst geheel of gedeeltelijk in te trekken, met dat gevolg, dat, ten langſte eene maand daarna, de goederen ten name van zoodanig iemand partikulier geëntrepoſeerd, onder de uitzonderingen, waartoe de adminiſtratie mogt termen vinden, zullen moeten zijn ingeſlagen onder eigen beheer; bij gebreke waarvan de regten en accijnſen dadelijk verhaalbaar zullen zijn op den voet van het 24ſte hoofdſtuk dezer wet.

104. Vervoer van wijn en buitenlandsch gedisteleerd van de losplaats naar een entrepot, uit het eene entrepot naar het andere, of van een entrepot naar een kantoor van uitvoer onder afſchrijving, moet verzeld gaan van plombering, verzegeling of bewaking.

105. In de maand Januarij van elk jaar, zal de adminiſtratie de geëntrepoſeerde goederen doen opnemen, en zulks insgelijks tusſchen tijds kunnen doen. Ingeval van een te kort in de partikuliere of fictieve entrepots, zal de rekening moeten worden aangezuiverd door betaling van het verſchuldigde wegens het te kort bevondene, behoudens de kortingen, die voor vermis bij de afzonderlijke wetten zijn toegeſtaan.

106. De overgeblevene goederen zullen op nieuwe rekening overgebragt worden, en, binnen tien dagen na de volbragte opneming, zullen de eigenaars of derzelver gemagtigden zich ten kantore van den entrepoſeur moeten laten vinden, ten einde hunne rekening te vereffenen en om de bewijzen van vroegere entrepoſering tegen nieuwe te verwisſelen.

107. Bij nalatigheid hierin zal ten opzigte der fictief geëntrepoſeerde goederen, de geſtelde borgtogt worden ingevorderd, en zullen de goederen in publiek of partikulier entrepot daaruit worden overgebragt naar een 's Rijks pakhuis, hetzij daar ter plaatſe of in de hoofdplaats der directie, om vervolgens behandeld te worden als, in het 12de hoofdſtuk, omtrent onbekende en onbeheerde goederen, is verſtaan.

TWAALFDE HOOFDSTUK.

Van verbodene, onbekende en onbeheerde goederen.

108. Goederen op den invoer verboden, doch ter eerſte wacht op de inklaring of aangifte gebragt onder hunne ware of eigene benaming, kunnen dadelijk weder worden terug gevoerd, of naar 's Rijks pakhuizen, in

de hoofdplaats der directie, verzegeld of bewaakt, overgebragt, even als, volgens art. 15, de goederen, welke, bij de inklaring uit zee, zijn opgegeven als onbekend of onder de algemeene benaming van koopmanſchappen, en van welke, vóór de losſing, geene behoorlijke aangifte mogt kunnen worden gedaan.

109. De goederen zullen, bij aankomst in de hoofdplaats der directie, worden geſteld onder beheer van den ontvanger, zoo ſpoedig mogelijk, immers binnen twee dagen daarna, zon- en wettige feestdagen niet mede gerekend, ten overſtaan van den direkteur of iemand zijnentwege en van den belanghebbenden, zoo hij zich daartoe aanmeldt, moeten worden geïnventariſeerd.

110. Zij zullen aldaar, onder bewaring van de ambtenaren, mogen verblijven gedurende den tijd van een jaar.

Binnen dien tijd zullen de niet verbodene goederen nader behoorlijk kunnen worden aangegeven en de ten invoer verbodene weder kunnen worden terug gevoerd langs denzelfden weg, als zij zijn ingekomen, vrij van regten. In beide gevallen zullen de kosten van het beheer en bewaring door de belanghebbenden moeten worden voldaan.

111. Na verloop van dien tijd, zal de direkteur, op bekomen autoriſatie van den preſident der regtbank, welke op ſimpel rekwest en ſummier onderzoek zal worden verleend, doen overgaan tot den verkoop der als dan nog onopgeëischte goederen.

De verkoop echter zal niet geſchieden, dan na drie opvolgende oproepingen van vier weken tot vier weken, te plaatſen in de daartoe door Ons te bepalen nieuwspapieren, en aan te plakken vóór het kantoor ter plaatſe van den verkoop.

De verkoop zal, in alle gevallen, in het openbaar, aan den meestbiedende moeten geſchieden.

112. De ten invoer verbodene goederen zullen worden verkocht onder voorwaarde van verzekerden terugvoer over hetzelfde kantoor, langs hetwelke zij zijn ingekomen, doch vrij van regten.

113. Aan degenen, welke binnen den tijd van twee jaren na den verkoop, bewijzen zullen daarop regt te hebben, zal de opbrengst van den verkoop der goederen, na aftrek der kosten, en van de niet verbodene goederen tevens van de verſchuldigde renten en accijnſen, worden uitgekeerd.

114. De zuivere opbrengst, niet binnen den daartoe

bepaalden tijd zijnde opgeëischt, zal dezelve voor 's Rijks kas verkregen, en dienvolgens bij de adminiſtratie definitivelijk in ontvang genomen worden.

115. Wanneer onder de goederen, in dit hoofdſtuk vermeld, ſpoedig bederfelijke gevonden worden, zal de direkteur den publieken verkoop, na voorafgaande autoriſatie, te verleenen op den voet, art. 111 omſchreven, onmiddellijk kunnen doen plaats hebben. In dat geval, zal de opbrengst van den verkoop niet dan na verloop van drie jaren, na den opſlag der goederen, definitivelijk voor 's Rijks kas verkregen worden.

116. Geen vervoer naar de hoofdplaats der directie behoeft te geſchieden, indien zich een Rijks pakhuis bevindt ter plaatſe, alwaar de goederen worden aangebragt, maar zal alsdan de opſlag, inventariſatie en verkoop, on der in achtneming der voorzeide bepalingen, aldaar kunnen gedaan worden door tusſchenkomst van den hoogſten ambtenaar ter plaatſe, als vervangende den direkteur.

117. Inkomende goederen, welke de geconſigneerde niet mogt verkiezen, op den voet dezer algemeene wet en van de bijzondere wetten, in- of op te ſlaan, zullen dadelijk weder kunnen worden terug gevoerd naar buiten 's lands, tegen betaling der tranſito-regten, en anderzins worden beſchouwd en behandeld als aan de adminiſtratie, voor de regten en accijnſen, te zijn afgeſtaan, behoudens dat, in geval van publieken verkoop, de meerdere opbrengst zal kunnen worden gereclameerd binnen den tijd en op den voet, artikel 113 gemeld.

DERTIENDE HOOFDSTUK.

Reglement op het aangeven.

118. De aangeving ten kantore moet gedaan worden bij ſchriftelijk biljet, geteekend door den beheerder van de goederen, als zoodanig in het vermogen om dezelve ter viſitatie aan te bieden, hetzij koopman, geconſigneerde, ſchipper, voerman, enz., of door degenen, die zijne zaken doen als bijzondere gelastigden, of als bij de adminiſtratie geadmitteerde convooiloopers, expediteurs, ſcheepsmakelaars of kargadoors; doch een konvooilooper, expediteur, ſcheepsmakelaar of kargadoor, wiens admisſie, om bijzondere redenen, door Ons mogt worden ingetrokken, zal daarna niet worden toegelaten om eenigerlei aangifte voor anderen te doen, zelfs niet onder ſpeciale procuratie.

Bij invoer uit zee, zal, opzigtelijk accijns-goederen, deze aangifte gedaan moeten worden binnen den tijd van acht dagen na hunne aankomst ter losplaats, bij gebreke waarvan dezelve, tenzij prolongatie mogt zijn verleend, zullen kunnen worden geſteld onder bewaking, ten koste van de belanghebbenden bij de goederen.

119. Aan de geadmitteerde konvooiloopers, expediteurs, ſcheepsmakelaars of kargadoors, wordt privelegie verleend, voor den tijd van zes maanden, na de gedane betaling, op alle de roerende goederen van hunne debiteuren, wegens zoodanige inkomende en uitgaande regten, accijnſen en tonnegelden, als door hen voor dezelve aan het Rijk zijn voldaan geworden; zullende hetzelve onmiddelijk rang nemen na de privilegiën, bij de artikelen 2101 en 2102 van het burgerlijk wetboek, en bij art. 191 van het wetboek van koophandel, vermeld, mitsgaders na die van het Rijk, wegens verſchuldigde renten en accijnſen.

120. Het biljet van aangifte moet inhouden:

1°. De namen der ſchepen en van de ſchippers, voerlieden of perſonen, waarmede en door welke de goederen vervoerd zijn of ſtaan te worden.

2°. *a.* Van de inkomende goederen, de plaats of het land van waar dezelve zijn aangebragt. Voor opſlag in entrepot, of, zoo veel de accijnsgoederen betreft, inſlag op crediet, zal daarvan uitdrukkelijke melding moeten gemaakt worden.

b. Van de uitgaande goederen, de plaats of het land van derzelver buitenlandſche beſtemming, en van de accijns-goederen tevens het uiterſte kantoor, waar langs men den uitvoer wil volbrengen.

c. Van de doorgaande of tranſiërende goederen, de plaats of het land van waar dezelve aangebragt en waarheen zij beſtemd zijn, mede met aanwijzing van het kantoor van wederuitvoer, ten zij die mogt geſchieden aan de zeezijde, en de opgave van hetzelve wierd voorbehouden op eene der losplaatſen voor invoer uit zee.

d. Van binnenlandsch vervoerd wordende goederen, de plaats van derzelver beſtemming of losſing.

3°. Eene juiste ſpecificatie van de goederen, onder derzelver ware of eigene benaming, welke ſpecificatie niet alleen moet geſchieden van de goederen, in het tegenwoordig tarief of latere verorde-

ningen met namen uitgedrukt, maar ook van die goederen, welke bij voorſchreven tarief of latere verordeningen niet uitgetrokken, of onder eenen generalen post of benaming mogten zijn of worden begrepen.

4°. Het getal der ſtukken, balen, zakken, pakken, tonnen, vaten, manden of kasſen, met onderſcheiding der halven, kwarten of andere gedeelten, en uitdrukking van de merken of nommers, waarmede de balen, pakken, enz., moeten geteekend zijn. Bij invoer uit zee, wordt geene opgave van nommers vereischt.

5°. De hoeveelheid, gewigt of maat der goederen, naar ieders ſoort, even veel of van de goederen naar het gewigt of de maat, dan wel naar de waarde moet worden betaald, of wel dat dezelve bij ſtukken, pakken, balen, tonnen, vaten, of anderzins zullen worden geladen of gelost, en van het gedisteleerd ook de graden van ſterkte.

Eindelijk:

6°. Van de goederen naar de waarde belast, mede de waarde derzelve ieder afzonderlijk, berekend volgens den loopenden prijs hier te lande, ten tijde der aangeving, ofte wel volgens de prijscourant, in artikel 123 omſchreven.

121. De aangifte en verdere behandeling van uitgaande accijns-goederen, wegens welke geene afſchrijving of reſtitutie van accijns moeten gegeven worden, zal geſchieden even als van accijns-vrije goederen.

122. Omtrent de accijns-vrije goederen, inkomende, of los of geſtort uitgaande, kan de aangever, des verkiezende, volſtaan, met zich ten opzigte van den maat, gewigt of ſtuks, te gedragen aan de door daartoe zijnde ambtenaren, ten zijnen redelijken kosten op te makene of te verifiërene hoeveelheid, voor hetwelk nadat, des noods, zekerheid voor de regten geſteld is, een conſent tot losſing of lading zal worden afgegeven, op den rug waarvan de bevondene hoeveelheid zal worden uitgedrukt, waarnaar vervolgens de betaling der regten zal geſchieden, tegen uitlevering van tranſito of uitgaande paspooort, zoo verre de goederen ten doorvoer of uitvoer zijn aangegeven.

Bij het voorhanden zijn van een groot getal vaten, kisten of balen, van eene ſoort van goederen, uiterlijk genoegzaam van dezelfde zwaarte of grootte, kan worden toegeſtaan, dat de verificatie geſchiede bij overſlag,

naar de bevondene maat of gewigt van vijf tot tien ſtuks per honderd, behoorlijk gevuld en door de ambtenaren aan te wijzen. Geſtorte goederen bij het gewigt belast, kunnen worden geverifiëerd volgens de maat, bij overſlag der zwaarte van een zeker getal maten, te nemen in proportie als voren.

Naar den uitſlag der grondige verificatie, welke van de accijns-goederen altoos moet plaats hebben, geſchiedt mede de berekening der daarvan verſchuldigde regten.

123. Met betrekking tot goederen, op de waarde belast, en die daarvoor, uit hoofde van het min afwisſelende van derzelver waarde of anderzins, vatbaar zullen bevonden worden, zal, door daartoe Onzentwege expresſelijk gecommitteerde of te committeren makelaars te Amſterdam, om de drie maanden een prijs-courant worden uitgegeven, opgemaakt naar den middelbaren prijs dezer goederen, op den 15den der vorige maand, of zoo die invalt op zon- of wettige feestdagen, alsdan den dag daarna, in de ſteden Amſterdam, Rotterdam en Antwerpen; zullende daarbij de conditiën, bij den verkoop van goederen gebruikelijk, worden in het oog gehouden; en zal, wanneer men verkiest de goederen, in voorſchreven prijs-courant vermeld, aan te geven op de waarde daarin uitgedrukt, de berekening der regten geſchieden naar de hoeveelheid.

124. De accijns-vrije goederen, behoorlijk aangegeven zijnde, zal de uitrekening der regten mogen worden overgelaten aan de ontvangers, en kunnen worden volſtaan met de betaling van dat gene, hetwelk door deze voor de regten is uitgerekend; zijnde de ontvangers voor alle misrekeningen aan den lande verantwoordelijk, en de aangevers, niet langer dan een jaar na de aangifte, geregtigd tot de terugvordering van hetgeen te veel betaald mogt zijn, na welken tijd hetzelve zal blijven in het voordeel der ſchatkist.

125. Het is den aangever van accijns-vrije goederen geoorloofd, zijne aangifte te veranderen, zoo in hoeveelheid en ſoort, als in waarde, zoo lang, op het verkregen dokument, de viſitatiën der beambten nog niet aangevangen of eenige aanhaling of bekeuring geſchied is.

126. Er zal, op daartoe gedaan verzoek, moderatie van regten vergund worden wegens inkomende goederen, op de reize bedorven of beſchadigd, ofſchoon door onkunde niet als zoodanig aangegeven, mits dat dit verzoek gedaan worde vóór dat de goederen door

den aangever tot en onder zich zullen genomen zijn.

Deze moderatie van regten zal van goederen, die bij het gewigt of de maat zijn aangeſlagen, geſchieden naar hetgeen zoodanige goederen, bij openbaren verkoop, die alsdan niet dan met voorkennis van den eerſten ambtenaar ter plaatſe, zal mogen plaats hebben, minder zouden mogen gelden, dan gezonde goederen van dezelfde ſoort, of wel, naar verkiezing van den belanghebbenden, volgens den graad van beſchadiging, die zoodanige goederen, bij verklaring van twee of des noods drie beëedigde makelaars of beëedigde deskundigen (experts), in plaatſen, alwaar geene makelaars zijn, waarvan één van wege de adminiſtratie, één van vege den aangever, en de derde, indien hij noodig zijn mogt, door het gemeentebeſtuur zal worden benoemd, mogten worden verklaard te hebben ondergaan.

En zullen de kosten, hierop vallende, komen ten laste van den aangever.

Met betrekking tot zoodanige hierboven bedoelde goederen, welke naar de waarde betalen, en niet zijn aangegeven naar de prijs-courant, in art. 132 omſchreven, zal eene nieuwe aangifte worden toegelaten, waarop de viſitatie wederom geſchieden zal, en van het regt van benadering mogen worden gebruik gemaakt, waarvan in het 21ſte hoofdſtuk wordt gehandeld.

VEERTIENDE HOOFDSTUK.

Reglement op het laden en losſen.

127. Na gedane aangifte der goederen, zullen aan de aangevers, tot het laden of losſen, en in-, uit- en doorvoeren of vervoeren, of opſlag in entrepot, worden afgegeven volgbrieven, paspoorten, conſenten tot losſing of lading of anderzins, naar mate het geval is, en zullen alle getallen, zoo van de goederen, maten en gewigten, als van de waarde, in de dokumenten duidelijk en leesbaar moeten worden geſchreven met woorden en niet met cijffers.

En zal, naar gelegenheid der zaak, de plaats kunnen worden aangewezen, alwaar de lading of losſing moet of mag worden verrigt.

128. De conſenten tot losſing of paspoorten van de uit zee ingebragte goederen zullen niet mogen gegeven worden, wanneer het biljet van aangifte niet, voor het geheel of het aangegeven gedeelte, in ſoort van goede-

ren en getal van vaten, kisten, balen, manden of andere fustagiën of emballagiën, waarin dezelve zich bevinden, en van de hoeveelheid of maat van loſſe of geſtorte goederen, overeenkomst met de generale verklaring van de ſchippers; zullende de aangever, in dat geval, door den eerſten ambtenaar ter plaatſe moeten worden gehoord, ter ontdekking der redenen van het verſchil; wanneer die voldoende bevonden worden, zal de afgifte der gevraagde dokumenten dadelijk volgen.

In het algemeen zullen geene dokumenten mogen worverleend op aangiften, oogenschijnlijk ſtrekkende om 's Rijks regten te verkorten, zoo als van goederen, merkbaar met dat oogmerk zamengeſteld uit afgeſcheidene deelen van eenig geheel, gelijk onparige ſchoenen, handſchoenen en dergelijken; doch zullen de ambtenaren, in geval van weigering, deswege verantwoordelijk zijn.

129. Niet anders, dan ten gevolge van blijkbare ſtranding of verongelukking, mogen paspoorten, conſenten of andere dokumenten worden verſtrekt, tot invoer of uitvoer aan of van de zeekusten of ſtranden des Rijks, tenzij, bij bezetting der zeeboezems door het ijs, of andere zeer bijzondere omſtandigheden, daartoe in enkele gevallen, bijzonder verlof door de adminiſtratie mogt gegeven zijn.

Evenmin zullen dokumenten mogen worden verleend tot in- of uitvoer met post-couriers, dan op expres conſent van den eerſten ambtenaar ter plaatſe.

130. Van de paspoorten van betaling der inkomende regten van geraffineerd zout, vleesch, ſpek, meel en brood, zal een dubbel of duplikaat gelaten worden in handen der aangevers, om binnen 's lands plaats te houden voor kwitantiën van betaalden accijns, wat betreft den inſlag, uitſlag, vervoer, peiling, viſitatie en verantwoordelijkheid, als wordende deze goederen in zoo verre gelijk geſteld met accijns goederen van ſoortgelijken aard, en daarop de bepalingen der bijzondere wetten toepasſelijk verklaard.

131. In alle dokumenten tot losſen, laden, in-, uit-, door- en vervoeren zal de tijd worden uitgedrukt, voor welken dezelve geldig zijn, en die in redelijkheid zal worden geſteld, naar mate van het gebruik, waarvoor zij moeten dienen.

Na verloop van dien tijd, verliezen deze dokumenten daartoe alle kracht, tenzij de tijd is verlengd op den voet, in het volgende artikel uitgedrukt.

Bij verandering van transport-middelen onder weg, verliezen de dokumenten insgelijks hunne kracht, indien de overlading is geſchied buiten voorwetten der ambtenaren, en zonder dat zij deswege de vereischte aanteekening op dezelve geſteld hebben.

132. In alle gevallen, in welke het, buiten ſchuld van den belanghebbenden, onmogelijk is den tijd, op de dokumenten voorgeſchreven, in acht te nemen, zullen, de termijnen, in genoegzame ruimte, kunnen worden verlengd, door den opperſten ambtenaar, ter plaatſe waar de belanghebbende zich, ten tijde van het oponthoud, bevindt, of bij het niet aanwezig zijn van eenen ambtenaar, door het hoofd van het plaatſelijk beſtuur, en altoos *gratis*; zullende de reden van oponthoud op de dokumenten worden uitgedrukt, ter verantwoording van dengenen, die de verlenging heeft verleend.

Indien de termijnen, op dokumenten voor ter zee uitgaande, of in tranſit aan de zeezijde weder uitgaande goederen, verſtrijken, tusſchen den tijd van het vertrek der ſchepen van de ladingsplaats, en hunne aankomst aan de laatſte wacht, behouden zij hunne kracht, nog veertien dagen na de verſtreken termijnen, zoodanig dat deze omſtandigheid, op zich zelve en in zoo verre niet belet de gewone afteekening en uitklaring.

Evenmin zal de afteekening en uitklaring op eene andere dan de aangeduide uiterſte wacht of kantoor geweigerd worden, indien blijkt van de bijzondere redenen, die den ſchipper hebben verpligt van koers te veranderen, en overigens de lading in orde wordt bevonden.

133. De dokumenten tot lading of losſing zullen moeten worden geſteld in handen van de ambtenaren, tot de verificatie of viſitatie vóór of ſtaande het laden of losſen reſpectivelijk te doen, zonder dat zij de dokumenten, gedurende de lading of losſing zullen mogen mede nemen; kunnende de adminiſtratie, wanneer de lading of losſing niet op éénen dag wordt volbragt, en de aard der lading zulks vordert, order ſtellen, dat de dokumenten ten kantore van den ontvanger, gedurende den nacht, worden in bewaring gebragt, hetgeen omtrent accijnsgoederen moet geſchieden, en waarvan een bewijs aan den belanghebbenden zal worden afgegeven.

Na volbragte lading of losſing en gedane viſitatie of verificatie, zullen de ambtenaren de dokumenten behoorlijk afteekenen, met uitdrukking van dag en jaartal, zoo de lading of losſing wordt aangevangen met hunne voorkennis, doch buiten hunne geſtadige tegenwoordigheid,

P 5

weswege zij altoos verantwoordelijk blijven, en hetgeen omtrent accijns-goederen nimmer mag plaats hebben, moet zulks vooraf door hen op de dokumenten zijn aangeteekend.

134. Geene goederen mogen, tot transport van de eene binnenlandſche plaats naar de andere, worden ingenomen in uitgaande of inkomende ſchepen, noch in ligters, die nog te losſen hebben, ten zij met bijzondere permisſie van den eerſten ambtenaar ter plaatſe.

135. Geene dokumenten tot lading of losſing worden verſtaan eenige kracht te hebben vóór zonsopgang, of na zonsondergang, noch op zondagen en wettige feestdagen, tenzij, in bijzondere omſtandigheden, door den eerſten ambtenaar ter plaatſe expresſe permisſie tot lading of losſing op deze ongewone tijden, op de dokumenten mogten geſteld zijn.

Evenmin zijn dokumenten voor invoer of uitvoer te lande of langs de rivieren, of binnenlandſchen vervoer, geldig, tot transport tusſchen zonsondergang, en opgang, binnen den, in art. 177 bepaalden afſtand van het vreemd grondgebied aan de landzijde; doch zal de administratie hieromtrent in het algemeen, en bijzonder omtrent de publieke geadmitteerde postwagens, pak- en andere ſchuiten of vaartuigen zoodanige wijzigingen kunnen voorſchrijven, dat de handel aan geene noodelooze vertraging of belemmering worde blootgeſteld.

Echter mag de haring, door de ventjagers of eerſte buizen aangebragt, alsmede de verſche visch, oesters en kreeften, fruiten en andere aan ſpoedig bederf onderworpene accijns-vrije goederen, zonder zoodanige permisſie, ten allen tijde worden gelost en afgezonden of vervoerd.

136. Wanneer uit zee ingekomene ladingen accijnsvrije goederen geheel of gedeeltelijk in ligters naar de losplaats ſtaan te worden overgebragt, en de geconſigneerden, of ſommigen hunner, buiten het vermogen zijn, om van elke ſuccesſivelijk aankomende ligter-vracht, afzonderlijke aangifte te doen, kunnen zij zich bepalen tot de generale aangifte der masſa van elke ſoort van goederen, voor hen met het zeeſchip binnen gevoerd, als wanneer de losſing niet zal worden aangevangen dan nadat elke partij, in de aangifte begrepen, geheel ter losplaats is aangekomen, en alzoo in eens ter viſitatie kan worden aangeboden.

Voor zoo verre echter de geconſigneerden verlangen mogten, dat de ſuccesſivelijk aankomende gedeelten eener

partij voorloopig worden opgeſlagen in hun bijzonder pakhuis, en vervolgens aldaar de viſitatie geſchiede, zal zulks niet worden geweigerd, mits het pakhuis afgeſcheiden zij, en hetzelve met een ſlot van wege de administratie worde voorzien.

137. Geene aangifte in eens of bij elkander van dezelfde ſoort van goederen, die bij de waarde zijn belast, zal worden aangenomen, indien de waarde wordt opgegeven meerder te bedragen dan *vier duizend guldens*, tenzij de aangifte mogt zijn geſchied naar de prijs-courant, in art. 123 gemeld, of de aard der voorwerpen of andere omſtandigheden de ſplitſing der partij in gedeelten, ter waarde van dezelver ſom of daar beneden, redelijker wijze mogten ondoenlijk maken, des noods ter beoordeeling van den *in loco* of naastbijzijnden ambtenaar, hooger in graad dan de ontvanger.

138. Nadat alle de ter zee aangebragte goederen, vergeleken met de generale verklaring, overeenkomſtig de wet gelost zijn, zal eene akte van aftrekking door den ontvanger worden opgemaakt, en aan den ſchipper uitgereikt.

De akte zal, bij het weder uitvaren, op de uiterſte wacht moeten worden vertoond en overgegeven.

139. De ambtenaren zullen de uitgaande dokumenten en tranſito-paspoorten, na gedane viſitatie en in orde bevinding, altoos wedergeven aan degenen, die dezelve hebben vertoond, uitgezonderd op de uiterſte wacht, alwaar dezelve moeten ingetrokken worden.

140. Zoo ook zullen de inkomende paspoorten en conſenten tot losſing, op de lospiaatſen, na losſing en viſitatie of verificatie, worden ingetrokken.

Bij de intrekking der voormelde dokumenten en ook van volg-brieven, alsmede van tranſito- en binnenlandſche paspoorten en geleibiljetten voor de kustvaart en vervoer van de eene binnenlandſche plaats naar de andere over vreemd grondgebied, zal aan de houders, die zulks mogten verlangen, daarvan een recepis, extract of ander geſchikt bewijs, gratis worden afgegeven.

141. Inkomende of uitgaande rivier- en uitgaande zeeſchippers, door gebrek aan water of andere buitengewone omſtandigheden genoodzaakt, tusſchen de eerſte wacht en lospiaats, of tusſchen de laadplaats en laatſte wacht, eenige goederen te ligten en in andere vaartuigen over te zetten, zullen zulks niet mogen doen, dan met conſent, door den eerſten ambtenaar ten naast bij gelegen kantore, te ſtellen op de, voor de te ligtene goederen verkregene, dokumenten.

Bij bewijsbaren hoogen nood, die eene onverwijlde ligting vordert, zal dezelve kunnen geſchieden, zonder zoodanig conſent, mits de ſchipper, van het geligt wordende naauwkeurige aanteekening houde op de dokumenten, en in allen gevalle de ligtervaartuigen, immers tot de wederinneming der goederen in de ſchepen, bij dezelve verblijven.

142. De betaalde uitgaande regten voor goederen, welke niet zijn uitgegaan, zullen worden terug gegeven, mits de koopman daarvan verklaring doe vóór de in- of oplading, of zulks bij de weder ontloſſing of aflading door de ambtenaren zij geattesteerd, binnen den tijd, waarvoor het paspoort is verleend, op vertoon van welk een of ander aan den ontvanger, bij wien de betaling gedaan is, de teruggave terſtond zal volgen.

Mede zal, op behoorlijk bewijs, teruggave als voren geſchieden van betaalde regten wegens goederen, verongelukt op het uitgaan binnen de zeegaten of vóór het paſſeren der laatſte wacht, of op het inkomen, alvorens ter losplaats gekomen te zijn.

143. Tot den invoer, losſing, lading, vervoer en uitvoer van accijns-vrije goederen, bij het tarief ontheven van inkomende of uitgaande regten, worden, behoudens de bevoegdheid der ambtenaren tot viſitatie, geene hoegenaamde dokumenten vereischt, voor zoo vere het transport der op het inkomen vrijgeſtelde in eene binnenwaartſche en der op het uitgaande vrijgeſtelde in eene buitenwaartſche rigting, en in beide gevallen aan de landgrenzen langs de aldaar aangewezene heerbanen, en tusſchen zons op- en ondergang, geſchiedt, mits dat geene losſing of lading daarvan uit inkomende of uitgaande zeeſchepen plaats hebbe, dan in tegenwoordigheid of met voorweten der ambtenaren tot de viſitatie, alsmede dat, bij invoer ten eerſten kantore, en bij uitvoer ter laatſte wacht, ſchriftelijke opgave der hoeveelheid en van de herkomst of beſtemming gedaan worde, op eene boete van *vijf en twintig guldens*, ten laste van den ſchipper of vervoerder, ten wiens koste mede, bij zigtbaar verkeerde opgave, de hoeveelheid zal worden opgenomen.

Bij invoer uit zee zal deze opgave op de akte van inklaring geſteld moeten worden, des noods met voorbehouding van nadere meer juiste opgave der hoeveelheid ter losplaats.

Van de formaliteiten, bij dit artikel voorbeſchreven, zijn ontheven de van de nering komende Nederlandſche visſchers, bij art. 24 gemeld.

Bijzondere bepalingen omtrent de loſſing en lading, in- en uitſlag, en wijze van viſitatie van accijns-goederen.

144. Bij invoer uit zee, de losſing langer dan acht dagen, na aankomst der goederen ter losplaats, wordende uitgeſteld, of, eenmaal begonnen zijnde, niet van elke partij, waarvoor een conſent is afgegeven, onafgebroken wordende voortgezet, kunnen wakers aan boord der ſchepen geplaatst worden. De adminiſtratie zal zorgen tegen alle verwijl in de losſing van hare zijde.

145. Alvorens bij zoodanigen invoer conſent tot losſing worde verleend, moet voor de regten en accijnſen voorloopig zijn borg geſteld, en wanneer dezelve, bij of ſtaande de losſing, in vergelijking met de gedane aangifte, ontoereikende wordt bevonden, zal daarvan ſuppletie kunnen gevorderd worden, alvorens men verder voortga.

146. Zoo ver, bij invoer, de geconſigneerde verlangt, elders dan ter losplaats, voor den accijns te worden gedebiteerd, of dat, volgens de bijzondere wetten de accijns moet worden betaald ter plaatſe der beſtemming, en deze niet de losplaats is, zal, op behoorlijk bewijs, dat deswege de vereischte zekerheid gegeven is, de vroeger geſtelde borgtogt worden vernietigd; doch indien de conditie van den ſchipper, voerman of invoerder, ingekomen langs de rivieren of te lande, niet toelaat zoodanig bewijs af te wachten, zal hij de geverifieerde goederen, ten koste der belanghebbenden, mogen in bewaring ſtellen bij den ontvanger, tot verzekering van het daarvan verſchuldigde, hetwelk van dezelve, des noods, verhaalbaar is op den voet van het 12de hoofdſtuk.

147. Altoos bij invoer en bij uitvoer, onder afſchrijving of reſtitutie, en verder wanneer zulks bij de tegenwoordige wet of de bijzondere wetten is voorgeſchreven, of tot verzekering van regten en accijnſen noodig is, moet de hoeveelheid en kwaliteit der goederen worden opgemaakt door grondige verificatie, dat is, dat dezelve door twee ambtenaren, waarvan ten minſte een daartoe expresſelijk moet zijn aangeſteld, naar den aard der zaak, moeten worden gewogen, gemeten, geroeid, geproefd of gekeurd.

148. Het gewigt van geſtort zout kan worden opgemaakt naar de maat, mits ſteeds van de daartoe gebezigde maten regelmatig *dertig* gewogen worden, te weten

tien van het bovenſte, *tien* van het onderſte gedeelte, en *tien* uit het midden der lading: het dertigſte gedeelte van het gewigt der dertig maten zal het gewigt van de maat aanwijzen, en zal tot grondſlag ſtrekken om het geheel bedrag der lading, zoo wel in ponden als in maten, te doen kennen.

Bij invoer van dranken, zullen de fusten moeten worden geroeid en de inhoud van alle onregelmatig vaatwerk, of waarin anders de dranken zich bevinden, worden geverifiëerd, en de hoedanigheid der dranken, door proeving en opneming der ſterkte, worden onderzocht.

De belanghebbende zal, des verkiezende, de fusten kunnen aanvullen, mits zich deswege vóór de losſing verklarende en de ledige fusten vertoonende aan de ambtenaren, met het toezigt belast, als wanneer het voldoende zijn zal, dat van eene en dezelfde partij vijf tot tien fusten worden geroeid; zullende naar het bedrag dezer roeijing de geheele partij worden berekend.

149. De ambtenaren zullen van hunne bevinding verklaring ſtellen op den rug van het dokument, en deze verklaring zal tot grondſlag ſtrekken van de te doene betalingen, het debiteren der in entrepot- of crediet-rekeningen, borgſtellingen, afſchrijvingen, reſtitutiën of anderzins, naar mate het geval is, toegepast op de bijzondere wetten, en behoudens de wijzigingen in de tegenwoordige wet vervat.

150. Voor zoo ver de belanghebbende zich bezwaard mogt achten met de weging, meting, roeijing, keuring, proeving of telling der goederen, gelijk mede wanneer een Rijks ambtenaar, geſteld om bij deze bewerking tegenwoordig te zijn, of een van de boven hem geſtelde ambtenaren, zal oordeelen, dat 's Rijks belangen zijn verkort, zal eene herweging, hermeting, herroeijing, herproeving of herkeuring, ten koste van ongelijk, kunnen worden gevorderd; doch zal als dan de geheele partij moeten worden gemeten, gewogen, geroeid, geproefd of gekeurd.

Deze tweede opneming zal door een ander Rijks ambtenaar daartoe behoorlijk gemagtigd, worden verrigt, en beſlisſende zijn, ten ware het verſchil mogt beſtaan in de graden van ſterkte van het gedisteleerd.

151. Wanneer in dit laatſte geval, eene der belanghebbende partijen in dit tweede onderzoek niet mogt willen berusten, zal eene proef van de dranken, over welke verſchil is ontſtaan, voorzien van het cachet van

de belanghebbenden en van de ambtenaren, door laatstgemelden aan den direkteur der directie, in welke het eerſte en tweede onderzoek heeft plaats gehad, worden opgezonden; deze opgezondene proeve zal worden onderzocht en beoordeeld door twee deskundige perſonen, waarvan de een door den direkteur, en de andere door den belanghebbenden zal worden benoemd; wanneer deze beide mogten verſchillen, zullen zij gezamenlijk eenen derden keurder benoemen, om tusſchen hen te beſlisſen, en bijaldien zij zich omtrent de keuze van dezen niet mogten kunnen verſtaan, zal de derde keurder worden benoemd door het gemeente-beſtuur der plaats, waar de directie is gevestigd.

152. Bijaldien het verſchil tusſchen de eerſte en tweede meting, weging, roeijing, proeving of keuring of dat tusſchen het tweede en derde onderzoek, minder dan $\frac{1}{25}$ bedraagt, zullen de kosten, op dit nader onderzoek gevallen, komen ten laste van dengenen, die hetzelve heeft gevraagd.

VIJFTIENDE HOOFDSTUK.

Van de bewaking en verzegeling.

153. De adminiſtratie is bevoegd, harentwege, alle inkomende of uitgaande beladene ſchepen, vaar- en voertuigen door wakers te doen vergezellen, of de ladingsplaats, of wel de goederen te doen verzegelen of plomberen, bij invoer, tot na aankomst ter losplaats, en, bij uitvoer, tot bij het verlaten van 's Rijks grondgebied, en zulks ten haren koste, behalve in de gevallen, bij het volgende artikel omſchreven.

Doch de ſchippers zullen, op eigen kosten, de wakers, zoo lang zij aan boord zijn, van ſpijs en drank voorzien: derzelver getal is gewoonlijk twee, en mag dat van drie nimmer te boven gaan.

154. In de gevallen, waarin de bewaking, verzegeling of plombering bij de tegenwoordige wet is bevolen of ſpeciaal geautoriſeerd, zal zulks geſchieden buiten kosten der adminiſtratie.

Ieder waker zal alsdan, onverminderd het bepaalde bij § 2 van art. 153, van den ſchipper of van den voerman, behoudens hun verhaal op de belanghebbende bij de goederen, genieten een daggeld, gerekend tegen één gulden vijftig cents in de vier en twintig uren, ook voor de terugreize, voor welke echter niet meer dan uiterlijk vier dagen zullen worden gerekend.

155. Het ſchenden der plombs of zegels op fusten emballagiën of ladings-plaatſen van ſchepen, of anderzins, zal geſtraft worden met eene boete, gelijk ſtaande aan tienmaal de regten en den accijns van die goederen, waaromtrent deze maatregel van voorzorg is gebezigd, te betalen door den ſchipper, voerman of geleider, tenzij zulks blijkbaar ware veroorzaakt door toevallige omſtandigheden, die geene verdenking van fraude kunnen aan den hand geven.

156. Het ongeſchondene der plombs of zegels, of het aanwezen van wakers, beveiligt niet tegen bekeuring, indien, bij latere viſitatie, verſchil in ſpecie of hoeveelheid gevonden wordt, als wordende het alsdan daarvoos gehouden, dat ſubſtitutie, ſubſtractie of colluſie heeft plaats gehad.

ZESTIENDE HOOFDSTUK.

Van den vervoer binnen 's lands.

Eerſtelijk, *aangaande de accijns-vrije goederen.*

157. Tot in- of oplading, vervoer en losſing van goederen, beſtemd van de eene binnenlandſche plaats naar de andere, de Vrieſche- en Groninger wedden daaronder begrepen, worden, behoudens de in art. 143 vervatte en hierna verder te melden uitzonderingen, vereischt binnenlandſche paspoorten, die op het kantoor ter plaatſe van in- of oplading, of het naastbij gelegene, volgens daartoe, in zoo verre op den voet van het 13de hoofdſtuk, te doene ſpecifike aangifte, met aanwijzing der te houdene route, en, des noodig, van de kantoren of posten onder weg en ter beſtemmingsplaats, alwaar het dokument ter afrekening moet worden vertoond, zullen worden verleend, onder borgſtelling voor het beloop der uitgaande regten, of van de dubbele waarde van die goederen, waarvan de uitvoer is verboden.

158. Het montant dier regten of dubbele waarde van de goederen wordt voor het Rijk verkregen, indien niet het paspoort, binnen den daartoe geſtelden tijd, ten kantore der uitgifte wordt terug gebragt, voorzien van de verklaring, door een der ambtenaren ter plaatſe van de beſtemming, dat de goederen, binnen den daartoe in het paspoort bepaalden tijd, aldaar zijn aangekomen en gelost, met uitdrukking van dag en jaartal.

Bij ontſtentenis van ambtenaren ter beſtemmingsplaats zal

zal deze verklaring op het paſpoort, met uitdrukking zijner kwaliteit, geſteld worden door een daartoe van wege het plaatſelijk beſtuur benoemd perſoon, tegen genot van 10 cents voor elk paſpoort door den houder te betalen.

159. Binnenlandſche paſpoorten houden op den vervoer te kunnen dekken, wanneer wordt verzuimd dezelve op de daarin aangewezene posten en kantoren te doen afteekenen.

160. Voor gemanufaktureerde of andere op het inkomen hoog belaste goederen, waar door meer bijzonder worden verſtaan die, waarvan het inkomend regt meer dan vier pCt. van de waarde beloopt, en voor, ten invoer verbodene, mogen geene binnenlandſche paſpoorten worden afgegeven tot den vervoer in binnenwaartſche rigting, tusſchen den afſtand van het vreemd territoir aan de landzijde en van de zeeſtranden en kusten, bij art. 177 omſchreven, tenzij geſchiedende uit beſlotene ſteden en forten, of wel dat mogt blijken van den inlandſchen oorſprong, of, opzigtelijk eerstgemelde, van den wettigen invoer, onder betaling der regten, waartoe de vertoonde dokumenten, tegen afgifte der binnenlandſche paſpoorten, zullen worden ingetrokken of afgeſchreven

161. Voor den vervoer der volgende objekten, van de eene binnenlandſche plaats naar de andere, behoeven, behoudens de bevoegdheid der ambtenaren tot viſitatie, geene binnenlandſche paſpoorten te worden geligt, te weten:

a. Kleine partijen levensmiddelen en andere waren voor huisſelijk gebruik en dagelijkſche behoeften.

b. Voortbrengſelen van den grond en verſche vruchten, die van de akkers of boomgaarden naar de ſchuren overgaan, of uit dezelve geleverd, ter molen of ter markt gebragt, of daarvan terug gevoerd worden, alsmede alle mestſtoffen, mitsgaders in zijdelingſche en boogswijze of regtſtreekſche binnenwaartſche rigting, wol van eigen ſchapen en verſche huiden en vellen.

c. Paarden en ander vee, ter weide of ter markt gebragt, of van daar terug gevoerd wordende, gelijk ook eigen zuivel.

d. Bijen in korven in binnenwaartſche of zijdelingſche ſtrekking.

e. Verhuisboedels.

f. Goederen, in eene buitenwaartſche of zijdelingſche rigting vervoerd wordende, in zoodanige hoeveelheid, dat van dezelve de uitgaande principale regten (die van ten uitvoer verbodene goederen berekend tegen zes percent der waarde), geen gulden zouden te boven gaan, zoo ook, omgekeerd, wanneer de inkomende regten niet meer dan één gulden zouden beloopen.

Omtrent den vervoer aan de zeezijde, zal deze vrijdom zich tot de drievoudige hoeveelheid uitſtrekken.

En eindelijk

g. Materialen voor dijk-, polder- en zeewerings-werken, alsmede voor 's Rijks fortifikatiën, mits daarvan voldoende blijke bij attest, afgegeven door of van wege het departement of de publieke autoriteit, aan of door welke de levering of verzending geſchiedt.

En zal de admiriſtratie, naar mate van plaatſelijke of andere omſtandigheden, in het belang van fabrijken, trafiken of andere bedrijven, de voormelde vrijſtelling van paspoorten mede voor andere goederen toeſtaan, op daartoe te doene aanvragen, en wanneer daarvan de noodzakelijkheid zal erkend zijn.

De gene, die bevonden wordt door frauduleuſen uit- of invoer der bij dit artikel van de formaliteit van binnenlandſche paspoorten vrijgeſtelde objekten, misbruik van die vrijſtelling te maken of pogen te maken, zal als fraudateur geſtraft worden volgens art. 205.

162. Tot den binnenlandſchen vervoer te lande, in onderſcheiding van in- of uitvoer, worden geene paspoorten vereischt, buiten den door Ons, van punt tot punt, naar mate van plaatſelijke omſtandigheden, aan te wijzen of aangewezenen afſtand, uiterlijk van twee en twintig duizend ellen (bijna vier uren gaans), van het vreemd grondgebied aan de landzijde, en van zes en twintig honderd ellen (een klein half uur gaans), van de zeeſtranden van daar, alwaar, bij gewonen vloed, de dijken, duinen en dammen door de zee worden beſpoeld, en waaronder behooren de zoomen van de monden der zeegaten, tot dáár, alwaar het kantoor van in- en uitklaring is gevestigd, nochte aan de kusten van Friesland en Groningen, verder binnen 's lands dan de binnenwaartſchen voet der dijken; zullende echter dat gedeelte der provincie Groningen, hetwelk ſluit aan de Eems of Dollard, in dit opzigt, worden beſchouwd als zeeſtrand.

163. Ook zal van de vereiſchte van binnenlandſche paſpoorten ontheven zijn de vervoer op binnenwateren, door dammen of ſluizen van de onmiddelijke gemeenſchap afgeſcheiden met de rivieren, die op vreemd grondgebied ontſpringen of in zee uitloopen, alsmede de vervoer op die rivieren zelve, aan de landzijde, op den afſtand van het vreemd grondgebied, in art. 162 gemeld, doch op de Bovenmaas niet dan beneden Mook en boven Berg, en aan de zeezijde, voor de Westerſchelde boven Bath, het Haringvliet boven het eiland de Tien Gemeten, de beneden of Nieuwe Maas boven den westelijken hoek der Oude Maas, en de Zuiderzee boven het veerhoofd van Schellingwoude.

164. Voor zoo verre binnenlandſche vaste veer- en marktſchippers hun ordinaris veer bevaren, en daarover een kommisſaris geſteld is, zullen de binnenlandſche paspoorten voor de bij hen te vervoeren goederen, zonder borgſtelling, vervangen worden door zoo veel mogelijk geſpecificeerde vracht-lijsten (ingerigt volgens een door de adminiſtratie te bepalen voorſchrift), door de ſchippers en de kommisſarisſen te teekenen, en even als de binnenlandſche paspoorten bij de inlading en losſing, te viſeren en af te ſchrijven.

Aan ieder van zoodanige ſchippers zal, alvorens, op vertoon hunner akte van aanſtelling der beſturen van de plaatſen, van en op welke zij varen, door den direkteur in de directie, waarin zij woonachtig zijn, wanneer geene bijzondere redenen daartegen beſtaan, des noods ter beoordeeling van de adminiſtratie, ter herkenning, worden verleend een dus genaamde vrij-brief, die zal moeten worden vernieuwd, ten minſte van twee tot twee jaren, op pene, dat de ſchipper, die bevonden wordt te varen op eenen jaar-brief, waarvan de termijn is verſtreken, zal verbeuren eene boete van *honderd guldens.*

TEN TWEEDE, *aangaande de accijns-goederen.*

165. In afwijking in zoo verre van het bepaalde bij de bijzondere wetten, omtrent den binnenlandſchen vervoer van accijns-goederen in het gemeen, zullen ten opzigte van dien vervoer, tusſchen gelijken afſtand van het vreemd grondgebied aan de landzijde, als in art. 177 is omſchreven, worden in acht genomen de bepalingen, voorkomende in de volgende artikelen.

166. Alle vervoer van meer dan vijf ponden zout,

drie kannen wijn, twee kannen gedisteleerd, drie kannen azijn en veertig kannen bier, zal moeten zijn gedekt door gelei-biljetten, af te geven door den ontvanger of ander daartoe geſteld ambtenaar in de plaats van den uitſlag, mede aanwijzende de te houdene route, en des noods de kantoren of posten, zoo onder weg als ter beſtemmings-plaatſen, alwaar het dokument ter afteekening moet worden vertoond.

167. Voor zout, wijn en gedisteleerd zullen, tenzij, ingeval van verhuizing, geene gelei-biljetten worden verleend, dan op vertoon van kwitantien van betaalden accijns, of ander daartoe volgens de bijzondere wetten voldoende dokument of bewijs van wettigen inſlag, niet onder zijnde dan zes maanden, of verleende verlenging door den daartoe te bepalen ambtenaar, en op den rug waarvan de hoeveelheid, in het gelei-biljet vermeld, zal worden afgeſchreven.

168. Evenmin zullen gelei-biljetten worden verſtrekt tot vervoer van zout, wijn, gedisteleerd, azijn of bier van tusſchen voorgeſchreven afſtand van de landgrenzen naar binnen, tenzij in de volgende gevallen.

a. Van verhuizing.

b. Van vervoer uit beſlotene ſteden of forten.

c. Van vervoer door fabrijkanten of kooplieden, aan welke doorloopend crediet of crediet op termijnen is toegeſtaan.

169. Gelei-biljetten, welke niet op de aangewezene posten en kantoren zijn afgeteekend, zullen tot den vervoer en justificatie krachteloos zijn.

ZEVENTIENDE HOOFDSTUK.

Van den vervoer van de eene binnenlandſche plaats naar de andere, over vreemd grondgebied, en van de kustvaart.

170. Vervoer van de eene binnenlandſche plaats naar de andere over vreemd grondgebied, langs den naasten weg, aan de landzijde, alsmede kustvaart, dat is vervoer als boven over zee, kan omtrent de accijns-vrije goederen, geſchieden op binnenlandſche paspoorten, onder borgſtelling voor de uitgaande regten, in zoo verre even als ten aanzien van den gewonen binnenlandſchen vervoer dier goederen bij het voorgaande hoofdſtuk is verſtaan, doch de binnenlandſche paspoorten tot zoodanigen vervoer zullen altoos moeten luiden op eene

plaats, alwaar een kantoor is gevestigd, op hetwelke, na losſing en viſitatie der goederen en afteekening der paspoorten, deze zullen worden ingetrokken, om, na geboekt te zijn, onverwijld te worden terug bezorgd aan het kantoor der uitgifte, ten einde de borgtogt worde vernietigd.

171. De ſchippers, voerlieden of vervoerders moeten ten laatſten kantore op het uitgaan, en ter eerſte wacht of post op het inkomen hunne goederen en dokumenten ter viſitatie en ter aanteekening der laatstgemelden aan de beambten overgeven, bij verzuim waarvan, de dokumenten derzelver kracht zullen verliezen.

172. Deze vervoer zal omtrent de accijns-goederen niet worden toegelaten in mindere hoeveelheid dan bij de bijzondere wetten daarvoor, of voor den uitvoer onder afſchrijving, is bepaald, tenzij de accijns is voldaan, en alzoo geene af- of overſchrijving van crediet kan te pas komen, als in welk geval de goederen vallen in de termen van art. 170.

173. Buiten het laatstgemelde geval, zal dezelve vervoer, onder verzekering van den accijns en der uitgaande regten, geſchieden op conſent biljet, te verkrijgen na de aangifte en overigens op den voet als bij uitvoer onder afſchrijving, des dat de laatſte afteekening zal moeten gedaan worden ter plaatſe der beſtemming; en zijn overigens de ſtrafbepalingen en voorſchriften dezer wet, omtrent de verificatiën, lading, losſing, uit- en invoer, op dezen vervoer reſpectivelijk bij het uitgaan en weder binnenkomen van toepasſing, met dien verſtande, dat de conſent-biljetten onder weg met geene andere dokumenten behoeven te worden verwisſeld.

174. De conſent-biljetten zullen ten kantore der beſtemming verblijven, en na daarop gedane verificatie, accoord-bevinding en debitering, zal daarvan, door den ontvanger aldaar, aan dien ten kantore der uitgifte, worden kennis gegeven, ten bewijze van de aankomst der goederen en om verder te dienen zoo het behoort.

175. Voor zout, wijn, rum, arak, likeuren en binnenlandsch gedisteleerd, zullen in geen geval eenige dokumenten tot voorſchreven vervoer mogen verleend worden.

176. Geene ſchepen, die vroeger eene zeereize naar buiten 's lands hebben gedaan, zullen ter kustvaart kunnen uitgaan, dan voorzien van akten van afrekening,

of op bijzondere vergunning als in art 44 is verſtaan; en zal, ten kantore ter plaatſe der losſing van de kustvaarders, nadat de ſchippers aan hunne verpligting hebben voldaan, aan dezelve eene verklaring worden afgegeven, om bij de weder uitvaart ter laatſte wacht de akte van-afrekening, die de zeevaarders behoeven, te vervangen.

ACHTTIENDE HOOFDSTUK.

Van verbodene magazijnen en nederlagen van goederen.

177. Tusſchen den afſtand van uiterlijk vijf duizend vijf honderd ellen (bijna een uur gaans) van het vreemd grondgebied aan de landzijde, en van twee duizend zes honderd ellen (een klein half uur gaans) van de zeeſtranden, van daar, alwaar, bij gewonen vloed, de dijken, duinen en dammen door de zee worden beſpoeld, waaronder behooren de zoomen van de monden der zeegaten, tot daar, alwaar het kantoor van in- en uitklaring is gevestigd, en welke afſtand door Ons van punt tot punt, is of verder zal worden aangewezen, alsmede aan de Vrieſche en Groninger kusten, buiten den binnenwaartſchen voet der dijken, en eindelijk op de eilanden Roſenburg, de tien Gemeten, Texel, die in de Zuiderzee en verdere noordwaarts gelegene eilanden, blijft het hebben of aanleggen van magazijnen en nederlagen van goederen verboden, op verbeurte derzelve, en eene boete ten beloope van tienmaal de regten en accijnſen, te betalen door dengenen, in wiens huis, ſtal of andere voor afſluiting vatbare plaats, dezelve mogten zijn nedergelegd, ten ware als geloofbaar mogt zijn aan te nemen, dat de nederlage buiten zijne kennis zou geſchied zijn, ofte hij van het aanwezen daarvan, vóór het begin van het onderzoek, bij de ambtenaren aangifte had gedaan.

178. Het voorſchreven verbod is niet van toepasſing in beſloten ſteden of forten, noch aan de landzijde in plaatſen of gemeenten verder dan duizend ellen van het vreemd grondgebied gelegen, en waarvan de bevolking beſtaat uit twee duizend zielen en daar boven.

Door de bevolking van twee duizend zielen worden verſtaan, die op de plaats zamen wonen, namelijk in de huizen, die tot de kom van de plaats of het dorp behooren, en in eenen redelijken zin niet kunnen beſchouwd worden daarvan te zijn afgeſcheiden.

179. Hetzelve ſtrekt zich evenmin uit tot verſche vruchten en produkten van den grond, noch tot accijnsvrije goederen, waarmede een gepatenteerd koopman of winkelier zijn kleinhandel drijft, mits derzelver hoeveelheid niet meer bedrage, dan redelijker wijze te veronderſtellen of te berekenen is tot zijn debiet noodig te zijn, noch tot de conſumabele waren bij partikulieren tot hun huisſelijk gebruik voorhanden, noch eindelijk tot de grondſtoffen of de voortbrengſelen der op het voorſchreven terrein beſtaande fabrijken, die zich in derzelver etablisſementen bevinden, en om als zoodanig te kunnen erkend worden, zoo veel aangaat ſtukken katoen, wollen of andere manufakturen of lijnwaden, die van hennip, vlas en werk uitgezonderd, dezelve, zoodra hunne vervaardiging op de weefgetouwen is begonnen, van wege de adminiſtratie moeten zijn gelood of van een ander herkenningsteeken voorzien.

180. Op hetzelve terrein zal geene nieuwe zoutziederij, ſuiker-raffinaderij, brouwerij, disteleerderij of azijnmakerij, ſpijker-, papier-, wollen ſtoffen-, of andere groote fabrijk, nochte eenige molen mogen worden opgerigt, zonder Onze uitdrukkelijke toeſtemming.

181. Overal waar geene magazijnen of nederlagen zijn mogen, zijn de ambtenaren bevoegd onderzoek te doen in alle huizen en panden, waar zij het aanwezen van verbodene magazijnen of nederlagen vermoeden.

Dit onderzoek kan niet geſchieden, dan na zonne-opgang en vóór zonne ondergang, en met adſiſtentie van een lid van het gemeente-beſtuur of publiek perſoon, door den voorzitter van hetzelve te committeren, ten pericule der ambtenaren en op hunne ſchriftelijke aanvrage.

Voor zoo verre de mindere bedienden der adminiſtratie niet van een' hunner ſuperieuren, ten minſte gelijken rang hebbende als de ontvangers, vergezeld zijn, zullen de viſitatiën niet mogen plaats hebben dan op ſchriftelijke autoriſatie van den naastbij zijnde ontvanger, of van eenen anderen ſuperieuren ambtenaar, welke zal zorgen, dat dezelve niet noodeloos worden vermenigvuldigd of de ingezetenen aan vexatie blootgeſteld; zijnde de ambtenaren bijzonder verantwoordelijk voor de ſchaden en nadeelen, welke zij bij zoodanige gelegenheid den ingezetenen mogten hebben toegebragt.

In de gevallen van zeer bijzondere vermoedens, dat deze of gene woningen of panden zijn dienstbaar gemaakt

tot berging van geſlokene goederen, zal de bevoegdheid tot viſitatie, in voege voorgeſchreven, zich ook tot deze woningen of panden in opene plaatſen van meer dan twee duizend zielen, en ten aanzien der accijns vrije goederen, zelfs tot de woningen of panden in opene plaatſen, binnen den afſtand van de landgrenzen, in art. 162 omſchreven, uitſtrekken; alles met dat effekt, dat de daarin gevonden wordende goederen, die vreemd zijn aan het bedrijf en de gewone behoefte van den bewoner of gebruiker, zullen beſchouwd worden te zijn eene verbodene nederlage, waarop art. 177 is van toepaſſing.

182. De adſiſtentie en autoriſatie, in het voorgaande artikel gemeld, wordt niet vereischt tot de dadelijke viſitatie van de huizen of andere voor afſluiting vatbare plaatſen, op het, in art. 177 omſchreven terrein, in welke goederen, aan het onderzoek der ambtenaren onttrokken, ſtaande dat deze dezelve vervolgen, mogten werden ingebragt of opgenomen, en hoedanige aldus ingebragte of opgenomene goederen zullen geacht worden eene verbodene nederlage uit te maken, op den voet, in het voorgaande artikel vastgeſteld.

Bij vervolging als voren, zal ook viſitatie op heeterdaad en zonder adſiſtentie kunnen geſchieden in de huizen, ſchuren of panden, in welke de goederen worden ingebragt of opgenomen, in opene plaatſen binnen den afſtand van het vreemd grondgebied aan de landzijde, in art. 162 bepaald, en zulks met hetzelfde effekt, als hierboven is verſtaan, en met toepaſſing overigens der voorſchriften van art. 205.

183. Van elke der viſitatiën, waarvan in de beide voorgaande artikelen wordt gehandeld, zal, evenveel of dezelve van eenige bekeuring of aanhaling is achtervolgd of niet, door de ambtenaren moeten worden opgemaakt proces-verbaal, bevattende mede omſtandig de redenen, die hun daartoe aanleiding gegeven hebben, en bijzonder in de gevallen van art. 182, den dag, het uur en de plaats, wanneer en waar zij de goederen of de tot transport gebezigde vaar- of voertuigen het eerst hebben in het oog gekregen, de wegen of wateren, welke zij gebruikt hebben om dezelve na te gaan, en het tijdſtip der binnenbrenging in de voorſchrevene huizen of panden, aan wier bewoner of gebruiker affchrift van het proces-verbaal, door hen moet gegeven worden.

184. Onverminderd de voorſchriften van de artikelen 177, 178, 181 en 182, als van algemeene toepaſſing,

wordt ten opzigte der accijnſen meer bijzonder bepaald het volgende:

185. Het verbod, in art. 177 gemeld, zal zich niet uitſtrekken;

1°. Tot die goederen, welke zonder dokumenten kunvervoerd worden.

2°. Tot de goederen, welke de gepatenteerde kooplieden, winkeliers en debitanten voor hunnen handel benoodigd hebben, mits de inſlag van de goederen met kwitantiën van betaalden accijns of vervoer-biljetten, van geen ouder datum dan van *zes* maanden, zij gejustificeerd.

3°. Tot fabrijkanten en kooplieden, voor goederen wegens welke zij doorloopend krediet of krediet op termijnen genieten.

4°. Tot de goederen, bij partikulieren tot hun huislijk gebruik voorhanden, onder verpligting echter, dat, door dokumenten, niet ouder zijnde dan *zes* maanden, zal moeten worden gejustificeerd de inſlag der navolgende goederen, wanneer derzelver hoeveelheid grooter is dan de hierna bepaalde:

Zout	5 ponden.
Gedisteleerd	3 kannen.
Azijn	6 kannen.
Bier	80 kannen.

Alles berekend per ziel of lid des huisgezins, kinderen van vijf jaren hieronder begrepen.

Voor den wijn, zal de hoeveelheid per huisgezin niet grooter mogen zijn dan 116 kannen, wanneer er geene dienstboden zijn, en 231 kannen, wanneer er één is, deze laatſte hoeveelheid zal met 78 kannen vermeerderd worden.

De tijd van zes maanden voor de geldigheid der dokumenten zal, op aanzoek der houders, door den daartoe te bepalen ambtenaar, kunnen worden verlengd.

186. Die genen, welke op het gezegde terrein eenen nieuwen winkel of nering in *zout*, *wijn*, *gedisteleerd*, *azijn* of *bier* zouden willen oprigten, zullen gehouden zijn, daarvan aan den ontvanger over de gemeente ſchriftelijke aangiſte te doen, ten minſte *veertig* dagen vóór de oprigting; de ontvanger zal hun een reçu hunner aangifte afgeven, en dezelve dadelijk aan den direkteur der directie opzenden, welke aan hen zoo ſpoedig mogelijk zal te kennen geven, of dat de voorgeſtelde oprigting geene zwarigheden ontmoet, of dat dezelve, we-

gens de ligting en daardoor te vreezene gemakkelijkheid voor fraudeleuſen invoer, niet kan toegeſtaan worden. In alle geval zal de oprigting van zoodanigen winkel of nering voortgang kunnen hebben, wanneer, vóór het verloopen der *veertig* dagen, te rekenen van den datum der aangifte, van wege de directie aan den belanghebbenden niets is beteekend geworden. Bij weigering zal de belanghebbende zich bij de adminiſtratie, of, bij hooger beroep, aan Ons, kunnen beklagen.

187. De kooplieden, winkeliers en debitanten, op het, in art. 177 vermelde terrein, buiten de beſlotene ſteden en forten wonende, zullen zich, ten aanzien van het zout, den wijn, en het gedisteleerd, waarvan de accijns is betaald, gedragen naar de volgende bepalingen.

1°. Zij zullen, ingevolge art. 185, hunnen inſlag moeten bewijzen door kwitantiën van betaalden accijns of door gelei-biljetten, ten hunnen naam afgegeven.

2°. Wanneer de uitſlag, in eens aan denzelfden perſoon gedaan, meer bedraagt, dan de navolgende hoeveelheden:

Zout	5 ponden,
Wijn	3 kannen,
Gedisteleerd	2 kannen,

zal dezelve niet mogen geſchieden zonder een behoorlijk geleibiljet, afgegeven door den ontvanger ter plaatſe van den uitſlag, op eene boete van *vijf en twintig guldens*, te verbeuren door den koopman, winkelier of debitant.

3°. De ontvanger zal deze gelei-biljetten niet mogen afgeven, dan op aanvrage van den koopman of winkelier in het groot of klein, op vertoon van dokumenten, dienende tot juſtificatie van den inſlag, en op den rug waarvan de ontvanger de op de gelei-biljetten vermelde hoeveelheden zal afſchrijven.

4°. Bij de peiling en viſitatie, zal het zout, de wijn of het gedisteleerd, in de lokalen der kooplieden en winkeliers in het groot en klein voorhanden, en waarvan de inſlag, na aftrek der hoeveelheden, welke de ontvanger op den rug der dokumenten zal hebben afgeſchreven, niet door kwitantiën van betaalden accijns of door gelei-biljetten kan worden gejuſtificeerd, worden geconfiskeerd; en zal de eigenaar daarenboven verbeuren eene

boete van den tien dubbelden accijns voor de overmaat.

188. Ten einde den uitſlag gemakkelijk te maken, zal de ontvanger aan de kooplieden, winkeliers en debitanten, die zulks verzoeken, registers kunnen afgeven, bevattende aangiften van uitſlagen, ten einde de aanvragen om gelei-biljetten te vervangen, voor hoeveelheden grooter dan de in het vorig artikel vrijgeſtelde.

De afleveraar zal deze aangifte, na daarin gebragt te hebben de hoeveelheid en ſoort der goederen, het uur en den datum der afgifte, en na dezelve geteekend te hebben, aan den inſlager ter hand ſtellen.

Deze aangifte zal de plaats vervangen van een gelei-biljet voor de goederen, tot aan het kantoor van den ontvanger, of ander ambtenaar, met de afgifte van gelei-biljetten belast, voor de plaats alwaar de uitſlag geſchiedt.

De ontvanger zal de aangifte intrekken, en daarvoor afgeven een behoorlijk gelei-biljet, hetwelk de goederen, tot aan de plaats der beſtemming, zal vergezellen.

De ontvanger zal de aangiften, afgegeven door de kooplieden, winkeliers en debitanten, bijeen verzamelen, en zal op den rug der dokumenten, tot justificatie van den inſlag dienende, de hoeveelheden afſchrijven, welke op de aangifte zijn gebragt en daarvan het getal vermelden.

Ten einde hunne rekening te liquideren, zullen de belanghebbenden zich met de noodige dokumenten ten kantore van den ontvanger moeten vervoegen, op de door hem bepaalde tijdſtippen, die altijd eenen tusſchentijd van ten minſte acht dagen moeten hebben.

De rekening geliquideerd zijnde, zullen de aangiften van uitſlag worden doorgehaald en alzoo onder den ontvanger verblijven.

189. De in het voorgaand artikel vermelde registers der aangiften van uitſlag zullen met ſtrooken moeten zijn, zij zullen door de ontvangers moeten zijn gequoteerd en en geparafeerd. De ontvangers zullen dezelve intrekken, zoodra zij vol zullen zijn geſchreven, ten einde die te verzamelen met de doorgehaalde aangiften, die daaruit zullen zijn afgegeven.

Die gene, welke een register bekomen heeft, zal rekening moeten doen van het gebruik der aangiften, die daarin vervat waren.

De direkteur zal, of voor eenen tijd, of voor altijd, de gunst van het houden van registers van aangiften kunnen ontzeggen aan diegenen, welke hem reden mogten geven om te gelooven, dat zij daarvan misbruik hebben gemaakt, behoudens hun beklag bij de adminiſtratie.

NEGENTIENDE HOOFDSTUK.

Van de viſitatiën en peiling.

190. De ambtenaren zijn bevoegd, mits voorzien van hunne kommisſiën, ten allen tijde, zoo buiten als binnen hunne ſtandplaats, en zoo wel bij nacht als bij dag, alle ſchepen en vaartuigen, en rij- en voertuigen, of andere middelen tot vervoer, welke zij zien of vermoeden met goederen beladen te wezen, mitsgaders alle gedragen wordende goederen, en mede, op den afſtand van de landgrenzen en zeekusten en ſtranden, in art. 177 omſchreven, alle perſonen, welke men verdenkt, goederen met zich te voeren, te viſiteren en te onderzoeken, of ook eenige invoer, uitvoer, doorvoer of vervoer plaats hebbe, ſtrijdig met de wetten.

Stil liggende geſlotene vaartuigen zijn aan de viſitatie bij nacht niet onderworpen.

Wanneer van zeilende ſchepen de viſitatie niet kan geſchieden varende, zal het onderzoek, ter plaatſe der beſtemming, of, bij vermoeden van fraude, op de eerſte losplaats, op kosten van ongelijk, en onder behoorlijke verantwoording, kunnen verrigt worden.

191. Onder de, bij het voorgaande artikel bedoelde rijtuigen zijn mede begrepen die der post-couriers, doch de brievenmalen of paketten zijn vrij van viſitatie, mits door de post-directie geſloten of verzegeld.

192. Bij alle viſitatiën of onderzoek van de hoeveelheid en den aard of natuur der goederen, zullen de daartoe gecommitteerde ambtenaren, de pakken, kisten, vaten en andere fustagiën of emballagiën mogen openen, derzelver inhoud nagaan, en gehouden zijn, om, des gevorderd, de geopende fustagiën of emballagiën terſtond weder toe te maken. In alle gevallen zorgen zij, dat de goederen bij de recherche en viſitatie geene ſchade ondergaan, op pene van vergoeding derzelve, ter begrooting van den direkteur, in wiens directie de ſchade is toegebragt, of, des noods, van de adminiſtratie, en behoudens wederzijdsch beroep op eene nadere regterlijke beſliſſing.

Indien de ambtenaren, bij viſitatie, onder weg, van geplombeerde of verzegelde tranſiërende of andere goederen, de opening der fustagiën of emballagiën, om redenen van bijzondere vermoedens, noodig achten, zullen zij, wegens de kosten der daarna op nieuw te bezigen plombs of zegels, nietwes aan den vervoerder mogen berekenen.

193. De viſitatiën, ook die, welke in art. 181 en 182 zijn bedoeld, zullen op alle dagen van het jaar, en mitsdien ook op zon- en feestdagen, kunnen plaats hebben, bijaldien het bijzonder ſpoed vereiſchende eener expeditie, of het belang der adminiſtratie, mede brengt, dat dezelve niet tot eenen volgenden dag worden verſchoven.

194. Met de ambtenaren of gecommisſioneerden der in- en uitgaande regten en accijnſen kunnen alle andere 's Rijks bedienden, de maréchanssées, de ambtenaren der politie en die bij de ſtedelijke of plaatſelijke belastingen, de 's Rijks of plaatſelijke bosch- of veldwachters, zoo ook alle deurwaarders en boden, medewerken tot de viſitatiën, mitsgaders tot de bekeuringen en aanhalingen, daaruit voortvloeijende, mits voorzien van het bewijs hunner publieke kwaliteit en zulks met hetzelfde effekt, alsof zij in bijzonderen dienst der adminiſtratie waren.

En zullen, bij alle viſitatiën, verificatiën, opnemingen of peilingen, de aanwezige belanghebbenden moeten worden uitgenoodigd, om bij dezelve tegenwoordig te blijven.

195. De ambtenaren zijn mede bevoegd, aan de zeezijde, tusſchen de zee en de los- of laadplaats, de vervoerders der ſchepen te doen zeil minderen of bij draaijen, langs de rivieren, tusſchen het vreemd grondgebied, tot binnen het bereik van het eerſte kantoor van betaling, en op de Bovenmaas, tusſchen Mook en Berg, de ſchippers te doen aan wal leggen, en te lande, tusſchen den afſtand van het vreemd grondgebied in art. 177 gemeld, de voerlieden en goederen dragende perſonen, te doen ſtaande blijven.

De ſchippers, voerlieden of andere perſonen, die mogten beſtaan, zich aan deze verpligting te onttrekken, zullen daartoe door de ambtenaren kunnen worden genoodzaakt, door het gebruik maken van alle zoodanige dwangmiddelen, als dienſtig zijn om de viſitatiën te bewerkſtelligen en de fraude te weren.

Bijaldien eenig ambtenaar bevonden wordt een ongepast of ontijdig gebruik van de middelen te hebben ge-

maakt, of wel bepaaldelijk ingeval hij van de hem toevertrouwde wapenen zich mogt hebben bediend, elders dan op het voorſchreven terrein, of wel zonder volſtrekte noodzakelijkheid, en terwijl hem andere bekwame middelen overblijven om de uitvoering der wet te handhaven, zal al zoodanig misbruik, ontijdig of onvoorzigtig gebruik, volgens de geſtrengheid van het wetboek op het ſtrafregt worden geſtraft.

Bijzondere bepalingen betreffende de accijnſen.

196. Aan de viſitatie zijn, tusſchen zonne-opgang en zonne-ondergang, onderworpen de trafijken en fabrijken, wijngaarden, ongebouwde erven, gebouwde of ongebouwde werkplaatſen, winkels, pakhuizen en alle verdere panden, tot welker bezit of gebruik de admisſie of kennisdraging van de adminiſtratie der accijnſen vereiſcht wordt, of in welke eenig bedrijf wordt uitgeoefend, op welks produkt de ophef van den accijns is gevestigd, of hetwelk, krachtens de wet, aan eenige verificatie onderhevig is.

197. Ook bij nacht zal viſitatie kunnen plaats hebben, in de panden, fabrijken, trafijken of andere plaatſen, in het voorgaande artikel vermeld, wanneer in dezelve gewerkt wordt; wordende, ten aanzien van zoodanige fabrijken, bij welke de tijd voor het beginnen en afloopen der werkzaamheden moet worden opgegeven, of in welke de verklaring geſchiedt voor een' bepaalden tijd, als brouwerijen, azijnmakerijen, branderijen, en disteleerderijen, door den werktijd verſtaan de geheele tijd in de aangifte vermeld, al ware het ook dat de werkzaamheden ſtil ſtonden.

198. Wanneer er in de werkplaatſen niet gewerkt wordt, zal de viſitatie, vóór zonne-opgang en na zonne-ondergang, niet vermogen plaats te hebben, tenzij de ambtenaren vergezeld zijn van een lid van het plaatſelijk beſtuur, of van een publiek perſoon, welke daartoe door den voorzitter van het plaatſelijk beſtuur zal worden gecommitteerd.

199. Gedurende den tijd dat in de fabrijken, trafijken of werkplaatſen gewerkt wordt, zal de toegang tot dezelve voor de ambtenaren onbelemmerd moeten wezen, en er iemand van wege de belanghebbenden in moeten zijn, in ſtaat om de noodige aanwijziging bij de viſitatie te doen.

200. Met uitzondering van het terrein, opgenoemd in

art. 177, en der gevallen, voorzien bij art. 182, zullen er geene viſitatiën in de huizen, erven en panden van van partikulieren mogen plaats hebben, dan alleen na zonne-opgang en vóór zonne-ondergang, en op autoriſatie van den vrederegter van het kanton, waarin het te doorzoeken pand of erf gelegen is, welke ambtenaar zelf zal mede gaan, of zijnen griffier, deurwaarder of ander publiek officier zal belasten, om den ambtenaar bij de viſitatie te vergezellen.

201. De aanvrage tot adſiſtentie zal ten alle tijde ſchriftelijk moeten geſchieden, met uitdrukking van den tijd, wanneer, de plaats alwaar, en den naam van den perſoon, bij wien de viſitatie zal gedaan worden.

Wanneer voorſchrevene adſiſtentie door het plaatſelijk beſtuur moet worden verleend, zal dezelve ten allen tijde, ten pericule der ambtenaren worden gegeven.

In die gevallen, dat de autoriſatie van den vrederegter wordt vereischt, zal de ſchriftelijke aanvrage door den hoogſten ambtenaar in het arrondisſement moeten gedaan of geautoriſeerd zijn, doch daarentegen door den vrederegter niet worden geweigerd, tenzij op gegronde vermoedens, dat dezelve zonder genoegzame redenen mogt worden gevorderd.

202. Bij alle viſitatien zullen de aanwezige belanghebbenden moeten worden uitgenoodigd, tot het vertoonen van zoodanige registers, bewijzen van aangifte en andere dokumenten, als ſtrekken kunnen, om de viſitatie een doelmatig gevolg te doen hebben.

203. Bij de viſitatie, art. 196 en volgende vermeld, zullen aan de ambtenaren moeten worden vertoond alle kuipen, ketels, koelbakken, vaten en gereedſchappen, mitsgaders de bergplaatſen tot het bedrijf benoodigd, waarvan zij de fabrijk, trafijk of werkplaats komen inſpekteren.

Bij waterijking zullen de bedienden der fabrijk of trafijk de ambtenaren behulpzaam moeten zijn, op verbeurte eener boete van niet minder dan *honderd* en niet hooger dan *drie honderd guldens.*

204. Alle kosten van wegingen, metingen, roeijingen, proevingen en tellingen, tot het bepalen van de hoeveelheid en den aard of natuur der goederen aan den accijns onderworpen, mitsgaders de kosten op het veriſiëren der ruimte van nieuwe of veranderde ketels, kuipon, vaten en gereedſchappen, in de trafijken, fabrijken en werkplaatſen der belastingſchuldigen, zullen voor rekening van de belastingſchuldigen of andere belang-

hebbende komen, wanneer dezelve op hun verzoek of in hun belang plaats hebben.

De tarieven, naar welke voorſchreven koſten zullen moeten worden geregeld, zullen nader door Ons worden bepaald, en inmiddels de thans gebruikelijke wijze van betaling worden gevolgd.

TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Van boeten en ſtraffen in het algemeen.

205. Alle inkomende of uitgaande zee-, rivier- of andere ſchippers, ſtuur-, voer- en karrelieden, mitsgaders dragers, drijvers of andere perſonen, welke mogten pogen of beſtaan, hunne in-, op- of bijhebbende ladingen of vracht, zonder eenige verklaring of aangifte aan de eerſte wachten of op de kantoren, waar zulks behoort, en alzoo frauduleuſelijk, het Koningrijk in-, uit- of door te voeren, zullen geſtraft worden met eene gevangenis van ten minſte eene maand, en ten langſte een jaar.

Ingeval van herhaling zal de fraude of de daad, vermeld in het eerſte lid van dit artikel, worden beſchouwd als misdaad, en de ſchuldige zal geſtraft worden met tentoonſtelling op een ſchavot, en met eene gevangenis van ten minſte één, en ten hoogſte vijf jaren.

En zullen bovendien, in elk der beide gevallen, zoodanige ladingen of vrachten worden aangehaald en verbeurd verklaard, met en benevens de vaar- of voertuigen en gewone geſpannen, tot de fraude gebezigd of daartoe dienſtbaar gemaakt.

Door ladingen of vrachten, in dit artikel bedoeld, worden verſtaan, alle vervoer of transporten van goederen, ten in- of uitvoer verboden, of aan regten of accijnſen onderhevig, en die, zonder van eenig daartoe vereischt en behoorend paspoort of ander dokument voorzien te zijn, binnen of tusſchen den afſtand van het vreemd grondgebied aan de landzijde, of aan de zeeſtranden, zeegaten of kusten, voor de accijns-vrije goederen in art. 162, en voor de accijns-goederen in art. 177 dezer wet omſchreven, of op de Bovenmaas, tusſchen Mook en Berg op de Westerſchelde beneden Bath, op het Haringvliet beneden het zuidoostelijke punt van het eiland de Tien Gemeten, op de beneden of nieuwe Maas beneden den westelijken hoek der Oude Maas, en op de Zuiderzee beneden het veerhoofd van Schellingwoude, ge-

gevonden worden; of andeszins bewijsbaar zijn, de bij deze wet bevolene aangiſte tot in-, uit-, door of vervoeren te zijn ontgaan; behoudens nogtans, voor zoo veel de accijns-goederen betreft, dat, in de gevallen, bij de bijzondere wetten voorzien en die geene betrekking hebben tot fraudeleuſen in- of uitvoer, de aldaar bepaalde boeten en ſtraffen zullen worden opgelegd.

206. Het voorgaande artikel is mede van toepaſſing, wanneer men, misbruik makende van de vrijheden, aan de nationale viſſcherij verleend, onder voorwendſel van viſſcherij, de daartoe dienende vaartuigen mogt gebruiken tot den heimelijken uit- of invoer van verbodene of aan regten of accijnſen onderworpene goederen; en zal alsdan de gevangenis-ſtraf zijn, bij de eerſte overtreding, ten minſte van twee maanden en ten langſte van tien jaren; onverminderd de verdere of andere ſtraffen, in dat artikel bepaald.

207. Indien, bij de inſtructie eener zaak, als in art. 206 en in het eerſte en tweede lid van art. 205 is verondersteld, mogt komen te blijken, dat de bedrijvers van het feit zich daartoe, op belofte van buitengewone belooning of anderzins, hadden laten verleiden of aannemen door perſonen, binnen het Rijk te vinden, zullen deze, daarvan in regten overtuigd wordende, mede onderworpen zijn aan de ſtraffen, bij die artikelen bepaald; en wordt in dit geval aan den regter overgelaten, om, naar mate de bedrijvers aan die ontdekking en overtuiging hebben toegebragt, de ſtraf tegen dezelve te verzachten, des echter, dat deze ſtraf niet minder zal kunnen zijn dan gevangenis gedurende eene maand.

208. De ſtraf van gevangenis, bij het eerſte lid van artikel 205 vastgeſteld, zal niet worden opgelegd, indien de bekeuring tusſchen zons op- en ondergang is geſchied, op de in het 1ſte lid van art. 38 vermelde routes of heerbanen, of, bij invoer te lande, is gedaan ter plaatſe, alwaar het eerſte kantoor is gevestigd, noch ook in het gemeen, wanneer, uit hoofde van verzachtende omſtandigheden, de zaak, naar art. 229, voor boete en verbeurdverklaring, bij wege van transactie, is afgedaan.

209. Wanneer, bij invoer uit zee, ontdekt wordt, dat, met betrekking tot goederen in vaten, kisten, balen, manden of andere fustagie of emballagie, niet hetzelfde getal aan boord aanwezig is, als bij de generale verklaring is opgegeven, zal door ſchipper en ſtuurman

verbeurd worden, voor elk aan dat getal ontbrekend ſtuk, eene boete van *honderd guldens*; en zullen de overcomplete of overſchietende ſtukken worden aangehaald en verbeurd verklaard; dit laatſte echter niet, zoo van het meerdere de principale regten en accijnſen, geen *tien guldens* te boven gaan, noch ook indien daarvan aangifte ten kantore ter losplaats is geſchied vóór de bekeuring, als in welk laatſte geval voor elk bij de generale verklaring verzwegen ſtuk, door ſchipper en ſtuurman zal worden verbeurd eene ſomme van *vijftig guldens*.

Gelijke boete van *vijftig guldens* zal worden opgelegd voor elk vat, baal, mand, enz., hetwelk, bij de aangifte ten kantore of vroeger, blijken mogt eene andere ſoort van goederen te bevatten, dan bij de inklaring is opgegeven; doch, indien die opgave is geſchied overeenkomſtig de cognossementen of manifesten, zal deze boete niet door ſchipper of ſtuurman zijn verbeurd, maar komen ten laste van, en verhaalbaar zijn op de alzoo verkeerdelijk opgegevene goederen, in voege dat deze zullen worden aangehaald en confiscabel zijn, indien niet door de belanghebbenden bij de goederen de confiscatie wordt afgekocht, door dadelijk, immers binnen veertien dagen na de aanhaling, betaling te doen van de regten, accijnſen en boete, mitsgaders de kosten op de aanhaling gevallen; alles met dien verſtande, dat geene boete zal zijn verbeurd, indien de bijzondere gedeelten der partij, zaamgenomen, met de masſale aangiften overeenkomen.

210. Bij ontdekking als voren, ten aanzien van ter zee inkomende losſe of geſtorte goederen, zullen ſchipper en ſtuurman, wanneer de bevondene met de opgegevene hoeveelheid meer dan een tien-gedeelte daarboven of beneden verſchilt, geſtraft worden met eene boete, ten beloope van zesmaal het inkomend regt en den accijns van al hetgeen meerder of minder wordt bevonden, dan op de generale verklaring is uitgedrukt.

De boeten, in dit en in het voorgaand artikel tegen ſchipper en ſtuurman bepaald, zullen voor vijf achtſten door den eerſten, en voor drie achtſten door den laatſten worden gedragen.

211. Bij invoer langs de rivieren en te lande, zijn de ſchippers, voerlieden of invoerders verantwoordelijk voor hunne aangifte omtrent de goederen, vallende in de termen van het 2de en 3de lid van artikel 40, in voege dat, wanneer, bij opvolgende grondige verifica-

tie, eene meerdere hoeveelheid goederen of een hooger graad van ſterkte van het gedisteleerd gevonden wordt, dan is aangegeven, en het verſchil in kwantiteit of ſterkte meer dan een twintigſte bedraagt, zij zullen verbeuren eene boete, gelijk ſtaande aan driemaal het regt en den accijns van al het verzwegene en het verſchil van de ſterkte-graden van het gedisteleerd.

212. Alle losſing of lading, zonder het daartoe benoodigde dokument, heeft ten gevolge de aanhaling en confiscatie der geloste of geladene goederen, en ten laste van den contraveniërenden ſchipper of voerman, eene boete ten bedrage van tienmaal de regten en den accijns van dezelve goederen.

Losſing of lading op daartoe verkregen dokument, doch zonder dat op hetzelve uit de aanteekening der ambtenaren tot de viſitatie blijkt, dat zulks is geſchied in hun bijzijn, of met hun voorweten, gelijk ook alle ligting of overboordzetting met dokument, doch anders dan op den voet in deze wet omſchreven, behoudens het bijzonder geval, in art. 22 voorzien, doet den ſchipper of voerman eene gelijke boete als voren verbeuren; en zullen de goederen vervolgens eene zeer ſtrikte viſitatie ondergaan, en daartoe kunnen geligt en den benoodigden tijd opgehouden worden.

Eene boete van *vijf en twintig guldens* zal door dragers of drijvers verbeurd worden, voor elk fust, pak, baal of mand met goederen, of ſtuks vee, dat zij zullen vervoeren op dokument, dat niet vooraf door de ambtenaren, ten blijke der gedane viſitatie, is afgeteekend.

213. Alle, op daartoe verkregene dokumenten, hetzij volgbrieven, paspoorten, conſenten of andere dokumenten ter viſitatie of verificatie, aangeboden wordende goederen, welke, bij derzelver vergelijking met den inhoud der dokumenten, worden ontdekt, onder eene verkeerde benaming, dat is de eene ſpecie voor de andere, aangegeven te zijn, zullen worden aangehaald en verbeurd verklaard.

214. Zoo ook zullen worden aangehaald en verbeurd verklaard de partij of partijen accijns-vrije-goederen, welke, bij vergelijking als voren, anders dan bij de verificatie, in de gevallen bij art. 122 omſchreven, worden bevonden wel onder hunne ware of eigene benaming aangegeven, doch gedeeltelijk verzwegen te zijn.

215. Wel verſtaande, dat wanneer het verzwegene

in hoeveelheid op de partij van dezelfde ſoort van deze goederen, in het dokument vermeld, en bijeen gevoegd, ſlechts bedraagt een twaalfde gedeelte van het aangegevene of minder, het verbeurd verklaren zich zal bepalen tot dit gedeelte, doch kunnen worden vervangen door eene boete, ten beloope van het dubbele regt van het verzwegene, voor tranſito-goederen, te berekenen naar het regt, op den invoer geſteld, mits de aangever of iemand zijnent wege daaromtrent aan den direkteur in de directie, waarin de aanhaling is geſchied, binnen veertien dagen daarna, ſchriftelijk verklare, en behoudens de verpligting tot voldoening van het te min betaalde regt, zoo ver de goederen ten in-, uit- of doorvoer zijn aangegeven, en der gevallene kosten; doch meer dan eene twaalfde zijnde verzwegen, zal het verbeurdverklaren der geheele partij niet kunnen worden vervangen, dan door eene boete ten beloope van tienmaal de regten van al het verzwegene, en voorts in alles op gelijken voet als hierboven is omſchreven.

216. In geval, bij de eerſte grondige verificatie van accijns-goederen, aangegeven ten uitvoer, onder genot van afſchrijving of reſtitutie van aceijns, eene mindere hoeveelheid, ofte van het gedisteleerd eene mindere graad van ſterkte gevonden wordt, dan is aangegeven, zal de aangever verbeuren eene boete ten beloope van tienmaal den accijns van het minder bevondene in hoeveelheid of ſterkte, tenzij het te kort op de hoeveelheid ſlechts een twintigſte of daar beneden, en op de ſterkte van het gedisteleerd ſlechts twee graden of daar beneden, mogt bedragen; doch zal in geen geval afſchrijving of reſtitutie verleend worden dan voor de juiste hoeveelheid en kwaliteit, welke wordt bewezen uitgevoerd te zijn, op den voet dezer wet.

Waneer een vermis als boven ontdekt wordt, bij latere verificatie na in- of oplading, zal de voormelde boete verbeurd zijn door den zee-, rivier-, ligter- of anderen ſchipper, of den voerman, die erkend zal hebben de geverificeerde goederen, zoodanig als die op de conſenten tot uitvoer ſtaan omſchreven, in deszelfs vaar- of op deszelfs voertuig te hebben in- of opgenomen, als ook wanneer die goederen in het geheel niet in of op het vaar- of voertuig aanwezig moeten zijn.

Zoo echter het te kort ſlechts is een twintigſte op de hoeveelheid, en op de ſterkte van het gedisteleerd twee graden of daar beneden, zullen alleen de kosten der verificatie ten laste van den ſchipper of voerman komen.

217. Indien, buiten permiſſie als in art. 134 gemeld, goederen in uitgaande ſchepen worden geladen, om binnen s' lands te worden geloſt, of worden ingenomen in inkomende ſchepen na het paſſeren der eerſte wacht, of in ligters, die nog te losſen hebben, zal, van de aldus geladene of ingenomene goederen aanhaling en confiscatie plaats hebben, en de ſchipper verbeuren eene boete van *honderd guldens*, als de goederen zijn los of geſtort, en wanneer die zijn in fust of emballagie, alsdan, eene boete van *vijf en twintig guldens*, voor elk vat, pak, baal, mand of ſtuk.

218. Bij allen invoer, tot na aankomst en viſitatie ter difinitive losplaats of opſlag in entrepot, gelijk mede bij uitvoer en doorvoer, moeten de daartoe vereischte dokumenten bij de goederen voorhanden gehouden worden, om, des gevorderd, ook onder wege aan de ambtenaren dadelijk ter viſitatie te worden vertoond.

Indien echter, bij eene bekeuring of gemis van dokument en gevolgelijk op grond van art. 205, uiterlijk binnen veertien dagen daarna, aan den direkteur in de directie, waarin de aanhaling is voorgevallen, wordt bewezen, dat, vóór de aanhaling, de goederen in der daad zijn ingeklaard of aangegeven geweest, en daarop dokument is verkregen geworden, zal ontſlag worden verleend voor de kosten, en de ſchipper, voerman, ligter of vervoerder enkel geſtraft worden met eene boete van *vijf en twintig guldens*, voor elk niet aanwezig dokument.

Wanneer zoodanig bewijs alleen ten opzigte van ſommige artikelen of afzonderlijke vaten; pakken, balen, manden of ſtukken eener lading of vracht niet is te produceren, zal de ſchipper, voerman, ligter of vervoerder in eene boete vervallen, gelijk ſtaande aan tienmaal de regten en accijnſen van de niet aangegevene goederen, en dit gedeelte der lading of vracht worden aangehaald en verbeurd verklaard; blijvende voor het geval van inklaring uit zee de artikelen 209 en 210 van bijzondere toepasſing.

219. Binnenlandsch vervoer, zonder buitenlandsch paspoort, of gelei-biljet, in de gevallen waarin zoodanig dokument, volgens het zestiende hoofdſtuk dezer wet, wordt vereischt, wordt geacht te zijn frauduleuſe uit- of invoer, en als zoodanig geſtraft.

Indien nogtans aan den direkteur ter directie, waarin de aanhaling geſchied is, binnen veertien dagen daarna, wordt bewezen het wettig aanzijn der goederen

binnen 's Lands, en dat de vervoer niet is geweest eene poging tot fraude, zal ontſlag van het aangehaalde kunnen volgen en de overtreding worden afgedaan, tegen betaling der kosten en eene boete ten beloope van tweemaal de regten, die van de goederen zouden zijn verſchuldigd geweest, indien dezelve ten uitvoer waren aangegeven; van de ten uitvoer verbodene, te berekenen tegen 20 pCt. der waarde; zullende deze waarde en ook van zulke goederen als naar de waarde zijn aangeſlagen, tot verbaal der boete, worden aangenomen naar de eigene opgave van de belanghebbenden bij de goederen, behoudens het regt der beambten tot benadering, enkel tegen betaling der opgegevene waarde, met tien ten honderd daarboven, in zoo verre op den voet van het 22ſte hoofdſtuk dezer wet.

220. Wanneer goederen, inkomende of uitgaande te lande, of binnen 's Lands vervoerd wordende, en van volgbrieven, paspoorten of conſent- of gelei biljetten voorzien, gevonden worden buiten de bepaalde heerbanen, of in de dokumenten aangewezene routes, zal de voerman of vervoerder deswege verbeuren eene boete van *vijftig guldens.*

221. De uitgaande ſchippers, voerlieden of uitvoerders, verzuimende de dokumenten van de in-, op- of bij hebbende goederen ter laatſte wacht te vertoonen en over te geven, ter viſitatie en intrekking, zullen verbeuren eene boete van *vijf en twintig guldens*, voor elk terug gehouden dokument.

221. Zoo eene aanhaling mogt zijn geſchied, alleen op defekt of verſchil in merken, nommers en cijfers, en dat bleek dat de aangehaalde goederen dezelfde zijn, welke zijn aangegeven; en daarin geene fraude wierd bevonden, znllen zij tegen betaling der onkosten worden vrijgelaten.

223. Bij ontdekking van overtredingen met publieke geadmitteerde postwagens, of door postcouriers, op welke ook verbeurd verklaring der voertuigen, eene geldboete of eenige andere ſtraf tegen bedrijvers geſteld is, kan wel dadelijke aanhaling der goederen, in zoo verre daartoe termen zijn, geſchieden, doch overigens de bekeuring niet worden voltrokken dan, omtrent de postwagens op de naastbij zijnde wisſelplaats op het grondgebied des Rijks, of wel na volbragte reize, en ten aanzien der postcouriers nimmer anders dan na volbragte reize.

224. Bij overtreding als in art. 205 is gemeld, zul-

len de bedrijvers, die niet vallen in de termen van art. 208, wanneer zij geen bij de ambtenaren bekend domicilium binnen het Rijk hebben, door de ambtenaren kunnen worden genomen in verzekerde bewaring, ten einde terſtond aan den regter te worden overgeleverd

225. Zoo ook mogen vreemde of onbekende ſchippers, voerlieden en andere perſonen, bekeurd wegens eene overtreding, waartegen geldboete geſteld is, indien bijzondere omſtandigheden zulks noodzakelijk maken, op het terrein en de eilanden alwaar volgens art. 177 geene magazijnen of nederlagen van goederen mogen zijn, worden genomen in bewaring en overgeleverd als voren, tot dat het beloop der boete bij den ontvanger zal zijn geconſigneerd of anderzins verzekerd, en door de vreemden domicillium binnen het Rijk gekozen zal zijn.

Alle degenen, die in eene geldboete zijn verwezen en buiten ſtaat zijn tot de voldoening derzelve, zullen met gevangenis worden geoorrigeerd van niet minder dan zes dagen, en niet meer dan twee jaren, ter beoordeeling van den regter; opvolgende betaling van de boete en de gemaakte regtskosten ontſlaat van alle verdere gevangenis

226. De ſchepen, ſchuiten, voertuigen, paarden en andere lastdieren, welke niet in confiscatie vallen, doch met of op welke eenige overtreding is gepleegd, worden ſpeciaal verbonden en executabel verklaard voor de, door den ſchipper, voerman of geleider verbeurde boete; met uitzondering der voorſpannen, gebezigd tot den overtogt over de bergen.

227. Het oprigten of in gereedheid brengen van eenige fabrijk of trafijk, mitsgaders het uitbreiden of verkleinen van dezelve, zonder voorafgaande kennisgeving of toeſtemming, in die gevallen, dat voorſchrevene oprigting, vergrooting of verkleining, volgens de wetten, aan eene voorafgaande kennisgeving of toeſtemming is onderworpen, zal worden geſtraft met eene boete van *vier honderd* guldens, ten laste van den contraveniërenden fabrijkant of trafijkant, en zal bovendien in het eerſte geval zoodanige fabrijk of trafijk moeten worden geamoveerd, en in de beide andere gevallen alles in zijnen vorigen ſtaat worden herſteld.

228. De fabrijkanten, trafijkanten of andere perſonen, welke onder het beheer hebben ketels, kuipen, bakken, gereedſchappen of werktuigen, waarop door de ambtenaten der administratie, naar aanleiding van de

wetten, zegels zijn geſteld geworden, zijn in het bijzonder verpligt, zorg te dragen, dat zoodanige zegels niet worden geſchonden noch weggenomen; en zal zoodanige ſchending, of verbreking van zegels hen doen vervallen in eene boete, gelijk ſtaande met die bij de wet vastgeſteld tegen het frauduleus gebruik van het werktuig, waarop de zegels waren geſteld, behalve in het geval dat het verzegelde werktuig, uit deszelfs aard en beſtemming, niet heeft gediend, noch kunnen dienen tot verkorting van 's Rijks accijnſen; als wanneer ſlechts eene boete van *vijf en twintig guldens* zal worden toegepast.

229. Wegens alle overtredingen dezer wet en de bijzondere wetten op den ophef der accijnſen, zal door, of op autoriſatie der adminiſtratie, omtrent geldboete, verbeurdverklaring en het ſluiten der fabrijken of werkplaatſen, kunnen worden getranſigeerd, zoo dikwijls verzachtende omſtandigheden de zaak vergezellen, of als aannemelijk kan worden gehouden, dat de overtreding eerder aan verzuim of abuis, dan aan een oogmerk tot opzettelijke fraude moet worden toegeſchreven.

230. Alle transactie is verboden, wanneer de overtreding moet worden gehouden voor genoegzaam in regten te kunnen worden bewezen, en aan het oogmerk eener opzettelijke fraude niet kan worden getwijfeld.

231. Alle kooplieden, trafijkanten, fabrijkanten, nering doende lieden, ſchippers, voerlieden en verdere perſonen, welke, wegens hunnen handel of bedrijf, en partikulieren, welke, wegens hunne bijzondere zaken, in eenige betrekking zoude mogen ſtaan met de adminiſtratie, zullen te dezen aanzien verantwoordelijk zijn voor de daden van hunne bedienden, arbeiders, knechts of verdere door hen bezoldigde perſonen, voor zoo verre die daden tot het door hen uitgeoefend bedrijf betrekkelijk zijn.

Wanneer zoodanige kooplieden of andere hier boven breeder opgetelde perſonen bekeurd mogten worden, ter zake van fraude of andere overtreding dezer wet of der bijzondere wetten, en zijlieden tot hunne verontſchuldiging zouden willen beweren, dat zulks door hunne bedienden, knechts of arbeiders, buiten hunne kennis, is geſchied, zullen zijlieden desniettemin, en ondanks hunne onbewustheid der daad, de boeten verbeuren, op dusdanige overtredingen geſteld.

232. 's Rijk regten en accijnſen, alsmede de gemaakte

koſten, zullen, in alle gevallen, waarin dezelve niet anders verkrijgbaar zijn, of wanneer niet uitdrukkelijk bepaald is, dat de regten en accijnſen boven de boeten moeten worden betaald, op het produkt van de boete of verbeurd verklaarde goederen worden vooruitgenomen; ten ware dienaangaande andere bepalingen mogten voorkomen, in de bijzondere wetten, en de zuivere opbrengst op zulk eene wijs verdeeld, als nader door Ons zal worden bepaald.

EEN EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Van proceſſen-verbaal, bekeuringen, aanhalingen en vervolgingen.

233. Wanneer de misdrijven, fraudes of overtredingen der wet worden geconſtateerd bij proceſſen-verbaal, zullen deze akten op heeter daad, immers zoo ſpoedig mogelijk, worden opgemaakt, door ten minſte twee daartoe bevoegde perſonen, waarvan de een moet zijn aangeſteld of van kommiſſie voorzien bij het vak der in- en uitgaande regten en accijnſen.

234. Het proces-verbaal zal moeten behelzen een beknopt en naauwkeurig verhaal der bevinding en van de oorzaak der bekeuring, met aanduiding van perſonen, kwaliteiten, dag en plaats, en met in achtneming van het voorgeſchrevene bij art. 183, in de bijzondere gevallen aldaar vermeld.

235. De proceſſen-verbaal zullen kunnen worden opgemaakt, en de bekeuringen gedaan op alle de dagen des jaars, en mitsdien ook op zon- en feestdagen.

236. Het procès-verbaal van bekeuring zal ten ſpoedigſte, immers binnen den tweeden dag, volgende op dien, waarop hetzelve is geſloten, moeten worden beëedigd voor eenen vrederegter of voor het hoofd van het beſtuur, hetzij der gemeente, waar de bekeuring heeft plaats gehad, hetzij der gemeente, waar de opſtellers of de meerderheid derzelve zijn geſtationeerd, naar gelang der omſtandigheden en verkiezing van laatstgenoemden.

237. Binnen den vierden dag, volgende op dien, waarop het proces-verbaal van bekeuring is geſloten, zal hetzelve moeten worden geregistreerd.

De zon- en wettige feestdagen worden, in de tijdsbepaling van het voorgaande en van het tegenwoordige ar-

tikel, niet mede gerekend.

Met betrekking tot bekeuringen, gedaan op eilanden, op welke geen kantoor van regiſtratie is gevestigd, mitsgaders de zoodanige, die met recherche-vaartuigen zijn geſchied, zal het voldoende zijn, dat de proceſſen-verbaal worden geregistreerd, en, in het laatſte geval, ook dat zij worden beëedigd, vóór dat van dezelve in regten wordt gebruik gemaakt.

238. De bekeurde, tegenwoordig zijnde bij de bekeuring zal worden uitgenoodigd, om ook bij de opmaking van het proces-verbaal tegenwoordig te zijn, en des verkiezende, hetzelve te teekenen en er dadelijk een affchrift van te ontvangen. Wanneer dezelve afwezend is, of de registratie wil laten voorafgaan, zal het affchrift van het proces-verbaal, binnen vier en twintig uren na den dag der registratie, ten raadhuize of bij den voorzitter van het beſtuur der gemeente, in welke de bekeuring geſchied is, moeten worden bezorgd, ter beſchikking van den bekeurden.

239. De verbalen of relazen der ambtenaren, wegens derzelver handelingen en ambtsverrigtingen, verdienen volle geloof in regten, tot dat de valschheid daarvan bewezen wordt.

De onnaauwkeurigheden, welke geene betrekking hebben tot de daadzaken, maar alleen tot de toepasſing der wet, zullen aan het proces-verbaal deszelfs kracht niet ontnemen, doch, bij het exploit van dagvaarding, moeten worden herſteld.

Slechts dan, wanneer de beëediging of de registratie niet binnen den bepaalden tijd is geſchied, of wanneer het preces-verbaal door één ambtenaar is opgemaakt, zal het op zich zelve geen bewijs opleveren.

240. Bijaldien de ambtenaren goederen aanhalen, zullen zij dezelve ten naasten kantore opbrengen, om aldaar ten overſtaan van den ontvanger en van de belanghebbenden, indien hij bij de goederen tegenwoordig is, en wil blijven, volgens de uitnoodiging, die hem daartoe zal gedaan en in het proces-verbaal moeten vermeld zijn, geopend, gewogen, gemeten, geroeid of geteld en geïnventariſeerd te worden.

De adminiſtratie is bevoegd, de aangehaalde goederen vervolgens naar de hoofdplaats der directie, waarin de bekeuring is geſchied, te doen overbrengen en, ingevalle van verkoop, denzelven te doen geſchieden ter plaatſe, waar zij zulks het meest voordeelig oordeelt.

241. Alleen die goederen, vaar- of voertuigen en

geſpannen, werktuigen, gereedſchappen of andere voorwerpen, waarmede is misdreven, en waarop, naar aanleiding van art. 226, eenige ſtraf of regt van verbaal kleeft, zullen worden aangehouden.

242. Indien de bekeurde zulks begeert, zullen de aangehaalde goederen, benevens de vaar- en voertuigen en geſpannen, tegen voldoende borgtogt, voor de tusſchen den ontvanger en belanghebbenden overeengekomene waarde derzelve, of van het beloop der verbeurde boete, worden ontſlagen.

Wanneer echter de aanhaling geſchied is op grond van eenig verbod van invoer, zal er geen ontſlag van de ten invoer verbodene goederen mogen plaats hebben.

Het ontſlag zal ook kunnen worden geweigerd, wanneer de bekeuring is geſchied ter zake van verkeerde aangifte in de ſoort der goederen, en men, door middel van monſters of ſtalen, de zaak tot de beſlisſing niet behoorlijk in haar geheel kan houden, alsmede wanneer de goederen zijn aangehaald op onbekende perſonen, waardoor in het algemeen worden verſtaan dezulke, die zich buiten het geval ſtellen van in de procesſen-verbaal van bekeuring aangeduid te worden.

Geen ontſlag tegen borgtogt verleend zijnde, zullen de goederen onder beheer van de adminiſtratie verblijven, totdat, achtervolgens de wet, over dezelve voorloopig of definitief zal kunnen beſchikt worden.

Bij ontſlag onder borgtogt van naar de waarde belaste goederen, zal de overeengekomene waarde tevens dienen tot berekening der boete, die door ſchipper voerman of andere mogt zijn beloopen, en anderzins volgens de gedane aangifte, of zoo geene aangifte geſchied is, alsdan naar den opbrengst van den verkoop, of, des noods, naar de taxatie van de waarde door twee of, zoo noodig, drie beëedigde makelaars of andere deskundige onzijdige perſonen, te benoemen door het hoofd van het gemeente-beſtuur ter plaatſe alwaar de goederen zich bevinden.

243. Aangehaalde goederen zullen niet kunnen worden verkocht vóór dat het vonnis tot confiscatie gewezen zal zijn. Goederen, echter, aan ſpoedig bederf of vermindering onderhevig, zullen, op last van den direkteur in de directie, kunnen verkocht worden, na bekomene autoriſatie van den preſident der regtbank, welke op enkel rekwest zal verleend worden.

De verkoop van paarden en allerlei vee zal, op auto-

riſatie van den ontvanger, ter plaatſe waar dezelve zijn opgebragt, dadelijk kunnen worden bewerkſtelligd, wanneer dezelven zijn aangehaald op onbekenden, of ook wanneer de bekeurde weigeren mogt borg te ſtellen, voor de kosten van onderhoud, tot dat de bekeuring finaal zal zijn afgedaan, welke weigering door een behoorlijk proces-verbaal zal moeten worden geconſtateerd.

De ontvanger, die, ſtrijdig met bovenſtaande bepalingen, tot den verkoop overgaat, zal perſoneel aanſprakelijk zijn voor de gevolgen van dien.

Alle verkoop van aangehaalde goederen moet in het openbaar aan den meestbiedenden geſchieden.

Wanneer, na den verkoop der goederen, waarvan de verbeurdverklaring nog niet was uitgeſproken, de bekeuring in regten wordt vernietigd, en de verkoop is geſchied met in achtneming der bovengemelde voorſchriften, zal de bekeurde de opbrengst van den verkoop moeten beſchouwen als vertegenwoordigende de volle waarde, welke de goederen op het tijdſtip der verkooping hadden.

244. De vergoeding van ſchaden, veroorzaakt door verkeerde aanhalingen, waarop de eigene of belanghebbende bij de goederen aanſpraak zouden kunnen maken, zal nimmer door de regters worden toegewezen tot een hooger beloop dan van één ten honderd van de waarde der aangehaalde goederen 's maands, te berekenen van den dag der aanhaling tot op dien van de teruggave.

245. Ten aanzien van de vervolging en beregting van alle zaken, betreffende de in- en uitgaande regten en accijnſen, zullen proviſioneel worden in acht genomen de bepalingen in de volgende artikelen vermeld.

246. Alle louter civile zaken, welke niet gepaard gaan met eenen eisch tot ſtraf, boete of verbeurdverklaring, zullen als ſummiere zaken worden aangebragt en geïnſtrueerd, en beregt bij de gewone civile regtbanken *van eerſten aanleg*, en, ingeval van hooger beroep, bij de hooge geregtshoven, overeenkomſtig het wetboek van burgerlijke regtspleging.

247. De actiën tot toepasſing der ſtraf van gevangenis met tentoonſtelling op een ſchavot, in de gevallen bij de artikelen 205, 206 en 207 dezer wet voorzien, zullen worden beregt voor de hoven van asſiſes en als gewone criminele zaken behandeld.

Ook de verbeurdverklaringen, die zijn verbonden aan de voornoemde ſtraffen van gevangenis met tentoonſtelling op een ſchavot, zullen door dezelfde hoven van

van aſſiſes bij een en hetzelfde arreſt worden toegepast; doch zullen de actiën, met betrekking tot de confiscatie, worden aangebragt door of in naam van de adminiſtratie, aan welke overigens dezelfde regten, defenſiën en middelen van voorziening zullen toekomen, als bij het wetboek van ſtrafvordering aan de civile partijen zijn toegekend.

Alle andere actiën wegens overtredingen, fraudes en misdrijven, waartegen bij de wetten, op het ſtuk van in- en uitgaande regten en accijnſen, ſtraffen zijn bepaald, zullen in eerſten aanleg worden gebragt voor de correctionele regtbanken, en, ingeval van hooger beroep, voor de daarop competente hoven en regtbanken, ten einde te worden geïnſtrueerd en beregt overeenkomſtig het wetboek van ſtrafvordering.

Zoodanige der bovengemelde actiën, welke ſtrekken tot toepasſing van boeten, vorbeurdverklaringen of het ſluiten van fabrijken of werkplaatſen, zullen voor dezelfde regtbanken worden aangelegd en vervolgd, door of in naam van de adminiſtratie, echter zullen dezelve daarin geen regt ſpreken, dan na de concluſiën van het openbaar ministerie te hebben gehoord.

In die gevallen, dat uit dezelfde daad van overtreding der voorsz. wetten twee verſchillende actiën voortſpruiten, waarvan de eene door het openbaar ministerie en de andere door of namens de adminiſtratie moet worden aangebragt, zullen beide de actien gelijktijdig worden geïnſtrueerd en daarop bij een en hetzelfde vonnis worden regt geſproken: en zal, in dat geval, door het openbaar ministerie niet worden geageerd, alvorens de adminiſtratie van hare zijde aanklagte heeft gedaan of de actie aangebragt.

248. Alle misdrijven of misdaden, die, hoezeer bedreven met betrekking tot het vak van in- en uitgaande regten en accijnſen, echter bij het lijfſtraffelijk wetboek voorzien en ſtrafbaar zijn geſteld, zullen op de gewone wijze worden vervolgd en beregt, overeenkomſtig de beſtaande algemeene wetten op het ſtrafregt.

249. Wanneer de overtredingen, fraudes, misdrijven of misdaden, in de beide vorige artikelen bedoeld, onverminderderd de ſtrafvordering, tevens tot betaling van regten of accijnſen, en alzoo tot eene civile actie aanleiding geven, zal de kennisneming en beregting daarvan in beide opzigten tot den bevoegden criminelen of correctionelen regter behooren.

250. In de gevallen waarin, volgens de beſtaande

verordeningen, voorziening in caſſatie kan plaats hebben, zal, dien overeenkomſtig, ook van dit middel in zaken betrekkelijk tot het vak van in- en uitgaande regten en accijnſen, gebruik kunnen worden gemaakt.

251. De dagvaardingen en verdere regterlijke exploiten, voortſpruitende uit aanhalingen of bekeuringen tegen onbekenden, behooren beteekend te worden ten raadhuize of bij den voorzitter van het beſtuur der gemeente, waarin de aanhaling of bekeuring geſchied is; en zullen als dan die dagvaardingen en exploiten, hoezeer niet inhoudende den naam noch de woonplaats van den gedaagden, in regten even geldig zijn als of zij aan den gedaagden zelven in perſoon en in gewonen vorm waren beteekend, te dien effekte, dat daarop defaut verleend en verder voort geprocedeerd zal kunnen worden, in gelijker voege als wanneer de bekeurden of gedaagden waren bekend geweest. De termijn van genoemde dagvaardingen zal, overeenkomſtig het gewone regt, worden berekend naar gelang van den afſtand der gemeente, waarin dezelve geſchieden.

Dienonverminderd zal, van wege de administratie en door zoodanige bedienden, welke geregtigd zijn tot het doen van exploiten, een afſchrift van de dagvaarding tegen zulke onbekenden, door aanplakking in de gemeente, worden bekend gemaakt, en wel ten zelfden dage, waarop die dagvaarding beteekend is.

De gewone ſignificatie van het vonnis zal worden vervangen door aanplakking van hetzelve, op den voet hier voren bepaald. En zal de termijn van oppoſitie of appel gerekend worden te beginnen van den dag der aanplakking.

252. Wanneer meer dan ééne aanhaling op onbekenden geſchied is, onder het resſort van dezelfde regtbank, en de waarde van elke aanhaling afzonderlijk de ſom van *vijf en twintig guldens* niet te boven gaat, zullen de dagvaardingen in één exploit begrepen kunnen worden en de actiën gezamenlijk voor de regtbank aangebragt, te dien effekte, dat daarop bij een en hetzelfde vonnis zal regt geſproken worden.

253. Kleinigheden, hieronder uitgedrukt en aangehaald in mindere hoeveelheid dan bij elk derzelve gemeld, als: brood *twee honderd ponden*, meel *honderd en vijftig ponden*, vleesch of ſpek *vijftig ponden*, zeep *dertig ponden*, zout *vijftig ponden*, ſuiker *twintig ponden*, olie van rond en plat zaad *tachtig kannen*, wijn *twintig kannen*, bier *honderd en vijftig kannen*, azijn *honderd en*

vijftig kannen, jenever of andere gediſteleerde wateren *veertig kannen*, ſteenkolen *vijftig ponden*, zullen op last van den direkteur, in wiens directie de aanhaling is geſchied, worden aangeboden aan het gemeentebeſtuur der plaats van aanhaling, ten einde aan de armen van zoodanige plaats te worden uitgereikt tegen dadelijke voldoening van de helft der waarde. De voorzitter van het gemeentebeſtuur zal twee onzijdige lieden benoemen, die de waarde der goederen zullen taxeren.

Zoo ver de gemeentebeſturen niet verkiezen de aanbieding in voege voorſchreven aan te nemen, zullen de goederen onmiddelijk van wege de adminiſtratie kunnen worden verkocht.

De eigenaar der goederen, binnen den tijd van drie maanden na de aanhaling, reclamerende en bewijzende, dat dezelve ten onregte mogt zijn geſchied, zal hem de getaxeerde waarde der goederen of de opbrengst van den verkoop van 's Rijks wege worden uitgereikt, en, voor zoo ver zijn verzoek bij de adminiſtratie mogt worden afgewezen, en hij daarmede geen genoegen neme, zal, wegens voorſchrevene aanhaling, op de gewone wijze moet worden geprocedeerd, doch de reclamant in allen gevalle met de uitbetaling der getaxeerde waarde, of den opbrengst, als vervangende de goederen, zich moeten vergenoegen.

Binnen gezegden tijd geene reclamatiën zijnde ingekomen, zal de zaak, zonder vervolging in regten, worden beſchouwd als afgedaan, en het aangehaalde voor verbeurd verklaard.

TWEE EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Van de benaderingen.

254. Goederen, welke naar de waarde zijn belast, zullen door de ambtenaren, indien zij bij ſumiere viſitatie, vermeenen dat dezelve te laag in waarde zijn aangegeven, mogen worden benaderd, dat is zich toegeëigend, tegen betaling en in maniere als bij de volgende artikelen is verſtaan.

Benadering zal echter nimmer te pas komen met betrekking tot goederen, welker waarde van wege het gouvernement is bepaald, wanneer de aangifte overeenkomſtig de, volgens artikel 123, uitgegevene prijs-courant is gedaan.

255. De benaderende ambtenaar zal zich, dadelijk

na de ſummiere viſitatie, moeten verklaren voor de benadering, in maſſa der goederen van dezelfde ſoort, welke in eens bij elkander zijn aangegeven, waardoor alhier worden verſtaan alle, die bij het tarief onder een' en dezelfden post zijn begrepen, en zich in een of meer pakken, balen, kisten, enz., bevinden, zonder van de eenmaal verklaarde benadering terug te kunnen komen, tenzij in de bijzondere gevallen en op den voet hierna omſchreven.

256. Na dat de ambtenaren zich voor de benadering hebben verklaard, zullen de goederen dadelijk aan het kantoor worden gebragt, en aldaar, ten overſtaan van den ontvanger en in tegenwoordigheid van den vervoerder, aangever of zijn gemagtigden, indien hij tegenwoordig is en er bij verkiest te zijn, geopend en behoorlijk geinventariſeerd worden, met uitdrukking van preciſe maat of gewigt.

257. Indien de ontvanger bij de benadering is geïnteresſeerd, zal de opening en inventariſatie, als voren, moeten geſchieden ten overſtaan van een ander ambtenaar, die geen belang bij de benadering heeft.

258. Het proces-verbaal der benadering, hetwelk aan den vervoerder of aangever, zoo hij tegenwoordig is, zal worden medegedeeld, zal met den inventaris, het paspoort, dan volgbrief of andere dokumenten, zoodra mogelijk, moeten worden opgezonden aan den direkteur in de directie, in welke de benadering geſchied is. De direkteur zal voorſchrevene ſtukken onverwijld examineren, en, geene redenen daarentegen beſtaande, zal hij de benadering toewijzen, en zijne dispoſitie aan de benaderaars afzenden.

259. Zoo ver, bij opening en inventariſatie van benaderde goederen, bevonden is, dat de eene ſoort van goederen voor de andere is aangegeven, zal de direkteur de benadering ontzeggen en, ten aanzien der aldus verkeerdelijk aangegevene goederen, naar artikel 213 confiſcatie plaats hebben.

260. Zoo de benaderde, dat is de aangever der goederen of zijn gemagtigde, vermeenen mogt de aangifte op de regte waarde te zijn gedaan, waardoor verſtaan wordt de prijs hier te lande, op den dag der aangifte, en mitsdien oordeelen door de benadering bezwaard te zijn, zal hij zich bij den direkteur kunnen vervoegen, welke wordt geautoriſeerd, om, behoudens verantwoordelijkheid, de benadering af te keuren, en de goederen aan

aan den benaderden te doen terug geven, en hem zelfs, om zeer bijzondere redenen, eene vergoeding van koſten, ſchade en intresten, ten laste der benaderaars, toe te leggen.

De reclamatiën tegen de benadering moeten onmiddellijk bij den direkteur worden ingebragt, die niet bevoegd is dezelve aan te nemen, wanneer zij inkomen nadat de benadering is toegewezen.

261. Wanneer, vóór de toewijzing, aan den direkteur wordt beweezen, dat, tusſchen het tijdſtip der aangifte en dat der benadering, de prijs der benaderde goederen eene plotſelinge rijzing heeft ondergaan, zal zulks een' grond opleveren om de benadering te ontzeggen, mits de aangifte, tijdens dezelve gedaan werd, naar behooren zij geſchied.

262. Daarentegen berust ook bij den direkteur de bevoegdheid, om de benadering, ten verzoeke der benaderaars, te niet te doen, zonder eenige vergoeding of teruggave van betaalde regten, indien blijkt, dat de goederen uit afgeſcheidene deelen van eenig geheel zijn zamengeſteld, zoo als van onparige ſchoenen, handſchoenen en dergelijke, invoege, dat die zamenſtelling is te beſchouwen als opzettelijk geſchied met het oogmerk om 's Rijks regten op de waarde van het geheel te verkorten, als wanneer de dokumenten voor zoodanige goederen, naar het tweede lid van art. 128, zullen worden gehouden als ſub- en opreptief verkregen, te dien effekte, dat dezelve zullen worden ingetrokken, en de goederen, welke ten in- of doorvoer waren aangegeven, moeten worden terug gevoerd, naar buiten 's lands.

263. De benaderaars zullen, na de kennis bekoming van de toewijzing, en vóór het als hun eigendom aanvaarden der goederen, het nemen van ſtalen of het maken van eenig gebruik derzelve, hoe ook genaamd, aan de benaderden moeten betalen de aangegevene waarde der goederen, waaronder de fusten in emballagie mede zijn begrepen, en daarenboven tien pCt., indien de betaling binnen vier en twintig uren na den ontvangst der toewijzing geſchiedt; elf pCt., als zij tusſchen de eerſte en tweedemaal vier en twintig uren, en twaalf pCt. als zij eerst tusſchen de tweede en derdemaal vier en twintig uren plaats heeft.

De betaling binnen de driemaal vier en twintig uren niet zijnde geſchied, zal de benadering, indien de benaderde dit begeert, van onwaarde zijn, en de benade

raars zijn gehouden aan denzelven drie percent der aangegevene waarde van de goederen te betalen, des noods verhaalbaar bij preferentie op hunne traktementen, tot vergoeding der ſchade, door het oponthoud veroorzaakt.

De benaderaar zal, indien de benaderde of deszelfs vertegenwoordiger woonachtig is ter plaatſe alwaar de benadering is voorgevallen of zich daartoe bij hem aanmeldt, de betaling aan denzelven moeten doen, en anderzins of ook bij weigering van de ontvangst der penningen, dezelve onder den ontvanger, voor rekening en riſico van den benaderden, deponeren.

264. In het geval eener toegewezene benadering, zullen de betaalde regten, bij de voldoening der benadering-ſom en verhooging, door den benaderaar aan den benaderden worden terug gegeven, en de benaderaar, met opzigt tot de expeditie, geheel treden in plaats van den benaderden; zullende de benaderaar gehouden zijn, vóór de aanvaarding der goederen, eene verhoogde aangifte en betaling der regten te doen, en de goederen te onderwerpen aan de nadere viſitatie van andere ambtenaren, die op hunne beurt vervolgens weder benaderen mogen, ten ware goederen, ter uitvoer beſtemd, ten gevolge der benadering, binnen 's lands mogten verblijven, als wanneer de benaderaars teruggave der reeds betaalde regten zullen verkrijgen.

265. Bijaldien meerder mogt zijn aangegeven dan bevonden is, blijft de benadering in ſtand, doch zal de benaderaar volſtaan, met de betaling in evenredigheid der goederen, welke zullen gevonden zijn.

Even zeer zal de benadering, op denzelfden voet, volgens het, daartoe aan den direkteur tijdig te kennen te geven verlangen van den benaderaar, kunnen effekt hebben, indien meerder wordt bevonden dan is aangegeven, mits de benaderaar op zich neme, vóór de aanvaarding der goederen, ten kantore te fourneren de boete en ſuppletie, volgens art. 215, naar gelang al of niet meerder dan één twaalfde is verzwegen, te betalen vallende, en het montant waarvan zal ſtrekken in mindering der ſom, door den benaderaar, aan den benaderden verſchuldigd.

266. Na de toewijzing en voldoening aan de voorſchrevene bepalingen, zullen de benaderaars over de benaderde goederen, naar welgevallen kunnen beſchikken, en zelfs met den benaderden, wegens de teruggave, zich mogen verſtaan.

DRIE EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Van de borgtogten, credieten en betalingen.

267. Alle borgtogten, welke bij de wetten van de invoerders of andere belaſtingſchuldigen worden gevorderd, zullen worden geſteld ten genoegen van den ontvanger, welke voor het bedrag van den borgtogt verantwoordelijk blijft.

268. De te ſtellen borgtogt is vierderlei:

Eerſtelijk, in geld;

Ten tweede, in vaste goederen of inſchrijvingen op het grootboek;

Ten derde, door een onderpand van waren en koopmanſchappen;

Ten vierde, door het ſtellen van perſonelen borgtogt.

269. De eerſte en vierde dezer ſoorten alléén komen in aanmerking, wanneer de borgtogt wordt gevorderd tot de preſtatie van eene bepaalde daad, als: bij invoer aan de landzijde voor de uitlevering der goederen ter losplaats of in entrepot, bij doorvoer voor den weder uitvoer, bij binnenlandſchen vervoer van accijns-vrije goederen voor de aankomst ter beſtemmingsplaats en dergelijke; alle welke borgtogten mede invorderbaar blijven omtrent dat gedeelte der goederen, hetwelk minder mogt worden uitgeleverd, weder uitgevoerd of aangebragt, dan op de dokumenten is uitgedrukt.

Alle de vier ſoorten van cautiën kunnen in aanmerking komen bij een' borgtogt op termijnen van crediet, of voor goederen, voor welker accijns een doorloopend crediet wordt verleend, of eindelijk voor een gecontinueerd bedrijf of beroep.

270 In de gevallen, bij de eerſte § van het voorgaande artikel omſchreven, zal de cautie in geld beſtaan in eene conſignatie der penningen, welke verſchuldigd zouden kunnen worden, ten kantore van den ontvanger, alwaar de borgtogt moet worden geſteld, en wordt de admisſie van den perſonele borgtogt, bijaldien de belanghebbende denzelven verkiest, geheel en uitſluitend aan de beſlisſing van den ontvanger overgelaten.

271. In het geval van een' doorgaanden borgtogt, zal het bedrag der cautie in geld, bijaldien de belanghebbende zulks verkiest, door tusſchenkomst der generale adminiſtratie, in 's Rijks ſchatkist worden over geſtort, met genot van een intrest van *vijf* ten honderd in het jaar.

272. Met betrekking tot den borgtogt in onroerende goederen, zal moeten worden in acht genomen:

a. Dat de goederen of eigendommen binnen het Rijk zijn gelegen.

b. Dat derzelver waarde behoorlijk zij bewezen, en het bedrag derzelve, de gevorderde zekerheid met *tien* ten honderd te boven gaat.

c. Dat de goederen zijn vrij en onbezwaard, tenzij eene afwijking hiervan door de adminiſtratie in bijzondere gevallen mogt zijn geoorloofd.

d. Dat de gebouwde eigendommen voor brandſchade worden verzekerd.

e. Dat de borgtogt bij de vermindering in de waarde der eigendommen worde geſuppleerd.

273. Wanneer de borgtogt beſtaat in inſchrijvingen op het grootboek van den Staat, zullen dezelve verbonden worden op den voet, bij de directie van het grootboek voorgeſchreven, en worden aangenomen naar de waarde, bij de prijscourant voor het regt en de ſucceſſie, wekelijks bekend gemaakt; met dien verſtande, dat evengemelde waarde, het bedrag van den borgtogt, met *twintig* ten honderd, zal moeten te boven gaan en worden geſuppleerd, zoodra dit ſurplus door eene daling in den prijs der inſchrijving, beneden de *tien* ten honderd boven het bedrag van den borgtogt, mogt zijn gekomen.

Bijaldien deze ſuppletie niet gegeven wordt, binnen *acht dagen* nadat zij gevorderd zal zijn, is de adminiſtratie bevoegd, om de inſchrijvingen te doen verkoopen.

274. Voor zoo verre waren en koopmanſchappen tot onderpand worden gegeven, zullen dezelve in het entrepot moeten worden geplaatst, en daarbij in acht genomen:

a. Dat de waarde der goederen worde opgemaakt naar de prijscourant, waar dezelve aanwezig is, of, bij gebrek van een prijscourant door beëedigde makelaars in de goederen, welke tot onderpand worden gegeven.

b. Dat de waarde der goederen *twintig* ten honderd boven den borgtogt beloope.

c. Dat, ingeval van daling van *twintig* percent of meerder, in den prijs der goederen, een ſupplement gegeven en gehandeld zal worden op den voet, in het voorgaande artikel, ten aanzien der inſchrijvingen op het grootboek, bepaald.

275. Bij perſonele borgtogten, voor zoo verre dezelve meer dan *drie honderd guldens* bedragen en niet vallen in de uitzondering der eerſte § van art. 269, wordt gevorderd:

a. Dat zij notarieel worden gepaſſeerd.

b. Dat de borg gedomicilieërd zij in de provincie, waar de borgtogt moet worden geſteld.

c. Dat de borg geen ambt bekleede of bedrijf uitoefene, waarvoor hij zelf rekenpligtig aan het Rijk is, of eene openſtaande rekening met hetzelve hebbe.

d. Dat de borg ſolvabel verklaard worde door eene akte van het plaatſelijk beſtuur, welke om de *drie* jaren zal moeten, en zelfs, op de vordering van den ontvanger, alle jaren kunnen vernieuwd worden.

e. Dat dezelve niet dan ſchriftelijk zal kunnen worden opgezegd, en de opzegging geene kracht hebben dan *ééne* maand na de beteekening der hiertoe ſtrekkende akte.

f. Dat, in cas van overlijden van den borg, de borgtogt blijft voortloopen tot het einde der dertig dagen, volgende op den dag waarop de erfgenamen van den borg van deszelfs overlijden zullen hebben kennis gegeven aan den ontvanger.

276. Wanneer de perſonele cautien *drie honderd guldens* en daar beneden bedragen, zal de ontvanger genoegen kunnen nemen met eenen onderhandſchen gelegaliſeerden borgtogt, welke echter behoorlijk zal moeten worden geregistreerd, en waarbij zullen moeten worden in acht genomen de bepalingen voor het voorgaande artikel onder de letters, *b*, *c*, *e* en *f*.

277. Wanneer een doorloopend crediet verleend wordt voor den accijns, en de ſom, voor welke zekerheid moet geſteld worden, meerder zal bedragen dan *vijf duizend guldens*, zal de volgende korting op het bedrag van den te ſtellen borgtogt kunnen worden toegelaten:

boven de *f* 5,000 tot en met 10,000, *een vijfde*,
„ „ - 10,000 „ „ „ 20,000, *een vierde*,
„ „ - 20,000 „ „ „ 40,000, *een derde*,
„ „ - 40,000 „ „ „ 80,000, *twee vijfden*.

Wanneer het bedrag van den accijns, voor hetwelk zekerheid moet gegeven worden, meer dan *f* 80,000 bedraagt, zal het excedent, als een afzonderlijke borgtogt beſchouwd worden en onderworpen zijn aan de bovengemelde opklimming in evenredigheid van dit excedent,

De borgtogten, welke voor den accijns op het zout zullen moeten gegeven worden, zullen in alle gevallen gelijk moeten ſtaan met het volle bedrag van den accijns.

278. Behoudens de opklimming, aangewezen bij het voorgaande artikel, zal tot maatſtaf van het bedrag der borgtogten worden genomen het volle beloop der ſom, voor welke de zekerheid wordt geſteld, en niet enkel het principaal.

279. De cautiën, ten behoeve der adminiſtratie te ſtellen, zullen vrij zijn van het regt van regiſtratie, doch niettemin worden geregistreerd.

280. Bijaldien bij een' borgtogt in onroerende goederen, in inſcriptiën op het grootboek, of in waren en koopmanſchappen, tusſchen den ontvanger en den contribuabelen over de genoegzaamheid derzelve, of in het geval van perſonelen borgtogt, over den aard der justificatie, verſchil mogt ontſtaan, zal de zaak ter beſlisſing van de adminiſtratie worden gebragt, en de ontvanger, bijaldien deze beſlisſing ten voordeele van den borgſchuldigen mogt uitvallen, voor alle verdere verantwoording gedekt zijn, voor zoo ver hij voor het overige gezorgd hebbe, dat de vervolgingen tegen de contribuabelen en deszelfs borgen naar behooren zijn aangevangen en voortgezet.

281. Indien een, onder borgtogt afgegeven, dokument of het extract daarvan, in het geval van artikel 49, niet binnen zes weken na den tijd, daarin tot gebruik van hetzelve bepaald, ten kantore der uitgifte is terug gekomen, voorzien van de vereischte afteekeningen, dat aan den inhoud is voldaan, zal de ontvanger tot de invordering van het bedrag der regten en accijnſen overgaan.

Dit tijdverloop van zes weken zal in geene aanmerking genomen en de invordering zal vroeger gedaan worden, indien, voor de onderhavige gevallen, bij de bijzondere wetten, een korter tijdverloop wordt bepaaldt.

282. Partikuliere credieten, ongeautoriſeerd aan belastingſchuldigen verleend, of betalingen buiten de kantoren of aan ongekwalificeerde ambtenaren gedaan, zullen niet in aanmerking komen, even weinig als de voorgewende vernietiging of het in het ongereede raken der bewijzen van betaling.

Het vermisſen, verongelukken, verbranden, ontvreemden, of op eenige andere wijze te loor gaan van goederen, voor welke de accijns wel verſchuldigd, doch niet

is betaald, zal van de betaling niet bevrijden, tenzij zulks door de wet ſpeciaal mogt zijn bepaald, of door Ons, in zeer bijzondere gevallen, mogt worden toegeſtaan.

283. Met dengenen, aan wien crediet van accijns is toegeſtaan, zal ten kantore van den ontvanger, alwaar borgtogt geſteld is, eene rekening wegens in- en uitſlag worden geopend, hetzij voor elke partij, hetzij in het algemeen voor zijne rekening van een gansch jaar, na dat hij zich ſchriftelijk verbonden heeft tot de voldoening van den accijns van de goederen, welker op zijne rekening worden overgebragt.

284. Wanneer de van crediet op termijnen genot hebbende perſonen eenige der goederen, voor welke accijns zij zijn gedebiteerd, aan anderen, welke toegelaten kunnen worden om crediet omtrent die zelfde goederen te genieten, willen afleveren, met overdragt van den accijns of van zoodanige gedeelten en termijnen van dien, als zij mogten verkiezen, zal zulks aan dezelve vrijſtaan, mits zij zich gedragen naar hetgene te dien aanzien bij de afzonderlijke wetten is bepaald.

De nieuwe verkrijger zal aangifte voor de overſchrijving doen, ter plaatſe alwaar hij er voor moet gedebiteerd worden, en, na het ſtellen van den vereischten borgtogt en het op zich nemen der verpligtingen, die op den vorigen debiteur rustten, deswege een bewijs verkrijgen, hetwelk, bekrachtigd met de handteekening van den afleveraar, zal moeten vertoond worden aan den ontvanger, ten wiens kantore de afſchrijving van den accijns zal plaats hebben.

Nadat het dubbel van dit bewijs aan den ontvanger, ten wiens kantore de afſchrijving geſchieden moet, door zijnen direkteur zal zijn toegezonden, zal de afleveraar afſchrijving van den accijns bekomen.

285. De overſchrijving van het crediet op termijnen, waarvan in het laast voorgaande artikel wordt geſproken, zal zoo dikwijls mogen plaats hebben, als de debiteur zal verkiezen, voor zoo veel voor ſommige dier goederen bij de afzonderlijke wetten geene andere bepalingen beſtaan.

286. Alle zoodanige perſonen, welke wegens den accijns eene openſtaande rekening met de administratie hebben, en welke het Rijk met de woon zouden willen verlaten, zullen verpligt zijn, alvorens deswege te liquideren en alle de onaangezuiverde credieten te voldoen; bij gebreke van dien zullen zij in perſoon aange-

houden en hunne goederen in beſlag genomen kunnen worden, tot dat zij aan hunne verpligting hebben voldaan.

287. Die genen, welke, zonder het Rijk te verlaten, van woonplaats zullen veranderen, of het bedrijf, over hetwelk zij eene openſtaande rekening met de administratie hebben, hetzij op termijnen van crediet, hetzij voor een doorloopend crediet, naar elders zullen overbrengen, zullen verpligt zijn, hunne rekening te liquideren met den ontvanger op de plaats, welke zij verlaten en waar zij die openſtaande rekening hebben.

De voorzegde rekening zal nogtans overgeſchreven kunnen worden ten kantore van ontvangst der plaats, waar zij zich zullen nederzetten, of waar zij hun bedrijf hebben overgebragt, mits zij zich gedragen naar hetgene bij de bijzondere wetten is voorgeſchreven ten aanzien van den verkoop met overſchrijving van den accijns of van het doorloopend crediet.

Bijaldien zij verzuimen, mogten op deze wijs te liquideren, zullen zij op hunne nieuwe woonplaats, of ter plaatſe waar zij hun bedrijf hebben overgebragt, worden geconſtringeerd tot de betaling in eens van alle de op hunne rekening gebragte en nog onvoldane termijnen van crediet, alsmede van den accijns, wegens alle de goederen waarvoor zij een doorloopend crediet genoten.

288. Den belastingſchuldigen, welke het genot hebben van crediet op termijnen, en welke verzuimen mogten een termijn van crediet op den vervaltijd te voldoen, ten gevolge der waarſchuwing, die hun zal zijn gedaan, zal het genot van crediet ontnomen worden, en de ontvangers zullen verpligt te zijn om de gezegde belastingſchuldigen bij parate executie te conſtringeren tot de betaling, zoo van den vervallen en onvoldanen termijn, als van die, welke op hunne rekening aanwezig, doch nog niet verſchenen mogten zijn.

289. Het ganſche bedrag der rekeningen van crediet op termijnen, zal insgelijks in eene reis kunnen worden ingevorderd, zoodra een belastinſchuldige in ſtaat van faillisſement komt, of zijne betalingen moet ſchorſen.

VIER EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Van de parate executie, privilegie en legaal verband.

290. De ontvangers hebben, namens de adminiſtratie, het regt van parate executie, privilegie op de roerende goederen, rang nemende onmiddellijk na de privilegien bij art. 2101 en 2102 van het burgerlijk wetboek, en bij art. 191 van het weboek van koophandel, vermeld, mitsgaders legaal verband op alle onroerende goederen van die genen, welke den accijns ſchuldig zijn, en zulks zoo voor denzelven, als voor de kosten wegens den opſlag en het bewaren der met accijns belaste goederen, het conſtateren van derzelver hoeveelheid en het invorderen van den accijns gemaakt.

Het legaal verband zal kosteloos worden ingeſchreven door de bewaarders der hypotheken, met inachtneming der formaliteiten, in art. 2153 van het burgerlijk wetboek vermeld. Voor zoo verre echter de debiteuren den verſchuldigden accijns hebben gedekt, door het entrepoſeren van goederen, door eenen borgtogt in geld, in onroerende goederen of in inſchrijvingen in het grootboek, zal het regt van privilegie en legaal verband niet toepasſelijk zijn, en zal daarvan op derzelver verzoek bewijs worden afgegeven.

Dienonverminderd is de adminiſtratie boven alle andere crediteuren gepreferеerd, op de goederen, welke ten name van den debiteur in entrepot zijn.

Onder het privilegie van de adminiſtratie op de roerende goederen, zijn begrepen alle werktuigen en gereedſchappen, welke in de fabrijken en trafijken der belastingſchuldigen gevonden worden, zonder onderſcheid, aan wien dezelve in eigendom toebehooren, en te dien effekte, dat op dezelve even als op roerende goederen zal worden geëxecuteerd.

Het privilegie en legaal verband gaat in met den dag dat de ſchuld is aangegaan, en eindigt één jaar nadat dezelve invorderbaar is geweest.

Het regt van parate executie ſtrekt zich uit tot de borgen der belastingſchuldigen, en eindigt, zoo ten aanzien van den eenen als van den anderen, met het verloopen van één jaar nadat de ſchuld invorderbaar is geweest. Na dien tijd, behoudt de ontvanger echter, namens de adminiſtratie, de gewone perſonele actie tegen den debiteur, behalve in die gevallen, in welke een korter termijn van prescriptie is bepaald.

De ontvangers zijn bevoegd bij lijfdwang in te vorderen hetgeen door de kooplieden of fabrijkanten, die crediet of entrepot fiktief hebben, verſchuldigd is. De lijfdwang zal bij uitſluiting worden gebezigd tegen de principale ſchuldenaren en niet meer van toepasſing zijn na het verloopen van een jaar, nadat de ſchuld invorderbaar is geweest.

291. De parate executie zal worden uitgeoefend door middel van dwangbevelen, en de aangifte daarvan aan de ontvangers zijn verbleven.

De dwangbevelen zullen zonder onkosten worden geviſeerd en executoir verklaard door den vrederegter van het kanton, waarin de debiteur of deszelfs borg woonachtig is, en zullen door de gewone bedienden der adminiſtratie aan den geëxecuteerden worden beteekend.

De dwangbevelen eenmaal afgegeven zijnde, zal de parate executie, door den geëxecuteerden niet kunnen geſchorst worden, tenzij door eene gemotiveerde en behoorlijk aan den ontvanger, door wien het dwangbevel is afgegeven, beteekende oppoſitie, houdende te gelijk eene dagvaarding van denzelven, tegen eenen bekwamen regtsdag, invallenden binnen den tienden dag na de beteekening der oppoſitie.

De dagvaardingen zullen moeten gedaan worden voor de burgerlijke regtbank van het arrondisſement, waarin het kantoor van betaling is gelegen.

De oppoſitie afgewezen zijnde, zal geen appel of hooger beroep kunnen plaats hebben, anders dan met conſignatie van de toegewezene ſommen.

Ter verdere executie van de afgegevene dwangbevelen, zal worden geprocedeerd op den voet en wijze, gelijk bij de wetten op de manier van procederen in burgerlijke regtzaken voor de executie van vonnisſen is bepaald, of nader bepaald zal worden.

Ingeval de parate executie bij lijfdwang wordt voortgezet, zal deze laatſte niet kunnen worden toegepast dan op daartoe gedaan verzoek bij den regter en op bekomen vonnis, hetzij gedurende de executie der roerende of onroerende goederen, hetzij na derzelver afloop, of wel na het proces-verbaal van onvermogen.

En zal alsdan tot de gevangeniszetting worden voortgeprocedeerd, overeenkomſtig de formaliteiten, bij de wet bepaald.

VIJF EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Van het tonnengeld der zeeſchepen.

292. Van alle ſchepen, welke na het tijdſtip, in artikel 1 gemeld, ter zee of langs de Wadden, tusſchen de eilanden en de kusten van Vriesland en Groningen, het Rijk inkomen of uitgaan, zal worden geheven eene belasting, onder de benaming van tonnengeld, berekend naar het aantal tonnen, hetwelk de inhoud van deze ſchepen kan bevatten.

Iedere ton zal worden geacht gelijk te ſtaan met duizend nederlandſche ponden, vertegenwoordigd door anderhalf maal den teerling van de nederlandſche el.

De ſchepen, het tonnegeld dien overeenkomſtig verſchuldigd, zullen worden verdeeld in drie klasſen, en hetzelve zal geheven worden ter hoogte bij deze wet voor elk derzelve uitgedrukt.

293. Van de eerſte klasſe zijn alle zeeſchepen, aan onderdanen van het Rijk toebehoorende en varende onder Nederlandſche vlag.

Van dezelve zal geheven worden eene belasting van vijf en veertig cents per ton bij het eerſte uitgaan, en van gelijke vijf en veertig cents per ton bij het eerste binnen komen in elk jaar, tusſchen den 1ſten Jannarij en den 31ſten December ingeſloten.

Tegen betaling daarvan zijn de ſchepen, reſpectivelijk op het uitgaan en inkomen, vrij voor alle de reizen, welke gedurende het ingetreden jaar, te rekenen van den 1ſten Januarij tot den laatſten December ingeſloten, met dezelve gedaan zullen worden.

De betalingen nogtans, welke op het tijdſtip van de in werking brenging dezer wet, over het als dan loopende jaar reeds mogten gedaan zijn op den voet der wet van den 12den Mei 1819, zullen gedurende hetzelve blijven ſtand houden, zoo dat deswege geene verrekening zal plaats hebben.

294. In de tweede klasſe zullen behooren alle zoodanige zeeſchepen, welke de vlag voeren van, en te huis behooren in een Rijk, Staat of haven, alwaar van de Nederlandſche ſchepen geene meerdere of andere lasten dan van eigene ſchepen worden gevorderd.

Van deze vaartuigen zal het tonnengeld, reſpectivelijk bij het eerſte inkomen en bij het eerſte uitgaan, tot gelijke hoogte en op dezelfde wijze geheven worden, als van de Nederlandſche zeeſchepen.

295. Onder de derde klasſe worden gerangſchikt alle

vreemde zeeſchepen, niet vallende in de termen der tweede klasſe.

De belasting van dezelve verſchuldigd bedraagt *een gulden* en *vijf cents* voor elke ton, en zal geheven worden telken reize dat deze ſchepen eenige haven van het Rijk binnenkomen; doch blijft aan Ons voorbehouden, om, ingevolge art. 11 van de wet van den 12den Julij 1821 (*Staatsblad* N°. 9), zoo ver omſtandigheden zulks raadzaam maken, het tonnengeld van deze ſchepen op te voeren tot gelijke hoogte, als in het Land, den Staat of de haven, alwaar dezelve te huis behooren, onder dezelfde of dergelijke benaming, van de Nederlandſche ſchepen gevorderd wordt.

Wegens de in dit artikel bedoelde ſchepen, welke alleen tot overbrenging van pasſagiers en brieven gebruikt worden, zal met de adminiſtratie in accoord kunnen worden getreden.

526. Van het tonnengeld zullen bevrijd zijn:

Vooreerst: Nederlandſche ſchepen, zoo ver en zoo lang zij enkel gebruikt worden tot de verſche vischvangst, tot de groote visſcherij of haringvangst, tot de labberdaanvangst en tot walvischvangst, die van Straat-Davids daaronder begrepen, gelijk mede, zoo lang zulks door Ons wordt noodig geoordeeld, dezulke, welke gebezigd worden tot de vaart naar en van de kust van Guinea.

Ten tweede: Nederlandſche ſchepen, enkel met turf of met ſteenkolen het Rijk uitvarende, en ongeladen terug komende. Geladen terug komende, wordt van dezelve het inkomende tonnengeld verſchuldigd.

Ten derde: Alle ſchepen komende in te vallen als bijleggers, om orders, door nood, of om te overwinteren, zonder in het geheel of ten deele last te breken of bij te laden, en met voorbehouding of voornemen van den bevelvoerder, om met de geheele lading weder te vertrekken. En zal, te dezen aanzien, voor geen lastbreken gehouden worden het over boord zetten van eenige goederen voor eenen korten tijd, tot reparatie van het ſchip, het havenen van het goed en dergelijke, zoo als hiervoren in het 4de hoofdſtuk is verſtaan, nochte de losſing en verkoop tegen betaling der regten en accijnſen van op de reize bedorvene of zwaar beſchadigde goederen, mits op ſchriftelijke permisſie van den direkteur in de directie. Nogtans behouden Wij Ons voor, deze vrijſtelling op de vreemde bijleggers niet of niet verder te doen toepasſen, dan wanneer of voor zoo veel

in het Rijk, den Staat of de haven, alwaar dezelve te huis behooren, voor de Nederlandſche ſchepen, in gelijk geval, ook gelijke of dergelijke vrijſtelling is of mogt worden toegeſtaan.

Ten vierde: De vaartuigen, welke kennelijk tot loodſchuiten gebruikt worden en alleen in zoo verre.

297. Kustvaart, in het 17de hoofdſtuk omſchreven, maakt op zich zelve de daartoe gebruikt wordende Nederlandſche ſchepen niet onderworpen aan het tonnengeld, doch zal, bij het uitgaan der ſchepen, borgtogt als op binnenlandſche paspoorten kunnen worden gevorderd, tegen het geval, dat, onder voorwendſel van kustvaart, eene zeereis naar eene niet binnen het Rijk gelegene plaats wierd ondernomen.

298. Er zal teruggave geſchieden van het laatst betaalde tonnengeld voor die Nederlandſche ſchepen, welke mogten komen te verongelukken of vergaan, of hunne eerſte uitvaart uit het koningrijk in den loop van het jaar niet hadden volbragt, offchoon het tonnengeld daarvoor mogt zijn voldaan.

299. De reeders, ſchippers of bevelhebbers der ſchepen, aan het tonnengeld onderworpen, zullen dezelve moeten doen meten door daartoe expresſelijk gecommitteerde ambtenaren, ter plaatſe alwaar, ten tijde wanneer zulks wordt vereischt, de ſchepen der eerſte klasſe zich bevinden of ſtaan geladen te worden, en de andere definitivelijk zijn gelost.

300. Gedeelten, beneden het vierde van de kubieke el worden bij de meting niet berekend; die van een vierde el en daarenboven worden genomen voor eene halve el.

301. Door den meter zal aan den ſchipper of gezagvoerder worden afgegeven een behoorlijk onderteekende meetbrief, *in duplo*, behelzende, behalve de opgave der vlag, die het ſchip voert, en hetgeen verder noodig is tot herkenning van hetzelve, de bevondene lengte, wijdte en holte, het getal der tonnen, mitsgaders de klasſe, waarnaar het moet worden aangeſlagen.

302. De reeders, ſchippers of bevelhebbers der ſchepen zullen, binnen driemaal vier en twintig uren na de afgifte van den meetbrief, mogen eiſchen, ten koste van ongelijk, een hermeting, door twee andere ambtenaren of deskundige onzijdige perſonen.

303. De meetbrieven zijn niet langer geldig dan twee jaren na den dag der uitgifte.

De eerſte reize dat, na verloop van dien termijn, de

Nederlandſche ſchepen ſtaan uit te gaan en de vreemde binnen komen, zal eene hermeting moeten plaats hebben, en, naar de uitkomst daarvan, een nieuwe meetbrief worden verleend.

304. Ieder tot de meting gecommitteerd ambtenaar is bevoegd, en, ingeval van vermoeden van kwade trouw, verpligt, om alle, door anderen gedane metingen, wanneer de ſchepen zijn ongeladen, buiten kosten der ſchippers, door hermeting of anders verifiëren, en, bij ontdekking van verſchil, zulks op den meetbrief aan te teekenen.

Zullende, bij bevinding van meerdere ruimte, daarvan dadelijk de ſuppletie moeten worden voldaan, voor zoo vele malen, als vroeger op den meetbrief betalingen zijn geſchied.

De bevoegdheid bij art. 302 aan de reeders, ſchippers of bevelhebbers toegekend, ſtrekt zich mede tot zoodanige verificatiën uit.

305. Op vertooning van den meetbrief, ten kantore van ontvang, zal aldaar, na accoordbevinding der berekening, de betaling van het tonnengeld, dien overeenkomſtig, plaats hebben, tegen uitreikingen van eenen lastbrief, houdende kwitantie der gedane betaling, hetzij voor de reis, of naar de art. 293 en 294 reſpectivelijk voor de uitvaart of binnenkomst, met uitdrukking altoos van de plaats der afgifte en den datum van den meetbrief.

Van de betaling zal mede telkens, met vermelding van dag en jaartal, aanteekening worden gedaan op den meetbrief, die altoos aan de belanghebbenden moet worden terug gegeven, tot dat dezelve is vervallen en ter intrekking wordt overgeleverd, bij de vertooning, als voren, van den nieuwen meetbrief, volgens art. 303, verkregen. Zullende bij de eerſte betaling ook het duplikaat van den meetbrief overgelegd en ten kantore terug gehouden moeten worden.

306. Bij elke nieuwe betaling van het tonnengeld der ſchepen van de eerſte en tweede klasſe, op het uitgaan of inkomen, zal de vroeger verleende lastbrief ten kantore worden ingetrokken.

De intrekking van den lastbrief der ſchepen van de derde klasſe zal, even als van de uitgaande paspoorten, ter laatſte wacht plaats hebben.

307. Aan geene, het tonnengeld onderworpene ſchepen zal uitgaande expeditie of poſitive noch negative akte van afrekening mogen verleend worden, dan nadat de voldoening van het verſchuldigde tonnengeld zal zijn

gebleken, door vertooning der meet- en laſtbrieven, ten kantore van betaling, alwaar dezelve, ten blijke daarvan, moeten worden afgeteekend.

308. De aldus afgeteekende meet- en laſtbrieven zullen altoos aan boord der uitgaande ſchepen moeten aanwezig zijn; om aan de ambtenaren tot de recherche, op hunne vordering, te worden vertoond, op eene boete van *vijf en twintig guldens*, ten laste van den ſchipper.

309. Bij volſlagen gemis dier dokumenten, ofte wanneer dezelve worden bevonden niet tot het voorhanden ſchip te behooren, zal de ſchipper verbeuren eene boete van *één gulden* voor elke ton, die het ſchip naar meting groot is, onverminderd de aanzuivering van het verſchuldigde, voor welk laatſte, des noods, het ſchip zal kunnen worden aangehouden.

310. De ledige ſchepen, van welke, wegens hunne binnenkomst, nog eenig gedeelte der belasting verſchuldigd is, zullen kunnen worden genomen in bewaarder hand, tot verhaal daarop van het tonnengeld, of tot dat de betaling van hetzelve geſchied, of daarvoor zekerheid gegeven zal zijn.

ZES EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Algemeene voorzieningen, en van de pligten en regten der ambtenaren en hunne beſcherming.

311. Overal waar in deze wet geſproken wordt van de adminiſtratie en van de ambtenaren (behalve de daaraan vreemden, die in art. 194 zijn opgenoemd), alsmede van kantoren en eerſte of laatſte wachten, worden daardoor verſtaan de algemeene adminiſtratie der in- en uitgaande regten en accijnſen, of het ministerie, door hetwelk dat vak wordt beheerd, en de ambtenaren, de kantoren en wachten voor de in- en uitgaande regten en accijnſen.

Insgelijks overal, waar het bedrag der regten en accijnſen als boete is bepaald, worden daaronder alleen begrepen de regten en accijnſen, zonder opcenten en zonder het additioneel voor het ſyndikaat.

312. Tot voorkoming van ſluikerijen, zal niemand vermogen dezerzijds eenige ſchuit of boot te hebben of te houden, op eenige rivier van het koningrijk, welke deszelfs grondgebied onmiddellijk van dat van eenige an-

dere mogendheid affcheidt, noch op eenige naar buiten loopende rivieren binnen den afſtand van het vreemd territoir aan de landzijde, in artikel 177 bepaald, zonder eene ſchriftelijke autoriſatie daartoe van den direkteur in de directie, waaronder de bezitter of gebruiker behoort, verzocht en van denzelvdn verkregen te hebben, op verbeurte van het vaartuig en eene boete van *honderd guldens.*

Van deze bepaling worden uitgezonderd alle zoodanige transportmiddelen, als noodig erkend zijn voor den publieken dienst, en die van een behoorlijk herkenningsteeken als zoodanig moeten zijn voorzien.

313. Geen kantoor van ontvang noch van eerſte of uiterſte wacht zal worden afgeſchaft, verlegd of opgerigt, zonder Onze uitdrukkelijke order; zullende ten aanzien der eerſte of uiterſte wachten, bij het oprigten, opheffen of verleggen, het deswege door Ons genomen beſluit, ten minſte 14 dagen vóór dat het executoir zal zijn, in het *Staatsblad* worden geplaatst; en bovendien de orde daartoe in vier der meest nabij gelegen gemeenten worden afgekondigd, en ten opzigte van allen, zonder onderſcheid, eene bekendmaking dezen aangaande worden aangeplakt bij den ingang der plaats, in welk een kantoor van ontvang van eerſte of uiterſte wacht is opgerigt of afgeſchaft.

314. Het wapenbord der uitgaande en inkomende regten en accijnſen zal op eene zigtbare plaats boven de deur van het huis, waar het kantoor gehouden wordt, moeten geſteld zijn.

315. De wetten op de inkomende en uitgaande regten en accijnſen zullen ten alle tijde op de kantoren moeten voorhanden zijn, ook ten gerijve van de partikulieren, die inlichtingen daaromtrent mogten verlangen.

316. Alle kantoren zullen geopend moeten zijn van den 16den November tot den 15den Februarij, van 's morgens 8 ure tot 's middags 12 ure, en 's namiddags van 2 ure tot 's avonds 5 ure; van den 16 Februarij tot den 15den Mei, en van den 16den Augustus tot den 15den November, van 's morgens 7 ure tot 's middags 12 ure, en van 's namiddags 2 ure tot 's avonds 7 ure; en eindelijk, van den 16den Mei tot den 15den Augustus, van 's morgens 6 ure tot 's middags 12 ure, en van 's namiddags 2 ure tot 's avonds 8 ure, behoudens zoodanige uitzonderingen, als het gerijf van den handel en der ingezetenen, naar gelang van plaatſelijke omſtandigheden, mogten vorderen, en die in zoo verre door direkteuren moeten worden daargeſteld.

317.

317. De ambtenaren zullen een' iegelijk, met welken zij in hunne functiën te doen hebben, en aller bij zonderst reizigers en van buiten het Rijk komende perſonen, met alle beſcheidenheid en ſpoed expediëren, en hun de informatiën geven, welke zij mogen behoeven, doch zonder eenige inzage aan derden te mogen geven, omtrent zaken, van den eenen partikulier tot den anderen.

318. De ambtenaren zullen zich moeten vergenoegen met de inkomſten, welke voor hen, door Ons zijn, of zullen worden bepaald; zij mogen volſtrekt niets meerder ontvangen dan hun legaal is toegekend, offchoon vrijwillig aangeboden en onder welk pretekst ook; alles op de ſtraffen, bij de Wetten vastgeſteld, onverminderd den zoodanigen adminiſtratieven maatregel van casſatie, ſupenſie als anderzins, als naar omſtandigheden zal noodig worden gevonden.

319. De onkosten, voor zoo verre dezelve niet geheel kunnen worden afgeſchaft, zullen zoo gering geſteld worden als het belang der ſchatkist, in verband met dat der belastingſchuldigen, zal toelaten.

320. In alle zaken, tot het vak van inkomende en uitgaande regten en accijnſen behoorende, zullen de ambtenaren alle exploiten en justitiële verrigtingen kunnen doen, welke anders gewoonlijk door deurwaarders geſchieden.

321. Indien eenig ambtenaar binnen de gemeente, alwaar hij is of mogt worden aangeſteld, geheel geene, of geene behoorlijke woning, tegen betaling eener redelijke huur, mogt kunnen verkrijgen, zal hij aan het hoofd van het beſtuur van zoodanige gemeente deszelfs tusſchenkomst en medewerking tot bekoming eener geſchikte woning, tegen billijke huur, mogen verzoeken. En zullen de gouverneurs der provinciën zorgen, dat aan zoodanige verzoeken door de hoofden der gemeente-beſturen gereedelijk worde voldaan.

322. Alle burgerlijke autoriteiten, alsmede en in het bijzonder de gewapende magten, mitsgaders de officieren van justitie en politie, zullen de ambtenaren en bedienden der in- en uitgaande regten en accijnſen, in alle zaken, hunne functiën en de executie der wetten, op dat ſtuk betreffende, op daartoe gedane aanvrage de behulpzame hand bieden, beſchermen en doen beſchermen. Zij zullen aanſprakelijk zijn wegens de ſchade, welke zij, door hun verzuim of ongegronde weigering van adſiſtentie, mogten hebben veroorzaakt.

323. Een iegelijk, die mogt beſtaan, de ambtenaren in de uitoefening hunner functiën aan te randen, gewelddadigheden of feitelijkheden aan te doen, te reſiſteren, te beleedigen, of te bedreigen, door woorden of gebaren, of, ter zake dier uitoefening, molest of ſchade aan hunne eigendommen toe te brengen, zal ſtrengelijk vervolgd en geſtraft worden, overeenkomſtig de wetten op het ſtrafregt.

324. Het weigeren van viſie, toegang, viſitatie, exhibitie van dokumenten, of het anderzins verhinderen van werkzaamheden, welke de ambtenaren krachtens de wet verrigten, zal, onverminderd de voorziening tegen feitelijkheden of beleedigingen, geſtraft worden met eene boete van ten minſte vijftig, en ten hoogſte drie honderd guldens.

325. De ſtraffen, in de beide voorgaande artikelen vermeld, zullen worden geappliceerd, boven en behalve de boete en verbeurd-verklaringen wegens andere overtredingen, waarmede deze delicten mogen zijn verzeld geweest.

Wet van 26 Augustus. houdende het Tarief der regten op den In-, Uit- en Doorvoer van alle goederen, waren en koopmanſchappen. (Staatsbl. No. 39).

Het Tarief der regten van In-, Uit- en Doorvoer zelve was vervat in eene afzonderlijke Wet mede van dezelfde dagteekening, en bovendien de navolgende algemeene bepalingen behelzende:

Art. 1. Van de goederen in het tarief genoemd, doch achter welke niet is uitgedrukt, of de regten van het gewigt, het getal of de maat, moeten worden betaald, zal die betaling geſchieden van de waarde.

2. Van de goederen, in het tarief in het geheel niet genoemd, zal moeten worden betaald van derzelver waarde: op het inkomen 2 pCt, op het uitgaan 1 pCt., en op den doorvoer 1 pCt.

3. Van alle posten, welke in dit tarief zijn aangeſlagen bij zeker getal van ſtukken, maten of gewigten, zullen de reſpectieve aangevingen en betalingen van minder of meerder kwantiteit moeten worden gedaan naar advenant van het getal, maat of gewigt, in het tarief uitgetrokken, even als of zulks bij elken post was uitgedrukt.

Van de waren, die naar de waarde van *f* 100 betalen moeten, zullen de regten naar dezelfde proportie worden geheven.

4. Voor alle goederen, welke bij het gewigt belast zijn, doch voor welke bij het tarief geene tarra is uit-

gedrukt, wordt de tarra geregeld als volgt:

Voor alle fusten, gemaakt van hout, zonder onderſcheid, 15 van de 100 ponden bruto gewigt.

Voor alle emballagie van leder, matten, manden, kanasſers, linnen en dergelijke, 8 van de 100 ponden bruto gewigt.

5. De aangevers niet te vreden zijnde met de tarra, in dit tarief en in het vorig artikel bepaald, zullen kunnen volſtaan met te betalen naar het netto gewigt der goederen, zoo als hetzelve, ten hunnen koste, door de ambtenaren zal worden opgenomen en bevonden.

6. Voor alle accijnsvrije natte waren, bij de maat belast en niet vallende in de termen van art. 122 der algemeene wet over de heffing der regten van in- uit- en doorvoer en van accijnſen, zal eene korting voor lekkaadje worden toegeſtaan, als volgt:

Komende van Engeland, Embden, Bremen en Hamburg en van de Kleine Oost, gelijk mede van Frankrijk langs de rivieren, 6 pCt.; komende van Frankrijk ter zee, of van andere landen langs den Rijn en Waal, 12 pCt.

En komende van alle verder afgelegene andere plaatſen, 14 pCt.

Eindelijk zonder onderſcheid van plaatſen van waar inkomen, van traan, 12 pCt. en van walviſchſpek, 6 pCt.

7. Ingeval de aangever vermeent deze korting voor lekkaadje ongenoegzaam te zijn, zal het hem vrijſtaan de betaling der regten te doen naar de wezenlijke hoeveelheid, volgens bevinding der ambtenaren, even als bij art. 5, omtrent het gewigt, is verſtaan

8. Goederen van Nederlandſchen oorſprong, na uitvoer terug komende, ſtaan, met betrekking tot het tarief, gelijk met vreemde goederen, ten ware, naar het 12 onderdeel van art. 5 der algemeene wet over de heffing der regten van in- uit- en doorvoer en van de accijnſen, derzelver vrije en onbelaste invoer door den Koning mogt zijn toegeſtaan.

9. Wij behouden Ons voor, om, in bijzondere gevallen en wanneer zulks ter bevordering van handel en fabrijken vereischt wordt, den invoer van voortbrengſelen van nijverheid te bezwaren of te verbieden, welke uit die landen afkomſtig zijn, alwaar men de produkten der Nederlandſche nijverheid bovenmatig belast of verboden heeft.

En zal van zoodanige beſchikking aan de Staten-Generaal, in den loop hunner eerstvolgende gewone zitting,

T 2

kennis worden gegeven, met inzending van een ontwerp van wet daartoe betrekkelijk.

10. Naar aanleiding der laatſte § van art. 11 der wet van den 12den Julij 1821, zal, voor de goederen, die met Nederlandſche ſchepen worden in- of uitgevoerd, eene reſtitutie geſchieden van één tiende der regten, voor zoo ver de in- of uitvoer onder eigene vlag, bij de algemeene wet of bij het tarief, niet reeds ſpeciaal is begunſtigd (1).

Beſluit van 18 October wegens het in werking treden des nieuwen belastingſtelſels. (Staatsbl. No. 45).

Alle de Wetten echter, tot het nieuwe belastingſtelſel betrekkelijk, zouden eerst van kracht zijn op den 1ſten Januarij van het volgend jaar 1823, overeenkomſtig hetgeen Z. M. zich in Art. 1 van de Wet van 12 Julij 1821, wegens de bepaling van den termijn eener gelijktijdige invoering des nieuwen ſtelſels, had voorbehouden en luidens de navolgende beſchikkingen, deswege, bij beſluit van den 18den October dezes jaars, vastgeſteld.

Art. 1. Met den eerſten Januarij 1823 zal het ſtelſel van 's Rijks Belastingen, gearresteerd bij de wet van den 12den Julij 1821, en de daarop gevolgde ſpeciale wetten, worden ingevoerd; zullende 's Rijks middelen en regten op dat tijdſtip en vervolgens, worden geheven overeenkomſtig de voorſchreven wetten, welke alomme in het Rijk uitvoerbaar zullen zijn.

2 Op hetzelfde tijdſtip van 1°. Januarij 1823, zullen de thans nog in werking zijnde wetten en bepalingen op de belasting van het perſoneel en mobilair en op het regt van de deuren en venſters komen te vervallen, wordende de wetten van de verder te vervallene regten en belastingen ingetrokken en buiten werking geſteld, volgens art. 1 der algemeene wet op de regten van in- uit- en doorvoer, accijnſen en tonnengeld, de dato 26 Augustus ll. (*Staatsblad* N°. 38).

Beſluit van 16 November houdende Reglement op het gemaal. (Staatsbl. No. 47.

Een reglement op de admodiatie van het gemaal uit zevenendertig artikelen beſtaande, werd, benevens het daarbij gevoegd Kohier-model, door Z.

(1) Ten gevolge eener latere verbetering leze men in het tarief zelf, in plaats van ƒ 1. 30. voor het regt van uitvoer voor elke zeeton of 10 mud ongeleschte kalk, ƒ 0. 30; in plaats van 6 pCt. voor het regt van uitvoer van oud ijzer, 3 pCt.

M., bij beſluit van den 16den November, goedgekeurd en bekrachtigd.

Een ander uitvoerig reglement, aangaande den loop der liniën van toezigt, welke, in toepasſing van Art. 162 en 177 der generale Wet van den 16ſten Augustus, het vrije van het onvrije territoir zouden afſchijden, werd, bij beſluit van den 27ſten daaraanvolgende, met intrekking van dat van den 14den Junij 1819, met de Koninklijke goedkeuring en bekrachtiging voorzien. Beſluit van 27 November wegens liniën van toezigt. (Staatsbl. No. 48.)

De bepalingen bij beſluit van den 7den December vastgeſteld, ten aanzien van den overgang van het oude tot het nieuwe ſtelſel van Belastingen, kwamen ons mede belangrijk genoeg voor, om al hier, in derzelver geheel, eene plaats te vinden, luidende het bedoeld beſluit als volgt: Beſluit van 7 December nopens den overgang tot het nieuwe belastingſtelſel. (Staatsbl. No. 49).

Willende de noodige maatregelen vastſtellen, ten einde de overgang van het thans nog beſtaande ſtelſel van belastingen, tot de nieuwe, geregeld geſchiede;

Gelet op de algemeene wet van den 12den Julij 1821 (*Staatsblad*, N°. 9); op de bijzondere wetten, welke daarvan het gevolg zijn geweest, en op Ons beſluit van den 18den October ll. (*Staatsblad* N°. 45);

Gezien de voordragten van Onzen Minister van Staat, belast met de generale directie der Ontvangſten;

Den Raad van State gehoord,

Hebben beſloten en beſluiten:

EERSTE AFDEELING.

AFGESCHAFTE BELASTINGEN.

Turf.

Art. 1. De belasting op den binnenlandſchen turf, welke, volgens art. 3 der wet, d. d. 12 Mei 1819 (*Staatsblad*, N°. 26), bij de exploitatie verſchuldigd is geweest, zal op de te vervallen termijnen, volgens de voorſchreven wet, moeten worden voldaan.

Steenkolen.

2. Desgelijks zal de belasting op de binnenlandſche

ſteenkolen, welke, volgens art. 7 der wet van den 12den Mei 1819 (*Staatsblad*, N°. 27), bij de aflevering der kolen uit de groeve verſchuldigd is geweest, op de te vervallen termijnen, volgens de voorſchreven wet, moeten worden voldaan.

Aan zoodanige exploiteurs van kolengroeven, welke, volgens de tweede wijze van heffing, bij art. 22 der wet vermeld, den accijns betaalden, en aan wien, dien overeenkomſtig, een crediet van zes maanden was toegeſtaan, zal op de, met den eerſten Januarij 1823, nog te verſchijnen termijnen, tot afſlag verſtrekken de hoeveelheid kolen, welke op dat tijdſtip nog onafgeleverd aan de groef, of in de daartoe behoorende bergplaats liggende is.

3. De voorſchreven exploiteurs, die afſchrijving van den accijns, wegens de overgehoudene ſteenkolen, verlangen te bekomen, zullen gehouden wezen, met het eindigen van den 31ſten December 1822, des nachts vóór twaalf ure, aan den ontvanger, ten wiens kantore de credieten loopende zijn, ſchriftelijke aangifte te doen van de hoeveelheid ſteenkolen, welke nog aan de groef of in de daartoe behoorende bergplaats op dat tijdſtip aanwezig is; zullende de ontvangers deswege een bewijs afgeven, om, na de verificatie en bij de verrekening van den accijns, ingetrokken te worden.

De lig- en bergplaatſen van de ſteenkolen, mitsgaders het veronderſteld bedrag van iedere afgeſcheidene of afzonderlijke partij, zullen in het aangevings biljet en bewijs van dien, uitdrukkelijk moeten vermeld zijn.

Koffij.

4. Van al de koffij, welke op den 1ſten Januarij, in 's Rijks partikulier of in fictief entrepot gevonden wordt, zal ontheffing of afſchrijving verleend worden der met dien dag ingetrokken conſumtieve belasting.

De koffij, onder 's Rijks bewaring, zal echter niet afgeleverd en de borgtogt voor de koffij onder eigen beheer en in fictief entrepot, niet opgeheven worden, vóór dat door de belanghebbenden, die deze aflevering of opheffing vragen, het inkomend regt, naar den nieuwen maatſtaf zal zijn betaald of aangezuiverd.

5. De termijnen van crediet voor de belasting op de koffij, welke, volgens art. 1 der wet d. d. 21 Mei 1819 (*Staatsblad* N°. 32) bij den invoer verſchuldigd is, zullen volgens de voorſchreven wet moeten worden aangezuiverd.

1°. Door kontante betaling op de vervaldagen, of
2°. Door uitvoer naar buiten 's lands

6. Zij, welke, op den 31ſten December, 1822, nog termijnen van krediet te hunnen laste hebben, en die door den uitvoer van koffij naar buiten 's lands verlangen aan te zuiveren, zullen, met het eindigen van den 31ſten December 1822, des nachts vóór 12 ure, aan den ontvanger, ten kantore van wien de kredieten loopende zijn, ſchriftelijk, aangifte moeten doen, van de hoeveelheid koffij, welke op dat tijdſtip in hunne pakhuizen of bergplaatſen gelegen is, en zullen wijders niet alleen daarbij moeten worden opgevolgd de bepalingen, hierboven, bij art. 3 voorgeſchreven, welke op de koffij worden toepasſelijk gemaakt, maar zal ook het voortdurend bezit der koffij, ten genoege der adminiſtratie, tot aan het tijdſtip van den gedeclareerden uitvoer moeten worden bewezen.

De aanzuivering der termijnen van krediet door uitvoer naar buiten 's lands, zal niet worden verleend, dan tot de opgegevene en bevondene hoeveelheid, en niet verder dan voor die koffij, welke vóór den vervaldag der termijnen ter uitvoer opgeladen of ingeſcheept is op den voet der wet van den 21ſten Mei 1819 (*Staatsblad* N°. 32).

Potasch, parelasch, ſouda en weedasch.

7. Van de potasch, parelasch, ſouda en weedasch, welke op den 1ſten Januarij 1823 in 's Rijks of partikulier entrepot aanwezig is, zal, op denzelfden voet, als voor de koffij, en met gelijke bijbetaling of aanzuivering der inkomende regten naar den nieuwen maatſtaf, ontheffing verleend worden van de met het bovengemelde tijdſtip, ophoudendende conſumtieve belasting.

Buitenlandſche ſteenkolen, buitenlandſche zeep, buitenlandſche bieren en azijnen, buitenlandsch geraffineerd zout en buitenlandſche geraffineerde ſuiker.

8. Voor de ſteenkolen, zeep, bieren en azijnen, geraffineerd zout en geraffineerde ſuiker, van buitenlandſchen oorſprong of bewerking, die vóór of met den 31ſten December 1822 bereids ingevoerd, doch nog niet veraccijnsd zijn, of wel waarvan de termijnen van krediet nog niet zijn afgeloopen, zal de aanzuivering der

regten geſchieden, overeenkomſtig de grondbeginſelen en voorſchriften van de thans nog voor die onderwerpen beſtaande wetten van accijns.

Voor de zoodanigen dezer onderwerpen van belasting, welke op den 1ſten Januarij 1823, nog in entrepots zijn, zullen daarentegen de verordeningen en bepalingen gevolgd worden van de algemeene wet van den 26ſten Augustus 1822 (*Staatsblad* N°. 38), op de heffing der regten en accijnſen.

TWEEDE AFDEELING.

Niet afgeſchafte belastingen, veraccijnsde goederen.

9. Door *veraccijnsde goederen* worden verſtaan alle zoodanige onderwerpen der niet afgeſchafte belastingen op het *zout*, *den wijn*, *binnenlandsch gedisteleerd*, *buitenlandsch gedisteleerd*, *binnenlandſche bieren en azijnen* en *ſuiker*, als op den 1ſten Januarij 1823, in conſumateurs handen zijn, of wel, welke door handelaren en fabrijkanten of trafijkanten, vóór dien dag op termijnen van crediet ter fabrijkatie aangegeven, vervaardigd, naar zich genomen of ook wel, met dadelijke veraccijnſing, ingeſlagen zijn.

Ten einde het regt van vervoer voor deze goederen te bewaren, zal de eigenaar of houder van dezelve, met het eindigen van den 31ſten december 1822, des nachts vóór twaalf ure, ten kantore van den ontvanger, onder wiens ontvangst de goederen gelegen zijn, ſchriftelijke opgave moeten doen van de hoeveelheid, ſoort en ſterkte (voor zoo veel het gedisteleerd aangaat) van de voorz. accijns-goederen, welke onder hem berustende zijn, en tevens de bergplaats vermelden, waar de aangeteekende goederen te verifiëren zijn.

10. Voor zoo veel die goederen behooren aan, of in pakhuizen en bergplaatſen gelegen zijn, van iemand, die voor dit pand een doorloopend crediet begeert, aldaar aan peil onderhevig is, of wel door andere bepalingen der nieuwe wetten verhinderd zoude worden, dezelve uit die bergplaats als veraccijnsd uit te ſlaan, zullen die goederen, alvorens men deswege de aangifte doe, in afzonderlijke en daartoe, bij de nieuwe wetten niet verbodene bergplaatſen, moeten worden opgeſlagen.

11. De geen, die verzuimt zijne aangifte in te leveren, vóór het eindigen van den 31ſten December 1822,

des nachts vóór twaalf ure, zal geacht worden van het regt van vervoer afſtand te hebben gedaan, en voor zoo veel de goederen, die zulks betreffen, in peil ſubjecte panden gevonden worden, zullen dezelve met de aldaar aanwezige of gebragt wordende gelijkſoortige ſpeciën, in peil worden opgenomen.

Ter verzekering tegen alle misvatting, zal aan de aangever een bewijs van aangifte worden uitgereikt, hetgeen na de hierachter te vermelden verificatie, tegen een akte van bevinding zal worden verwisſeld.

Accijns ſubjecte waren, die nog niet in conſumtie zijn.

12. Zoutzieders, branders, wijnkoopers, handelaars in gedisteleerd, en verdere, bij de thans ingetrokken wordende wetten, crediet genietende perſonen, aan welke bij de nieuwe een doorloopend crediet is toegeſtaan, zullen de bevoegdheid hebben, om voor zoodanige voorwerpen van blijvende belasting, als op den eerſten Januarij 1823 nog in fabrijkaadje of onder hen berustende zijn, het crediet op termijnen in een doorloopend crediet te doen verwisſelen, te dien einde zullen de gemelde fabrijkanten, trafijkanten en handelaren, welke, ten tijde van den overgang des ſtelſels, nog onaangezuiverde en niet verſchenen termijnen van crediet te hunnen laste loopende, en voor het geheel of een gedeelte van dien (de accijns genomen naar den ingetrokken maatſtaf), goederen onder zich hebben, welke den nog onaangezuiverden accijns vertegenwoordigen, met het eindigen van den 31ſten December 1822, des nachts vóór twaalf ure, aan den ontvanger, te wiens kantore de credieten loopende en onder wiens ontvangst de goederen gelegen zijn, ſchriftelijk en met aanwijzing van goederen en bergplaatſen moeten bekend maken het bedrag en de termijnen van crediet, die zij wenſchen in een doorloopend crediet te zien verwisſelen, onder verbindtenis, om den accijns der goederen, die zulks betreft, bij den uitſlag van deze te zullen aanzuiveren of doen aanzuiveren, op den voet der nieuwe wetten en volgens het nieuwe tarief, verhoogd met de opcenten, ſyndikaat en zegel, zoo als die, ten tijde van den uitſlag, gevorderd zullen worden van alle verdere gelijkſoortige accijns onderhevige voorwerpen.

Voor zoo verre de belanghebbenden, die hun crediet op termijnen behouden, dat crediet door uitvoer naar buiten 's Lands willen aanzuiveren, zal aan hen de afſchrijving op den voet der vervallen wetten worden gegeven.

13. De ontvanger zal deswege een voorloopig bewijs afgeven, om, na verificatie, het doorloopend crediet met de aangegevene en bevondene goederen te openen en het voorloopig bewijs tegen eene akte van bevinding of ander bij de nieuwe wetten voorgeſchreven volledig dokument te verwisſelen.

De geen, die verzuimt zijne aangifte tot verwisſeling van het crediet in te leveren, vóór het eindigen van den 31ſten December 1822, des nachts vóór 12 ure, zal geacht worden verkozen te hebben, de nog te verſchijnen termijnen op de reſpectieve vervaldagen aan te zuiveren, zullende de goederen en waren, die zulks betreft, als dan op den voet van art. 9, 10 en 11 hier boven behandeld worden.

14. De goederen en waren, welke zich aldus dan in de ontvangst bevinden alwaar het crediet verleend is, zullen niet tot aanzuivering en verwisſeling van crediet kunnen ſtrekken, tenzij dezelve vóór den dag van het afkondigen dezes, bereids ten name van den gecrediteerden hebben geſtaan.

Even min zullen de goederen in de plaats zelve geacht kunnen worden onder den crediet genietende perſoon berustende te zijn, indien dezelve niet dadelijk op den 31ſten December 1822, in zijn eigene pakhuizen en bergplaatſen aanwezig zijn, of wel vóór den dag der afkondiging dezes, te zijnen eigenen name in eens anders pakhuis zijn opgeſlagen geweest.

Goederen in entrepot.

15. De onderwerpen van niet afgeſchafte accijnſen, welke op den 1ſten Januarij 1823, in entrepot zijn, zullen bij den uitſlag onderhevig wezen aan de verordeningen en bepalingen der nieuwe wetten, voor dergelijke onderwerpen vastgeſteld.

DERDE HOOFDSTUK.

Algemeene bepalingen.

16. De ontvangers en hunne gemagtigden zullen hunne kantoren moeten openſtellen, van den middag tot middernacht van den 31ſten December 1822, en van des morgens zes ure den geheelen dag van den 1ſten Januarij 1823 tot des avonds ten acht ure, tot het ontvangen der verklaringen en het uitreiken van bewijzen voor de af-

geſchafte, de niet afgeſchafte en de nieuw in te voeren belastingen.

17. Tot voorkoming van alle misbruiken, welke zouden kunnen worden gemaakt van de gunſtige bepalingen, bij dit beſluit voorkomende, zullen, gedurende den tijd van eene maand, ingaande met den 1ſten Januarij 1823, de beambten van het departement der ontvangſten het regt blijven behouden, om aan de groeven en in de bergplaatſen van ter aanzuivering van den accijns aangegevene ſteenkolen, in de entrepots fictief van de koffij, mitsgaders, voor zoo veel noodig, in de Rijks en partikuliere entrepots van koffij, potasch, weedasch, parelasch en ſouda, de vereischte peilingen en viſitatiën te doen van de aan accijns onderworpene ſpeciën, wegens welke afſchrijving van accijns is gevraagd.

18. Gedurende gelijken tijd van eene maand, ingaande met den 1ſten Januarij 1823, zullen de beambten voorſchreven, al mede, en in deze onverminderd de bevoegdheid daartoe bij de algemeene en bijzondere wetten toegekend, het regt hebben om de, krachtens het tegenwoordig beſluit, aangegeven voorraad accijns-goederen te viſiteren en peilen in de gebouwen, pakhuizen, fabrijken, trafijken, werkplaatſen, zolders, winkels, kelders en alle andere bergplaatſen der fabrijkanten, trafijkanten, handel- en nering doende lieden en verdere perſonen, die dusdanige aangifte hebben verrigt of hadden behooren te verrigten.

19. Weigering of verhindering der in de beide voorgaande artikelen bepaalde viſitatiën, peilingen en verificatiën zal geſtraft worden volgens art. 324 der algemeene wet van den 26ſten Augustus 1822 (*Staatsblad* N°. 38).

20. De ambtenaren zullen niet alleen voorzien moeten zijn van hunne kommisſie, maar ook van de aangifte zelve of kopijen of extracten van dien, voor zoo verre die aangiften gedaan zijn.

21. De in peil op te nemen goederen zullen, voor zoo veel dezelve, door de verificatie, bij den af- of aanpeil zouden komen te lijden of te deterioreren, of wel dat de kosten van wegen en meten te hoog zouden loopen, terwijl door telling, taxatie, opneming der capaciteit van de bergplaats, of op eenige andere wijze, hierin zoude kunnen worden voorzien, ten aanzien der hoeveelheid op de meest geſchikte dezer wijzen, of wel bij raming en begrooting, worden geverificeerd.

In dit laatſte geval zal er van wederzijden een deskun-

dig perſoon worden benoemd en aangewezen, die de hoeveelheid der partij zal begrooten; het gemiddeld bedrag der twee taxatiën zal ten grondſlag van de peiling ſtrekken. Voor zoo veel nogtans de beambten der ontvangſten, of wel de belanghebbende, zich met dezen gemiddelden aanſlag bezwaren mogten, zal er, door hen gezamenlijk, een derde taxateur bij geroepen kunnen worden, doch in alle gevallen, de vordering eener dadelijke verificatie, door weging en meting en ten koste van ongelijk, aan beide de partijen verbleven zijn.

Wanneer er, betrekkelijk de keuring der ſpeciën, verſchil mogt ontſtaan, zal er eene herkeuring moeten plaats hebben op den voet der oude wetten, voor zoo veel de afgeſchafte, en op den voet der nieuwe wetten, voor zoo veel de niet afgeſchafte en de als nu ingevoerd wordende belastingen aangaat.

22. Ondermaat van meer dan een tiende voor die onderwerpen van accijns, wegens welke die belastingen afgeſchaft worden, en waarvoor afſchrijving van accijns gevraagd is, desgelijks gelijke ondermaat, voor die onderwerpen van niet afgeſchafte accijns, wegens welke het regt van vervoer gevraagd is, zal, voor zoo ver zulks niet bereids bij de ingetrokken wetten bepaald was, geſtraft worden met den tiendubbelen accijns van het te min bevondene, voor de objekten van afgeſchafte belasting volgens den ouden maatſtaf, en voor die van voortdurende belasting volgens den nieuwen maatſtaf der accijnſen.

23. De beambten zullen van hunne bevinding te dezen kennis geven aan de belanghebbenden; bij accoord bevinding of wel het ſlechts vinden van eene geoorloofde ondermaat, de verklaring van aangifte en reçu afteekenen, en, in het tegenovergeſtelde geval, dat is van boetſchuldige ondermaat, proces-verbaal opmaken.

24. De ontvanger of deszelfs gemagtigde zal, na de procesſen-verbaal en de ter verificatie mede genomene verklaringen ingetrokken te hebben, den accijns, overeenkomſtig de gemelde verklaringen, of wel de juiste bevinding der beambten, en wijders, naar gelang der verſchillende gevallen, afſchrijven of overſchrijven, en wegens den voorraad veraccijnsde en ten vervoer voorbehoudene goederen, aanteekening houden, terwijl, voor zoo veel het verſchil tusſchen het aangegevene en bevondene, de geoorloofde ondermaat te boven gaat, de ſtukken, ter vervolging der fraude, door hem geſteld

zullen worden in handen zijner ſuperieuren.

25. Ten einde inmiddels de ingezetenen, welke accijns goederen aangegeven hebben, en wier bergplaatſen, dien ten gevolge aan de viſitatie en verificatie van eene maand onderhevig zijn, voor ſchade te hoeden, zal aan de zoodanige van hen, welke niet bereids, door de nieuw ingevoerd wordende bijzondere wetten hiertoe verpligt zijn of de gelegenheid gegeven is, op hunne ſchriftelijke aanvrage en behoudens de vereischte zekerheid, wanneer hiertoe termen zijn, biljetten van vervoer of van in en uitſlag gegeven worden, waardoor de geſteldheid van hunnen voorraad op het tijdſtip der aangifte en van die op den eerſten Januarij 1823 zal kunnen worden opgemaakt.

26. Deze biljetten moeten worden genomen, of voor zoo veel dezelve, krachtens de nieuwe wetten, van elders komen, moeten worden vertoond ten kantore van den ontvanger, onder wiens ontvangst de te verifiëren bergplaatſen gelegen zijn, en zal deze ambtenaar de bevoegdheid hebben, de goederen vóór den in- of uitſlag te doen verifiëren.

27. Nadat de betaling of de afſchrijving van den accijns de verrekening der credieten en de boeking der ter vervoer voorbehoudene onderwerpen, naar gelang der verſchillende gevallen, zal hebben plaats gehad, zullen de aangevers van de aanwezige of de overgehouden accijns goederen, van de verpligtingen ontheven wezen, welke, ten gevolge hunner verklaringen, door het tegenwoordig beſluit op dezelve zijn gelegd.

28. Ten einde aan deze verpligtingen de vereischte kracht bij te zetten zullen die genen, welke van de gunſtige bepalingen bij het tegenwoordig beſluit voorkomende, willen gebruik maken, gehouden zijn, met renunciatie van alle exceptiën, bij hunne verklaring, zich te onderwerpen aan al de verordeningen en de volledige toepasſing van het tegenwoordig beſluit.

Eene nieuwe aanwijzing der kantoren van in- en uitklaring, van ontvangst en expeditie, der ligtingsplaatſen en de routen of heerebanen, voor de in- en uitgaande regten, ingevolge de Wet van den 26ſten Augustus, geſchiedde bij Koninklijk beſluit van den 10den December, met vernietiging van alle andere.

Beſluit van 10 December nopens kantoren van in- en uitklaring enz. (Staatsbl. No. 50).

Voor den uitvoer van ſchors en run aan de land-

Beſluit van 15

Decembernopens den uitvoer van run en ſchors. (Staatsbl. No. 51). zijde werden door Z. M., overeenkomſtig hetgeen deswege aan Hoogstdenzelven, bij het Tarief van regten op den in-, uit- en doorvoer, was voorbehouden geworden, bij beſluit van den 15den daaraanvolgende, eenige bepalingen vastgeſteld, met intrekking van alle vroegere beſluiten omtrent de openſtelling van kantoren voor den uitvoer van ſchors of run, aan de landzijde. Als zoodanig werden thans opengeſteld de navolgende kantoren: in de Provincie Limburg, *Bocholz;* in Luik, *Jalhay;* in Luxemburg, *Petithier*, *Weiswampach*, *Bouillon*, *Sugny*, *Aubange*, *Behault*, gezegd *de Barak;* in Namen, *Couvin;* in West-Vlaanderen, *Wervicq*, *Lokert*, *Resbrugge*, *Pontrouge*, *Abeelen.* — De uitvoering, langs de voornoemde kantoren zoude onderworpen zijn aan een uitgaand regt van twintig pCt. van de waarde.

Wet van 24 December op invoering der belastingen van het gemaal en geſlagt. enz. (Staatsbl. No. 56). De Wet, eindelijk, van den 24ſten December behelsde de navolgende bepalingen op de invoering der belastingen van het gemaal en geſlagt, mitsgaders op de regtspleging en vervolging in zaken van belastingen, ten einde dadelijk na de afkondiging van kracht te zijn:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben de noodzakelijkheid, om betrekkelijk de geregelde invoering der belastingen op het gemaal en het geſlagt, vastgeſteld bij de wet van den 12 den Julij 1821 (*Staatsblad* No. 9), en nader bepaald bij de ſpeciale wetten van den 21ſten Augustus 1822 (*Staatsblad* No. 36), en van den 2den Augustus 1822 (*Staatsblad* No. 31), de vereischte bepalingen daar te ſtellen;

Gelet op het belang der goede ingezetenen, om dien aangaande in geene ongelegenheid te komen, en de verantwoordelijkheid en peilrekeningen daar, waar dezelve bij de wetten gevorderd worden, op eene geregelde wijze te doen aanvangen;

Voorts in aanmerking genomen hebbende het ongerijf, dat er geboren zoude worden uit eene verſchillende regtspleging en vervolging in materie van belasting:

Zoo is het, enz.

EERSTE AFDEELING.

Gemaal.

Art. 1. Tot ingang van de belasting op het gemaal, en opening van de deswege te houden rekeningen, zullen de korenmolenaars, brood-, koek en beſchuitbakkers, meelverkoopers en verdere in brood, koek, beſchuit of meel van tarwe, ſpelt of rogge nering doende perſonen met het eindigen van den 31ſten December 1822, des nachts vóór twaalf ure, eene ſchriftelijke en behoorlijk geſpecificeerde verklaring inleveren van de hoeveelheid en ſoort van brood, koek, beſchuit en meel van tarwe, rogge of ſpelt, welke op dat tijdſtip onder hen berustende is.

Eene hoeveelheid van minder dan vijftig Nederlandſche ponden brood, koek of beſchuit, zal niet behoeven te worden aangegeven.

Partikulieren, bij de invoering der wet, meer dan honderd Nederlandſche ponden van één of meer dezer ſpeciën (brood alleen hiervan uitgezonderd) onder zich hebbende, zullen tot gelijke aangifte gehouden zijn.

2. Ook de branders, brouwers en azijnmakers zullen verpligt wezen, den voorraad gemalen mout en meelſpeciën, op bovengemeld tijdſtip onder hen berustende, of ook ter breking aan de molen zijnde, te declareren.

De korenmolenaars, mitsgaders de moutmolenaars, zullen insgelijks het harde graan, en de laatſte ook het gebroken of ongebroken mout opgeven, dat ten tijde van de invoering der belasting onder hen berustende is, met vermelding der trafikanten of andere perſonen, te wier name dezelve graanſpeciën ter molen gebragt zijn.

3. Het declaratoir zal moeten behelzen de distincte opgave en aanduiding der molens, branderijen, brouwerijen, azijnmakerijen, bakkerijen, meelverkoperijen, en verder bergplaatſen, alwaar de hierboven gemelde ſpeciën zich ten tijde der aangifte bevinden.

4. Het voorſchreven declaratoir zal moeten worden ingeleverd ten kantore van den ontvanger, onder wiens ontvangst de molens, bakkerijen, fabrijken, trafijken of andere bergplaatſen der granen, meelſpeciën of brood gelegen zijn, of zullen behooren.

De ontvanger zal een bewijs der gedane aangifte uitreiken, om bij de hierna te vermelden veracclijnſingen of debiteringen, tegen kwitantie van betaalden accijns, of verdere bij de wet op het gemaal voorſchreven dokumenten, verwisſeld te worden.

5. Onverminderd de verificatie en peilingen der aan-

gegevene hoeveelheden, welke krachtens de latere bepalingen dezer wet zullen kunnen plaats hebben, zal, met de exhibitie van het bewijs van aangiſte, de belasting der gebroken granen, brood en meelſpeciën, moeten voldaan zijn en de opening der rekeningen voor het gebroken graan en mout, wegens hetwelke de fabrijkanten en trafijkanten verantwoordelijk geſteld zijn, van de zijde der belanghebbende gevraagd moeten wezen, binnen den tijd van tien dagen na de afgiſte. Wanneer de accijns honderd guldens en daarboven bedraagt, zal de betaling binnen ééne maand moeten gedaan worden. De veraccijnſing zal geſchieden ten kantore van den ontvanger, onder wiens ontvangst de accijns-goederen gelegen zijn, en het bewijs tot opening van rekening moeten worden vertoond aan den ontvanger, onder wien de fabrijk of trafijk zal resſorteren.

6. Het zal den koren- en moutmolenaars niet vrijſtaan, de gedeclareerde graanſpeciën af te leveren, tenzij aan hen de reſpective bewijzen van veraccijnſing of debitering, op den, bij de wet op het Gemaal bepaalden voet, vertoond zijn, of wel, voor zoo veel de veraccijnſing aan hen incumbeert, of van hen afhankelijk is, zelve door hen verrigt zij.

7. Verzuim ten deze zal, onverminderd de verpligting tot betaling van den accijns, geſtraft worden met den vijfdubbelden accijns der belaste granen, en met eene boete van een' gulden per mud, voor de onbelaste granen en het mout; nalatigheid in de accijnſing zal door de gewone parate executie worden achtervolgd.

8. De overbrenging van de aangegevene of bevondene hoeveelheid brood, koek, beſchuit of meel in ponden, tot Nederlandſche mudden, zal geſchieden zoodanig, dat voor eene mud zullen worden gerekend:

80 ponden ongebuild tarwe meel.
65 ponden gebuild tarwe meel.
75 ponden rogge meel.
100 ponden week tarwe brood.
90 ponden week roggebrood.
80 ponden tarwe beſchuit.
75 ponden rogge beſchuit.

Meel en brood van gepelde ſpelt en turkſche tarwe, zal met meel en brood van tarwe, desgelijks meel en brood van ongepelde ſpelt en egijptiſche rogge, met meel en brood van rogge, en eindelijk alle ſoorten van koek, met rogge brood, gelijk geſteld worden.

9. In de zoodanige arrondisſementen, diſtrikten, ſteden,

den, dorpen en gemeenten, als door Ons tot de admodiatie voor den accijns op het Gemaal zullen zijn toegelaten, of aangewezen, zullen alleen de brouwers, branders en azijnmakers verpligt zijn, de aangifte te doen hunner gebroken granen, of ter molen zijnde graan-ſpeciën en mout, doch wanneer de admodiatie in het vervolg mogt ophouden, zullen al de maatregelen van deze wet toepasſelijk zijn.

TWEEDE AFDEELING.

Geſlagt

10. Tot opening der belasting van het Geſlagt, zullen de vleeschhouwers, ſlagers en alle andere in vleesch en ſpek handelende, of daarin nering doende perſonen, met het eindigen van den 31ſten December 1822, des nachts vóór 12 ure, aan den ontvanger, onder wiens ontvangst de na te melden accijns-ſubjecte ſpeciën gelegen zijn, ſchriftelijk en voor iedere ſoort en afzonderlijke berg of ſlagtplaats, behoorlijk geſpecificeerd moeten opgeven, de hoeveelheid Nederlandſche ponden versch, gerookt of gezouten vleesch en ſpek, welke op dat tijdſtip onder hen berusten.

Eene hoeveelheid van minder dan drie honderd Nederlandſche ponden versch vleesch of ſpek zal niet behoeven te worden aangegeven.

Ook de partikulieren, welke op hetzelfde tijdſtip meer dan vijfhonderd Nederlandſche ponden gerookt of gezouten vleesch of ſpek onder zich hebben, zullen tot gelijke verpligting van aangifte gehouden zijn.

11. De ontvanger zal, even als hier boven, ten aanzien van het Gemaal, is voorgeſchreven, een bewijs van gedane aangifte uitreiken, om bij voldoening der belasting tegen eene kwitantie van betaalden accijns verwisſeld te worden. Deze accijns zal op den voet der reſtitutiën, bepaald bij art. 10 der wet op het Geſlagt, berekend worden tot *een gulden* voor ieder *vijftig ponden vleesch*, en *tachtig centen* voor elk *gelijke hoeveelheid ſpek*, en onverminderd het al of niet vooraf plaats hebben van peilingen en verificatiën, aan den ontvanger, bij wien het declaratoir van aangifte ingeleverd is, onder vertooning en teruglevering van het deswege verkregen bewijs, voldaan moeten worden binnen den tijd van tien dagen na de aangifte, op pene van parate executie.

DERDE AFDEELING.

Algemeene bepalingen.

12. Gedurende den tijd van tien dagen, ingaande met het tijdſtip der invoering van de nieuwe belastingen, zullen de beambten van het departement der ontvangſten onverminderd de bevoegdheid tot viſitatie bij de algemeene en ſpeciale wetten aan hen toegekend, het regt hebben, om zoo wel de volgens deze wet aangegevene als ſtrijdig met dezelve verzwegene voorraad accijns-goederen, te viſiteren en peilen in de gebouwen, pakhuizen, fabrijken, traſijken, werkplaatſen, zolders, winkels, kelders en alle andere bergplaatſen der fabrijkanten, traſijkanten, handel en neringdoende lieden, en verdere perſonen, die, krachtens de tegenwoordige wet, aangeving van accijns ſubjecte ſpeciën gedaan hebben of dezelve hadden behooren te doen.

13. Weigering of verhindering der in het voorgaande artikel bepaalde viſitatiën, peiling en verificatiën zal geſtraft worden, volgens art. 324 der algemeene wet, de dato 26 Augustus 1822 (*Staatsblad* N°. 28).

14. De ambtenaren zullen niet alleen gemunieërd moeten zijn van hunne kommisſie, maar ook, voor zoo veel er aangiften hebben plaats gehad, van deze of kopijen of extracten van dien; voor zoo veel overigens de viſitatie plaats zoude moeten hebben in de huizen of panden van partikulieren, zal, nopens de wijze van dien, in acht genomen moeten worden, hetgeen te dezen opzigte bepaald is bij art. 200 en 201 der algemeene wet van den 26ſten Augustus 1822 (*Staatsblad* N°. 38).

15. Overmaat van meer dan een tiende op de hoeveelheden Gemaal of Geſlagt, welke ter accijnſing of debitering aangegeven zijn, mitsgaders de geheele verzwijging of niet tijdige declaratie van de zoodanigen van dien, welke aangegeven hadden behooren te worden, zal, onverminderd de verpligting tot de betaling van accijns, geſtraft worden met den tien dubbelen accijns der *belaste* granen en het vleesch, en met eene boete van *twee guldens* per mud voor de onbelaste granen en mout.

16. De beambten zullen van hunne bevinding te deze kennis geven aan de belanghebbenden, bij accoord bevinding, of wel het ſlechts vinden van eene geoorloofde overmaat, het declatoir van aangifte en reçu afteekenen, en, in het tegenovergeſtelde geval, dat is, van boet-

ſchuldige overmaat, of wel van verzwijging, proces-verbaal opmaken.

17. Ten einde inmiddels de ingezetenen, welke Gemaal en Geſlagt aangegeven hebben, en wier bergplaatſen dien ten gevolge aan de viſitatie en verificatie van tien dagen onderhevig zijn, voor ſchade te hoeden, zullen aan hen, bij de peiling, biljetten van vervoer of van in- en uitſlag gegeven worden, waardoor de ſtand van hunnen voorraad op het tijdſtip der aangifte zal kunnen worden opgemaakt.

18. Deze biljetten zullen moeten worden genomen ten kantore van den ontvanger, ter plaatſe van den uitſlag, en voor zoo veel dezelve, krachtens de wetten op het Gemaal en Geſlagt, van elders komen, moeten worden vertoond ten kantore van den ontvanger, ter plaatſe van den inſlag, en zullen deze ambtenaren de bevoegdheid hebben de goederen te doen verifiëren.

19. Nadat de betaling van den accijns, of de boeking der graanſpeciën of het mout, naar gelang der reſpektieve gevallen, zal hebben plaats gehad, zullen de aangevers van onder hen berustende gemaal of geſlagt van de verpligtingen ontheven wezen, welke, ten gevolge hunner declaratoiren, door de tegenwoordige wet op dezelve gelegd zijn.

VIERDE AFDEELING.

Regtspleging en vervolging.

20. De bepalingen van art. 245 en volgende der algemeene wet van den 26ſten Augustus 1822 (*Staatsblad* N°. 38), nopens de vervolging en beregting in materie van civile en criminele zaken, zullen toepasſelijk zijn op alle actiën, ſpruitende uit fraudes en contraventiën, bedreven vroeger dan de dag der invoering van het nieuwe ſtelſel van belasting of wel ter zake, of bij gelegenheid van den overgang van het eene ſtelſel dier belastingen tot het andere gepleegd, en welke actiën, na den dag van gezegde invoering, voor de regtbanken zullen worden gebragt.

21. De tegenwoordige wet zal verbindende zijn met den dag, dat dezelve in het *Staatsblad* zal worden geïnſereerd.

Tot Direkteurs der direkte belastingen in- en uitgaande regten en accijnſen, in de onderſcheidene Benoemingen voor de directie der belasting.

V 2

Provinciën werden door Z. M. benoemd: in Noord-Braband, Jhr. *H. Bowier;* in Zuid-Braband, *J. F. J. Herla;* in Limburg, *W. C. van Vloten;* in Gelderland, *D. Hanegraaf;* in Luik, *J. E. P. E. Gericke;* in Ooſt-Vlaanderen, *Z. G. C. R. Meſdach;* in Weſt-Vlaanderen, *A. J. B. de Vrieſe Iſſenbrand;* in Henegouwen, directie Bergen, *J. A. de Puydt;* directie Doornik, *P. J. G. Crouſe;* in Holland, Noordelijk gedeelte, directie Amſterdam, *F. van de Poll;* directie Haarlem, *P. van Reede van Oudshoorn*, Zuidelijk gedeelte, *M. F. A. van Adrichem;* in Zeeland, *A. van Citters;* in Namen, *L. de Latte;* in Antwerpen, *A. Duyvivier;* in Utrecht *J. de Cocq;* in Vriesland *W. F. L. Rengers;* in Overijsſel *E. A. Daendels;* in Groningen *O. van Swinderen;* in Luxemburg *M. Fock;* in Drenthe *H. J. Weſtra*, tevens belast met de Registratie en Domeinen.

Nederlandſche bank. Voorts werd in dit jaar door Z. M. benoemd tot mede-direkteur der Nederlandſche Bank Mr. *J. Teysſet.*

Nieuw kopergeld. In de maand September werd te Amſterdam het Nieuw Nederlandſche koper-geld, de cent, in omloop gebragt, hetgeen aldaar, ten gevolge van eenige ongelegenheid daardoor ontſtaan, eene ligte volksbeweging veroorzaakte, welke, echter door tusſchenkomst der Stedelijke Politie, ſpoedig werd geſtild. Kort hierop zag de navolgende memorie het licht:

De Ondergeteekenden *A. L. van Harpen* en *Zoon* hebben zich verpligt gevonden, om, ter verdediging van hunne eer, en tot bewaring van hunnen goeden naam en reputatie, waarop zij zich bij het Publiek beroemen mogen, zich in het openbaar te verontſchuldigen wegens een onwaarachtig en verdicht voorgeven, hetwelk men ten hunne laste alomme heeft verſpreid. — Reeds voorlang was het hun ter ooren gekomen, dat onder de Ingezetenen dezer ſtad het openbaar gerucht liep, als of de vreemde koperen munt, bekend onder den naam van *kleine duitjes*, haren omloop gedeeltelijk verſchuldigd was aan de invoering van buiten 's Lands, die door de Ondergeteekenden bewerkt zoude zijn. In hun gemoed

overtuigd zijnde, dat dit gerucht geene ſchaduw zelfs van grond in de waarheid had, hebben zij gemeend meest gepast te zijn, om die praatjes met onverſchilligheid te behandelen, en met een verachtend ſtilzwijgen te beantwoorden.

Intusſchen had de invoering der nieuwe koperen munt van Gouvernements wege plaats, en deze gebeurtenis deed dat gerucht en die vertellingen zoo algemeen verlevendigen, dat de Ondergeteekenden tot hun innerlijk leedwezen hooren moesten, dat zelfs ſommige zeer fatſoenlijke lieden in aanzienlijke gezelſchappen en Societeiten die zoo algemeene vertellingen overnamen, en aan dezelven geloof begonden te hechten. — Thans gevoelden de Ondergeteekenden, dat zij met ſtilzwijgen niet langer konden volſtaan, maar door eene openbare verantwoording den voortgang van dit valsch gerucht behoorden te ſtuiten.

Gaarne hadden zij gewenscht, dat het hun vergund ware geworden, om deze verantwoording in derzelver geheel, en met bijvoeging der noodige bijlagen tot justificatie, te mogen plaatſen in de Stedelijke Courant; doch Heeren Burgemeesteren hebben in hunne wijsheid geoordeeld, dat dit ſtuk van te uitgebreiden omvang was, om aan hetzelve eene plaats in dat Nieuwspapier in te ruimen. De ondergeteekenden hebben zich dus moeten vergenoegen, met ſlechts een verkort uittrekſel daarvan, door middel van de Courant, ter kennisſe van het Publiek te brengen. Ondertusſchen is de zaak voor hen zoo belangrijk, dat zij niets mogen achterwege laten, om aan hunne verantwoording de meest mogelijke publiciteit te geven. Zij vinden zich hiertoe genoopt door gevoel van eigen eer, en om dat zij eenen zeer hoogen prijs ſtellen op de waardeering van het Publiek nopens hunne braafheid en zedelijke denkwijze. Het oordeel van het Publiek desaangaande is voor hen des te meer belangrijk, om dat zij voor zich zelven den invoer en het in omloop brengen eener vreemde muntſpecie, waarvan de innerlijke gehalte nog niet de helft van de waarde der Hollandſche duiten halen kan, en waarvan de eventuele ſchade (zoo als de treurige ondervinding thans leert,) de ſchouders van den minvermogenden Burger voornamelijk drukken moet, verklaren te houden voor eene ongeoorloofde woekerzucht, die met alle beginſelen van eerlijkheid en goede trouw lijnregt ſtrijdig is.

De Ondergeteekenden verklaren dus voor het oog

van de geheele wereld bij deze plegtiglijk en op hun geweten:

„ Dat zij nimmer of ooit, hetzij in privé, hetzij „ op naam van eenige hunner firma's, (zijnde die „ van *A. L. van Harpen en Zoon*, en weleer ook „ die van *C. Prange en J. E. D. Eberſtein en Comp.*) „ direkt noch indirekt, dien ongeoorloofden woeker- „ handel hebben gedreven.

„ Dat zij dienvolgende, noch voor hunne privé re- „ kening, noch voor die van hunne firma's, direkt „ noch indirekt, eenigen invoer der zoogenaame *kleine* „ *duitjes*, of andere vreemde koperen munt, hebben „ gedaan, of dezelve, na bekoming van buiten 's Lands, „ in omloop gebragt; en zulks zonder eenige de min- „ ſte uitzondering, dan alleen, dat in de maand Augus- „ tus 1820 eene ſomme van *vijftig guldens* in zulke „ vreemde koperen munt, van Offenbach over Keulen „ en Arnhem, aan hen is geremitteerd, maar ook we- „ der dadelijk in de daaraanvolgende maand Septem- „ ber door hen is uitgevoerd; waarvan de ontegenſpre- „ kelijkſte bewijzen voor handen zijn, en aan de be- „ voegde Autoriteiten geëxhibeerd.

„ Dat zij eindelijk noch in privé, noch voor hunne „ firma's, immer eenig het minſte aandeel, hoe gering „ ook, gehad hebben, of nog hebben, in eenige ſpe- „ culatie van anderen, die zich veroorloofd hebben de- „ zen woekerhandel te drijven."

Om aan dit door hen gedeclareerde nog eene meerdere kiem bij te zetten, hebben de Ondergeteekenden aan den voet van deze Memorie nog gevoegd twee Certificaten, het een van den heer Direkteur van Politie en het ander van den heer Ontvanger der regten van in- en uitvoer te Amſterdam, beide tot bevestiging der waarheid van dit gedeclareerde dienende.

Na dit zoo rondelijk, en zonder de minſte achterhoudendheid, gedaan declaratoir, houden de Ondergeteekenden zich volkomen verzekerd, dat niet ligtelijk een enkel weldenkend mensch gevonden zal worden, die de Ondergeteekenden niet ten eenemaal onſchuldig houdt aan de tegen hen verſpreide onware en lasterlijke vertellingen en uitſtrooiſels. En mogt er nog iemand zijn, die de minſte verdenking ten hunnen laste bleef koesteren, de Ondergeteekenden ſommeren niet alleen elk en een iegelijk, om door te produceren bewijzen hunne ſchuld aan de bedoelde malverſatie aan te toonen; maar zij waarſchuwen ook een ieder, die zich mogt veroorloven, om na deze plegtige verklaring van

de Ondergeteekenden, nog eenig valsch gerucht ten hunnen laste te verſpreiden, dat zij alle de zoodanigen door gepaste regtsmiddelen, overeenkomſtig art. 367 van het Wetboek van Strafregt, zullen vervolgen als *calumniateurs*, die zich niet ontzien, om hunne medeburgers aan openbare haat en verachting bloot te ſtellen.

Amſterdam, den 7den October 1822 (1).

CERTIFICATEN, hier voren gemeld.

N°. 1.

Amſterdam, den 4 October 1822.

Wij Mr. *Samuel Iperuszoon Wiſelius*, Direkteur der Politie.

Verklaren bij deze, ten behoeve van wien het moge aangaan: dat, toen in den jare 1820 onze bijzondere aandacht gevestigd werd op het te Amſterdam en elders in dagelijkſchen omloop zijn van zekere vreemde kleine duiten, en het aan ons was te voren gekomen, als of door de Heeren *A. L. van Harpen en Zoon*, onder meer anderen, die vreemde duiten van buiten 's Lands ingevoerd en in omloop gebragt werden, wij den Heer *Joan Nicolaas Rooſen*, Kommisſaris der Politie in het Tweede Kanton der ſtad Amſterdam, naar die Heeren hebben gezonden, om wegens de voormelde zaak naauwkeurige inlichting te bekomen, en hun den vertrouwelijken raad te geven, hunne gevestigde reputatie met zoodanigen handel niet te bevlekken.

Dat gemelde heer Kommisſaris *Rooſen* ons hebbende gerapporteerd, dat de heeren *A. L. van Harpen en Zoon* wel eene ſomme van vijftig guldens in bedoelde vreemde koperen munt ontvangen, doch daarvan ſlechts eenige weinigen uitgegeven hadden, en zij onzen raad in dezen en allen gevalle zich volgaarne ten nutte wilden maken, kort daarna bij ons is verſchenen *A. Krook van Harpen*, Asſocié van gemelde firma, om ons nader te onderrigten wegens de aan ons voorgekomene infor-

(1) Memorie van *A. L. van Harpen en Zoon*, kooplieden te Amſterdam, tot wederlegging van het alom verſpreid gerucht, als of zij deel zouden hebben aan het invoeren en in omloop brengen der *vreemde koperen munt* in dit Rijk. Gedrukt te Amſterdam bij *C. van Tijen en Zoonen*.

matiën, te dien einde verklarende, dat zoowel zijn Vader, als hijzelve, en allen, die eenig dadelijk aandeel in hunnen handel hadden, in de eerſte plaats, voor de hun in dezen door ons betoonde genegenheid en gegeven raad bedankten, en, ten anderen, dat zij op dien raad afgaande, beſloten hadden, de gemelde hoeveelheid van vijftig guldens vreemde duiten weder aan te vullen, en dan naar buiten 's Lands uit te voeren; welk laatſte ons vervolgens is gebleken wezenlijk door hen, op de gebruikelijke wijze van uitvoer van goederen, alzoo te zijn gedaan.

Dat wij ondertusſchen het van onzen pligt geacht hebben, om, niettegenſtaande ons vertrouwen op de braafheid en zedelijkheid van de Heeren *A. L. van Harpen en Zoon*, op dezelven te dezen opzigte door onze gewone en buitengewone Agenten een wakend oog te doen houden, en dat ſedert het hierhoven bedoelde tijdſtip ons nimmer eenig blijk, ja geen ſchijn zelfs er van is te voren gekomen, dat meergemelde heeren zich met het invoeren en in omloop brengen van vreemde duiten, op eenigerhande maniere, hebben opgehouden.

(Was get.) S. I. Z. WISELIUS.

N°. 2.

De Ondergeteekende, Ontvanger der regten van in- en uitvoer, te Amſterdam, aangezocht zijnde, om, uit de Registers van invoer, ten Kantore van den Ondergeteekenden gehouden, op te geven, hoe veel koper-geld of munt, ter invoer, alhier is aangegeven, door of voor rekening van de heeren *A. L. van Harpen en Zoon*, of *C. Prange* en *J. F. D. Eberſtein* en *Comp.* verklaart bij deze, (na daartoe de toeſtemming van den Heer Direkteur dezer Directie te hebben bekomen), dat uit de Registers van invoer, ſedert den eerſten Julij des jaars achttien honderd negentien, tot den tweeden October dezes jaars achttien honderd twee en twintig, niet blijkt dat er eenige aangave ter invoer van bovengemelde ſpeciën, door of voor rekening als boven, is gedaan.

Amſterdam, den 3 October 1822.

De Ontvanger voorſchr.

(Was get.) J. GRAAFLAND, *Joansz.*

Ten opzigte der veranderingen, daargeſteld in het beheer en de inrigting der landmagt, moeten wij het allereerst gewagen van een groot aantal beſchikkingen, tot bevordering eener meer geregelde inlijving en doelmatigen dienst der Nationale Militie. Derzelver talrijkheid echter verbiedt ons de overneming van alle daartoe betrekkelijke bepalingen. De volgende, als het meest belangrijk, oordeelden wij eene plaats te moeten inruimen (1).

Bij beſluit van den 5den Januarij werd door den Koning verklaard: „ dat de perſonen, welke door de Maatſchappij van Weldadigheid in derzelver Koloniën waren opgenomen, voor zoo verre zij in de jaren der Militie vielen, zouden worden ingeſchreven in de Gemeenten, onder welke de Koloniën reſpektievelijk waren gelegen." **Beſluit wegens inlijving der Armen-kolonisten.**

Ten aanzien der Studenten in de Godgeleerdheid, die, op grond van deze betrekking, ten vijfde male proviſioneel vrij geſteld zijnde geweest, in den loop van het jaar, den ouderdom van 23 jaren volbragten, zonder alsdan den geestelijken ſtand ingetreden of tot denzelven geordend te zijn, werd bepaald: „ dat de voorſchrevene Studenten, in het volgende jaar niet nogmaals, even als in de voorgaande jaren, aan het hoofd der alphabetiſche en lotingslijsten konden worden geplaatst, vermits zij dan reeds boven de jaren der Militie waren; maar dat, zoodra zij den ouderdom van 23 jaren hadden volbragt, de zoodanigen door de Gouverneurs moesten worden opgeroepen, ten einde een behoorlijk bewijs over te leggen, van alsdan den geestelijken ſtand ingetreden of tot denzelven geordend te zijn; en dat, bij gebreke van zoodanig bewijs, voornoemde Studenten dadelijk zouden onderzocht en vervolgens, hetzij in perſoon of bij remplacement, in mindering **Beſluit wegens vrijſtelling van ſtudenten in de Godgeleerdheid.** (Bijv. tot het Staatsbl. D. IX. St. 3. bl. 1738.)

(1) Men vindt de overige, voor een groot gedeelte, verſpreid in drie zware boekdeelen, uitmakende het Bijvoegſel tot het Staatsblad voor dit jaar.

van het kontingent hunner Gemeente, over het loopende, of, dat kontingent reeds afgeleverd zijnde, van het volgende jaar, aan den Provincialen Kommandant ter inlijving worden overgegeven."

Beſluit van 19 Junij wegens den dienst der kweekelingen bij s Rijks hospitalen. (Staatsbl. 1823 No. 1.)

Voorts vond Z. M. goed, bij beſluit van den 19den Junij, te bepalen: „ dat de kweekelingen, op kweekſchoolen bij de groote Rijks-hospitalen, wanneer zij in de termen der Nationale Militie vielen en de vrijſtelling van den dienst, overeenkomſtig art. 26 der Wet van 27 April 1820, verlangden te verkrijgen, daartoe op den, bij de Wet voorgeſchreven, voet zouden behooren over te leggen een certifikaat, volgens het model bij het beſluit gevoegd, zullende, bij gebreke van zoodanige certifikaat, de vrijſtelling niet mogen worden toegeſtaan."

Beſluit van 1 October wegens aanneming van Nederlanders, Zwitſersch burgerregt bezittende. (Bijv. tot het Staatsbl. D. IX, St. 3, bl. 1853.)

Uit aanmerking, dat de ingezetenen van dit Rijk, welke van Zwitſers afkomſtig en als zoodanig het Burgerregt in Zwitſerland bezittende, hoezeer Nederlanders van geboorte, niet wel uit de Zwitſerſche regimenten in bezoldiging van dit Rijk ſtaande, konden worden geweerd, werd, ten einde te voorkomen, dat het engagement van zoodanige ingezetenen bij evengemelde regimenten niet ſtrekte tot nadeel voor de Nationale Militie, bij beſluit van den 1ſten October vastgeſteld: „ dat de Nederlanders, Zwitſersch burgerregt bezittende, dan alleen in een regiment Zwitſers zouden kunnen worden aangenomen, wanneer zij bewezen definitivelijk vrijſtelling van de Nationale Militie te hebben erlangd, of, dit niet voldoende kunnende aantoonen, wanneer zij of hunne ouders of voogden zich ſchriftelijk zouden hebben verbonden, dat, indien zij door het nommer, hetwelk hun bij de loting voor de Nationale Militie te beurt mogt vallen, dienstpligtig wierden, alsdan voor hen een plaatsvervanger zoude worden geſteld, of dat zij zich zouden doen ſubſtitueren."

Beſluit van 17 October, wegens vrijſtelling uithoofde van den dienst eens broeders. (Staatsbl. 1823, No. 1.)

Ingevolge beſluit van den 17den October moeten de zoodanigen, die eene proviſionele vrijſtelling van den dienst bij de Nationale Militie willen inroepen, uithoofde van den dienst eens broeders, bij Z. M. Koloniale troepen of bij de Koninklijke Marine, daarvan doen blijken, door een certifikaat op te

maken, in het eerſte geval, door het Departement voor de Koloniën en, in het laatſte; door het Departement van Marine, mede overeenkomſtig een model bij gezegd beſluit gevoegd."

Beſluit van 4 November wegens vrijſtelling uit hoofde van den dienst of remplacering eens broeders. (Staatsbl. 1823 No. 1.)

Z. M., eindelijk, in overweging genomen hebbende, dat, ter voorkoming van eene verkeerde en verſchillende toepasſing van de artikelen 22 en 23 der Wet van 27 April 1820, voor zoo verre bij deze artikelen eene definitieve vrijſtelling werd toegekend aan den broeder van hem, die, of in perſoon of door remplacement, zijn' diensttijd had volbragt, eene bepaling noodig was, omtrent de wijze, waarop de belanghebbenden hun vermeend regt op deze vrijſtelling bij den Militie-raad zouden moeten bewijzen, vond goed, bij beſluit van den 4den November, vast te ſtellen: 1°. „dat hij, wiens broeder zijnen diensttijd had volbragt, of wiens broeder eenen plaatsvervanger had geſteld, die zijnen dienst had volbragt en welke, uit dien hoofde, op grond van de hierboven vermelde artikelen, vrijſtelling voor altijd verlangde, ter bekoming daarvan, op den bij de Wet voorſchreven voet, zou moeten overleggen: *a*) het paspoort of bewijs van ontſlag van zijnen broeder of van deszelfs plaatsvervanger; of wel', bij ontſtentenis van deze ſtukken, een extract uit het ſtamboek van het korps, waarbij zijn broeder of deszelfs plaatsvervanger had gediend; *b*) het bij artikel 94 der Wet van 8 Januarij 1817 voorgeſchreven attest, lit. *U*, hetwelk, te dien einde, aan het ſlot zoude moeten inhouden: „ Alsmede, dat N. N., alhier voorkomende onder „ N°. .... is broeder van N. N., vermeld onder „ N°. ...., welke gediend heeft bij, of welke „ eenen plaatsvervanger heeft geſteld bij (disignatie „ van het korps) en die, of die daarbij den gewonen diensttijd van vijf jaren, welke de Wet bij „ de Militie vordert, heeft volbragt, of door wien „ hij, overeenkomſtig art. 33 der Wet van den „ 27ſten April 1820, eene ſom van 150 guldens „ heeft geſtort, blijkens het bijgevoegd paspoort of „ bewijs van ontſlag, of extract uit het ſtamboek

„ van het korps, en (ingeval de bovengemelde ſtor-
„ ting heeft plaats gehad) de kwitantie van de ge-
„ dane ſtorting hiernevens gevoegd." — 2°. Dat bij gebreke van de opgenoemde ſtukken, de bedoelde vrijſtelling, niet zou mogen worden toegeſtaan.

Beſluit betrekkelijk den ſchutterlijken dienst van vreemden.

Betrekkelijk de inlijving van vreemdelingen bij de Schutterijen, werd door Z. M. bepaald: „ dat zij, die in eenig ander land geboren zijn, en één jaar en zes weken in eene der Gemeenten van dit Koningrijk de voordeelen der inwoning, publieke veiligheid enz. genoten hebben, volgens de Nederlandſche wetten, die ten deze met de algemeene beginſelen overeenſtemmen, gehouden zijn ſchot en lot te betalen, en zich van alle burgerlijke pligten, zoo als ſchutterlijke dienſten enz. te kwijten, hetwelk echter niet belette, dat zij, in hun Vaderland tot de wapenen geroepen wordende, altijd vrijheid zullen hebben, om zich dadelijk derwaarts te begeven."

Bepaling wegens den eed der Schutters.

Nopens eene ontſtane twijfeling, ten aanzien van de vraag, of een officier der Schutterij, die reeds eenmaal de bij de Wet van 27 Februarij 1815 (Staatsblad N°. 10) gevorderden eed had afgelegd, bij bevordering, verpligt was dien eed op nieuw af te leggen, werd door Z. M., bij beſluit van den 17den Julij, den Raad van State gehoord en gelet op art. 20 der voorſchrevene Wet, vastgeſteld: „ dat, zoo lang een lid der Schutterij tot geenen hoogeren rang dan die van Kapitein bevorderd wierd, de vernieuwing van dien reeds eenmaal gedanen eed niet zou behoeven plaats te hebben; doch, dat, ingeval een Kapitein tot Hoofdofficier mogt benoemd worden, deze alsdan op nieuw den eed zou moeten afleggen in handen van den Gouverneur der Provincie, overeenkomſtig de voorſchriften van het aangehaald Art. 40 der Wet van 27 Februarij 1815."

Afdanking van Schutters te Breda.

Te Breda werden, op den 29ſten Julij, de Onder-officieren en Schutters, die den bij de Wet gevorderden zevenjarigen dienst hadden volbragt, op eene plegtige wijze bedankt en ontſlagen, waarbij de Luitenant-Kolonel het bevel over het korps dienst-

doende Schutters voerende, eene treffelijke en gepaste aanſpraak hield. — Den volgenden dag vatteden de nieuw opgeroepene Schutters hunne wapenen op, na mede op eene plegtige wijze den eed, bij de Wet gevorderd, te hebben afgelegd.

Z. K. H. Prins *Fredrik* bezocht, op Hoogstdeszelfs inſpectie-reize, gedurende de maanden Augustus en September, achtervolgens de ſteden Nijmegen, Bergen-op-Zoom, Antwerpen, Breda, 's Hertogenbosch, Maastricht, Námen, Bruggen, Ath, enz. Op alle deze plaatſen werd Z. K. H. wederom met de meest ongeveinsde vreugde-blijken ontvangen, welke door den Prins met hartelijke minzaamheid werden beantwoord, alom deszelfs hoogſte tevredenheid, zoowel over den voortgang der werken als over den ſtaat der bezettingen en juistheid der exercitiën, aan den dag leggende. **Inſpectie der vestingen.**

Te Utrecht overleed de Generaal-Majoor *L. du Caylar*, Ridder der Militaire Willems-orde van de 3de klasſe, Kommandeur der Orde van St. Anna enz. ſlechts eenen zeer korten tijd na deszelfs verheffing tot den voormelden rang van Generaal-Majoor, en eene daarmede gepaard gaande benoeming, tot lid van het Hoog-Militair Geregtshof. — Op den 1ſten November werd het lijk met alle eerbewijzingen, aan deszelfs rang verknocht, ter aarde beſteld, in de Buurtkerk van Utrecht, wordende de ſlippen van het lijkkleed door Generaals en Kolonels gedragen, en zijnde alles, onder een' grooten toevloed van deelnemende aanſchouwers, met gepaste orde en luister afgeloopen. **Dood van Generaal *du Caylar*.**

De uitbreiding der Nederlandſche Zeemagt, ook door den aanbouw van nieuwe bodems, bleef aanhoudend eene der eerſte regeringszorgen des Konings.

In dit jaar werd te Amſterdam, op den 16den September, van ſtapel gelaten het fregat van oorlog **Aanbouw voor de Marine.**

Rupel, en den 20ſten October daaraanvolgende, te Rotterdam, het fregat *de Maas*.

Scheeps-dok van het Nieuwe Diep. Op den 23ſten Julij werd Zr. Ms. linie-ſchip *Willem I*, geboord voor 74 ſtukken, met eenen gewenſchten uitſlag in het kiel-dok van het Nieuwe Diep geplaatst. Het ſchip was geheel afgeſchoord en ſtond zoo hoog op de helling, dat men onder den bodem even onbelemmerd droog konde gaan, als onder een ander op een timmermanswerf op ſtapel ſtaand vaartuig. Het bleek uit deze omſtandigheid al dadelijk, dat het dok beſtand was tegen de geheele zwaarte van een oorlogſchip, op deszelfs ſmalle kiel te zamengebragt en op het midden vereenigd; iets hetgeen des te opmerkelijker werd geoordeeld, daar andere drooge dokken, zoowel in Engeland als in Frankrijk, hierdoor opgeſcheurd en door perſing ondigt geworden waren.

Dood van den Schout-bij Nacht *Lemmers*. De Kommandant-Direkteur van het Departement der Marine van de Zuiderzee, Schout-bij-Nacht *N. Lemmers*, Ridder der Orde van den Nederlandſchen Leeuw, overleed te Amſterdam, op den 21ſten Januarij, zeer onverwacht aan een plotſeling toeval, wordende, zoowel uit hoofde van zijn edel en rondborſtig karakter, als wegens deszelfs uitmemende bekwaamheden en ſtrikte naauwgezetheid, in zijne onderſcheidene betrekkingen aan den dag gelegd, algemeen betreurd. — Op den 26ſten had deszelfs begravenis op eene zeer plegtige wijze plaats; wordende de ſlippen van het lijk gedragen door den Schout-bij-Nacht *Wolterbeek* en de Kolonels en Kapiteins *Ort*, *Hofmeyer* en *van de Sande*. Voor het kweekſchool der Zee-vaart ſtonden de kweekelingen, bij het voorbijkomen van den trein, in volle orde geſchaard, terwijl overigens de vlaggen, zoowel van 's Rijks werf en magazijnen, als op 's Konings jachten en vaartuigen, enz. ter halve ſtok waren opgeheeſchen. — Z. M. benoemde in deszelfs plaats den Vice-Admiraal *A. Kuyel*.

Dood van den Vice-Admiraal Jhr. *van Braam*. Den 15den Mei daaraanvolgende overleed te Delft, in den ouderdom van 64 jaren, de Vice-Admiraal Jhr. *A. van Braam*, voormaals Kommandant van

het Nederlandsch eskader in de Middellandſche zee, Ridder der Militaire Willems-Orde, 3de Klaſſe, en Groot-kruis der Koninklijk Spaanſche Orde van *Karel* III. — Bij deszelfs plegtige ter aarde beſtelling, op den 20ſten, werden de ſlippen van het lijkkleed door de Vice-Admiraals *van de Capellen* en *de Jonge*, alsmede door de Generaals *De Man* en *Voet* gedragen. Behalve door de nabeſtaanden des overledenen werd het lijk gevolgd door de Generaals en officieren der zee- en land-magt, uit 's Hage, Delft, Rotterdam en omliggende plaatſen; de officieren van het korps mariniers te Rotterdam, enz.; terwijl het korps kadetten der artillerie- en genie-ſchool, benevens een detachement infanterie, den trein ſloten.

Zr. Ms. fregat *Melampus*, onder bevel van den Kapitein ter zee *de Man*, zeilde op den 16den Maart van Sourabaya, beſtemd naar de Molukſche eilanden, en aan boord hebbende den gewezen Sultan van Palembang *Machmoed Badar Oedin*, ten einde naar Ternate, als de plaats door de Hooge Regering voor zijne ballingſchap aangewezen, te worden overgebragt. Een vijftigtal bloedverwanten en dienaars verzelden den gewezen Sultan derwaarts, terwijl verſcheidene der perſonen, die hem aanvankelijk van Palembang waren gevolgd, van hun voornemen, om hem verder te vergezellen, afzagen. Men had gezorgd reeds vroeger den reſident van Ternate met deze ſchikking bekend te maken en denzelven aangeſchreven, om voor de ontvangst en huisvesting van den gewezen Sultan op de best mogelijke wijze te zorgen, en hem eene zoo goede behandeling te doen genieten, als, met de zekerheid van zijne perſoon, beſtaanbaar zoude zijn. — Op den 22ſten April kwam het vaartuig ter reede van Ternate te Anker, waarop des anderen daags de Sultan, benevens deszelfs gevolg, naar het Fort *Orange*, zijn toekomſtig verblijf, werd overgebragt en gehuisvest. De Sultan van Palembang in ballingſchap.

Offchoon de rust der Oost-Indiſche bezittingen gedurende dit jaar, geene ſtoornis van aanbelang Aanhoudende geweldenarijen in de Oost-Indiën.

onderging, zoo werden er echter aanhoudend krachtdadige maatregelen gevorderd tot beteugeling en uitroeijing van meer dan een moedwillig en ſchadelijk roof-geſpan.

Rooverbende te Kadoe. In de maand Januarij had zich in de reſidentie Kadoe, in de nabijheid van de rivier Nyello, eene dusdanige roover-bende geneſteld, onder aanvoering van eenige weinige onbeduidende inlandſche hoofden, onder welke zich bevond zekere *Kerto Widijojo*, afgezette demang van Minore. Wat de eigenlijke bedoeling dezer zamenſcholing was, konde men in de beginne met geene genoegzame zekerheid opmaken, ofſchoon derzelver voorname toeleg op roof ſcheen gemunt te zijn, hebbende reeds verſcheidene dorpen, zoowel in het diſtrikt Magelang als in de afdeeling Probolingo, overrompeld, zonder haren aanhang merkelijk te hebben vergroot. Zoodra de Reſident, welke tot het doen eener inſpectie der koffij-tuinen zich van de hoofdplaats had verwijderd, tijding hiervan had bekomen, begaf hij zich met de weinige Europeeſche ambtenaren, het gering garnizoen en een aantal eilanders, onder aanvoering hunner hoofden, op weg, ten einde de roovers te gemoet te gaan. Het gelukte hem dezelve, op den 27ſten, eerst bij Jangrahan, waar zij ſlechts een oogenblik ſtand hielden en met verlies van eenige dooden overhaast terug trokken, en vervolgens, op den 28ſten, bij het dorp Menagoe aan te treffen, zijnde de bende intusſchen ſteeds van de eene op de andere plaats, zonder bepaalde rigting, heen en weder getrokken. De roovers deden uit het laatstgenoemde dorp eenen uitval en, niettegenſtaande de grond voor de aanvallers ongunſtig was, hieuwen de weinige burgers van Magelang, ſlechts tien in getal, en alle te paard, onderſteund van eenige weinige Dijang-Sekars en tien Madureſche ſoldaten, met zoo veel moeds op dezelve in, dat zij er vier nederſabelden en de overigen op de vlugt joegen. — Kort hierop ontving de Reſident berigt, dat een detachement huzaren van Samarang in aantogt was op Magelang, alwaar hetzelve ook wer-

werkelijk reeds in den achtermiddag, onder bevel van den ritmeester *Holmberg de Beckfeld*, aankwam; terwijl bijna op hetzelfde oogenblik de Luitenant-Kolonel *Nahuys*, Reſident van Djocjocarta zich aldaar liet vinden, zijnde, op het ontvangen berigt, met 150 inlandſche dragonders toegeſneld, welke hij op Botjong bij Probolingo achter gelaten had. Men verzuimde geen oogenblik, om nadere maatregelen voor den volgenden dag te beramen. De Reſident, vergezeld van den genoemden Luitenant-Kolonel en het detachement huzaren, doorliep de grenzen van het Djocjocartſche gebied tot in de hoofdnegory Probolingo, (zijnde de rigting, welke de muiters op hunne vlugt hadden genomen), zonder echter een' eenigen derzelve te ontmoeten, zoodat alles weder tot rust keerde en de Reſident van Djocjocarta reeds den 30ſten naar zijne reſidentie konde terugkeeren. — Het gedrag der burgers van Magelang werd door den Reſident van Kadoe, benevens dat van alle zijne onderhoorigen, ten ſterkſte geroemd, terwijl hij met diep leedwezen het verlies betreurde van den civiel-beambten *Schnets*, welke zich ſteeds aan de zijde van den Reſident bevond, en zich door zijne onverſchrokkenheid en moed op het uitmuntendst onderſcheidde, toen hij, bij eenen aanval voor Menajoe, door eenen laadſtok in de borst doodelijk getroffen, dadelijk ſneuvelde. De opzigter der gebouwen *Bergers* werd, bij deze zelfde gelegenheid, zwaar aan het been gewond. Z. Excell. de Gouverneur-Generaal bleef niet in gebreke deszelfs bijzondere tevredenheid, in zeer vleijende bewoordingen, aan den Reſident van Kadoe te betuigen, over de mate van beleid en kloekmoedigheid door denzelven aan den dag gelegd, met verzoek van deze betuiging ook aan zijne onderhoorigen, namens den Gouverneur, mede te deelen, zoo als mede door Z. Exc. aan den reſident van Djocjocarta geſchiedde, wegens den ſpoed, waarmede hij zijnen ambtgenoot, bij deze gelegenheid, was te hulp geſneld.

Een eerſte kruistogt van Bantamſche kruisprauwen tegen de zee-roovers viel mede niet ongunſtig uit, Kruistogt tegen de Zee-roovers.

zijnde reeds op den 24ſten Julij een, door dezelve genomen, roovers-vaartuig ter reede van Bantam aangekomen, waaromtrent de navolgende bijzonderheden ons der vermelding niet onwaardig toeſchenen. Niet zoodra hadden de kruispraauwen dit vaartuig onder de Lampongſche kust ontdekt, of zij kwamen overeen, hetzelve, zoo mogelijk, in te ſluiten, en zich te dien einde te verdeelen. De kruispraauw N°. 1, gevoerd door *Alferis Bandoling* had het geluk hetzelve ſpoedig te achterhalen en tot het gevecht te noodzaken, waarop dezelve, ofſchoon minder bemand en gewapend, de roovers bij Lampong Soencoer zoodanig in het naauw bragt, dat zij genoodzaakt waren hun vaartuig op eene klip vast te zeilen en door zich over boord te werpen de vlugt te nemen. De menigte der klippen bragt te weeg, dat men de roovers niet konde vervolgen, terwijl de min gunſtige wind oorzaak was dat de kruispraauwen No. 2 en 3 zich eerst met de praauw No. 1 konden vereenigen, toen dezelve, met het roovers vaartuig op ſleeptouw, zich reeds onder zeil bevond. Volgens opgave van den bevelhebber *Bandoling* was het vaartuig bemand met ongeveer 30 koppen, met twee ijzeren twee-ponders en 4 koperen draaibasſen gewapend, hebbende voorts mede ſchilden, pieken, kogels en kruid aan boord.

Te Makasſar. Nadat reeds ſedert eenige jaren de Gouverneurs van Makasſar, op aanzoek van vele inlandſche Vorſten, de Nederlandſche bondgenooten op Celebes vertoogen hadden gedaan over de noodzakelijkheid, om de zee-roovers, die zich in groot aantal op Tontoly gevestigd en verſterkt hielden, krachtdadig tegen te gaan en te verdrijven, was, in het verleden jaar, de Gouverneur van Makasſar door de Hooge Regering gemagtigd geworden, om, op eene omzigtige wijze, eenen aanval op deze zeeſchuimers te doen, hetgeen echter aan gebrek eener genoegzame zeemagt, tot dus verre onuitgevoerd was gebleven. De aanwezigheid in de wateren van Makasſar van 's Konings fregat

Melampus, onder bevel van Kapitein *de Man*, bood thans eene gunſtige gelegenheid aan tot volbrenging van het genoemd ontwerp, welke de Gouverneur van Makasſar niet ongebruikt wilde laten voorbij gaan. Dezelve begaf zich derhalve met een detachement van 50 man troepen, onder bevel van de Luitenants *Kooij* en *Bauff*, aan boord van het fregat, waarmede hij den 21ſten Augustus naar de baai van Tontoly ſtevende, voor welke hij den 9den September aankwam, en vervolgens tot den 14den kruisde, om de vaartuigen der Koloniale Marine in te wachten, welke tot deze expeditie beſtemd waren. Met deze den 14den de baai ingezeild zijnde, opende deze nog denzelfden dag hun vuur tegen de bentingen der roovers, doch met weinig gevolg, uithoofde der onſtuimigheid van de zee. Den volgenden dag echter, toen het water bedaarder was, werden de gemelde verſchanzingen met meer nadruk beſchoten, en de landtroepen aan wal gezet, zoodat de roovers eerst hunne hoofdbatterij en vervolgens nog twee, meer landwaarts gelegen, bentings, welke door den Luitenant *Bauff* werden aangevallen, met overhaasting verlieten. Alle deze verſterkingen en eene groote menigte praauwen, op ruim 150 geſchat, werden hierop verbrand. Eene menigte geſchut, hetwelk voor den dienst onbruikbaar was, werd vernietigd of op diep water gezonken, terwijl 23 ſtukken, waaronder 19 metalen, naar Makasſar overgebragt werden. — Zoowel de Gouverneur van Makasſar, als de Kapitein-ter-zee *de Man*, gaven de beste getuigenis van het gedrag der officieren en manſchappen, welke aan deze expeditie deel namen, zijnde overigens de verrigtingen van den eerſten Luitenant der Koloniale Marine *Rambaldo*, die het kommando over de Koloniale vaartuigen had, en van den eerſten Luitenant *Kooy*, de landtroepen kommanderende, als allezins doelmatig en op de volledigſte wijze uitgevoerd beſchouwd geworden. Ook de Luitenants der Koloniale Marine *Alewijn* en *van Karnebeek* droegen insgelijks de bijzondere goedkeuring

Digitized by Google

hunner bevelhebbers weg. Eindelijk maakte de Gouverneur ook loffelijke melding van den Heer *de Siso*, Majoor der burgerij van Makasſar, die den togt als vrijwilliger had bijgewoond. — Een vertrouwd hoofd der inlandſche bevolking van Celebes werd op Tontoly achtergelaten en aan denzelven voorloopig het gezag aldaar opgedragen, terwijl op Makasſar zelſs, alwaar de Gouverneur met de vaartuigen en troepen in de eerſte dagen van October terugkeerde, aanhoudend de volmaakſte rust bleef heerſchen.

Verongelukking van ſchepen.

Behalve het verlies van de Koloniale roei-kanoneerboot No. 3, welke, onder bevel van den Luitenant *Flas*, den 1ſten Februarij de reede van Pontianah verliet, en, na twee dagen in zee te zijn geweest, ten gevolge van het onſtuimige weder door eene ſtortzee werd overſtelpt en, benevens de equipage en een aantal pasſagiers en inlanders, verzwolgen, ontving men, eenigen tijd later, insgelijks het bedroevend berigt, dat de Nederlandſche brik *Maria Charlotte*, gevoerd door *A. Para*, den 2den April, op deszelfs reis van Samarang naar Batavia, voor den hoek van Pamalang, op de kust van Java, was omgeſlagen. De equipage, benevens het grootſte gedeelte der pasſagiers en militairen, werden gelukkig gered, gedeeltelijk met barkasſen van gemelde brik, gedeeltelijk door eene praauw, komende van Riou en gevoerd door *Sariph Oeſien*, wiens menschlievende pogingen in deze zeer werden geroemd.

Gunſtige toeſtand der bezittingen.

De berigten, welke men overigens van tijd tot tijd wegens den ſtaat der belangrijke Oost-Indiſche bezittingen kreeg, luidden meestentijds zeer gunſtig. De Heer *Tobias*, Nederlandſche Kommisſaris voor Borneo, die in den maand April met Zr. Ms. ſchooner *Calypſo* van daar te Batavia terugkwam, deelde het Gouvernement de meest voordeelige berigten wegens den ſtaat van het eiland mede. Van de Cholera Morbus bleven op Pontianah en Samba na de maand Januarij geene ſporen meer overig, terwijl de ziekte zich ter laatstgemelde plaats

niet dan in eene zeer geringe mate had doen gevoelen.

Z. Exc. de Gouverneur-Generaal ſtelde, bij beſluit van den 28ſten Januarij, een reglement vaſt voor den geneeskundigen dienſt der Koloniale zeemagt, zijnde het oppertoezigt over dezen dienſt daarbij tevens opgedragen aan den Heer *J. Bowier*, in zijne hoedanigheid van Chef van den geneeskundigen dienſt bij het leger in Indië. Reglement voor geneeskundigen dienst.

Onder dagteeking van den 19den Maart werd eene publicatie van den Gouverneur-Generaal afgekondigd, houdende: „dat, tot wegneming van allen twijfel, de invoer van koperen duiten voor rekening van partikuliere perſonen of kooplieden in geheel Nederlandsch Indië, buiten bijzondere toeſtemming van het miniſterie van Koloniën, voortaan verboden was, met bepaling, dat dezelve, ingevoerd wordende, verbeurd zouden worden verklaard, overeenkomſtig art. 56 van het reglement op de heffing der inkomende en uitgaande regten van den 28ſten Auguſtus 1818." Beſluit wegens koperen munt.

Voorts werd op den 28ſten Mei door den Gouverneur-Generaal in Rade de navolgende publicatie uitgevaardigd: Beſluit wegens invoer van buskruid en ſchietgeweer.

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de invoer van ſchietgeweer en buskruid, ter voorkoming van het misbruik, dat daarvan kan worden gemaakt, niet aan een ieder behoort vrij te ſtaan, maar alleen dient te geſchieden door en van wege de regering, ten einde bij de afgifte en verſtrekking daarvan aan de ingezetenen of zeevarenden, voor zoo veel die noodig is, de vereischte voorzorgen en maatregelen van veiligheid in acht genomen en daargeſteld kunnen worden;

Dat uit dien zelfden hoofde bepalingen dienen gemaakt te worden op den verkoop van alle geſchut, ſchietgeweer en buskruid;

En dat in onbruik geraakt zijnde de zoo nuttige en doelmatige verordeningen, van ouds en van tijd tot tijd door de hooge regering ingevoerd, opzigtelijk het bezit en het gebruik van vuurwapens bij de ingezetenen dezer landen, het gevolgelijk noodzakelijk is, dat daarin op nieuw en krachtdadig worde voorzien;

Is goed gevonden en verſtaan te arresteren, zoo als gearresteerd worden bij deze, de navolgende bepalingen:

Ten eerſte. De invoer van ſchietgeweer en buskruid, anders dan voor rekening van den lande, is, van nu af aan, in geheel Nederlandsch-Indië verboden.

Ten tweede. Alle ſchietgeweer en buskruid, waarvoor, in gevolge art. 24 van het reglement op de heffing der inkomende en uitgaande regten, verlof tot invoer is gevraagd, doch niet verleend, zal weder uitgevoerd moeten worden naar de plaatſen, van waar het is gekomen.

Het zal evenwel den belanghebbenden vrijſtaan, de gemelde voorwerpen aan het Gouvernement af te ſtaan, tegen zoodanige prijzen als in der minne met billijkheid zal worden overeen gekomen.

Ten derde. Wanneer voor den eerſten Januarij 1824 ſchietgeweer of buskruid met eenig ſchip zal worden aangebragt, zal het niet geoorloofd zijn hetzelve te losſen, en zal de ſchipper of ſuper-carga van zoodanig ſchip behoorlijken borgtogt moeten ſtellen, voor den weder-uitvoer.

Ten vierde. Na het voorſchreven tijdſtip zal het aan geenen gezaghebber over eenig ſchip geoorloofd zijn, met eenig ander ſchietgeweer of buskruid, dan tot de uitrusting van zijn onderhebbend vaartuig geacht kan worden te behooren, de reeden, havens of kusten der Nederlandſche bezittingen in Indië aan te doen, veel min zoodanig ſchietgeweer of buskruid in te voeren, op ſtraffe van verbeurtverklaring en van eene boete van viermaal de waarde van hetgeen zal worden aangehaald.

Ten vijfde. Onder de wapenen en het buskruid, waarvan de invoer wordt verboden, zullen niet begrepen zijn jagtgeweren, fijngewerkte pistolen of andere wapenen van kunst en weelde, noch ook buskruid, bekend onder den naam van crépé, en zullen deze, na bekomen verlof van de plaatſelijke autoriteiten, ingevoerd mogen worden, mits gemelde jagtgeweren en pistolen met derzelver toebehooren zullen zijn vervat in daartoe beſtemde kistjes en derzelver waarde, volgens facturen, of deze ontbrekende, dan wel niet aannemelijk voorkomende, volgens taxatie, niet minder dan *f* 100 Indisch bedrage, en mits het voorſchreven buskruid geſloten zij in blikken busſen, niet meer wegende dan twee ponden.

De plaatſelijke autoriteiten zullen, bij het verleenen

van verlof tot invoer van gemeld buskruid, zorgvuldig acht ſlaan op de kwantiteiten, voor welke het moet ſtrekken, ten einde van de bepaling van dit artikel geen misbruik worde gemaakt.

Ten zesde. De verkoop van ſchietgeweer of buskruid, met uitzondering der wapenen en het kruid bij art. 5 vermeld, is aan een ieder uitdrukkelijk verboden, op ſtraffe van verbeurdverklaring van hetgeen verkocht zal zijn, en van eene boete niet te boven gaande de ſom van *f* 1000.

Ten zevende. Geen geſchut zal mogen worden verkocht, zonder vooraf bekomen toeſtemming van de plaatſelijke autoriteit, welke in het verleenen aan dezelve met omzigtigheid zal te werk gaan.

Ten achtſte. Een ieder, aan wien het houden van ſchietgeweer, volgens de bepaling bij art. 9 voorkomende, is toegeſtaan, hetzelve, alsmede buskruid, verlangende te bekomen, en eigenaren, reeders of voerders van ſchepen, tot uitrusting van dezelve wapenen en oorlogsbehoeften benoodigd hebbende, zullen zich ter erlanging daarvan vervoegen bij de plaatſelijke autoriteiten, die dezelve zullen kunnen afſtaan tegen billijke prijzen.

Het zal bovendien een ieder vrijſtaan, geſchut, ſchietgeweer en buskruid, tot de wapening van eenig vaartuig behoord hebbende, hetzij voor eigen rekening, of na verkoop, op eenen anderen bodem te doen overbrengen, mits daarvan aangifte doende bij het plaatſelijk beſtuur.

Ten negende. Ter voorkoming van het misbruik, hetwelk van ſchietgeweer kan gemaakt worden, zal het bezit daarvan aan niemand vrij ſtaan, met uitzondering alleen:

a. Van Europeanen en derzelver afſtammelingen;

b. Van alle beambten, geene uitgezonderd, die van akten van aanſtelling zijn voorzien; en

c. Van zoodanige perſonen, welke daartoe ſchriftelijk verlof van de plaatſelijke autoriteit zullen hebben bekomen. Zullende het ſchietgeweer, hetwelk bij iemand anders zal worden ontdekt, worden aangehouden en verbeurd verklaard, en degeen, die het in zijn bezit heeft, bovendien verbeuren eene boete van *f* 25: — of, bij onvermogen, om die te voldoen, worden geſtraft met gevangenis voor den tijd van eene maand.

Ten tiende. Ten einde zich te verzekeren van de rig-

ſige werking der bepaling, in het voorgaande artikel gemaakt, zal ieder reſident eene naauwkeurige opname doen van alle geweren en pistolen, welke in handen van zijne onderhoorigen zijn, en bij die gelegenheid tevens de ſchriftelijke conſenten tot het aanhouden van vuurwapenen uitreiken aan zoodanige perſonen, als zij op goede gronden zullen vermeenen zulks te kunnen toeſtaan, daarbij naauwkeurig toeziende, dat geen conſent worde verleend dan aan lieden ter goeder naam en faam, en blijvende het den reſidenten vrij om, daaromtrent eenigen twijfel hebbende, de gemelde wapenen terug te houden en dezelve van de eigenaren over te nemen, tegen in billijkheid overeen te komen prijzen.

Ten elfde. De conſent-billetten tot het houden van ſchietgeweer zullen om niet worden afgegeven en telken jare vernieuwd.

Verbod wegens ladingen.

Ten gevolge eens bevels van den Gouverneur werd in de maand Augustus aan ſchepen, niet in Nederlandsch Indië te huis behoorende, bij voorraad en tot nadere bepaling verlof geweigerd, om ladingen te Samarang of te Sourabaya in te nemen en vandaar uit te klaren.

Eedaflegging van den Generaal *de Kock.*

De Luitenant-Generaal *H. M. de Kock* door Z. M. benoemd tot Luitenant-Gouverneur, legde als zoodanig, op den 5den November, in eene buitengewone Vergadering der Hooge Regering, den eed af in handen van den Gouverneur-Generaal, welke bij deze gelegenheid den Luitenant-Generaal plegtig begroette, waarna laatstgenoemde dadelijk zitting nam in den raad van Indië.

Voornaamſte benoemingen.

Onder de overige benoemingen, gedurende dit jaar zijn de volgende de voornaamſte; tot reſident te Sourakarta, de Heer *A. M. T. Baron de Salis*, tot dus verre reſident te Sourabaya; tot reſident van Sourabaya, de Heer *P. van de Poel*, benoemd reſident te Bantam; tot reſident van Bantam, de Heer *A. Abrahami de Melverda*, tot dus verre Sekretaris aldaar; tot reſident van Tagal, in plaats van den Heer Mr. *J. P. Hulſt van Hoorn*, als zoodanig eervol ontſlagen, de Heer Mr. *B. H. A. Beſier*, fiskaal bij den raad van Politie te Samarang; tot fungerend reſident van Cheribon, in plaats van

den Heer Mr. *A. H. d'Ozy, Pz.*, van de waarneming dier functiën eervol ontſlagen, de Heer Mr. *J. G. van Angelbeek*, raad van financiën; — tot raad in het Hoog Geregtshof de Heer Mr. *J. P. Hulſt van Hoorn*; tot Preſident bij den raad van Juſtitie te Sourabaya, de Heer *R. A. Paauw*, tot dus verre Vice-Preſident bij den raad van Juſtitie te Sourabaya. — De Heer *D. C. van Blommeſtijn* werd later tot waarnemend reſident van Cheribon benoemd in plaats van den Heer Mr. *J. G. van Angelbeck*, die, op deszelfs verzoek, weder zitting nam in de hoofd-directie van financiën. Overigens werden nog gedurende dit jaar benoemd tot reſident van Madura en Sumanap de Heer *J. A. Stijn Parve*, tot dus verre lid der algemeene rekenkamer, in plaats van den gepenſioneerden reſident *Roeſier*. — Tot Majoor en Chef van den ſtaf der infanterie en kavallerie werd aangeſteld de Kapitein van den algemeenen ſtaf *H. H. J. P. Gambier*.

Voorts werden door den Gouverneur-Generaal, onder andere, nog de volgende benoemingen gedaan: tot Inſpekteur over het Onderwijs de Heer *J. van der Vinne*, tot dus verre Schoolopziener en Sekretaris der Kommisſie van Onderwijs; — tot Direkteur van 's Lands planten-tuin, alsmede tot Inſpekteur der koepok-inenting, de heer *C. L. Blume*, Med. Dr. Verdere benoemingen.

De Hoogleeraar *Reinwardt*, de hem aanvertrouwde taak beſloten hebbende met eene reis naar en door Timor, de Molukſche eilanden, en eenige der Noordelijke punten van Celebes, bereikte eindelijk het oogenblik, waarop hij, na een zesjarig verblijf in de Oost-Indië en uitgerust met eenen kostbaren voorraad van bouwſtoffen tot uitbreiding van de kennis der Indiſche gewesten, zijne ongemeene gaven in het Vaderland, zoowel tot bevordering der natuurkundige wetenſchappen in het algemeen als tot die zijner laatſte verblijfplaats in het bijzonder, zoude kunnen doen ſtrekken. Te Sourabaya, bij deszelfs terugkomst uit de Molukkos, van eene hevige ziekte overvallen, welke eenigen tijd voor het Vertrek van den Heer *Reinwardt*.

behoud des ijverigen en algemeen beminden Hoogleeraars beducht had doen zijn, keerde hij echter, gelukkig herſteld, op den 20ſten Maart te Batavia in volkomen welſtand weder. Na eenige weken verblijfs in de hoofdplaats verliet de Heer *Reinwardt* dezelve, den weg, over land, door eenige der Bantamſche gewesten, naar Ajar nemende, alwaar hij, op den 24ſten Junij, zich aan boord van een voor hem ingerigt vaartuig, zijnde het ſchip *Elizabeth*, Kapitein *Pakes*, inſcheepte. Met dit vaartuig, aan welks boord zich insgelijks eene laatſte verzameling van natuurkundige voorwerpen en levende dieren bevond, welke door den Heer *Reinwardt*, zonder zich door het verlies der vroegere bezendingen te laten ontmoedigen, met ſchier ongeloofelijke moeite en onuitdoofbaren ijver, was bijeengebragt, aanvaardde dezelve op den 26ſten daaraanvolgende de reize, terwijl de vurigſte heilbeden voor deszelfs gelukkige overkomst hem verzelden. — Na eene voorſpoedige overtogt kwam de Hoogleeraar op den 31ſten October ter reede van Texel aan, van waar hij zich dadelijk verder op weg begaf en, des anderen daags avonds, in volkomen welſtand, ten huize van den Heer *van Marum* te Haarlem, afſtapte.

Reis van den Gouverneur.

De Gouverneur-Generaal *van der Cappelle*, tot het doen eener inſpectie-reize, even als in het jaar 1819, beſloten hebbende, verliet op den 20ſten Julij, in gezelſchap van de Baronesſe deszelfs echtgenoot, Batavia, zijnde op deze reize, behalve door de adjudanten, Majoor *van Zuylen van Nievelt* en Kapitein *Perié*, benevens den Chirurgijn-Majoor *Heil*, insgelijks vergezeld van de Heeren *van de Graaf*, raad van Indië, als fungerend Hoofd-Inſpekteur van financiën en den Sekretaris der Hooge Regering *Schneither*. — Op den 5den November kwam de Gouverneur, benevens zijne gemalin, aan boord van Zr. Ms. Koloniale korvet *Zwaluw*, onder bevel van den eerſten Luitenant *Olijve*, ter reede van Batavia terug, waarop dezelve

gen den avond in volmaakten welſtand aan wal apten.

Eene hevige uitberſting van den berg Gatoeng-Goen, zoo ontzettend uit derzelver aard als verſchrikkelijk in hare gevolgen, veroorzaakte den 8ſten October in de Preanger regentſchappen de ijsſelijkſte verwoestingen. Eene tweede uitberſting, welke, op den 12den, van des avonds zeven ure tot omtrent middernacht voortduurde, was met geene mindere ijsſelijkheden dan de eerſte vergezeld, inzonderheid in het diſtrikt Singaparna, alwaar de ellende ten hoogſten top klom. Kokende modder met brandende zwavel vermengd, overſtroomde een groot gedeelte der vlakte, waardoor de ongelukkige bewoners genoodzaakt werden op de naburige heuvels ſchuilplaaats en redding te zoeken. De rivieren op dat tijdſtip reeds te zeer gezwollen en het water in dezelve tot eene bovenmatige hitte geklommen zijnde, was er geene mogelijkheid langs dezen weg het gevaar te ontkomen. Sommigen, welke dit, in weerwil van alles, beproefden, kwamen op de jammerlijkſte wijze om, en alleen diegenen, welke zich op de hoogſte heuvels geborgen hadden, konden er het leven afbrengen, ofſchoon velen door de opſpattende modder deerlijk verbrand werden. Onder de brandende lavaſtof bevond zich eene groote hoeveelheid grof zand en ſteenen, van welke laatſte ſommige van 15 tot 20 voet middellijn hadden. De reſident der gemelde regentſchappen, welke in perſoon de distrikten, die het meest geleden hadden, opnam, verzuimde niets tot verzachting van het lot der ongelukkigen, welke aan de ramp ontkomen waren, waaronder zich een groot aantal zieken bevonden. Volgens eene zoo veel mogelijk naauwkeurige berekening werden door de beide uitberſtingen 124 kampongs verwoest, waarbij ruim 3000 menſchen het leven lieten. Behalve het in groote getale omgekomen vee was ook de ſchade, aan het rijstgewas toegebragt, zeer aanzienlijk, wordende dezelve geſchat op ruim tien millioenen ponden.

Vuurſpuwende berg.

Het aantal der vernielde koffij-boomen bedroeg ruim 1,660,000 ſtuks.

Onderſcheidene belangrijke verordeningen, tot een geregeld beheer en handhaving der Juſtitie betrekking hebbende, deden, ook te dezen aanzien, de zorgen der regering wederom op eene voordeelige wijze kennen.

Beſluit van 29 Januarij omtrent de praktizijns bij het H.-Militair Geregtshof. (Staatsbl. No. 2.)

Overeenkomſtig art. 123 der proviſionele inſtructie voor het Hoog-Militair Geregtshof, alsmede gelet op art. 75 derzelfde inſtructie, werd door Z. M. op den 29ſten Januarij het navolgeed beſluit uitgevaardigd:

Art. 1. Al, die bij het Hoog Militair Geregtshof eenige zaken te vervolgen, eenige verzoeken te doen, eenige memoriën of andere ſchriſturen in te leveren, ofte eenige belangen, hoe ook genaamd, waar te nemen mogt hebben, zal zich daartoe moeten bedienen van een der bij hetzelve hof geadmitteerde praktizijns; en zullen geene rekwesten, memoriën van defenſie, of andere ſchrifturen, bij den Hove worden aangenomen, tenzij dezelve door zoodanigen praktizijn zijn onderteekend.

2. Het Hoog Militair Geregtshof zal, overeenkomſtig art. 122 van deszelfs proviſionele inſtructie, aan die genen, welke geen' praktizijn in hunne zaak mogten kunnen bekomen, eenen zoodanigen toevoegen, en zal aan onvermogenden admisſie verleenen om *gratis* te procederen.

3. De voornoemde praktizijns zullen hunne declaratiën van ſalaris en verſchot in de door hen waargenomen zaken aan de taxatie van den Hove moeten onderwerpen, en zich met de hun toegelegden taks moeten te vreden houden.

In het berekenen van hun ſalaris, zullen de voornoemde praktizijns over het algemeen in het oog houden het meerder of minder gewigt der door hen behandelde zaken, en de meerdere of mindere moeijelijkheden, die dezelve hebben opgeleverd, zullende daarop, bij het doen der taxatie, door den Hove mede worden acht gegeven.

5. Zij zullen zich, ten aanzien der berekening van hun ſalaris, in de meest voorkomende en gewone geval-

ien, bij proviſie regelen naar de tarieven, welke Wij, op de voordragt van het Hoog Militair Geregtshof, aanvankelijk hebben goedgekeurd, en welke, in de gewone audientie-zaal van gemelden hove, ter kennisneming van elk en een iegelijk, dien het mogt aangaan, zullen worden voorgehangen.

6. Het Hoog Militair Geregtshof zal aan de praktizijns, die bij hetzelve zijn of in het vervolg zullen worden toegelaten en aangeſteld, een afſchrift dier tarieven doen ter hand ſtellen, ten einde zich daarnaar in hunne berekeningen te gedragen (1).

Tot lid van het Hoog Militair Geregtshof werd door Z. M. benoemd de Heer *J. P. van Hoey*. Benoeming bij het M. Geregtshof.

Een beſluit door Z. M., op de voordragt van de Ministers van Binnenlandſche zaken en Waterſtaat en van Justitie, voorts gelet op het beſluit van 15 September 1819, den 5den Julij genomen, ſtrekkende tot ſuppresſie van onderſcheidene Vredegeregten in de Provincie Zuid-Braband, werd door een later beſluit wederom voor ingetrokken verklaard en door nadere bepalingen vervangen, welke door ons beneden zullen worden medegedeeld. Suppresſie van Vredegeregten.

Tot wering van onderſcheidene misbruiken in de uitoefening van het notaris-ambt hier en daar plaats hebbende, werd door Z. M. op den 12den September het navolgend beſluit uitgevaardigd: Beſluit van 12 September tot wering van misbruiken bij ſommige Notarisſen plaats hebbende. (Staatsbl. No. 47.)

In ervaring gekomen zijnde, dat vele notarisſen zich niet ontzien om af te wijken van de ſtellige voorſchriften der wet van den 12den Junij 1816 (*Staatsblad* N°. 26), rakende de formaliteiten, welke moeten worden in acht genomen zoo bij den verkoop van vaste goederen, waarbij minderjarigen, geïnterdiceerden of beneficiaire erfgenamen zijn geïnteresſeerd, of welke behooren tot vakante of gefailleerde boedels, als bij de ſcheiding en verdeeling van boedels, waarbij minderjarigen of geïnterdiceerden als deelgenooten belang hebben, mitsgaders dat eenige notarisſen van zich hebben kunnen verkrijgen, om de hand te leenen, tot het bezigen van mid-

(1) Men vindt de onderſcheidene tarieven in het Bijv. tot het Staatsblad voor dit jaar.

delen en praktijken, welke geene andere ſtrekking hadden, dan om de heilzame bepalingen dier wet te ontduiken;

Gelet op de berigten, welke Ons zijn toegekomen omtrent de willekeurigheid, waarmede vele notarisſen in de berekening van hun ſalaris te werk gaan;

Gezien het dekreet van den 16den Februarij 1807, houdende, onder anderen, het tarief, waarnaar de notarisſen zich in het berekenen van hun ſalaris moeten gedragen;

Gezien art. 174 van het wetboek van ſtrafregt; Gezien art. 53 der wet van den 25ſten ventoſe XI jaar; en in aanmerking genomen hebbende, de, omtrent het verſtand van dat artikel, bij onderſcheidene gewijsden, zoo wel als bij opzettelijke inſtructiën gevestigde jurisprudentie, volgens welke de regtbanken bekleed zijn met de discretionaire magt, om de notarisſen, onder anderen, en ingevalle eener ambtshalve aangelegde vervolging, zonder voorafgaand advijs der kamer van discipline, tot ſuspenſie of destitutie te verwijzen;

Op de voordragt van Onzen Minister van Juſtitie, Den Raad van State gehoord;

Gezien het nader rapport van Onzen Minister van Juſtitie;

Hebben beſloten en beſluiten:

Art. 1. Wij verbieden ten ernſtigſte aan alle notarisſen, om, onder eenig voorwendſel, hoe ook genaamd, hun ministerie te leenen tot het pasſeren van akten, welke ſtrijdig zijn met eenige beſtaande wettelijke bepalingen, en inzonderheid dezulke, waarbij de voorſchriften der wet van den 12den Junij 1816 (*Staatsblad* N°. 26), zouden worden uit het oog verloren of verijdeld.

In de berekening van hun ſalaris zullen de notarisſen zich ſtiptelijk moeten gedragen naar het voor hen vastgeſtelde tarief van den 16den Februarij 1807, en zij zullen inzonderheid, voor de verkooping van roerende en onroerende goederen, behoorende tot boedels, waarbij minderjarigen, geïnterdiceerden, benificiaire of afwezende erfgenamen belang hebben, ofte wel tot vacante of gefailleerde boedels, mitsgaders voor de ſcheiding en verdeeling van boedels, waarbij minderjarigen, geïnterdiceerden of afwezende zijn geïnteresſeerd, en voor alle hunne overige verrigtingen in dergelijke boedels, geene andere of hoogere ſalarisſen mogen in rekening brengen, dan bij het gemeld tarief zijn bepaald.

2. Het is den notariſſen niet geoorloofd, om bij de conditiën of bij de memorie van laſten, wegens den verkoop van onroerende goederen, behoorende tot zoodanige boedels als bij het vorig artikel zijn vermeld, eenige, tegen het voorsz. tarief aanloopende bedingen, omtrent hun ſalaris te maken, of om daaromtrent met de voogden, curators en anderen bewindvoerders in de boedels, ofte met wie het ook zoude mogen zijn, overeenkomſten te treffen, nochte om eenig ſalaris of eenig percents wijze belooning te berekenen voor den ontvang van gelden, of voor andere bijzondere werkzaamheden en verrigtingen, waarvoor bij het gemelde tarief geene belooning is toegezegd.

3. De declaratiën der notariſſen, wegens hun ſalaris voor de werkzaamheden, die zij in de voorsz. boedels zullen hebben verrigt, zullen, overeenkomſtig het bepaalde bij art. 173 van het dekreet van den 16den Februarij 1807, door den preſident der regtbank van eerſten aanleg moeten worden getaxeerd, en zal bij de koop-conditiën, of de memorie van laſten, worden uitgedrukt, dat de kooper voor zoo verre de koſten van den verkoop voor zijne rekening komen, de betaling op eene alzoo getaxeerde declaratie zal doen.

4. De regtbanken van eerſten aanleg en de regters-kommiſſariſſen in gefailleerden boedels zullen kunnen vorderen, dat, bij de verzoeken, om autoriſatie tot verkoop, in de gevallen bij de wet van den 12den Junij 1816 (*Staatsblad* N°. 26) vermeld, worden overgelegd de conditiën of memoriën van laſten waarop de verkoop zal geſchieden, en zullen, in dat geval, en voor zoo verre daarin iets ſtrijdigs met de wet, met Ons tegenwoordig beſluit of met de belangen der geïnteresſeerden, mogt gevonden worden, de verzochte autoriſatie niet anders verleenen, dan onder zoodanige bijgevoegde bepalingen, als dienſtig zouden kunnen zijn, tot verzekering van de ſtipte naleving der wetten en verordeningen, en tot wering van alle nadeel voor de belanghebbenden.

5. De notariſſen zullen, in allen gevalle, verpligt zijn om aan de vrederegters, ten minſte tien dagen vóór het houden der eerſte zitting voor den verkoop bepaald, mededeeling en opening te geven van de conditiën of memoriën van laſten, waarop zullen plaats hebben de verkoopingen, mitsgaders van den voet, waarop zullen worden gedaan de boedelſcheidingen, die te hunnen overſtaan moeten geſchieden, en om den tot het houden

van zulke verkoopingen en tot het doen dier boedelſcheidingen te bepalen tijd, met de vrederegters te overleggen.

De vrederegters zullen de ſtukken examineren, en nagaan of dezelve iets bevatten, hetwelk met de wet, met Ons tegenwoordig beſluit, of met de belangen der geïnteresſeerden zoude ſtrijdig zijn, en zullen; in zoodanig geval, zorgen, dat de noodige veranderingen of verbeteringen plaats hebben.

Ingevalle van verſchil tusſchen de notarisſen en vrederegters, zal de zaak, bij wege van *référé*, gebragt worden ter beſlisſing van den preſident der regtbank van eerſten aanleg.

6. Onze Prokureurs-Generaal en verdere officieren van Juſtitie zullen de hand houden aan de ſtipte naleving der wet van den 12den Junij 1816 (*Staatsblad* N°. 26), en de voorſchriften van Ons tegenwoordig beſluit, en zullen toezien, dat de vrederegters zich met de uiterſte naauwgezetheid kwijten van de zorg, die hun is opgedragen.

Zij zullen zorgen, dat dadelijk geſtuit worde de voortgang der verkoopingen en boedelſcheidingen, waaromtrent van de voorſchriften der gemelde wet, en van dit Ons beſluit, mogt worden afgeweken, en dat, in zoodanig geval, van de zaak worde verſlag gedaan aan de regtbank of aan den regter kommisſaris, dien het aangaat, ten einde, naar bevind van zaken, te worden gedisponeerd.

7. Gemelde Onze Prokureurs Generaal en verdere officieren van Juſtitie zullen tegen de notarisſen, welke de voorſchriften van het tegenwoordig beſluit mogten overtreden, de toepasſing vorderen der bij de wet bedreigde ſtrafbepalingen, en, naarmate van de omſtandigheden, derzelver ſuspenſie of deſtitutie bij den regter provoceren; verlangende Wij, dat Onze Hoven en regtbanken, de hun, ten opzigte van de notarisſen toegekende discretionaire magt, waarmede Wij willen, dat zij bij voortduring bekleed blijven, doen ſtrekken ten waarborg voor de rigtige nakoming der verordeningen, van welke door de notarisſen niet ſtraffeloos kan of behoort te worden afgeweken.

Ook het beſluit van den 5den October daaraanvolgende ſchijnt ons toe, wegens deszelfs in vele opzigten belangrijken inhoud, eene letterlijke overneming te vorderen; luidende hetzelve aldus:

Ge-

Gezien het rapport van Onzen Opper-Jagermeester, Opper-Houtvester voor de Noordelijke provinciën, van den 14den December 1821; Beſluit van 5 October nopens conflicten. (Staatsbl. No. 44.)

Gezien de rapporten van Onzen Miniſter van Juſtitie, van den 8ſten en 21ſten December 1821, N°. 128 en N°. 400, alsmede het rapport van onzen Miniſter van Binnenlandſche Zaken en Waterſtaat, van den 12den Januarij daaraanvolgende;

Herzien Ons beſluit van den 16den Julij 1820. (*Staatsblad* N°. 16);

Den Raad van State gehoord;

Gezien het rapport van Onzen Miniſter van Binnenlandſche Zaken en Waterſtaat, van den 30ſten September, jl.;

Overwegende, dat verſcheidene bepalingen van de Grondwet, en bijzonderlijk die, vervat in art. 146, 149, 150, 152, 155, 158 en 159 van dezelve, duidelijk medebrengen, dat de adminiſtratieve autoriteiten de aan hen, bij de Grondwet, bij de algemeene rijkswetten, en bij Onze reglementen en beſluiten van publieke adminiſtratie, toegekende magt uitoefenen onder Ons toezigt en ſouverein gezag; — dat de Grondwet, Ons de verpligting opleggende om niet te gedoogen, dat, in eenig geval, en onder eenig voorwendſel, van die wetten, reglementen en beſluiten worde afgeweken, Ons daardoor in het laatſte beroep de hoogſte regtsmagt toekent over de wettigheid en geldigheid der reglementen, verordeningen en beſluiten, door de adminiſtratieve autoriteiten daargeſteld, alsmede over de handelingen der openbare ambtenaren in de uitoefening hunner adminiſtratieve functiën; dat, bij eene noodwendige en onmiddelijke gevolgtrekking, daaruit verder voortvloeit, dat het niet tot de wettige en conſtitutionele bevoegdheid van het regterlijk gezag kan behooren, om van adminiſtratieve handelingen kennis te nemen of zich met dezelve in te laten;

Overwegende, dat de wetten in zekere materiën, bij dezelve aangewezen, de kennisneming der twistgedingen aan de adminiſtratieve autoriteiten opdragende, daardoor tevens verklaren, dat de regtbanken tot die kennisneming onbevoegd zijn;

Willende een gedeelte der beginſelen, ontwikkeld bij Ons beſluit van den 16den Julij 1820 (*Staatsblad*, N°. 16), en de, in hetzelve vervatte bepalingen van toepasſing maken op alle de gevallen, waarin beſturen of beſtuurders, ter zake van derzelver adminiſtratief beheer;

of handelingen in de uitoefening hunner functiën, voor de hoven en regtbanken mogten worden geroepen, of waarin deze kennis mogten nemen van twistgedingen, welke, uit krachte van de Grondwet, van de algemeene Rijkswetten, of van Onze reglementen van algemeen beſtuur tot de bemoeijinge der adminiſtratieve autoriteiten behooren;

Willende eindelijk de wijze vastſtellen, waarop, in ſoortgelijke gevallen, het adminiſtratief gezag tusſchen beide zal treden, en naar welke Wij, ten aanzien van het daaruit te ontſtaan twistgeding, zullen beſlisſen tusſchen de adminiſtratieve en regterlijke autoriteiten, met volkomene kennis van zaken en na alle de belanghebbende partijen in derzelver middelen en verdediging te hebben gehoord.

Hebben beſloten en beſluiten:

Art. 1. Wanneer Onze Gouverneurs in de provinciën kennis bekomen, dat beſturen of beſtuurders voor de regtbanken geroepen worden, ter zake van hunne adminiſtratieve daden of handelingen, of dat de wettigheid en beſtaanbaarheid dier daden of handelingen aan de kennis en uitſpraak der regtbanken onderworpen worden, of dat deze kennis nemen van twistgedingen, welke, volgens 's Rijks en Onze reglementen van beſtuur, tot de bemoeijingen van het adminiſtratief gezag behooren, zullen zij, daartoe termen zijnde, en na te hebben ingenomen het advies van het kollegie van Gedeputeerde Staten hunner provincie, en lettende op art. 165 der Grondwet en op de wet van den 16den Junij 1816 (*Staatsblad* N°. 27), eene gemotiveerde reſolutie nemen, waarbij zij verklaren, dat het adminiſtratief gezag in de zaak tusſchen beide treedt, en beweert, dat de kennisneming daarvan niet aan de hoven en regtbanken kan toekomen.

Zij zullen onmiddelijk afſchriften hunner reſolutie overleggen aan Onzen Minister van Juſtitie, aan den Preſident der regtbank, voor welke de zaak gebragt is, en aan Onzen Prokureur of officier bij dezelve.

2. Zoodra Onze Prokureur of officier bij de regtbank de reſolutie, vermeld bij het voorgaand artikel, zal hebben ontvangen, zal hij, bij geſchrifte, waarvan hij op het audientie-blad akte vragen zal, requireren, dat de procesſale ſtukken hem onmiddellijk worden ter hand geſteld, ten einde daarvan aan Ons verſlag worde gedaan, en door Ons, ten aanzien der verklaarde tusſchenkomst, zoodanig worde geſtatueerd, als Wij zul-

len vermeenen te behooren; zullende hij bij hetzelve requiſitoir concluderen, dat, tot aan Onze beſlisſing, de regters zich zullen hebben te onthouden, om van het twistgeding kennis te nemen.

Op zoodanige regters, welke mogten weigeren, zich naar het voorſchrevene requiſitoir te gedragen, alsmede op zoodanige van Onze prokureurs en officieren bij de regtbanken, welke in het doen van hetzelve nalatig mogten zijn, zullen toepasſelijk zijn de artikelen 127 en 128 van het lijfſtraffelijk wetboek.

Den zestienden dag, volgende op dien van hun requiſitoir, zullen Onze Prokureurs en officieren bij de regtbanken, aan Onzen Minister van Juſtitie, een omſtandig berigt van het twistgeding doen toekomen, waarbij zij, in originali of bij eensluidende afſchriften, zullen voegen, alle de aan hen overgegevene ſtukken en akten tot de hoofdzaak betrekking hebbende, alsmede afſchrift van hun requiſitoir bij de regtbank, mitsgaders alle memoriën van verwering als anderzins, welke partijen of de regtbank zelve hun zullen hebben ter hand geſteld, hetzij om de bevoegdheid der regtbank ſtaande te houden, hetzij om dezelve te betwisten.

Het zal daarenboven zoo wel aan partijen als aan de regtbank, vrijſtaan, om, binnen de maand, volgende op het, bij het voorgaand artikel vermeld requiſitoir, regtſtreeks aan Onzen Minister van Juſtitie te doen toekomen alle zoodanige memoriën, als zij zullen te rade worden, om te betoogen, dat de ingeſtelde actie al of niet behoort tot de kennisneming van het regterlijk gezag.

4. Binnen de maand, nadat de ſtukken bij het departement van Juſtitie zullen zijn ingekomen, zal onze Minister van Juſtitie, gezamenlijk met het hoofd of de hoofden der departementen van algemeen beſtuur, in wier attributiën het voorwerp van het twistgeding ten principale zich meer bijzonder geplaatst vindt, Ons een omſtandig rapport van de zaak aanbieden, vergezeld van alle de daartoe betrekkelijke ſtukken, ten einde Wij daaromtrent, na verhoor van den Raad van State, bij gemotiveerde beſluiten, zoodanig kunnen beſlisſen, als Wij zullen vermeenen te behooren.

Z. M. zich bij art. 6, §. 1, van Hoogstdeszelfs beſluit van den 15den September 1819, voorbehouden hebbende, om de bepalingen van hetzelve, omtrent het gebruik der landtaal in publieke akten, (Beſluit van 26 October omtrent het gebruik der landtaal. (Staatsbl. No. 46).)

uit te ſtrekken tot die plaatſen en Gemeenten van de Provincie Zuid-Braband, waar de Vlaamſche taal, bij nader onderzoek, zoude blijken de landtaal te zijn, alsmede gelet hebbende op het beſluit van den 5den Julij en voorts aan het voorbehoud bij gemeld art. 6, §. 1 gevolg willende geven, vond goed, bij beſluit van den den 26ſten October, te verklaren: „ dat te rekenen met den 1ſten Januarij 1823, de bepalingen van het beſluit van 15 September 1819 van toepasſing zouden zijn op alle de ſteden en plaatſen in het Arrondisſement van Brusſel en Leuven, Provincie Zuid-Braband, welke, ten gevolge der beſchikkingen, vervat in het beſluit van den 5den Julij bevorens, voortaan enkel zouden beſtaan uit gemeenten, waar het Vlaamſche de landtaal was." — Voorts werden de hoofden der onderſcheidene Departementen van algemeen beſtuur bij deze gelegenheid in het bijzonder indachtig gemaakt aan de bepalingen van art. 7 van Zr. Ms. meergedacht beſluit van 25 September 1819, onder verdere aanbeveling om de voorſchreven bepalingen ten ſpoedigſte, voor zoo verre zulks nog niet mogt zijn geſchied, naar te komen en te doen naarkomen, in het oog houdende, dat evengemeld beſluit, met den 1ſten Januarij 1823, in werking moest worden gebragt.

Beſluit van 30 December, houdende intrekking van het beſluit van 5 Julij en ſuppresſie van Vredegeregten. (Staatsbl. No. 60.)

Het reeds boven door ons aangeſtipt beſluit van den 30ſten December, waarbij dat van den 5den Julij buiten werking werd geſteld, en alhier, ter geſchikte plaatſe, in te voegen, was van den navolgenden inhoud:

Gezien de verzoeken, aan ons gedaan door de gemeenten Zittaerd, Lummen, Outgaerden, Neer-Heijlisſeu, Op-Heijlisſen, Linſemeau, Beauvechain-Tourinnes, Nodebois, Hamme-Mille, Longueville, Pietrebais, Chapelle St. Laurent, Bosſut-Gottechain en Grez-Doiceau, in de provincie Zuid-Braband, bevorens reſpektievelijk behoord hebbende tot de kantons Thienen, N°. 2, en Grez, arrondisſement Leuven, en, bij Ons beſluit van den 5den Julij laatstleden (*Staatsblad* N°. 17), ten gevolge van de ſuspresſie der voorsz. kantons,

aan de kantons Geldernaken en Wavre, arrondisſement Nyvel, toegevoegd, ſtrekkende de bedoelde verzoeken, om van de laastgemelde kantons te worden afgeſcheiden, en wederom onder het resſort van arrondisſement Leuven te worden gebragt, en zulks op grond, dat de meeste Ingezetenen der voorsz. gemeenten de Vlaamſche taal magtig waren;

Den Raad van State gehoord;

Op voordragt van Onzen Minister van Juſtitie;

Gelet op Ons beſluit van den 15den September 1819 (*Staatsblad* N°. 48);

Willende aan de voorsz. gemeenten het voordeel toekennen, dat zij door hun verlangen beoogen, en ook daardoor het gebruik der landtaal bevorderen;

Hebben beſloten en beſluiten;

Art. 1. Ons beſluit van den 5den Julij 1822 (*Staatsblad* N°. 17), wordt bij deze ingetrokken en geſteld buiten effekt.

2. Te rekenen van den 1ſten Januarij 1823, zullen voor geſupprimeerd worden gehouden de vredegeregten in de kantons ter Hulpe, Herinnes en Grez, provincie Zuid Braband.

3. Te rekenen van hetzelfde tijdſtip, zullen de tot die kantons behoorende gemeenten worden toegevoegd aan en vereenigd met andere naburige kantons, namelijk: de gemeenten Chapelle St.-Lambert, Couture, St.-Germain, Genval, ter Hulpe, Lasne, Rixenſart, Roſières, Ohain, Archiennes, Biez, Boulez, Dionlemont, Dionleval, Nethene, zullen worden toegevoegd aan het kanton Wavre, arrondisſement Nijvel.

De gemeenten Overijsſche, Notre-Dame-au-Bois en Hoylaert zullen worden toegevoegd aan het kanton Uccle, arrondisſement Brusſel.

De gemennten Herrinnes, Herfelingen, Haute-Croix, Oetingen, Vollezele, Gammerage en Thollenbecq zullen worden toegevoegd aan het kanton Lennick-St.-Martin, arrondisſement Brusſel.

De gemeenten Bierghes en Saintes zullen worden toegevoegd aan het kanton Hal, arrondisſement Brusſel.

De gemeenten Rebecq, Quenast en Rognau zullen behooren tot het kanton Nyvel, N°. 1 arrondisſement Nyvel.

De gemeenten Huldenberg, Rhode-St. Agathe, Weert-St. Joris en Ottenberg zullen behooren tot het kanton Leuven, N°. 2, arrondisſement Leuven.

De gemeenten Bauvechain-Tourinnes, Nodebois, Hamme-Mille, Longneville, Pietrebais, Chapelle St.-Laurent, Grez Doiceau en Bosſut-Gottechain zullen worden vereenigd met het kanton Tienen, N°. 1, arrondisſement Leuven.

4. De door de voorſchreven ſuppresſie uit te vallen vrederegters en griffiers zullen blijven in het genot hunner jaarwedden, tot dat zij weder zullen hebben kunnen worden geplaatst, of aan hen, wanneer daartoe termen mogten gevonden worden, penſioenen zullen zijn toegelegd.

5. De regtzaken, welke betreffen of waarin betrokken zijn de ingezetenen van zoodanige gemeenten, die tot een ander juſtitieel arrondisſement overgaan, en die, op het tijdſtip der voorſchreven ſuspresſie, ongedecideerd mogten hangende zijn voor de regtbank, onder welke zij tot dus verre behooren, zullen bij die zelfde regtbank worden afgedaan, zonder dat de nieuwe verdeeling der gemeenten daarbij in aanmerking worde genomen.

6. De hypothekaire inſchrijvingen, welke genomen zijn op goederen, gelegen in gemeenten, die tot een ander juſtitieel arrondisſement overgaan, zullen, ten verzoeke der belanghebbenden, zonder betaling van eenige kosten hoe ook genaamd, worden overgeboekt op de registers der hypotheek bewaarders, tot wier resſort zij, ten gevolge van dien overgang, zullen behooren, en waarin de bezwaarde goederen zullen gelegen zijn, en zullen aan die belanghebbenden verzekerd zijn al zoodanige regten, en in die zelfde orde, als zij bij de eerſte inſchrijving hadden verkregen.

7. De overboeking, bij het vorig artikel vermeld, zal vóór den 1ſten Julij 1823 moeten geſchied zijn, en zal in gelijker voege worden bewerkſtelligd, als bepaald is bij Onze beſluiten van den 30ſten Junij 1817 (*Staatsblad*, N°. 26) en van den 11den Februarij 1818 (*Staatsblad*, N°. 8).

Vonnis in de land-taal. Het Hoog-Geregtshof te Brugge ſprak in deszelfs Eerſte Kamer, wegens burgerlijke regtzaken vonnis doende, op den 14den Maart een arrest uit in de Vlaamſche taal geſteld, zijnde het eerſte, hetwelk in de landtaal werd uitgevaardigd.

Regtsgeding wegens het *Journal de Gand*. De heeren *Metdenpenning* en *Bonnin*, opſteller en drukker van het *Journal de Gand*, beſchuldigd van zich, in hun dagblad, aan hoon der Over-

heid te hebben ſchuldig gemaakt, en deswege op den 19den December des vorigen jaars te Bruſſel te regt geſtaan hebbende, waren, bij vonnis van den 21ſten daaraanvolgende, na een breedvoerig pleidooi van den Advokaat *Marcelin*, van de hun te last gelegde misdaad vrijgeſproken, hetgeen aanleiding had gegeven tot een beroep, door den Prokureur des Konings bij de Regtbank van eerſten aanleg te Bruſſel tegen gemeld vonnis opgeworpen. — Het was op den 24ſten Januarij dezes jaars, dat de correctionele kamer van het Hoog-Geregtshof te Bruſſel zich met deze zaak bezig hield, welke, uit hoofde van elkander opvolgende beroepen, alsmede eener voorziening in Caſſatie door den Prokureur-Generaal, onderſcheidene malen het onderwerp der regterlijke beraadſlagingen uitmaakte. De Heer *Metdenpenning* las een geſchrift ter verdediging, waarin hij, voor de vierde reize, trachtte te beweren, „ dat de uitdrukkingen van het betichte artikel geene hoonende ſtrekking voor de Overheid behelsde, aan welke hij, als zijnde in zijne hoedanigheid van Advokaat daarmede verknocht, den verſchuldigden eerbied toedroeg. Dat zijn oogmerk niet was geweest, noch ook konde geweest zijn, om een ligchaam te vernederen, voor hetwelk hij zijne ambts-betrekkingen had uit te oefenen.” De Heeren *Marcelin* en *Beijens* verdedigde op gelijken grond den beſchuldigden; waartegen het publieke Ministerie, uitgeoefend door den Heer *Duvigneau*, de misdadigheid der beſchuldigden, onder andere, meende op te moeten maken uit de woorden *zwakheid* en *toegefelijkheid* (*docilité*) in het bewust artikel aangaande ſommige handelingen der Overheid gebezigd. — Het vonnis op den 25ſten uitgeſproken, hield in: „ dat, aangezien de uitdrukkingen, voorkomende in een artikel geplaatst in het *Journal de Gand* van den 15den Junij 1821, honend en beleedigend waren voor de Overheid met de regterlijke magt bekleed en zij, uit dien hoofde, in hunne eer gegriefd waren; voorts aangezien de Heer *Metdenpenning* ſchrijver van dit artikel was,

hetwelk door medewerking van den Heer *Bonnin*, als drukker, met kennis van zaken, in deszelfs dagblad was geplaatst, en eindelijk, nadien nopens deze misdaad was voorzien geworden bij art. 222 van het ſtraf-wetboek, het hof, het beroep als zoodanig erkennende, met vernietiging van het vonnis door de Regtbank van eerſten aanleg gewezen, de heeren *Metdenpenning* en *Bonnin* ieder tot een maand gevangenisſtraf en gezamenlijk tot de kosten van het proces verwees (1)"

Vonnis van den Heer *Wallez*. De Heer *Wallez*, eigenaar van het dagblad *le Flambeau*, werd door het Hof van Asſiſes van Zuid-Braband bij contumacie, tot 2 jaren gevangenis-ſtraf en *f* 500 boeten veroordeeld, wegens het plaatſen in gemeld blad van onderſcheidene artikelen, ſtrekkende om tweedracht, wantrouwen en twist tusſchen de ingezetenen te verwekken.

Onderſcheidene misdrijven, deels van zeer gruwelijken aard, met ſtilzwijgen voorbijgaande, hoedanig de jaarboeken der regtspleging van ieder volk maar al te dikwijls opleveren, oordeelden wij de vermelding van het navolgend crimineel regtsgeding, hetwelk, door deszelfs afgrijſelijke bijzonderheden, de algemeene opmerkzaamheid inzonderheid gaande maakte, niet overbodig.

Teregtſtelling van *H. J. de Hesſ*. In de maand Julij, namelijk, ſtond te Arnhem te regt zekere *H. J. de Hesſ*, Med. Doctor, van Amſterdam geboortig en laatst woonende te Zutphen, beſchuldigd van verwonding met voorbedachten rade, eene ongeſteldheid en ongeſchiktheid tot den perſoonlijken arbeid, gedurende meer dan twintig dagen, te weeg gebragt hebbende, en tegen welke misdaad, bij art. 309 en 310 van het ſtrafwetboek, eene lijfs- en infamerende ſtraf was bepaald. De bijzonderheden dezer misdaad, zoodanig als dezelve bij de publieke debatten bekend werden, kwamen nagenoeg op het volgende neder. Sedert 1811 gehuwd, woonde de beklaagde met zijne echtgenoot te Medenblik, alwaar hij reeds ſedert lang in

(1) Journ. d'Anvers. N°. 55 en 56.

enmin met haar verkeerde en door allerhande geweldenarijen noodzaakte de toevlugt tot hare ouders te nemen. Op aanhoudende bede echter van haren man, welke zich daarna met ter woon te Zutphen had nedergezet, beſloot zij tot hem weder te keeren, in de hoop eener betere behandeling, waarin zij zich echter op het deerlijkst zag bedrogen. Ongehoord waren de folteringen, aan welke zij zich nu dagelijks blootgeſteld zag. Op eenen tijd beveelt het monster zijne vrouw, terwijl hij een ketel kokend water in de hand hield, haar ontbloote armen uit te ſtrekken, om over dezelve het water uit te ſtorten, met bedreiging van, zoo zij dit weigerde, het kookend water over hare zuigeling, pas eenige weken oud, te gieten. De teerhartige moeder, liever het grootſte leed willende verduren dan hare zuigeling een oogenblik aan de ijsſelijke mishandeling des ontaarden vaders blootgeſteld te zien, ſtrekt ſtandvastig hare armen uit en niets weerhoudt hem om het water, tot den laatſten droppel, over dezelve uit te gieten. Onnoembaar waren de mishandelingen, welke de rampzalige vrouw, zelfs gedurende hare zwangerheid, achtervolgens moest verduren, waaronder echter die van den 28ſten en 31ſten Julij des vorigen jaars alle overige overtroffen. Op den eerstgemelden dag, na zijne vrouw een lamp te hebben doen opſteken, rukt hij haar de halsdoek af en houdt de brandende vlam tegen hare ontbloote linkerborst. De lamp, uitgegaan zijnde, werd op nieuw ontſtoken en nu herhaalde hij deze affchuwelijke daad, zoo lang, tot dat de tepel der borst voor twee derde was verſchroeid. Op den 31ſten ſleept hij zijne vrouw naar de keuken, alwaar hij, eerst met een brandend hout en vervolgens met eene gloeijende kool tusſchen een tang, het naakte ligchaam, op verſcheidene plaatſen, op de wreedaardigſte wijze mishandelt. Doch niet genoeg; na over het ligchaam koud water geworpen te hebben, teistert hij de gewonde plaatſen met hevige zweepſlagen, en eerst nadat de buren op het jammerlijk hulpgeſchrei der vrouw toegeſneld waren,

wordt zij aan de verdere mishandelingen dezes ingevleeschten duivels ontrukt, welke hierop in handen van het geregt raakte. — Ondervraagd zijnde bekent hij alles ten volle, zonder een blijk van berouw over zijne handeling te geven, terwijl hij tevens zeide, dat zijne vrouw, voor hunne kennismaking, in betrekking had geſtaan met een ander, hetgeen zij hem echter voor hun huwelijk had geopenbaard. In de gevangenis te Zutphen bragt *de Heſſ* zich twee wonden toe, eene aan den hals en eene aan de arm, welke een aanmerkelijk bloedverlies te weeg bragten, doch waarvan hij ſpoedig herſtelde. Zijne vrouw verviel, ten gevolge harer bekomene wonden en mishandelingen, in eene hevige ziekte, waarvan zij eerst den 10den September als herſteld konde beſchouwd worden. Toen de zaak bij de vorige Asſiſes te Arnhem zoude worden behandeld, had de beklaagde zich daarop beroepen, dat zijn gedrag aan eene zielsongeſteldheid was toe te ſchrijven, en de benoeming van deskundigen gevraagd, ten einde zijne geſteldheid te onderzoeken, aan welk verzoek gereedelijk was voldaan geworden. Na het verhooren van een groot aantal getuigen werd door twee geneeskundigen, op den 3den Julij dezes jaars, rapport uitgebragt, waarop door den Prokureur-Generaal nog eenige vragen aan den beklaagden gedaan werden en de zittingen publiek werden gemaakt. De breedvoerige ontwikkeling der akte van beſchuldiging van den Prokureur-Crimineel werd gevolgd van eenen eisch tot de ſtraf van geeſeling, gevangenis in een tuchthuis voor 15 jaren, benevens de veroordeeling in de kosten, waarna de Heer *de Kempenaer*, advokaat des beſchuldigden, op gemelden grond, een uitgebreid pleidooi tot deszelfs verdediging uitſprak. Vervolgens, na eenige korte debatten, het publiek verwijderd zijnde, werd na ruim een uur raadplegens, het vonnis gelezen, waarbij *Hermanus Jacobus de Heſſ* ſchuldig werd verklaard aan de misdaad, met alle de omſtandigheden vermeld, en dienvolgens, krachtens art. 309 en 310 van het ſtraf-wetboek en Art. 9 der

publicatie van den 11den December 1813, veroordeeld tot eerloosverklaring en tuchthuis-ſtraf voor den tijd van 15 jaren benevens de kosten (1).

Oproer in het gevangehuis te Utrecht.

De bekendmaking van het beſluit, waarbij, ten gevolge den genade des Konings, jaarlijks, op zekeren bepaalden tijd, aan een aantal gevangenen deels geheele kwijtſchelding, deels vermindering van tuchthuis-ſtraf wordt toegeſtaan, gaf, in de maand Junij, aanleiding tot een ſchroomlijk oproer in het gevangenhuis te Utrecht. Niet zoodra hadden de gevangenen, ten getale van 160 tot 180 aanwezig, kennis gekregen van de gemelde beſchikking, of men beſpeurde eene algemeene woeling onder dezelve. Zij die geen afſlag bekwamen, gaven hierdoor op het luidst hunne ontevredenheid te kennen, terwijl zij aan welke dezelve was toegeſtaan, zich hiermede niet voldaan hielden. Op een oogenblik, als had er eene vroegere affpraak deswege plaats gehad, geraakte alles in oproer, weefgetouwen en andere werktuigen werden vernield, en, met losbreking der zwaarſte ſloten, de afzonderlijke bewaarplaatſen geopend en aldus vele gevangenen bij elkander gehoopt. Spoedig bekwam men hulp van de militaire wacht, aan de Tolſteeg-poort geplaats, hetgeen echter niet verhinderde, dat aan de muren gebroken en met ſteenen van boven neder geworpen werd. Zelfs de glasramen werden uitgehaakt en naar omlaag geſmeten en met groote moeite alleen voorkwam men het doorbreken van de zoldering, echter niet zonder dat verſcheidene gevangenen gekwetst raakten. De aanwezende militaire magt te kort ſchietende om het oproer meester te worden, werd nog bij tijds verſterkt door een aanzienlijk detachement van de hoofdwacht, alsmede door andere militairen, benevens eenig manſchappen der kavallerie, met grooten ijver toeſnellende, hetgeen veel toebragt, om het gevaar van eenen meer en meer toenemende oploop, welke inmiddels buiten het gevangenhuis plaats greep, af te weren. Nadat men de militaire van ſcherpe

(1) Nijm. Cour. N°. 55.

patronen had voorzien, en deze op de binnenplaats, in het gezigt der gevangenen, het geweer had doen laden, kreeg men dezelve eindelijk zoo ver in bedwang, dat het breken geſtaakt werd, waarop, de orde ſpoedig herſteld zijnde, een geregtelijk onderzoek plaats greep.

Op den 8ſten Maart werd door den Koning het volgend beſluit uitgevaardigd.

Beſluit van den 8 Maart tot inſtandhouding der bepalingen op rivier- en waterregt. (Bijv. tot het Staatsbl. D. IX. St. 3. bl. 1651.)

Op het rapport van Onzen Minister van Binnenlandſche Zaken en Waterſtaat, van den 14den September 1823, N°. 1, nopens de weigering der eigenaren van de Heſſelſche buitenwaarden, gelegen aan de rivier de Maas, in Noord-Braband, om hunne kaden, welke zij, zonder voorafgaande vergunning, verhoogd en verzwaard hebben, wederom te doen opruimen en aſſlechten, en zulks op grond, dat de Wet van 24 Februarij 1806, houdende bepalingen omtrent een algemeen rivier- of waterregt over de rivieren en ſtroomen, reeds federt eenige jaren geene kracht meer zoude hebben; — ſtellende Onze Minister de vraag voor, of die Wet kan geacht worden, hare verbindende kracht te hebben behouden en alzoo nog in werking te zijn;

Gezien het rapport van de Staats-Kommisſie, benoemd bij ons ſecreet beſluit van den 1ſten Augustus 1818, lit. T. T., van den 5den December 1820, N°. 2;

Gezien het rapport van Onzen Minister van Juſtitie van den 17den Maart 1821;

Gelet op het nader rapport van de Staats-Kommisſie voornoemd van den 11den December, j. l. N°. 1;

Den Raad van State gehoord;

Hebben goedgevonden en verſtaan:

1°. Onder mededeeling van de bovengemelden rapporten van de Staats-Kommisſie en Onzen Minister van Juſtitie alsmede van het advies van den Raad van State, aan Onzen Minister van Binnenlandſche Zaken en Waterſtaat te kennen te geven, dat, vermits de Wet van den 24ſten Februarij 1806, houdende bepalingen omtrent een algemeen rivier- en waterregt over de rivieren en ſtroomen, noch bij het lijfſtraffelijk Wetboek voor het voormalig koningrijk Holland, noch ten gevolge der invoering van het Fransch lijfſtraffelijk Wetboek in den

jare 1811, noch door andere hier te lande, gedurende de vereeniging dier gewesten met Frankrijk, executoir verklaarde wetten, blijkt te zijn afgeſchaft, hij gehouden zal zijn aan de ſtrikte naleving der meergenoemde Wet de hand te houden, en dezelve aan alle ambtenaren, die zulks aangaat, aan te bevelen; zullende de Ingenieuren en beambten van den Waterſtaat, in de Noordelijke Provinciën, moeten worden aangeſchreven, om toe te zien en te waken, dat geene werken ondernomen of aangelegd worden, ſtrijdig met de bepalingen der gedachte wet, of dat in eenig ander opzigt tegen dezelve worde gehandeld, en om overal te zorgen, dat diegene, welke zoodanige ondernemingen mogten willen aanvangen, in tijds door de voornoemde beambten, ter voorkoming van nuttelooze kosten en moeijelijkheden, worden gewaarſchuwd.

2°. Onze Minister enz. (1).

Uit hoofde der noodzakelijkheid om in de benoeming en aanſtelling der leden van de onderſcheidene Dijk- en Polder-beheeren, zoo veel mogelijk, en met in acht neming der plaatſelijke reglementen en gebruiken, op eenen eenparigen en regelmatigen voet, te voorzien, en zulks naar aanleiding en overeenkomſtig den geest en de bedoeling der grondwet en het meerder of minder onmiddellijk toezigt, hetwelk, hetzij aan het algemeen beſtuur, hetzij aan de Staten der Provincie was toegekend, werd door Z. M., gezien de voorſtellen door de Staten der onderſcheidene Provinciën, ingevolge art. 222 der Grondwet gedaan, alsmede onderſcheidene rapporten van de jaren 1819, 1820 en 1822, bij beſluit van den 29ſten Maart dezes jaars, omtrent dit belangrijk punt, het volgende vastgeſteld: Beſluit van 29 Maart omtrent de dijk- en polderbeſturen. (Staatsbl. No. 7).

Art. 1. De dijkgraven, Preſidenten en verdere leden van alle hooge en andere Heemraadſchappen, Wateringen, Waterſchappen, Dijken, Polderbeſturen en andere dergelijke kollegiën, hoe ook genaamd, aan welke eenige beheering over rivier- of zeewaterkeerende dijken of werken is toevertrouwd, mitsgaders de Sekretarisſen, Dijkſchrijvers, Griffiers, Rentmeesters of Pen-

(1) De publicatie van 1806 wordt gevonden in het Bijv. tot het Staatsbl. D. IX, St. 3, bl. 1653—1658.

ningmeesters, welke bij deze kollegiën fungeren, voor zoo ver dezelve door den Souverein, de Stadhouders in der tijd, de voormalige Provinciale Hoven of eenige andere publieke autoriteit plagten benoemd te worden, zullen voortaan door Ons worden benoemd en aangeſteld;

Wij behouden Ons voor om eenen ſtaat van alle de kollegiën, welke in de termen van dit artikel vallen, nader vast te ſtellen.

2. Insgelijks zullen door Ons worden benoemd en aangeſteld de leden van zoodanige dijk- of polderbeſturen, welke geen rivier- of zeewaterkeerende dijken of werken hebben, maar wier beheer zich tot binnenpolders bepaalt, in zoo verre de leden van zoodanige beſturen voorheen, en wel bepaaldelijk vóór den jare 1795, werden benoemd en aangeſteld, hetzij door den Souverein, de Stadhouder in der tijd, de voormalige Provinciale Hoven of eenige andere publieke autoriteiten.

3. Deze benoemingen zullen geſchieden op de volgende wijze:

Ingeval van vakature zal door dijk- of polderbeſturen, wien zulks aangaat, worden opgemaakt eene nominatie van drie perſonen, welke in zich vereenigen al de vereischten, bij de reglementen der reſpektieve beſturen, waarbij zij moeten fungeren, voorgeſchreven of die de beſtaande gebruiken medebrengen.

Deze nominatie zal door hen worden ingediend bij de Gedeputeerden Staten hunner Provincie, die dezelve, met derzelver conſideratiën omtrent de voorgedragene perſonen zullen doen toekomen aan Onzen Minister van Binnenlandſche Zaken en Waterſtaat.

Voor zoo ver nogtans de reglementen, oktrooijen of beſtaande gebruiken aan de ingelanden, ſtemgeregtigden of de gecommitteerden van dezelve, of ook aan eenige ſteden of bezitters van ambachtsheerlijkheden, de bevoegdheidheid geven om een of meer perſonen tot het bekleeden van voornoemde posten te benoemen of voor te dragen, wordt het doen der voordragt aan dezelve gelaten, welke voordragt door hen aan de Gedeputeerde Staten der Provincie zal worden gedaan, die dezelve, met hunne conſideratiën, aan voorsz. Onzen Minister zullen toezenden.

5. Dezelfde wijze van benoeming zal worden in acht genomen, ten aanzien der leden van de kollegiën, van hoofd-ingelanden, ambtbeſturen of kommisſarisſen in de

geïntereſſeerden, in zoo ver dezelve volgens de beſtaande reglementen, door den Souverein, de Stadhouders in der tijd, de voormalige Provinciale Hoven, of eenige andere publieke autoriteiten plagten benoemd te worden.

6. De benoeming en aanſtelling van alle overige dijken polderbeſturen, mitsgaders van alle Sekretariſſen, Penningmeesters en andere ambtenaren van dezen aard, niet in art. 1 genoemd, zal blijven geſchieden, overeenkomſtig de bepalingen, welke darromtrent in de reſpektieve reglementen dier beſturen vervat zijn, of vervolgens mogten worden vastgeſteld.

7. Al hetgeen in de beſtaande reglementen, Dijkregten of oktrooijen te dezen aanzien ſtrijdig mogt worden bevonden met de bepalingen van het tegenwoordig Beſluit, wordt gehouden voor vernietigd en buiten effekt geſteld.

Omtrent het regt verſtand van het eerſte artikel van dit beſluit, ontſtonden bij ſommige beſturen bedenkingen, in zoo verre, dat door dezelve werd vermeend, dat de leden der Heemraadſchappen, Dijk- of Polderbeſturen, bedoeld bij het gemelde artikel, alleen door Z. M. den Koning zouden worden benoemd, voor zoo veel dezelve door den Souverein of eenige andere publieke autoriteit plagten benoemd te worden. Z. M. zulks in overweging genomen hebbende, alsmede dat de bedoeling der bepalingen van het voorſchreven beſluit medebragt, dat al de leden van bovengemelde beſturen door Z. M. benoemd werden, voor zoo veel aan dezelve eenig beheer over rivier- of zeewaterkeerende dijken (buiten- of ringdijken) was toebetrouwd, vond goed, bij een later beſluit van den 7den September, te verklaren: „ dat de in het voorſchreven eerſte artikel voorkomende bijvoeging, houdende: *voor zoo ver dezelve door den Souverein, de Stadhouders in der tijd, de voormalige Provinciale Hoven of eenige andere publieke autoriteit plagten benoemd te worden;* alleenlijk zag op de bij dit artikel genoemde Sekretariſſen, Dijkſchrijvers, Griffiers, Rentmeesters of Penningmeesters, en dat mitsdien het

Beſluit van 7 September houdend uitlegging van art. 1 van bovenſtaand Beſluit. (Staatsbl. No. 42).

meergemeld artikel zoude moeten worden verſtaan te zijn geſteld als volgt:

Art. 1. Zullen voortaan door Ons worden benoemd en aangeſteld:

a. De dijkgraven, preſidenten en verdere leden van alle hooge en andere heemraadſchappen, wateringen, waterſchappen, dijk- en polder-beſturen en andere dergelijke kollegiën, hoe ook genaamd, aan welke eenige beheering over rivier- of zeewaterkeerende dijken of werken is toevertrouwd.

b. De ſekretarisſen, dijkſchrijvers, griffiers, rentmeesters of penningmeesters, welke bij deze kollegiën fungeren, voor zoo ver deze ambtenaren door den Souverein, de Stadhouders in der tijd, de voormalige provinciale hoven of eenige andere publieke autoriteit, plagten benoemd te worden.

Staat der publieken werken. Terwijl een gedeelte der door het Gouvernement beſloten en ontworpen werken, waartoe door de Wet van den 30ſten Januarij 1817 een fonds van zes millioenen guldens was beſtemd, allengs ten uivoer gebragt werd, ook door middel van afzonderlijke belastingen op Provinciën, ſteden of partikulieren gelegd, verhinderde de ontoereikendheid dier midddelen alleen de geheele voltooijing der onderſcheidene communicatiën te land en te water, welke, of door het algemeen belang en de nationale nijverheid, of door het bijzonder belang der ſteden en Provinciën, of, eindelijk, uithoofde van den ſtelligen wensch van ſommige diſtrikten en gemeenten, gevorderd werden. Onder deze beraamde werken waren niet minder begrepen dan 38 wegen in de Zuidelijke Provinciën en twaalf andere in de Noordelijke. Voorts telde men elf vaarten, waarvan 5 kanalen, welke gegraven moesten worden, en daaronder een aan te leggen kanaal, tusſchen Mons en de Schelde, om de vaart over het Fransch grondgebied en de daaraan verbondene lasten te vermijden. Behalve deze wegen en kanalen, noemde men nog zes andere wegen en eenige vaarten; de wegen van Rotterdam naar Antwerpen, door de Willem-

ſtad

ſtad en Bergen-op-Zoom; van Roermonde naar Dusſeldorf; van Spa door Stavelot en Diekrezh naar Luxemburg en van Bartogne tot aan de Pruisſiſche grenzen. Ook de Sambre moest tot een kanaal worden ingerigt, een gedeelte der Ourthe bevaarbaar gemaakt en van Charleroy naar Brusſel een kanaal worden gegraven.

Te Antwerpen kwamen in dit jaar vele inrigtingen van algemeen nut aan de haven en kaden tot ſtand. De kosten, beſteed aan de uitſpringende hoeken der kade, de werf genaamd, werden alleen geſchat op 90,000 guldens. Ook geſchiedde in het jaar het leggen van eenen ijzeren brug tusſchen de beide ſluizen der haven, waarvan de vervaardiging aan de Heeren *Cockerill* van Luik was toebetrouwd geworden, en van welks plegtige inwijding, in de maand October, reeds elders gewag is gemaakt (1). Alom zag men de kommen en kaden verfraaid door huizen en magazijnen, welke alle, volgens eenparig voorgeſchreven plan, gebouwd werden. Verbeteringen te Antwerpen.

Eene ongemeene levendigheid werd insgelijks in het Zuidelijk gedeelte der Provincie Holland te weeg gebragt, door eenen nieuwen en gemakkelijker overtogt over het Hollandſche Diep, tusſchen de veeren van Willemsdorp, aan den mond van den Dordſchen Kil, en van den Moerdijk, in de ſtrekking van den nieuwen ſtraatweg van 's Gravenhage naar Brusſel. Deze overtogt geſchiedde op eene zeer geregelde wijze door middel van een in Engeland vervaardigde ſtoomboot, welke van daar, in de maand Mei, te Rotterdam aankwam, en voorts op onderſcheideze togten tot oefening, zoowel aan gemeld veer als op eene vaart langs den Briel en Goeree, alsmede in de Noord-zee tot voor het dorp Scheveningen, aanhoudend een groot aantal aanſchouwers van de voortreffelijkheid en doelmatigheid der inrigting had overtuigd (2). — Door dezelve werden Vaart tusſchen Willemsdorp en den Moerdijk.

(1) Boven bladz. 17.
(2) Men vindt deswege een belangrijk verſlag van

alle ongelegenheden vermeden, welke, in den overtogt, door middel van ponten en andere gewone vaartuigen, vooral op breede rivieren, gelegen zijn. Van het Willemsdorp, gelegen in een oord, alwaar te voren ſlechts eene enkele woning ſtond en alwaar men nu, als door tooverij, de eene na de andere zag verrijzen, vertrok om het half uur eene boot, welke den togt, over en weder, geregeld in 20 minuten aflegde. Overigens werd de veiligheid en het gemak der reizigers nog in het bijzonder bevorderd door een uitgebreid en doelmatig reglement, vastgeſteld bij Koninklijk beſluit van den 31ſten Mei. Tot uitbreiding en wijziging van laatstgemeld beſluit, werd door den Koning, op den 10den September, bepaald: 1°. „ dat de ſtoomboot des morgens, op den, bij het voorſchreven reglement, vastgeſtelden tijd, van de zijde van den Moerdijk zou beginnen te varen en daarmede van beide zijden, zooveel mogelijk, op den bij het reglement bepaalden tijd zou blijven voortgaan; dat, bijaldien de overtogt, gedurende eene der reizen vice verſa, meer dan een half uur mogt duren, de ſtoomboot aan de zijde, alwaar dezelve te laat aankwam, niet langer dan ten hoogſte vijf minuten zou mogen vertoeven, maar binnen dien tijd de terugvaart moeten beginnen, ten einde den in vorige overtogten verloren tijd in te halen en dat, wijders, wanneer eenige pasſagier zich op den bij het reglement vastgeſtelden tijd van overtogt aanmeldde en de ſtoomboot, door oponthoud of anderzins, niet binnen tien minuten na den bij het reglement bepaalden tijd van vertrek kon afvaren, hij het regt zou hebben, om zich met de gewone vaartuigen, tegen het gewone veerloon, te doen overbrengen; — 2°. dat de ſtoomboot des namiddags van de zijde van Willemsdorp, voor de laatſte maal, zoude varen, gedurende de maanden Januarij en December ten half vier ure; gedurende de maanden Februarij, Maart, Oc-

den Hoogleeraar *G. Moll* in de Alg. Konst- en Letterbode N°. 30—32, en 40—42.

tober en November te half vijf ure; gedurende de maanden April en September te half zeven ure, en, gedurende de maanden Mei, Junij, Julij en Augustus, te half acht ure (1).

Onder een aantal werken, deels op het gelukkigſt in dit jaar aanvankelijk tot ſtand gebragt, deels, met den beſten uitſlag, geheel voltooid, behooren nog de volgende.

Havenmuur te Nijmegen.

Na op den 25ſten April te Nijmegen een begin gemaakt te hebben met de grondlegging tot herſtel van de ſtadshaven-muur, welke op den 26ſten Januarij 1820 gedeeltelijk was ingezonken (2), en na in het eerſte vak het hei- en roosterwerk voleindigd te hebben, was de dag van 22ſten Junij vastgeſteld tot het plegtig leggen van den eerſten ſteen aan gemelden muur. Des middags ten een uur kwamen de Burgemeesteren, verzeld van den Ingenieur van den Waterſtaat *G. Beijerinck*, op het werk, alwaar een groot aantal vlaggen en wimpels allerwege wapperden, en Hun-Ed. door de aannemers ontvangen en naar de plaats, voor de plegtigheid beſtemd, geleid werden. Aldaar werd aan den Preſident-Burgemeester een ſteen, op welke deszelfs naam was uitgehouwen, aangeboden, welke vervolgens met de bij dergelijke gelegenheid gewone plegtigheden in de grond werd gemetzeld. Het overig gedeelte van den dag werd door de werklieden, op eene gulle wijze onthaald, in gepaste vreugde doorgebragt.

Havenſluis te Ostende.

Op den 19den Mei geſchiedde de eerſte werking der ſluis, welke kort te voren aan de haven van Ostende was aangelegd, in tegenwoordigheid van den Gouverneur van Oost-Vlaanderen, en ſchier der ganſche bevolking. De werken der ſluis, welke te gelijk met de oude ſpuit-ſluis en met de ſluizen van het bekken der ſtad werkte, voldeed uitnemend aan

(1) Bijv. tot het Staatsblad. D. IX, St. 1, bl. 396—397. Het reglement van den 31ſten Mei wordt mede aldaar gevonden in het 2de St. bl. 797—805.

(2) Jaarb. 1820, St. 2, bl. 238.

de verwachting. Ook was de zuivering van het voortreffelijkſt gevolg en men hoopte dat deze, gevoegd bij het herhaald werken der ſluizen, de invaart der haven zoodanig zoude uitdiepen, dat niet alleen de groote koopvaardijſchepen, maar zelfs de ſchepen der Koninklijke Marine derzelve zoude kunnen binnen varen. — De menigvuldige uitgeſtrekte vestingwerken, alsmede de overige van allerlei aard, welke het Gouvernement in deze ſtad en omſtreken, gedurende de laatſte drie jaren had doen volvoeren, deden zoowel de bewondering der vreemdelingen als de dankbaarheid der ingezetenen tot een' zeer hoogen top klimmen. — In den avond van den 4den Julij werden insgelijk de ſpui-ſluizen der haven voor het eerst in werking gebragt. Z. M. de Koning van Wurtenberg, omſtreeks dezen tijd, onder den naam van Graaf *von Teck*, zich in dit Rijk ophoudende (1), van een talrijk gevolg vergezeld, woonde deze kunstbewerking bij; terwijl de Heer *Cox*, Ingenieur van den Waterſtaat, hierbij de eer genoot, aan Z M. de werken dezer ſluizen te verklaren, welke, bij ieder getij, eenen val van achttien voeten water te weeg brengen. — Op den 6den werd dezelfde kunstbewerking, in tegenwoordigheid van de leden der Provinciale Staten herhaald, welke hierbij de voldoende overtuiging ontvingen, dat Ostende, zoodra de haven uitgediept en de haven-mond verwijderd zou wezen, een der veiligſte en ſchoonſte havens des rijks aan de Noordzee zoude opleveren.

Uitwatering te Steenbergen. Te Steenbergen geſchiedde op den 8ſten en 12den September, op eene zeer doelmatige wijze, het plegtig leggen van den eerſten ſteen der ſluizen, welke tot de bekwame uitwatering der landerijen en tot verbetering der ſcheepvaart, aan de rivier, de Rozendaalſche en Steenbergſche vliet genaamd, gebouwd werden. De Heer Mr. *K. P. Wijnmalen* verrigtte, als Dijkgraaf van het Heemraadſchap, de plegtigheid, welke werd bijgewoond door eene aan-

(1) Boven bladz. 11—12.

zienlijke menigte aanſchouwers, waaronder onderſcheidene hoofd-beambten des beſtuurs.

Aan de nieuwe ſluis of voorſte waterkeering, buiten de Waardpoort te Utrecht gebouwd wordende, ten gevolge een Koninklijk beſluit van den 16den April dezes jaars, werd insgelijks den 18den derzelfde maand, op eene plegtige wijze, de eerſte ſteen gelegd door den Burgemeester Jhr. *W. A. van Heeckeren*, aan het hoofd eener Kommisſie der Stedelijke Regering. **Nieuwe ſluis te Utrecht.**

Eene eenigzins meer omſtandige vermelding verdient eene dergelijke plegtigheid, welke op den 11den November te 's Hertogenbosch plaats greep, op welken dag door den Gouverneur der Provincie, namens Z. M. den Koning, de eerſte ſteen aan de werken van het kanaal van Maastricht naar 's Hertogenbosch werd gelegd, daargeſteld volgens beſluit des Konings van dit jaar, nog gedurende hetzelve aangevangen en van laatstgemelde ſtad tot Helmond gegraven. Reeds des morgens vroeg wapperden de vlaggen van de publieke gebouwen, en omſtreeks 8 ure werd, door het luiden der klokken en het beſpelen van het carillon, de plegtigheid van den dag aangekondigd. Ten 12 ure begaf zich de Gouverneur, vergezeld van den Heer Inſpekteur van den Waterſtaat *J. Goudriaan*, benevens den Preſident-Burgemeester, naar het raadhuis der ſtad, alwaar eene eerewacht der dienstdoende Schutterij geſchaard ſtond. Bij zijne aankomst door eene Kommisſie uit den raad ontvangen en binnengeleid zijnde, vond Z. Exc. aldaar vergaderd den geheelen raad, de Provinciale, zoo burgerlijke als militaire, autoriteiten, de hoofden der onderſcheidene Kollegiën, der Militaire Korpſen en van de Schutterij, waarmede de Gouverneur vervolgens in plegtigen optogt, voorafgegaan door een detachement der Koninklijke Marechausſée, zich naar het werk bij de ſluis N°. 1 begaf, alwaar insgelijks eene eerewacht, zoo uit de Schutterij als van de 2de afdeeling Nationale Militie, geſchaard ſtond; zijnde, behalve de met vlaggen prijkende ſluiswachters woning, eene ſierlijke **Kanaal te 's Hertogenbosch.**

tent ter behoorlijke ontvangst opgeſlagen. Z. H. Ed. Geſtr. zich tot de hem verzellende overheden en de verdere aanwezigen, waaronder een groot aantal der meest aanzienlijke dames van 's Hertogenbosch en andere ingezetenen van hoogeren en lageren rang, gewend hebbende, deed eene ter dezer gelegenheid zeer pasſende aanſpraak, en vervolgens, overeenkomſtig Zr. Ms. bevel, aan het kanaal de benaming van Zuid-Willemsvaart toegelegd hebbende, ontving dezelve uit handen van den Inſpekteur eenen ſteen, met zeer toepasſelijk opſchrift, waarvan lezing geſchiedde. Dezelve werd hierop met de gewone plegtigheid door den Gouverneur en Staatsraad Jhr. *K. de Brouckere* aan de bovenzijde ter regterhand van de ſluis gelegd, onder het herhaald geroep van *Leve de Koning! Leve Willem de Eerſte!* het losſen van het geſchut, en het uitvoeren der meest geliefde nationale liederen, door het Korps muzikanten der tweede Afdeeling. De Preſident-Burgemeester deed ten ſlotte eene aanſpraak aan den Gouverneur, houdende gelukwenſching met den arbeid, benevens heilbede voor den goeden uitſlag en voorſpoedige gevolgen van denzelven. Na het aanbieden van eenige ververſchingen aan den Gouverneur en verdere aanwezige perſonen, keerde de trein op dezelfde wijze, als bij hare komst, naar het raadhuis terug, alwaar alle de aanwezige autoriteiten door den Gouverneur voor de bijwoning dezer luisterrijke en belangrijke plegtigheid werden bedankt. Het feest van den dag werd met eenen prachtigen maaltijd, door Burgemeesteren en Raden der ſtad aan den Gouverneur gegeven, beſloten, waarop alle de hoofd-ambtenaren, de Generaals en Kommandanten der Korps, benevens de wacht gehad hebbende Officieren en Plaats-Majoor genoodigd waren, en gedurende welke onderſcheidene zeer gepaste heilteugen met geestdrift ingeſteld en beantwoord werden.

Onder de Koninklijke verordeningen, tot het Geneeskundig ſtaats-wezen betrekkelijk, treffen wij voor dit jaar aan het beſluit van den 30ſten Julij, waarbij, ten behoeve der Lands-Drukkerij, werd verklaard te zijn voorbehouden, het regt tot den druk en tot de uitſluitende uitgave van de door Z. M. vastgeſtelde en eerlang uit te geven *Pharmacopæa Belgica* (1). Beſluit van 30 Julij wegens eene Pharmacopœa.

Wegens de toelating van vreemdelingen tot het examen van den graad van Med. Doctor, werd door den Koning, op den 26ſten December, het volgend beſluit genomen. Beſluit van 26 December wegens toelating van vreemdelingen als Med. Doctors. (Bijv. tot het Staatsbl. D. IX. St. 3. bl. 1899—1900.)

Gezien de voordragt van Onzen Minister voor het Publieke onderwijs, de Nationale nijverheid en de Koloniën den 8ſten November l. l., omtrent de noodzakelijkheid tot het nemen van maatregelen, ter behoorlijke uitvoering van art. 8 en 9 der wet van den 12den Maart 1818 (*Staatsblad*, N°. 16) betrekkelijk de uitoefening der verſchillende takken van geneeskunde; — als wordende door de geneeskundige fakulteit aan 's Rijks Hooge Schoolen niet de noodige geſtrengheid aan den dag gelegd, bij het afnemen der examina van de zoodanigen, welke op een buitenlandſche akademie den graad van Medicinae Doctor verkregen hebben; — terwijl de daartoe noodige diplomata op ſommige buitenlandſche Scholen werden uitgereikt, zonder dat voldoende bewijzen van gedane ſtudiën of proeven van verkregen kundigheden gevorderd werden;

Gezien enz.

Den Raad van State gehoord;

Hebben goedgevonden en verſtaan te bepalen:

1°. Dat de fakulteiten van geneeskunde aan 's Rijks hooge Scholen niet bevoegd zullen zijn tot het afnemen van het examen, vermeld bij voorſchreven Wet van 12 Maart 1818, (Staatsblad, No. 16) tenzij dezelve, voor ieder bijzonder geval, daartoe door Onzen Minister voor het Publiek onderwijs, de nationale nijverheid en de Koloniën zullen zijn gemagtigd; zullende het aan Onzen Minister voornoemd, bij het verleenen dier autori-

(1) Vorig Jaarb. St. II. bl. 24—26.

ſatie, vrijſtaan, om het afnemen van het bedoeld examen aan zoodanige binnenlandſche Hooge School op te dragen, als hij zal oordeelen te behooren.

2. Dat meergedachte autoriſatie door Onzen dikwijls genoemden Minister niet zal worden verleend, dan na te hebben gezien de bewijzen van gedane ſtudiën, zoo der oude talen, als in de voorbereidende en in de fakulteits wetenſchappen, alles in den geest van hetgeen bij de beſtaande reglementen wordt gevorderd van de kweekelingen der inlandſche Hooge Scholen.

Benoeming van den Heer *Harbauer*.

Z. M. benoemde tot Inſpekteur-Generaal van den Geneeskundigen dienst over het geheele Rijk den Hoogleeraar *F. J. Harbauer*, tot dus verre Inſpekteur-Generaal van den Geneeskundigen dienst der Land- en zeemagt en Kommisſaris voor de zaken der Geneeskunde bij het Departement van Binnenlandſche Zaken en Waterſtaat.

Geneeskundige Kommisſiën.

Voorts werden bij de Provinciale Kommisſiën van Geneeskundig onderzoek en toevoorzigt, achtervolgens benoemd te Groningen de heer *J. Veenhorst*, Med. Doctor te Zuidbroek, in plaats van den Hoogleeraar *Numan* tot andere functiën geroepen; — in de Provincie Henegouwen de heer *V. François*, in plaats van den Heer *Bourlart*; — in Overijsſel, de Heer *J. R. Schuurman*, Med. Doctor te Steenwijk, in plaats van den Heer *J. de Koning* eervol ontſlagen; de heer *J.^s Anraad*, Heelmeester te Deventer in plaats van wijlen den Heer *J. Veltkamp*; de Heer *J. Ebbinga*, Med. Doctor te Meppel, in plaats van den Heer *B. W. van de Sande*; — de Heer *J. van Hoorbeke*, tot lid van de Provinciale Kommisſie van Geneeskundig onderzoek en toevoorzigt in Oost-Vlaanderen en de Heer *J. Rubenkoning*, tot lid der Kommisſie in Noord-Holland.

Pokken-epidemie.

Hoogst betreurenswaardig mogt het met regt genoemd worden, dat, met verijdeling van de heilzame bedoelingen der regering en, grootendeels, door veronachtzaming van het onwaardeerbaar en door God gezegend middel der koepok-inenting, men wederom een groot aantal ſlagtoffers bij eene, inzonderheid in

de Hoofdſtad Amſterdam, heerſchende epidemie van kinderpokken, uit het leven zag rukken. Het getal dezer ſlagtoffers aldaar, gedurende de zeven eerſte maanden des jaars, bedroeg 114 (1), hetgeen des te meer bedroevend was, daar in gewone jaren ſlechts drie of vier lijders aan deze ziekte overleden. — Burgemeesteren oordeelden het derhalve noodig, bij eene aanſchrijving aan de leeraren der onderſcheidene kerkgezindheden in de maand Julij, dezelve op dit kwaad bijzonder opmerkzaam te maken, ten einde derzelver invloed tot overwinning van het nog heerſchend vooroordeel tegen het voorbehoedmiddel der koepok-inenting, inzonderheid bij de geringere volksklasſe, overal waar zulks te pas kwam, aan te wenden. — Ook werden door den Gouverneur der Provincie Noord-Holland, tot handhaving en bevordering der beſtaande voorſchriften ter voorkoming en wering der noodlottige gevolgen dezer ijsſelijke ziekte, aanhoudend de meest gepaste maatregelen genomen.

Het verſlag door het genootſchap tot bevordering der koepok-inenting, te Amſterdam gevestigd, op den 8ſten November dezes jaar uitgebragt, ſchijnt ons te belangrijk toe, om alhier niet in deszelfs geheel geplaatst te worden. **Verſlag wegens de vaccine.**

Het Amſterdamſche genootſchap ter bevordering der koepokinënting voor minvermogenden, naar gewoonte, verſlag moetende doen van zijne verrigtingen, ſedert den 11ſten November des jaars 1821 tot den laatſten October van het loopende jaar, ziet zich, wat het getal der inënte-

(1) Dit getal werd, in de maand Augustus alleen, nog met 93 vermeerderd, zijnde het geheele bedrag der aan de kinderziekte in dit jaar te Amſterdam overleden 744. Ook te Parijs baarde het eene treurige opmerking, dat bij eene veeljarige ondervinding der ſchier onfeilbare kracht van het voorbehoedmiddel der vaccine, alleen in den loop der eerſte acht maanden van dit jaar, in een en hetzelfde gasthuis, een aantal van ruim 60 kinderen, aan de pokken lijdende, werd gebragt, waarvan een groot gedeelte derzelver gevolgen in eenen hevigen graad ondervond.

lingen betreft, op eene hoogte, welke het in geen der vorige jaren heeft mogen bereiken. Doch dit zelfde vermeerderd aantal brengt de noodzakelijkheid mede tot eenige aanmerkingen, die het verkiesIijker zoude geweest zijn, te mogen achterhouden.

Hoezeer toch eene meer dan 22 jarige ondervinding in ons vaderland de overtuiging heeft kunnen aanbrengen, dat dit voorbehoedmiddel tegen de kinderziekte, wanneer alle andere omſtandigheden bij deszelfs aanwending en beloop eenen geregelden gang houden, vrij zeker deze afgrijsſelijke kwaal voor het volgend leven afkeert, blijft de tegenſtribbelende geest van velen nog zoo zeer door vooroordeel beneveld, dat zij gaarne elk voorval, hoe onbeduidend, en hoe valsch voorgedragen, ten voorwendſel nemen, om eenen ſchijnbaar goeden grond van tegenſtand aan te voeren.

Bij anderen heerſcht zekere ſtaat van onverſchilligheid, waaruit zij niet, dan door onverhoeds en krachtig werkzame middelen zijn op te wekken. Zulk een middel, geeſel zoude welligt beter gezegd zijn, heeft nu, ter bedroeving van vele huisgezinnen, de inwoners dezer volkrijke ſtad ſedert ettelijke maanden bezocht. En ziet daar op eenmaal dien ſtaat van onverſchilligheid verdreven! Dezelfde ouders, die zorgeloos het heerlijkst geſchenk ter behoudenis van hunne dierbare panden hadden verwaarloosd, komen nu met vijf ja zes kinderen te gelijk aandringen op de vergaderzaal des genootſchaps, en van hetzelve met geweld de beveiliging afperſen tegen eene beſmetting, waarvan de vernielende ſtof ſomwijlen reeds diep in het geſtel hunner lievelingen is doorgedrongen.

Hoezeer dan het genootſchap zich, onder andere omſtandigheden, zoude mogen verheffen op een aantal van *drie duizend vier honderd zes en dertig inëntelingen*, welke het, met groote opoffering van tijd en dikwerf niet zonder vele onaangenaamheid, geheel kosteloos heeft trachten te beveiligen tegen de zoo dikwerf doodelijke, doch altijd ontſierende, kinderpokken, wordt het nu door diepe weemoedigheid getroffen over de laakbare nalatigheid van zoo velen, als hunne kinderen ten offer gelaten hebben van eene ziekte, waartegen zij vrij zeker zouden te beveiligen geweest zijn.

Het genootſchap bezigt hier deze laatſte woorden in denzelfden zin, waarin men, zoo bij de voormaals gebruikelijke inënting der kinderziekte, als bij het bekomen der kinderpokken, zonder voorafgaande inënting,

zich vrij zeker rekende tegen eene volgende beſmetting.

Dat derhalve in zulk eene verwoeſtende epidemie als nu heerscht, waarvan de oudſte geneesheeren zich geen gelijke herrinneren, hier of daar een voorwerp door kinderpokken wordt aangegrepen, dat voormaals gevaccineerd was en den loop der vaccine geregeld had doorgeſtaan, zal niemand verwonderen, die in die zelfde beſmetting ziet deelen zoodanige voorwerpen, als in hunne jeugd de gewone kinderziekte, zonder voorafgaande inenting, bekomen hadden. Maar hij zal te gelijk de Voorzienigheid vurig lijk danken, dat het haar behaagd heeft, het menschdom een middel te leeren kennen, waardoor eene aan pest grenzende ziekte van den aardbodem zoude te verbannen zijn, en waaraan men, zelfs bij de nalatigheid van velen, verſchuldigd is, dat in deze zeer bevolkte ſtad nu ſlechts zoo vele honderden daaraan omkomen, als men, zonder hetzelve, duizenden zou zien ten grave dalen.

Hoezeer het genootſchap, zoo veel van zijne vermogens afhangt, ten dienste van minvermogende ingezetenen wil werkzaam blijven, moet het echter om de beperktheid der plaats, die tot het doen van vaccinatiën vergund is, zich bepalen tot een zeker aantal voor iedere zitting. Er zullen dan van nu voortaan, bij elk derzelve, niet meer dan vijftig biljetten van toelating kunnen worden afgegeven. Ter welker bekoming men zich des dingsdags en vrijdags middags ten een ure kan vervoegen aan het lokaal des genootſchaps, op den Voorburgwal en hoek van de Prinſenhofſteeg.

Uit het verſlag wegens den ſtaat van het fonds van den landbouw, inzonderheid ten behoeve der vee-teelt daargeſteld, bleek deszelfs bedrag te zijn eene ſomme van *f* 248,529:91. — De kosten, voor de Vee-artſenij-School te Utrecht, op den ſtaat der uitgaven van dit fonds gebragt bedroegen *f* 17,337:57. *Staat van het vee-fonds.*

Bij Koninklijk beſluit van den 10den April, No. 12, werd goedgekeurd het navolgend reglement ter bevordering der paarden-fokkerij in Holland, van den 27ſten Julij 1820 dagteekenende: *Reglement op de paarden-fokkerij.*

Art. 1. Een ieder heeft de bevoegdheid, om hengſten te houden, mits zich onderwerpende aan alle de bepalingen van dit reglement.

2. Alle degenen, welke hengſten houden, van wat ouderdom ook en tot welke einden beſtemd, zullen ge houden zijn, binnen vier weken na de afkondiging dezes, of nadat zij dezelve bekomen of gekocht zullen hebben, en vervolgens jaarlijks voor den 1ſten Maart zoodanige hengſten, met een naauwkeurig ſignalement, ſchriftelijk op te geven aan het lid der Kommisſie van Landbouw in hun diſtrikt, op verbeurte van f 50 voor iederen niet aldus aangegevenen hengst.

3. Geene merriën zullen mogen gedekt worden anders dan door goedgekeurde ſpringhengſten, op verbeurte van f 25 door den hengſtenhouder en gelijke boete door den eigenaar der merrie.

4. Aan den eigenaar van een goedgekeurden ſpringhengst zal voor het dekken van iedere merrie betaald worden voor ſpringgeld f 5, hetzij dezelve één of meermalen gedekt worden, welk ſpringgeld niet zal behoeven betaald te worden dan nadat het blijkt, dat de merrie dragtig of met veulen is.

En zal de hengſtenhouder, welke zich meer of minder dan f 5 voor ſpringgeld laat betalen, vervallen in eene boete van f 25.

5. Eenmaal in ieder jaar zal door de Kommisſie van Landbouw in het noordelijk en zuidelijk gedeelte, elk voor zoo veel haar aangaat, veertien dagen te voren in de nieuwspapieren worden bekend gemaakt, op welke dagen (mits niet later dan op den 15den Maart) en plaatſen (die echter tot vermijding van kosten zoo weinig mogelijk in getal zullen zijn) zij, geasſisteerd met door haar benoemde keurmeesters, de keur zal doen.

Zullende de houders van hengſten verpligt zijn, om alsdan hunne ſpringhengſten, zoowel die, welke reeds gekeurd, als die, welke nog nooit gekeurd zijn, ter goed- of afkeuring aan te bieden.

Hiervan zijn uitgezonderd de hengſten, welke door de eigenaars aangegeven zijn, als alleen tot vermaak gehouden wordende. Mogt het echter blijken, dat een zoodanig ongekeurde hengst desniettemin tot dekken is gebruikt geworden, zal de eigenaar of houder vervallen in eene boete van f 100 voor elke merrie, die door zoodanigen hengst is gedekt geworden.

6. De gekeurde hengſten worden onder de manen gebrand, met de letter H, en daarvoor door den eigenaar betaald f 1:50 ten behoeve van diegenen, welke het branden verrigt hebben.

7. De Kommisſie tot de keuring vacerende, zal ge-

houden zijn, aan den eigenaar van eenen afgekeurden hengst te kennen te geven de redenen, om welke dezelve hengst is afgekeurd.

De eigenaar vermeenende met de afkeuring bezwaard te zijn, zal binnen de 14 dagen na de afkeuring, bij gedeputeerde Staten kunnen doleren, mits zich hierover dadelijk aan de Kommiſſie verklarende.

De Kommiſſie van Landbouw zal aan Gedeputeerde Staten uit haar aanteekenings-registers mede deelen de redenen, waarom zoodanige hengſten afgekeurd zijn, welker eigenaars zich verklaard hebben te zullen doleren.

Van den tijd der herkeuring, ten overſtaan van gedeputeerde Staten te doen, zal vooraf door dezelve aan de Kommiſſie van Landbouw worden kennis gegeven, ten einde een of meer leden van dezelve, alsmede de geſungeerd hebbende keurmeesters, daarbij kunnen adſisteren.

3. De uitſlag der herkeuring zal, door Heeren Gedeputeerde Staten, en wel door derzelver Gecommitteerden tot de herkeuring, aan de preſente leden der Kommiſſie van Landbouw terſtond gecommuniceerd worden, welke alsdan zoodanigen hengst, zoo die goedgekeurd is, dadelijk zullen doen branden; terwijl, zoo die afgekeurd blijft, de eigenaar denzelven binnen acht dagen zal moeten doen ſnijden.

De eigenaar zal alle kosten, op de herkeuring vallende, moeten voldoen, indien zijne doleantie ongegrond wordt bevonden. In cas van verſchil zullen de kosten door HH. Gedeputeerde Staten worden geregeld.

9. Ieder afgekeurde hengst zal moeten geſneden worden binnen 14 dagen na de gedane afkeuring, op eene boete van *f* 25, door den nalatigen te voldoen.

Aan den eigenaar wordt het vrijgelaten om zulks door iemand ter zijner keuze of wel door een deskundigen, van wege de Kommiſſie van Landbouw te benoemen (en waartoe bij voorkeur door het Gouvernement bezoldigde vee-artſen zullen gebezigd worden) te laten verrigten.

Ingeval de eigenaar verkiest, zulks door iemand zijnentwege te laten doen, geniet hij geene vergoeding voor de ſchade, die hij, door het ſterven van den hengst, ten gevolge der kunstbewerking, kan lijden, maar, ingeval hij deze kunstbewerking, door deskundigen, van wege de Kommiſſie van Landbouw, in voege voorsz. genoemd, heeft doen bewerkſtelligen, geniet hij eene ſchadeloosſtelling uit het fonds van den Landbouw,

ten welken einde hij, nadat de bedoelde hengst, voor deszelfs dood, door neutrale beëedigde deskundigen is getauxeerd, deswege op dezelfde wijze als ten aanzien van andere verzoeken om ſchavergoeding, wegens verliezen van vee, plaats heeft, eene declaratie met de vereischte bijlagen aan het ministerie voor het Publieke Onderwijs, de Nationale Nijverheid en de Koloniën zal behooren in te zenden, ten einde aldaar te worden beoordeeld, in hoe verre de plaats gehad hebbende omſtandigheden, waarvan onder de bijlagen behoorlijk zal moeten blijken, de voldoening dier declaratie billijkerwijze veroorloven.

10. De ſpringhengſten moeten zijn van eene ſchoone geſtalte, vlug en regt ter been, volkomen gaaf, zonder gebreken, en vurig van aard.

11. Diegenen, welke hengſten houden, om de merriën van anderen te doen dekken, zullen naauwkeurig zorg dragen, dat hunne hengſten niet dekken, dan met een ſtilſtand van twee uren tusſchen beide, en dat dezelve, gedurende den ſpringtijd, niet in de weide loopen, of tot den arbeid gebruikt, maar op de ſtallen goed gevoederd worden; terwijl zoodanige hengſtenhouders, telkens, wanneer zij hiertegen handelen, eene boete van f 25 zullen verbeuren.

12. Jaarlijks zullen aan de eigenaars der drie beste ſpringhengſten, in elk gedeelte van Holland, ter beoordeeling der Kommisſie van den Landbouw, door dezelve drie premiën uit het fonds van den Landbouw worden verſtrekt en uitgedeeld, als eene van f 75 voor den best gekeurden, f 50 voor den daarop volgende, en f 25 voor den derden; terwijl de namen en woonplaatſen dezer eigenaren in de nieuwspapieren zullen worden bekend gemaakt. Voor denzelfden hengst zal echter ſlechts eenmaal eene premie worden uitgereikt, met dien verſtande, dat, wanneer de tweede in rang in een volgend jaar de eerſte mogt zijn geworden, aan denzelven eene toelage van f 25 zal worden gegeven, en zoo vervolgens ook aan den derden f 50 of f 25, indien dezelve de eerſte of tweede in rang mogt zijn geworden.

13. De hengſtenhouders zullen naauwkeurig aanteekening houden van den dag der dekking, de namen en woonplaatſen der eigenaren, zoowel als van den ouderdom en de kleur of het haar der merriën, welke door de hengſten zijn gedekt geworden; zij zullen, dadelijk na het eindigen van den ſpringtijd, aan het lid der Kommisſie van Landbouw van het diſtrikt, waartoe zij be-

behooren, eene ingevulde tabel daarvan ter hand ſtellen, volgens model, bij de leden der Kommiſſie verkrijgbaar.

14. De leden der reſpektieve Kommiſſiën van Landbouw voegen jaarlijks, bij hunne najaars opgave van den ſtaat der produkten en vee, eene naauwkeurige tabel, waarop alle deze reſultaten met hunne aanmerkingen zijn vermeld; terwijl de Kommiſſiën van Landbouw, ieder in den haren, daarvan eenen algemeene ſtaat formeren, om aan den Minister voor het Publieke Onderwijs, de Nationale Nijverheid en de Koloniën, en aan de Gedeputeerde Staten te worden ingezonden.

15. Alle de boeten, bij dit reglement vastgeſteld, zullen komen, een derde voor degenen, die de bekeuring doet, een derde voor den officier, die dezelve vervolgt, en een derde voor de armen der woonplaats van den overtreder.

16. Alle vorige op de bevordering der paardenfokkerij gearresteerde en tot dus verre in werking geweest zijnde reglementen worden hiermede voor vervallen gehouden.

Tot leden der Kommiſſie van Landbouw werden door den Koning aangeſteld: in Gelderland Jhr. *van IJzendoorn à Blois tot Kannenburg*, in plaats van den Heer *A. H. van Markel Bouwer*, op deszelfs verzoek eervol ontſlagen; in Henegouwen de Heer *B. Couſin*, te Ghoij, in plaats van den Heer *Warenier*, op deszelfs verzoek ontſlagen; in Luxemburg in plaats van den Heer *Rouger*, eervol ontſlagen, de Heer *Poncelet* te Jamoigne; — in Noord-Holland, in plaats van wijlen de Heeren *Boreel van Hoogelanden* en *de Carpentier*, Jhr. *W. Rendorp van Marquette*, te Amſterdam en de Heer *A. Holland*, te Wormerveer; — in de Provincie Drenthe, Mr. *J. Trima*, te Faze, in plaats van den Heer *J. L. Tonckens*; — in Zeeland, in plaats van wijlen de Heeren *Krijn Poppe* en *C. Haak*, de Heeren *J. A. Becius*, te Middelburg, en *C. L. T. van Waesberghe Luning*, te Hulst; — in Henegouwen, welke Kommiſſie voortaan uit 9, in plaats

Kommiſſiën van Landbouw.

van 8 leden zou beſtaan, de Heer *A. Leroy*, eigenaar te Leignies, en de Heer *P. Everard*, de zoon, te Attre, in plaats van den Heer *F. J. Everard*, op verzoek ontſlagen; in Antwerpen de Heer *G. de Rooſe*, grondeigenaar te 's Gravenwezel; — in Drenthe de Heer *J. Ebbinga*, te Meppel; — in Vriesland de Heer *Beucker Andreae.*

Bekendmaking wegens beteugeling van zandverſtuiving. Ingevolge een Koninklijk beſluit van den 10den Januarij had namens Gedeputeerde Staten van Gelderland de navolgende bekendmaking plaats:

In overweging genomen hebbende, de groote nadeelen, welke de zandverſtuivingen op de Veluwe aan de bouwlanden reeds veroorzaakt hebben of bedreigen, mitsgaders gelet, dat het belang der ingezetenen vordert, de gezegde zandverſtuivingen te beteugelen;

Gezien de Wet van 6 Maart 1818 (Staatsblad No. 12);

Gelet, dat Z. M., op voordragt van Gedeputeerde Staten eene bepaalde ſomme, ter beteugeling en ſluiting der zanden heeft toegeſtaan, ten einde deze maatregel niet op de goede ingezetenen zoude drukken, en het Hoogstdeszelfs uitdrukkelijke wil is, dat, door een nuttig emplooi dier gelden, de landen en ſchaapsdriften op de heidevelden voor zandverſtuivingen worden beveiligd;

Gelet, dat, zonder doelmatige verordeningen, waarbij het bederven van de bepotingen en plantſoenen, door ſchapen en ander vee, kan geweerd worden, de heilzame bedoelingen van de Komiſſie niet kunnen worden bereikt;

Gelet eindelijk, dat het belang der landlieden vordert, dat ſlechts die gedeelten der velden, welke beplant en bezaaid zijn, tegen benadeeling door het vee worden beveiligd en de goede ingezetenen overigens niet belet worden, om ruimſchoots hun vee en ſchapen te hoeden, mitsgaders de noodige plaatſen tot het uitdrijven der ſchapen en ander vee naar de heidevelden openblijven;

Hebben beſloten:

1°. Dat alle de beplantingen en bezaaijingen, alsmede de uitwegen voor de driften, door zigtbare palen zullen worden afgeteekend, en dat het aan niemand hoegenaamd vrij zal ſtaan, om binnen gemelde beplantigen en bezaaijingen, ſchapen of ander vee te hoeden op de ſtraffe van tien tot twintig gulden, of, bij onvermogen, eene gevangenis van tien tot twintig dagen.

2°.

2°. Dat, daar het bij de algemeene Wetten is vastgeſteld, dat geen vee, zonder hoeder mag los loopen of weiden, op de daarbij bepaalde ſtraffen de ingezetenen worden herinnerd aan de verpligting om te zorgen, dat hun vee niet zonder hoeders op de velden kome.

3°. Dat het verder aan niemand veroorloofd zal zijn, om binnen de palen eenig zand te halen, gaten te maken, plaggen te ſlaan, of aan het plantſoen eenige ſchade toe te brengen, op eene boete van tien tot twintig guldens, of eene gevangenis van zes dagen.

4°. Dat elk zich ſtiptelijk zal wachten, om het rijſhout tot ſtuiting der zanden, weg te nemen of af te breken, gelijk mede de zandhaver of helm uit te ſtooten, uit te trekken of te vernielen, op eene boete van tien tot twintig guldens of eene gevangenis van zes dagen.

5°. Dat niet alleen de veldwachters, maar ook de ſpeciale opzieners, hierop naauwkeurig zullen letten en van de calange behoorlijk proces-verbaal zullen opmaken, zullende gezegde ambtenaren van het prevenu der boete de helft genieten; terwijl de andere helft in de kas van het ambt, waartoe de gecalangeerde behoort, zal worden geſtort.

De Koninklijke Maatſchappij van Landbouw en Kruidkunde te Gent had de eer aan Z. K. H. Prins *Frederik* een' gouden medaille te mogen doen overhandigen, uithoofde van de, door den Prins aangewende, zorgen tot vruchtbaarmaking der heidegronden door het derwaarts overbrengen van behoeftige huisgezinnen. De medaille, namens de Maatſchappij, op den 22ſten Julij, door haren Voorzitter den Heer *van Hulthem* aan Z. K. H. aangeboden, was de gewone eeremedaille der Maatſchappij, voor dezelve door den Heer *van Braemt*, op het voortreffelijkst, vervaardigd. Dezelve vertoonde aan de eene zijde een driegekoppeld borstafbeeldſel van *Ceres*, *Flora* en *Pomona*, met het randſchrift: *Societas Regia Agriculturae et Botanices Gandenſis*; aan de keerzijde zag men eene krans, zamengeſteld uit koren-aren, bloemen en vruchten, het drievoudig doel der Maatſchappij te kennen gevende, en het volgende opſchrift bevattende: *Frederico Belg. Principi*, *Socio*, *ob terras hactenus incultas et*

Medaille van Prins Frederik.

arenoſas in arva redactas, de Patria bene merito.

Bebouwing van duingrond.

Overigens kan het volgende, door Schout en Gemeente-raad van Monſter, in de nabijheid van 's Gravenhage, in de maand Julij algemeen bekend gemaakt, als ſprekend blijk verſtrekken van hetgeen volſtandige ijver, met geduld en doorzigt gepaard, nog ſteeds in het vak van landbouwkunde hier te lande vermag. De Heer *A. A. de Vries Robbé* van 's Gravenhage had, namelijk, hoezeer zulks aan de tegenſpraak der bouwlieden onderhevig was geweest, een gelijk gemaakt en omgewerkt ſtuk van $3\frac{1}{2}$ morgen duingrond, in het vorige jaar, na een ſchraal gewas van aardappelen, met raapzaad doen bezaaijen, met dat gewenscht gevolg, dat hij daarvan, op den 17den der gemelde maand, een aantal van weinig minder dan 60 zakken zaad, van de beste hoedanigheid, konde doen dorſchen. Hierdoor had men reeds dadelijk min of meer vergoeding mogen vinden voor de vele uitgaven, welke de verwerking, gelijkmaking en omwalling van den grond had gevorderd.

Staat van den Landbouw.

Wegens den ſtaat des Landbouws, gedurende dit jaar, in ſommige Provinciën des Vaderlands, kwam ons het volgend overzigt, getrokken uit het Rapport der Kommisſie van de N. Huishoudelijke Maatſchappij, in hare vergadering van den 12den Junij, ter plaatſing geſchikt voor (1).

De ingekomene berigten bij de Maatſchappij bepalen zich ditmaal bij een aantal Korreſpondenten en diſtrikten of plaatſen in de Provinciën Gelderland, Vriesland, Overijsſel, Groningen, Drenthe, Noord-Braband, West-Vlaanderen, Noord- en Zuid-Holland, alsmede van zestien Departementen, en van twee leden der Maatſchappij. Het volgende is de hoofdſom van alle deze berigten, die zich dus niet algemeener uitſtrekken, dan tot die gedeelten des Lands, waaruit dezelve zijn ingekomen.

(1) Te vinden in *de Star* 1824, No. IV en V. — Overigens werd van wege het Ministerie voor Nationale nijverheid enz. in dit jaar, zoo als mede van vroegere jaren, een officieel verſlag in beide talen verkrijgbaar geſteld.

Koolzaad en Zomerzaad. Deze teelt neemt, bij de lage graanprijzen, in ſommige oorden van Groningen, Overijsſel en Drenthe, meer en meer toe. Over het geheel ſlaagde er dit gewas uitmuntend. Het zigten en dorſchen, in Junij reeds begonnen, leverde veel droog en hard zaad op, met een' grooten, olijrijken korrel. De regen in Julij gaf echter hier en daar wrak zaad; in Utrecht deed die regen, bij later oogst, goed, en bragt de oogst ⅛ meer op dan gewoonlijk. Ook gelukte het moutzaad daar wel. Min gunſtig was de koolzaad-oogst omſtreeks Leeuwarden, en het minst gunſtig op de Zeeuwſche eilanden, waarvan berigt inkwam, en in Noord-Hollandsch Drechterland. — Het zomerzaad ſlaagde mede minder, en werd weinig gezaaid, behalve in Vriesland, waar het doorgaans, door rupſen en droogte, misgewas opleverde. Gunſtiger wederom waren de berigten van de zandgronden. Volgens den Heer *Scheltema* zou het koolzaad in het gemeen te vroeg gemaaid en gedorscht worden. In het Groninger Oldambt was er minder zomerzaad dan gewoonlijk gewasſen, maar de doorgaande verbouwing in de Provincie grooter. In Drechterland was hetzelve mede door de rups vernield, en in West-Vlaanderen leverde het ſlechts ¼ van het gewone ſchot. — In de Meijerij was het door de droogte bijna algemeen mislukt. — Gunſtig waren over het algemeen de berigten van het nieuw gezaaide koolzaad.

Garst. In Groningen een ſchraal gewas, doch dit graan van goed gewigt en ſoort, behalve bij Westerwolde. — Omſtreeks Deventer middelmatig, doch van beste kwaliteit; de zomergarst leed in den oogsttijd door aanhoudende regen. — Op het Kamper eiland, vrij wel geſlaagd. — In Vriesland matig, doch ligter van gewigt dan in 1821, en kort van ſtroo. — In Utrecht de Wintergarst van goede hoedanigheid en hoeveelheid; zwaar van gewigt; de zomergarst mislukt, alleen op zwaardere gronden matig. Even zoo in Noord- en Zuid-Holland. — In eenige diſtrikten van Zeeland de wintergarst redelijk, doch weinig ſtroo; de zomergarst mislukt; zoo ook omſtreeks Klundert en Breda. — In West-Vlaanderen een halveoogst, doch korrel en ſtroo zeer goed; de zomergarst öij uitſtek gering in opbrengst.

Rogge. De Gelderſche en Overijsſelſche berigten zijn zeer gunſtig; minder die van Groningen, alwaar hier en daar, gelijk ook in Drenthe, de rogge lijdt van de zoogenaamde roode roest. — Dit graan ſlaagde bijzonder in

Noord- en Zuid-Holland goed. In Utrecht was de winterrogge vrij wel, de zomerrogge miſlukt door ſterke droogte. In den Hoekſchen Waard, Mijn Heeren Land en de Zeeuwſche eilanden was de opbrengst minder dan matig. In West-Vlaanderen viel een half gewas. Omſtreeks Breda was de geteelde rogge in hoedanigheid goed, doch in hoeveelheid minder dan in gewone jaren. Omſtreeks den Bosch was de rogge uitnemend geſlaagd, de oogst overvloedig, en het graan van uitſtekende hoedanigheid.

Tarwe. Alleen uit Groningen, wegens dit graan, met weinige uitzondering, nadeelige berigten, zoo omtrent hoedanigheid als hoeveelheid. — In Vriesland was wel het ſtroo gering, maar de korrel gevuld, zwaar en blank. — Algemeen was deze oogst het gunſtigſt omſtreeks Deventer, de Klundert, den Hoekſchen Waard, in Noord-Holland, Zeeland en Utrecht. Het gewone ongemak, de brand, was veel minder dan gewoonlijk.

Haver. Vrij algemeen ſlecht uitgevallen; nog al beter in den Hoekſchen Waard, Strijen en Vriesland, maar in Utrecht miſlukt, in Groningen voorbeeldeloos ſlecht. Het gemis van ſtroo voor wintervoeder dreigde den landman aldaar met gebrek. De Heer *Heres* te Ouderſchans had, wegens den zachten winter, op een geheel ſtuk haverland, enkel uit den opſlag van 1821, een tamelijk havergewas zien opgroeijen, dat al vroeg rijp en, ſchoon laat geoogst, vrij zwaar was.

Boonen. (paarden, duiven- en witte-). Met uitzondering van Westerwolde, over het geheel in Groningen de kultuur-kosten niet waardig, vroeg rijp en onvolwasſen, met weinig ſtroo en veel ſchade van ratten en muizen. — In Vriesland, Overijsſel en Utrecht een misgewas; ook in Noord-Holland, een gedeelte van Zuid-Holland, de omſtreken van Ostende en de Klundert, en het diſtrikt Breda, een ſlechte oogst. — In West-Vlaanderen, hoewel beter geladen dan men verwachtte, zeer kort van ſtroo, en weinig opleverende voor den handel. Op Schouwen, Duiveland en Tholen, waren de boonen over het geheel vrij goed geweest; op Walcheren was de uitkomst wisſelvallig; de witte boonen waren er zeer goed, en leverde veel op. — In Utrecht waren de boonen wel gelukt, en omſtreeks Zutphen tamelijk.

Erwten. Wel geſlaagd in Walcheren en West-Vlaanderen; van overal elders waren de berigten ongunſtig.

Boekweit. Vrij gunſtiger ſlaagde dit graan op vele plaatſen; in Groningen leverde de veen-boekweit, hoe-

wel die in den beginne bedenkelijk ſtond, een gewas op' hetwelk dat van zeer vele vorige jaren overtrof, in gewigt, deugd en hoeveelheid. In Drenthe had de landen veen-boekweit door de vorst geleden, doch leverde nog een goed gewas op. Omſtreeks Deventer was de oogst van zware gronden tamelijk wel; onder Zutphen was de boekweit middelbaar van ſtroo en zaad. — Voortreffelijk ſlaagde dit graan in Utrecht, ook zeer goed in het diſtrikt van Breda; in de Meijerij was de oogst, ondanks tegenſpoeden, over het geheel nog middelmatig. — De Ostendenſche berigten waren, door de droogte, ongunſtig.

In Vriesland, meldt de Heer *Scheltema*, was het gewas van granen en veldvruchten in 1822 over het geheel zoo ſchraal, dat de boeren hunne ſchuren naauwelijks half vol hadden, daar zij anders vele graangewasſen nog buiten 's huis van ſchoven of ſchelven opzamelen, tot er ruimte voor komt in de ſchuren. Het haperde niet aan de kwaliteit, maar aan de kwantiteit, en aan de marktprijzen.

Aardappelen. Op dezen oogst van 1822 viel over het geheel niet te roemen; waar zij goed uitvielen, waren zij klein van ſtuk, en vergolden, door lagen prijs, op vele plaatſen de landhuur niet, laat ſtaan moeite en arbeid. Nog meer vroege dan latere mislukten door droogte. In de meeste oorden waren zij goed van omtrek en hoedanigheid, b. v. in West-Vlaanderen, de Zeeuwſche eilanden, bij Delft en Leyden. Op vele plaatſen echter, gelijk omſtreeks Zuid-Horn in Groningerland, ſtonden zij mager, vooral op zware kleigronden, bragten een' geringen oogst, en waren ſlecht van ſmaak. — Wat de Vrieſche betreft, in die oorden, waar het land door langdurig en hoog winterwater en ſterke droogte ſtijf geworden was, mislukte deze kultuur geheel. Zij hebben, vooral in de zwaarſte kleilanden, zeer weinig gegeven, door harde droogte en latere regenvlagen, die ſlechts het loof te welig deden ſchieten (waartegen de Heer *Beucker Andreae* de afmaaijing of inkorting van het loof voorſlaat). — De oogst leverde dus ſlechts de helft of ¼ op van hetgeen men verwacht had. — De Gelderſche aardappelen op de zandgronden voldeden vrij wel. Die op de kleigronden waren klein en min ſmakelijk. Op Zuid-Beveland was het gewas tamelijk en van goede hoedanigheid, op Walcheren klein van ſtuk en weinig in getal. — Op Schouwen, Duiveland en Tholen was de teelt wel geſlaagd. — Smakelijk waren de duin-

duin-aardappelen omſtreeks Haarlem, Leyden en in het Westland, en in ſommige gedeelten was de hoeveelheid der vroege ook voldoende.

Vlas. Behalve een' goeden uitſlag omſtreeks Delft, Leyden, het Overmaasſche en Leuwarden, waren al de berigten allerongunſtigst, en de vlasteelt mislukt: een korte en grove halm, weinig en ſlecht zaad, het gevolg der droogte, elders ook van luizen en aardvlooijen.

Hennep. Wel uitgevallen omſtreeks Gouda en Utrecht; de hoeveelheid was matig, de hoedanigheid zeer goed. Onder Utrecht viel de ſteng niet zwaar. Ook onder Duiksperlo wordt dit artikel thans geteeld.

Tabak. Geen onvoordeelig gewas. De teelt is, wegens lage prijzen en ſlecht debiet, zoo in Utrecht als Gelderland, in verval. — De bladen zijn goed droog geworden; de latere planting bleef, door gemis van vocht, dunner van blad, en leverde dus minder uit. Omſtreeks Ostende was de teelt redelijk goed.

Meekrap Hieraan was de warmte en droogte zeer bevorderlijk. De berigten van de Zeeuwſche eilanden zijn zeer gunſtig; de oogst was uitmemend, zoo in beſchot als in kwaliteit, en wel ⅓ meer, dan in gewone jaren. Een nieuw bewijs, dat droogе en warme zomers voor de Meekrap te velde bijzonder geſchikt zijn. De jonge planten waren ſlecht gevat en liepen gevaar, bij langer aanhouden der felle vorst. — De proeven van den Heer *Martini*, in de Meijerij, zijn uitnemend geſlaagd; hebbende het tweejarig produkt van op 2½ lopenſe of ruim ⅓ bunder gewoon bouwland, in 1820 geplant, aan in het najaar 1821 gedolvene en daarna in eene eigene gebouwde ſtoof gedroogde wortelen ruim 1800 ponden oud gewigt bedragen, welke in het voorjaar 1822 tegen 19 gulden de 50 Nederlandſche ponden aldaar zijn verkocht geworden; hebbende de beste Zeeuwſche te Rotterdam niet hooger kunnen gelden. Het gewas van 1821 en 1822 was mede zeer wel gelukt, en het nieuwe van 1822 beloofde eenen goeden oogst.

Cichorei. Redelijk geſlaagd, doch wat dun. In de gewone ſtreken veel minder verbouwd, wegens zware kosten, ſlechte prijzen en verhinderden uitvoer. In Vriesland ſtaan verſcheidene fabrijken ſtil; te Groningen en Overijsſel ſchijnen die beter te gaan. Het Departement Leeuwarden berigt, dat het dunner zaaijen meer en meer voordeelig bevonden wordt; zoodat, bij het uitzaaijen van ſlechts de helft van het zaad, uitmuntende wortels gegroeid zijn. Volgens den Heer *J. E. Winter*,

Digitized by Google

is de voordeeligſte zaaijing op reijen, er tusſchen geploegd, en na den oogst het land tot rogge of tarwe aangelegd.

Hoppe. Een middelmatige pluk in de Meijerij en in Drenthe, waar de prijs 60 tot 70 cents het mud was.

Moeslanden. Leden veel door droogte en warmte; vooral waren de prijzen der moesgronden laag. De peul- en ſchilvruchten rijpten te vroeg. Snij- en ſlaboonen ſlaagden in Groningen en Vriesland bij uitſtek. Aſperſie mislukte hier en elders geheel. De fijne keukengroenten ſlaagden wel; op lage en vochtige gronden gaven de moeslanden overal een goed gewas. In de ſtreek in Noord-Holland neemt de moezerij jaarlijks toe.

Kool (in ſoorten). Uiteenloopende berigten, meest tegengevallen door droogte. Onder Haarlem en elders waren alle ſoorten goed, en de late Bloemkool viel boven andere ſoorten wel uit; zoo ook in Utrecht. Onder Enſchedé alle ſoorten goed, behalve de bloemkool. Onder Breukelen deed de rups veel nadeel.

Fijne Zaden. De vroege tamelijk, de latere minder, en in geringe hoeveelheid. Het Mostaardzaad ſchijnt veel door de droogte geleden te hebben. Te Hoogkarſpel is, volgens den Heer *Dozy*, de teelt van het olijenzaad zeer verminderd, federt men er zich in Frankrijk op heeft toegelegd, waar het zaad, wegens zachtere luchtſtreek, ſpoediger tot rijpheid komt.

Vruchtboomen. Met enkele uitzonderingen was het een goed vruchtenjaar. De druiven werden ſchier overal in de openlucht rijp. In Vriesland plukte men, den 1 Augustus, den rijpen vroegen van der Laan, en den 28ſten September den gewonen Biskaijer, die daar zelden rijp wordt. De vroeg-rijpe vruchten rotteden ſpoedig, vooral de appelen en peren. Sommige Landbouwkundigen vinden, in den winter 1822—1823, een nieuw bewijs voor de ſtelling, dat er na vroegrijpe vruchten een ſtrenge winter volgt. — Omſtreeks Breda droegen de vruchtboomen, en in Groningen de Pruimboomen, minder; men meende, ten gevolge der voorjaarsnachten.

Woudboomen (opgaande). De weinige en oppervlakkige berigten ſchijnen echter aan te duiden, dat de woudboomen doorgaans in een' goeden ſtaat verkeerden. Te Zundert was de eik bij geen menſchen-geheugen zoo ſterk gegroeid, als in dit jaar. De Heer *van de Wall* beklaagde zich over het ſterk vellen der eiken, zonder

nieuwe aanplanting, bij het verminderd weivaren der landbouwers. — In de oude Pekel-A wordt de teelt van het rijs-berken- en wilgenhout, door rooverij, zeer benadeeld.

Hakboſſchen. Een goed gewas, maar veel jong plantſoen, door droogte in Noord-Holland, Utrecht, Zeeland, West-Vlaanderen, enz. geſtorven. De prijs was laag, hier en daar, in Zuid-Holland en Overijsſel, maar in Noord-Brabænd vrij goed. Volgens den Heer *van den Bosch van Verwolde* wordt, bij Zutphen, de methode, om de gaten niet vooraf te maken, maar de ſtekken dadelijk achter den ſchop te poten, bij ondervinding gekozen. Zwaar ſtek is het beste, men bevrijde den top door opſnoeijing der bijſtaande ſtammen, en het afhakken der ſtaven. Het inleggen mislukt dikwijls.

Run. De boomſchors is wel ingezameld en gold een' goeden prijs, die overal rijzende was. Op vele plaatſen wordt het eikenboomſchillen verwaarloosd, onder andere in Groningen dat van het hak en werkhout.

Boomkweekerijen. Hadden in het algemeen een gunſtig jaar. Die van Joure en Bergum worden met goed gevolg aangehouden. Men bevindt aldaar, dat jonge appel- en perebomen, in zandgronden aangekweekt, op de kleigronden voordeeliger groeijen, dan die in de klei geteeld zijn. Er groeiden weinige eikels; beukennoten in Noord-Brabaud geheel niet; ook geene mastproppen of pijnappels, hetgeen dit zaad deed ſtijgen. Er was ruimte van Els-, Esſchen- en Berkenzaad. — Ook het etablisſement der Maatſchappij van Weldadigheid te Ommerſchans had thans zijne Boomkweekerij.

Rijshout. Vele wilgenboomen, in 1821 gehakt, ſtierven te Mijn Heeren Land, en in den Hoekſchen Waard; ook was de teenteelt, onder Kampen, niet zeer gunſtig.

Veenlanden, Riet en *Biezen.* In Vriesland is de gewone hoeveelheid turf gegraven en goed gedroogd; doch de prijzen waren laag; even zoo in Groningen en in Overijsſel. — Geene Zuid-Hollandſche berigten ſchier; alleen die wegens overvloed van riet en biezen aan de Overijsſelſche rivier- en zeeoevers, waarvan meer en meer matten in ſoorten, te Genemuiden en elders, gevlochten worden.

Graslanden, Hooi. In den beginne wel geſlaagd in Vriesland, behalve daar en in Overijsſel op de lagere, ingepolderde, te lang nat geblevene landen. Zoo ook overal elders. Dan de volgende droogte deed alom het

gras kwijnen en ſterven, en hier en daar moest zelfs het vee op ſtal. — Door den regen, in Augustus en later, herſtelde zich het gras, doch de mulzen deden in ſommige oorden veel nadeel, vooral in Groningen, Zuid-Holland enz. Anders ſtonden de graslanden in het najaar alom voordeelig, en het bleef 3 tot 4 weken later in de weide. Het etgroen was uitmuntend. — Overal werd het hooi vroeg en droog gewonnen, doch de oogst was, vooral op de hooge en drooge landen, gering, bijzonder in Noord Braband. — In Rijnland, Vriesland en een gedeelte van Noord-Braband was het hooi niet zeer voedzaam; elders, ook bij voorb. in Utrecht, was dit voeder deugdzaam: een gevolg, waarſchijnlijk, van de bijzondere geſteldheid der landerijen. — De prijs van het hooi was, in het voorjaar, doorgaans hoog.

De Heer *Beucker Andreae*, te Leeuwarden, berigt, dat een kundig landbouwer veel voordeel had getrokken, door zijn graslanden, zoodra het hooi er af was, met ſtroo te doen beſtrooijen, tegen de zomerhitte en het uitdroogen, groeijende het gras welig, door het ſtroo henen; ook op zijn beweid klaverland was dit van het beste gevolg. Hij had, den geheelen zomer door, overvloedig gras. — Een ander landbouwer voedde zijne 14 werkpaarden ſoms geheel met walgras of riet, dat anders gewoonlijk onbruikbaar verdort. Dit voeder, goedkoop gezameld, en zeer fijn gehakt, levert het vee een zeer krachtig en aangenaam voedſel op, waarvan hij ſedert vier jaren het nut ondervond. Enkele naburen begonnen zijn voorbeeld te volgen.

Klaver. Heeft alom zeer veel door de droogte geleden; doorgaans echter was de klaver goed gewonnen, beloofde genoegzaam en goed klaverzaad. Op de lage gronden, vooral op de klei, was men over dit gewas tevreden.

Peen of *Wortelen; Knollen* of *Rapen.* Meerendeels niet gunſtig geſlaagd; behalve omſtreeks Leeuwarden.

Spurrie, andere *Voederkruiden.* In Utrecht een zeldzaam ſchoon ſpurriegewas; ook in Drenthe wel geſlaagd, en omſtreeks Leeuwarden niet kwaad. — Onder Westerwolde was de Boerenkool, daar tot winterſtalvoeder gebezigd, tamelijk wel uitgevallen.

Paarden. Van alomme de meest voldoende berigten; nergens ziekte of ongemak; doch overal lage prijzen, dus hier en daar minder aanfokking. In Vriesland waren de paarden zoo goedkoop, dat men er vele ſlagtte, om de

vellen te gelde te maken. Voor ƒ 100 kocht men vier goede werkpaarden, en veulens ƒ 4 het ſtuk.

Runderen. Waren voorſpoedig; doch onvoordeelig wegens de lage prijzen. In West-Vlaanderen klaagde men over de ſchifting van het zuivel, lijmige, taaije melk, en dus mindere hoeveelheid en ſlechtere boter. — Overal klagten over den lagen prijs van het ſchapenvleesch.

Kalveren, *Mest*, *Slagt* of *Aanhouwers*. Hetzelfde berigt, als omtrent de runderen. De prijzen van jong vee en ſlagtvleesch waren al zeer laag. Uitmuntende zuiglammen werden in de Pekel-A verkocht voor 6 ſtuivers het vierendeel, wegende 2 Nederlandſche ponden. Volgens opgave van den Heer *Scheltema* te Franeker, zijn de kalfsvellen en koehuiden tot een' hoogen prijs voor Engelſche rekening gekocht; een pond koehuid gold evenveel, als een pond ſmeer.

Boter. De Botermakerij was zeer afwisſelende, echter ſchijnt men in Rijnland en Delfland, over de hoedanigheid van dit zuivel tevreden.

Kaas. Almede lage marktprijzen; de markten waren overvloedig voorzien. Alleen de produkten van twaalf dorpen, nabij Medenblik, bedroeg, volgens ſpecifieke opgave van den Heer *P. Pont*, 847,060 N. ponden.

Schapen. Hadden een gunſtig jaar, bleven gezond, lammerden goed, en gaven veel wol. Alleen de prijzen waren beneden alle verwachting; velen outdeden zich van dit zoo nuttig vee. Onder Breda had men vele duizelige ſchapen. — Bij de pokziekte, die omſtreeks Zutphen heerschte, is op nieuws het nut der inenting en der afzondering gebleken.

Wol. Te Breda en 's Hertogenbosch was goede wol, maar bijna onverkoopbaar; in Zeeland, hier en daar in Noord-Holland, en in Drenthe, was de prijs vrij goed. Elders weder, te Deventer en Leeuwarden, lager dan te voren. — Het Groningſche berigt is wederom gunſtiger.

Varkens. Gezond, maar laag in prijs. Omſtreeks Limmen en in Vriesland, heerscthe weder eene gevaarlijke ziekte. — De afneming der jeneverbranderijen ſchijnt ook ongunſtig op de varkenteelt te werken.

Bijenteelt, *Was* en *Honing*. Niet zeer gunſtig. Over het geheel luiden de berigten hieromtrent uit Breda, 's Hertogenbosch, Utrecht, enz. ſlecht. — Onder Deventer vielen de Bijen echter ongemeen vet en zwaar uit. De Vrieſche berigten zijn onderſcheiden, en over het geheel

genomen, mag men deze productie middelmatig noemen.

Kultuur van woeſte Hei- en Duingronden. In Noord-Braband en Gelderland kwijnende. Onder Enſchedé gaat zij langzaam voort, bij gebrek aan meſt. Maar levendig is de ontginning in de Heemskerker duinen en tusſchen de Beverwijk en Wijk op Zee. Haarlem klaagt over de de duinkultuur; onder Noordwijkerhout en Voorhout gaat die trager voort, om den lagen prijs van het hakhout. Volgens den Heer *Beucker Andreae* begint men, in Vriesland, meer en meer heigronden af te branden, ter belooning van een' enkelen goeden oogſt, waarna men die onvruchtbaar laat liggen, eene behandeling die te laken is. De Heer *A. A. van Boelens* en andere geven betere voorbeelden van welberekende, aanhoudende landsontginning; op hunne verbeterde heidegronden ziet men zeer goed winter-koolzaad en rogge ſtaan. Het roppen houdt algemeen ſtand en levert de beste uitkomſten. De marktvelden te Vlagtwedde voldoen aanhoudend zeer goed aan de verwachting.

Nieuwe Produkten. In West-vlaanderen en onder Leeuwarden wordt de kultuur der Rutabaga (Zweedſche raap) ſteeds met vrucht voortgezet. — Ongunſtig zijn de berigten van den Heer *van der Borch tot Verwolde*, wegens het fiorijngras. — Zeer neemt in Vriesland toe de kultuur der groote Roomſche of Boerenboonen, tot voeder voor koeijen en paarden, waarbij het vee zeer wel vaart.

Ongedierte en *andere Rampen.* Overal waren vele muizen en ratten, voor welke de gevolgde ſtrenge winter echter doodelijk was. Hier en daar klaagde men over aardvlooijen, luizen en rupſen; en, vooral in Drenthe, over eene ziekte der rogge, rood of vocht genaamd. — Het vee was, over het geheel, gezond; doch in ſommige ſtreken van Vriesland heeft de hoogst gevaarlijke ziekte, het venijn, eenige paarden en vele runderen weggerukt. Zeer lezenswaardig zijn te dien aanzien de berigten van den Heer *Beucker Andreae*; doch die wij hier, uithoofde der uitvoerigheid, niet kunnen overnemen. Het zakelijke komt hierop neder. Bij onderzoek heeft Z. Ed. verſcheidene planten, als vergiftigend verdacht, bij voorb. het voortkruipend zenegroen en de gewone ganzerik onſchadelijk bevonden. Meer verdacht waren twee exemplaren van zeenſein en moeras-droogbloem, die echter ook onſchadelijk waren, en alleen als teeken van een' moerasſigen veenachtigen grond opmer-

king verdienden. — Een en ander beveſtigt de meening, dat de oorzaak dezer veeziekte te zoeken is, in ſchadelijke uitdampingen van een' moerasſigen, veenachtigen grond, en wel bijzonder van lage veen-ondergronden, of zoogenaamde klijnaarde, welke uitwaſemingen, bij aanhoudend droog weder, voor het vee allerverderfelijkst zijn, een verſchijnſel, dat ook in het Oldenburgſche en wel in Botjaardingerland, zich opdoet. Aan deze uitwaſemingen zal het zoogenoemde venijn zijn toe te ſchrijven.

Bijzonderheden wegens enkele produkten. Een roode eijerpruim op de plaats van den Heer *J. van Riemsdijk* in Drenthe, heeft voor de tweede maal rijpe vruchten gedragen; en in de gemeente Wemeldingen, nabij Goes, is een tweede rijp gewas uit dezelfde Prinſesſeboontjes, in het begin van November geteeld geworden. — In Vriesland zijn er aan vele vruchtboomen, vooral aan de appelboomen, kranſen van bloeiſels aan zware takken, zelfs digt aan den ſtam, waargenomen.

Merkwaardig is het volgend berigt van den Heer *van de Wall*, wegens de mesting en den handel van zoogenaamde Bredaſche Kapoenen. „ Men vindt, zoo als door hen gemeld wordt, in de hooge gedeelten van dit diſtrikt, bouwlieden, die meer dan zestig koppelen dier vogelen 's jaars mesten. Deze tak van welvaart is, door goedkoopheid der kapoenen, zeer verminderd. De beste ſoort vindt men alleen in de gemeenten van Loenhoudt, Westwezel, Zundert, Rijsbergen, Moer, Meerle, Alphen, Baarle en Chaam, Ginneken en een gedeelte van 's Prinſenhage, vanwaar er komen, 12 en meer ponden wegende, ja enkele tot 16 ponden toe. De bijzondere ſlaging dezer mesting aldaar ſchijnt aan luchtſtreek en water vooral te moeten worden toegeſchreven. (Echter ook aan de manier van mesten, met andere oorden des Vaderlands vergeleken). Men berekent, dat er jaarlijks, te Breda, ter markt verkocht worden meer dan elf duizend koppels kapoenen, en meer dan 20,000 poelarden en Hoenderen, behalve degene, die naar Antwerpen werden vervoerd. — Een eenvoudige landman aldaar bediende zich als middel tegen de vosſen, die groote plaag der hoenderfokkende boeren, van een ſchel of handratel, zijnen kraaihaan om den hals gehangen, en had ſedert geen' last meer van dat roofgedierte.

Bol- en *Bloemgewasſen.* Waren te Haarlem en Leyden goed gegroeid, en bij ſommige meer ziek, dan in 1821,

bij andere welnig of niet. In April 1822 was van ruim 40 roeden Rijnlandsch in veiling van gewone ſoorten van Hyacinthen gemaakt, ruim zeven duizend gulden.

Volgens de proeven van den Heer *F. Ermerins*, te Middelburg, met zeker werktuig van den Heer *H. N. Kemp*, te Tricht in Gelderland, tot losmaking van den grond genomen, blijkt het, dat hetzelve in het voorjaar als de Zeeuwſche kleigronden taai en vast zijn, uitnemend goed is, en men met dit werktuig en twee paarden ruim zoo veel gronds oprijt, als men in denzelfden tijd met vier ploegen, ieder met twee paarden beſpannen, zóu kunnen doen.

Bij eene Koninklijk beſluit van dit jaar, gedagteekend van den 31ſten December, werden goedgekeurd twee reglementen, overeenkomſt'g de bepalingen der Wet van den 12den Maart 1818 door de Gedeputeerde Staten van Noord- en Zuid-Holland, betrekkelijk de inwendige politie, zoo van de groote visſcherij als van de verſche en panharingvisſcherij; echter met dien verſtande: „dat de Gedeputeerde Staten gehouden zouden zijn, om, in de eerstvolgende algemeene vergadering der Provinciale Staten van Holland, de voorſchrevene reglementen ter tafel te brengen, ten einde die Vergadering, indien zij tegen dezelve, eenige bedenkingen mogt hebben, die aan Z. M. zoude kunnen mededeelen, ten einde Hoogstdezelve daardoor in ſtaat geſteld wierd deswege naar bevind van zaken te beſchikken." — De belangrijkheid dezer bepalingen wegens eene, ten allen tijde, zoo hoog gewaardeerde tak der Nationale nijverheid, ſchijnt ons toe de volledige plaatſing van het eerst genoemd der beide reglementen, noodzakelijk te vorderen.

Beſluit van 31 December tot goedkeuring van een reglement op de haringvisſcherij. (Staatsc. 1823 N°. 74.)

REGLEMENT *op de uitoefening der groote viſ-ſcherij voor de provincie* Holland, *bevattende de inwendige politie of de bijzondere bepalingen voor dezelve viſſcherij.*

AANGAANDE HET BESTUUR.

Art. 1. Ter voldoening van art. 10 der wet van den 12den Maart 1818, (*Staatsblad* N°. 15) zal, na bekomen koninklijke goedkeuring van het tegenwoordige reglement, door de Gedeputeerde Staten, worden aangeſteld, een kollegie onder den titel van *Kollegie van de groote viſſcherij van de Provincie Holland*, bijzondere directie hebbende over alles, wat de haring-viſſcherij en derzelver negotie aangaat, op zoodanige inſtructie als hiernevens is gevoegd (ſub A.)

2. Hetzelve kollegie zal beſtaan uit twaalf leden, te benoemen uit de notabelſte en vermogendſte boekhouders of geïnteresſeerden in de haringvaart en negotie, woonachtig op de plaatſen, van waar ter haring gevaren of negotie in dezelve gedreven wordt; en zullen die wegens de haringvaart benoemd worden door de Gedeputeerde Staten, uit een dubbeltal, daartoe te formeren door de reſpektieve geïnteresſeerden in elke plaats, bij meerderheid van ſtemmen der boekhouders van de plaats, waarvoor bij vakature benoeming moet worden gedaan, als: *vier* van *Vlaardingen*, *twee* van *Maasſluis*, *twee* van *Enkhuizen* en *een* van de *Rijp*. Voorts *wegens de negotie: twee* uit *Amſterdam* en *een* uit *Rotterdam*, *Noord* en *Zuid-Holland*, reſpektievelijk uit een dubbeltal, door de burgemeesteren der reſpektieve plaatſen daartoe in te zenden, zullen benoemd worden.

De *eerste* benoeming geſchiedt onmiddellijk door de Gedeputeerde Staten.

3. De voorſchreven viſcherij zal alleen mogen uitgeoefend worden met *kielſchepen*, die *razeilen* voeren; en die buiten en behalve de haringvleet, twintig lasten haringtonnen van veertien per last, onder de luiken kunnen bergen, en bemand zijn met ten minſte dertien koppen;

4. De haringvaart in het vervolg in andere plaatſen ondernomen of uitgebreid wordende, zullen de geïnteresſeerden van zoodanige plaatſen, van waar niet minder dan 15 ſchepen ter haringvaart worden uitgeruſt, het regt hebben om eenen gekommitteerden

in het *kollegie van de groote viſſcherij* te hebben; zullende, wanneer het getal der ſchepen aldaar of op eene andere plaats tot 40 mogt aangroeijen, de geïnteresſeerden het regt hebben, om een' tweeden gekommitteerden te hebben, in het kollegie van de groote visſcherij.

De eerſte benoeming van zoodanig lid geſchiedt onmiddellijk door de Gedeputeerde Staten, op den voet als hiervoren, ten aanzien van de eerſte zamenſtelling van het kollegie, gezegd is, en bij volgende vakature, op denzelfden voet als omtrent alle de verdere leden bepaald is.

5. De eeden, die volgens de wet moeten afgelegd worden, zullen geſchieden in handen van het kollegie van de groote visſcherij, of van deszelfs gekommitteerden, welke verpligt zullen zijn, van die gedane eeden behoorlijk register te houden, om des noods kopijen of extrakten-authentiek daarvan af te geven.

AANGAANDE DE ZOUT-HARING VISSCHERIJ.

Art. 6. Tot de uitoefening der *Groote- of zout-haring Viſſcherij* wordt volſtrekt vereiſcht conſent van het kollegie van de Groote Visſcherij; welk conſent aan niemand, zonder voldoende en op de wet gegronde redenen, zal mogen geweigerd worden; zullende, in gevalle van bezwaar over gedane weigering, door de Gedeputeerde Staten uitſpraak gedaan worden.

7. Het kollegie voornoemd zal deswege jaarlijks afgeven akten van conſent, om deze visſcherij te bedrijven, met het jaartal en het zegel van de Groote Visſcherij daarop gedrukt, en door den preſident en ſekretaris onderteekend, en zulks zonder eenige gelden, daarvoor te ontvangen; en wanneer men zich mogt veroorlooven, om, zonder eene zoodanige akte van conſent verkregen te hebben, tot deze visſcherij een ſchip in zee te zenden, zal de uitruster, overeenkomſtig art. 12 der wet van den 12den Maart 1818 (*Staatsblad* N°. 15), geſtraft worden met eene boete van *drie honderd tot drie duizend gulden*; en de Stuurman met eene gevangenis van veertien dagen tot twee maanden.

8. De voorſchreven akten zullen niet mogen afgegeven worden dan aan ſtuurlieden, welke, bij de aanvaarding dier kwaliteit, in handen van de leden der kommisſie van de Groote Visſcherij zullen hebben afgelegd den eed hier nevens gevoegd (ſub C.)

9. Deze akten zullen evenmin mogen afgegeven worden, alvorens aan het kollegie der groote viſcherij, of aan deszelfs gekommitteerden op eene voldoende wijze zal zijn gebleken, dat het ſchip waarlijk aan ingezetenen van dit Rijk is toebehoorende. Ook zullen geene ſchepen uit deze provincie in zee mogen gaan, ter zoutharing viſcherij beſtemd, dan met eene volle vleet, van ten minſte 40 netten; wordende door eene volle vleet verſtaan: voor de eerſte haringreis veertig netten van vier vierendeels diep, en voor de volgende haringreis drie en een halve vierendeels diep, zoo als die in art. 90 van dit reglement omſchreven zijn; en wanneer het mogt blijken, dat een ſchip met minder dan 40 netten, invoege voorſchreven, in zee geloopen was, en zulks mogt ontdekt worden, hetzij op de uit- of thuis reize, zal de ſtuurman van zoodanig ſchip verbeuren eene boete van *vijftig gulden*, en eene gevangenisſtraf ondergaan van drie dagen, zoo als ook de eigenaar van het ſchip zal geſtraft worden met *vijf en zeventig gulden* boete en zeven dagen gevangenis, onverminderd de boete en ſtraf van den ſtuurman,

10. Zoodra dit reglement in werking wordt gebragt, zal aan elk der als dan fungerende ſtuurlieden, en voorts wanneer in het vervolg iemand tot ſtuurman wordt aangeſteld, aan hem gratis worden ter hand geſteld een gedrukt exemplaar der *wet van 12 Maart* 1818, *Staatsblad* N°. 15, op de uitoefening der *groote viſcherij*; mitsgaders een exemplaar van dit *reglement*, alsmede een afzonderlijk exemplaar van de ſpeciale *inſtructie voor de ſtuurlieden*, hierbij gevoegd (ſub B), ten einde zich met den inhoud van een en ander dezer ſtukken bekend te maken; en voorts, acht dagen daarna, of zoo veel eerder, indien zij vroeger in zee mogten loopen, daarop af te leggen, eens voor altoos, den eed hiervoren (art. 8) vermeld.

11. De haring, die in de Noordzee gevangen, gekaakt, gezouten en in tonnen gelegd wordt, en alzoo tot de verzending geſchikt, is van diverſe kwaliteiten, en wordt in vier ſoorten onderſcheiden, te weten: in volle haring, in maatjes haring, in ijlen haring en in kuit of homzieken haring.

Volle haring wordt genaamd die ſoort, die vol hom of kuit en dus in zijnen volmaakten ſtaat is; deze ſoort is het, die het meest in den handel gebezigd wordt en het langst zonder bederf bewaard kan worden.

In den *maatjes haring*, wordt noch kuit noch hom, maar alleen goede en bekwame reuzel gevonden; dezelve is zeer vet en ſmakelijk doch niet duurzaam.

De *ijlen haring* is de zoodanige, die kuit of hom geſchoten heeft, en ijdel, ledig of hol is, en ook tot verzending geſchikt.

Door *kuit-* of *homziekcn haring* wordt verſtaan dezulke, waarvan de kuit of hom zoo los zit, dat die op het punt is van te ſchieten; deze kan niet zoo lang als de andere ſoorten zonder bederf bewaard worden.

Terwijl onder de bovengenoemde ſoorten van haring, en wel onder elke ſoort, wrakke haring kan gevonden worden; zijnde zulke haring, waarvan de pekel geheel of gedeeltelijk is afgeloopen, en die daardoor min of meer, aan bederf onderhevig is geworden; dezelve wordt onderſcheiden in enkel- en dubbel wrakken.

12. De ſtuurlieden zullen verpligt zijn, om, telken reize, bij derzelver aankomst, aan den, van wege het kollegie van de groote visſcherij daartoe gekommitteerden perſoon, naauwkeurig en op den eed door hen, bij den aanvang hunner functiën afgelegd, aangifte te doen van den door hen gevangen en aangebragt wordenden haring; en zal zoodanig gekommitteerde, niet alleen naar de juistheid der aangegevene hoeveelheid, maar tevens naar de kwaliteit en ſoorten van den aangebragten haring, onderzoek doen.

13. Al wie in zee haring zal willen overgeven, zal zulks niet anders mogen doen, dan aan zoodanige jagers, die bij het kollegie van de groote visſcherij, volgens behoorlijke akte van conſent zijn toegelaten, op de boeten en ſtraffen, in art. 144 hiernavolgende aangehaald, te verbeuren bij den ſtuurman; zullende de koopman van de jagers deszelfs akte van conſent moeten vertoonen aan den ſtuurman en twee der ſcheepsgezellen, welke haring zullen willen overgeven.

14. De ſtuurlieden zullen niet vermogen eenige haring in de jagers over te geven, om die te beſtellen of preſenten daarvan te doen, onder welke benaming zulks zoude mogen zijn, direkt of indirekt, dan alleen een kwart of anders twee achtſte ton voor deszelfs boekhouder.

15 Aan alle ſtuurlieden wordt verboden, na den 15den Julij, haring, aan eenige haring-jagers of anderen, over te geven op eene boete van *vijftig gulden*.

AANGAANDE HET KAKEN, ZONDEREN, WARREN, ZOUTEN EN LEGGEN VAN DEN HARING.

Art. 16. De ſtuurlieden en derzelver ſcheepsgezellen zullen verpligt zijn den haring behoorlijk te kaken en te zonderen, alsmede te warren, en voorts in te zouten, met niet minder dan vier tonnen zout op het last.

17. De leggers van den haring zullen gehouden zijn elk hun merk binnen in de ton te ſtellen, eene hand breed beneden het kroos, alsmede buiten op de ton, tusſchen den halshoep en den vierden band, ten einde daardoor te ontdekken, wie der leggers zich aan pligtverzuim zal hebben ſchuldig gemaakt.

18. De ſtuurlieden en derzelver ſcheepsgezellen zullen ten ſterkſte verpligt zijn, de onderſcheidene ſoorten van haring bij hen gevangen naar behooren te zonderen, elke ſoort afzonderlijk en op zich zelve in tonnen, (welke in voege voorſchreven gemerkt zijn), te leggen, als: *vollen* bij *vollen*, *maatjes* bij *maatjes*, *ijlen* bij *ijlen* en den kuit- of homzieken afzonderlijk moeten houden, zonder derzelver ſoorten onder elkander te vermengen, op de boeten in art. 144 hiernavolgende aangehaald, te verbeuren bij den ſtuurman en de ſcheepsgezellen, ieder in het bijzonder; voor zoo ver dezelve zich aan overtreding hebben ſchuldig gemaakt.

19. De ſtuurlieden en hunne ſcheepsgezellen zullen van bovengemelde boete en ſtraffen zijn bevrijd, wanneer, bij een buitengewone vangst, of een ander onvermijdelijk toeval, de tijd niet toelaat, om den haring in zee behoorlijk te kunnen zonderen, waarvan bij hunne te huiskomst zal moeten blijken.

20. In de gevallen, in het vorige artikel omſchreven, zullen echter de ſtuurlieden verpligt zijn, om, aan land komende, al den haring, welken zij, invoege voorſchreven, niet naar behooren hebben kunnen zonderen, voor ongezonderden haring te moeten opgeven en aanbrengen, en daarenboven, moeten merken met O op den boven bodem der tonnen.

21. Ten einde den vollen haring van de maatjes- en ijlen haring duidelijk te onderſcheiden, zullen de ſtuurlieden verpligt zijn, de maatjes-haring met twee *gordingen*, tusſchen de halshoepen aan elk einde, en den ijlen haring met eene *gording* op den buik der ton te doen merken.

22. Aan alle ſtuurlieden wordt verboden, den homharing afzonderlijk van anderen haring te leggen, alsmede den grooten of beteren haring, van kleine of mindere

ſoort, van de vangst uit te ſchieten of af te zonderen; maar zij zullen verpligt zijn, den gevangen haring voetſtoots, ieder in zijne ſoort, in te zouten, op eene boete van *vijftig gulden;* te verbeuren bij den genen, die bevonden zal worden, zich daaraan ſchuldig te hebben gemaakt.

23. Alle ſtuurlieden zullen gehouden zijn, hunne uiterſte zorg aan te wenden, dat de haring wel, gelijk en vast, in zijne lagen worde gelegd, kruisgewijze van den eenen bodem tot den anderen, zonder de haring met handen, ongeſchikt in de tonnen te werpen; te dien einde zullen zij verpligt zijn, om, zoo veel doenlijk, bij het leggen van den haring in de tonnen tegenwoordig te zijn, en zich, zoo min mogelijk, met het kaken of dergelijk werk op te houden; en zoo bevonden wordt contrarie gehandeld te zijn, zal de ſtuurman vervallen in de boeten, waarvan hierna in art. 144 geſproken wordt, en nog daarenboven aan den koopman zijne ſchade moeten vergoeden; welverſtaande, dat de ſtuurman de ſchade van den koopman weder zal mogen verhalen op de leggers, welke den haring, in weerwil van zijne waarſchuwing, onbehoorlijk zullen gelegd hebben.

24. Niemand zal vermogen haring, welke beſchadigd of gebeten is, in te zouten, alsmede niet denzulken, die uit de vleet gevallen en in het ruim blijven liggen is, noch ook dien, welke van eenen vorigen nacht ongekaakt gebleven is, maar verpligt zijn alzulken haring, waarvan in dit artikel geſproken wordt, in zee te werpen.

25. Niemand zal vermogen den haring te bloomlagen of vervalſchen, en dus geen' vollen haring te vermengen met maatjes- en ijlen haring, door vollen haring te leggen in de bovenſte lagen der ton van mindere ſoorten; of op eenigerlei wijze misdrijf daaromtrent te begaan, op de boete, waarvan hierna in art. 144 geſproken wordt, bij den ſtuurman te verbeuren.

26. Aan de ſtuurlieden en ſcheepsgezellen wordt ten ſterkſte verboden, den haring meer dan eens, met gekrompen haring te pakken of op te hoogen, en gelast zorg te dragen, dat de bloedpekel, zoo weinig daarvan worde afgegoten als eenigzins mogelijk zal zijn, op eene boete van *vijf en twintig guldens.*

27. De haring, na 20 Julij gevangen en met keet- of fijn zout gezouten, zal moeten zijn zuivere volle haring; en zal de vangst van elken nacht afzonderlijk gehoudan en op de tonnen gemerkt moeten worden, de

datum wanneer dezelve gevangen is, op de boete waarvan hierna in art. 144 geſproken wordt; ook zal de ſtuurman (des gevorderd wordende), van elke partij moeten verklaren, in welken nacht die gevangen is, op eene boete van *vijf en twintig gulden.*

28. Alle ſtuurlieden zullen verpligt zijn, al hun haring, met keet- of fijn zout gezouten, dadelijk, en eer die in het ruim zal mogen geſtreken worden, uit te merken, elk ſoort met een bijzonder merk, te weten:

Den vrouwtjes-haring, dat is haring, gevangen daags na St. Magrietendag, of 21 Julij tot 25 dito, met eene V

Den jacobi-haring, dat is die gevangen is na St. Jacobidag, of 26 Julij tot 24 Augustus. met eene I.

Den Bartholomee-haring, dat is die gevangen is na Bartholomee-dag, of 25 Augustus tot 14 September, met eene B.

En den kruisharing. dat is die gevangen is na 14 Septem, met een †.

29. Alle ſtuurlieden zullen een onderſcheiden merk moeten hebben, om den haring, alvorens die gelost wordt, hetzij aan den wal of in eenige ſchepen of ſchuiten, daarmede te merken; zij zullen het voorſchreven merk moeten ſtellen op het midden der tonnen tusſchen de buikhoepen, op de boete, hierna in art. 144 vermeld; welk merk zij verpligt zullen zijn te doen registreren ten kantore van het Kollegie van de Groote Visſcherij, of van deszelfs leden, ter plaatſe waar zij zich hiertoe aandlenen, op de boete van *tien gulden;* en, ingevalle zij mogten binnenkomen op plaatſen, van waar zij niet uitgevaren zijn, zullen de ſtuurlieden verpligt zijn hun merk te doen registreren ten kantore der leden van het kollegie, aldaar reſiderende. of, bij ontſtentenis van dien, ter ſekretarie van de plaats, alwaar zij zullen aankomen, mede op eene boete van *tien gulden.*

30. Aan alle ſtuurlieden der haring-ſchepen wordt verboden eenigen haring te ſteuren of ongekaakt aan te brengen.

31. Geen boekhouder zal vermogen op iedere reis meerder klein vaatwerk mede te geven dan 7 kinnetjes, ieder uitmakende een ½ ton, en 7 achtendeeltjes, ieder uitmakende ⅛ ton, en welk vaatwerk zal moeten zijn gebrand door een der klerken of boden van het kolle-

gie der groote viſſcherij, met een daartoe gemaakt brandijzer, met de woorden *groote viſſcherij* en het jaartal; zullende dezelve klerken en boden daarvoor van den boekhouder genieten vijf centen van ieder vaatje; en wanneer een boekhouder wordt bevonden meerder klein vaatwerk te hebben mede gegeven, zal dezelve vervallen in de boete waarvan hierna in art. 144 geſproken wordt.

32. Aan de ſtuurlieden, benevens alle hunne aan boord zijnde manſchappen, zoo jong als oud, wordt uitdrukkelijk verboden, eenig vaatwerk, klein of groot, voor hunne rekening naar zee mede te nemen, of, te huis komende, eenigen haring, hetzij in kleine of groote fust, voor hunne rekening aan te brengen, te verkoopen of naar zich te nemen; maar zullen verpligt zijn, alle de bij hen gevangen haring vóor en ten behoeve van de reederij op te loſſen; en wanneer het mogt gebeuren, dat een ſtuurman, of iemand van zijne ſchepelingen, eenige haring, voor hen zelven gelegd, en aan anderen geleverd hadden, zullen zij daarvoor vervallen in eene boete bij art. 144 van dit reglement vermeld.

AANGAANDE HET ZOUT.

Art. 33. De haring zal niet anders mogen gezouten worden dan met ſpaanſch of portugalsch zot, of ook met zout, hetwelk binnen dit Rijk van zout gezoden is.

34. Alle haring, die jaarlijks vóór 21 Julij gevangen wordt, zonder onderſcheid of het volle, maatjes of ijlen haring is, zal moeten gezouten worden met portugalsch of ſpaanſch zout, en deze haring wordt genaamd *grof zout haring*; doch met zout, dat binnen het Rijk van zout gezoden is, zal geen haring mogen gezouten worden, dan zuiver volle haring, die na den 20ſten Julij gevangen wordt, welke wordt genaamd *fijn zout haring*; op pene, dat elk ſtuurman, hier tegen handelende, zal vervallen in eene boete, hierna bij art. 144 aangewezen.

35. Niemand zal vermogen in zijn ſchip eenig zout te nemen, dan na dat hetzelve alvorens door een beëedigd keurmeeſter, door de plaatſelijke regering aangeſteld, voor goed ſpaanſch of portugalsch zout, of voor zout binnen dit Rijk van zout gezoden, zal zijn gekeurd, op de boete bij art. 144 van dit reglement vermeld, bij den boekhouder te verbeuren; zullende van

de gedane keuring door de keurmeesters een behoorlijk bewijs aan den boekhouder moeten worden afgegeven.

AANGAANDE HET AANBRENGEN VAN DEN HARING.

Art. 36. Geene haring-ſchepen zullen gedurende den jaargetijd, welke jaarlijks met den 15den Julij eindigt, vóór den 16den Julij van de nering naar huis zeilen, en vóór den 19den binnen gaats komen, tenzij met eene lading van achttien laten of meer welgepakten haring, van 14 tonnen per last; zullende, ingeval deze bepaling mogt overtreden worden, de reeder, daartoe termen zijnde, en de ſtuurman, vervallen in de boeten en ſtraffen, in art. 144 hiernavolgende aangehaald; en zal de ſtuurman, met twee zijner bootsgezellen, ter ſekretarie der plaats, van waar hij vaart (zulks gevorderd wordende), den tijd van het terug zeilen en het aankomen, nevens de hoegrootheid der vangst, in voege voorſchreven, bij eede moeten bevestigen.

37. Geene ſtuurlieden der haring-ſchepen zullen hunnen haring ergens anders mogen inbrengen en op- of uitloſſen, dan binnen deze provincie, ter plaatſe daar men bevoegd is den haring te branden, en van den vangst des harings de vereischte certificaten te verleenen, en waar een behoorlijk opzigt van beëedigde keurmeesters gevonden wordt.

Ter meerdere inachtneming van art. 21 en 22 der wet van den 12den Maart 1818, op de uitoefening der groote visſcherij, wordt aan de ſtuurlieden, zoo wel als aan derzelver manſchappen, uitdrukkelijk verboden om, buiten dringende noodzakelijkheid, in vreemde landen aan wal te gaan.

38. Elk ſtuurman zal verpligt zijn, voor en aleer hij zijn haring zal hebben aangegeven, te zorgen dat, aan den ontvanger van de lastgelden, voor iederen last haring, zoo veel lastgeld betaald is, als jaarlijks door de Gedeputeerde Staten, op voordragt van het kollegie zal worden bepaald; van welke betaalde lastgelden behoorlijke kwitantie zal moeten worden vertoond aan het Kollegie van de Groote Visſcherij, of aan deszelf gekommitteerden, en dat wel alvorens hun de verklaring wordt afgenomen, bepaald bij art. 12 van dit reglement.

39. Wanneer het kwam te gebeuren, dat een ſchip door nood of andere onvoorziene omſtandigheden mogt binnenvallen in eene andere haven van dit Rijk dan alwaar hetzelve te huis behoort, en in die andere haven

zijn' gevangen haring wilde loſſen, zal, in zoodanig bijzonder geval, die loſſing mogen geſchieden, zonder verpligt te zijn de kwitantie van den ontvanger van het lastgeld te vertoonen; zullende echter de ſtuurlieden hunnen haring niet vermogen te loſſen, voor en aleer zij, voor de leden van het Kollegie der Groote Visſcherij ter plaatſe woonachtig, of, bij ontſtentenis van van dien, voor het beſtuur van de plaats, of ſtad, alwaar zij binnengekomen zijn, de verklaring hebben afgelegd, die zij op derzelver tehuiskomst, volgens art. 12 van dit reglement, verpligt zijn te doen; terwijl de boekhouders van zoodanige ſchepen zullen gehouden zijn, het bepaald lastgeld te betalen, binnen den tijd van 24 uren, na dat het binnenkomen hunner ſchepen hun bekend zal zijn geweest, op eene boete van *vijftig gulden.*

AANGAANDE HET KEUREN, PAKKEN, BRANDEN EN OPHOOGEN VAN DEN HARING.

Art. 40. De haring moet, ter plaatſe daar dezelve wordt aangebragt, worden gekeurd, door beëedigde keurmeesters.

41. Deze keurmeesters zullen door plaatſelijke beſturen worden aangeſteld, op een algemeene inſtructie, hiernevens gevoegd onder letter K.

42. De keuring zal moeten geſchieden dadelijk na de ontloſſing uit het ſchip, of op den dag wanneer de haring door den verkooper aan den kooper zal worden afgeleverd, of vóór en alleer dezelve naar andere plaatſen zal mogen worden verzonden; en (volgens art. 38 der wet van den 12den Maart 1818) op de fust daarvan de naam van de plaats, alwaar die uit zee is aangebragt, gebrand zal zijn.

43. De voornoemde eerſte gedane keuring zal van kracht en waarde moeten gehouden worden, zoo ten aanzien van den eerſten verkooper, als van den eerſten kooper, en zulks zonder eenig tegenzeggen, en dat wel gedurende den tijd van 14 dagen.

44. De haring zal, op vordering van volgende koopers, kunnen herkeurd worden.

45. In allen geval zal geen haring gepakt, verpakt of verwerkt mogen worden op de eerſte gedane keuring; zullende, voor alle plaatſen waarvan haring in den handel gebragt, of naar buiten 's lands verzonden wordt, te dezen aanzien, nadere reglementaire bepalingen ge-

maakt worden, door Gedeputeerde Staten van de beide afdeelingen der provincie.

46. Alvorens keurmeesters den haring keuren, zal aan hen bij behoorlijke certificaten moeten blijken, dat dezelve haring overeenkomſtig de wet is aangegeven; welk certificaat zal worden afgegeven door dengenen, aan wien de aangifte gedaan is; terwijl voorts, van alle keuringen door keurmeesters, op verzoek der belanghebbenden, certificaten zullen worden afgeleverd, met omſchrijving van fust, merk en ſoort, ten einde daardoor de kwaliteit van het gekeurde op den tijd der keuring te conſtateren.

47. Het wordt aan een iegelijk bij dezen wel uitdrukkelijk verboden, den aangebragten haring anders te verkoopen, dan op bovengemelde keur.

48. Na dat de haring gepakt is, zal dezelve gebrand worden door beëedigde branders, aan te ſtellen door de plaatſelijke beſturen, op eene algemeene inſtructie, aan dit reglement gehecht onder letter L. Geen haring, zoo als die uit zee komt, zal mogen worden gebrand even als wase het gepakte haring, en zoo eenig brander zich hierin kwame te misgrijpen, zal hij voor de eerſte maal verbeuren eene boete van *vijftig gulden*, en voor de tweede reis, op verbeurte van zijn ambt, zonder ooit weder bij iemand in die kwaliteit te worden toegelaten.

49. De fijn- zout- haring, in art. 27 en 28 van dit reglement omſchreven, zal niet gepakt en gebrand mogen worden, dan na dat die ten minſte tien dagen lang in zijn pekel zal gelegen hebben, op de in art. 144 aangewezen boete bij de pakkers of branders te verbeuren; zullende de ouderdom van deze fijn- zout- haring aan de voornoemde pakkers moeten blijken, ingevolge verklaring, door den ſtuurman, bij deszelfs aankomst, op den eed, eenmaal door hem gedaan, deswege afgelegd, in handen van den daartoe van wege het kollegie der groote viſcherij gekommitteerden perſoon, welke daarvan een certifikaat aan den ſtuurman zal afgeven.

50. Niemand zal eenigen haring vermogen te pakken of op te hoogen, dan op de gemeene wegen of kaden, en in die plaatſen daar zulks gebruikelijk is, met opene deuren, opdat een iegelijk daar onverhinderd zal kunnen in- of uitgaan.

51. Keurmeesters zullen zorg dragen dat geen onzuivere haring, als daar is: wrakke, kuitzieke of hom zieke, gelaagd of gepakt worde, dan alleen met gelijk

foortigen haring; en zoo zal men ook den *zuiveren* met dergelijken *zuiveren* alleen opvullen en ophoogen, op de in art. 144 vermelde boete, bij de keurmeesters, hoogers, pakkers, kuipers, een iegelijk van hen in het bijzonder, te verbeuren.

52. Geen *wanzouten* haring zal als goed mogen worden gekeurd, op de boete in art. 144 vermeld, te verbeuren bij den keurmeester, die de keuring zal hebben gedaan.

Voorts zal zoodanige wanzouten haring noch ter conſumtie geſleten, noch naar elders verzonden mogen, maar dadelijk in het water geworpen moeten worden, in het bijzijn van denzelfden keurmeester, die de voorſchreven keuring gedaan heeft, op de boete als voren.

53. De *fijn- zoute wrakke* haring zal mogen worden afgeſpoeld, in tonnen, klein en groot gelegd, doch niet anders dan met wrakke van dezelfde ſoort worden opgehoogd en gebrand moeten worden als volgt, te weten:

De *Vrouwtjes wrakken* met W V
De *Jacobi wrakken* met W I
De *Bartholomi wrakken* met W B
De *Kruis wrakken* met W †

boven en behalve de ſtads of plaatſelijk letter.

54. Wat den *wrakken grof zouten* haring aangaat, deze zal mede mogen worden afgeſpoeld en in tonnen, klein en groot, zonder vermenging, gelegd worden; echter met deze bepaling, dan wanneer die in geheele tonnen gepakt wordt, zulks niet anders zal mogen geſchieden, dan gepakt, van veertien op dertien ton per last, en tevens zoo wel voor de kleinere als grootere merken moeten gebrand worden, als:

Volle wrakken met V VR
Maatjes wrakken met M VR
Iſlen wrakken met IJ VR

en zal dezelve zoo wel in geheele tonnen als in kleine fust mogen verzonden worden naar de plaatſen in de Oostzee en elders, doch geenszins naar de Elve of Wezer, op de boete waarvan hierna in art. 144 wordt vermeld.

55. De kuipers zullen gehouden zijn, in het hoogen van den haring, alle kwade en onbekwame tonnen *eerst* uit te hoogen, op de boete in art. 144 aangewezen, ingeval er kwade tonnen bij de partij mogten voorhanden zijn.

56. De kuipers zullen geene gehoogde, gebrande of andere tonnen mogen binden anders dan met goede heele

tonnenhoepen.

57. Geene ſtuurlieden, ſcheepsgezellen, kuipers, hoogers, pakkers of iemand, wie het ook zoude mogen zijn, zullen vermogen eenigen haring in te zouten of te leggen in eenig ander vaatwerk, dan hetwelk gemaakt, gekeurd en gebrand is, overeenkomſtig art. 78 van dit reglement.

58. Wordt mede wel uitdrukkelijk verboden in eenige haringtonnen, klein of groot, iets anders te pakken, dan alleen haring en viſch; ook zal het niet geoorloofd zijn, om eenige goederen en koopmanſchappen, onder wat voorwendſel hoe ook genaamd, als ware het haring of viſch, te verzenden.

59. Geene kooplieden zullen vermogen haring te verzenden, gepakt of ongepakt, hetzij binnen het Rijk, hetzij naar buiten 's lands, of zij zullen verpligt zijn op het fust, dat zij verzenden, te doen branden of ritſen hun gewoon merk; welk merk zij zullen moeten opgeven ter ſekretarie van de plaats hunner woning, ten einde aldaar geregistreerd te worden.

60 Geen haring zal met den grooten of Romanſchen brand mogen gebrand worden dan goedgekeurde kruisharing.

61. De haring, die naar Hamburg, Bremen, en verdere plaatſen aan de Elve of Wezer gelegen, verzonden wordt, zal moeten zijn *goedgekeurde haring*, zoo volle als maatjes en ijlen, dewelke *gepakt* zal moeten worden, van *veertien* op *twaalf* ton per last, en gebonden met niet minder dan *zestien* gewone tonnen-hoepen, op de boete waarvan hierna in art. 144 geſproken wordt.

Alles voor zoo verre niet zal worden bevonden, dat deze overpakking aan de kwaliteit van den haring zoude nadeelig zijn.

62. De haring, die van *veertien* op *dertien* ton gepakt wordt, zal in geenen deele mogen verzonden worden naar de plaatſen in het naastvoorgaande artikel vermeld.

63. Alle goedgekeurde en gepakte haring van veertien op twaalf ton zal moeten gebrand worden met het groote brandijzer, en van *veertien* op *dertien* gepakt wordende, alleen met het datum-ijzer; zullende mede de *ijlen* haring, die gepakt en gehoogd wordt, op de tonnen of het kleine vaatwerk worden gebrand *ijlen;* alles op de boete in art. 144 hiernavolgende aangewezen, door den verzender te betalen.

64. Die genen, welke bevonden zullen worden ouden haring voor den nieuwen in den handel te brengen, of

ter verkoop uit te venten, zullen zich ſchuldig maken aan de overtreding, voorzien bij art. 423 van het lijfſtraffelijk wetboek.

De geëmpioijeerden tot het keuren of verwerken van den haring alsmede de bedienden der politie, worden gelast, hierop in het bijzonder te letten, en de overtreders aan te brengen.

65. Niemand van de ſtuurlieden, boekhouders, kooplieden of wie het zoude mogen zijn, zal zich mogen veroorlooven de keurmeesters, ophoogers of pakkers, in hunne bediening en bij het doen der keuring of pakking, eenigen hinder of beletſel aan te doen, of dezelve te dier zake op eenigerlei wijze te hinderen, veel min te ſchelden of kwalijk te bejegenen, maar zal een iegelijk gehouden zijn de keuring, branding en pakking, vrij en onbelemmerd te laten voortgaan, zonder eenig tegenzeggen, beletſel of tegenkanting.

AANGAANDE DE HARINGTONNEN.

Art. 66. Ter voldoening aan art.: 42, 43 en 44 van de wet van 12 Maart 1818, zullen in alle ſteden of plaatſen, alwaar haringtonnen, halfvaten, kwarten, achtſte tonnen en zestienden worden gemaakt, door de plaatſelijke regering worden aangeſteld een beëedigd keurmeester en branders, op zoodanige inſtructiën als aan dit reglement, onder de letters K en L, is bijgevoegd.

67. Zoo als van ouds, zal op alle haringtonnen of gedeelten derzelve, voortaan moeten worden geſteld een brand, genaamd tonnenbrand, waarmede tonnen, halfvaten, kinnetjes, achtſten en zestienden, door de beëedigde keurmeesters en branders zullen worden gekeurd en gebrand, aleer dezelve mogen geleverd worden; zullende de kosten van het keuren betaald worden door den kuipersbaas, die de tonnen zal afleveren.

68. Deze keurmeesters en branders zullen door niemand in het uitoefenen hunner bediening verhinderd of kwalijk bejegend mogen worden.

69. Elke kuipersbaas zal moeten hebben een onderſcheiden merk, om op zijne haringtonnen en klein vaatwerk te branden, eer hij dezelve uit zijn huis of winkel zal mogen afleveren, welk merk hij zal moeten ſtellen op den buik der tonnen.

70. De keurmeesters en branders der tonnen zullen zelve in perſoon moeten gaan branden, zonder daartoe hunne vrouwen, kinderen of bedienden of anderen te mo-

gen uitzenden; ook zal het ijzer niet mogen worden geheet binnen het huis of den winkel van den kuiper, anders dan in tegenwoordigheid van den brander, op de boete van *drie gulden* en ontzetting van hun ambt.

71. De keurmeesters en branders zullen insgelijks in hunne bediening alle tonnen en klein vaatwerk wel bezien, ſtuk voor ſtuk, of dezelve digt zijn, of eenige gebreken hebben, en zelfs verplig zijn, op de vordering van de koopers, met eenig water daarin, de tonnen drie à viermalen om te rollen, op de boete van *drie gulden* en ontzetting van hun ambt.

72. De branders zullen hunne eigen gemaakte tonnen of klein vaatwerk niet mogen branden, en wanneer er op ééne plaats maar een brander mogt bevonden worden, en zoodanige brander tevens kuiper is, zal zijn vaatwerk gekeurd en gebrand moeten worden door den kuiper op die plaats, welke de oudſte in jaren zal zijn, welke in dat geval denzelfden eed als de beëedigde keurmeesters en branders zal moeten afleggen.

73. Het meten en branden van de tonnen en klein vaatwerk zal altijd moeten geſchieden op de publieke ſtraten, zonder dat de maker of iemand zijnentwege daarbij mag zijn, en niet anders dan na zonne-opgang, en vóór zonne-ondergang, op de boete hierna in art. 144 aangewezen. Ook zullen de keurmeesters verpligt zijn van het gebrand vaatwerk, als ook van de namen der kuipers, goed register te houden, op eene boete van *vijf en twintig gulden*, te verbeuren door den keurmeester, die bevonden wordt daaraan niet te hebben voldaan, en welk register aan het kollegie van de Groote Visſcherij of aan deszelfs Gekommitteerden, op hunne vordering, zal moeten vertoond worden.

74. De ſtedelijke of plaatſelijke brand zal moeten worden geſteld op den buik der tonnen, en dat wel op de naarſte duig, waarop het kuipers merk gevonden wordt, op de boete, waarvan in art. 144 geſproken wordt, door den keurmeeſter te verbeuren.

75. Niemand zal zich veroorlooven eenige haringtonnen te maken, dan van goed eiken kuipershout, en niet minder dan van dertien duigen, alle zoo na mogelijk van eenparige breedte, mits dat geen duig aan het eind ſmaller zal mogen, dan twee duimen rijnlandſche maat, of 5 duim 3 ſtreep nederlandſche maat, en in den buik naar evenredigheid.

76. De voorſchreven tonnen zullen gebonden moeten worden met goede, te bekwamer tijd gehakte roode ton-

nen hoepen, op de boete hierna in art. 144 vermeld, en op pene, dat bovendien van dezelve tonnen de hoepen zullen worden afgeſlagen, en de duigen bij elkander gebonden; zullende de beoordeeling van de kwaliteit der hoepen worden opgedragen aan en daarvoor uitſpraak worden gedaan door de keurmeesters en branders, alwaar zulks is geſchied.

77. Van alle tonnen, die met kwaadſpint, wormſtekig, kwaadkwastig, of met ſchampſcheuren zijn, zal de keurmeester verpligt zijn, de duigen of bodems, aan welke hetzelve gebrek wordt bevonden, aan ſtukken te ſlaan; ook zullen dezelve keurmeesters gehouden zijn, naauwkeurig toezigt te nemen, dat de tonnen van goed eiken kuipershout zijn, en geheele kimmen hebben, op de boete in art. 144 aangewezen, bij den keurmeester te verbeuren.

78. Al de tonnen, halfvaten, vierendeels, achtſtendeelen en zestienden zullen voortaan moeten hebben de navolgende maat:

	Nederlandſche maat.				*Rijnl. maat.*
Heele tonnen.	Ell.	Palm.	Duim.	Str.	Duim.
Lang, buiten 's werks	o	7	1	9	$27\frac{1}{2}$.
Binnen 's werks	o	6	6	7	$25\frac{1}{2}$.
Wijd, in den buik, buiten 's werks	1	7	2	7	66.
Aan de einden, diameter	o	4	7	1	18.
Halve vaten.					
Lang, buiten 's werks	o	5	7	2	$21\frac{7}{8}$.
Binnen 's werks	o	5	3	o	$20\frac{1}{4}$.
Wijd, in den buik, buiten 's werks	1	3	5	o	$51\frac{1}{8}$.
Aan de einden, diameter	o	3	7	3	$14\frac{1}{4}$.
Kinnetjes					
Lang, buiten 's werks	o	4	5	5	$17\frac{3}{8}$.
Binnen 's werks	o	4	1	9	16.
Wijd, in den buik, buiten 's werks	1	o	7	o	40.
Aan de einden, diameter	o	2	9	8	$11\frac{3}{8}$.
Achtſtedeelen.					
Lang, buiten 's werks	o	3	6	o	$13\frac{7}{8}$.
Binnen 's werks	o	3	3	4	$12\frac{3}{4}$.
Wijd, in den buik, buiten 's werks	o	8	5	o	$32\frac{1}{2}$.
Aan de einden, diameter	o	2	3	5	9.

Zestienden.

Lang, buiten 's werks	o	2	8	7	10 $\frac{15}{16}$.
Binnen 's werks	o	2	6	5	10 $\frac{1}{8}$.
Wijd, in den buik, buiten 's werks	o	6	7	5	25 $\frac{13}{16}$.
Aan de einden, diameter	o	1	8	6	7 $\frac{1}{8}$.

Doch zal de hier bepaalde maat, ten aanzien der zestienden, niet eerder in werking komen, dan twee jaren na het arresteren van dit reglement.

79. Het vaatwerk, te groot of te klein bevonden wordende, zal door den brander, met het brandijzer, tusſchen den derden en den halshoep, geteekend worden, tot een teeken, dat hetzelve niet voldoende is; en zoo de tonnen, welke door den brander eens uitgezet zijn, wederom voor den brander kwamen, zonder dat de fouten verbeterd zijn, zal hij de kimmen van dezelve afſlaan, en zullen de tonnen verbeurd zijn, ten behoeve van den armen.

Terwijl alle kuipers gehouden zullen zijn, al zulke geteekende tonnen aan den brander te vertoonen, en dat wel de naastvolgende reis, als hij weder komt branden, om hem te doen blijken, dat dezelve geremedieerd zijn, ten einde alsdan voorſchreven brandmerk bij hem uitgehouwen, en de tonnen voor goed gebrand worden, of anders aan den brander te bewijzen, waar die tonnen gebleven zijn.

80. Op alle verbodene tonnen zal, alvorens zij weder ter haringvaart mogen mede gevoerd worden, de oude brand moeten worden uitgedaan.

Deze tonnen zullen op nieuws worden gekeurd en gebrand, terwijl dezelve met nieuwe branden moeten worden voorzien; en zal de deuteldulg daaruit genomen, en eene geheele duig daarin geſtoken moeten zijn; ook zullen dezelve geheele kimmen en bekwame bodems moeten hebben, alles op de boete in art. 144 vermeld, bij den eigenaar te verbeuren.

81. Alle bodems der haringtonnen zullen uit niet meer dan drie ſtukken mogen gemaakt worden, en wel gedeveld, en zoo dik als de einden der duigen moeten zijn, op de boete in art. 144 vermeld, te verbeuren bij den kuiper.

82. Men zal geene tonnen mogen branden, tenzij die geheel en volkomen zijn afgemaakt, op de boeten in art. 144 aangewezen, bij den brander te verbeuren.

AANGAANDE HET HARINGWANT.

Art. 83. Men zal geen garen tot haringwant mogen

ſpinnen dan van kol, die gemaakt is van nederlandſchen of buitenlandſche oosterſchen hennip.

84. Van den voorſchreven hennip zal niet mogen afgenomen worden eenige fijne hennip; ook zal daar niet onder gemengd mogen worden eenig vlas of andere ſoorten van hennip.

85. Alvorens de kol, die van den voorſchreven hennip gehekeld is, tot netten-garen gebruikt wordt, zal dezelve door beëedigde keurmeesters, voor zoodanige kol moeten zijn gekeurd, op de boete in art. 144 aangewezen, te betalen door dien genen, die de kol ongekeurd zal laten verwerken, en welke boete zal zijn ten behoeve van den keurmeester.

86. Tot nakoming van het hier naast voorgaande artikel, zal er, van wege de provinciale Staten, eene inſtructie worden gearreſteerd voor bovengemelde keurmeesters, welke inſtructie zal gezonden worden aan elk gemeente-beſtuur of plaatſelijke regering, alwaar ſpinnerijen van haringnetten-garen bedreven worden; terwijl deze beſturen verpligt zullen zijn, het benoodigde getal keurmeesters aan te ſtellen; zullende de kosten, die op het keurēn vallen, moeten betaald worden door dengenen, ten wiens behoeve de keuring geſchiedt.

87. Niemand zal met twee handen, twee draden te gelijk, maar alleen eenen draad tevens vermogen te ſpinnen, op de boete van *drie gulden.*

88. Niemand zal vermogen, eenige vierendeels of netten te breiden of doen breiden, dan van goed garen als voren; dat wel gewaterd, gewerkt en gedroogd is naar behooren, op eene boete van *drie gulden.*

80. Alle breiders of breidſters zullen gehouden zijn de netten, die zij breiden, wel bekwamelijk te ſcholen van gelijke wijdte, en zullen ook geen went mogen bereiden van half breed, noch ook twee perſonen te gelijk aan een en hetzelfde net breiden.

90. Alle vierendeels of netten zullen breed moeten zijn *zeven honderd acht en veertig* ſcholen, en diep of lang *acht en zestig* volle mazen, de halve vierendeels, gelijke *zeven honderd acht en veertig* ſcholen, en diep of lang *vier en dertig* mazen, elke maze van twee knoopen, te rekenen van boven tot beneden.

91. In elke ſtad of plaats, waar vierendeels of netten gebreid worden, zullen dezelve door beëedigde tellers of telſters, daartoe door het gemeente-beſtuur aan te ſtellen, worden geviſiteerd en geteld, aan beide de einden, en in het midden, of dezelve behoor-

lijke lengte en breedte hebben, en wel geſchoold zijn, zoo als bij de 88 en 89 artikelen bepaald is.

92. Omtrent de aanſtelling van de bovengenoemde tellers of telſters, alsmede omtrent de inſtructie voor dezelve, zal alles moeten nagekomen worden, wat in art. 89, ten aanzien van de netten-garenſpinnerijen, is bepaald.

93. Alle de genen, die eenige netten breiden, zullen gehouden zijn, alvorens zij die bij den eigenaar bezorgen, dezelve bij gezworen tellers of telſters behoorlijk te doen tellen en looden.

94. Aan alle vierendeels of netten, zoo geheele als halve, nadat dezelve bevonden zullen worden, op hunne volle breedte en lengte en getal ſcholen te zijn uitgebreid, zal door den teller of telſter worden aangeſlagen een lood of teeken, waarop aan de eene zijde, de naam of het wapen van ieder ſtad of plaats, en aan de andere zijde, de eerſte letter van den naam van den teller of de telſter, die dezelve zal gelood of geteld hebben, zal gevonden worden, op de boete in art. 144 vermeld, te verbeuren bij den teller of de telſter.

95. Voor ieder vierendeel, dat invoege als bij het voorgaande artikel is vermeld, zal zijn geſteld en gelood, zal aan voornoemde tellers of telſters, door den eigenaar worden betaald zeven en eene halve centen, welk loon ook aan hen zal moeten worden betaald, voor ieder vierendeel, dat bevonden wordt niet gebreid te zijn, overeenkomſtig de bepalingen in art. 89 en 90 vastgeſteld, en hetgeen, uit dien hoofde, niet zal vermogen gelood te worden.

96. Ieder is verpligt zijne netten, door beëedigde tellers of telſters, te doen tellen en looden.

97. Alle nieuwe vierendeels, die, van de eene naar de andere plaats, ongelood vervoerd worden, zullen niet mogen verkocht of gebruikt worden, vóór dat dezelve zijn geteld en gelood, door beëedigde tellers of telſters, van de plaats, alwaar die zullen zijn, aangekomen, op de boete in art. 144 aangewezen, bij den eigenaar te verbeuren.

98. Alle hoofdboetſters, en die het bewind op de boetzolders hebben, zullen gehouden zijn te zorgen, dat geene andere nieuwe netten of vierendeels op eene vleet opgeſlagen worden, dan die behoorlijk geteld en gelood zijn.

AAN-

AANGAANDE DE HARINGJAGERS.

Art. 99. Alle de genen, welke als haringjagers naar de haringvloot gezonden worden, zullen daartoe jaarlijks noodig hebben eene akte van confent, welke hun, met het jaartal, en onder het zegel van de groote visſcherij, zonder betaling van eenige kosten, zal worden afgegeven; welk confent aan niemand, zonder voldoende en op de wet gegronde redenen, zal mogen geweigerd worden; zullende, ingeval van bezwaar over gedane weigering, door Gedeputeerde Staten uitſpraak worden gedaan.

100. Wanneer er waren, welke ondernemen mogen, zonder akte van confent, ter jagerij in zee te gaan, zal de eigenaar van zoodanig ſchip verbeuren eene boete van *vijf en zeventig gulden.*

101. Deze akten van confent zullen niet mogen afgegeven worden, vóór en aleer de kooplieden van de haringjagers, op eene plegtige wijze, zullen hebben afgelegd den eed hierbij gevoegd (ſub. E.)

102. Bij of zoo mogelijk vóór het afleggen van den eed, zal aan de kooplieden van de jager-ſchepen worden afgegeven, een gedrukt exemplaar van de wet van den 12den Maart 1818, op de uitoefening der groote visſcherij, mitsgaders van dit reglement, en van de ſpeciale inſtructie voor de ſtuurlieden, ten einde, voor zoo verre hen aangaat, daar naar te handelen en te doen handelen

103. De kooplieden zullen haring mogen overnemen, van den 25ſten Junij tot den 15den Julij ingeſloten, van elk jaar, en langer niet.

104. De voornoemde kooplieden zullen niet vermogen, eenigen haring over te nemen, dan van haringſchepen, varende uit deze provincie, en verpligt zijn van ieder ſtuurman, van welken zij haring overnemen, mede te brengen, en terſtond na hun binnenkomen ter ſtedelijke ſekretarie over te leggen atteſtatiën, door den ſtuurman en twee zijner ſcheepsgezellen behoorlijk geteekend, inhoudende den naam van het ſchip, de plaats, waar hetzelve te huis behoort, de kwantiteit van den overgegeven haring, en dat deze laatſte, overeenkomſtig dit reglement, binnen hunne ſchepen gekaakt, gezouten en in tonnen of klein vaatwerk gelegd is.

105. De overgenomen haring zal, door de voorſchreven kooplieden, in geenen deele mogen veranderd, verminderd of vervreemd worden, maar de kooplieden zullen verpligt zijn, zoo veel van hen afhangt, zorg te

dragen, dat dezelve behoorlijk aan den boekhouder van den haringjager, of deszelfs order worden overgegeven.

106. Den haring, welke door de ſtuurlieden der haringſchepen aan de kooplieden der jagers, of aan derzelver manſchappen voor verſch *braa* of *ſchooi* gegeven is, zullen zij alleen voor hunne conſumtie op de reis binnen ſcheepsboord mogen gebruiken; en wordt mitsdien hun ten ſterkſte verboden, om van den voorſchreven braaharing te kaken, te zouten in tonnen of potten, hetzij klein of groot te leggen, of op eenigerlei wijze aan land te brengen of te verkoopen, op de boete van *vijf en zeventig gulden*.

107. De kooplieden zullen niet vermogen eenige haring over te nemen, om dien te beſtellen of preſent daarvan te doen, onder welke benaming zulks zoude mogen zijn, direkt of indirekt, dan alleen een vierde of twee achtſte ton, van ieder haringſchip, voor deszelfs boekhouder, op de boete in art. 144 aangewezen; ook zal niemand eenig preſent-vaatje in den jager kunnen overgeven, of hij zal ten minſte even zoo veel in den last van den jager moeten gegeven hebben.

108. De haring, welke door de haringjagers aangebragt wordt, zal niet gekeurd mogen worden, vóór en aleer het lastgeld daarvan betaald zal zijn, en de koopman zal hebben opgegeven de kwantiteit van zijnen aangebragten haring, en wijders zal hebben afgelegd den eed, hierbij gevoegd (ſub E).

109. De akte van conſent, verkregen volgens art. 99 hierboven, zal door den koopman van den jager moeten worden vertoond aan den ſtuurman en twee der ſcheepsgezellen, welke haring zullen willen overgeven.

114. Den kooplieden wordt bij deze geïnterdiceerd en ten ſterkſte verboden, hunne bekomen akte van conſent aan iemand over te geven of te leenen, om zich daarvan in zee of elders te bedienen, op eene boete van *vijf en zeventig gulden* en eene gevangenisſtraf van zeven dagen.

111. Aan alle de genen, die ter jagerij varen, of in de jagerij eenig deel hebben, wordt bij deze wel expresſelijk verboden, eenig klein vaatwerk met de jagerſchepen in zee mede te nemen of mede te geven, onder welke benaming zulks zoude mogen zijn, op de boete in art. 144 vermeld; ingevalle zulks geſchied mogt zijn, door of met voorkennis van de reeders, verhuurders of huurders; en ingeval zulks geſchiedt door den koopman,

ſtuurman of verdere equipagie, mede op de boete in gemeld artikel aangewezen.

112. Het bepaalde in art. 139 van dit reglement is in allen deele toepasſelijk op de kooplieden, ſtuurlieden en matrozen der jagers.

AANGAANDE DE MONSTERROLLEN EN WATERSCHOUTEN, MITSGADERS HET HUREN DER BOOTSGEZELLEN.

Art. 113. Door het Kollegie der groote visſcherij zullen op alle plaatſen binnen deze provincie, alwaar de groote visſcherij wordt uitgeoefend, perſonen aangeſteld worden onder den naam van waterſchouten.

114. Voor deze waterſchouten zullen alle de manſchappen van alle de haringſchepen behoorlijk gemonſterd moeten worden, na welke monſtering al zulke manſchappen verbonden en verpligt zullen zijn tot het ſtipt nakomen van al hetgeen in dit reglement, betrekkelijk het huren en onderhuren van het volk, is bepaald.

115. De voornoemde waterſchouten zullen verpligt zijn, voor ieder ſchip, een monſterrol gereed te maken, en die door de manſchappen, welke zich verhuurd hebben, te doen teekenen; zijnde het model van zoodanige monſterrol aan dit reglement gevoegd onder litt. I.

116. De voornoemde waterſchouten zullen almede verpligt zijn een afſchrift van deze monſterrollen ter hand te ſtellen aan den boekhouder van elk ſchip.

117. De meergemelde waterſchouten zullen, voor hunne moeite in dezen, voor ſalaris genieten *drie gulden* voor ieder ſchip, hetwelk aan hen, door den boekhouder der ſchepen zal moeten betaald worden.

118. Alle ſchepelingen, die zich ter haringvaart verhuren, zullen gehouden zijn, de geheele teelt, of zoo lang het ſchip, waarop zij beſcheiden zijn, in dit jaar ter haring zal varen, in hunnen dienst te blijven, en wel voor denzelfden prijs, waarvoor zij bij de monſtering aangenomen zijn, zonder te mogen uitſcheiden; maar verbonden zijn al dien tijd in dienst te blijven, hunlieder werk in alles te volbrengen, zoo als de ſtuurman zulks bevelen zal, zonder daaruit te gaan, buiten expres conſent en wil van den ſtuurman, op pene van *vijftig gulden*, of, bij mankement van dien, zal dit geboet moeten worden met eene gevangenis-ſtraf van zeven dagen.

De ſtuurlieden zullen daarentegen verpligt zijn, hunne ſchepelingen met minzaamheid te behandelen; zij zullen

van hen geene onredelijke dienſten mogen vergen; blijvende het den ſchepelingen onverlet om, bij hunne te huiskomst, de klagten te doen gelden, die zij zullen vermeenen tegen hunne ſtuurlieden te kunnen inbrengen.

119. Wanneer een ſtuurman gereed ligt om onder zeil te gaan, zullen de ſcheepsgezellen gehouden zijn, ten tijde en ure bij den ſtuurman geſteld, aan boord te komen, op eene boete van *vijf en twintig gulden*.

120. Wanneer ſchepelingen, die zich ter haringvaart bij een' ſtuurman verhuren, hetzij tot leggen of kaken van den haring, of eenig ander ſcheepswerk, door den ſtuurman op de reis daartoe niet bekwaam of wel onwillig bevonden worden, alsmede wanneer een of ander ſcheepsgezel zich in ſterken drank mogt te buiten gaan, zullen zoodanige perſonen, bij hunne te huiskomst, uit den dienst ontſlagen worden, en zich moeten te vreden houden met de helft der huur, waarvoor zij waren aangenomen.

121. Geene der ſchepelingen, die zich aan een ſtuurman verhuurt, en de monſterrol geteekend hebben, zullen vermogen zich bij een anderen ſtuurman te verhuren, al ware het in hooger kwaliteit of tot meerder loon, op eene boete van *vijftig gulden*; terwijl zoodanige ſcheepsgezellen daarenboven verpligt zullen zijn hunne eerſte huur te volbrengen, en onwillig zijnde, geregtelijk daartoe zullen worden verpligt en genoodzaakt; alleen met deze uitzondering, dat, wanneer een ſcheepsgezel op een ander ſchip als ſtuurman wierd gevraagd, zulks, in dat geval, en in dat geval ook maar alleen, zal vermogen te geſchieden, zonder betaling van de voorgemelde boete; echter met deze bepaling, dat diegeen, welke zoodanigen ſcheepsgezel als ſtuurman zal aangenomen hebben, verpligt zal zijn dadelijk, een' anderen ſcheepsgezel te bezorgen, van genoegzame bekwaamheid voor dien post, voor welken de andere was aangenomen, en tot denzelfden huurprijs.

122. De ſcheepsgezellen, uit zee komende, zullen telken reize van den boekhouder hunne verdiende huur kunnen vorderen; echter zal de boekhouder de vrijheid hebben, om, wanneer bij meerdere reizen mogt ondernemen, veertien dagen huur van de gedane reis in te houden, terwijl hij zal kunnen volſtaan, met die veertien dagen huur te betalen bij de aankomst van de laatſte reis.

123. Indien eenig ſchip met deszelfs goederen komt

te verongelukken, door de gevaren van de zee of het ſtrand, zal aan den ſtuurman en de ſcheepsgezellen, de huur moeten betaald worden naar evenredigheid van den tijd, die zij in dienst zullen zijn geweest; te weten, wanneer het montant der geborgene goederen zoo veel bedraagt, dat er boven het bergloon, de voorſchreven huur naar evenredigheid des tijds uit kan worden betaald.

124. Wanneer ſchip en goed genomen en voor prijs verklaard wierd, of op de eene of andere wijze totaal mogt achterblijven, zullen noch de ſtuurman, noch de ſcheepsgezellen eenige de minſte huur kunnen pretenderen.

125. Wanneer ſchip en goed genomen, opgebragt, en na verloop van tijd, kosteloos wierd ontſlagen, zal aan den ſtuurman en de ſcheepsgezellen hunne huur worden voldaan, met korting van al dien tijd, welken zij in des vijands land hebben doorgebragt.

126. Geen boekhouder, ſtuurman of iemand zijnentwege, zal aan eenig ſcheepsgezel iets meerder tot voering van elke reis vermogen te geven of beloven, buiten en behalve zijn bedongen huur, hetzij zout, brood, gort, of eenige andere waren, onder welke benaming zulks zoude mogen zijn, dan eene premie op iedere reis; welke premie de ſomme van *vijf en twintig gulden* niet zal mogen te boven gaan, op de boete van *vijftig gulden*, te verbeuren bij den boekhouder of ſtuurman, voor zoodanig ſcheepsgezel, als wien hij meerder tot voering zal hebben beloofd of gegeven; onder deze bepaling, dat wanneer een haringſchip door ſchade of andere ongelegenheded genoodzaakt ware geworden ontijdig naar huis te zeilen, de boekhouder zal mogen volſtaan met aan de ſcheepsgezellen de helft van boven gemelde premie te betalen.

127. De waterſchout zal verpligt zijn, alvorens de ſchepelingen de monſterrol te doen teekenen, aan hen gezamenlijk voor te lezen art. 16 tot 32 ingeſloten, art. 57, 58, 65, 118 tot 126 ingeſloten, en art. 136, 139 en 144 van dit reglement, ten einde zij met volle bewustheid te werk gaan, en geene onwetendhid daarvan kunnen voorwenden.

AANGAANDE DE SCHEPEN TER KABELJAAUWVANGST GEZONDEN, EN WELKE TEVENS EENIGE NETTEN MEDENEMEN.

Art. 128. Aan al de genen, welke uit deze provin-

cie, om kabeljaauw te vangen met haringnetten, vóór 15 Julij, in zee loopen zal het geoorloofd zijn vóór en na St. Jansdag (zijnde 24 Junij), haring te vangen voor hun aas, doch niet meerder vermogen in zee mede te nemen, dan acht volkomen haringnetten.

129. Aan de voornoemde kabeljaauw-viſschers wordt uitdrukkelijk verboden, eenige bij hen gevangen haring te kaken, te zouten en in tonnen of potten (klein of groot) te leggen, denzelven ongekaakt, gezouten of ongezouten binnen gaats te brengen of in zee of aan land te verkoopen, vereeren of anderzins te distribueren; maar zij zullen verpligt zijn, voor het binnenkomen, allen haring, dien zij mogten overig hebben over boord in zee te werpen, op de boete en ſtraffen, waarvan hierna in art. 144 geſproken wordt.

130. Alle degenen, die uit deze provincie om kabeljaauw te vangen, met haringnetten, vóór den 15den Julij in zee loopen, zullen niet meer dan tien volkomen haringnetten mogen medenemen om haring te vangen.

131. Aan de voornoemde kabeljaauw-viſschers (welke na den 15den Julij in zee loopen) zal het geoorloofd zijn, den haring, welken zij meerder vangen, dan voor hun aas benoodigd is, te mogen kaken, zouten, in tonnen leggen, en aanbrengen; doch welke haring door hen niet zal mogen gezonderd, maar voetſtoots ingezouten, en niet anders dan voor ongezonderde, en met grof zout gezouten haring, met opene bodems, moeten verkocht worden.

132. De haring, invoege voorſchreven aangebragt, zal voor den verkoop, door keurmeesters van den haring, worden nagezien, welke verpligt zullen zijn, den haring, welken zij oordeelen onbekwaam of ongezond voedſel te zijn, in het water te werpen.

133. De voorſchreven haring zal niet anders mogen worden gelegd, gezouten of aangebragt, dan in geheele of groote haringtonnen, en in halfvaten of halve haringtonnen en geenszins in ander of kleiner vaatwerk.

134. Stuurlieden, die, vóór 15 Julij, even zoo zeer als die na 15 Julij in zee loopen ter kabeljaauw-viſcherij, en tevens haringnetten medenemen, zullen, indien zij niet voorheen reeds eenmaal den eed (hierbij gevoegd ſub C) hebben afgelegd, verpligt zijn, alvorens in zee te loopen, dien eed te preſteren, of, bij verzuim daarvan, vervallen in eene boete van *vijf en twintig gulden*, boven en behalve de boete van *vijf en zeventig gulden*, te verbeuren bij den boekhouder van het

ſchip; zullende, alvorens dien eed te doen, aan hen worden afgegeven een exemplaar van de wet van 12 Maart 1818, op de uitoefening van de groote visſcherij; mitsgaders van dit reglement en van de ſpeciale inſtructie voor de ſtuurlieden ter zout-haringvaart; ten einde zich in alles daarnaar te gedragen.

135. Het bepaalde in art. 139 van dit reglement is in allen deele toepasſelijk op de ſtuurlieden, matrozen en allen, die de kabeljaauws visſcherij uitoefenen.

ADDITIONELE ARTIKELEN.

Art. 136. Al de genen, welke in zee gaan, om de zout-haring visſcherij uit te oefenen, zullen gehouden zijn, de belangen van de hun aanbetrouwde ſchepen, ladingen en alles wat daartoe behoort, met de meeste naauwkeurigheid en oplettendheid te behartigen; inzonderheid zich te wachten van eenigerlei ontvreemdingen; en zullen zij, wanneer zij zich daaraan mogten ſchuldig hebben gemaakt, dadelijk bij hunne te huiskomst aan den regter worden overgegeven, om volgens de beſtaande wetten te worden geſtraft.

137. Ter voldoening aan de bedoeling van art. 36 der wet van 12 Maart 1818, zullen de ſtuurlieden op de nering zijnde, ten behoorlijken tijde hunne ankers moeten ligten, hetzij zijlieden nering doen of niet; zullende die genen, welke eene nering doen, gehouden zijn, onder zeil te gaan en te blijven, ten einde alle ſchade te verhoeden, die anderzins aan eens anders wand konde worden toegebragt, ten ware weer en wind het ligten van hunne ankers onmogelijk maakte.

En wanneer iemand van hen mogt denken goed weer te zijn om zijn wand te ſchieten, zal hij verpligt zijn achter op zijn ſchip een lantaarn te plaatſen en, met behoorlijk licht voorzien, op te ſteken aleer hij zijn anker gaat winden; en zijn anker op zijnde, en zijn wand willende in zee werpen, zal hij gehouden zijn nog eene andere lantaarn als voren op het voorſchip op te ſteken, voor en aleer zijn anker uit den grond is; en zullen de ſtuurlieden der andere ſchepen, daaromtrent liggende, gehouden zijn insgelijks hunne ankers te ligten, hetzij zijlieden nering doen willen of niet, op de ſtraffe, bepaald bij het voorſchreven artikel 36 der wet van den 12den Maart 1818,

138. Om hetgeen in het naastvoorgaande artikel en in art. 37 der wet van den 12den Maart 1818 bepaald is,

te beter te doen nakomen; zullen de ſchepen en visſcherij gereedſchappen, met behoorlijke merken moeten worden voorzien, zoo dat van iedere plaats of haven, van waar ſchepen uit deze provincie op de haring-visſcherij in zee zullen gaan, aan ieder ſchip een duidelijk merk zal moeten zijn, van n°. 1 af tot n°. 200 veel, als er ſchepen uit eene haven zullen uitvaren; welk nommer zal moeten geplaatst worden op het zeil van den bezaan- of achtermast van het ſchip, in cijfers of letters met zwarte verw en niet kleinder dan 0,6174 el nederlandſche maat (twee voeten *amſterdamsch*); voorts zal hetzelve nommer moeten geplaatst worden op ieder breel, alsmede op ieder net van hetzelve ſchip, met bijvoeging van de eerſte en laatſte letter der ſtad of plaats, alwaar het ſchip tehuis behoort, ten einde te weten, aan wien het verlorene toekomt, ingeval van opvisſching van vischtuig, en alzoo hetzelve aan den eigenaar terug te geven, alles op eene boete van *vijf en twintig gulden.*

Zullende het vischloon bij de te huiskomst door ſcheidslieden, aan wederzijden een te kiezen, moeten geregeld en ingeval van verſchil aan de uitſpraak van den regter overgelaten worden.

139. Aan alle ſtuurlieden en ſcheepsgezellen, welke de haringvisſcherijen uitoefenen, wordt verboden om aan eenige ingezetenen van *Hitland*, *Schotland*, of eenige andere vreemde natiën, aan land of aan zee te verkoopen, vereeren of over te geven eenig *zout*, *pekel*, *tonnen*, *hoepen*, *hoephout*, *want*, *netten*, *garen*, *visch* of *hoekwand* of eenig ander vischtuig, noch touwwerk, dat tot de visſcherij dienſtig is; veelmin eenigen handel te doen in *thee*, *wijnen*, *brandewijnen*, *jenever* of *gedisteleerde wateren* of eenigerlei andere waren; of wel koopmanſchappen aldaar te drijven; ook niet eenige goederen, op vracht voor eigen rekening of voor anderen, hetzij derwaarts of herwaarts, direkt of indirekt, onder welke benaming zulks zoude mogen zijn, mede te nemen, of te gedoogen, dat zulks door iemand van hun ſcheepsvolk zou geſchieden; op de boete van *vijf en zeventig gulden* en zeven dagen gevangenisſtraf, perſoonlijk voor elk, die bevonden zal worden zich daaraan ſchuldig gemaakt te hebben.

140. De kapiteins der hospitaal- of konvooiſchepen worden bij dezen geautoriſeerd en gelast, om, ingeval eenige ſtuurlieden of anderen, welke de haringvisſcherij of de jagerij uitoefenen, zich mogten veroorloven om

op derzelver nering of elders, in eenige maniere ſtrijdig met dit reglement te handelen, daarvan bij derzelver te huiskomst dadelijk kennis te geven aan de leden van het kollegie der groote visſcherij, ter plaats alwaar zij aankomen.

Voorts zullen zij zich moeten gedragen naar eene kommisſie, dewelke aan hen jaarlijks door het kollegie van de groote visſcherij zal worden ter hand geſteld; en welke door hen onderteekend zal moeten worden, en wijders verpligt zijn, af te leggen den eed hierbij gevoegd (ſub D).

141. Het kollegie van de groote visſcherij zal, onder de goedkeuring van de Gedeputeerde Staten, de ontvangers der lastgelden benoemen en derzelver ſalaris bepalen; deze ontvangers zullen ten genoege van het kollegie borg moeten ſtellen.

142. En opdat de voorſchreven nering en negotie van dien in alle goede orde, alsmede dit reglement volkomenlijk onderhouden en nagekomen worden, zal, door of van wege het kollegie van de groote visſcherij, aan al de belanghebbenden in dezen een exemplaar daarvan worden ter hand geſteld, ten einde niemand van hen eenige onwetendheid zoude kunnen voorwenden.

143. Alle plaatſelijke keuren of reglementen betrekkelijk den handel in haring, het keuren en branden van denzelven, of van de fustagiën of tot geheel dit onderwerp betrekkelijk, worden door de introductie van dit provinciale reglement voor vervallen gehouden.

144. De overtredingen der artikelen 13, 14, 16, 17, 20, 21, 23, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 34, 35, 36, 47, 49, 50, 51, 52, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 65, 67, 68, 69, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 79, 80, 81, 82, 85, 89, 90, 93, 94, 96, 97, 98, 103, 104, 105, 107, 111, 128, 129, 130, 131, 133 en van alle andere artikelen, waarbij geene afzonderlijke ſtrafbepaling is gemaakt, zullen, uit krachte van art. 3 der wet van 6 Maart 1818 (*Staatsblad* N°. 12), geſtraft worden met eene geldboete ten hoogſte van *vijf en zeventig gulden*, en eene gevangenis uiterlijk voor den tijd van zeven dagen, hetzij afzonderlijk of wel beide de ſtraffen te zamen genomen.

Bij dit reglement waren voorts gevoegd elf onderſcheidene bijlagen, als: *a*) inſtructie voor Kom-

Digitized by Google

miſſariſſen, ter bijzondere directie der zaken van de groote viſcherij binnen de Provincie Holland; — b) inſtructie voor de ſtuurlieden der ſchepen, uit de Provincie Holland, ter groote viſcherij varende (1); — c—h) onderſcheidene eed-formulieren voor de ſtuurlieden, matroozen, kooplieden enz. bij bepaalde gelegenheden af te leggen; — i) model eener monſter-rolle; — k) inſtructie voor de keurmeesters van den pekel-haring; — l) eene dergelijke inſtructie voor de branders van den pekelharing (2).

Haringvaart in dit jaar. De deelneming bij den jaarlijkſchen zeildag der haringſchepen te weeg gebragt, werd in dit jaar merkelijk verhoogd bij de verplaatſing van 25 haringſchepen, door een aanzienlijk kantoor van Embden, naar Enkhuizen. Op den 13den Junij zag men deze ſchepen, gevoegd bij die, welke nog buitendien bij de te Enkhuizen gevestigde kantoren te huis behoorden, alsmede die van het naburig de Rijp, naar gelang van de omſtandigheden hunner legplaats, uit de haven van Enkhuizen vertrekken, en den 15den daaraanvolgende, alle onder Nederlandſche vlag, den Helder voorbij naar de Noord-zee ſtevenen. — De eerſte haringjager kwam op den 8ſten Julij daaraanvolgende in de Maas aan, hebbende aan boord 15½ ton, welke voor *f* 700 per ton verkocht werden.

Benoeming bij de jagt-diſtrikten. Bij de onderſcheidene jagt-diſtrikten des rijks werden benoemd de Heeren Jhr. *J. P. Barnart*, te Haarlem, en *F. C. W. Druiveſteien* te Alkmaar,

(1) Deze inſtructie het kort begrip van de verpligtingen der ſtuurlieden en hunnne ſcheepsgezellen bevattende, zoo is bij elk artikel aangewezen het daarmede overeenſtemmende artikel in het reglement zelf, alwaar deze verpligtingen breeder omſchreven worden gevonden.

(2) Men vindt alle deze bijlagen in de Staatscour. No. 78 en 79.

tot adjunkt-houtveſters bij het eerſte diſtrikt van Noord-Holland; Jhr. *D. van Lokhorst van Vrijhoven* tot tweeden houtveſter in het eerſte diſtrikt der Provincie Holland; *J. L. van Dortmondt*, tot adjunkt-houtveſter bij het tweede diſtrikt der Provincie Zeeland, in plaats van den Heer *J. J. van Dortmondt*, eervol ontſlagen; — in plaats van wijlen Jhr. *A. van Brakell*, Graaf *J. van Rechteren van Appeltern*, tot houtveſter in het eerſte diſtrikt van Gelderland, tot dus verre adjunkt-houtveſter in gemeld diſtrikt; — *M. P. D. van Sytzama*, tot houtveſter in het eerſte diſtrikt der Provincie Vriesland.

Beſluit van 6 Augustus, tot opheffing van het verbod om de mullen van de meekrap te verſtampen. (Staatsbl. No. 34.)

Bij een beſluit des Konings van den 6den Augustus werd bepaald, dat, tot eene proeve voor den tijd van drie jaren, integaan op den dag van het beſluit zelven, het 13de art. van Zr. Ms. beſluit van den 28ſten October 1819, houdende maatregelen tot wering van kwade praktijken in de bereiding en den handel van meekrap, zoude vervangen worden door het navolgende:

Desgelijks zal niemand eenige mullen met krap mogen vermengen, nog beſchadigde vaten overvullen of verpakken, noch ook zoogenaamde valſche pakkingen maken, waardoor verſtaan wordt, dat de meekrap in elk gedeelte van het vat, van gelijke kwaliteit moet zijn.

Het verſtampen der mullen wordt toegeſtaan in beide de navolgende gevallen, met dien verſtande:

1°. Dat in meeſtoven geene mullen zullen mogen worden verſtampt, dan nadat alle andere meeſoorten zullen zijn afgereed, gekeurd en de vaten gemerkt.

2°. Dat in de werkplaatſen, buiten de ſtoven gelegen, en waar mullen verſtampt worden, geen meekrap (raciën of gereed), *en zulks noch inlandſche noch vreemde*, zal mogen worden aangehouden of ingebragt, veelmin de gereede meekrap overgeſtort of verwerkt: alsmede onder uitdrukkelijke bepaling, dat de *verſtampte mullen*

insgelijks aan de keur, bij art. 9 vermeld, zullen zijn onderworpen en, buiten de overige daarbij bepaalde teekenen zullen moeten gemerkt worden met de woorden *verſtampte mullen*, dat alzoo ook voor de werkplaatſen buiten de ſtoven, waarin mullen worden verwerkt, keurmeesters zullen worden aangeſteld en deze, benevens de werklieden in de plaatſen, den vereischten eed zullen afleggen.

Oktrooijen van invoer en uitvinding. Voorts werden door Z. M. wederom, gedurende dit jaar, onderſcheidene oktrooijen en brevetten van uitvinding en invoer verleend, als: voor den tijd van vijf jaten op de uitvinding eener nieuwe wijze om uit de gewone Noordſche teer-olie, teer-water en harde pek te bereiden, aan den Heer *B. Rodenhus* te Harlingen; — aan den Heer *P. van den Bosch* te Utrecht voor 15 jaren, voor een nieuw water-werktuig genaamd kuip-ſchiprad-molen; — aan den Heer *F. Roſ* te Antwerpen, voor vijf jaren, op de invoering van een werktuigelijk zamenſtel, verbeterd naar *Greenwood*, en dienende, om op eene zekere wijze, kantentule te vervaardigen; — aan den Heer *F. J. Heusch* te Henri Chapelle, voor tien jaren, op de uitvinding van een werktuig met parallelle ſlingers, zonder raderwerk, in deszelfs verſchillende wijzigingen, zoo in eene enkelvoudige als dubbele werking, geſchikt om als beweegmiddel bij molens, pompen en andere werktuigen gebruikt te worden; — aan de Wed. *A. Mijnlieff*, *F. Mijnlieff* en *J. Mijnlieff* te Nieuwkerk op den IJsſel, voor 10 jaren, op de vervaardiging van IJsſel-mopſteenen, grooter dan de gewone; — aan den Baron *Roeder* bij Dinant, een oktrooi tot den 12den Julij 1824, op de invoering van eene nieuwe wijze om houtskool te vervaardigen, waarvan oktrooi was verleend aan den Heer *Fouçaud* in Frankrijk; — aan denzelven voor 10 jaren, op de uitvinding van eenige verbeteringen in deze bewerking; — aan den Heer *C. J. Dupont* en Comp. te Overveen, voor 5 jaren, op de uitvinding van eene nieuwe ſcheermolen, tot ſchering der ketting van wollen en andere garens in de laken weverijen; — voor 10 jaren aan den Heer *F. Claes*, te Gent, op de in-

voering van een toeſtel, om op eene nieuwe wijze, het overzure zeezoutzure bleekvocht te maken; — aan de Heeren *J. Maclagan*, Jr. en *J. Janſſens* te Ostende, op de invoering van zekere werktuigen, om door middel van ſtoom, lijm uit beenderen te bereiden, voor 10 jaren; — aan den Heer *P. J. Piecq* te Dendermonde, voor vijf jaren, op de uitvinding van een werktuig tot het optrekken van zware lasten uit de mijnen, bijzonder uit ſteenkolen-mijnen; — aan denzelfden voor vijf jaren, op de uitvinding van een toeſtel; hetwelk aan de waterpompen op ſchepen en vaartuigen kan worden aangebragt, ten einde het gebruik dier pompen gemakkelijker te maken; alsmede naderhand, op den 21ſten Augustus, nogmaals een oktrooi voor vijf jaren, op de verbetering van het hier voren vermelde werktuig, om zeven lasten op te halen; — aan den Heer *C. Napier*, te Bruſſel, voor 10 jaren, op de invoering eener bijzondere wijze van ijzeren ſtoombooten te vervaardigen; — voor 10 jaren, op die van een nieuw ſoort van ſtoompomp, gezegd ſlinger-ſtoompomp; — voor 10 jaren op die van een nieuw ſoort van riemen, geſchikt om de ſtoombooten te doen voortgaan en bekend onder den naam van rad met dragende riemen; — aan den Heer *B. Koning*, te Leyden, voor 5 jaren, op de uitvinding van eenen gazometer van dubbelden inhoud, minderen omtrek en min kostbaar dan de tegenwoordige; — aan den Heer *J. E. Franſen* te Amſterdam, voor 5 jaren, op die van een nieuw werktuig, geſchikt tot het uitbaggeren en ſchoon maken van rivieren, kanalen, vijvers; — aan den Heer *P. van Renterghem* te Kortrijk, voor 5 jaren, op de invoering en verbetering van een werktuig om ſtroo tot hakſel te ſnijden, genaamd ſtrooſnijtuig; — aan den Heer *H. Cramer Senior* en *J. Graham*, te Amſterdam en Rotterdam, voor 5 jaren, op de uitvinding van een verbeterd werktuig tot voorkoming van aanbranding in de ruwketels der moutwijn-ſtookerijen; — aan den Heer *A. N. van Hanswijk*, te Amſterdam, voor 5 jaren, op die van een verbeterd behangſel-papier,

beſtand tegen water en ander vocht; — aan den Heer *B. S. van Laere* te Bruſſel, op die van een werktuig om laſten over te brengen.

Opening van nieuwe kolenmijnen.

Bij twee Koninklijke beſluiten, van den 4den Maart en 25ſten Augustus, werd de opening toegeſtaan van twee kolen.mijnen, gelegen in de Provincie Namen, behoudens zoodanige bepalingen en voorwaarden, als door Z. M. noodzakelijk werd geoordeeld en in voormelde beſluiten duidelijker omſchreven is (1).

Ongeluk in een dergelijke mijn.

In de ſteenkolenmijn van St. Charles, in het bosch van Jument gelegen, nabij Charleroy, in de Provincie Henegouwen, verloor een aantal van omſtreeks 30 werklieden, op den 12den Mei des morgens, in een oogenblik het leven, ten gevolge eener hevige doorſtrooming van water, welke met zoodanige kracht geſchiedde, dat een der werklieden, zich tegen over dezelve bevindende en met nog éénen anderen gelukkig gered, op eenen afſtand van meer dan 60 voeten werd geworpen.

De invoering eens nieuwen en eenparigen ſtelſels van maten en gewigten, inzonderheid tot bevordering der voor dit Rijk zoo belangrijk binnen- en buitenlandſche handels-gemeenſchap moetende ſtrekken, zullen wij de vermelding van hetgeen ons voor dit jaar, wegens den koophandel en ſcheepvaart, ter overlevering is voorgekomen, doen voorafgaan van de mededeeling van twee koninklijke verordeningen, over het gezegd onderwerp voor het einde van dit jaar uitgevaardigd.

Beſluit van 18 December houdende verbod wegens het gebruik van oude maten en gewigten. (Staatsbl. No. 52).

Z. M. in ervaring zijnde gekomen, dat de bepalingen vervat in het beſluit van den 18den December 1819 (2), niet algemeen werden nagekomen, en dat ſommige perſonen zich het gebruik der afge-

(1) Zie Bijv. tot het Staatsbl. D. IX, St. I, bl. 303—305 en St. III, bl. 1644—1647.

(2) Jaarb. 1819, St. II. bl. 168—173.

Digitized by Google

ſchafte maten en gewigten als nog veroorloofden, ten merkelijke praejuducie der ingezetenen, aangezien voorsz. maten en gewigten als aan geen toezigt of ijk meer onderworpen, en aan vermindering van lengte en zwaarte onderhevig, geene juiste maat of gewigt meer aanduidden, terwijl buitendien zoodanige handelwijze geheel ſtrijdig was met het bepaalde bij vroegere verordeningen; voorts in aanmerking nemende, dat zulks grootendeels toe te ſchrijven was, aan het aanwezig blijven der afgeſchafte maten en gewigten in de winkels, opene magazijnen, verkoopen werkplaatſen der neeringdoende lieden, en daartegen willende voorzien, beſloot, na gelet te hebben op de Wet van den 6den Maart 1818 (1) enz., op den 18den December dezes jaars, het volgende:

Art. 1. Aan de kooplieden, winkeliers, fabrikeurs, handwerk- en nering doende lieden, wordt bij deze verboden, om eenige afgeſchafte maten en gewigten in derzelver winkels, opene magazijnen, verkoop en werkplaatſen of uitſtallingen voorhanden te hebben, of dezelve ten toon te ſtellen, op poene, dat dezelve maten en gewigten in beſlag genomen, verbeurd verklaard en onbruikbaar gemaakt zullen worden, en zulks onverminderd de ſtraffen, door de regtbanken, tegen de overtreders uit te ſpreken.

2. Na den laatſten Februarij 1823, zullen de ijkers der maten en gewigten, op onbepaalde tijden, en in het bijzijn van daartoe bevoegde beambten van de politie, zich in de winkels, opene megazijnen, verkoop en werkplaatſen, begeven, ten einde zich te verzekeren, dat aan de bepalingen, in het voorgaande artikel vermeld, behoorlijk wordt voldaan.

3. Van de overtredingen zal proces-verbaal worden opgemaakt en aan de regterlijke autoriteit worden toegezonden, ten einde daaraan gevolg te geven.

4. Van het bedrag der boeten, zal *één vierde* aan den ijker en *één vierde* aan de beambten der politie, die de overtreding zullen geconſtateerd hebben, worden toegewezen.

5. Aan de provinciale en plaatſelijke autoriteiten wordt bijzonderlijk aanbevolen, om met de noodige klem en

(1) Jaarb. 1818, S. I, bl. 128—129.

nadruk de hand te houden aan de nakoming van de hiervoren gemelde bepalingen; terwijl Onze Minister voor het Publieke onderwijs, de Nationale Nijverheid en de Koloniën zal zorgen voor de krachtdadige handhaving van art. 5 der wet van den 21ſten Augustus 1816 (*Staatsblad* N°. 34), houdende gebod, om op alle ſcholen binnen het Rijk, zonder uitzondering, alwaar de reken- of wiskunst geleerd wordt, grondig onderwijs in het bij die wet vastgeſtelde maten en gewigten-ſtelſel te doen geven.

Beſluit van 21 December nopens den invoer der maten van granen, zaden enz. (Staatsbl. N°. 64.)

Ter voorziening in al hetgeen betrekking had tot de op handen zijnde invoering der maten voor granen, zaden, boonen, erwten en dergelijke grutters waren, mitsgaders voor meel en zout werd door den Koning, gezien het beſluit van den 18den December 1819, de gezegde maten betreffende (1), op den 21ſten het navolgende bepaald:

Art. 1. Het tijdſtip, waarop de gemelde maten zullen worden ingevoerd, wordt bij dezen bepaald op den 1ſten Julij 1823.

2. Van dat tijdſtip af, zullen geene andere maten hoegenaamd voor de waren, in dezen bedoeld, mogen worden gebruikt, of in winkels en magazijnen, op markten en plaatſen, alwaar dergelijke waren worden verkocht, aanwezig zijn, of door verkoopers, welke op de kruiwagens, als anderzins, die waren langs de wegen en ſtraten te koop venten, worden medegevoerd.

3. Van hetzelfde tijdſtip af, zal het gebruik der thans aanwezige zoogenoemde korenſchalen geheel ophouden, en er zullen geene andere korenſchalen mogen gebruikt worden of aanwezig zijn, dan die, welke in art. 18 van Ons voormeld beſluit van den 18den December 1819, zijn beſchreven, met de daartoe behoorende gewigten; zullende de maten en de gewigten, tot die ſchalen behoorende, bevorens behoorlijk worden geverifiëerd en geijkt.

4. Van dat zelfde tijdſtip af zal de aankondiging van die waren niet anders mogen geſchieden dan, wat de hoeveelheid betreft, in Nederlandſche mudden (hectolitres), of in nederlandſche koppen (litres) en voor den prijs

(1) Jaarb. 1819, St. II. bl. 168—173.

prijs in guldens en cents, het zout echter en het meel, zullen ook bij het gewigt aangekondigd mogen worden.

5. Van dat zelfde tijdſtip af, zullen, ingevolge art. 17 van het gemelde beſluit, geene zakken den naam van graanzakken mogen dragen, noch de hoeveelheid bij zakken mogen worden geſteld en uitgedrukt, tenzij die zakken een Nederlandſche mudde (hectolitre) bevatten.

6. Ten einde de ingezetenen zoo veel doenlijk in de kosten, welke het aanſchaffen van nieuwe maten vereiſchen, te gemoet te komen en dezelve zoo weinig mogelijk in hunne keuze te beperken, wordt, bij ampliatie van Ons gemeld beſluit van den 18 December 1819, vergund, dat men, buiten en behalve de maten uit gebogen ſpaan, ook maten zal mogen gebruiken van uitgedraaid hout vervaardigd, mits deze niet boven 5 Nederlandſche koppen (litres) groot zijn.

7. Deze maten zullen vervaardigd worden uit goed ſtevig en droog hout, hetwelk door de ondervinding daartoe dienſtig bevonden is, vooral uit esſen hout; derzelver gedaante en afmetingen zullen dezelfde zijn als die, welke bij Ons meergemeld beſluit, van den 18den December 1819, voor de maten van gebogen ſpaan, zijn verordend, van binnen zoo veel mogelijk volkomen cilindrisch en den bodem vlak, van buiten zuiver rond en zonder voet of rand; zullende verder daarop dezelfde namen worden ingeſneden, ingeprent of ingebrand, als bij art. 13 van het gemeld beſluit zijn bevolen.

De dikte der wanden en des bodems zullen in ſtrepen (millimètres) gerekend, zijn ten minſte:

Voor de maat van 5 kop, 12 voor de wanden, 30 bodem.
" " " " 2 kop 8 " " " 24 "
" " " " 1 kop 7 " " " 20 "
" " " " ½ kop of 5 maatjes, 7 voor de wanden, 18 bodem.
Voor de maat van 2 maatjes, 5 voor de wanden, 16 bodem.
" " " " het maatje 5 " " 12 "
" " " " het ½ maatje 3 à 4 " " 8 "

8. De middellijnen en de lengte der ſtrijkers tot die maten, hetzij uit gebogen ſpaan, hetzij uit gedraaid hout, behoorende, zullen zijn van ten minſte, als volgt:

Voor het kwart Nederlandſche mudde en daarboven, middellijn, 45 ſtrepen lengte, 54 nederlandſche duim.

Voor de 20 en 10 kop de middell.,	40 ſtrepen	lengte 42 nederl. duim.	
„ „ 5 à 2 kop „ „ „	35	„ „ 32	„ „
„ „ 1 kop „ „ „ „ „	22	„ „ 20	„ „
voor de onderdeelen van de kop	22	„ „ 12	„ „

9. Geene Inhoudsmaten zullen mogen worden gebruikt, of in winkels of elders te koop mogen worden aangeboden, of in openbare verkoopingen gebragt, die niet te te voren behoorlijk zijn geijkt geworden.

10. De ſabrikeurs der inhoudsmaten zullen zich, eene maand na den dag van heden, aan de ijkers kunnen wenden, ten einde de voornoemde maten te doen verſiëren en ijken.

De herijk zal jaarlijks plaats hebben, op zoodanige tijden, als door Gedeputeerde Staten zal worden bepaald.

11. Op dat de ijkers te dezen met de meeste omzigtigheid zouden kunnen te werk gaan, en de daarbij belanghebbenden, vooral de ſabrikeurs dier maten, zouden weten, wat van hen zal worden gevergd, of hun, behoudens hunne geheele oplettendheid en zorg, om naauwkeurig werk te leveren, en zich eene hebbelijkheid van naauwkeurig te werken, eigen te maken, zal kunnen worden toegegeven, zullen de ijkers zich te houden hebben, aan de volgende

INSTRUCTIE bij den ijk der inhoudsmaten voor granen, zaden, boonen, erwten, en dergelijke grutters-waren, gelijk mede voor meel en zout.

Art. 1. De ijkers zullen beginnen met na te gaan, *voor eerst*, of de hun aangeboden maten, in gedaante overeenkomſtig zijn met hetgeen in het beſluit van den 18den December 1819 is voorgeſchreven; en, *ten tweede* of op die maten duidelijk ingeſneden, ingeprent of ingebrand zijn de namen, bij het 13de artikel van gemeld beſluit opgegeven, en *ten derde*, of de maat uit gebogen ſpaan vervaardigd, volgens het gemeld beſluit, beſtaat uit één ſtuk, dan wel uit twee of meerder, met krammen of anderzins aan elkander gehecht; indien de aangeboden maten niet aan deze vereischten voldoen, zullen dezelve niet aangenomen maar verworpen worden.

2. Indien de aangeboden maten, aan hetgeen voorſchreven is, voldoen, zullen de ijkers tot nader onderzoek derzelve overgaan, en hunne aandacht hierop vestigen: 1°.) of de wanden en de bodems de dikte hebben

Digitized by Google

bij het meergemeld beſluit van 18 December 1819. en bij art. 6 van het tegenwoordige bevolen, en of de bodem binnen de maat volkomen of genoegzaam vlak is; 2°.) of de bodem, indien de maten van gebogen ſpaan zijn, zoodanig is bewerkt als vereiſcht wordt, om geene bulging toe te laten; en 3°.) of de maat volkomen cilindriſch is, dat is te zeggen, volkomen rond en overal even wijd, en of hoogte en middellijn en wel zeer bepaaldelijk de middellijn, gelijk mede voor die maten, welke met brug en ſteil moeten voorzien zijn, de brug en ſteil die afmetingen hebben, welke volgens de tabel bij het beſluit van 18 December 1819 gevoegd, worden vereiſcht.

3. Vermits echter in hetgeen voorſchreven is geene mathematiſche naauwkeurigheid kan worden geëiſcht, zullen de ijkers onderzoeken *vooreerst*, of indien de maat niet volkomen cilindriſch mogt zijn, de 4 middellijnen gemeten over het kruis in het midden der bogen, die het uitmaken, zoo weinig van elkander verſchillen, dat de eene wat te groot en de andere wat te klein zijnde, de gemiddelde uit de vier genomen voor de ware kan gehouden worden, en *ten tweede*, of de hoogte, op verſchillende plaatſen van den bodem gemeten, insgelijks zoo weinig van elkanderen verſchillen, dat de gemiddelde aan hetgeen bij de tabel vereiſcht wordt, voldoet.

4. Geene maat, die te klein is, dat is waarin middellijn en hoogte, des noods, de gemiddelde beide te klein zijn, zal mogen worden toegelaten, maar moet verworpen worden.

Indien de middellijn en hoogte, des noods, de gemiddelde, beide iets te groot zijn, of de eene iets te groot, de andere iets te klein, zal men als remedie mogen toegeven: *voor den Nederlandſche kop en de maten daar beneden*, indien hoogte en middellijn *beiden* te groot zijn, *eene halve ſtreep* in hoogte en *eene vierde van eene ſtreep* in middellijn; doch indien een van beide te groot, de andere te klein is, *eene ſtreep* in de hoogte en *eene halve* in middellijn.

Voor de maten boven de Nederlandſche kop tot het dubbel Nederlandsch ſchepel, of de 20 *kop:* indien middellijn en hoogte, beide te groot zijn, *eene ſtreep* in hoogte en *eene halve* in middellijn, doch indien eene van beide te groot, de andere te klein is, *twee* ſtrepen in hoogte en *eene* in middellijn.

Voor de maten, grooter dan het dubbel Nederlandsch ſchepel of de 20 *kop:* zoo hoogte en middellijn, beide

te groot zijn, *eene en eene halve ſtreep* in hoogte en *eene ſtreep* in middellijn, doch zoo eene van beide te groot, de andere te klein is, *drie ſtrepen* in hoogte en *anderhalve* in middellijn.

5. Bij de verificatie der koperen maten tot korenſchalen behoorende, te weten:

Van den Nederlandſchen kop, halve kop, het dubbel maatje en maatje zal niet meer remedie vergund worden dan *eene halve ſtreep* in hoogte en *één vierde* in middellijn.

6. Indien de houten maten, hetzij uit gebogen ſpaan, hetzij uit gedraaid hout vervaardigd, ter ijk aangeboden, aan de ijkers mogten voorkomen vervaardigd te zijn uit hout, dat niet genoegzaam ingedroogd is, zullen zij geregtigd zijn dezelve, gedurende acht dagen, den dag van het aanbieden en die der verificatie, niet mede gerekend, op eene behoorlijke plaats te houden, alvorens tot verificatie over te gaan.

7. Als de maten aan al de vereischten voldoen, zullen de ijkers dezelve met hun gewoon teeken en jaarletter ijken, welke duidelijk even boven den naam der maat, naar gelang van de grootte en van den aard der maat, zullen worden ingeſneden, ingeprent of ingebrand.

8. Indien er maten mogten aangeboden worden, welke in het geval zijn bij art. 16 van het gemeld beſluit, van 18 December 1819 gemeld, zullen de ijkers zeer naauwkeurig toezien, of deze maten volkomen voldoen aan alles, wat in hetzelfde artikel omtrent die maten wordt vereischt en of derzelver hoogte en middellijn, welke alsdan gelijk aan elkander behooren te zijn, de vereischte grootte hebben, te weten in ſtrepen (millimètres) *voor de Nederlandſche mudde* (of hectoliter) 503.2. *Voor de halve mudde* 399.2. *Voor het dubbel Nederlandſche ſchepel of* 20 *koppen*, 294.2 *Voor het Nederlandſche ſchepel of* 10 *kop* (décalitre) 233.5. *Voor het halve ſchepel of* 5 *kop* 185.3. *Voor den dubbelen kop* 136.6. *Voor den Nederlandſchen kop* (litre) 108.4. *Voor den halven kop.* 86.0. *Voor het dubbelen maatje* 63.4. *Voor het maatje* (decilitre) 50.3. *Voor het halve maatje* 39.9. Doch indien de groote maten van brug en ſteil voorzien zijn, zal de hoogte zoo veel grooter moeten zijn als ter vereevening van de plaats, welke brug en ſteil innemen, vereischt wordt.

9. Tot het meten en verifiëren der middellijn en hoogte van de aangeboden maten zullen de ijkers niet mogen gebruiken houten ellen of gedeelten van dezelve, maar

Digitized by Google

zij zullen daartoe gebruiken behoorlijk tot in ſtrepen verdeelde ijzeren of koperen ellen of gedeelten van dien, of wel zoodanige koperen werktuigen of ſchalen, waarop de hoogte en middellijn van iedere maat behoorlijk zijn aangeteekend, als zij tot het meten daarvan het meest dienſtig zullen oordeelen, mits die werktuigen of ſchalen en die ellen of gedeelten van ellen, eerst behoorlijk geverifiëerd en de ſtandaards met naauwkeurigheid geijkt zijn geworden.

10. De ijkloonen worden geſteld als volgt:

Voor de houten maten:

Voor de mudden . . . . . . 50 cents.
Voor de halve mudden . . . . . 30 „
Voor de een vierde mudde . . . . 20 „
Voor de 20 en 10 *kop en* 5 *kop, dubbel, enkel en half ſchepel* . . . . . . 10 „
Voor den 2 *kop, kop, halve kop en verdere onderdeelen* 5 „
Voor iedere ſtrijker . . . . . . 5 „

Voor de koperen maten, tot de korenſchalen behoorende, het dubbel van het ijkloon voor de houten maten.

Voor de gewigten, tot de korenſchalen behoorende, zal het gewone ijkloon voor de gewigten betaald worden.

Voorts werd door den Koning, bij beſluit van den 11den April, het navolgende bepaald:

Beſluit van 11 April wegens jaar- en week-markten. (Bijv. tot het Staatsbl. D. IX. St. 2. bl. 1547.)

Op het rapport van Onzen Minister van Binnenlandſche Zaken en waterſtaat, van den 24ſten December 1821, daarbij kennis gevende van de verſchillende denkbeelden, die bij onderſcheidene Provinciale Beſturen en Stedelijke Regeringen beſtaan, omtrent de vraag, of de bevoegdheid tot het inſtellen of veranderen van jaar- en week-markten aan de Plaatſelijke of aan de Provinciale magt toekomt, dan wel, of daartoe de medewerking van het algemeen Beſtuur wordt vereischt:

Gezien het advies van den Raad van State;

Gelet op de conſideratiën vervat in het rapport van Onzen Minister van Juſtitie van den 9den dezer;

Hebben goedgevonden en verſtaan te bepalen:

Art. 1. Dat al hetgeen betreft de Politie der week- en jaarmarkten, het regelen der orde, die op dezelve behoort te heerſchen, het aanwijzen der ſtandplaatſen, het bepalen der uren, waarop dezelve zullen aangaan en eindigen, en andere dergelijke beſchikkingen moeten

worden gerekend te behooren tot die huishondelijke belangen, waaromtrent de zorg aan de Stedelijke of Plaatſelijke Beſturen is verbleven.

2. Dat geene verandering zal mogen worden gemaakt in de, voor het houden van weekmarkten, bepaalde dagen, dan op autoriſatie van de Staten der Provinciën, of van derzelver Gedeputeerden, nadat deze zich zullen hebben verzekerd, dat daaruit voor de belangen van andere gemeenten hunner eigene of van eene der naburige Provinciën, of uit eenigen anderen hoofde, geene bezwaren kunnen voortſpruiten; en nadat dezelve zich zullen hebben overtuigd, dat het veranderen of verzetten der middelen van communicatie met andere plaatſen, die door veer- of marktſchuiten, door vrachtwagens enz. gevestigd en verzekerd zijn, geene bedenkingen oplevert, zullende evenwel de Staten of Gedeputeerde Staten der Provinciën, alvorens zoodanige autoriſatie uit te reiken, of in werking te laten komen, van hun voornemen, met overlegging van alle de tot de verlangde verandering betrekkelijke ſtukken, kennis moeten geven aan Onzen Minister van Binnenlandſche Zaken en Waterſtaat, ten einde zoo deze deswege eenige bedenkingen mogt hebben, wij daardoor in de gelegenheid zoude zijn geſteld, om ons een voorſtel daaromtrent te kunnen doen. Bijaldien, na verloop van twee maanden, na de gedane mededeeling van Onzen voornoemden Minister, de Staten of derzelver Gedeputeerden geene dispoſitie ter contrarie mogten hebben ontvangen, zullen zij de bedoelde autoriſatie voor goedgekeurd houden, en dezelve mogen doen werken.

3. Dat geene nieuwe week- of jaarmarkten en geene veranderingen in de voor het houden der jaarmarkten bepaalde dagen en tijden, of in de wijze, waarop dezelve tot hiertoe gehouden zijn zullen mogen ingevoerd worden, zonder Onze ſpeciale autoriſatie.

4. Dat alle bepalingen, welke in eenig vroeger reglement ten opzigte van week- en jaarmarkten voorkomen en ſtrijdig mogten zijn met het vorenſtaande, zullen worden gehouden voor ingetrokken.

Aanſtelling van Conſuls. Bij onderſcheidene beſluiten des Konings werden aangeſteld tot Conſuls der Nederlanden de heeren: *H. Rooſe*, te Malaga; — *A. van Archenholz* in Finland, om te Friedriechsham te reſideren; — *W. Brandt*, te Archangel, ter voorloopige vervanging

van den Heer *Rouſſatier;* — *E. de la Haÿe*, te Barcelona, voor den Heer *J. Steinbor;* — *G. A. Wieling*, in de rijken van Valencia en Murcia, om verblijf te houden te Alicante, in plaats van den Heer *P. Hartſinck*, eervol ontſlagen; — *J. H. Bletterman* te Canton in China, zijnde tot dus verre aangeſteld geweest als ambtenaar bij de Nederlandſche faktorij aldaar.

Daarentegen werden door Z. M. toegelaten: als Conſul van Zweeden en Noorwegen te Ostende, de Heer *J. R. Fottrel;* — de Heer *N. M. Vinke*, als Conſul van Sardinie te Rotterdam. **Toelating van Conſuls.**

Tot leden der directie van den Levantſchen handel en navigatie in de Middelandſche zee, werden door Z. M. benoemd: te Amſterdam, de Heer *A. Hartſen*, voor den Heer *J. H. Luden*, eervol ontſlagen; — te Middelburg de Heer *P. van Deinſe*, voor wijlen den Heer *A. van den Broeke;* — te Rotterdam, de Heer *E. Suermondt*, voor wijlen den Heer *P. Baelde*. **Benoemingen voor den Levantſchen handel.**

Tot vervanging der leden in de onderſcheidene Kamers van koophandel en fabrijken, welke, op den 31ſten December des vorigen jaars waren afgetreden, werden door den Koning benoemd of bij continuatie aangeſteld; voor de Kamer van Amſterdam, de Heeren *W. O. Berg*, *C. T. M. de Lepel*, *J. C. Wachter* en *L. Bousquet;* — voor de Kamer van Bruſſel, de Heeren *P. J. van der Elst*, *F. de Munck*, *C. de Liagre*, *H. de Reus* en *Rittweger;* — voor de Kamer van Dordrecht, de Heeren *A. van der Linden Fz.*, *C. Vrieſendorp*, *A. van Meeteren*, *G. R. van Castendijk* en *J. Staats Vrieſendorp*, zijne deze laatſte benoemd in plaats van wijlen den Heer *A. Lacoste;* — voor de Kamer van Gouda, de Heeren *C. J. Mooleman*, *C. Prinſe* en *T. Blanken*, *Az.*; — voor de Kamor van Leyden, de Heeren Mr. *S. le Poole*, *N. Lazaar* en *J. Scheltema*, *Jz.*; — voor de Kamer van Middelburg, de Heeren *J. Tak*, *Brouwer*, *G. de Bruijne*, *A. Lutlijn* en *M. Volrijk Liebert;* — voor de Kamer van Rotterdam, de Heeren *J.* **Benoeming bij de Kamers van koophandel en fabrijken.**

Hubert, *A. van Hoboken*, *G. van Gennep*, *F. M. Roeſt*, *F. P. Bicker Caerten*, *C. van Stolbe* en *J. van Vollenhoven Cz.*; — voor de Kamer van Schiedam, de Heeren *D. Viſſer*, *M. van den Bergh* en *W. van Duuren*, *A. Rockoll* en *J. Borghmans*. — Voorts werd in plaats van den Heer *M. E. Rouſſel*, overleden, benoemd tot lid, van de Kamer van koophandel te Vliſſingen, de Heer *G. van Bel*; — de Heer *J. Guylitz* tot Sekretaris der Kamer van koophandel te Antwerpen.

Groenlandſche vaart. Als eene voor de algemeene welvaart hoogstbelangrijke onderneming, werd met regt beſchouwd het uitzeilen ter vaart naar Groenland van het brikſchip *Spitsbergen*, Kommandeur *W. Rab.*, uitgeruſt door de Heeren *B. Viſſcher en Zoon* en verdere reeders, op den 18den April, uit de haven van Harlingen, vanwaar ſedert een tijdverloop van 50 of 60 jaren geene uitrusting van die ſoort had plaats gehad.

Last of Tonnengeld van ſchepen onder Engelſche vlag. Niet minder gewigtig oordeelde men een narigt van den Minister van Staat, belast met de generale directie van 's Rijks ontvangſten, van den 10den October, houdende: „ dat, te rekenen van den 5den Julij 1822, op welken dag, volgens eene akte van het Parlement, kortelings uitgevaardigd, in het rijk van Groot-Brittannië de vrijſtelling der *Tonnage-Duty*, zoo voor de vreemde als voor de nationale ſchepen, aanvang genomen had, de ſchepen onder Engelſche vlag in de havens van het Rijk der Nederlanden, ten aanzien van het last of tonnengeld, met de Nederlandſche zeeſchepen zouden worden gelijk geſteld.

Levantſche handel. Ook ſcheen de Nederlandſche Commercie, blijkens ingekomene berigten, thans in de gelegenheid geſteld te worden om hare oude betrekkingen met de Levantſche ſchalen te hervatten. Het bleek, namelijk, uit eene kennisgeving van den Minister voor het Publiek Onderwijs, de Nationale Nijverheid enz. aan de Kamer van Koophandel en Fabrijken, in de maand Augustus algemeen gemaakt, dat de vaart onder vreemde vlaggen, waarvan tot dus verre gebruik was gemaakt door de Europeſche natiën,

Digitized by Google

welke van de Ottomaniſche Porte geen bepaald verlof hadden om onder hare eigene vlaggen naar de Zwarte zee te varen, ten gevolge eener nieuwe verordening van het Turkſche Hof, moest ophouden; zullende niemand dan die Mogendheid, aan welke zulks bepaaldelijk was vergund, onder hare eigene vlag, ſchepen naar de Zwarte zee mogen afzenden. Door deze bepaling werd een groot aantal Sardiniſche, Spaanſche, Zweedſche en Napolitaanſche ſchepen, van de vaart op de Zwarte zee uitgeſloten, terwijl daarentegen de Oostenrijkſche, Franſche en Engelſche ſchepen van het, hun toegekende, regt dadelijk gebruik maakten, hetwelk insgelijks aan de Rusſiſche en Nederlandſche vaartuigen toekwam. Overigens was het getal der vaartuigen, onder toegelaten vlag voorhanden, ſlechts zeer gering, waardoor de vrachten, bijzonder van Alexanderie naar den Archipel en Smirna, aanmerkelijk verhoogd werden.

Kustlicht van de Helder.

Het voor de zeevaart zoo belangrijk kust-licht, opgerigt aan de Helder in het fort Kijkduin, werd op den 29ſten October, voor de eerſte reize, ontſtoken. Hetzelve was geplaatst op eenen ſteenen toren, hoog 44 Nederlandſche ellen (140 voeten) gebouwd midden in het fort, beſtaande uit een koperen koepel en een verlichtings-toeſtel van zesen-twintig lampen, welke geplaatst waren voor paraboliſche zilveren geplette lichtkaatsers, in navolging van het, in het jaar 1818, uit Engeland ontvangen en op den toren van West-Cappelle, op Walcheren, geplaatste kustlicht, vervaardigd. De geheele toeſtel, behalve de lichtkaatsers, (uit de fabrijk van den Heer *H. de Heus* te Amſterdam afkomſtig), was, voor het eerst hier te lande, vervaardigd door den Rijks-geſchutgieter *Marits* te 's Gravenhage.

Schade door zeeſchuimers.

Aanhoudende zeerooverijen bragten in dit jaar aan de Nederlandſchen ſcheepvaart wederom, meer dan eenmaal, aanmerkelijke hindernis toe.

Onder andere werd de Nederlandſche goelet de *Onderneming*, Kapitein *Domeni* van Cette naar Antwerpen beſtemd, op den 18den Februarij op 33°

42′ breedte en 80° 30′ lengte, door een' kaper van 16 kanonnen en 40 man equipagie aangevallen en, na aan boord geklampt te zijn, van zeilen, levensmiddelen en andere voorwerpen van waarde, waaronder de horologiën van den Kapitein en verder ſcheepsvolk, op het ſchaamteloost beroofd. — Ook het ſchip *de Vriendſchap*, gevoerd door den Kapitein *J. Hartwijk* en met potasch van Livorno naar Duinkerke beſtemd, werd, op den 20ſten Junij, ten Z. W. van Kaap Farkes door eenen zeeroover aangevallen en, na vruchteloozen tegenſtand, overmand. De roovers den Kapitein genoodzaakt hebbende de luiken open te breken, doch geene kans ziende om zich van de lading, uithoofde van derzelver zwaarte, meester te maken, vorderden, onder de zwaarſte bedreigingen en mishandelingen, geld en goed, plaatſende het ſcheepsvolk in het ſchip, onder verzekerde bewaring, en haalden het kooigoed en de kisten van den ſtuurman op het dek, waaruit zij, opengebroken zijnde, alles roofden en benevens andere goederen wegvoerden. Na hun vertrek bevond de Kapitein zich ontbloot van genoegzaam alle zijne kleederen, benevens geld, horologie, kaarten, kijkers, kompas, enz. alsmede van eene aanzienlijke voorraad levensmiddelen, verſcheidene zeilen, eene Hollandſche vlag, touwwerk enz. Nadien de roovers zelfs eenige einden van het loopend tuig hadden afgeſneden, was de Kapitein genoodzaakt te Gibraltar binnen te loopen, ten einde de geledene ſchade te herſtellen en nieuwen voorraad in te nemen.

Inzonderheid in de West-Indiën.

Zr. Ms. brik *de Merkuur*, Kapitein *de Quartel*, van Bonnaire komende, verſcheen op den 19den Maart voor de haven van Curaçao, nog denzelfden dag naar Maracaybo zeilende, ten einde aan verſcheidene vaartuigen, zich aldaar bevindende en tot voormelde haven behoorende, beſcherming te verleenen. De goede ſtaat, waarin het vaartuig verſcheen, na het volbrengen harer eerſte reize, ſedert eene aanzienlijke reparatie, bragt algemeene voldoening te weeg, terwijl haar bijzondere ſnelle gang aan den bevelhebber veel genoegen verſchafte. — De

volkomene blokkade van Puerto Cabello maakte het omſtreeks dezen tijd voor weinige vaartuigen mogelijk, om naar deze plaats of Coro te ſtevenen, zonder gevaar van genomen te worden (1). De ſchooner Generaal *van Starckenborg*, welke van Curaçao naar de kust vertrok, kwam den 4den April in eerstgenoemde plaats terug, hebbende kort te voren voor de oorlogs-vaartuigen der onafhankelijken van Columbia moeten bijleggen, welke voor Puerto Cabello kruisden en het gemeld vaartuig afwezen. Hetzelve kwam op Bonaire ten anker, alwaar het drie andere Columbiaanſche vaartuigen vond. Intusſchen ſcheen het, dat de blokkade ter zee niet zoo ſtreng was, of zij konde, althans door de Spaanſche gewapende vaartuigen, die zich nog aan de kust bevonden, gemakkelijk doorgebroken worden. De brik *Hercules* en de ſchooner *Venus* voeren tusſchen Curaçao en Puerto Cabello bijna onafgebroken af en aan, niettegenſtaande de aanhoudende berigten, welke men van andere zeevarenden, wegens de ſterkte des blokkerenden eskaders ontving. — Na het in bezit nemen echter van Coro door de Columbianen was de voormelde Spaanſche brik *de Hercules*, op den 28ſten April, van Curaçao, met levensmiddelen voor Puerto Cabello, hetwelk in de magt der Spanjaarden was, onder zeil gegaan, genoodzaakt kort daarna weder te Curaçao binnen te komen, uithoofde der aanzienlijke magt, waarmede de Columbianen Puerto Cabello aanhoudend blokkeerden. Den 28ſten Mei daaraanvolgende zeilde de gemelde brik, benevens het Spaanſche fregat *Ligera* en de gewapende ſchooner *Morillo* van meergenoemde haven naar Puerto Cabello, hebbende verſcheidene koopvaardijſchepen onder derzelver konvooi, welke, zoo als mede de oorlogſchepen, een' grooten voorraad van mondbehoeſten voor het garnizoen van Puerto Cabello aan boord hadden.

(1) Eene bekendmaking deswege van den Generaal der Columbianen *Soublete*, gedagteekend den 20ſten Februarij, vindt men in de Amſterd. Cour. N°. 165.

Benoeming op Curaçao. Tot Gouvernements-Secretaris op het eiland Curaçao werd door Z. M. benoemd de Heer *W. Prince*, Sekretaris van den Raad van Politie en het Kollegie van Commercie en Zee-zaken aldaar.

Te Suriname. In gelijke betrekking werd door Z. M. in de Kolonie Suriname aangeſteld de Heer *J. C. Guicherit*, tot dus verre ad interim deze functie waargenomen hebbende.

Aankomst aldaar van den Heer *de Veer*. De Heer *A. de Veer*, tot dus verre Gouverneur der eilanden Sint Euſtatius, Sint Martin en Saba, bij Zr. Ms. beſluit van den 26ſten October des vorigen jaars tot Gouverneur der Kolonie Suriname benoemd, kwam, op den 26ſten Maart, aan boord van de brik van oorlog *de Zwaluwe*, Kapitein-Luitenant *J. de Jong*, binnen den mond der rivier Suriname aan. Den volgenden dag, omſtreeks 4 ure, werd door kanonſchoten van het fort Nieuw-Amſterdam de aantogt van gemeld ſchip aan de ingezetenen verkondigd, hetwelk kort hierop het anker voor de ſtad liet vallen en het fort begroette door ſalutſchoten, die hetzelve dadelijk beantwoordde. — Na de noodige voorbereidſelen landde Z. Exc. op den 27ſten des morgens ten 9 ure, onder het losſen van het geſchut, wordende bij het uitſtappen uit de ſloep door eene kommisſie van beide de Hoven en Militaire Staf-officieren ontvangen, en voorts, tusſchen de geſchaarde rijen van burger-militie en verdere gewapenden, naar het Gouvernements-huis geleid, alwaar de aftredende Gouverneur ad interim, de Heer *C. R. Vaillant*, benevens de gezamenlijke leden der beide Hoven van Politie en Civiele Juſtitie enz. Z. Exc. met allen luister ontvingen.

Plegtige inſtallatie van den Gouverneur. Op den 1ſten April had de plegtige inſtallatie van den Gouverneur plaats. Terwijl de Schutterij en het Militaire garnizoen zich reeds vroegtijdig op het Gouvernementsplein onder de wapenen had verzameld, en de ſchepen op de rivier met vlaggen en wimpels prijkten, vergaderden de Hoven van Politie en Civiele Juſtitie des morgens ten half negen ure op het Gouvernements-huis. De Heer Raad-fiskaal der Kolonie Mr. *E. L.* Baron *van Heeckeren*, be-

nevens de Heeren Raden *Bruijning* en *Pervet-Gentil*, uit het Hof van Politie, en de Heeren *Mirandolle* en *Graafland* uit het Hof van Civiele Juſtitie, vergezeld van de Sekretariſſen der beide hooge Kollegien, werden uit deze Vereenigde Vergadering afgezonden, om den Gouverneur van deszelfs verblijf af te halen. Z. Exc., benevens de gemelde Heeren, kort hierop aangekomen zijnde, werd ter Vergadering binnengeleid en door den Heer *Vaillant* met eene gepaste aanſpraak begroet, waarin Z. Hoog-Ed. Geſtr. tevens zijne waardigheid nederlegde en een treffend affcheid nam. Deze aanſpraak werd door den nieuwen Gouverneur op eene zeer doelmatige wijze beantwoord, waarna Z. Exc. in handen van den aftredenden Gouverneur-Generaal, den eed, bij het regeringsreglement der Kolonie voorgeſchreven, aflegde. Z. Exc. hierop de plaats van den Heer *Vaillant* ingenomen hebbende, geſchiedde door den Raad-fiskaal eene korte doch toepasſelijke aanſpraak, welke wij alhier in derzelver geheel zullen laten volgen:

Hoog-Edele Geſtrenge, Wel-Edele Achtbare, Wel-Edele Geſtrenge Heeren!

Het zoude weinig van onze belangſtelling in de gewigtige plegtigheid van dezen dag getuigen, indien wij geene behoefte in ons zelven gewaar wierden, om de gevoelens, welke ons op dit oogenblik bezielen, naar buiten te openbaren, en door woorden ruimte te geven aan onze diep geroerde gemoederen. — Door den rang, welken ik de eer heb in deze Kolonie te bekleeden, geroepen, om van deze gevoelens de tolk te zijn, zoo zij het mij allereerst vergund aan U, Hoog-Edel Geſtrenge Heer! die, na eenen bijna zesjarigen dienst, uwe hooge waardigheid, als opperhoofd van deze volkplanting, hebt nedergelegd, ten einde eerlang naar het geliefde moederland terug te keeren, ons hartelijk leedwezen over uw verlies te betuigen. Gewis, wij zijn te dikwerf ooggetuigen geweest van uwe onvermoeide zorgen voor het algemeen welzijn; wij weten het te wel, hoe gij, met opoffering van eigen rust en genoegen, u ſteeds op de naauwgezetſte wijze van uwe belangvolle pligten hebt

gekweten, om niet met eene treurige weemoedigheid op dit oogenblik, hetwelk uwe openbare betrekkingen tot dezen ſtaat heeft opgeheven, neder te zien. Deze ſmartelijke aandoening vereenigen wij intusſchen met het warmst en opregtst gevoel van dankbaarheid voor de loffelijke pogingen, welke Uwe Excellentie, gedurende haar beheer, tot heil dezer Maatſchappij heeft aangewend; en hoe zouden wij beter dit gevoel kunnen uitdrukken, dan door onze beste wenſchen over Uwe Excellentie's perſoon en betrekkingen van den Algoeden toe te bidden? Ja, Hoog-Edele Geſtrenge Heer! het moge U, eenmaal voorſpoedig op de Vaderlandſche kust aangeland, met de uwen aldaar onafgebroken welgaan! — Het moge U daar gebeuren, offchoon, zoo wij hopen, in andere kringen, ten dienſte uwer medeburgeren, werkzaam, echter tevens niet geheel verſtoken te zijn van die waardige rust, welke zich de vader der Romeinſche welſprekendheid weleer als de grootſte bezoldiging voor zijne moeijelijke ſtaatszorgen voorſtelde, en die het loon behoorde te zijn voor allen, die, zoo als gij, uwe beste levensjaren aan de beſlommeringen des openbaren levens hebt prijs gegeven! U toeven aldaar dezelfde achting en hoogſchatting, welke gij er eenmaal hebt achtergelaten en die gij U ook hier in de ruimſte mate hebt mogen verwerven. U vergezellende met onze heilbeden, houden wij ons tevens overtuigd, dat wij, ſchoon door golven en vloeden verre van U geſcheiden, in uw hart zullen blijven leven, en dat Uwe Excellentie ons in hare bedoelingen en bemoeijingen ſteeds zal nabij zijn. Met deze bewustheid durven wij dan ook de bevordering onzer openbare belangen verder aan U opdragen, daar ons uwe kennis, ondervinding en welwillendheid ten waarborge verſtrekken en voor de doelmatigheid der middelen, welke Uwe Excellentie ten dien einde zal in het werk ſtellen, en voor den welbeſtuurden ijver, waarmede zij aan deze onze lastgeving zal willen voldoen.

Indien intusſchen eenige zaak ons regtmatig leedwezen over het verlies, hetwelk wij ondergaan, zoude kunnen verzachten, het is voorzeker 's Konings goedgunſtig beſluit, waarbij hoogstdeszelfs vertegenwoordiger op *St. Euſtatius* tot het opperbeſtuur van Suriname is geroepen. Gelijk wij van den eenen kant in dit beſluit eene nieuwe proeve zien van Zijner Majeſteits gezindheid, om geene aan het Vaderland bewezene dienſten onvergolden te laten, maar dezelve integendeel, zoodra zich daartoe bekwame gelegenheden aanbieden, door doeltreffende be-

looningen te doen achtervolgen, zoo mogen wij van de andere zijde over de gelukkige toepaſſing van deze Zijner Majeſteits gezindheid op het welzijn der Kolonie dankbaar verblijden. Immers door haar zien wij aan derzelver hoofd geſteld eenen man, wiens vroegere loopbaan geheel aan de Koloniale belangen was gewijd, van wiens verkregene ondervinding wij ons ſchier de beſte gevolgen voor Surinamens voorſpoed mogen beloven, en omtrent wiens perſoonlijke hoedanigheden wij ſlechts eene ſtem, die der algemeene hoogachting en vereering, zich alomme hooren verheffen. — Wij wenſchen ons zelven alzoo, Mijne Heeren! op goede gronden met 's Konings keuze geluk, en, terwijl wij door dezelve eene heilrijke toekomst te gemoet zien, betuigen wij aan Uwe Excellentie, wien wij thans als Gouverneur dezer volkplanting huldigen, onzen gevoeligen dank, dat zij hare overige beſtemming met haren tegenwoordigen ſtand heeft willen verwisſelen en verklaren daarbij tevens plegtig, dat wij, elk in zijnen kring, met nieuwen moed en ijver ons zullen aangorden, om door eene naauwkeurige betrachting der ons opgedragen beroepspligten, tot den geregelden loop der openbare zaken, en daardoor ook tot vermeerdering van uw levensgenoegen bij te dragen. — Moge het Uwer Excellentie gebeuren, immer met welgevallen terug te kunnen zien op het oogenblik, waarop zij beſloot aan 's Konings roeping gehoor te geven! en zij het beſtendig haar deel, om ook ter dezer plaatſe alle die toegenegenheid en liefde te ondervinden, welke zij in voormalige betrekkingen van hare onderhoorigen ſteeds heeft mogen ervaren, en waarvan de ondubbelzinnigſte blijken haar nog onlangs op eene aandoenlijke wijze, bij het verlaten van St. Eustatius, zijn gegeven! — Dat dezelfde magtige hand, die Uwe Excellentie op de kusten van het woeste Afrika en op de Zuster-Koloniën van ons ſchoon Amerika, gedurende vele jaren, heeft beſchermd, U ook hier geleide en behoede! en dat 's Hemels beste zegeningen zich over uwen perſoon, huisgenooten en beſchikkingen overvloediglijk uitſtorten.

Zoo is dan, Wel-Edele Achtbare en Geſtrenge Heeren! de belangrijke zaak, welke het doelwit was van deze onze vereenigde bijeenkomst, ten einde gebragt. Mogt deze plegtige inhuldiging tevens hebben geſtrekt om onze belangſtelling in het welzijn van deze, in zoo vele opzigten voor het moederland onſchatbare Kolonie, levendig te houden of op te wekken. — Mogt zij door

de herinnering aan hetgene ook wij eenmaal hebben gezworen, ons eenen krachtdadigen en onverdelgbaren ijver hebben ingeſtort, om dien eed onverzettelijk getrouw te blijven! En mogt deze vereenigde Vergadering aan onze medeburgers tot een zeker onderpand verſtrekken van onze vurige gezindheid, om ons allen ſteeds te blijven vereenigen ter uitbreiding van algemeen welvaren en die wenſchelijke eensgezindheid, welke de leus was onzer groote Vaderen, die door haar de Nederlandſche wimpels alomme hebben doen eerbiedigen, en de verst gelegene landen aan zich cijnsbaar hebben geſteld! Op zoodanige wijze zullen wij voorzeker ons het vertrouwen waardig betoonen, ons geſchonken door den herſteller van Nederlandsch onafhankelijkheid, onzen geliefden en hoogstgeëerbiedigden Koning (1)."

Na het eindigen dezer aanſpraak begaf zich de Gouverneur, met de gezamenlijke leden der Vergadering onder de galerij van het Gouvernements-huis, alwaar door den fungerende Gouvernements-Sekretaris, bij proclamatie, aan de ingezetenen van de plaats gehad hebbende inſtallatie werd kennis gegeven, welke voorlezing door een algemeen ſalut der ter reede liggende ſchepen en door het aanheffen van het krijgsmuzijk der Schutterij en Militairen werd vervangen. Vervolgens defileerden beide deze troepen voor Z. Exc., welke daarna door de leden van het Hof van Politie en Civiele Juſtitie naar zijne woning werd terug gebragt, alwaar verder alle burgerlijke en militaire autoriteiten, de Geestelijkheid der onderſcheidene kerkelijke gezindheden en andere ingezetenen van aanzien ten gehoor werden toegelaten. De plegtigheid van den dag werd met een luisterrijk middagmaal, door den aftredenden Gouverneur-Generaal gegeven, en waarbij zoowel het regeerend huis als de betrekking der Kolonie met het moederland in zeer toepasſelijke heil-teugen werd gedacht, op eene zeer gepaste wijze beſloten.

De leden van het hof van Politie en Juſtitie der gemeldé Kolonie aan den Heer *Vaillant*, voor deszelfs

(1) Arnh. Cour. N°. 68.

zelfs kort op handen zijnde vertrek, een bewijs willende geven van hunne hoogachting en erkentenis, onthaalden Z. Exc., te dien einde, op den 4den daaraanvolgende, insgelijks op een' feestelijken en luisterrijken maaltijd, welke tot algemeen genoegen afliep, en door Z. Exc., den Gouverneur-Generaal, de Hoofd-officieren en Kapiteins van het Militair garnizoen en der ſchutterij, de leden van het Hof van Civiele Juſtitie enz. werd bijgewoond.

Z. Exc. de Gouverneur-Generaal deed, onder dagteekening van den 21ſten Mei, openbaar maken een Koninklijk beſluit, gegeven in 's Gravenhage den 8ſten Maart, en de navolgende bepalingen behelzende: **Bekendmaking wegens uitgaande Regten.**

Art. 1. Te beginnen met den eerſten dag der maand, volgende op die, in welke dit beſluit ter kennis van het Gouvernement der Kolonie Suriname zal gekomen zijn, zullen de uitgaande regten der goederen, van daar herwaarts gezonden wordende, moeten worden betaald in wisſelbrieven op bekende handelshuizen in de ſteden Amſterdam, Antwerpen, Rotterdam of Middelburg.

2. De voormelde wisſelbrieven zullen moeten getrokken worden in Nederlandsch courant, op twee maanden zigt, door hen, welke anderzins verpligt waren de uitgaande regten der afgeſcheept wordende goederen in Surinaamsch Courant geld te betalen, en wel aan de order van dien ambtenaar in de Kolonie, welke door het Gouvernement aldaar zal worden aangewezen.

3. De prijzen der goederen, waarnaar de uitgaande regten berekend worden, zullen van drie tot drie maanden, door Gouverneur en Raden, in Surinaamsch courant, zoo als tot dus verre heeft plaats gehad, worden bepaald en bij publieke annonce, zoo als in de Kolonie Suriname gebruikelijk is, aan de ingezetenen dier Kolonie worden bekend gemaakt.

4. Nadat het bedrag der verſchuldigde uitgaande regten, in Surinaamsch courant, door den ambtenaar met dat werk belast, zal zijn opgemaakt, zal hetzelve door hem in Nederlandsch courant, volgens den alsdan beſtaande wisſelkoers, worden herleid.

5. Ingeval van verſchil over den koers van den wisſel, tusſchen den ambtenaar, met het opmaken van de verſchuldigde uitgaande regten in voege voormeld be-

last, en den belanghebbende, zal de Gouverneur, zoodra hem zulks ter kennis zal gebragt zijn, en dat door denzelven de Raad contra-rolleur van financiën zal zijn gehoord, dien koers bepalen.

6. Van alle goederen, uit de Kolonie Suriname naar het Moederland wordende gezonden, welke tot dus verre aan eene belasting van twee en een half percent uitgaande regten, met een tiende verhooging en het zegelregt voor de kwitantie onderhevig waren, zal met den dag van het in werking brengen van dit beſluit moeten worden betaald drie percent uitgaande regten zonder meer.

7. Aan den Gouverneur der Kolonie Suriname wordt vrij gelaten, om de wisſelbrieven, welke in voege voormeld zullen getrokken worden, te verkoopen, of wel dezelve herwaarts aan het Departement voor het Publiek Onderwijs, de Nationale Nijverheid en de Koloniën te remitteren, naar gelang hem zulks voor het belang der Kolonie meest geraden zal voorkomen en in het laatſte geval zal het hem vrijſtaan, om, voor het montant van het geremitteerde, wisſelbrieven op drie maanden zigt op hetzelve Departement af te geven.

De wisſelbrieven, welke door den Gouverneur van Suriname zullen worden geremitteerd, zullen door Onzen Minister voor het Publiek Onderwijs, de Nationale Nijverheid en de Koloniën, aan de Nederlandſche Bank te Amſterdam worden overgemaakt en daarvoor bij die Bank worden geopend eene rekening van uitgaande regten in de Kolonie Suriname, bij welke Bank de wisſelbrieven, door den Gouverneur getrokken wordende, ter betaling uit die rekening door Onzen voormelden Minister zullen worden gedomicilieerd.

8. Deze voormelde bepalingen zullen proviſioneel in ſtand blijven, gedurende den tijd van twee jaren, gerekend van den dag, dat dezelve in de Kolonie Suriname in werking zullen worden gebragt, of zoo veel korter als wij, voor het algemeen belang, zulks raadzaam oordeelen.

Nadere publicatie deswege. Op den 23ſten daaraanvolgende werd van wege Gouverneur en Raden van Politie bekend gemaakt: „ dat, naar aanleiding van het derde artikel van bovenſtaand beſluit, de prijzen der goederen, waarna de uitgaande regten thans werden berekend en voor het vervolg zouden moeten berekend worden en be-

taald, bij voorraad bepaald bleven, zoo als, bij notificatie van den 28ſten Januarij dezes jaars, door het Hof was vastgeſteld, met uitzondering van de ſuiker, waarvan de bedoelde waarde bepaald werd op vier ſtuivers het pond, met den dag der bekendmaking te beginnen."

Benoeming te Suriname. De Heer *A. van Meerten* werd door Z. M. benoemd tot Sekretaris bij het hof van Civiele Juſtitie der Kolonie Suriname.

Nieuwe Gouverneur van St. Euſtatius enz. Tot Gouverneur der eilanden St. Euſtatius, St. Martin en Saba, werd, in plaats van den Heer *de Veer*, door Z. M. benoemd de Heer *W. A. van Sprengler*, lid van den Raad van Civiele en Crimineele Juſtitie en Havenmeester te Curaçao.

Op Guinea. Tot Kommandeur der Nederlandſche etabliſſementen op de kust van Guinea werd benoemd de Luitenant-Generaal *Poolman*, in plaats van wijlen den Heer *P. C. E. Oldenburg*.

Inſtorting van het O. I. Buitenhuis. De ſtad Amſterdam leed in dit jaar, zoowel in het algemeen als inzonderheid wat haren handel betrof, een gevoelig verlies door het inſtorten van eene der aanzienlijkſte gebouwen dier ſtad, geplaatst op de voormalige Oost-Indiſche Kompagnie's werf, aan het einde van de groote Oostenburger-ſtraat, voorheen bekend onder den naam van het Oost-Indiſche Buitenhuis en thans tot eene bergplaats voor granen ſtrekkende. Reeds des morgens van den 13den April ontdekte men eene ſcheuring, welke veel bekommernis verwekte en hand over hand toenam, zoodat reeds dien zelfden middag ten half vijf ure de regter vleugel van het gebouw, met een ijsſelijk gekraak, inviel, en den volgenden nacht een gedeelte van den linkervleugel, benevens den toren, insgelijks naar beneden ſtortte. Ongelukkig had men hierbij den dood van eenen korendrager, die eene weduwe en acht kinderen naliet, te betreuren, terwijl van de overige, welke op het oogenblik, waarop het ongeval plaats had, in het magazijn werkten, vier min of meer zwaar gekwetst raakten. — Eenigen tijd later werd met zeer gepaste voorzigtigheidsmaatregelen, zoowel van wege eene daartoe benoem-

de Kommisſie van kooplieden en faktoren in granen, als van wege de daartoe van 's Rijks en Stadswege benoemde perſonen, de geheele ontruiming van het overblijvende gedeelte des gebouws bewerkſtelligd, waardoor dadelijk eene aanzienlijke hoeveelheid van 1263 lasten voor de reſpektieve eigenaren werd gered. Bij de wegneming van het puin was men insgelijks bedacht, door het leggen der noodige bruggen, met aanwijzing der vereischte gebouwen tot bergplaats der materialen, alle verdere ongelukken voor te komen en de onder het ingeſtortte gebouw bedolvene granen en zaden, eene hoeveelheid van 1656 lasten uitmakende, te redden. — Daar, naar men oordeelde, een ieder door de beſchouwing van de puin zich kon overtuigen, dat niets aan het gebouw was geſpaard om hetzelve ſterk en duurzaam te maken, zoo kon de eigenlijke reden der inſtorting voor als nog niet met genoegzame zekerheid opgemaakt worden.

Staat der ſcheepvaart. Te Amſterdam kwam, gedurende dit jaar uit zee binnen 2159 ſchepen, waaronder 21 van Batavia (1), 5 van Berbice, 2 van Canton, 8 van Curaçao, 9 van Demerary, 1 van St. Euſtatius, 1 van St. George del Mina, 3 van Kaap de Goede Hoop, 1 van de Molukſche eilanden, 2 van Palembang, 4 van Samarang, 54 van Suriname.

In de Maas, te Goeree en Maasſluis bedroeg het getal der ingekomene ſchepen 1312, zijnde 96 meer dan in het verleden jaar, en dat der uitgezeilde 1325, zijnde 65 meer dan in 1821. — Ter reede van Vlisſingen kwamen 580 ſchepen aan, terwijl 544 uitzeilden. — In de haven van Ostende zag men 492 binnenkomen en 310 uitzeilen.

Te Antwerpen kwamen 586 ſchepen binnen, wier

(1) Het Nederlandsch fregat-ſchip de *Java-paket*, gebouwd door den ſcheepsbouwmeester *E. Deutz*, en den 18den Mei des vorigen jaars uit Texel in zee geloopen keerde op den 8ſten Maart van Batavia terug, hebbende deze reis, heen en weder, met het noodig verblijf en eenige dagen vertoevens aan de Kaap de Goede Hoop, in minder dan tien maanden volbragt.

ladingen hoofdzakelijk beſtonden in koffij, cacao, huiden, katoenen, indigo, pement, peper, rijst, ſuiker, tabak, thee, rum, pot-, paarl- en weed-asch.

Voorts leverde het een bewijs op voor den ijver, waarmede de vrachtvaart op den Rijn, inzonderheid door de Schippers uit Amſterdam werd gedreven, dat uit gemelde ſtad 48 en uit Utrecht 29 beurtſchepen, gedurende dit jaar, te Keulen binnen kwamen. **Vaart op den Rijn.**

Wegens het verongelukken van het ſchip *Columbus*, gevoerd voor rekening van de Heeren *de Vries en Comp.* te Amſterdam, door Kapitein *J. Grevelink*, en met eene lading van koffij, ſuiker enz., benevens een aanzienlijk transport militairen en eenige pasſagiers, van Batavia naar Amſterdam beſtemd, kwamen de volgende bijzonderheden ons te belangrijk voor om met ſtilzwijgen voorbijgegaan te worden Van Batavia uitgezeild, werd, na drie weken hevige ſtormen te hebben doorgeſtaan, op het Kaapſche Rif het roer van voormeld ſchip in ſtukken geſlagen, de groote en bazaansmast over boord geworpen, alsmede verdere aanmerkelijke ſchade, zoowel aan romp en kiel als aan het tuig, toegebragt. In dezen ſtaat werd het ſchip, op den 23ſten Julij, op 35° 11′ Z. breedte en 25° 39′ Oostelijke lengte van Parijs, aangetroffen door Kapitein *P. Desſe* komende van Bordeaux, vanwaar hij den 8ſten Mei bevorens met eene brik van 160 tonnen last, genaamd *la Julie*, en bemand met zestien koppen, was onder zeil gegaan. Nadat hij de Columbus genoegzaam op zijde was gekomen, ten einde gehoord te worden, vernam hij weldra een luid geſchreeuw van een groot aantal ſtemmen, zijne hulp inroepende, ofſchoon met moeite gehoord, door de vreesſelijke ſtormen, welke hem verhinderden het ſchip nader bij te komen, veel min om eene boot ter redding in zee te zenden. Het hartverſcheurend tooneel echter van wanhopige moeders hunne kinderen tot hem opheffende, alsmede van mannen op hunne knieën den Hemel om hulp ſmeekende, ſprak **Schipbreuk van de *Columbus*.**

duidelijk genoeg om door den kapitein begrepen te worden. Door middel van een' roeper beloofde hij hun bijſtand, hetgeen hij telkens herhaalde, wanneer de nood nijpender werd, te gelijk radende, des nachts zoo hoog mogelijk een brandend ſein te houden, terwijl hij, ook van zijn' kant zulks doende, zijnen koers naar het vuur van hun ſchip zoude rigten. Op den 24ſten het vaartuig ter ſtuurboordszijde willende naderen, werd hij weldra door eene hevige windvlaag en ſtortzee hierin belet, welke aan boord van de *Julia* een der booten verbrijzelde en andere groote ſchade aanrigtte. Niet anders denkende of de brik was verzwolgen, gaf de manſchap, aan boord van het verongelukte ſchip, zich op nieuw aan de vreesſelijkſte wanhoop over; doch de wind, kort hierop, bedarende en de zee minder hol gaande, zond men van hetzelve eene boot in zee, waardoor de Kapitein van het Franſche vaartuig van de omſtandigheden tot de Columbus betrekkelijk onderrigt bekwam, met dringende bede, uit naam van kapitein en pasſagiers, van dezelve niet aan hun lot over te laten en bij zich aan boord te willen nemen. Kapitein *Desſe* ſtelde hun hierop de zwarigheden en het nog grooter gevaar van zoodanig eene overſcheping voor oogen en, vooral, van op zijn zwak vaartuig een zoo groot aantal menſchen aan boord te nemen, welke ſlechts van eenen zeer geringen voorraad water en mondbehoeften voorzien waren. Hij zond den opperſten zijner onderhoorige manſchap, den Heer *Cio*, welke zich bij deze gelegenheid insgelijks op het lofwaardigst gedroeg, aan boord, met aanbod van het noodige ſcheepstuig te verſchaffen, ten einde de reize naar de meest nabij zijnde haven, onder zijn geleide, voort te zetten, terwijl hij echter aanhoudend moest weigeren de manſchap over te nemen, welke hij, zoowel ſcheepslieden als ſoldaten, bemoedigde om alle hunne krachten in te ſpannen, ten einde zich zelven en hun vaartuig te redden. Een officier, met deze tijding belast, aan boord van de Columbus teruggekeerd, bragt met dit weigerend antwoord aldaar de grootſte verſlagenheid te weeg, ter-

wijl jammerteekens en ſmeekingen verdubbelden, dat hij hem toch ten minſte, gedurende den nacht, niet verlaten zoude. 's Anderen daags, den 27ſten Julij, ſchreef Kapitein *Grevelink* op nieuw aan dien van de Franſche brik, hem te gelijk den tweeden bevelhebber *de Jong* zendende, om zijn verzoek tot redding van hemzelven en zijn onderhebbenden te herhalen, tevens verzekerende dat zijn ſchip volſtrekt reddeloos was en dat zij aan eenen zekeren dood ten prooi ſtonden, indien hij hen verliet. Kapitein *Desſe* begaf zich hierop zelf aan boord van de Columbus, ten einde in perſoon den ſtaat van het vaartuig te onderzoeken, waarop Kapitein *Grevelink* en het volk hem zoo dringend om redding baden en hij het ſchip werkelijk in zulk eenen hagchelijken ſtaat vond, zoowel uithoofde van de moedeloosheid der equipage, als wegens de aanmerkelijke ſchade, dat hij niet langer doof voor hunne gebeden konde blijven, en beloofde aan hun verlangen te zullen voldoen, indien zee en weder hem zulks toelieten. Op den 28ſten, ten 8 ure 's morgens, gelukte het hem werkelijk, na vijf dagen en vijf nachten, in het grootst gevaar en den nijpendſten angst doorgebragt, de 92 menſchen, welke zich aan boord van de Columbus bevonden, bij zich aan boord te nemen, zijnen koers naar het eiland Bourbon voortzettende, terwijl hij zoowel de lading van het ſchip, als de goederen van het ſcheeps- en krijgsvolk aan de genade der golven moest overlaten. Het gelukte hem allen, na achttien dagen zeilens, te St. Denis op het eiland Bourbon aan wal te zetten. — Vreemd was het echter, na alle deze omſtandigheden, (welke wij, gedeeltelijk uit eenen brief van Kapitein *Grevelink*, gedeeltelijk van Kapitein *Desſe* zelven ontleend hebben), terwijl eerstgenoemde, in eenen brief aan den redakteur van het dagblad van het eiland Bourbon, gedagteekend van St. Denis den 22ſten Augustus, in de hartstogtelijkſte bewoordingen over de menschlievendheid van zijnen redder uitweidde, te vernemen, dat aan den laatſten de uitbetaling eener

aanzienlijke ſchadevergoeding en toegezegde belooning werd geweigerd, naar het ſcheen ten gevolge van een berigt der Lloyds-lijst van London, gedagteekend uit Port-Louis den 10den October en aldus luidende: „ Het Franſch vaartuig *Caraibe* kwam alhier den 2den jongstleden uit Marſeille aan, berigtende van op den 17den September, ter hoogte van 35° breedte en 36° oostelijke lengte, den geheel ontmasten romp van een vaartuig te hebben drijvende gevonden, welke, nadat hij denzelven bij de avondſchemering nog juist nabij genoeg had kunnen naderen, bleek te zijn de *Columbus* van Amſterdam. De kapitein van het Franſche ſchip verklaart, dat de duisternis en het onſtuimig weder hem verhinderde hetzelve aan boord te komen. — Uit hoofde der omſtandigheid, dat het ſchip zoo langen tijd vlot was gebleven, kan men met grond onderſtellen, dat hetzelve buiten noodzakelijkheid was verlaten geworden." — Hoe het zij een hierop gevolgd arbitraal vonnis, waarbij Kapitein *Grevelink* werd veroordeeld aan den Heer *Desſe*, kommanderende de Julia, eene ſomme van tienduizend driehonderd vier en zestig piasters vijſtig centimen of fr. 51822.50 C., als ſchadeloosſtelling enz., uit te betalen, gaf aanleiding tot een verder regtsgeſchil, welks vermelding echter niet tot onze taak behoort (1). — Z. M. ſchonk aan Kapitein *Desſe* het ridder-teeken van de Orde van den Nederlandſchen Leeuw, als bewijs van Hoogstdeszelfs tevredenheid wegens zijne edelmoedige zelfsopoffering, welke door de Kamer van Koophandel te Bordeaux, naderhand, insgelijks met eene eeremedaille werd beloond.

Verſlag wegens den Staat van het volks onderwijs.

Van den aanhoudenden bloei van het hooger en middelbaar, zoowel als van het lager, Onderwijs

(1) Zie *Verzameling van Stukken betrekkelijk het verongelukte ſchip* Columbus, *gevoerd geweest door Kapt.* J. GREVELINK, *uitgegeven door* DE VRIES en Comp., *Boekhouders en medereeders van hetzelve ſchip.* Te Amſterdam bij *Ten Brink en de Vries*, 1823.

getuigde, onder andere, het verſlag, overgelegd aan de Staten-Generaal, op den 17den Augustus, hetwelk aldus luidde:

LAGER ONDERWIJS.

Het bezoek van eene wel ingerigte ſchool laat nooit na eene hoogst aangename gewaarwording te verwekken bij den weldenken mensch, die een vriend is van kinderen, van beſchaafdheid en van deugd.

Bij de intrede in de ſchool ademt men gemakkelijk en vrij in een ruim vertrek, dat luchtig is, en wel verlicht. De wanden en de houten vloer zijn rein, de zoldering is hoog en de venſters laten van boven de noodige verſche lucht in.

De kinderen zitten in klasſen verdeeld, op banken of voor halve lesſeuaars; aan weerszijde, langs de rijen, is eene opene plaats, genoegzaam tot doorgang voor meester en leerlingen. Alle de kinderen, ook de armſte, zijn behoorlijk gereinigd en zijn zindelijk gekleed. Hun gelaat toont tevredenheid en aandacht. Schoon velen in getal, wordt er in de ſchool geen gedruisch gehoord; de ſtilte heerscht. Allen zijn aanhoudend bezig; er zijn geene tusſchenpozingen van werkeloosheid.

De onderwijzer heeft een beſchaafd en innemend voorkomen. In zijnen omgang is zijn toon met de kinderen bij uitnemendheid vriendelijk en zacht. Ook beminnen zij hem evenzeer als zij hem achten. Zijne goedkeuring is de beste belooning, zijne ontevredenheid de ergſte ſtraf. Leerzucht is overigens de prikkel, die hen drijft, en zoo zij boeken of andere zaken ten geſchenke ontvangen, moedigt hen dit wel aan, maar doet hen niet juichen, dat zij hunne makkers hebben overwonnen. Niets geeft lof in de ſchool, dan braaf en leerzaam te zijn, uit dien hoofde weerhoudt hen ook de ſchaamte voor hunne makkers van iets kwaads te doen.

Let men naauwkeuriger op den geest van het onderwijs, zoo ziet men duidelijk, dat het den onderwijzer niet te doen is om te ſchitteren of om zijne leerlingen te doen ſchitteren, maar dat hij hen grondig wil leeren alle kundigheden, welke zij noodig hebben, zonder meer. Alle deze kundigheden en alle begrippen tot dezelve behoorende heeft hij zich vooraf zoodanig ontleed en eigen gemaakt, dat hij van de meest eenvoudige beginſelen aanvangt, trapswijze voortgaat, en zoo zijn onderrigt bevattelijk maakt voor de minst vluggen. Hij rust ook niet tot dat allen alles volledig hebben begrepen.

Vooral echter wordt het geheele onderwijs zoo door hem gegeven, dat hun deugdzame beginſels worden ingeprent. Tot oefening van het verſtand, maakt hij bovenal zijn werk van de rekenkunde, en roemt den invloed, dien het gezang heeft op het hart der kinderen. Hij acht zich gelukkig, dat juist deze twee vakken, de rekenkunde en de zangkunst, meer dan eenige andere, in de laatſte jaren, wat de leerwijze aangaat, zijn verbeterd, zoo dat zij thans even gemakkelijk als grondig aan de kinderen kunnen geleerd worden.

Verlaat men nu de ſchool en kan de meester u zijne nette woning en tuin wijzen, u verhalen, hoe een ambtenaar, van gemeenteswege, de ſchoolgelden invordert en uitbetaalt; hoe uit dezelve de verwarming der ſchool en alle de ſchoolbehoeften worden gevonden; hoe de armen kasſen of gemeentebeſturen het ſchoolgeld van armen en behoeftigen voldoen en hoe eene jaarwedde aanvult, wat nog aan de inkomſten te kort ſchiet; ja kan hij u verhalen, hoe hij de hoop voedt van ook in zijnen ouderdom zich niet verlaten te zien, noch zijne weduwe en kinderen na zijn overlijden, dan gewis prijst men het land gelukkig, waar zulke ſcholen zijn en waar zoo voor de onderwijzers wordt gezorgd.

Wenſchelijk ware het, dat het ſchoolwezen op dezen voet door het geheele Rijk ware ingerigt. Reeds mag men zich gelukkig achten, dat in vele Provinciën een groot aantal ſcholen met het geſchetſte tafereel genoegzaam overeenſtemmen. In andere Provinciën, bijzonder in die, waar de ſchoolverbetering eerst ſedert weinige jaren aanving, ſtaat het min gunſtig geſchapen. Doch het Gouvernement blijft ſtandvastig bij het voornemen, om meer en meer tot de volmaaktheid te naderen. In de Noordelijke Provinciën zijn, ſedert lang, door het lands beſtuur ſchoolopzieners aangeſteld, belast met het toezigt over een zeker aantal ſcholen, welke zij gehouden zijn meermalen in ieder jaar te bezoeken. Zij zijn geſteld om te waken, dat de wetten en verordeningen op het onderwijs worden nagekomen; zij moeten de onderwijzers te regt helpen, voorſtaan en aanmoedigen. Zelve geene bevelen gevende, moeten zij aan de geſtelde magten of bevoegde kollegiën de noodige voordragten doen omtrent de inrigting der ſchoolvertrekken, de inkomſten der onderwijzers en omtrent alle verdere maatregelen, die ten beste van het ſchoolwezen verdienen te worden genomen. Zij zijn in zoo verre gelastigden van hets Land beſtuur, om voor de voortgaande verbe-

tering van het onderwijs te zorgen. Tot hiertoe werkten zij op zich zelve, hetzij ieder ſchoolopziener afzonderlijk in zijn diſtrikt, hetzij allen, voor zoo verre zij tot ééne Provincie behooren, te zamen onder den naam van *Provinciale School-Kommisſie*. Doch bij 's Konings beſluit van den 20ſten Maart 1821, is aan de Gouverneurs der Provinciën het voorzitterſchap opgedragen bij alle vergaderingen van ſchoolopzieners. Dit beſluit heeft reeds veel goeds geſticht. Het geeft gelegenheid, dat de ſchoolopzieners overtuigd kunnen worden van de adminiſtratieve bezwaren, welke ſoms beletten, dat het goede zoo ſpoedig worde verwezenlijkt als men zoude wenſchen. Het heeft ten gevolge, dat het provinciaal beſtuur ſteeds nabij bekend is met de belangen en behoeften van het ſchoolwezen. Het neemt, eindelijk, alle misverſtand en wrijving weg, die tusſchen de ſchoolopzieners en dit beſtuur mogt kunnen ontſtaan over den zin en de handhaving der wetten.

Dit heilzaam toezigt, door de ſchoolopzieners uit te oefenen, waarmede de ſchoolzaken in voormelde Provinciën zoo wel zijn gevaren, is door den Koning, bij beſluit van den 25ſten Maart 1821, mede ingevoerd in de Provinciën Limburg en Antwerpen. Bij die gelegenheid zijn de voornaamſte en heilzaamſte bepalingen der ſchoolwet van den 3den April 1806 bijeen verzameld en, in den vorm eener *voorloopige inſtructie voor de ſchoolkommisſiën in de Zuidelijke Provinciën*, vastgeſteld.

In laatstgenoemde Provinciën beſtaan, ſedert den jare 1817, tijdelijke jury's voor het middelbaar en lager onderwijs. Dezelve hadden voornamelijk ten doel om de zaden van het verbeterd onderwijs te doen wortel vatten, om de oprigting van goede ſcholen te bevorderen en aan te moedigen, om aankomende onderwijzers te doen opleiden en van hen een examen af te nemen; eindelijk om den toeſtand van het ſchoolwezen in al deszelfs bijzonderheden te doen kennen. Een eigenlijk opzigt over alle reeds gevestigde ſcholen en een geregeld bezoeken van dezelve valt niet in den werkkring dezer jury's. Naarmate zij aan het doel hunner inſtelling loffelijk zullen hebben beantwoord, zullen zij, even als die van Limburg en Antwerpen, eervol worden ontſlagen en herſchapen worden in kommisſiën van onderwijs en ſchoolopzieners. Als zoodanige zullen zij eenen wijderen werkking erlangen; met het toezigt, van 's lands wege, over alle gevestigde ſcholen en met het geregeld bezoeken van dezelve belast zijn, en meer bepaaldelijk moe-

ten waken voor de handhaving der beſtaande verordeningen op het ſchoolwezen.

Door de goede pogingen van vele ſchool-kommiſſiën en jury's, mitsgaders door de gunſtige medewerking van de provinciale en gemeentebeſturen, is dit jaar weder op een groot aantal plaatſen deze belangrijke zaak aanmerkelijk vooruit gegaan. Uit de meeste Provinciën is het berigt ingekomen, dat een aantal ſchoollokalen op nieuw werden opgebouwd of herſteld of van nieuwe meubelen voorzien. Jammer, dat hier en daar de gemeente beſturen niet raadplegen met den ſchool-opziener of jurij, en dat, uit dezen hoofde, wel eens de kosten ondoelmatig worden beſteed. Voorts getuigen de ontvangen berigten, dat in alle de Provinciën het getal van bekwame onderwijzers toeneemt en dat ook, hier en daar, hun inkomen van gemeenteswege is verbeterd. In dit laatſte opzigt zou, vooral ten platten lande, meerder zijn gedaan, bijaldien deszelfs bewoners in gunſtiger omſtandigheden hadden verkeerd. Deze mag ook de oorzaak zijn, waarom, bij de Gedeputeerde Staten van meer dan eene Provincie, hangende zijn gebleven de beraadſlagingen, van welke in een vroeger verſlag aan Hun Edel Mogenden werd melding gemaakt, over de verbetering van het inkomen der onderwijzers en ter regeling eener meer doelmatige inning der ſchoolgelden.

Wat het gouvernement, ten aanzien van de ſchoolgebouwen en de onderwijzers-jaarwedden, buitengewoon heeft gedaan, kan blijken uit de tabel, litt. A, hierbij gevoegd.

Onder de belangrijke maatregelen van het algemeen beſtuur moet nog gerekend worden het beſluit van Z. M. van den 1ſten Junij 1821, bepalende, dat de ſchoolgebouwen, aan het domein behoorende, ten koste van hetzelve in orde gebragt en daarna aan de gemeente-beſturen overgegeven zullen worden. Deze maatregel ſtrekt ten voordeele van het domein, hetwelk op deze wijze ontſlagen wordt van het onderhoud van gebouwen, die geene inkomſten geven; zij ſtrekt ten voordeele van de gemeente-beſturen, welke de gebouwen in goeden ſtaat ontvangen, en de voor elk geringe kosten van onderhoud te eerder voor het vervolg willen dragen, daar zij nu bevrijd zijn van de moeijelijkheden, welke zij, tot het bekomen van herſteliing, meermalen bij de elkander opvolgende lands-beſturen hebben ondervonden.

Uit ſommige Provinciën, en bijzonder uit die ſtreken,

waar het verbeterd onderwijs bij de ingezetenen nog onbekend is, heeft men klagten vernomen over nalatigheid der gemeente-beſturen, mitsgaders over onverſchilligheid van de ouders. IJverige voorſtanders van het goede zouden gaarne zien, dat die gemeente-beſturen en die ouders gedwongen wierden, om datgene te doen en te behartigen, wat hun wel verſtaan eigenbelang vordert. Doch, bij het geven van zoodanigen raad, verliest men uit het oog, dat het geheele gebouw van het verbeterd ſchoolwezen op overtuiging en op vrijwillige medewerking gegrond is, dat dwang de vooroordeelen verſterkt, ja afkeer en tegenſtand doet geboren worden, terwijl de ondervinding geſtadig en op de verrasſendſte wijze leert, hoe het zien van goede ſcholen, de ſterkſte en meest ingewortelde vooroordeelen wegneemt en als in rook verdwijnen doet.

Een gewigtiger beletſel, dan deze vooroordeelen, ontſtaat uit de armoede van ſommige gemeenten, bijzonder wanneer zij klein zijn. Deze kleinheid van de gemeenten is een duurzaam bezwaar, gelijk in andere takken van beſtuur, zoo ook vooral ten opzigte van de verbetering van het lager onderwijs.

Wat anders in eene Provincie kan gedaan worden, waar de ingezetenen arm zijn, en de geringere klasſen min of meer met vooroordeelen behebt, moge Drenthe getuigen. Alhier heeft de vereenigde werking van verſtandige ſchool-opzieners en van een welgezind provinciaal beſtuur, in weinige jaren, de meeste ſchool-lokalen of vernieuwd of behoorlijk ingerigt, de onderwijzers-jaarwedden door de geheele Provincie aanzienlijk verbeterd en het onderwijs zelve tot eenen graad van voortreffelijkheid gebragt, welke met het beste, dat in andere Provinciën gevonden wordt, kan wedijveren.

Eene bijzondere en ſteeds toenemende zorg is ook dit jaar weder aangewend tot het opleiden van aankomende onderwijzers. Niet alleen is men voortgegaan de zoodanigen te vormen op de Rijks kweekſcholen en die der Maatſchappij *Tot Nut van 't Algemeen*, mitsgaders op verſchillende armſcholen of met behulp van normale lesſen, welke andermaal gegeven werden te Maastricht, te Luik, te Bergen en te Luxemburg, maar er kwamen ook ſoortgelijke nieuwe inrigtingen en maatregelen tot ſtand in West-Vlaanderen, te Leiden en te Utrecht.

Deze vermenigvuldigde gelegenheid tot oefening voor aankomende onderwijzers heeft aanleiding gegeven, dat

men aan de gevestigde ſchool-kommisſiën, welker pligt het is, de examens af te nemen en de bewijzen van bekwaamheid te verleenen, heeft kunnen aanbevelen, om met eene meerdere geſtrengheid bij het afnemen der examens te werk te gaan. Zulks zal, wel uitgevoerd, de beste waarborg zijn, dat de jonge onderwijzers meer en meer bekwaam en geſchikt worden voor de waarneming van hunnen post. Voor de provinciën, waar nog jury's beſtaan, of waar nieuwelings kommisſiën van onderwijs werden ingeſteld, zal het mede niet dan heilzaam kunnen zijn, dat men de examens niet te gemakkelijk make.

Gelukkiglijk zijn thans over het geheele Koningrijk ſcholen gevestigd, welke tot voorbeelden mogen ſtrekken. Derzelver invloed op het ſchool-wezen in de omliggende plaatsen is reeds zeer aanmerkelijk en zal zich voor het vervolg in toenemende mate doen gevoelen. Zij mogen in ſommige Provinciën nog ſlechts lichtende punten zijn in eenen duisteren omtrek; van lieverlede zal ook de geheele omtrek worden verlicht, gelijk dit reeds plaats heeft in ſommige andere Provinciën. Uit die van Groningen berigtte men, dat in het 1ſte diſtrikt alle de ſchool-lokalen goed zijn, met uitzondering van twee of drie, terwijl zij ſlechts weinige ſcholen telt, op welke het tientallige ſtelſel niet geleerd of de zangkunst niet beoefend wordt. In Vriesland alleen werden dit jaar twintig ſchool-lokalen nieuw gebouwd en tien aanzienlijk verbeterd. In deze provincie, waar vele zeer kleine dorpen zijn, was voor weinige jaren het getal der ſlechte ſchool-lokalen tot dat der goede als 4: 1; thans zijn er meer goede dan ſlechte. Op eene bevolking van 183,656 zielen, is dat der ſchoolgaande kinderen 25,971 geweest. Op goeden grond kan men zeggen, dat het onderwijs in de lagere ſcholen aldaar dagelijks verbetert, doordien het minder uitgebreid doch tevens grondiger wordt, en het uitdenken en aanwenden van de meest gepaste middelen tot eene doelmatige vorming van verſtand en hart ſteeds toeneemt. Ook wordt er, hoe langer hoe meer, de regel gevolgd, om alle vergelijking van kinderen met kinderen, zoo wel als openlijke ſtraf en belooning ter zijde te ſtellen, en tot dus verre is men op geene plaats, waar men eens dezen regel volgde, van denzelven teruggekomen. Uit Overijsſel berigt men, dat de geſtrenge toon van den ſchoolmeester bijna overal voor vriendelijken ernst heeft plaats gemaakt, en dat de ſchoolleeraars zich meer en meer be-

perken tot het geven van een oordeelkundig onderwijs van datgene, hetwelk voor den leerling onmisbaar, en hem voor den volgenden leeftijd van het meeſte nut en van wezenlijken dienſt is.

Wat overigens bijzondere ſteden en provinciën aangaat, is de verbetering van het ſchoolwezen dit jaar meer zigtbaar toegenomen of beveſtigd in de ſteden Amſterdam, Rotterdam, Haarlem, Goes en Zierikzee; alsmede te Lier, Soignies, Halle, Luxemburg, Doornik en Hoei; en in de Provincie Gelderland, Limburg, West-Vlaanderen, Henegouwen, Antwerpen en Luxemburg. Van deze laatſte Provincie is een tabellariſche ſtaat ingekomen, welke hiernevens is gevoegd onder litt. B, en welke eene vergelijking behelst van den uitwendigen toeſtand van het ſchoolwezen in 1817 en 1821.

KOLLEGIEN EN LATIJNSCHE SCHOLEN.

Omtrent deze inſtellingen zijn weinige bijzonderheden te zeggen. Men mag echter verzekeren, dat op velen het onderwijs is verbeterd. Bekwame leeraars hebben zich ook loffelijk bevlijtigd om verbeterde leerboeken uit te geven, en de zoodanige, welke nog geheel ontbraken, nieuw zamen te ſtellen. Langs dezen weg zal meer en meer de goede leerwijze op alle ſcholen algemeen worden. Aan welgevormde leeraars is thans, in de Noordelijke Provinciën, geen gebrek. In de andere Provinciën neemt hun getal ook toe door de voortgaande goede zorgen van de hooogleeraaren aan de hooge ſcholen.

HOOGE SCHOLEN.

Tot dus verre heeft de natie de inſtellingen voor het hooger onderwijs met welgevallen beſchouwd. Alle berigten, welke ook dit jaar weder inkwamen, zoo wegens het onderwijs der hoogleeraren, als wegens de goede ſtudiën der kweekelingen, zijn geſchikt om dit welgevallen te beveſtigen. Naar het ſchijnt hebben de reglementen op het hooger onderwijs, en bijzonder de daarin voorkomende bepalingen nopens de openbare en ſtrenge examens, de verpligte ſtudiën en het dingen naar eereprijzen den besten invloed op den geest der ſtuderenden, wier belangſtelling in die bepalingen dan ook meer en meer toeneemt.

Men heeft geklaagd over het misbruik, dat in ſommige

inaugurele disſertatiën is gemaakt van de vrijheid bij de reglementen gegeven, om alle ſtellingen te mogen verdedigen, welke niet ſtrijdig zijn met de openbare orde en de goede zeden. Doch het is te hopen, dat tot die klagten hoe langer hoe minder aanleiding zal worden gegeven; dat de hoogleeraaren zich meer en meer zullen bevlijtigen, om in hunne lesſen de jonge lieden voor te gaan door een naauwkeurig onderzoeken en een onbevangen oordeelen, en dat zij hunnen invloed zullen uitoefenen om het te berde brengen en verdedigen van gewaagde of partijzuchtige ſtellingen voor te komen.

Een der verdienſtelijkſte mannen, op welke de natie roem mag dragen, de regtsgeleerde *Duijmaer van Twist*, ontviel dit jaar aan de Groningſche hooge ſchool. Dit verlies en dat van mannen als *Wijttenbach*, *Brugmans*, *Cras*, *de Rhoer*, *Borger* en *Caſſel*, allen in de laatſte jaren overleden, kan bezwaarlijk worden herſteld. Het vaderland zal den nieuwen hoogleeraaren dankbaar zijn, zoo zij hunne voorgangers in welmeenendheid, in onvermoeide werkzaamheid, in volhardenden ijver voor het goede en het ware naſtreven.

Het getal ſtuderenden, opgenomen op den 1ſten November 1821, bedroeg op de zes hooge ſcholen 2,020, zijnde 142 meerder dan het vorige jaar. Op nevensgevoegden ſtaat kan men zien hoe dit getal over de onderſcheidene ſakulteiten is verdeeld.

Het uitwendige der hooge ſcholen is ook weder in luister toegenomen. Het akademiſche gebouw, door de ſtad Gent geſticht, werd voor het gebruik der hooge ſchool geopend. De botaniſche tuinen te Luik en te Leuven kwamen aanvankelijk in dien ſtaat, ook wat de gebouwen betreft, dat zij met den tuin te Gent kunnen wedijveren. Te Leiden is het gebouw voor de bibliotheek, mitsgaders dat voor de anatomiſche en phyſiologiſche verzamelingen in gereedheid gekomen. Te Utrecht werd het clinisch gasthuis aanzienlijk vergroot door de zorg van het beſtuur over de gasthuizen in die ſtad.

Op bijna alle de hooge ſcholen werden de kabinetten van natuurlijke historie vermeerderd uit den voorraad van 's Rijks muſeum te Leiden, hetwelk alzoo ook in dit opzigt aan het doel van deszelfs inſtelling beantwoordt.

Er beſtond reeds ſedert lang te Leiden eene archaeologiſche verzameling, voornamelijk ten gevolge van een legaat door een voornamen liefhebber, den Heer *Papenbroek*,

broek, aan die hooge ſchool, in de vorige eeuw, gemaakt. Daar er geen rijks muſeum voor de archaeologie beſtaat, heeft het Z. M. behaagd, bij de verzameling te Leyden aanwezig, voorloopig en tot nadere beſchikking te voegen twee nieuw aangekochte verzamelingen, de eene door den kolonel *Rottiers* uit Griekenland herwaarts gevoerd; de andere van den Majoor *Humbert*, die dezelve te Tunis en op den grond van het oude Karthago had bijeen gebragt. Ook is diezelfde verzameling verrijkt met afgietſels van een gedeelte der marmers, door lord *Elgin* uit Griekenland naar Engeland gevoerd.

Eene verzameling als deze kan niet misſen zeer nuttig te zijn voor de beoefening der ſchoone kunſten, welke men zich verheugen mag dat thans weder met goed gevolg in dit land onderwezen en beoefend worden. Met een kort overzigt van den toeſtand der inſtellingen voor het onderwijs in die kunſten zal het tegenwoordig verſlag gevoeglijk kunnen worden beſloten.

Met uitzondering van ſlechts weinige, vindt men thans in alle groote ſteden, ſcholen of akademiën voor de bouw- en teekenkunde, in welke aan den handwerksman het onderwijs in deze kundigheden door bekwaam gekeurde meesters kosteloos wordt gegeven. Op ſommige dier ſcholen of akademiën worden tevens de beginſelen der beeldhouwkunde geleerd. De twee koninklijke akademiën van beeldende kunſten te Amſterdam en te Antwerpen zijn, als het ware, de hooge ſcholen voor de genoemde kunſten. Men leidt er de jonge lieden ook op tot het ſchilderen en graveren. Lang werd de oprigting der akademie te Amſterdam vertraagd door de moeijelijkheden, welke aan het vinden van een geſchikt gebouw verbonden waren. Edoch deze moeijelijkheden zijn overwonnen en de lesſen zijn eindelijk in een voortreffelijk lokaal en met de beste uitzigten geopend. Op de beide akademiën wordt, om het andere jaar, een groote prijs uitgeloofd; daarin beſtaande, dat hij, aan wien dezelve wordt toegekend, gedurende vier jaren, op 's Rijks kosten, eene reize buiten 's lands kan doen tot het volmaken zijner kennis en oefening in de kunst.

Zoodanige prijzen werden reeds tweemalen te Antwerpen toegewezen, en ter mededinging naar dezelve werden, de laatſtemaal, toegelaten, niet alleen de leerlingen der Antwerpſche akademie, maar ook die van alle akademiën of ſcholen in het koningrijk. Dusdanige alge-

meene mededinging kan niet anders dan den naijver tuſſchen de verſchillende ſcholen doen toenemen, en zal alzoo in dubbele mate ter uitlokking en aanmoediging van jonge kunſtenaars ſtrekken.

Van den bloei der ſchilderkunst gaven de tentoonſtellingen, die in de laatſte jaren plaats hadden, de duidelijkſte bewijzen. Ook zag men op dezelve van meer dan één jong kunſtenaar zeer verdienſtelijk beeldhouwerk, zoo dat men, ook wat deze kunst aangaat, alle reden heeft om over derzelver toeſtand te vreden te zijn. Onderſcheiden werk in de vorſtelijke paleizen en van openbare gedenkſtukken moge dit getuigen. De bouwkunde vindt mede bekwame oefenaars en, meer dan voorheen, talrijke liefhebbers en begunſtigers, iets hetwelk onder anderen heeft kunnen blijken uit de oprigting, te Amſterdam, van eene vrije maatſchappij ter aanmoediging der bouwkunde.

De kunst van graveren, zoo van koperen platen, als van medailles en in fijne ſteenen, was in de laatſte jaren merkbaar verachterd, in vergelijking van den ſtaat van volmaakhieid, met welke ſommige dezer moeijelijke kunſten voorheen in het Rijk werden beoefend. Doch men heeft reeds proeven van aanvankelijke vordering in eenige derzelve gezien, en er is alle hoop, dat de gelegenheid tot opleiding, aan jonge kunſtenaars gegeven, niet vruchteloos zal zijn.

Mogten deze geopende vooruitzigten verwezenlijkt worden! Mogt de verbetering van het onderwijs, in vele vakken reeds zoo belangrijk, verder worden bevestigd! Alsdan zal een toenemende bloei van kunſten en wetenſchappen den nationalen roem uitbreiden, de genoegens van het gezellige leven verhoogen, en de verſchillende ſtanden der maatſchappij meer bekwaam en meer geſchikt maken, om hun eigen welzijn en dat van den Staat te bevorderen.

De ſtaten bij dit verſlag gevoegd en van welke in hetzelve melding wordt gemaakt, behelsden: 1°. eene opgave der ſommen, buitengewoon ten behoeve van het lager onderwijs in 1821 toegewezen, opgemaakt tabelsgewijze voor alle de onderſcheidene Provinciën des Rijks, en als totaal opleverende: voor jaarwedden ƒ4406; voor onderſtand tot aanbouw van ſchool-lokalen, ƒ22,850; voor normale lesſen, ƒ3800; voor gratificatiën, aankoop van

meubelen en ſchoolboeken *f* 3050: — 2°. Tabel ter vergelijking van den ſtaat van het lager onderwijs in het Groothertogdom Luxemburg op 31 December 1817 met 31 December 1821, opgemaakt voor de acht onderſcheidene diſtrikten, eene bevolking van 274,744 zielen bevattende. Volgens dezelve bedroeg het aantal leerlingen aldaar: in 1817, een aantal van 28,876, in 1821 van 33,762; het getal der Schoolonderwijzers bedroeg 661 in 1817, en 729 in 1821 (1). — 3°. Staat van het aantal ſtudenten, aanwezig op den 1ſten November 1821 in de onderſcheidene fakulteiten der Hoogen Schoolen, als: in de fakulteit van Godgeleerdheid, te Leyden 45; te Utrecht 79; te Groningen 56: in de fakulteit der Regtsgeleerdheid, te Leuven 100; te Luik 158; te Gent 93; te Leyden 104; te Utrecht 58; te Groningen 65: in de fakulteit van Geneeskunde, te Leuven 54; te Luik 112; te Gent 76; te Leyden 42; te Utrecht 24; te Groningen 36: in de fakulteit van Wis- en Natuurkundige Wetenſchappen te Leuven 43; te Luik 83; te Gent 37; te Leyden 20; te Utrecht 6; te Groningen 22: in de fakulteit van Wijsbegeerte en Letteren te Leuven 74; te Luik 98; te Gent 49; te Leyden 124; te Utrecht 88; te Groningen 74. Het getal der ſtudenten op de Athenaea te Amſterdam, Franeker en Deventer werd, te zamen genomen, op nagenoeg 100 begroot (2).

Z. M. overwegende dat het belang van het onderwijs vorderde, dat in zoodanige Provinciën, waar nog geene ſtrafbepalingen waren vastgeſteld tegen hen, die, zonder bevoegdheid, lager onder-

Beſluit van 25 Julij wegens bevoegdheid tot het geven van lager onderwijs. (Staatsbl. N°. 19.)

(1) Behalve de ſom van *f* 2195, aan ſchoolgebouwen uit 's Rijks kas beſteed, en in dezen ſtaat vermeld, was uit dezelve, over de jaren 1817—1820, tot hetzelfde einde nog verleend eene ſomme van *f* 5505, welke op den 31ſten December 1821 nog niet waren beſteed.

(2) Het getal der ſtudenten te Groningen bedroeg, in 1820, 236 en niet 215, zoo als verkeerdelijk in het verſlag voor dat jaar was vermeld.

wijs gaven, beſloot daaromtrent op den 25ſten Julij het navolgende:

Art. 1. Lagere ſcholen zijn alle zoodanige, waar onderwijs gegeven wordt in het lezen, ſchrijven, rekenen, in de moedertaal, of andere hedendaagſche of ook geleerde talen, eindelijk in de aardrijks- en geſchiedkunde en dergelijke.

Alleen de gewone latijnſche ſcholen, athenea en kollegiën zijn daarvan uitgezonderd:

2. De navolgende perſonen worden gerekend lager onderwijs te geven:

1°. Al wie aan het hoofd is eener lagere ſchool.

2°. Al wie op eene lagere ſchool, in een ondergeſchikten rang, belast is met het geven van een bepaald gedeelte van het onderwijs.

3°. Al wie in eenige der vakken, opgenoemd in het vorig artikel, aan kinderen van meer dan één huisgezin, gelijktijdig of bij opvolging, lesſen geeft, hetzij bij zich, hetzij aan de huizen der burgers.

3. Niemand zal in de Zuidelijke Provinciën des Rijks of in het Groot-Hertogdom Luxemburg lager onderwijs mogen geven, dan die de navolgende vereischten vereenigt:

1°. Dat hij van de jury of Provinciale Kommisſie van onderwijs een bewijs van toelating of eene akte hebbe erlangd, welke hem magtigt tot het geven van dat onderwijs, met hetwelk hij zich bezig houdt.

2°. Dat hij eene akte van aanſtelling bij de ſchool, of in de gemeente, waar hij onderwijst, wettiglijk verkregen hebbe.

4. De overtreding tegen het bevolene bij het voorgaande artikel zullen geſtraft worden met de boeten en ſtraffen, vastgeſteld bij art. 1 der wet van den 6den Maart 1818 (*Staatsblad* N°. 12).

5. In gevallen van blijkbaar wangedrag, zullen de bewijzen en akten, op voorſtel der jury of der kommisſie van onderwijs, door het Provinciaal beſtuur of door het departement van Publiek Onderwijs, kunnen worden opgeſchorst of finaal ingetrokken.

De onderwijzers, omtrent wier akten dit mogt hebben plaats gehad, en die echter voort mogten gaan met het geven van lager onderwijs, vervallen in de boeten en ſtraffen bij het vorig artikel vermeld.

Ten gevolge een Koniklijk beſluit van den 2den Mei dezes jaars werden de tijdelijke Jurys van middelbaar en lager Onderwijs, in de Provinciën West-Vlaanderen en Henegouwen, te gelijk met derzelver werkende en korresponderende leden, den 1ſten Julij dezes jaars ontbonden en eervol ontſlagen, te gelijk vervangen wordende door eene Provinciale Kommisſie van Onderwijs, op denzelfden voet als in het verleden jaar, voor de Provinciën Limburg en Antwerpen, was vastgeſteld (1). — De ſom aan elk der beide Kommisſiën toegeſtaan bedroeg *f* 3200, terwijl, overigens, in de negen ſchool-diſtrikten, waarin ieder deze Provinciën werd verdeeld, tot Schoolopzieners en tevens tot leden der Provinciale Kommisſie werden aangeſteld, in West-Vlaanderen, de Heeren: *C. de Croeser van Caloen*, lid en Sekretaris der Jury te Brugge, voor het eerſte School-diſtrikt; *C. B. G. Coppieters-Stockhove*, lid der Jurij te Brugge, voor het tweede School-diſtrikt; *T. van de Walle*, lid der Jury te Brugge, voor het derde School-diſtrikt; *A. van Praet*, lid der Jury te Brugge, voor het vierde School-diſtrikt; *G. de Vleeschhauwer*, korresponderend lid der Jury te Thielt, voor het vijfde School-diſtrikt; *D. Landrieux*, korresponderend lid der Jury te Kortrijk, voor het zesde School-diſtrikt; *B. van der Stakele*, korresponderend lid der Jury te IJperen, voor het zevende School-diſtrikt; *L. Aeben*, korresponderend lid der Jury te IJperen, voor het negende School-diſtrikt; — in Henegouwen, de heeren: *H. Colbrandt*, lid en Sekretaris der Jury te Bergen, voor het eerſte School-diſtrikt; *S. C. Troije*, korresponderend lid der Jury te Thines, voor het derde School-diſtrikt; *Paradis*, korresponderend lid der Jury te Charleroy, voor het vierde School-diſtrikt; *H. Le Brun*, lid der Jury te Soignies, voor het vijfde School-diſtrikt; *L. Albot*, korresponderend lid der Jury te Frasnes, voor het zevende School-diſtrikt; *C. Le Cocq*, korresponderend

Kommisſiën van Onderwijs in West-Vlaanderen en Henegouwen.

(1) Jaarb. 1821, St. II, bl. 84—86.

lid der Jury te Doornik, voor het achtſte School-diſtrikt. — Tot vaste Sekretariſſen werden benoemd, tegen het genot van eenige ſchadeloosſtelling, voor West-Vlaanderen, de Heer *C. de Croeser van Caloen*, en voor Henegouwen de Heer *H. Colbrant*. — Tot honoraire leden der Provinciale Kommisſie in Henegouwen werden benoemd de Heeren *Delmotte*, *Thornert* en *Claus* te Bergen, leden van de aldaar beſtaan hebbende tijdelijke Jury, met bevoegdheid van aan de werkzaamheden der Kommisſie deel te nemen en hare vergaderingen bij te wonen.

Nadere beſchikkingen deswege. Overeenkomſtig den inhoud van evengemeld beſluit van den 2den Mei, werden, bij eene Ministeriële Reſolutie van den 30ſten der zelfde maand, onder andere, eenige tijdelijke bepalingen vastgeſteld voor de aldus gevestigde Kommisſiën in West-Vlaanderen en Henegouwen, met opzigt der voorloopige inſtructie voor de diſtrikts-Schoolopzieners en Kommisſiën van Onderwijs in het Zuidelijk gedeelte des Rijks, op den 21ſten Mei des vorigen jaars gearresteerd, alsmede de nadere verdeeling der School-diſtrikten voor dezelfde Provinciën geregeld. — Voorts werd de tijdelijke waarneming van het, onvervuld gebleven, achtſte School-diſtrikt der Provincie West-Vlaanderen opgedragen aan den Heer *B. van der Stickele*, en die van de drie onvervuld geblevene School-diſtrikten der Provincie Henegouwen, van het tweede aan den Heer *S. C. Troye*; van het zesde aan de Heeren *H. Lebrun* en *Z. Albot*; van het negende aan de Heeren *H. Colbrant*, en *C. le Cocq* (1).

Benoeming van School-opzieners. Ook werden door Z. M. tot School-opzieners benoemd, de Heeren: *B. T. Nedermeijer Bosch*, te Kuilenburg, voor het achtſte diſtrikt van Gelderland, in plaats van den Heer *G. W. van der Feltz*, wegens verhuizing eervol ontſlagen; — Mr. *J. B. van de Mortel* en *G. A. B. d'Aumerie*, beide te Boxmeer, voor het derde diſtrikt van

(1) Nieuwe Bijdragen, bl. 618—630.

Noord-Braband, in plaats van den Heer Mr. *G. de Keſchietre van Havre*, overleden; — Mr. *A. van Goudoever*, te Utrecht, voor het vierde diſtrikt der Provincie Utrecht, in plaats van den Heer *J. van Maanen, Adz.*, overleden.

Bepaling wegens attributiën der Kommisſiën van Onderwijs. (N. Bijdr. bl. 318 en volgg.)

Ten gevolge van eene door de Provinciale Kommisſie van Onderwijs in Vriesland gedane aanvrage, werd, bij eene Ministeriële Reſolutie van den 21ſten Februarij, bepaald: „dat de Provinciale Kommisſien van Onderwijs, zoo voor zich als voor hare leden afzonderlijk, zich, in allen deele en bepaaldelijk ten aanzien van algemeene Schoolbelangen, waarvoor dus verre geene algemeene voorſchriften beſtonden, ſteeds ſtiptelijk te houden hadden aan de voorſchriften der Wet van den 3den April 1806, en aan de daarbij aan dezelve opgedragen last en gegevene inſtructiën." — Voorts, willende zorgen, dat zulks almede van de zijde der Plaatſelijke School-Kommisſiën wierd in acht genomen, werden zij mitsdien bepaaldelijk herinnerd: „om, ten aanzien van zoodanige algemeene Schoolbelangen, of welke zij als zoodanige mogten aanmerken, derzelve voorſtellen te doen volgens den regel, daaromtrent voorgeſchreven bij Art. 25 en 29 der meergemelde inſtructie; alsmede, om zich buitendien, alleen en zonder eenige afwijking, bezig te houden met hetgeen behoorde tot de uitvoering en nakoming der algemeene en bijzondere reglementen, verordeningen en inſtructiën, ter zake van het lager Schoolwezen en Onderwijs aanwezig of nader vast te ſtellen, en naar behooren tot derzelver kennis gebragt."

School-onderwijzers-gezelſchappen.

Het bedrag der ſom, bij beſluit des Konings, even als in vorige jaren, tot aanmoediging van de reeds opgerigte en in den loop van dit jaar tot ſtand gebragte Onderwijzers-gezelſchappen toegeſtaan, werd, bij Reſolutie van den Minister voor het Publiek Onderwijs van den 30ſten Mei gelijkmatig verdeeld over 216 dusdanige gezelſchappen, waarvan in Antwerpen 7, in Zuid-Braband 2 en in Oost-Vlaanderen 3; behelzende voorts evengemelde Reſolutie onderſcheidene bepalingen, ten einde het

weldadig oogmerk des Konings, bij deze jaarlijkſche toelagen, meer en meer te helpen bevorderen (1). — Bij eenige daarop volgende reſolutiën van den 27ſten Julij, 10den October en 10den November, werden, bij ampliatie der reſolutie van den 30ſten Mei, uit de door Z. M. toegeſtane ſom, insgelijks aandeelen verleend aan een nieuw opgerigt gezelſchap te Raveſtein in Noord-Braband, aan eenige in de Provincie Luik beſtaande, aan dat te Schelde in de Provincie Antwerpen en te Kruyſchauten in Oost-Vlaanderen.

School-reglement in West-Vlaanderen. Een algemeen School-reglement ter verbetering van het openbaar lager Onderwijs en Schoolwezen in West-Vlaanderen, van verſcheidene belangrijke aanmerkingen vergezeld, behelsde een aantal hoogst nuttige bepalingen, van wier invoering, mits op eene doelmatige en niet overhaaste wijze geſchiedende, men zich de ſchoonſte vruchten meende te kunnen beloven (2).

School te Hal. Behalve de ſchool, daargeſteld te Brugge, ten behoeve van militaire en burger-kinderen, ten koste van het ter gemelde ſtede gevestigd Departement der Maatſchappij *Tot Nut van 't Algemeen*, leverde de ſchool van den Heer *Luyten*, te Hal in Zuid-Braband opgerigt, inzonderheid vele redenen tot tevredenheid op. Het getal der leerlingen, voor de invoering der klasſikale leerwijze naauwelijks 50, bedroeg thans meer dan 225, waaronder 100 armen-kinderen, die aldaar een kosteloos onderwijs ontvingen, en uit de ſtedelijke kas van de noodige ſchool-behoeften werden voorzien. — Den 14den Augustus had bij gemelde School eene plegtige prijsuitdeeling plaats van eere-prijzen, welke door den Eerw. Pastoor van Hal, deken van het diſtrikt, geſchiedde. Zeventig leerlingen, die zich door naarſtigheid en goed gedrag onderſcheidden, ontvingen prijzen, in boeken beſtaande; terwijl de vorderingen der leerlingen in de onderſcheidene deelen

(1) Nieuwe Bijdragen, bl. 688—699.

(2) Men vindt dit reglement en de daarbij gevoegde aanmerkingen in de Nieuwe Bijdragen, bl. 1033—1069.

van het onderwijs, bij deze gelegenheid gebleken, zoo als in het kunstmatig lezen, het ſchrijven, het rekenen, de Bijbelſche Geſchiedenis en de Aardrijkskunde, tot voldoende bewijzen ſtrekten, dat in dezelve geen noodzakelijk vak van volks-onderwijs werd veronachtzaamd.

H. K. H. de Prinſes van *Oranje* gaf een uitnemend en treffend bewijs van het belang, hetgeen zoo wel H. K. H. in het bijzonder als het geheele Koninklijk geſlacht, in de vorderingen en bloei van het lager onderwijs ſtelde. Op den 9den Augustus, namelijk, vereerde H. K. H. de ſchool te Soest met Hoogstderzelver tegenwoordigheid, ten einde de leerlingen, van welk een groot aantal het onderwijs genoot uit het fonds, door H. K. H. tot dit zoowel als tot andere liefdadige oogmerken beſtemd, proeven hunner vorderingen te doen afleggen. Na den afloop van het onderzoek, waarbij, behalve den Schout, den Schoolopziener van het diſtrikt en de leden van het Plaatſelijk Schooltoevoorzigt, ook de ouders der kinderen waren toegelaten, werden de meest gevorderde en daarop aanſpraak hebbende leerlingen met boekgeſchenken beloond, en betoonde H. K. H. zich bij uitſtek voldaan, zoowel over den ijver der leerlingen als over de doelmatigheid der in de ſchool ingevoerde leerwijze. School te Soest.

Als eene hoogstgepaste wijze om de erkentenis voor deze belangſtelling aan den dag te leggen, en tevens de liefde voor het Vaderland en gehechtheid aan het regerend huis in de jeugdige harten aan te kweeken, moeten wij hier gewag maken van een beſluit der Provinciale Kommisſie van Onderwijs in Vriesland, ſtrekkende om den dag van den 18den November, aan de herinnering van 's Lands herſtelling en van den geboortedag van 's Lands Moeder gewijd, tot een algemeen kinderfeest in alle de Scholen der Provincie te doen ſtrekken. Nadien de 18de November in dit jaar op eenen Zondag inviel, werd dit feest in een gedeelte der Scholen op den 17den, in andere op den 19den, doch in enkele op den eigenlijk daarvoor beſtemden dag gevierd. Offchoon aan Schoolfeest in Vriesland.

de onderwijzers opzettelijk de inrigting van het feeſt was vrijgelaten, kwam de wijze dezer feeſtviering echter bij alle de ſchoolen genoegzaam overeen. — Bij alle had eene gepaste onderhouding der leerlingen, door voorlezing, zamenſpraken, afſchrijven van opſtellen, waarbij het doel van het feeſt werd medegedeeld, plaats, ſtrekkende, om, na deze ontwikkeling, de kindeten de voornaamſte lotgevallen des Vaderlands, vóór, gedurende en na de Franſche overheerſching, voor te dragen. Terwijl enkele zich, bij deze voordragt, vooral bij de dienſten van de Vorſten van Oranje-Naſſau bepaalden, vereenigden alle hiermede de gedachtenis aan de verjaring der geliefde Koningin, en de opwekking tot dankbaarheid aan God voor de herſtelling des Vaderlands, tot hartelijke liefde jegens Vorſt en Vaderland en tot ware deugd en nederigheid, zonder welke geen volk zich gelukkig kon noemen. — Door korte en gepaste gebeden, benevens Vaderlandſche of Godsdienſtige gezangen, werden deze onderhoudingen geopend, afgewisſeld en beſloten, en het gezang, op ſommige plaatſen, door muzijkinſtrumenten en, op andere, door het orgel vergezeld. Het overige van den dag werd door de kinderen, welke, naar gelang der omſtandigheden, deels op onderſcheidene verſnaperingen, deels op een' feeſtelijken maaltijd onthaald werden, in uitſpanningen van allerlei aard, met gepaste vreugde doorgebragt; zijnde op ſommige plaatſen de ſcholen, op eene bevallige wijze, door de kinderen met bloemen en feſtonnen verſierd. Het geheel leverde, zoowel door het bevallig voorkomen der kinderen, meestal met oranje en groen verſierd, en dat der meisjes, ook in het wit gekleed, als, door den grooten toevloed van aanſchouwers, een zeer belangwekkend voorkomen op, zijnde het feeſt, hetwelk zoowel bij oudere als jongere eenen blijvenden indruk achterliet, ten gevolge der genomene maatregelen, in de beste orde en zonder ſtoornis van aanbelang afgeloopen.

Israëlitisch School-examen.

Bij gelegenheid van het vierde jaarlijksch onderzoek der leerlingen van de Israëlitiſche ſchool-inrig-

ting, te Middelburg, op den 11den December, hield de Heer *J. H. Hendrix*, Voorzitter der School-kommiſſie, eene belangrijke redevoering: „ Over den invloed van een doelmatig onderwijs in den Godsdient, den Bijbel en de Mozaiſche inrigtingen op de vorming en beſchaving, zoowel van 's menſchen zedelijk karakter in het algemeen, als ten aanzien der verdraagzaamheid in het bijzonder."

Door het overlijden van den verdienſtelijken onderwijzer *P. W. Anderſon*, afkomſtig uit het ſedert eeuwen beroemd geſlacht der *Anderſons*, op den 4den November 1748 te 's Gravenhage geboren, werd in dit jaar een gevoelig verlies geleden. Een regtſchapen hart, gepaard met de beminnelijkſte hoedanigheden, tevens met vele verworvene kundigheden, bijzonder in het, door hem geliefdkoosd, vak der Wiskunde, en waardoor hij vele voor den ſtaat nuttige leden had gevormd, deden hem algemeen hoogachten, en zijn verlies, hetwelk den 18den April, op zijne ſtandplaats te Ouderſchans, voorviel, met regt betreuren. **Dood van den Heer *Anderſon.***

Op den 26ſten Mei daaraanvolgende overleed te Haarlem de verdienſtelijke Schoolonderwijzer, de Heer *D. van Dapperen*, wiens levensomſtandigheden en meer dan gewone begaafdheden te merkwaardig zijn, om alhier met ſtilzwijgen voorbijgegaan te worden. Op den 7den November 1791 te Haarlem geboren, werd hij door den Heer *P. J. Prinſen*, toen Onderwijzer aan de School van het Departement der Maatſchappij *Tot Nut van 't Algemeen*, eerst op die ſchool en vervolgens op de aan die inrigting verbondene Kweekſchool voor Onderwijzers, gevormd. In de maand Mei des jaars 1809, gemelde ſchool verlatende, vertrok hij naar Yverdun, ten einde, benevens nog eenige andere, daartoe uitgekozen, op kosten der regering, de beroemde inrigting van *Pestalozzi* te bezoeken. Offchoon het hem niet gebeuren mogt, ten gevolge der inlijving in Frankrijk, den beſtemden tijd aldaar door te brengen, daar hij reeds in 1811 in zijne geboorteſtad terugkeerde, zoo **Overlijden van den Heer *D. van Dapperen.***

had hij *Peſtalozzi's* inrigting echter in een zeer glansrijk tijdperk mogen aantreffen, en zich het kort verblijf aldaar op eene voortreffelijke wijze ten nutte maken. In het bijzonder was het de toonkunst, (waarvoor hij van jongs af aan een' bijzonderen aanleg toonde), in welker onderwijs, zoo in de theorie als in den zang, hij uitnemend ſlaagde, en welke hem, bij de oprigting van de Kweekſchool voor Onderwijzers ter meergemelde plaats zijner geboorte, eene aanſtelling als leeraar der Zangkunst verwierf. Op welke voortreffelijke wijze hij zich in deze betrekking van zijne taak kweet, blijkt, onder andere, uit de bewondering, die hij eenen beroemden opvoedkundigen, Hofraad *Hamel*, bij deszelfs bezoek der ſchool, afperſte, toen deze *Van Dapperen* eenige fantaſiën hoorde ſpeelen, welke door zijne leerlingen terſtond, met alle naauwkeurigheid en in iedere bijzonderheid, opgeteekend werden. Overigens leverde hij uitnemende bewijzen zijner bekwaamheid in eenige uitgegevene geſchriften, welke door bevoegde regters op zeer hoogen prijs geſteld worden, offchoon door het groot publiek welligt niet naar eisch gewaardeerd. Als zoodanig noemen wij deszelfs *Aanvankelijk Onderwijs in de Muzijk en het zingen*, waarvan twee ſtukjes, die door een derde hadden moeten worden gevolgd, het licht zagen; voorts twee *Twaalftallen Zangoefeningen*, alsmede, *Proeven van één- en meerſtemmige liederen, ter bevordering van den ſmaak voor het Nederlandsch Gezang*, waarvan ſlechts twee Nommers het licht zagen. Ook door zijne *Handleiding voor Onderwijzers over de Vormleer* had hij zich met roem bekend gemaakt, en het was alleen aan een ziekelijk en ſukkelend ligchaamsgeſtel te wijten, hetwelk hem, nog zoo weinig in levensjaren gevorderd, deed bezwijken, dat deze en andere belangrijke bijdragen, waartoe hij de bouwſtoffen met ongemeenen ijver en geestdrift te Yverdun had bijeenverzameld, onvoltooid bleven (1).

(1) Zie Alg. Konst- en Letterbode. N°. 24.

Bij een beſluit des Konings, van den 30ſten Julij, werd bepaald: „ dat de ſtudenten der Hooge Schoolen en in de Noordelijke Provinciën gevestigde Athenaea, wier verhandelingen, ter beantwoording eener prijsvraag, den prijs eener gouden medaille waren waardig gekeurd, bij eene Hooge School, van welke zij geene kweekelingen waren, eene te gemoet koming zouden ontvangen, wegens de kosten der reize en des verblijfs, waartoe zij, ingevolge Art. 206, 210 en 211 van het reglement op het Hooger Onderwijs in de Noordelijke Provinciën, en ingevolge Art. 142, 146 en 147 van dat in de Z. Provinciën, verpligt waren (1). *Beſluit wegens reiskosten der Studenten.*

Ook werd door Z. M, bij beſluit van den 8ſten Augustus, verklaard: dat vreemdelingen in dit Rijk de ambten van profesſoren, regenten of onderwijzers mogten uitoefenen, zonder te zijn voorzien van brieven van naturaliſatie; — dat echter voortaan geene vreemdelingen, tot de bovengemelde functie, door eenig beſtuur of eenige autoriteit zouden mogen benoemd worden, dan na alvorens de goedkeuring van het Gouvernement, op zoodanige benoeming, was gevraagd en bekomen. *Beſluit van 8 Augustus, wegens toelating van vreemdelingen tot het Hoogleeraarambt enz. (Bijv. tot het Staatsbl. D. IX, St. 3, bl. 1801.)*

Het Athenaeum te Amſterdam verloor in den Curator Mr. *J. P. Farret*, lid der Regtbank van Eerſten Aanleg, vroeger raad en Wethouder der ſtad, op den 28ſten April overleden, een' van deszelfs trouwſte, kundigſte en vlijtigſte verzorgers. Een ſchat van kundigheden, opgezameld gedurende eene lange ondervinding, en eene onvermoeide arbeidzaamheid kenmerkten hem in alle zijne vroegere en latere betrekkingen. Ook onderſcheidde hij zich door eene meer dan gewone kennis van de oude handvesten der hoofdſtad, wier uitgave, door den beroemden *Noordkerk* begonnen, en door hem vervuld, een ſprekend bewijs is van de regtmatigheid der hulde aan zijne nagedachtenis bewezen. — Tot Curator van het Athenaeum Illustre en der Latijn- *Athenaeum te Amſterdam.*

(1) Staatscour. No. 188.

Digitized by Google

ſche Schoolen werd, in deszelfs plaats, door Burgemeesteren benoemd Jhr. *D. W. Elias*.

Te Franeker. Te Franeker overleed op den 10den Junij, in eenen onderdom van ruim 75 jaren, de Hoogleeraar in de genees- kruid- en artzenij-mengkunde aan het Athenaeum der ſtad, *C. Allardi*, lid van de Maatſchappij der Wetenſchappen te Haarlem. — Tot Hoogleeraar der kruid-, ſcheid- en artſenij-mengkunde werd, in plaats van den Heer *J. G. van Breda*, tot andere bedieningen geroepen, door Z. M. benoemd de Heer *N. Mulder*, Med. Doctor te Joure, in Vriesland, welke op den 1ſten October deszelfs inwijdingsredevoering hield: *de Meritis Davidis Mees tum Botanicis tum aliis.* (Over de verdienſten van *D. Mees*, zoowel ten aanzien der plantkunde als in andere opzigten). — Op denzelfden dag hield de Heer Mr. *J. H. Philipſe*, als benoemd Hoogleeraar in de regtsgeleerdheid, zijne plegtige intree-redevoering: *de Cornelio Bynkerſchoekio, Jcto. egregio.* (Over *Cornelis van Bynkerſhoek*, beſchouwd als uitnemend regtsgeleerde).

Te Deventer. Bij het Athenaeum te Deventer aanvaardde de Heer Mr. *H. Cock*, op den 13den Junij, zijnen post als Hoogleeraar in de regten, met eene plegtige redevoering: *de Philoſophico Jurisprudentiae ſtudio cum ad fructum uberrimo tum ad voluptatem ſuavisſimo.* (Over het nuttige en aangename eener wijsgerige beoefening der regtsgeleerdheid).

Hoogeſchool te Leuven. De Heer *Ten Broek Hockſtra*, Hoogleeraar in de Nederduitſche Letterkunde aan de Hooge-School te Leuven, verkreeg van Z. M. een eervol ontſlag van dien post. — Tot Buitengewonen Hoogleeraar, in de fakulteit der beſpiegelende wijsbegeerte en letteren, werd benoemd de Baron *F. de Reiffenberg*.

De Heer *Meijer*, Hoogleeraar in de fakulteit der wijsbegeerte en letteren, hield op den 15den Julij eene plegtige intree-redevoering, in de Nederduitſche taal: „Over de beoefening der Nationale taal, als het beste middel ter bevordering ven Vaderlandsliefde."

Op den 7den October had de plegtige uitdeeling

der toegewezen eere-prijzen plaats, waarbij de Hoogleeraar *Bakker* eene redevoering in het Latijn hield „ over het nut van de beoefening der Griekſche taal." De bekroonden waren: voor het vak der geſchiedenis, de Heer *L. Delwarde;* voor de wijsbegeerte, de Heer *P. Walilot;* voor de wiskunde, de Heer *P. Waeſſelaer;* voor de ſcheikunde, de Heer *J. A. le Roi;* voor de natuurlijke historie, de Heer *J. de Vijver;* voor de regtsgeleerdheid, de Heer *R. Wisſinger;* zijnde alle ſtudenten der Hooge School, en, onder dezelve, aan den Heer *Waeſſelaer*, van Mechelen, reeds in het verleden jaar een eere-prijs van de Hooge School te Luik en eene eervolle vermelding van die te Leuven te beurt gevallen.

Tot gewoon Hoogleeraar in de regten werd, in plaats van den Heer *Jacquelart*, eervol ontſlagen, door Z. M. benoemd de Heer Mr. *A. C. Holtius*, Hoogleeraar te Groningen.

Tot buitengewoon Hoogleeraar in de regten aan de Hooge School te Luik werd benoemd de Heer *A. N. J. Ernst*, Advokaat in gemelde ſtad, welke als zoodanig zijne intree-redevoering hield in de maand April. **Hoogeſchool te Luik.**

De door Z. M. aan de Univerſiteit geſchonken bibliotheek van de voormalige Abtdij *Everboden* zag men, reeds in de eerſte maanden des jaars, derwaarts overgebragt. Dezelve bevatte meestal godgeleerde werken, waaronder zich zeer belangrijke verzamelingen voor de kerkelijke geſchiedenis bevonden, benevens kostbare werken voor de algemeene geſchiedenis en oudheidkunde. Voorts behaagde het den Koning, bovendien, in de maand Maart, eene buitengewone ſom ter aankoop van boeken uit de bibliotheek des Leydſchen Hoogleeraars *Wyttenbach* in te willigen. — Tot den aanbouw van twee zoogenaamde Hollandſche broeibakken in den Akademie-tuin werd eene ſom van 1500 guldens toegeſtaan.

De Hoogleeraar *Destriveaux*, zag zich, door de

Digitized by Google

regtsgeleerde fakulteit van de Univerſiteit te Tubingen met het doctoraal diploma vereerd.

Hoogeſchool te Gent. De plegtige overdragt van het rectoraat der Hoogeſchool te Gent geſchiedde op den 7den October door den Hoogleeraar *Verbeek* aan den Hoogleeraar *Garnier*, met eene redevoering, waarin eerstgemelde, op eene doeltreffende wijze, de lotgevallen der Hoogeſchool, gedurende het afgeloopen akademiejaar, herdacht. Na den afloop werden de eeremedailles voor de bekroonde prijsverhandelingen uitgedeeld, als: in de fakulteit der geneeskunde aan den Heer *J. C. van den Broecke*, ſtudent te Leyden; — in die der wijsbegeerte en letteren, aan den Heer *J. C. Voorduin*, ſtudent te Utrecht; — in die der wiskunde en natuurlijke wijsbegeerte, aan den Heer *A. H. van der Boon Mesch*, ſtudent te Leyden; den Heer *J. B. Guinard*, ſtudent te Gent; *H. Herden*, mede aldaar, en *R. Courtois*, ſtudent te Luik; — in die der regtsgeleerdheid, aan den Heer *C. A. Lieds*, ſtudent te Gent. — Aan het ingezonden antwoord bij de geneeskundige fakulteit, door den Heer *Lambreſis* van Luik, viel eene eervolle vermelding te beurt.

Tot Buitengewoon Hoogleeraar, in de geneeskunde, werd door Z. M. benoemd de Buitengewone Hoogleeraar in de wis- en natuurkundige wetenſchappen, de Heer *C. A. van Cloetſem*.

Hoogeſchool te Leyden. Op den 11den Februarij had te Leyden de overdragt van het rektoraat plaats. De aftredende Rector Magnificus, *J. Clariſſe*, hield eene redevoering: *de conjungenda in quarumvis doctrinarum, etiam Theologiae studio, cognitione historica et philosophica.* (Over het noodzakelijke eener vereeniging van geſchiedkundige en wijsgeerige kennis in de beoefening van allerlei wetenſchappen, ook der godgeleerdheid). De eere-prijzen werden, op de gewone plegtige wijze, uitgereikt: in de fakulteit der godgeleerdheid, aan den Heer *H. P. de Kanter*, Theol. Cand. te Leyden; — in de fakulteit der wiskunde en natuurlijke wijsbegeerte, uit de natuur-

tuurkunde, aan den Heer *W. Wenckebach*, Litt. Math. et Phyſ. Stud. te Deventer; uit de wiskunde, aan den Heer *W. H. C. Jordens*, Jur. Cand. te Leyden; uit de ſcheikunde, aan den Heer *E. Davids*, Med. Cand. te Leyden; — in de fakulteit der beſpiegelende wijsbegeerte en letteren aan den Heer *W. Delprat*, Jur. Stud. te Leyden; — in de fakulteit der geneeskunde aan den Heer *J. R. van Maanen*, Med. Cand. te Leyden.

Dood van den Hoogleeraar *Tollius*.

De Hooge-School, zoowel als alle, welke echte verdienſten, met edele beginſelen en beminlijke hoedanigheden gepaard, op prijs wisten te ſtellen, betreurden in dit jaar, op eene ongeveinsde wijze, het verlies van den beroemden *Herman Tollius*, ſedert 1815 rustend Hoogleeraar in de fakulteit der beſpiegelende wijsbegeerte en letteren, Ridder der Orde van den Nederlandſchen Leeuw. De Heer *Tollius*, geboren te Breda den 28ſten van Sprokkelmaand 1742, was afkomſtig van een geleerd en in het Vaderland, als zoodanig, niet onberoemd geſlacht. In het jaar 1763 werd hij te Leyden tot Doctor in beide regten bevorderd, en vier jaren later als Hoogleeraar in de geſchiedenis, welſprekendheid en Griekſche taal te Harderwijk aangeſteld, in plaats van den naar Utrecht vertrokken Hoogleeraar *Tijdeman*. Hij volhardde met lust en ijver in deze betrekking tot in het jaar 1776, toen hij, door het overlijden van zijne echtgenoot, zich ten ſterkſte gegriefd voelende, voor eenigen tijd Harderwijk verliet en eene reis naar Parijs aanvaardde. Nog gedurende zijn verblijf te Parijs, ontving hij berigt wegens eene beroeping als Hoogleeraar in de geſchiedenis en Griekſche taal aan het Athenaeum te Amſterdam, ter vervanging van den beroemden *P. Burman*, welken post hij met bereidwilligheid reeds in lentemaand van 1778 openlijk aanvaardde, en kort hierop, even gelijk zijn voorganger, met het geven van lesſen in de Hollandſche taal over 's Lands geſchiedenis verbond. Eene aanſtelling echter als Onderwijzer der kinderen van den Prins Erfſtadhouder, deed den Heer *Tollius*, na in 1778 een

tweede huwelijk te hebbenangegaan, uit welke echt, bij deszelfs overlijden, twee dochters in het leven waren, in het jaar 1785 van Amſterdam naar 's Gravenhage vertrekken. Nadat de Heer *Tollius* den jeugdigen Erfprins, onzen thans regerende Koning, op eene belangrijke reize, gedurende de jaren 1788 en 1789, had verzeld, behaagde het den Prins Erfſtadhouder aan denzelven eenen nieuwen post op te dragen, door hem de plaats te doen vervangen van den overledenen raadsheer en rekenmeester der domeinen Mr. *A. Ardesch*, welken post hij met algemeene goedkeuring bleef waarnemen tot het jaar 1795. In de jaren 1789 en 1790 was het, onder de leiding en het toezigt van den ervarenen *Tollius*, dat de Erf-prins, eenen ouderdom van zeventien jaren bereikt hebbende, het onderwijs der Hoogleeraren aan de Univerſiteit te Leyden bijwoonde, in welke belangrijke betrekking hij zich wederom, tot niet geringe voldoening der Vorſtelijke Ouders, uitnemend van zijne taak kwijtte. Weldra echter ſtond aan den Heer *Tollius* eene aanmerkelijke lotverwisſeling te wachten, waardoor hij, uit de tot hiertoe geregeld afgelegde baan, in den dwarrelkring des ſtaatkundigen levens werd voortgerukt. In herfstmaand van het jaar 1794 werd de Heer *Tollius* door den Raad van State, met goedvinden en op voorſtel van den Prins Erfſtadhouder, aangeſteld tot Generalen Kommisſaris Civiel bij het Britſche leger, hetwelk zich, tot afwering van den naderende overval der Franſchen, in deze gewesten bevond. In deze betrekking onaangenaamheden van allerlei aard hebbende moeten verduren, zag hij zich eindelijk, door de ongelukkige kans der wapenen en daarop gevolgde, nog in levendig aandenken zijnde, ſtaatsberoerten, genoodzaakt, met vrouw en kinderen, doch met achterlating van bijna al zijne bezittingen, het land te verlaten en, in het gevolg des Engelſchen legers, de reis naar Osnabruck aan te nemen. Na een kort verblijf aldaar, vertrok de Heer *Tollius* naar Brunswijk, alwaar hij zich van min of meer belangrijke kommisſiën, tot bevordering der belangen van het huis

van *Oranje*, bij uitnemendheid kweet, hebbende, onder andere, tot dit einde, drie reizen naar Hamburg en Engeland, drie naar Berlijn, eene naar Hanover en eene naar het Vrede-congres te Rastadt, in November 1798, gedaan, welke laatſte echter den gunſtige uitſlag niet had, dien men zich daarvan had voorſpeld. In evengemeld jaar bragt de Heer *Tollius*, op eene gelukkige wijze, eene zending naar Polen ten einde, alwaar door den Erfprins van Oranje-Naſſau de goederen van den Vorst *Jablonowsky* gekocht werden, waarvan het hoofdbeheer aan *Tollius*, onder den titel van Geheimraad, op eene zeer vereerende wijze, werd opgedragen. Hij vertrok derwaarts, in gezelſchap van vrouw en kinderen, in het voorjaar van 1800, en vervulde zijne moeijelijke ambtsbetrekkingen, in deze hoedanigheid, tot het jaar 1808, wanneer hij door den toenmaligen Koning van Holland werd uitgenoodigd, zich wederom naar het Vaderland te begeven, aan welke uitnoodiging de Heer *Tollius*, met goedkeuring van zijnen doorluchtigen meester, voldeed. Na zijne terugkomst werd de Heer *Tollius* tot Hoogleeraar in de ſtatistiek en diplomatie te Leyden aangeſteld, welken post hij, bij de herſtelling der Leydſche Akademie, na de jongſte gelukkige omwenteling, met een Hoogleerambt in het vak der letterkunde verwisſelde. Uit deszelfs overige levensomſtandigheden maken wij hier ſlechts gewag van een, in den jare 1813, voor de derde reize, aangegaan huwelijk, alsmede van eene, voor hem bij uitſtek aangename, bijzonderheid, dat, gelijk hij weleer aan Z. M. den Koning in Hoogstdeszelfs letteroefeningen van dienst had mogen zijn, hij, in zijne nieuwe betrekking, ook de plaats van een' der leermeesters van 's Konings jongſten zoon, Prins *Frederik*, bekleedde. — Niet alleen door de onderſcheidene ambten, door hem met roem, in zijne geleerde en ſtaatkundige betrekkingen, vervuld, maakte de Heer *Tollius* zich op eene voordeelige wijze bekend; ook door een aantal uitgegevene geſchriften heeft hij zijnen naam, zoo wel buiten als binnen 's lands,

vereeuwigd. Als zoodanig noemen wij, behalve een aantal lezenswaardige redevoeringen, eene voortreffelijke uitgave van het *Lexicon Homericum* van *Apollonius*; eene levensſchets van den Hoogleeraar *A. Paradijs*, uitgegeven in 1813, en gevoegd achter de *Opuscula Academica* van zijnen ouden vriend; een Vertoog over de rampen van Holland en de middelen daartegen, gedrukt in 1796, in het Fransch en Hollandsch; een ander werk, in het volgend jaar uitgegeven en tot titel voerende *Nederlands Staatsgebreken en derzelver geneesmiddelen*; voorts de, meer algemeen bekende, wederleggende aanteekeningen op het advies van de Hoogleeraren *B. Voorda* en *J. Valckenaer*, over de zaak van den gewezen Stadhouder, alsmede de, in vele opzigten, belangrijke Staatkundige geſchriften, betreffende de Vereenigde Nederlanden in 1786 en vervolgens, uitgegeven door den Hoogleeraar in de jaren 1814—1816, in drie deelen. Behalve van een aantal andere Genootſchappen, werd hij, ſedert 1809, onder de korrespondenten der tweede klasſe van het Koninklijk Nederlandſche Inſtituut geteld, zijnde hij mede een der oprigters van de Leydſche Maatſchappij van Nederlandſche letterkunde, in het jaar 1766, van welke hij, bij zijn overlijden, het oudſte lid was (1).

De Heer *J. Nieuwenhuis*, vroeger Hoogleeraar te Deventer, door Z. M. tot gewoon Hoogleeraar in de fakulteit der beſpiegelende wijsbegeerte en letteren te Leyden benoemd, aanvaardde dezen post, op den 17den Junij, met eene plegtige redevoering: *de praeſtantia Philoſophiae Theoreticae in disſenſu Philoſophorum conspicua.* (Over de voortreffelijkheid der beſpiegelende wijsbegeerte, blijkbaar in de verſchillende gevoelens der wijsgeeren.) — Ten zelfden dage aanvaardde de Heer *P. Hofman Peerlkamp* het Hoogleeraarambt in de oude letterkunde en geſchiedenis, met eene inwijdings-redevoering:

(1) Men vindt dit levensberigt breedvoeriger in de Alg. Konst- en Letterbode 1823, No. 1—3.

de praecipua lege Providentiae in Hiſtoria obſervanda. (Over de hoofdwet van Gods Voorzienigheid in de Geſchiedenis op te merken).

Op den 28ſten September daaraanvolgende aanvaardde de Heer *H. A. Hamaker* zijnen post, als Hoogleeraar in de fakulteit der beſpiegelende wijsbegeerte en letterkunde, met eene plegtige redevoering: *de vita et meritis Guilielm Joneſii.* (Over het leven en de verdienſten van *William Jones*).

Een nieuw verlies werd door deze Hooge School op den 19den October geleden, door den dood van den Hoogleeraar *J. W. te Water*, Hoogleeraar in de godgeleerdheid en kerkelijke geſchiedenis, in eenen ouderderdom van omtrent 82 jaren. Behalve de veelvuldige dienſten in zijn vak, als Hoogleeraar, bewezen, welk ambt hij tot den jare 1815 met onvermoeidheid bekleedde, wanneer hem het wel verdiend emeritaat werd verleend, had hij, door het in het licht geven van onderſcheidene werken, zich eenen ſchitterende letterkundigen roem verworven. Onder de voornaamſte telt men zijne *Korte Historie der Reformatie van de Provincie Zeeland*, 8vo. 1766; *Inhuldiging van Prins* Willem V, 30 *Mei* 1766, *binnen Vlisſingen*, fol°. 1767; *Historie van het verbond en de ſmeekſchriften der Nederlandſche Edelen, ter verkrijging van vrijheid in den Godsdienst en Burgerſtaat*, in 1565, 4 Stukken, 8vo. 1776—1796; *Vaderlandſche Historie verkort*, 4 deelen 8vo. 1785—1801; *Narratio de rebus Academiae Lugduno Batavae ſaeculo octavo et decimo prosperis et adverſis*, 1802, enz. Insgelijks werd door hem de uitgave bezorgd van *Jablonskii Opuscula, quibus lingua et antiquitas Aegyptiorum, difficilia librorum Sacrorum loca et Hiſtoriae eccleſiasticae capita illustrantur* (2 Tom. 1804—1806), verrijkt door zijne eigene aanteekeningen. De Hoogleeraar *Te Water* was Ridder der Orde van den Nederlandſchen Leeuw en lid van het Koninklijk Inſtituut, benevens vele andere letterkundige genootſchappen. — De Heer *Keſteloot* hield, op den 5den No-

Dood van den Hoogleeraar *Te Water.*

vember, bij de Maatſchappij van Nationale Letterkunde te Gent eene voorlezing, waarin dezelve de verdienſten dezes Hoogleeraars naar waarde ſchetſte. Onder de overige belangrijke bijzonderheden, tot deszelfs levensloop betrekkelijk, werden zijne letterkundige betrekkingen met vele vermaarde mannen der zuidelijke Provinciën, bovenal opgemerkt, zoo als, onder andere, met den Heer *C. F. Nelis*, Biſſchop van Antwerpen, welke, tijdens de onlusten, die op de verovering van België, door het Republikeinſche leger in 1794, volgden, eene ſchuilplaats en alle vertroostigen der vriendſchap in het huis van den Heer *Te Water*, te Leyden, vond.

Nieuwe Boekerij aan de Akademie te Leyden.

Daarentegen mogt de Hoogeſchool een levendig genoegen ondervinden, waarin geheel het letterminnend publiek deel nam, bij de kennisgeving, op den 21ſten October, door den Hoogleeraar *J. van Voorst*, in eene zeer gepaste Latijnſche redevoering, gedaan, wegens de heropening der boekerij, in de daartoe nieuw ingerigte verzamelplaats. Dezelve werd, van den 22ſten October af, buiten den tijd der vakantiën, dagelijks, met uitzondering van Zon- en Feestdagen, voor een ieder opengeſteld en de burgers der Hooge-School mogten zich, door eigene aanſchouwing, van de voortreffelijke wijze, waarop een door hen lang gevoede wensch was vervuld geworden, overtuigen. De aanzienlijk vergroote bibliotheekzaal, op eene allezins deftige wijze ingerigt, en van rondom een genoegzaam licht ontvangende, levert den bezoeker een gemakkelijk overzigt van den welgeordende boekenſchat, in dezelve voorhanden, tevens met eene zeer geſchikte gelegenheid tot derzelver gebruik; terwijl aan deze zaal nog twee nieuwe vertrekken grenzen, waarin men de werken en verhandelingen der meest beroemde Akademiën en Genootſchappen, met de voornaamſte journalen en kostbare plaatwerken, bijeen vindt, ſtrekkende dezelve mede tot bewaarplaats van den onſchatbaren voorraad van handſchriften en boeken, met geſchrevene aanteekeningen, der vermaardſte mannen. — De Hoogleeraar *Van Voorst*, welke

zich hierin bij uitſtek verdienſtelijk had gemaakt, verkreeg, bij de verdere volvoering van zijne moeijelijke taak, een' bekwamen mede-arbeider in den Heer *J. Geel*, bij beſluit des Konings, tot tweeden bibliothekaris aangeſteld.

De Heer *P. J. Uijlenbroek*, bij koninklijk beſluit tot Lector bij de fakulteit der wiskunde en natuurlijke wijsbegeerte benoemd, aanvaardde zijnen post, op den 2den November, met eene redevoering: *de astronomiae conditione apud Arabes aliosque nonnullos medii aevi populos orientales.* (Over den toeſtand der ſterrekunde bij de Arabieren en eenige andere Oosterſche volken in de middeleeuw).

In plaats van den, op den 3den April dezes jaars overledenen, Buitengewonen Hoogleeraar der landhuishoudkunde, *G. J. van der Boon Mesch*, werd door Z. M. tot vervullig der hierdoor opengevallene leerſtoel benoemd de Heer *J. A. Uilkens*, Hoogleeraar te Groningen, welke echter, reden gevonden hebbende, om het hem opgedragen Hoogleerambt niet aan te nemen, als zoodanig door den Heer Mr. *G. Wittewaall*, Sekretaris der Kommisſie van Landbouw in de Provincie Utrecht, werd vervangen. Laatstgemelde hield, op den 30ſten November, zijne plegtige intree-redevoering, handelende, in de Nederlandſche taal: „over de landhuishoudkunde, uithoofde van hare belangrijkheid, de beſcherming der regering waardig."

Als aanmerkenswaardige bijzonderheid moeten wij alhier gewag maken van eene belangrijke plegtigheid op den 8ſten November bij deze Hooge-School plaats gehad hebbende, op welken dag het den twee-en-tachtigjarigen Hoogleeraar *M. Tijdeman* mogt gebeuren zijne drie zoonen, in de drie onderſcheidene vakken der godgeleerdheid, regtsgeleerdheid en letteren, tot den doctoralen eeretrap bevorderd te zien.

De Hooge-School te Utrecht verloor, op den 8ſten Januarij, in eenen ouderdom van ruim 58 jaren, den Hoogleeraar der zedelijke wijsbegeerte en Hooge-ſchool te Utrecht.

kerkelijke geſchiedenis *D. Huisman*, Predikant ter zelfde ſtede.

De Heer Mr. *C. A. van Enſchut* aanvaardde, op den 22ſten April, zijnen post als gewoon Hoogleeraar in de regtsgeleerdheid, met het houden eener plegtige redevoering: *de humanae indolis cognitione, legum de criminibus et condendarum et exſequendarum ſubſidio.* (Over de kennis van 's menſchen aard als een hulpmiddel tot het maken en toepasſen der ſtrafwetten).

Den 26ſten Maart daaraanvolgende droeg de Hoogleeraar *N. C. de Fremery* zijnen post als Rector Magnificus over aan den Hoogleeraar *J. H. Pareau*, met eene redevoering: *de Chemia et arte Pharmaceutica ad majorem perfectionem in Belgio evehendis.* (Over de bevordering van den bloei der Schei- en Artſenij-mengkunde in de Nederlanden). — Voorts werden bij deze gelegenheid, als naar gewoonte, gouden prijs-medailles uitgedeeld, aan de heeren: *A. van Calcar*, Med. Cand. te Leyden; *J. A. C. Rovers*, Litt. Hum. Cand. te Utrecht; *C. A. Bergma*, Math. et Phil. Nat. Cand. en Med. Stud. te Utrecht; *Ae. de Wit*, Litt Hum. Math. et Phil. Cand. te Utrecht; *J. G. H. Sanderink*, Theol. Cand. te Utrecht; *W. W. Brouwer*, Jur. Cand. te Leyden; wordende voorts aan de heeren *G. Dedel* Litt. Hum. Cand. te Leyden; *P. J. Blom*, Math. et Phil. Nat. Cand. et Med. Stud. te Utrecht; *J. G. Steenhoff*, Theol. Cand. te Utrecht en *S. E. Nijkerk*, Jur. Cand. te Amſterdam, wier verhandelingen eene loffelijke melding waardig geoordeeld waren, een eervol getuigſchrift uitgereikt.

Bij koninklijk beſluit van den 20ſten Mei werd de Hoog-Eerw. Heer *G. van Oordt*, op deszelfs verzoek, eervol ontſlag van zijnen post, als Hoogleeraar in de Godgeleerde fakulteit en als Akademie-Prediker, na in beide die betrekkingen, achttien jaren lang, met onvermoeiden ijver en allerwenſchelijkst gevolg werkzaam geweest te zijn.

Tot Buitengewoon Hoogleeraar in de Godgeleerdheid werd benoemd de Heer *H. Bouman*,

De plegtige overdragt van het rectoraat had te Groningen, op den 11den October, plaats, waarbij de Hoogleeraar *C. de Waal*, als Pro-Rector Magnificus, dezen poſt aan den Hoogleeraar *T. W. van Swinderen* overdragende, eene redevoering hield: *de corpore humano facto ad explicationem mentis intelligentis*. (Over het menſchelijk ligchaam, als geſchikt om den verſtandigen geest te ontwikkelen). Daarna werden de eere-penningen uitgedeeld aan de Heeren: *J. M. Baart de la Faille*, Math. Mag. et Phil. Nat. Dr. en *J. Braak*, beide Studenten te Groningen; alsmede aan den Heer *Surlngar*, Student te Leyden; terwijl voorts als overwinnaar bij de regtsgeleerde fakulteit werd melding gemaakt van den Heer *R. Winſinger*, Student te Leuven. Hooge School te Groningen.

Nadat op maandag den 26ſten Augustus de vijftiende algemeene vergadering van het Koninklijk Nederlandſche Inſtituut van Wetenſchappen, onder het voorzitterſchap van den Heer *J. H. Molkenboer*, Preſident der 4de klasſe, had plaats gehad, hield op dingsdag daaraanvolgende de tweede klasſe hare vierde openbare zitting, onder voorzitterſchap van den Heer Mr. *D. J. vaa Lennep*. Een kort verſlag der werkzaambeden, ſedert de laatstgehouden openbare zitting, gelezen zijnde, werd de uitſlag der prijsuitſchrijving bekend gemaakt, en, ten gevolge het eenparig beſluit der leden, de gouden eere-penning toegekend aan den Heer *W. de Clercq* te Amſterdam, wegens deszelfs beantwoording der in den jare 1820 opgegevene vraag: „welken invloed heeft de vreemde letterkunde, inzonderheid de Italiaanſche, Spaanſche, Franſche en Duitſche, gehad op de Nederlandſche taal- en letterkunde, ſints het begin der vijftiende eeuw tot op onze dagen." — De Heer *J. P. van Cappelle* hield eene voorlezing: „over den invloed der vooroordeelen bij de beoefening der geſchiedenis;" de Heer *H. A. Spandaw* las een dichtſtuk voor, getiteld „Hollands Dichtkunst," aan de Zuid-Nederlandſche dichters gerigt. K. Nederlandſche Inſtituut.

De vierde openbare vergadering der vierde klasſe

werd op den 26ſten November, onder voorzitting van den Heer *C. Apostool* gehouden, waarbij de vaste Sekretaris der klasſe, *J. de Vos Wsz*, een uitvoerig verſlag van derzelver werkzaamheden, gedurende de laatſte twee jaren, gaf, daarbij tevens hulde bewijzende aan de nagedachtenis der overledene leden *A. de Lelie*, *J. Goll van Frankenſtein*, *A. C. Lens* en *J. Hulſwit*.

Gedurende dit jaar werden benoemd: tot lid der derde klasſe, de Heer *C. J. C. Reuvens*, buitengewoon Hoogleeraar te Leyden; tot korrespondenten der zelfde klasſe de Heeren Mr. *F. Frets*, te Rotterdam, en *A. C. Holtius*, Hoogleeraar te Groningen; — tot Leden der vierde klasſe, de Heeren *C. A. den Tex*, Hoogleeraar te Amſterdam; *D. P. G. Humbert de Superville*, te Leyden, en *J. F. Ducq*, te Brugge; tot derzelver korrespondenten, de Heeren *L. de Bast*, te Gent; *J. Schelfhout*, te 's Gravenhage en *I. Spohr*, te Kasſel: zijnde de benoemingen tot leden achtervolgens door den Koning goedgekeurd.

K. Akademie te Brusſel.

Bij de Koninklijke Akademie van Wetenſchappen en Fraaije Letteren, te Brusſel, werd eene gouden eere-prijs toegekend aan den Heer *Pijcke*, Burgemeester te Kortrijk, wegens deszelfs ingezonden antwoord op eene geſchiedkundige prijsvraag, betrekkelijk den ſtaat der wetgeving en der regtbanken in de Oosterijkſche Nederlanden, voor den inval der Franſchen enz.; alsmede aan den Heer *Vene*, Officier bij het Korps der Genie te Brest, wegens beantwoording eener wiskundige prijsvraag. — Voorts werden zilveren medailles toegewezen aan den Baron *de Reiffenberg*, wegens de beantwoording eener geſchiedkundige prijsvraag, aangaande *Erasmus*, en aan de Heeren *Gaillon*, Regent van het kollegie te Nyvel, en *Everard*, Heelmeester, wegens de beantwoording eener natuurkundige prijsvraag. — De Heer *G. Dandelin*, te Gent, werd tot Lid der Akademie benoemd.

Akademie van beeldende kunſten te Amſterdam.

De plegtige inwijding der Akademie van beeldende Kunſten, te Amſterdam, had op den 11den Ja-

nuarij dezes jaar plaats, nadat, op den 8ſten Maart van het jaar 1820, de inſtallatie van den akademieraad mede op eene plegtige wijze was geſchied, waarvan wij reeds ter behoorlijke plaatſe melding deden (1). Deze belangrijke plegtigheid geſchiedde in eene der zalen van de teekenſchool, in het gebouw zelve, alwaar alles tot dadelijke invoering der werkzaamheden gereed was. De Voorzitter en Hoofddirekteur der Akademie, Jhr. *P. A. van Boetzelaer*, hield eene redevoering, waarin hij de lotgevallen der oprigting, het doel, de zedelijke, verſtandelijke en kunstmatige ſtrekking, en het nut der Akademie ſchetſte. Na het eindigen der redevoering geſchiedde aan de tegenwoordig zijnde gasten, Kommisſiën, den Raad van beſtuur, de leden der Akademie enz. uitdeeling eener gedenkpenning, welke het ſtedelijk beſtuur, tot aandenken der plegtige inſtallatie, had doen vervaardigen, houdende, aan de eene zijde, het borstbeeld des Konings en, aan de andere, de woorden: *Koninklijke Akademie van Beeldende Kunſten te Amſterdam* 8 Maart 1820, waarop de plegtigheid, op eene gepaste wijze, werd geſloten.

Bij Art. 1 van het reglement voor deze Akademie, behaagde het Z. M. zich tot beſchermer dezer inſtelling te verklaren, zijnde voorts, volgens het 4de lid van hetzelfde reglement, het hoofd van het Departement van algemeen beſtuur, waartoe de Akademie behoort, de Gouverneur van het Noordelijk gedeelte van Holland, de Burgemeesteren der ſtad en de leden van de 4de klasſe van het Koninklijk Inſtituut, van regtswege, leden der Akademie. — Het honoraire lidmaatſchap werd, uit naam van den Raad van beſtuur, eerbiedig aangeboden aan H. M. de Koningin, alsmede aan H. K. H. de Prinſes van *Oranje*, terwijl voorts eene gelijke aanbieding aan Z. K. H. den Prins *van Oranje* en Prins *Frederik* geſchiedde. Overigens werd een groot aantal beoeffe-

(1) Jaarb. 1820, St. II, bl. 140.

maars en aanmoedigers der ſchoone kunſten tot leden der Akademie benoemd (1).

Te Antwerpen. Ter gelegenheid van de groote mededinging bij de Koninklijke Akademie van beeldende kunſten te Antwerpen, werd de eerſte prijs behaald door den Heer *J. M. L. Maas*, van Gent, aan wien tevens het jaarlijksch penſioen van *f* 1200, ter voortzetting zijner ſtudiën in Italië, gedurende vier achtereenvolgende jaren, werd toegekend.

Behalve de evengemelde hoofd-inrigtingen is ons, wegens de overige in dit Rijk beſtaande genootſchappelijke vereenigingen, het volgende, als het belangrijkst en meldingswaardigst, voorgekomen.

Genootſchap van N. letkunde te Gent. Aan het genootſchap van Nationale letterkunde, te Gent, werd door den Koning eene ſomme van *f* 600 toegelegd tot beſtrijding van de kosten der oprigting. — Tot leden van hetzelve werden in dit jaar achtervolgens benoemd: de Heeren *Lambin* en *van Dammen*, van IJperen, *van Roo*, te Dixmuiden, tot honoraire leden; voorts de Heeren *Haus*, *van Bredá*, *Cannaert*, *Lambilot* en *de Ridder*, te Gent; *Hoefkens*, te Oostacker; *de Jonge*, te Lokeren, tot leden; en de heeren *van der Foſſe*, Gouverneur van West-Vlaanderen, *R. Feith*, te Zwol, en *B. Klijn*, *Bsz.*, te Amſterdam, tot honoraire leden. Eindelijk werden, onder andere, tot nieuwe leden toegelaten de Heer *Minne*, Griffier der Provinciale Staten, en de Heer *Noël*, Ingenieur en Chef van den Waterſtaat.

Concordia te Bruſſel. Het letterkundig Genootſchap *Concordia* te Bruſſel, hetwelk op den 10den Januarij hare plegtige jaarlijkſche vergadering hield, mogt mede uitſtekende

(1) Men vindt de volledige opgave van derzelver namen in de Amſterd. Cour. No. 19. — Het reglement, benevens andere daartoe behoorende ſtukken, wordt gevonden in het Bijv. tot het Staatsbl. D. IX. St. 1, bl. 524—542.

blijken van 's Konings welwillendheid ontvangen. Hetzelve was op last van Z. M. in het hotel *Granvelle* geplaatst en telde reeds een groot aantal leden, onder welke, ſchoon verſchillend in kerkelijke begrippen, echter aanhoudend de grootſte eenſtemmigheid heerschte. Offchoon bij de werkzaamheden aan de taal des Lands meest de voorkeur werd gegeven, zoo hoorde men van het ſpreekgeſtoelte echter meermalen de talen van *Cicero*, *Racine* en *Schiller*, terwijl de bibliotheek, offchoon nog niet zeer uitgeſtrekt, reeds eene belangrijke verzameling der voornaamſte werken, in onderſcheidene levende talen, bevatte. Z. M. verleende aan dit genootſchap tot aankweeking van kunst, letteren en wetenſchappen, den titel van *Koninklijk Genootſchap*, en verklaarde zich, bij beſluit van den 26ſten Maart, tot deszelfs beſchermer, welke gebeurtenis het genootſchap door een' luisterijken maaltijd vierde, waarop zich onderſcheidene hooge ſtaatsbeambten aanwezig vonden.

Op den 10den Januarij werd te 's Gravenhage in het gebouw der Maatſchappij *Diligentia*, op eene plegtige wijze, gevierd het vijftigjarig beſtaan van het dichtgenootſchap, onder de zinſpreuk *Kunstliefde ſpaart geen vlijt*, thans uitmakende de 's Gravenhaagſche afdeeling der Hollandſche Maatſchappij van fraaije kunſten en wetenſchappen. De Heeren Ministers *van Maanen* en *Falck*, de Graaf *van der Duijn van Maasdam*, benevens den Burgemeester *J. van der Heim*, woonden, benevens eene zeer talrijke vergadering, waaronder eene aanzienlijke vrouwenſchaar, deze plegtigheid bij. Onder afwisſeling eener fraaije muzijk, uitgevoerd door een groot aantal liefhebbers der toonkunst, gaf de Heer Mr. *J. C. van de Kasteele*, tijdelijk voorzitter, een beknopt overzigt van den tegenwoordigen en voormaligen ſtaat dezer inrigting, waarna de Heer *A. Beeloo* een dichtſtuk voordroeg, *Hollands Kunstroem* ten onderwerp hebbende. *Diligentia te 's Gravenhage.*

Bij gelegenheid der openbare planten-tentoonſtelling van de Koninklijke Maatſchappij van Landbouw K. Maatſchappij van Landbouw te Gent.

en Kruidkunde te Gent, geopend den 6den Februarij, werd met eenparige ſtemmen de prijs toegekend aan de *roſa centifolia*, ingezonden door den Graaf *Della Faille.* De prijs der fraaije kweeking werd toegewezen aan een *Crinum ſpecioſum* van den Heer *N. de Cock* te Lochristi, benevens een eerſte accesſit aan de *Strelizia reginae var. ovata* van den Heer *F. van Casſel* en een tweede aan de *Kamelia Japonica myrtifolia* van den Heer *L. Papelen.* Het getal der planten op deze wintertentoonſtelling bedroeg ruim zevenhonderd. — De Ridder *de Brito*, gewezen gevolmagtigd Minister van Portugal bij het Nederlandsch Gouvernement, deed aan den Preſident der Maatſchappij, voor derzelver plantenhuis, eene groote en fraaije verzameling van zaden toekomen, in de onderſcheidene Braziliaanſche Provinciën bijeen verzameld. — Voorts zag men in dit jaar voor de eerſte maal bloeijende de *Cypripedum venustum*, zijnde een geſchenk van den Markies *van Hastings*, Gouverneur der Engelſche Oostindiſche bezittingen.

Planten M. te Doornik. Ook bij de Maatſchappij van kruidkunde te Doornik had, ter gelegenheid van de viering van het feest der H. Dorothea, op den 10den derzelfde maand, eene prijs-uitdeeling plaats, zijnde de eerſte prijs toegewezen aan de *Magnolia Talam* van den Heer *Surmont de Volsberghe* en de tweede aan de *Papyrus Japonica fl. alb.* door den Heer *Six van Moorzeele* ingezonden. Op den 13den daaraanvolgende had de tentoonſtelling van bloemen der Maatſchappij plaats, welke, offchoon ſlechts onlangs opgerigt, reeds met de aanzienlijkſte des Rijks kon wedijveren. Het was de ijver en kunde van haren Sekretaris, den Heer *Dumortier-Ratheau*, lid van het Linneïsch Genootſchap te Parijs, welke veel tot dezen bloei had bijgedragen.

K. Akademie van ſchilderkunst enz. te Bruſſel. Bij de Koninklijke Akademie van ſchilder-, beeldhouw- en bouwkunst te Bruſſel had, op den 8ſten April, de beoordeeling plaats der ſchilderſtukken, welke naar den prijs hadden gedongen. De eerſte

prijs naar de natuur werd behaald door den Heer *Lagaſſe*, van Nivelles, leerling van den Heer *Odevaere*; de eerſte prijs naar het antieke door den Heer *Acard*, van Audenaarde, leerling van denzelfden meester.

De Maatſchappij ter bevordering van den landbouw te Amſterdam wees, op den 8ſten Mei, de navolgende eerebelooningen toe, als: eene gouden medaille aan den Heer *R. J. Brouwer*, te Nijkerk, voor eene verhandeling over de beste wijze om houtſoorten aan te kweeken; eene gelijke medaille aan den Eerw. Heer *J. H. Floh*, Predikant te Enſchede, wegens eene verhandeling over de geſchikſte wijze, om het gewone ſchoolonderwijs, ten platte lande, te doen ſtrekken ter verbetering van gewoonten en voorouderlijke begrippen bij den boerenſtand; eene belooning van zes dukaten aan den Heer *G. Elderik*, te Overveen, wegens een betoog over het nut van het grasſoort, onder den naam van *Fiorin* bekend. Maatſchappij van landbouw te Amſterdam.

De 69ſte algemeene vergadering der Hollandſche Maatſchappij van Wetenſchappen werd op den 18den Mei te Haarlem gehouden. Op dezelve werd een' gouden eerepening toegekend aan den Heer *J. A. Bennet*, te Leyden, en *G. van Olivier*, te Koudekerk, voor de beantwoording eener prijsvraag, in 1813 voor een' onbepaalden tijd voorgeſteld, waarbij werd verlangd: „ eene naauwkeurige naamlijst der zoogende dieren, der vogelen en amphibiën, die natuurlijk (en niet van elders overgebragt) inwoners dezer landen zijn, met bijvoeging van derzelver verſchillende namen, in onderſcheidene Nederlandſche gewesten, en de geſlachts- en ſoortskenmerken, volgens het Linneaansch ſtelſel, zeer kort geſteld, en met aanwijzing van een of meer afbeeldingen van elk dier." Insgelijks werd eene gouden medaille toegewezen aan de verhandeling van den Heer *T. A. Garros*, Ingenieur te Parijs, ſtrekkende ter beantwoordig der vraag: „ wat heeft de ondervinding genoegzaam bevestigt omtrent de zuivering van bedorven water door houtskool? In hoe Hollandſche Maatſchappij van Wetenſchappen.

Digitized by Google

verre kan men de wijze, waarop zulks geſchiedt, uit Chemiſche grondbeginſelen verklaren (1).'' — Tot Direkteur werd gekozen de Heer *J. Wellens*, Burgemeeſter der ſtad Bruſsel.

N. Huishoudelijke Maatſchappij. In de zittingen van de algemeene vergadering der Nederlandſche Huishoudelijke Maatſchappij werden de volgende prijzen en eerbelooningen toegekend, als: aan den Heer *J. Riſſeeuw*, te Ooſtburg in Zeeland, de premie van de zilveren medaille en tien dukaten, voor het bezaaijen van een half morgen lands, met het zaad van de Laplandſche koolraap (*Ruta Baga*) of Zweedſche raap (*Chou-navet de Laponie ou Navet de Suede*); — aan den Heer *P. Koning*, te Utrecht, de gouden medaille, op zijne in was geboetſeerde anatomiſche voorwerpen; — aan den Heer *I. van Haſtart*, te Delft, voor zijne twee teekeningen, om de voorwerpen der Natuurlijke Hiſtorie, uit de klasſe der zoogende dieren, vogelen of planten, op het eerſte aanzien van alle andere te kunnen onderſcheiden; — aan den Heer *J. A. R. Beſt*, te Amſterdam, op zijne ingezondene proeven in de graveerkunde, de premie van honderd vijf-en-twintig dukaten, in vijf jaren te betalen, mits door hem jaarlijks nieuwe proeven, waaruit zijne vorderingen blijken, wierden ingezonden; — aan den Heer *M. N. Beets*, te Haarlem, eene belooning van vijf-en-twintig dukaten, voor zijne verhandeling, met opgaaf van middelen, om de vervalſching der meekrappen te ontdekken; — aan den Heer *A. Bemme, Jz.* te Rotterdam, op zij-

(1) Op de vraag betreffende de droogmaking van het Haarlemmer Meer, voorgeſteld in 1820 en voor dit jaar herhaald, kwam geen voldoend antwoord in. Men zag zich echter deswege, ten ruimſte, ſchadeloos geſteld door de uitgebreide verhandeling over dit onderwerp van Jhr. *F. G. van Lijnden van Hemmen*, welke in 1821 het licht zag. Zie *Vaderl. Letteroeff.* 1823, No. V, VI en XI.

zijne ingezondene proeven van medailleerkunſt, eene aanmoedigng van acht dukaten; — aan Mejufvr. *E. B. Schmetterling*, te Amſterdam, eene aanmoediging van tien dukaten, op hare ingezondene graveerproeven. — Van de tentoongeſtelde planten en gewasſen werden bekroond, als de zeldzaamſte: *Zamia tricuſpidata*, ingezonden door de Heeren *H.* en *D. van Lunteren*, te Utrecht; *Pinus longifolia*, ingezonden door den Heer *T. Storm*, te Haarlem; — als de best gekweekte: *Coccoloba pubescens*, ingezonden door den Heer *J. J. de Faesch*, op Westermeer te Heemſtede; *Clethra arborea*, ingezonden door den Heer *S. Hodshon*, op Oud-Berkenroode.

Maatſchappij van N. Letterkunde te Leyden.

De Maatſchappij der Nederlandſche Letterkunde te Leyden, welke op den 22ſten hare jaarlijkſche vergadering hield, had het genoegen op de door haar in den jare 1820 uitgeſchrevene prijsvraag: „ wanneer en op welke wijze heeft de Derde Staat begonnen invloed te krijgen in de Staatsvergaderingen? En hoedanig was die invloed onder de gravelijke en hertogelijke regering in Braband, Vlaanderen en Holland?" de gouden eere-penning, volgens eenparig advies der beoordeelaren, te kunnen toewijzen, aan den Heer Jhr. *J. C. de Jonge*, te 's Gravenhage.

Teeken-Akademie te Middelburg.

De plegtigheid der jaarlijkſche uitdeeling van eereprijzen bij de Teeken-akademie te Middelburg, op den 26ſten Junij dezes jaars, waartoe door Z. M. wederom vier zilveren medailles waren geſchonken, werd merkelijk opgeluisterd door eene bij deze gelegenheid plaats gehad hebbende tentoonſtelling van een aantal kunstwerken, op een daartoe vooraf gedaan verzoek ingezonden. Dezelve beſtond uit 29 ſtuks ſchilderijen en 27 teekeningen, vervaardigd door meestal met roem bekende en ter genoemde ſtede levende kunſtenaren, alsmede uit eenige uitſtekende gravuren en boetſeerwerken enz.; getuigende het een en ander van den voortreffelijken bloei der beeldende kunſten ook in de hoofdplaats der Provincie Zeeland.

Provinciaal Utrechtsch genootſchap.

De algemeene vergadering van het Provinciaal Utrechtsch Genootſchap van Kunſten en Wetenſchappen had op den 28ſten en 29ſten Junij plaats. Aan de ſchrijvers eener verhandeling over den kanker, zijnde de heeren *J. G. Vorstman* te Delft en deszelfs zoon *J. G. Vorstman*, te 's Hage, werd de gouden medaille toegewezen. Wegens eene, althans gedeeltelijke, beantwoording der prijsvraag: „ Kan men uit de kennis van het maakſel van de deelen der dieren ſteeds met genoegzame zekerheid tot het gebruik dier deelen in de dierlijke huishouding beſluiten, ook wanneer men geene gelegenheid heeft, om het levende dier waar te nemen, zoodat men dit beginſel der eindoorzaken als een, niet alleen nuttig maar ook ſteeds zeker leidend, grondbeginſel in de natuurlijke geſchiedenis van het dieren-rijk mag beſchouwen?" werd de zilveren medaille toegekend aan den Heer *J. van der Hoeven*, Med. Stud. te Leyden. Voorts werd de gouden eere-penning toegekend aan den Heer *Balz*, te Berlin, wegens eene prijs-verhandeling over de oogontſteking; en aan den Heer *J. Geel*, te 's Gravenhage, een zilveren medaille wegens deszelfs Latijnſche verhandeling betreffende de lotgevallen, leerwijze, inſtellingen enz. der Sophisten, welke ten tijde van *Socrates* te Athenen leefden. Gedurende dit jaar werden verkozen, tot buitenlandſche leden, de Heeren: *D. Brewster*, te Edinburg; *E. G. Patrix*, te Parijs; *T. D. Wiarda*, te Aurich; *J. van Praet*, te Parijs; *J. Grimm*, te Kasſel. Op de algemeene vergadering werden tot leden gekozen, de Heeren: *J. A. Bakker*, te Rotterdam; *J. Bosſcha*, te Gravenhage; *J. G. S. van Breda*, te Gent; *J. P. Delprat*, te Delft; *C. H. Ebersbach*, te Amſterdam; Mr. *F. Frets*, te Rotterdam; *G. Greeve*, te Utrecht; Mr. *A. van Gennep*, te 's Gravenhage; *J. Geel*, te 's Gravenhage; *J. K.* Baron *van Golſtein*, te Utrecht; *G. K.* Grave *van Hogendorp*, te 's Gravenhage; *W. A. van Hengel*, te Amſterdam; *P. Koning*, te Utrecht; *J. S. May*, te Rotterdam; *F. J. van Maanen*, te 's Gravenhage;

H. Numan, te Utrecht; *H. Oortwijn*, te Charleroi; *J. G. Pluschke*, te Amſterdam; Mr. *S. H. Roſe*, te Utrecht; *H. J. Royaards*, te Meerkerk; *J. C. Rijk*, te Rotterdam, *S. Stratingh*, te Groningen; *L. Suringar*, te Leyden; *G. A. Viſſcher*, te Amſterdam. Insgelijks werd het aangeboden lidmaatſchap aanvaard door de Heeren: *J. Broers*, te Zeist; *F. S.* Graaf *van Bijland Halt*, te 's Gravenhage en *W. L. Mahne*, te Gent.

Het Zeeuwsch Genootſchap der wetenſchappen leed een gevoelig verlies door den dood van deszelfs Direkteur Jhr. *J. H. Schorer*, Kommandeur der Orde van den Nederlandſchen Leeuw, geweʒen Gouverneur der Provincie, enz., eenen ouderdom van ruim zestig jaren bereikt hebbende. — Op den 3den Julij werd in eene buitengewone vergadering des Genootſchaps, waarbij onderſcheidene leden van de vergadering der Staten van Zeeland, alsmede eenige perſonen van aanzien tegenwoordig waren, zijne nagedachtenis, op het loffelijkst, gevierd in eene lofrede, uitgeſproken door den Heer *J. de Kanter Philz.*, Sekretaris van het Genootſchap (1). Zeeuwsch Genootſchap der Wetenſchappen.

De 38ſte algemeene vergadering der Maatſchappij *Tot Nut van 't Algemeen* werd op den 13den Augustus geopend door den Heer Mr. *N. Sindgram*, met eene redevoering „ over de noodzakelijkheid van orde in de zamenleving, en meer bijzonder, dat verſchil van rang en ſtand in de Maatſchappij ter bevordering van algemeen volksgeluk noodzakelijk is.” — Wegens bedrevene edelmoedige daden werden eere-blijken uitgereikt aan *H. Mijnders* en *J. P. Erbe*, beide te Amſterdam; alsmede aan *P. Wigmon*, te Mijdrecht, en *E. Brunt*, te Weesp, alle vier voor het redden van in het water gevallene menſchen of kinderen; voorts nog aan *D.* Maatſchappij *Tot Nut van 't Algemeen.*

(1) Een beknopt levensberigt van wijlen den Heer *J. H. Schorer*, ontleend uit eene aanſpraak van den Hoogleeraar *Te Water*, wordt gevonden in de Alg. Konst- en Letterbode 1823, N°. 13 en 14.

Drewes van der Laag, *J. Tjepkes*, *J. S. van der Mey* en *G. Cornelis*, alle vier te Hallum, voor het redden van een gedeelte der equipage van een geſtrand ſchip. Aan een groot aantal anderen, welke niet ter vergadering tegenwoordig waren, werden de hun toegekende medailles op eene min of meer plegtige wijze, door de departementen der Maatſchappij of autoriteiten, aan welke dezelve werden toegezonden, overhandigd, als: aan *H. van Schaik*, te Kockengen; *C. Gerritsz. Leiſen*, te Kolhorn; *T. de Brest*, te Vlisſingen; *H. Leursman*, te Delft; *J. H. de Jonge*, te Schiedam; *H. Kuilenburg*, te Leeuwarden; *F. J. Hanenberg*, te Middelburg; *A. Vromans*, te Nijmegen (1); *C. Woert*, te Dordrecht; *J. Vet*, te Wormerveer, *R. de Poorter*, te Brugge; *P. Verduin*, te Vianen; *E. van Beverwijk*, te Kampen; *D. Berlijn*, *J. van de Graaf*, *A. van Santwijk*, *D. van Kouter*, *H. Steenwijk*, *N. de Ruijter*, *E. G. Lesſef*, *Dina van Dijk*, geb. *Vonk*, *L. van Kasteel*, *J. Verloop* en *A. van Tergouw*, alle elf te Utrecht; *W. Verheij Wz.*, te Lopik; *L. H. van Schepen*, te Vrouwen-Parochie; *H. Soijer* en *C. W. Brie*, beide te Namen, en *D. J. van Blooys*, te Dreischor, alle voor het redden van in het water gevallene menſchen of kinderen; aan *Lubbert* en *Lammert Snoek*, beide te Urk, voor het, bij eigen gevaar, ter hulp ſnellen van eene in de baren bedolven visſchersſchuit, en het redden van een mensch in hun eigen bijna zinkend vaartuig; aan *K. K. de Boer*, *B. Schilder*, *K. J. van Vlaanderen*, *J. J. Schilder*, *J. K. Buis* en *A. J. Bruin*, alle zes te Vollendam, voor het, met eigen levensgevaar, redden en verzorgen van een tiental ſchipbreukelingen van een, nabij Marken, verongelukt tjalkſchip;

(1) De uitreiking van de zilveren medaille aan genoemden *A. Vromans* geſchiedde, met meer dan gewone plegtigheid, op den 22ſten October te Nijmegen, als zijnde het thans de vijfde reize, dat dezelve eene dergelijke onderſcheiding had mogen verwerven.

Digitized by Google

aan *A. de l'Angle*, te Doornik, voor herhaalde en met zelfopoffering gepaarde pogingen tot het redden van een mensch uit eenen put; aan *C. Bongers* en *S. Kievit*, beide te Stad aan 't Haringvliet, voor het, ondanks hevigen ſtorm en zwaren ſtroom, ter hulp ſnellen en redden van eenen, op eene omgeſlagene ſchuit, in levensgevaar zwervende perſoon; aan *H. E. Timmer*, te Oosterveld, voor het redden van een kind en van verſcheidene goederen, bij eenen hevigen brand; aan *A. van der Meiden*, te Kulenborg, voor het gevaarvol redden van vijf perſonen bij zwaren ſtorm; aan *J. Lootens*, te Middelburg, voor het redden van een kind uit een regenbak; aan *M. Hoſland*, te Krommenie, *S. Outhuyzen* en *G. Korver*, beide nabij Uitgeest, voor allezins edel aangewende pogingen tot redding van menſchen en blusſching van brand in eenen watermolen; aan *A. D. Landman* en *R. D. Landman*, beide op het Kamper-eiland, *A. M. Tromp* en *W. J. van der Goot*, beide te Woudſend; *C. de Bruin* en *R. Hendrikſen*, beide te Wijk bij Duurſtede, alle insgelijks voor het, bij zwaren ſtorm, redden van eenige ſchipbreukelingen. — Aan den Heer *M. S. de Wal*, te Leeuwarden, werd eene gouden medaille toegekend, wegens beantwoording der opgegevene prijsſtoffe, behelzende: „ Eén Handboek of gids des gedrags voor jonge lieden van veertien jaren en daarboven, bevattende de zedelijke pligten, welke in het bijzonder in dien leeftijd te pas komen, en de gevaren en nadeelen, waaraan jonge lieden, door verzuim van gezegde pligten, zich blootſtellen met onderrigting en waarſchuwing, om zich daarvoor te behoeden." — Aan den Heer *J. W. Karsten*, Hoofd-ingenieur in het 8ſte diſtrikt van den Waterſtaat te Groningen, werd een eere-prijs, beſtaande uit de gouden medaille, benevens tien dukaten, toegekend voor deszelfs verhandeling, bevatrende „ Eene volks-meetkunde."

Het te Ommen opgerigt departement der Maatſchappij beſloot eenige gelden uit deszelfs fonds af te zonderen, ten einde te ſtrekken tot het uitreiken

van belooningen tot aanmoediging der ſchool-jeugd; hoedanige uitreiking, aldaar in verſcheidene jaren geen plaats gehad hebbende, op den 10den October in het kerkgebouw, met de meeste plegtigheid, door den diſtrikts-ſchoolopziener geſchiedde. — Voorts had in dit jaar mede de oprigting plaats van een departement in de ſtad Namen.

Genootſchap *het volmaakt akkoord.*

Een Genootſchap van toonkunst, te Amſterdam opgerigt, onder de zinſpreuk *Het volmaakt akkoord*, vierde op den 14den Augustus de eerſte plegtige prijs-uitdeeling aan de meest gevorderde leerlingen in de zangkunst, met een muzijkaal feest, hetgeen in den Franſchen ſchouwburg, in tegenwoordigheid van eene zeer talrijke en luisterrijke vergadering, geſchiedde. De Heer *B. A. Fallée*, oprigter en voorzitter des genootſchaps, hield bij deze gelegenheid eene gepaste redevoering, wordende de plegtigheid, onder anderen, geopend en afgewisſeld door fraai uitgevoerde gezangen der kweekelingen, waarvan de dichtregelen vervaardigd waren door de Heeren *B. A. Fallée* en *Ten Brink*, de muzijk door den Heer *B. Koch*, onderwijzer des Genootſchaps.

Natuurkundig Genootſchap te Groningen.

Te Groningen hield het aldaar opgerigt Genootſchap ter bevordering van de beoefening der Natuurlijke Geſchiedenis deszelfs eerſte algemeene vergadering op den 18den September, onder voorzitting van den Hoogleeraar *van Swinderen*, welke dezelve opende met eene redevoering: „over de geſchiktheid van den tegenwoordigen tijd tot het oprigten van een Genootſchap tot bevordering van de natuurlijke geſchiedenis, inzonderheid der inlandſche voorwerpen." —— Uit het medegedeeld verſlag bleek, dat het Genootſchap, voor zoo verre de antwoorden der honoraire leden waren ingekomen, reeds 50 leden telde; dat reeds 33 meer of min belangrijke waarnemingen, door onderſcheidene leden, aan het Genootſchap waren medegedeeld of ingezonden, en dat ook vooral het tweede doel des Genootſchaps, door onderlinge verkoop en verruiling van voorwerpen, de wetenſchap bevorderlijk te zijn, reeds aan-

van-

vankelijk op het gelukkigst werd bereikt. De vergadering werd beſloten met eene korte voorlezing van een' der leden „ over de zoogdieren, welke in Groningen te huis behooren."

Holl. Maatſchappij van Fraaije Kunſten en Weteuſchappen.

De Hollandſche Maatſchappij van Fraaije Kunſten en Wetenſchappen, reikte in hare algemeene vergadering, op den 21ſten September te Leyden gehouden, de navolgende eere-prijzen uit, als: aan den Heer *P. van Limborg Brouwer*, te Rotterdam, voor het antwoord op de vraag: „ Bezitten de Nederlanders een nationaal tooneel? Zoo ja, welke is deszelfs karakter? Zoo neen, welke zijn de beste middelen om het te doen ontſtaan? Is het in het laatſte geval noodzakelijk, eene reeds beſtaande ſchool te volgen, en welke redenen zouden eene keus hierin moeten bepalen?" —— aan den Heer *N. G. van Kampen*, te Leyden, wegens beantwoording der prijsvraag: „ Welke is het onderſcheidend verſchil tusſchen de klasſiſche Poëzij der Ouden, en de dusgenaamde Romantiſche Poëzij der Nieuweren? en hoedanig is beider betrekkelijke waarde, en meerdere of mindere geſchiktheid voor de zeden en behoeften van den tegenwoordigen tijd?"

Wedſtrijd te Nieuwpoort.

Te Nieuwpoort had des Zondags, den 29ſten September, eene dicht- en tooneel-wedſtrijd plaats, welke met ongemeenen luister werd gevierd, zijnde des morgens ten 6 ure door het losbranden van het geſchut, alsmede door het luiden en ſpelen der klokken, aangekondigd. Nadat zulks ten één ure na den middag was herhaald, zag men, op dit tijdſtip, de leden der Maatſchappij van St. Sebastiaan in ſtatigen optogt en met derzelver onderſcheidene eere-ſtandaards, zich op weg begeven, ten einde zich bij die van St. Cecilia en die der Harmonie te voegen. Nadat de hoofden der gemelde genootſchappen, door den Heer *F. de Jagher*, hoofdman der Koninklijke Maatſchappij van Taal- en Dichtkunde te Brugge, te Nieuwpoort, plegtig begroet waren, begaf men zich, onder eenen ontzaggelijken toevloed van nieuwsgierigen, buiten de ſtadspoort, alwaar de bezending der Koninklijke Maatſchappij van Ostende, en, op eenen

kleinen afſtand, die van Brugge, met derzelver ſtandaarden, eereteekenen, enz. ter opwachting geſchaard ſtonden. De geheele ſtoet, zich bij elkander gevoegd hebbende, trok, door de muzijk van Nieuwpoort voorafgegaan, de ſtad binnen, tot voor het ſtadhuis, alwaar zich de Heeren Burgemeester, Schepenen en leden van den Raad bevonden, welke zich bij den trein voegden, waarmede zij de voornaamſte ſtraten doortrokken, en zich naar de vergaderplaats, voor de feestviering beſtemd, begaven. Aldaar aangekomen zijnde, werd de eere-wijn door den ceremonie-meester aangeboden en twee welkomstgroeten door de Heeren *de Legher* en *Pikendoire*, leden der Maatſchappij van Nieuwpoort, voorgelezen. De kunstzaal ingetreden zijnde, werd het gezelſchap door een feestelijk koor-gezang begroet en door den Heer *de Jagher* eene dichterlijke aanſpraak gedaan, waarna achtervolgens de lezing van een aantal heldendichten en lierzangen geſchiedde. * Ten 6 ure nam de tooneeloefening een' aanvang met eene vertooning van *Romeo en Julia*, door mannen en vrouwen bij afwisſeling, wordende dezelve geëindigd door de boertige klucht der *Wanhoop van Jocriſſe.* De prijs-uitdeeling had omſtreeks 8 ure plaats, zijnde door de regters van den wedſtrijd, na den eed als zoodanig in handen van den Vrederegter te hebben afgelegd, onder andere, de navolgende eerſte eere-prijzen toegekend, als: voor een heldendicht, den veldſlag bij Nieuwpoort in het jaar 1600 ten onderwerp hebbende, aan den Heer *Lambin*, van IJperen; voor het lierdicht, aan den Heer *Priem*, van Oſtende; voor de uiterlijke voordragt, aan Mejufvrouw *S. Vernieuwen*, van Dixmuiden, den Heer *van Catter*, te Brugge, en *Coreyl*, van Hazenbroek; voor het kunstſchrift, aan den Heer *Costel*, van Hazenbroek, enz. De uitdeeling dezer eere prijzen, benevens onderſcheidene andere, geſchiedde op de meest geregelde en luisterrijke wijze, wordende de plegtigheid wederom met koorgezang en het feest van den dag met een fraai bal, hetwelk tot laat in den nacht duurde, beſloten. —

Den volgenden dag geſchiedde aan de beide Koninklijke Maatſchappijen van Brugge en Oſtende een plegtig en hartelijk uitgeleide, terwijl het feest zelve eenen blijvende indruk achterliet bij allen, welke hetzelve bijgewoond hadden.

De Maatſchappij van rederijkers *de Wijngaard* gaf, op den 11den November, te Bruſſel eene tooneelvertooning in de nationale taal, waartoe dezelve het treurſpel *De dood van Karel, Prins van Spanje*, van den Heer *S. Isz. Wiſelius*, en een kluchtſpel met zang, *de medeminnaar van zich zelve*, had gekozen. Z. M. woonde, benevens Prins *Frederik* en een talrijk gevolg, deze vertooning met belangſtelling bij, wordende insgelijks door eene luisterrijke vergadering met geestdrift ontvangen. Tusſchen de beide ſtukken werd door den Heer *Brest van Kempen* een toepasſelijk dichtſtuk met veel vuur uitgeſproken. Rederijkers te Bruſſel.

Op den 28ſten December hield het letteroefenend Genootſchap *Tot Nut en Beſchaving*, te Amſterdam, deszelfs jaarlijkſche vergadering, bij welke gelegenheid de Heer *van Someren*, te Rotterdam, met een' gouden eerepenning, en de Heer *Warnfinck*, te Amſterdam, met een' zilveren eerepenning werd bekroond, wegens vervaardiging eens dichtſtuks, tot onderwerp hebbende: „Het gevoel van eigen waarde." Genootſchap *Tot Nut en Beſchaving.*

Ten opzigte van kunſten en wetenſchappen leverde dit jaar nog de volgende bijzonderheden op.

Bij gelegenheid eener buitengewone tooneel-vertooning te Amſterdam, ten behoeve van het aldaar opgerigt fonds tot opleiding en onderrigting van tooneelkunſtenaren, trad de beroemde tooneelſpeelſter *Zieſenis*, geb. *Wattier*, in de rol van *Athalia*, op den 26ſten Februarij, ten tooneele op, hare nog ſteeds ſchitterende gaven in een ongemeen fraai en krachtig ſpel aan den dag leggende. De buitengewone geestdrift, waarmede deze vermaarde kunſtenares, op wier bezit Nederland zich ſedert lang Tooneelvertooning te Amſterdam.

met regt mogt verheffen, door een zeer talrijk aanwezig publiek werd ontvangen, ſtrekte ten bewijze van verdiende erkentelijkheid en hulde voor de door haar, op zulk eene luiſterrijke en edelmoedige wijze, ten toon geſpreide gaven.

Tentoonſtelling van kunstwerken aldaar.

De tentoonſtelling van kunstwerken van levende meesters, welke in de maand September in evengemelde ſtad plaats had, leverde, zoowel door de talrijkheid als door den aard en uitvoering der ſtukken, de ſprekendſte blijken op van den ſteeds bloeijende ſtaat der meeste beeldende kunſten in dit rijk, inzonderheid der ſchilderkunst. Men telde op dezelve ruim vier honderd ſtuks, waaronder een vrij aanzienlijk getal beeldhouw-werken, eenige fraaije medailles en geſnedene ſteenen, benevens enkele voorwerpen van drijf- en graveerkunst (1).

Schilderij van *Rubbens*.

In de maand Julij werd te Bruſſel de beroemde ſchilderij van *P. P. Rubbens*, bekend onder den naam van het *ſtroo* (eigenlijk het *Spaanſche*) *hoedje*, voor de aanzienlijke prijs van *ƒ* 32,700, benevens eene verhooging van 11 pCt. voor de kosten der verkoop, verkocht, zijnde hetzelve naar Engeland overgevoerd, en aldaar ter algemeene bezigtiging ten toon geſteld.

Onderſcheidene betreurenswaardige verliezen in dit jaar geleden mogen alhier wederom niet met ſtilzwijgen worden voorbijgegaan.

Dood van den Heer *D. Vrijdag*.

Te Amſterdam overleed, op den 12den Januarij, in het 57ſte jaar zijns levens, de Heer *D. Vrijdag*, welke zich, als konstplaatſnijder, in een in de laatſte tijden zeer ſpaarzaam beoefend vak, en waarin de kunſtenaars *van Megen* en *Vinkeles* zijne meesters waren geweest, voordeelig had onderſcheiden.

Van den Heer *van Baalen*.

Den 2den Februarij daaraanvolgende had men het verlies te betreuren van den Heer *H. van Baalen*, te Dordrecht, welke zich, onder andere, als tooneeldichter, op eene gunſtige wijze had doen kennen, door zijne treurſpelen *de Saraceenen* en *Alexan-*

(1) Eene meer uitvoerige beſchouwing vindt men in de Alg. Konst- en Letterbode, N°. 46—50.

der, onder algemeene toejuiching, ten tooneele gevoerd. Zijn genis werd te meer betreurd, daar men bij zijnen krachtigen leeftijd, hebbende hij naauwelijks den ouderdom van 40 jaren bereikt, nog zeer vele vruchten had mogen verwachten.

Dood van de dichtereſſe *J. C. Cleeve.*

Een niet minder betreurd verlies was dat van de jeugdige dichtereſſe *Johanna Conſtantia Cleeve*, op den 14den Februarij te Leyden, in eenen ouderdom van 21 jaren, overleden. Van hare eerſte kindsheid door eene onwederderſtaanbare zucht voor de dichtkunst bezield, vervaardigde zij reeds vóór haar zevende jaar dichtſtukjes, waarna zij, op haar elfde, een bundeltje, onder den titel van *jeugdige dichtproeven*, in het licht gaf, welke vier jaren later door hare *Lentebloemen* werd gevolgd. Men bewonderde in de beide bundeltjes haren meer en meer ontwikkelden en gelukkigen aanleg, die, eenmaal geheel tot rijpheid en vollen wasdom gekomen, haar eene voorname plaats onder de beroemde Nederlandſche dichtereſſen zoude hebben doen bekleeden. Een laatſte blijk van haar kunstvermogen deelde zij mede in de Nederlandſche Muzen-Almanak van dit haar, maar al te vroegtijdig, ſterfjaar.

Overlijden van den Heer *E. Kist.*

Op den 20ſten Maart overleed, in eenen ouderdom van 60 jaren, de beroemde Dordrechtſche Predikant *Ewaldus Kist*, na vervulling van eenen omtrent vijf-en-twintigjarigen predik-dienst bij de Hervormde gemeente ter evengemelde ſtede. Behalve eene ongemeene getrouwe en ijverige waarneming van zijn leeraarsambt, getuigde tevens een aantal door hem in het licht gegevene ſchriften, waardoor hij bijzonder veel nuts ſtichtte, van zijne buitengewone gaven en voorbeeldige denkwijze. Als zoodanig worden met lof vermeld: Vijftien brieven aan *Aristus*, over de eeuw der rede van *Th. Paine*; Leerredenen over Gods Deugden, benevens Leerredenen over verſchillende onderwerpen; de Hoofd-inhoud van de Zedeleer des Christendoms; Beoefeningsleer en beknopte Beoefeningsleer enz.; waarvan enkele meer dan één herdruk vorderden. In het vak der

letterkunde maakte hij zich insgelijks bekend door een bundel verhandelingen en redevoeringen, eene fraaije lofrede op *P. van Braam* en onderſcheidene bijdragen in het tijdſchrift *Mnemozijne.* — Het wetenſchap- en letteroefenend-genootſchap, te Dordrecht, onder de zinſpreuk: *Diverſa ſed una*, waarvan de overledene het voorzitterſchap had bekleed, vierde op den 30ſten October deszelfs nagedachtenis, door een zeer doelmatig en plegtig rouwfeest, waarbij de Heer *B. F. Tijdeman*, in eene fraaije redevoering, de verdienſten des overledenen ſchetſte (1).

De Heer *Lens* overleden. De ſchoone kunſten leden, kort hierop, eenen gevoeligen ſlag, door den dood van den historie-ſchilder *Lens*, Ridder der Orde van den Nederlandſchen Leeuw, Lid van het Koninklijk Inſtituut der Nederlanden en van Frankrijk, zijnde op den 30ſten der evengemelde maand te Bruſſel overleden. De Heer *Lens* had ook als ſchrijver van verſcheidene geachte werken, over het door hem beoefend vak, zich eene regtmatige vermaardheid verworven.

Dood van den Heer *G. van Spaendonck*. De Heer *G. van Spaendonck*, geboortig van Tilburg in Noord-Braband, en als bloem- en fruitſchilder algemeen beroemd, overleed te Parijs, op den 12den Mei, in eenen ver gevorderden leeftijd. Onder de leiding van den Heer *Herreijns*, te Antwerpen, zich voor zijne beſtemming gevormd hebbende, begaf hij zich naar Parijs, alwaar hij als leeraar der Iconographie bij den plantentuin werd aangeſteld en zoowel, door zijn onderwijs als door een aantal werken, in onderſcheidene kunst-galerijen voorhanden, eenen grooten invloed op het door hem geliefdkoosd kunst-vak heeft uitgeoefend. Bekend is het door hem, bij afleveringen, uitgegeven bloemwerk: *Fleurs desſinés d'apres nature.* De Heer *Spaendonck* was insgelijks onder de leden van het Franſche Inſtituut opgenomen.

(1) Dezelve is, benevens de bij deze gelegenheid uitgeſprokene dichtſtukken, door den druk gemeen gemaakt.

Zeldzame kunſtverdienſten, helder oordeel en fijne ſmaak deden mede het verlies van den vermaarden landſchapſchilder *J. Hulswit*, lid van de 4de klasſe van het Koninklijk Nederlandſche Inſtituut, en Direkteur der Koninklijke Akademie van beeldende kunſten te Amſterdam, alwaar hij op den 8ſten overleed, algemeen betreuren, ook uit hoofde der edele en beminnelijke hoedanigheden, waarmede hij voorgemelde gaven paarde. De Heer *J. Hulswit* overleden.

De Heer *A. van Bemmelen*, op den 16den Augustus te 's Gravenhage, tot groot verlies voor de wis- en natuurkundige wetenſchappen, overleden, had zich als ſchrijver gunſtig bekend gemaakt, door zijne *Grondbeginſelen der proefondervindelijke Natuurkunde* en zijne *Inleiding tot de Waterbouwkunde.* Behalve deze en zijne *Lesſen over de Algebra en Stelkunst*, ten gebruike der Latijnſche ſcholen, was men aan zijne pen verſchuldigd een *Verſlag van de werkzaamheden der Nederlandſche Huishoudelijke Maatſchappij, gedurende de eerſte 25 jaren van haar beſtaan*, opgenomen in de werken dezer Maatſchappij, waarvan hij, bij zijn overlijden, de plaats van direkteur bekleedde, tevens met het lidmaatſchap van onderſcheidene andere genootſchappen. Overlijden van den Heer *A. van Bemmelen.*

Den 19den September daaraanvolgende overleed te Amſterdam de Heer Mr. *E. H. Greve*, Conrector der Latijnſche ſcholen aldaar, welke zich, als beoefenaar der Natuurkundige Wetenſchappen, op eene niet ongunſtige wijze, had bekend gemaakt, door de uitgave zijner *Verklaring der Verhevelingen* en door zijne *Sterre- en Wiskundige berigten*, waarvan vijf jaargangen van 1818 tot 1822 het licht zagen. Dood van den Heer *E. H. Greve.*

Nog had zich, door onderſcheidene uitgegevene geſchriften, verdienſtelijk gemaakt de Heer *J. van Maanen*, *Adriaansz*, Vrederegter in het Canton Reenen en aldaar, in kommerlijke omſtandigheden, overleden. Behalve een aantal prijs-verhandelingen, in de werken der Maatſchappij tot Nut van 't Algemeen, van het Provinciaal Utrechtsch en van het Van den Heer *J. van Maanen, Asz.*

Teylers genootſchap opgenomen, en een tweetal verhandelingen, kort voor zijnen dood in het licht gekomen, is van hem inzonderheid bekend een *Wijsgeerig en Geſchiedkundig Onderzoek naar de wettige Oppermagt in de Vereenigde Nederlanden, ſedert de afzwering van Philippus* II, waarvan het eerſte ſtuk in het jaar 1795 het licht zag.

De vermelding van hetgeen, voor dit jaar, tot den openbaren eere-dienst betrekking heeft, oordeelden wij van de navolgende, achtervolgens uitgevaardigde, Koninklijke verordeningen te moeten doen voorafgaan.

Beſluit van 22 Julij wegens Geestelijkheid der Hervormde kerk.

Als een blijk van 's Konings ſteeds durende belangſtelling in de bevordering der Godgeleerde ſtudiën en van den Evangelie dienst bij de Hervormde Kerk, werd aangemerkt het beſluit van den 22ſten Junij, waarbij Z. M., op het verzoek van de Hoogleeraren der Theologiſche fakulteit te Leyden, goed vond te bepalen: „ dat, voor zooveel de Hervormde kerk betrof, voor de zoodanigen, die den geestelijken ſtand waren ingetreden, zouden gehouden worden zij, die den graad van kandidaat in de godgeleerdheid hadden verkregen, op eene der binnen dit Rijk erkende Hooge ſchoolen."

Beſluit van 2 Julij wegens kinder- en ſchoolgelden.

Bij een beſluit van den 2den Julij werd door Z. M. vastgeſteld: „ dat, te rekenen van den 1ſten Januarij dezes jaars, voor de leeraren der onderſcheidene kerkgenootſchappen, hunne weduwen, emeriti en minderjarige kinderen, welke ten gevolge van vroegere beſluiten, aanſpraak op het genot van kinder- en ſchoolgelden konden maken, die gelden op den navolgenden voet zouden worden berekend:

Als de *kindergelden*.

a. Voor kinderen, welke vóór of op den 15den der maand geboren zijn, *van den eerſten dier zelfde maand*, en voor diegenen, welke na den 15den

dier maand geboren zijn, *van den 1ſten der volgende maand.*

b. Voor kinderen, welke vóór of op den 15den der maand overleden zijn, tot den 1ſten dier maand, en voor diegenen, welke na den 15den overleden zijn, *tot en met den laatſten dier zelfde maand.*

c. Voor kinderen, welke vóór of op den 15den der maand de bepaalde jaren bereikt hebben, waarop, volgens de beſtaande verordeningen, geen kindergeld meer genoten wordt, tot den 1ſten dier maand, en voor de kinderen na den 15den, in die zelfde termen vallende, *tot en met den laatſten dier maand.*

d. Voor kinderen, welke vóór of op den 15den der maand gehuwd zijn, tot den 1ſten dier maand, en voor de kinderen, welke na den 15den gehuwd zijn, *tot en met den laatſten dier maand.*

e. Voor kinderen, welke vóór of op den 15den der maand tot gevestigden ſtand gekomen zijn, tot den 1ſten dier maand, en voor de kinderen, welke na den 15den in die zelfde termen gevallen zijn, *tot en met den laatſten dier maand.*

En de *ſchoolgelden.*

a. Voor kinderen, welke vóór of op den 15den der maand den ouderdom van *tien jaren* hebben bereikt *van den 1ſten derzelve maand*, en voor kinderen, welke na den 15den *tien jaren* zijn geworden, *van den 1ſten der volgende maand.*

b. Voor kinderen, welke vóór of op den 15den der maand den ouderdom van *twintig jaren* bereikt hebben, *tot den 1ſten dier maand*, en voor diegenen, welke na den 15den der maand den ouderdom van *twintig jaren* bereikt hebben, *tot en met den laatſten dier zelfde maand.*

Zullende de ouders of voogden verpligt zijn te zorgen, dat de attestatiën, welke ter reclame der ſchoolgelden benoodigd mogten wezen, door een' Rector van eene der Latijnſche ſcholen, welke in dit Rijk gevestigd zijn, behoorlijk worden onderteekend.

Overigens was bij een voorgaand, beſluit van den 13den Maart gedagteekend, bepaald: „ dat, te rekenen van den 1ſten Januarij 1822, aan alle Hoogleeraren in de Godgeleerde fakulteit, even gelijk aan Vroegere beſchikking deswege.

Predikanten, kinder-ſchool en akademie-gelden zouden worden voldaan."

Beſluit van 8 Aug. wegens toelating van vreemdelingen tot den kerkdienst.

Een beſluit des Konings van den 8ſten Augustus hield, onder andere, de bepaling in: „dat geene vreemdelingen, als leeraars, van den Godsdienst zouden mogen toegelaten worden, zonder de agreatie van het Gouvernement te hebben bekomen." — Ten einde de uitvoering van dit beſluit te verzekeren, werden de Gouverneurs der Provinciën, benevens de bevoegde geestelijke autoriteiten aangeſchreven, om, voortaan, bij het indienen van verzoeken om goedkeuring van beroepene perſonen, tot leeraren bij de Proteſtantſche gemeenten, voor zoo verre dezelve niet reeds als zoodanig in dit Rijk hadden gediend, tevens te vragen opgave van derzelver geboorteplaats, en ingeval deze niet binnen dit Rijk gelegen was, als dan ook berigt, of de voorgedragene perſoon al dan niet was genaturaliſeerd, en, het eerſte geval plaats hebbende, op welke wijze hij zijne naturaliſatie had verkregen.

Beſluit van 6 Julij wegens kerkelijke goederen in de Z. Provinciën. (Staatsbl. No. 18.)

Wegens de beſtaande onzekerheid aangaande de vereeniging der kerkelijke fabrijk- of gebouwde goederen in de Zuidelijke Provinciën met het domein van den Staat, waaromtrent, zoowel voor de regtbanken als in ſtrijd-ſchriften, veel over en weder was getwist geworden, werd door Z. M. op den 6den Julij het navolgend belangrijk beſluit uitgevaardigd:

In aanmerking nemende, dat er onlangs twijfelingen en verſchillen zijn ontſtaan, opzigtelijk de ware ſtrekking van het beſluit van het Fransch gouvernement van den 17den ventoſe VIde jaar, waarbij is bevolen, dat twee artikelen van de wet van den 5den November 1790 zouden worden afgekondigd in de negen als toen met Frankrijk vereenigde departementen, en wel bijzonderlijk, of door de afkondiging van die twee artikelen, bij het voorz. beſluit van den 17den ventoſe VIde jaar gedaan de voormalige fabrijk-goederen der kerken in de Zuidelijke gewesten van dit Koningrijk nationaal verklaard en alzoo met het domein van den Staat vereenigd zijn geworden;

Gezien het voorz. beſluit van den 17den ventoſe VIde

jaar, mitsgaders de daarin overgenomen artikelen der wet van den 5den November 1790;

Gelet op het beſluit van het Fransch gouvernement, van den 9den thermidor XIde jaar, waarbij de niet vervreemde fabrijk-goederen aan derzelver vroegere beſtemming worden terug gegeven, mitsgaders op het, in het Bulletin der wetten afgekondigde en alzoo voor het geheele voormalige Franſche Rijk verbindende, advies van den Franſchen ſtaatsraad, op den 9den December 1810, door den toenmaligen Keizer goedgekeurd, omtrent den waren zin en ſtrekking van het zoo evengemelde beſluit;

Herzien, eindelijk, Ons beſluit van den 15den November 1818, N°. 16, opzigtelijk de aanſpraak van onderſcheidene kerkmeesteren van Roomsch katholieke kerken in de Zuidelijke Provinciën, op zeer aanzienlijke kapitalen en renten, door het Oostenrijksch gouvernement of bijzondere Provinciën des Rijks verſchuldigd, doch welke, door confuſie, volgens de beſtaande wetten, zijn vernietigd geworden;

In aanmerking nemende, dat onder de, uit krachte van het eerſte artikel der reeds aangehaalde wet van den 5den November 1790, nationaal verklaarde goederen uitdrukkelijk zijn opgeteld alle de geestelijke goederen (*tous les biens du clergé*), onder welke algemeene benaming onmiskenbaar de fabrijkgoederen zijn begrepen, vermits die wet een gevolg en uitlegging is geweest der vroegere wet van den 3den November 1789, waarbij die goederen *biens ecclésiastiques* genoemd zijn geworden, en dat alzoo de wetgever denzelfden zin heeft gehecht aan de uitdrukking van *biens du clergé*, als aan die van *biens ecclésiastiques*;

In aanmerking nemende, dat, bovendien, de wezenlijke bedoeling van het gouvernement, omtrent de toepasſelijkheid van meergemeld beſluit van 17 Ventoſe VI jaar op de fabrijkgoederen te minder twijfelachtig is, vermits daarin niet op nieuw is herhaald en opgenomen, en alzoo in de departementen van Belgie niet is afgekondigd geworden dat gedeelte der wet van den 5den November 1790, waarbij de fabrijkgoederen bij proviſie van de nationaal-verklaring waren uitgezonderd, en dat deze weglating heeft moeten plaats hebben, om dat die proviſionele uitzondering der fabrijkgoederen, door de wet van den 13den Brumaire II jaar, en alzoo vóór de inlijving van Belgie in de toenmalige Franſche Republiek, reeds in Frankrijk was vervallen en opgeheven:

Al verder in aanmerking nemende, dat, ter voldoening aan de bepalingen van de wet van den 5den November 1790, zoodanig als die, bij het beſluit van 17 Ventoſe VI jaar, in die departementen zijn afgekondigd, het Franſche gouvernement, van tijd tot tijd, zonder tegenſpraak, aldaar als nationale goederen heeft doen verkoopen het grootſte gedeelte der fabrijkgoederen, in die gewesten gelegen; en, na de herſtelling der fabrijken, ſteeds de betaling heeft geweigerd van renten, door den Staat of andere geſupprimeerde en door den Staat vertegenwoordigde korporatiën, te voren verſchuldigd, op grond, dat, door de vereeniging der regten van den ſchuldeiſcher en van den ſchuldenaar, de vorderingen bij wege van confuſie waren vervallen, even als deze zaak door Ons, bij Ons bovenaangehaald beſluit van den 15den September 1818, N°. 16, is beſchouwd geworden, en dat het ongerijmd zoude zijn, om de tegenwoordige kerk-fabrijken met ſchulden te belasten, na dat zij, ten gevolge der hiervorengemelde verordeningen, haar regt verloren hebben, om hunne ſchuldvorderingen te doen gelden;

Op het rapport van Onze Ministers van Juſtitie, van Binnenlandſche Zaken en Waterſtaat en van Financiën, van den 26 Maart en 24 April laatstleden, P. 3661 N°. 447 en 615;

Gelet op het vertoog aan Ons gedaan, door de Staten van de Provincie *Zuid-Braband*, in derzelver algemeene vergadering van den 26ſten Junij 1820;

Den Raad van State gehoord,

Hebben beſloten en beſluiten:

Bij interpretatie, voor zoo veel des noods, van het beſluit des Franſchen gouvernements van 17 ventoſe VIde jaar, waarbij is bevolen de afkondiging van twee artikelen der wet van den 5 November 1790, in de negen departementen van Belgie, welke in den aanvang van het IVde jaar met Frankrijk waren vereenigd, en onverminderd de regten, welke uit vonniſſen, in gewijsde zaken vergaan, mogten zijn verkregen, verklaren Wij wel uitdrukkelijk, dat, onder de benaming van *alle de geestelijke goederen* (*tous les biens du clergé*), in het 1ſte artikel N°. 3 van den eerſten titel der Wet van 5 November 1790 voorkomende, zoodanig als dat artikel in de negen departementen, ten gevolge van het meer gemeld beſluit, is afgekondigd geworden, zijn begrepen geweest de fabrijkgoederen der kerken, en dat, gevolgelijk, die fabrijkgoederen in de Zuidelijke Provinciën des Koningrijks met het domein van den Staat zijn vereenigd geworden.

Bij onderſcheidene andere beſluiten werd door den Koning voorzien in de behoeften van een aantal R. Katholieke gemeenten, tot verbetering, vergrooting en herbouwing hunner kerken, zijnde door Z. M., onder andere, toegeſtaan: aan de gemeente van Zeugnies in Henegouwen *f* 600; aan die van Dekelvenne in Oost-Vlaanderen *f* 6000; aan die van Moorsſel *f* 1000; aan die van Flemalle grande in Luik *f* 1800; aan die van Waterloo *f* 2500, en aan die van Thollembeek, in Zuid-Brahand, *f* 1500.— Aan verſcheidene kerkelijke beambten in de Zuidelijke Provinciën werd vermeerdering van traktement toegeſtaan, terwijl een aantal van ruim dertig pastoors, in de Noordelijke gewesten, insgelijks ſprekende blijken van Zr. Ms. welwillendheid mogten ontvangen. Toelagen voor R. Katholieke gemeenten.

Ook mogten onderſcheidene gemeenten, ten gevolge van vroegere gunſtige beſchikkingen, reeds dadelijk de aangenaamſte vruchten der koninklijke welwillendheid plukken.

Aldus werd te Schiedam, op den 7den Maart, op eene plegtige wijze, de eerſte ſteen gelegd der nieuw te bouwen kerk voor de R. Katholieken, zijnde de gezamenlijke geestelijkheid in negen koetſen, tot dat einde met de meeste bereidvaardigheid door eenige aanzienlijke ingezetenen der ſtad afgeſtaan, van het pastorij-huis afgehaald geworden en, in ſtatigen optogt, naar de plaats, voor de plegtigheid beſtemd, gebragt. Dezelve werd insgelijks door den Raad en Burgemeesteren der ſtad bijgewoond, en liep, ten algemeene genoege, in de beste orde af. R. Katholieke kerk te Schiedam.

Den 14den daaraanvolgende had eene gelijke plegtigheid bij de Roomsch-Katholieke gemeente te Muiden plaats, waarbij dezelfde blijken van algemeene deelneming aan den dag werden gelegd. Te Muiden.

Te Ath, in Henegouwen, had, op den 18den November, de inwijding der fraai herbouwde kerk van St. Julianus plaats, zijnde de vorige, door eenen brand, in den jare 1818, geheel vernield, en Te Ath.

alleen de toren derzelve ſtaande gebleven, wier ſpits echter brandend was nedergeſtort.

Te 's Gravenhage.

Heugelijk vooral was op den 27ſten daaraanvolgende voor de R. Katholieke gemeente te 's Gravenhage de feestelijke inwijding eener nieuw gebouwde kerk in de Asſendelſtraat. Dezelve werd bijgewoond door den Gouverneur van Zuid-Holland, bij deze plegtigheid den hoogen perſoon des Konings vertegenwoordigende, alsmede door den Gouverneur der reſidentie, Burgemeesteren en verdere autoriteiren. Het nieuwe kerkgebouw werd door den Hoog-Eerw. Heer *J. van Raming*, Coadjutor van den Hoog. Eerw. Aartspriester van Holland, aan den Drieëenigen God toegewijd, onder voorſpraak van den H. Willebrord, Apostel der Nederlanden.

Bevestiging der Trappisten.

Bij Koninklijk beſluit van den 25ſten Januarij werden goedgekeurd de ſtatuten der geestelijke vereeniging, onder den naam van Trappisten, te Westmalle in de Provincie Antwerpen gevestigd; wier leden, offchoon Godsdienſtige beſpiegeling tot hun hoofdbeſtemming geſteld hebbende, zich echter insgelijks op het onderwijs der jeugd en de ontginning van woeste gronden toelegden (1).

Wijziging in het Luterſch Kerkreglement.

Het algemeen reglement voor het beſtuur der Evangelisch Luterſche Kerk werd, overeenkomſtig het daartoe ſtrekkend Koninklijk beſluit van den 25ſten Augustus, aldus gewijzigd:

Hebben goedgevonden en verſtaan, voldoende aan het verlangen van de Synode der Evangeliſche Luterſche Kerk, de navolgende uitleggingen en veranderingen in het algemeen reglement voor het Beſtuur der Evangelisch Luterſche Kerk vast te ſtellen, als:

Artikel 22, in plaats van het laatſte gedeelte, beginnende met de woorden:

(1) Bijv. tot het Staatsbl. D. IX, St. 3, bl. 2112. — Eene zeer volledige lijst van andere inrigtingen van den zelfden of ſoortgelijken aard, in de Z. Provinciën aanwezig, wordt mede aldaar aangetroffen, met opgave van het tijdſtip van derzelver bevestiging door het Gouvernement en het getal der leden. (Bl. 2083—2114.)

Wat de andere Predikanten, enz.

Te lezen:

„ Wat de andere predikanten betreft, wordt door elk der „ kerkeraden van de gemeenten in den ring, met opzigt „ tot welke de vakature plaats vindt (dien der hoofd- „ gemeente daaronder begrepen), en wat de beide in „ het voorgaande artikel laatstgenoemde *leken* aangaat, „ door elk der kerkeraden *aller* gemeenten, behalve die „ van *Amſterdam*, *Rotterdam* en *'s Gravenhage*, één per- „ perſoon genomineerd en aan den kerkeraad der hoofd- „ gemeente ſchriftelijk opgegeven en door dezen laatſten „ uit de onderſcheidene nominatiën een drietal, of zoo „ dit uit dezelve niet mogt zijn op te maken, een twee- „ tal geformeerd en aan de ſynodale kommisſie toege- „ zonden, die deze *drie-* of *tweetallen*, ten einde als „ boven, indient aan het ministeriëel Departement voor- „ noemd."

„ Hetzelfde wordt in acht genomen ingeval van vaka- „ ture tusſchentijds."

In art. 27, in plaats van de woorden: „ op den twee- „ den woensdag" te lezen: „ op den laatſten woens- „ dag."

In plaats van het eerſte gedeelte van artikel 46 te lezen: „ De gewone vergaderingen worden gehouden drie- „ maal 's jaars, de eerſte op den eerſten woensdag der „ maand April, de tweede den laatſten woensdag in de „ maand Junij, en de derde den eerſten woensdag in de „ maand October."

De Algemeene Synode der Hervormde Kerk vergaderde van den 3den tot den 9den Julij, onder voorzitterſchap van den Eerw. *A. van Deinſe*, als Preſident, en van den Eerw. *K. H. Donker Curtius*, als Vice-Preſident, zijnde de redevoering ter opening, gehouden door den Eerw. *C. van der Tuuk*, Predikant te Berlicum, naar aanleiding van 1 Petri V: 1—4, en die tot ſluiting door den Eerw. *J. la Lau*, Predikant te Bergen-op-Zoom, volgens 1 Cor. VIII: 1. **Algemeene Synode der Hervormden.**

De Synode in hare zitting van den 12den Julij des vorigen jaars beſloten hebbende, dat eene uit haar midden benoemde Kommisſie, gezamenlijk met gecommitteerden der Evangelisch Luterſche Synodale Kommisſie, daartoe uit te noodigen, in gemeen- **Beſluit der Synode wegens aanneming van Katholieke geestelijken als Evangelie-dienaren.**

ſchappelijke overweging zoude nemen een ter eerſtgemelde vergadering gedaan voorſtel nopens de wijze en voet, op welke dezulken, die dusverre bij de Roomsch-Katholieken, in hoedanigheid van geordende geestelijken, gediend hebbende, begeeren zouden onder de Evangeliſche leeraren eene plaats te hebben, daartoe zouden worden aangenomen, werd, wegens de plaats gehad hebbende handelingen der, tot gemelde einde, benoemde vereenigde kommisſie (1), in de zitting der algemeene Synode van den 5den Julij dezes jaars een verſlag ter tafel gebragt, gedagteekend van den 13den November des vorigen jaars (2). Tevens met dit verſlag werd gelezen eene ingekomene misſieve van den Sekretaris der Evangelisch-Luterſche Synode, kennis gevende van het beſluit, bij laatstgemelde Synode, op het voornoemde verſlag genomen, en wederkeerige mededeeling verzoekende van het beſluit, hetwelk deze vergadering te dien aanzien zoude nemen. — Na voorafgegane beraadſlaging beſloot de Algemeene Synode, in de zitting van den 8ſten: „ de maatregelen, door de vereenigde kommisſie voorgedragen, van hare zijde aan te nemen, gelijk zulks reeds geſchied was door de Evangelisch Luterſche Synode; alsmede toe te treden tot het beſluit van de laatstgemelde Synode, op voorſtel der kommisſie genomen, om namelijk van het eenparig beſlotene, bij broederlijke misſieve, door beide Sekretarisſen geteekend, kennis te geven aan de Opperbeſturen of Hoofdgemeenten der overige Protestanten in het vaderland, met minzame uitnoodiging, om, of ingeval van overeenſtemming dezelfde maatregelen in het bedoelde geval te nemen; of, zoo dezelve andere mogt verkiezen vast te ſtellen, dezelve wederkeerig aan de beide Synoden te willen mededeelen, zullende van het een en an-

(1) Dezelve beſtond uit de Heeren *R. P. van de Kasteele*, *J. R. Sprö*, *L. Suringar*, *J. Schultz*, *S. J. Dermout* en *H. Kicherer*.

(2) Men vindt hetzelve in de Handelingen der Alg. Synode, bl. 43—46.

der door den Sekretaris aan dien der Evangeliſch-Luterſche Synode worden kennis gegeven (1)."

In de zitting van den 10den Julij werd beſloten: „dat de Algemeene Synode de Provinciale Kerkbeſturen zoude autoriſeren, om, door de klaſſikale beſturen, de reſpektieve kerkeraden der gemeenten te platten lande te kennen te geven, dat, ingeval den 24ſten Augustus, zijnde de verjaardag des Konings, niet op Zondag inviel, de plegtige dankzeggingen en gebeden voor de verlenging des levens van den geëerbiedigden en geliefden Monarch aldaar zouden kunnen plaats hebben op den Zondag, welke op gezegden 24ſten Augustus volgen zoude." Beſchikkingen wegens 's Konings verjaardag.

Voorts werd, in de zitting van den 12den, na rijpe overweging, vastgeſteld het navolgend reglement op de kerk-viſitatiën, bij beſluit des Konings, kort daarop bekrachtigd: Reglement op de kerkviſitatiën.

Art. 1. Om het derde jaar wordt er eene perſoonlijke viſitatie gehouden van alle kerken, behoorende onder het reſſort van de Synode der Hervormde Kerk in het Koningrijk der Nederlanden.

2. Deze viſitatie is aanbevolen aan de klaſſikale beſturen, welke telkens hare leden uit derzelver midden daartoe verkiezen, en gehouden zullen zijn, om te zorgen, vooreerst, dat elke gemeente in drie jaren ééns perſoonlijk worde bezocht; ten tweede, dat Predikanten, in dezelfde gemeente dienende, niet te gelijk als viſitatoren worden benoemd.

3. Deze gecommitteerden worden benoemd in de vergadering van Januarij, en zijn verpligt, hun werk af te doen voor de vergadering van Mei, waarin zij zullen moeten verſlag doen van hun verrigtte en wedervaren. Ieder klaſſikaal beſtuur zendt terſtond deszelfs rapport, aangaande de gedane kerkviſitatie, aan den Sekretaris van het Provinciaal Kerkbeſtuur, die gehouden zal zijn, om uit de ingekomen rapporten een algemeen rapport te vervaardigen, hetwelk, onder zijne handteekening, veertien dagen voor het houden der Algemeene Synode, aan den Sekretaris der Synode zal moeten toegezonden worden, ten einde door hem ter tafel der laatstgemelde vergadering te worden gebragt.

(1) Hand. der Alg. Synode in 1821, bl. 44 en bl. 67—68; 1822, bl. 42—47 en 52—53.

4. De viſitatoren geven tijdig genoeg, ten minſte voor den Zondag der week, waarin de kerkviſitatie zal geſchieden, kennis aan de kerkeraden van den dag en het uur hunner komst.

5. De kerkeraden zorgen, dat des Zondags, vóór dat de kerkviſitatie zal geſchieden, daarvan aan de gemeente kennis worde gegeven.

6. Geen Predikant, Ouderling of Diaken, en in vakante gemeenten, ook geen Conſulent, mag afwezend zijn van de kerkviſitatie, zonder genoegzame redenen, die ter beoordeeling des kerkeraads ſtaan.

7. De reiskosten der gecommitteerden zullen worden goed gemaakt uit de klasſikale kas, overeenkomſtig het reglement op de klasſikale kosten.

8. Op de ſtandplaats van eenen der viſitatoren laat deze het werk der viſitatie geheel aan zijnen medegecommitteerde over, terwijl hijzelf zich rangſchikt onder de kerkeraad.

9. De kerkeraad, van het uur der viſitatie verwittigd, zal zorgen, dat hij dadelijk na de aankomst der viſitatoren vergaderen kan.

10. Nadat de kerkeraad geopend is, wordt hiervan berigt gegeven aan de viſitatoren, die daarop in de vergadering binnen komen en hunnen last opnemen.

11. De Praeſes van den kerkeraad geeft daarop het præſidium over aan den Voorzitter der viſitatoren. De andere viſitator neemt den post van Scriba waar.

12. De Praeſes der viſitatoren zal:

a. Eerst onderzoek doen of aan de gemeente kennis is gegeven van de kerkviſitatie.

b. Daarna overgaande tot het doel der kerkviſitatie, zal hij vragen:

1°. Of, zoowel door de gemeente als door de Leeraars en Opzieners, behoorlijk wordt voldaan aan de beſtaande kerkelijke wetten, reglementen en verordeningen; en of men zich gedraagt naar hetgeen in de aanſchrijving van den 11den Julij 1817 als ſtellige last der Algemeene Synode is bekend gemaakt.

2°. Of de Predikanten, Ouderlingen en Diakenen de onderſcheidene pligten, aan hunne onderſcheidene bedieningen verbonden, naar behooren vervullen.

3°. Of zij van eenen onberispelijken levenswandel zijn.

4°. Of de kerkviſitatoren ook, in een of ander

opzigt, den kerkeraad van dienst kunnen zijn tot welzijn der gemeente.

13. Bij de viſitatie zullen op de tafel moeten leggen de doop-, lidmaat- en trouwboeken, alsmede het boek, waarin de handelingen des kerkeraads worden aangeteekend, benevens de portefeuille ter bewaring van kerkelijke reglemen, en ingekomen ſtukken het kerkelijke betreffende.

14. Viſitatoren zijn gehouden dezelve in te zien en zich te overtuigen van derzelver goede orde en naauwkeurigheid.

15. De Praeſes zal vervolgens laten onderzoeken, of er ook leden der gemeente opgekomen zijn, die iets aan de viſitatoren hebben voor te dragen, en dezelve hooren.

16. Bij het hooren van ingekomen klagten, en in alle gevallen, zullen viſitatoren ſteeds zorgvuldig onder het oog houden, dat zij alleen, door broederlijke toeſpraak en raadgeving, de ontſtane zwarigheden of geſchillen moeten trachten te vereffenen, en alles, wat hiervoor niet vatbaar is, overlaten aan de beoordeeling van het klasſikaal beſtuur.

17. Na de verrigting van hun werk, nemen de viſitatoren hun affcheid van de vergadering; waarna het praeſidie door den gewonen Voorzitter weder opgevat, en van de viſitatie behoorlijk aanteekening gedaan wordt in het akten-boek.

18. De viſitatoren maken uit hunne aanteekeningen hun rapport op, om te dienen gelijk bij art. 3 bepaald is.

19. Kopij van het rapport, van wege de Provinciale Kerkbeſturen voor de Synode vervaardigd, wordt gezonden, door den Sekretaris van ieder kerkbeſtuur, aan het Ministerieel departement voor de zaken der Hervormde Kerk.

20. Bij de Waalſche kerken zal het kerkelijk onderzoek ſteeds ſchriftelijk geſchieden, en het rapport desaangaande, van wege de kommisſie tot derzelver huishoudelijke zaken, op gelijke wijze als bij art. 3 en 19 voor de Nederlandſche gemeenten bepaald is, aan de Synode en het Departement voor de zaken der Hervormde Kerk worden toegezonden.

21. Wanneer en waar de kerkviſitatie niet geſchiedt door afgevaardigden, geſchiedt dezelve ſchriftelijk, en zal de ſchriftelijke beantwoording der vragen moeten geteekend zijn door al de leden des kerkeraads, in ge-

meenten van eenen Predikant; en in andere, behalve door den Praeſes en Scriba, door eene kommisſie van acht leden.

22. Van den uitſlag van het ſchriftelijk onderzoek wordt, op gelijke wijze als in art. 3 en 19 bepaald is, door de kerkelijke beſturen rapport aan de Synode en kopij van hetzelve aan het Ministerieel Departement voor de zaken der Hervormde Kerk gezonden.

23. Bijaldien aan het klasſikaal beſtuur in het jaar, waarin bij eene of andere gemeente geene viſitatie bij perſoneele kommisſie zoude geſchieden, redenen voorkomen, om welke hetzelve noodig oordeelt, door eene kommisſie te doen onderzoeken naar den toeſtand van zoodanig eene gemeente onder deszelfs resſort of naar het gedrag der Leeraren of Kerkeraads-leden, zal hetzelve bevoegd zijn, twee leden uit deszelfs midden tot zoodanig onderzoek te committeren.

24. Deze kommisſie zal worden gedefroijeerd, gelijk leden der klasſikale beſturen, en ingeval van losmaking van de klasſis gedefroijeerd worden.

25. Dit defroijement zal betaald worden door de algemeene klasſikale kas, nadat de noodzakelijkheid van de benoeming der vorengemelde kommisſie door het Provinciaal Kerkbeſtuur zal zijn geattesteerd.

26. Van zoodanige bijzondere viſitatie moet ſchriftelijk rapport worden gedaan, op de eerstkomende vergadering van het klasſikaal beſtuur en kopij van hetzelve worden ingezonden bij het Provinciaal Kerkbeſtuur.

27. De Engelſche kerken zullen geviſiteerd worden als de Nederduitſche.

28. De Algemeene Synode reſerveert aan zich het regt, om dit reglement in het vervolg, onder goedkeuring van Z. M. den Koning, zoodanig te veranderen of te vermeerderen, als bevonden zal worden te behooren.

Het genootſchap *Christo Sacrum*. Op den 3den Maart des avonds had in het kerkgebouw van het genootſchap *Christo Sacrum*, te Delft, een plegtige eere-dienst plaats, bij gelegenheid van het 25jarig beſtaan dezes genootſchaps, zijnde tevens op gemelden dag, ſedert de inwijding des bovengemelden kerkgebouws, 20 jaren verloopen. Bij dezen eere-dienst waren, onder andere, tegenwoordig, de Heer Sekretaris en adviſeur bij het Departement van den Eeredienst, *D. Jansſen*, de Sekretarisſen der algemeene Synode der Hervorm-

den en der Evangelisch-Luterſche Synode, de Heeren *B. van Rees*, medelid der kommisſie tot de zaken der Remonſtrantſche Broederſchap; *Mesſchart*, medelid der hoofdkommisſie tot de zaken der Doopsgezinden; *J. Sluiter*, Sekretaris van het Provinciaal Kerkbeſtuur in Zuid-Holland, enz. — De dienst werd, bij deze gelegenheid, door den Leeraar des genootſchaps, de Eerw. Heer *Onder-Wijngaard Canzius*, verrigt.

Voorts had in dit jaar de inwijding plaats van twee nieuw gebouwde kerken, voor den Hervormden Eeredienst beſtemd, te 's Hertogenbosch en te Benningen bij Nijmegen. **Inwijding van kerk-gebouwen.**

De achtſte algemeene Vergadering van het Nederlandsch Bijbelgenootſchap werd gehouden op den 24ſten an 25ſten Julij. De aftredende Vice-Preſident, Jhr. Mr. *D. W. Elias*, werd als zoodanig wederom verkozen. Aangaande den aanhoudende gunſtigen ſtaat des genootſchaps bevatte het algemeen verſlag insgelijks wederom de meest voldoende berigten. Volgens een naauwkeurige opgave waren in de bewaarplaats voorhanden 9062 Bijbels, 11061 N. Testamenten en 168 O. Testamenten, waarvan afgeleverd waren 5896 Bijbels, 4339 N. Testamenten en 50 O. Testamenten. De rekening, op den 30ſten April dezes jaars geſloten, leverde een batig ſaldo op van *ƒ* 80,547 : 46½ cents. — Onder de giften werden met onderſcheiding vermeld eene, door den Hoogleeraar *van Hengel*, voor een' onbekenden, overhandigde Pruisſiſche obligatie, en eene door den Heer *C. Crommelin*, van wege de Heeren *Martens Mosſelman en Comp.* te Antwerpen, hem ter hand geſtelde ſomme van *ƒ* 293 : 40 cents. **N. Bijbelgenootſchap.**

Betrekkelijk het Israëlitisch kerkgenootſchap zijn ons de navolgende verordeningen der vermelding waardig toegeſchenen.

Volgens eene kennisgeving van de Hoofdkommisſie tot de zaken der Israëliten, als daartoe door den Staatsraad Direkteur-Generaal, bij dispoſitie van den 15den Julij dezes jaar, gemagtigd, werden, ten ge- **Waarſchuwing wegens kerkelijke bijdragen der Israëliten.**

volge van plaats gehad hebbende misbruiken, alle Israeliten binnen het Rijk verwittigd: „ dat zij ongehouden waren eenige kerkelijke bijdragen aan het kerkbeſtuur hunner gemeente te voldoen, indien in het kerkelijk quotiſatie-biljet, of wel in de kwitantiën, geene melding was gemaakt geworden van den dag, datum, jaar en nommer der diſpoſitie of deliberatie, waarbij de begrooting der gemeente door den Staatsraad Direkteur-Generaal, voor zoo ver de Hoofd-Synagoge betrof, of door de Hoofd-kommisſie, voor zoo ver de Ring-Synagogen en bijkerken aanging, was goedgekeurd en gearresteerd geworden."

Bepalingen wegens kerkelijke inzegeningen. Ten gevolge eener diſpoſitie van den Staatsraad Direkteur-Generaal der Hervormde Kerk, enz. van den 18den September, werden, bij wijze van ampliatie en interpretatie der algemeene reglementen, op de kerkelijke inzegeningen bij de Nederlandſche Israëlitiſche Hoofd- en Ring-Synagogen binnen het Rijk, onderſcheidene nadere bepalingen vastgeſteld (1).

Veranderingen in het ring reglement. Voorts werd bij ampliatie van het tweede lid van art. 32 van het algemeen ring-reglement, op den 22ſten November, bepaald: „ dat, wanneer Manhigim, Ouderlingen of Kerkmeesters, uithoofde van moedwillig pligtverzuim en bijzonder van voortdurende ongehoorzaamheid aan de hun, van wege het Gouvernement, gegevene bevelen, uit hunne functiën mogten worden ontzet, dezelve geacht zouden worden, door daadzaken, dat ontſlag tusſchentijds te hebben verlangd en geprovoceerd en dus mede te vervallen in de verpligting tot de betaling van den uitkoop van *f* 50, bij voorſchreven art. vastgeſteld." — Insgelijks ontving het 63ſte artikel van evengemeld reglement eene nadere uitbreiding, ten gevolge eener diſpoſitie van den 13den December, houdende: „ dat voor zoo ver mogt komen te blijken, dat de wekelijkſche ontvangſten der posten, bij art. 13 omſchreven, ten einde in de behoeften der Ring-Synagogen te voorzien, niet zoo veel mogten ople-

(1) Men vindt dezelve in de Verzameling der Verordeningen voor het Israëlitisch Kerkgenootſchap onder N°. 59.

veren, als de noodige wekelijkſche uitgaven vereischten, alsdan de Hoofd-kommisſie tot de zaken der Israëliten bevoegd zoude zijn, om de Kerkmeesters van zoodanige Ring-Synagoge te autoriſeren, om, bij anticipatie, te kunnen repartitiëeren zoodanige kerkelijke bijdragen, als ten gerijve dier gemeente of bijkerk mogt worden vereischt, en, in het belang der contribuabelen, door de Hoofd-kommisſie noodzakelijk zoude worden geoordeeld.

Wegens toelating van vreemdelingen tot het Israëlitisch onderwijs.

De bepaling, voorkomende in Z. Ms., door ons reeds boven aangehaald, beſluit van den 8ſten Augustus (1), houdende: „ dat voortaan geene vreemdelingen, als onderwijzers, door eenige kollegiën of autoriteiten, zouden vermogen benoemd te worden, dan na, alvorens, op zoodanige benoeming de agreatie van het Gouvernement te hebben gevraagd en bekomen," door Hoogstdenzelven van toepasſing verklaard zijnde op de Godsdienſtige Israëlitiſche onderwijzers, werd door den Staatsraad Direkteur-Generaal, bij dispoſitie van den 23ſten December, hiervan aan de reſpektieve Israëlitiſche ſchool-kommisſiën binnen het Rijk kennis gegeven, tevens met de noodige hiertoe ſtrekkende voorſchriften. Dezelve zouden onverwijld lijsten behooren te doen opmaken van al de godsdienſtige Israëlitiſche onderwijzers, die zich binnen hun ſynogogaal resſort bevonden, met bijvoeging, of dezelve waren Nederlanders of wel vreemdelingen, alsmede waar zij waren geboren, derzelver ouderdom en bij welke godsdienſtige Israëlitiſche ſchool-kommisſie in dit Rijk dezelve waren toegelaten. Van deze lijsten zouden legale afſchriften aan den Staatsraad, Direkteur-Generaal, worden toegezonden, terwijl wijders jaarlijks, vóór den 25ſten December, aan dit Departement opgave zoude worden gedaan van de namen der bij de reſpektieve ſchool-kommisſiën geëxamineerde perſonen, mitsgaders derzelver geboorteplaats, ouderdom en rang, waarin dezelve waren toegelaten geworden. Indien de een of ander geëxamineerde

(1) Zie boven bl. 461.

eene bijzondere aanbeveling mogt verdienen, zou zulks door de ſchool-kommisſie daarbij worden gevoegd.

Bekeering van een Opper-Rabbyn. In den zomer van dit jaar werd, in de ſtad Maastricht, door een Opper-Rabbyn, ten aanzien van duizenden, openlijk het Christelijk geloof omhelsd, daarbij, in eene plegtige redevoering, de goddelijkheid des Chrirtendoms betoogende en de Israëliten tot deszelfs belijdenis, op het nadrukkelijkst, vermanende (1).

Eene betreurenswaardige bijzonderheid leverden de twee volgende, met eene ſlechts korte tusſchenpozing, plaats gehad hebbende voorvallen, gedurende dit jaar, op.

Brand in de kerk van St. Bavo te Gent. Op den 11den September ontdekte men des middags, omtrent één ure, brand in de Domkerk van St. Bavo, te Gent, waarna de vlammen zich dadelijk met groote hevigheid verſpreidden en de beide daken bereikten, waarvan het eene geheel wegbrandde en het andere voor twee derde gedeelten. Niettegenſtaande de ſpoedig aangebragte hulp tot blusſching, bleef de brand echter tot half drie ure op het verſchrikkelijkst voortwoeden, terwijl de vlam, op verſcheidene plaatſen, door het gepleisterd gewelf ſloeg en de vergulde bouw-ſieraden, waarmede hetzelve bedekt was, door het ſmelten van het ſoldeerſel, in de kerk deed ſtorten. De kerk zelf leverde van binnen een ſchrikbarend aanzien op door den dikken rook, welke het geheele ſchip vervulde, en welke, een' uitgang door de gaten van den toren vindende, van buiten deed gelooven, dat de brand van binnen ſnelle vorderingen maakte. Op vier of vijf plaatſen bereikte de brand de wapenborden en het beſchutwerk, waarvan de brandende ſtukken nedervielen en, ten einde van binnen niet te ſtikken, was men genoodzaakt de kerk-glazen in te ſlaan. Een der eerſte zorgen der toegeſnelde regeringsperſonen, burgers en militairen was, om de ſchilderijen, welke, behalve door de vlammen, door het afſtroomend water, het afdruipen van het ſmeltend lood, door brandhaken en andere

(1) Overijsſ. Courant, No. 63.

werktuigen, groot gevaar liepen, af te nemen, waardoor men dan ook het geluk had de kostbaarſte, waaronder eene fraaije ſchilderij der apocalypſis van *J. van Eijk*, benevens de kerkvaten en overige prachtige kerk-ſieraden, bij tijds te redden. Ook het meerendeel der overige fraaije meesterſtukken der kunst, welke men, bij gebrek aan de vereischte gereedſchappen, niet konde bergen, bleef door het even bij tijds bedaren van den brand gelukkig geſpaard. Omſtreeks drie ure, namelijk, veranderde de wind, waardoor de vlam eene meer gunſtige rigting voor het gebouw nam, in zoo verre, dat men reeds ten half vier ure den brand geheel meester en des avonds geen ſpoor van gevaar meer overig was, offchoon de, nu en dan, nog beſpeurd wordende rook den dienst der brandſpuiten, welke met voorbeeldige orde en ſnelheid geſchiedde, tot laat in den nacht noodzakelijk maakte. — De oorzaak van den brand werd algemeen aan de achteloosheid der werklieden, welke tot herſtel der gooten op het dak werkten, toegeſchreven, en dezelve, benevens den loodgieter, voor de regtbank van correctionele Politie gedaagd. Daar echter uit de verklaring der getuigen bleek, dat laatstgemelde niet alleen alle mogelijke maatregelen van voorzorg had bevolen, maar ook aanhoudend in perſoon het toezigt over het werk had gevoerd, zoo werden de in regte geroepenen, op den 1ſten December, bij vonnis der gemelde regtbank, van de tegen hen gedane beſchuldiging vrijgeſproken.

Brand der Luterſche Kerk te Amſterdam.

Van noodlottiger gevolgen was een ſoortgelijke ramp te Amſterdam, waardoor aldaar, ſlechts acht dagen later, de fraaije Nieuwe Luterſche Kerk, aan de noord-oostzijde van den Singel, benevens een aantal belendende gebouwen, ter prooi der vlammen werd. De brand, welke op den 18den September, ten half twee ure, naar alle waarſchijnlijkheid op de werkzolder, alwaar de loodgieters hadden gewerkt, eenen aanvang nam, werd weldra zoo hevig, dat het kerkgebouw, na verloop van een half uur, in volle vlam ſtond, en de geweldige hitte

alle pogingen, zoowel tot redding der kerk als der naast aangrenzende huizen, moest doen ſtaken. De gloed, welke men zelfs twee grachten ver, op de Torenſluis, konde bemerken, was, niettegenſtaande de breedte van den Singel, tegen over de kerk zelve onverdragelijk. Ontzettend vooral was het gezigt van het hoog in vlammen ſtaande koepeldak. Door het koper, waarmede hetzelve bedekt was, en hetwelk in groote bladen, tot op eenen zeer merkelijken afſtand, door de lucht vloog, werd het vuur met afwiſſelende tinten van blaauw en groen gekleurd, waaronder zich, bij het in brand raken der belendende pakhuizen, de heldere vlammen der ontſtoken geestrijke dranken en donkergele rook der olie, waarmede dezelve opgevuld waren, mengden. Niet alleen moesten de ſchepen voor aan op den Singel, waarover een gelukkig vrij ſterke oostewind den dikken rook henen dreef, wegens de hevigheid van het vuur en het vallen der ſprankels, naar elders verlegd worden, maar zelfs merkelijk afgelegene gebouwen liepen het grootst gevaar van hierdoor in brand te geraken. Onder de belendende gebouwen ſloeg de vlam het eerst tot het huis van den Heer *Kühn*, koopman in wijnen, naast de kerk gelegen, over, waarvan het achterſte gedeelte en de kelder met wijnen en andere geestrijke dranken gevuld waren. Spoedig was het huis daar nevens, en voorts het grootst gedeelte der pakhuizen, in de Osſenpookſteeg ſtaande en aan de ſloot uitkomende, ter prooije der vlammen, offchoon alles volijverig ter redding toeſnelde en behulpzaam was. De brandſpuiten waren, ten getale van 48, tot laat in den avond bezig, alvorens men, wat de belendende huizen en pakhuizen betrof, van den brand meester was, terwijl men voorts, den geheelen nacht en nog den geheelen volgenden ochtend, in de kerk zelve met bluſſchen bezig was. Dezelve was van binnen geheel uitgebrand en ſlechts de boeken en papieren, benevens eenige kostbaarheden, had men nog gelukkig bij tijds kunnen redden. De muren alleen bleven van het fraaije kerkge-

gebouw over, hetwelk tuſſchen de jaren 1668 en 1671, grootendeels uit vrijwillige giften, was voltooid, zijnde de prachtige koepel eene navolging, in het klein, van die der St. Pieterskerk te Rome, gelijk ook het halfrond nevengebouw, geheel bedekt geweest met rood koperen platen, die, onder verlof van Koning *Karel XI*, tolvrij uit Zweden herwaarts waren gevoerd. Niettegenſtaande men bij de bouwing de voorzorg had gebruikt, op het plat van het achtergebouw, eenen grooten looden regenbak te plaatſen, ten einde tot brandbluſſching te kunnen dienen, zoo was zulks echter, bij den thans ſpoedig ontſtanen nood, van geene baat, daar men de deur, tot het plat leidende, geſloten vond, en het hand over hand toenemend uiterſte gevaar noodzaakte om de herhaalde pogingen te ſtaken, ten einde dezelve met geweld te openen. Behalve de bovengemelde woningen en pakhuizen, met olie, granen, houtwaren, enz. gevuld, werd insgelijks nog door een aantal andere merkelijke ſchade geleden, en ook min of meer nadeel aan de huizen, in de Jeroenſteeg en het Kattengat gelegen, toegebragt. Gelukkiglijk hoorde men, behalve de geledene ſchade, van geene andere ongevallen gewagen, zijnde ſlechts, voor zoo ver men weet, twee pijpgasten ligtelijk gekwetst, en een ander, welke in het water was geſtort, ſpoedig gered.

Beſluit tot wederopbouwing en aanzienlijke geldinzamelingen tot dit einde.

Reeds twee dagen later beſloot de algemeene kerkelijke vergadering der Evangeliſch-Luterſche gemeente de herbouwing, door vrijwillige inſchrijving, te beproeven, waartoe dezelve eene kommisſie uit haar midden benoemde, ten einde de uitvoering van dit beſluit op zich te nemen, overeenkomſtig gedane kennisgeving van den 23ſten daaraanvolgende. Nog in den loop der zelfde week, waarin deze kennisgeving plaats had, werd door afgevaardigden uit de beide kollegiën van Ouderlingen en Diakenen een aanvang gemaakt met eene kollekte, aan de huizen van de leden der gemeente, bij wijze van inſchrijving voor vrijwillige giften, hetzij in eens, hetzij na tijdsverloop, waarmede tevens eene inzameling van

penningen, tot te gemoetkoming van den nood des oogenbliks, gepaard ging. De pogingen der kommiſsie werden met den gunſtigſten uitſlag bekroond en, niet weinig, onderſteund door ſoortgelijke inzamelingen in andere ſteden, waardoor dan ook eerlang, onder de heilvoorſpellendſte teekenen, met de herbouw een aanvang konde gemaakt worden. — Inmiddels werd aan de Evangelisch-Luterſche Gemeente der hoofdſtad, door den Kerkeraad der Nederduitſche Hervormde Gemeente, voor hare voormiddags-godsdienstoefeningen het gebruik der Noorder-kerk, aan laatstgemelde gemeente toebehoorende, op het edelaardigst ten gebruike afgeſtaan, tot op het tijdſtip, dat het afgebrande kerkgebouw wederom geheel voor de godsdienstoefening geſchikt zoude zijn. De eerſte kerkdienst der Luterſche gemeente werd dienvolgens, in het haar afgeſtaan heilig verzamelingsoord, op den 13den October gehouden. De oudſte Leeraar der Gemeente, de Hoogleeraar *C. H. Ebersbach*, predikte bij die gelegenheid over Hebr. XII: 11, en verzuimde niet deze liefderijke vergunning, als blijk van echt Christelijke verdraagzaamheid en verbroedering, naar eisch te doen opmerken.

Staat der armen. Wegens den ſteeds bloeijende ſtaat der meeste armen-inrigtingen en openbare liefdadigheid behelsde het algemeen verſlag, op den 16den Augustus aan de Staten-Generaal overgelegd, wederom vele belangrijke bijzonderheden. Het getal der Godshuizen bedroeg 666, wier gezamenlijke inkomſten, bij eene bevolking van 31,937, zoo aan giften, kollekten als onderſtanden bedroeg *f* 3,598,127:93. In tien Provinciën werd een aantal van 12,981 vondelingen of verlatene kinderen onderhouden, deels uit begiftigingen, waarvan Henegouwen en Holland vrij aanzienlijke ſommen opleverden, deels en voornamelijk uit toelagen der Gemeenten en van den Staat, zijnde het geheel bedrag der tot de uitgaven noodzakelijke inkomſten

ƒ 789,016:13. — Huiszittende armen telde men 643,770, tot welker onderhoud een inkomen ſtrekte van ƒ 5,237,401:13, beheerd door 5214 adminiſtratiën. — Het getal der armen-ſchoolen bedroeg 309, dat der leerlingen, op dezelve aanwezig, 51,309, en het totaal der onkosten ƒ 255,790:93, — Het aantal der banken van leening was zeer verſchillend, naar den aard der Provinciën, zijnde dezelve in de Noordelijke gewesten het talrijkst, doch ook in de overige gedeelten des Rijks, Luxemburg uitgezonderd, aanwezig, gezamenlijk ten bedrage van 108. Het geheel bedrag der kapitalen tot het beleenen, tegen eene interest van 5 tot 33 pCt., gebruikt, beliep ƒ 5,296,279:20, een voordeel opleverende, na aftrek van alle onkosten, van ƒ 263,241:79, hetwelk, overeenkomſtig den onderſcheiden aard der inrigtingen, door de pachters, ſteden, armen, of partikulieren en liefdadige geſtichten werd genoten. — Men vond, in dertien Provinciën, 39 werkplaatſen van liefdadigheid, in welke 6200 armen, uit een inkomen van ƒ 393,938, werk vonden. Holland, Zuid-Braband, Henegouwen, Namen, Antwerpen, West-Vlaanderen en Limburg telde, te zamen, zeven bedelaars-werkhuizen, met eene bevolking van 2,494 zielen, zijnde het bedrag der inkomſten ƒ242,780:60½. — Donatiën en legaten van onderſcheiden aard leverden eene waarde op, in kapitaal, van ƒ 632,563. — De ſtaat van de Koloniën der Maatſchappij van Weldadigheid werd voorts opgegeven als volgt: getal koloniën 6; woningen, in dezelve aanwezig, 366; bevolking 2,102; geaccrediteerde ſommen, ter vestiging der koloniën, gezamenlijk ƒ 485,717:50; daarop uitgegevene ſommen ƒ 329,583:46¾; restant in kas ƒ 156,134:03¾ (1). — Alle deze bijzonderheden, benevens eene generale recapitulatie, waar-

(1) De toegeſtane ſommen betroffen alleen de uitgaven, die in de koloniën moesten geſchieden, waaronder niet waren begrepen, de aankoop van gronden en het bouwen der woningen, waarvoor bijzondere fondſen beſtonden. — De overblijfſels in kas werden veroorzaakt, doordien alle koloniën nog niet voltooid waren, terwijl er altijd een fonds in kas behoorde te blijven voor de fabrijken.

uit het gezamenlijk bedrag der dotatiën *f* 6,018,090, dat der kollekten *f* 1,389,016:35, en dat der ſubſidiën *f* 325,866:30 bleek te zijn, aangewend ten behoeve van 691,182, onderhoud of onderſteuning vindende, perſonen, boven en behalve die in de armen-koloniën aanwezig, waren vervat in tien onderſcheidene tabellen, provinciaals-gewijze opgemaakt en vergezeld van de navolgende nadere berigten van den Minister van Binnenlandſche zaken, tot meerdere inlichting (1):

Overeenkomſtig het 228ſte artikel der Grondwet, heb ik de eer U Ed. Mog. de algemeene berigten mede te deelen, die gedurende dit jaar ingezameld zijn, omtrent den ſtaat der inſtellingen van weldadigheid, in iedere der Provinciën van het koningrijk.

Ik zal, bij de tabellen, die het geheel daarvan aanbieden, eenige bijzondere berigten voegen.

GODSHUIZEN.

De eerſte tabel heeft betrekking tot de godshuizen; zij zal U Ed. Mog. derzelver getal, inkomſten, uitgaven en bevolking naauwkeuriger doen kennen.

Binnen Amſterdam zal een geſticht voor oude mannen worden opgerigt. De daartoe benoodigde gelden zijn, door wijlen *J. A. Brentano*, vermaakt.

Men voedt de hoop, binnen Hal (Zuid-Braband), een godshuis voor oude mannen en zieken dier ſtad, en der gemeenten Buiſinghen en Rebecq, te zien daarſtellen. Eene ontdekking van voor de adminiſtratie der domeinen verholen goederen, welker inkomſten 's jaars meer dan *f* 12,000 beloopen, zal de dotatie van het godshuis uitmaken, en de middelen aan de hand geven tot dekking der koſten van eerſten aanleg.

De fundatie van *Terninck*, te Antwerpen, is vatbaar geoordeeld voor de toepaſſing der bepalingen van het koninklijk beſluit van den 26ſten December 1818, betrekkelijk de geſtichten van openbaar onderwijs. Dezelve is aan het beheer van de adminiſtratie der godshuizen onttrokken, en wordt thans door proviſoren, overeenkomſtig den wil des ſtichters aangeſteld, beſtuurd.

Het St. Jans Gasthuis, te Bruſſel, is ongunſtig gelegen, en deszelfs gebouwen zijn niet goed verdeeld. Er is een ontwerp gevormd tot het bouwen van een gaſt-

(1) De tabellen worden gevonden in de Staatscour. N°. 240 en 241.

huis aan een der uiteinden van de ſtad. Te dien einde is eene erve gekocht op de ſtads wallen, niet verre van het godshuis van *Pachéco.*

Te Holwerd (Vriesland), heeft het armbeſtuur de noodige gelden bij een gebragt tot het oprigten van een godshuis.

Buiten de ſtad Soignies (Henegouwen), zal weldra een geſticht beſtaan voor oude lieden. De oprigting van hetzelve is geautoriſeerd, en de ſtad heeft daartoe eene erve aan de adminiſtratie der godshuizen afgeſtaan.

Het Oude Mannen- en Vrouwenhuis te Zierikzee, (Zeeland), is opgeheven. Er waren ſlechts drie proveniers meer in hetzelve; zij zijn in den kost beſteed geworden.

Het bureau van Weldadigheid te Waken (West-Vlaanderen), betaalt jaarlijks de huur van eenige, bij armen gebruikte, woningen. Hetzelve is gemagtigd tot den aankoop van een huis, waarin de behoeftigen bijeen wonen zullen. Er zal eene nuttige bezuiniging hieruit voortvloeijen.

Het Godshuis te Meesſen, welks bijzondere beſtemming ik U Ed. Mog., door mijn rapport van den 7den Junij 1819, heb doen kennen, heeft een inkomen van ongeveer *f* 27,000. Deszelfs bevolking kan tot op 200 perſonen gebragt worden.

Door de gemeente Commines (West-Vlaanderen), welke, gezamenlijk met de gemeente van denzelfden naam, tot Frankrijk behoorende, een godshuis en eenige ſtichtingen in eigendom heeft, is de deeling der goederen van die inſtellingen verzocht. Dit verzoek is aan het Fransch beſtuur medegedeeld.

Het burger-gasthuis en dat der gebrekkigen, te Maastricht, zijn in een ander, beter gelegen gebouw, overgebragt, waar beide de kunnen afgezonderd zijn.

Te Venlo is het oude-mannenhuis met het weeshuis vereenigd.

Te Aerſchot, (Zuidbraband), heeft het plaatſelijk beſtuur zoodanige ſchikkingen in het gasthuis gemaakt, dat de beide kunnen afgezonderd zijn.

In het St. Pieters gasthuis, te Bruſſel, is voor de betalende zieken een nieuw gebouw en een badvertrek in gereedheid gebragt. In een ander gedeelte van dat geſticht zal men eerlang damp- zwavel- en drupbaden aanleggen.

In het Godshuis te Tongeren (Limburg), is de oprigting eener kapel toegeſtaan.

Het huis der Zusteren van Liefdadigheid, te Door-

nik opgerigt, en aan dat van Gent verbonden, is erkend. Hetzelve bewijst groote dienſten aan het gasthuis der ongeneeslijken binnen die ſtad.

Aan de gasthuis-zusters, gezegd van St. Truijen, te Brugge, zijn nieuwe ſtatuten verleend. De leden dier zusterſchap, ten getale van tien, bewijzen groote dienſten aan het Godshuis en aan de behoeftigen der Magdalena-parochie.

Door de gasthuis-zusters van Tienen, Asſche en Leau (Zuid-Braband), is de goedkeurig van derzelver ſtatuten gevraagd. Het gouvernement is bezig, die te onderzoeken.

Ten gevolge van een misverſtand met de adminiſtrateuren der godshuizen te Antwerpen, hadden de gasthuis-zusters dat geſticht verlaten: er heeft van weêrszijden eene toetreding plaats, en er zijn nieuwe ſtatuten voor deze belangrijke zusterſchap aan het gouvernement onderworpen.

VONDELINGEN EN VERLATENE KINDEREN.

De tabel N°. 2 betreft de huizen, waarin de vondelingen en verlatene kinderen worden opgenomen. Dezelve wijst het getal aan dier huizen, derzelver inkomſten en uitgaven, alsmede het geral der kinderen.

Tot zoo lang, als door nieuwe verordeningen, het onderhoud der vondelingen en verlatene kinderen, van welke het domicilie van onderſtand niet overeenkomſtig de wet van den 28ſten November 1818 is te bepalen, geregeld zal zijn, zal in de behoeften dier kinderen, gelijk te voren, worden voorzien, daar, waar het dekreet van den 29den Januarij 1811 niet ter executie is gelegd en, overeenkomſtig hetzelve dekreet, in de overige gedeelten van het koningrijk. Alleenlijk zullen de ſubſidiën, door den Staat, ten gevolge van dat dekreet, toe te ſtaan, aangewezen worden op de opcenten der direkte belastingen, die, volgens de wet van den 12den Julij 1821, ter beſchikking der provinciale Staten moeten worden geſteld.

In de Zuidelijke Provinciën houden de kinderen, die niet gebrekkig zijn, na hun 12de jaar, op, ten laste der publieke adminiſtratie te wezen. Bijna alle worden bij landbouwers beſteed, welke, zoodra zij dien ouderdom hebben bereikt, in de dienſten, die dezelve hun bewijzen, eene vergoeding vinden voor hetgene zij aan derzelver onderhoud moeten wenden.

Anders is het gelegen te Amſterdam, waar de kinde-

ren dikwerf in het huis blijven, nadat zij de jaren der jongelingſchap te boven zijn, om dat men daar minder gelegenheid vindt, om hen bij landbouwers uit te beſteden. Het is daar evenwel gelukt, de bevolking van het vondelings-huis aanzienlijk te doen verminderen, hetzij door meer ſchroomvallig in het opnemen van kinderen te werk te gaan, hetzij dat men een grooter getal van ambachtslieden heeft weten over te halen, dezelve bij zich te nemen.

De Maatſchappij van Weldadigheid heeft aangeboden, om de kinderen, boven de zes jaren oud, in hare koloniën over te nemen. De regenten der godshuizen behoorden geen oogenblik te verzuimen, om, te dien opzigte, met die Maatſchappij in ſchikking te treden.

In de plaatsen, waar bedelaars zijn, bieden deze ſchikkingen een zeer groot voordeel aan. Voor *f* 35:00 in het jaar neemt men in de koloniën één bedelaar, en voor *f* 45:00 in het jaar, één bedelaar en één kind daarenboven over. Het is buitendien te vermoeden, dat, zoo alle kinderen, boven de zes jaren oud, in de koloniën wierden overgebragt, die maatregel, in de verst van dezelve afgelegene provinciën, onder anderen, deze goede uitwerking zoude hebben, dat er minder kinderen te vonde gelegd, en er meer aan de ouders terug gegeven zouden worden.

HUISZITTENDE ARMEN.

De adminiſtratiën, belast met de bedeeling der huiszittende armen, zijn vermeld in de tabel n°. 3. Deze geeft het getal, de inkomſten en de uitgaven dier adminiſtratiën op, alsmede het getal der perſonen, die, in den onderſtand, dien zij verleenen, deelen.

De *centrale* bureaux van Weldadigheid zullen worden opgeheven, bijaldien de kommisſie, waarvan nader zal worden geſproken, geene bedoelingen heeft, waardoor deze maatregel voor dezen oogenblik ontijdig zoude genomen worden.

De gemeenten Westkerke en Scherpenisſe (Zeeland), zoo voor het kerkelijke, als voor het burgerlijke, vereend geworden zijnde, is, bij een koninklijk beſluit van den 26ſten April 1822, autoriſatie verleend tot de vereeniging der adminiſtratiën voor de huiszittende armen dier gemeenten.

Insgelijks is, bij een koninklijk beſluit van den 5den Januarij 1822, de vereeniging geautoriseerd van de adminiſtratiën der huiszittende armen van de beide Hervormde gemeenten te Veere (Zeeland).

De wet van den 28ſten November 1818 houdt het beginſel in, dat de aan de armen te verleenen onderſtand een gemeente-laſt is. Van dáár de noodzakelijkheid der ſubſidiën, bijaldien de inſtellingen van Weldadigheid geen genoegzaam inkomen hebben; zelfs dan wanneer deze inſtellingen er geene mogten vragen, uit een' geeſt van onafhankelijkheid en afgeſcheidenheid.

De omvang der kerkelijke gemeenten ſtaat niet overal gelijk met dien der burgerlijke gemeenten, en dáár, wáár iedere kerk haar armbeſtuur heeft, levert zulks eenige bezwaren op in het verleenen der ſubſidiën. Deze behooren, zoo veel mogelijk, met de vereiſchte voorzigtigheid uit den weg geruimd te worden.

Sedert de promulgatie der wet van den 28ſten November 1818, zijn, door de Provinciale Staten, kosteloos, een zeer groot getal van geſchillen, over het domicilie van onderſtand, ten einde gebragt, die, onder het gebied der oude wetgeving, aan de gemeenten aanzienlijke uitgaven zouden hebben veroorzaakt.

Acht en veertig geſchillen van dezen aard, welke tusſchen gemeenten, die niet tot ééne provincie behoorden, waren gerezen, zijn aan de uitſpraak van den Koning onderworpen geworden. Door de beſlisſingen van Z. M. is de juiste toepasſing van verſcheidene bepalingen der wet, welke, door de Gedeputeerde Staten, verschillend was gedaan, geregeld.

Een koninklijk beſluit van den 17den Januarij 1822, heeft bepaald, dat, onder de benaming van *publieken onderſtand*, zoo wel verſtaan moet worden, die, welke de diakoniën en andere bijzonnere adminiſtratiën, als die, welke de adminiſtratiën bekend onder de benaming van *algemeene armen*, verleenen. Deze deciſie heeft de geſchillen doen ophouden, die tusſchen de armbeſturen van ééne en dezelfde gemeente waren gerezen.

In verſcheidene provinciën vraagt men, in het belang dier beſturen, bepalingen, ten gevolge van welke men elk eenen, die geene voldoende redenen van verſchooning heeft, kunne noodzaken, het lidmaatſchap eener adminiſtratie van weldadigheid te aanvaarden.

Insgelijks verlangt men in verſcheidene provinciën eene decisie omtrent de wijze, hoedanig de uitſpraken der administrative magt, ter zake van het domicilie van onderſtand, ter executie te leggen.

Beide deze onderwerpen zullen in aanmerking worden genomen; de kommisſie hiervoren bedoeld, zal zich ook bezig houden met de overweging derzelve.

De onderſtand, die door de kommisſie, benoemd bij

Zr. Ms. beſluit van den 11den Februarij 1820, is uitgereikt aan degenen, welke, door de overſtrooming van 1820, hebben geleden, bedraagt meer dan ƒ 600,000.

De onderſtand, in 1821, verleend aan perſonen, die behoeftig zijn geworden, door brand, of andere onvoorziene rampen, uit het ⅕ van het fonds voor *kwade posten*, ter beſchikking van het departement van Binnenlandſche Zaken en Waterſtaat, bedraagt ruim ƒ 150,000.

Die, welke als gratificatie is verleend aan perſonen, die door andere onheilen getroffen waren, beloopt meer dan ƒ 13,000.

De onderhouds-kosten der kinderen van behoeftige gedetineerden hebben dikwijls aanleiding tot geſchillen gegeven; een koninklijk besluit van den 2den Februarij 1822 bepaalt, dat die kinderen, wanneer hunne ouders tot dit koningrijk behooren, ten laste zullen zijn van de gemeenten, waar zij hun domicilie van onderſtand hebben; en hunne ouders vreemdelingen zijnde, ten laste van den Staat, door de Maatſchappij van Weldadigheid zullen worden verzorgd, voor zoo verre men de plaats van het domicilie hunner ouderen niet kan opſporen.

ARMSCHOLEN.

De tabel n°. 4 is betrekkelijk tot de ſcholen, die uitſluitend voor de armen zijn beſtemd. Dezelve zal UEd. Mog. bekend maken met het getal dier inſtellingen, met hare inkomsten en uitgaven, als ook met het getal der kinderen, die aldaar te ſchole gaan.

Binnen de ſtad Bergen (Henegouwen), beſtaat eene congregatie, welke zich hoofdzakelijk bezig houdt met de opvoeding van arme meisjes. Er is aan die congregatie eene vermaking gedaan, tot het oprigten van eene succursale, welke, uit krachte van een koninklijk beſluit van den 16den januarij 1822, te Binche zal worden gevestigd.

Bij een koninklijk beſluit van den 4den November 1821, zijn de ſtatuten goedgekeurd voor de Ursulinerinnen te Bergen en te Doornik; voor de dochteren van St. Franciscus te Ath, Leuze, Ellignies, St. Anne en Maalde; voor de dochteren der Voorzienigheid te Gosselies en voor de zusters van Carolus Boromeus te Weswelvain.

Deze zusterſchappen, die in Henegouwen aanwezig zijn, wijden zich aan de opvoeding der jeugd, en houden vrijſcholen voor de armen.

Het ſtadje Hal is eene der eerſte in de provincie Zuid-Braband geweest, welke het nut eener wel ingerigte armſchool naar waarde heeft weten te ſchatten. Onder de inſtellingen van dien aard verdient de ſchool aldaar te worden aangehaald. Zij wordt beſtuurd door de zusters der Liefdadigheid, en een 80 tal van meisjes ontvangt onderwijs in dezelve

Men heeft kortelings eene arme ſchool te Wavre opgerigt. De hoop beſtaat, dat de omliggende gemeenten, die inkomſten genoeg hebben, om in de uitgaven, welke deze inſtellingen te weeg brengen, te voorzien, dit voorbeeld zullen volgen.

In eenige gemeenten worden nog van tijd tot tijd zondags-ſcholen gehouden, waar perſonen, die de jaren der jongelingſchap te boven zijn, leeren lezen en ſchrijven.

Te Handzame (Oost-Vlaanderen), heeft de weduwe *P. F. Boucquart* een legaat aan het bureau van weldadigheid gemaakt, tot het oprigten van eene ſchool of van eene werkplaats.

Wijlen de heer *De Lierneux* heeft aan de gemeente Presles (Henegouwen) eene erfmaking gedaan ter daarſtelling van eene ſchool.

In het bedelaars-werkhuis te Hoogſtraten zal insgelijks eene ſchool worden aangelegd.

De Koning heeft aan de ſtad Nijvel eene ſom van *f* 1500 toegeſtaan, voor de vertimmering van een door haar aangekocht gebouw, ter oprigting van eene ſchool. Bereids worden 80 kinderen aldaar onderwezen, door de zorg van het bureau van weldadigheid.

Op het eiland Schokland (Overijssel), wordt het oude ſchoolgebouw verbeterd.

Te Ruette (Luxemburg), zal het ten zelfden einde gebezigde gebouw worden vergroot. Het plan van een nieuw vertrek is goedgekeurd.

Te Volmerdange, Pouches en Esch sur la Sure (Luxemburg) zullen ſchoolgebouwen geſticht worden. De plans daarvan zijn goedgekeurd.

Te Goes (Zeeland), ontbrak een geſchikt gebouw. De ſtad heeft de oude Waalſche kerk aan het armbeſtuur afgeſtaan, en de noodige fondsen gegeven, om dat gebouw tot deszelfs nieuwe beſtemming in te rigten.

De kerk der Doopsgezinden te Zierikzee (Zeeland) was buiten gebruik. Dezelve is, voor ſtads kosten, ten dienſte van eene ſchool ingerigt.

Te Maastricht (Limburg) is kortelings het onderling

onderwijs ingevoerd. Een groot getal van armen woont hetzelve bij.

Het getal der armen, die in de gewone ſcholen worgen toegelaten, in de plaatsen, waar geene bijzondere inſtellingen voor hen beſtaan, is zeer aanzienlijk.

BANKEN VAN LEENING.

De banken van leening maken het onderwerp uit der tabel n°. 5. Zij toont het getal dezelve aan, de kapitalen, welke bij deze geſtichten in omloop zijn, de voordeelen, welke zij opbrengen, en de interesten der beleening.

De ſtad Zaandam is, bij koninklijk beſluit van den 19den Julij 1821, gemagtigd geworden tot den verkoop van f 10,500 inſchrijvingen op het grootboek, ten einde uit den opbrengst daarvan, eene bank van leening op te rigten.

Die te Dinant (Namen), den 21ſten Maart 1821 gedekreteerd, is thans in werking.

Te Ostende (West-Vlaanderen) zal er eene worden opgerigt.

De voordeelen der bank te Hoei (Luik) de kosten van adminiſtratie derzelve niet hebbende opgebragt, is de post van direkteur opgeheven, ten verzoeke van de beſtuurders. Een hunner zal voortaan den post van direkteur gratis waarnemen.

De wenſchelijke vermindering van den intrest der beleening, bij vele banken, is bij het gouvernement thans een onderwerp van bepaalde overweging.

WERKPLAATSEN VAN LIEFDADIGHEID.

De tabel N°. 6 is betrekkelijk tot de werkplaatſen van liefdadigheid; zij doet derzelver getal, derzelver inkomſten, derzelver uitgaven zien, alsmede het getal der armen, aan welke aldaar werk wordt verſchaft.

Een geſticht van deze ſoort wordt te Edam aangelegd; wijlen de heer *J. van Wallendael* heeft de noodige gelden gelegateerd.

De werkplaats te Amersfoort (Utrecht), beantwoordt volkomen aan hare beſtemming. Men bezigt aldaar de behoeftigen tot het weven van lakens, baaijen, netten, kouſen, sokken, mutſen, handſchoenen, wollen garens, enz.

Te Goes (Zeeland) zijn de godshuizen verpligt zich

te bedienen van ſtoffen, in de werkplaats vervaardigd. Deze maatregel is voor die inſtelling van veel nuts.

Die te Noordbroek (Groningen) is van goede uitwerking geweest. De bedelarij is in die gemeente geheel uitgeroeid. Zelfs voorzien eenige perſonen, die onderſtand ontvingen, geheel en al, door den arbeid, in hunne behoeften.

Ingevolge de militaire reglementen moeten de onderſcheidene korpſen van het leger zich de objekten van gebreide wol, die zij noodig hebben, uit de armen aanſtalten aanſchaffen. In eenige provincien, waar geene zoodanige aanwezig zijn, heeft men aan partikulieren het leveren van de vermelde objekten toegeſtaan; dan bij elke levering moeten zij een getuigſchrift overleggen van het gemeente-beſtuur, waarbij geſtaafd wordt, dat de objekten door behoeftigen zijn vervaardigd. De gouverneurs zijn uitgenoodigd, zorgvuldig voor de uitvoering dier verordeningen te waken.

BEDELAARS-WERKHUIZEN.

De bedelaars-werkhuizen maken het onderwerp uit der tabel nº. 7, zij vermeldt de plaats van hunne ligging, derzelver inkomſten, uitgaven en bevolking.

De ſtaat van dat te Hoogſtraten (Antwerpen) wordt voortdurend beter. De bebouwing der aan dat huis behoorende landerijen maakt merkelijke voortſchreden, en binnen weinige jaren zal eene vrij aanzienlijke partij heidegronden tot bouwland zijn gemaakt.

De ſtaat van het geſticht te Ter Cameren (Zuid-Braband) is ook verbeterd. Men heeft aldaar bezuinigingen ingevoerd en werkplaatſen aangelegd tot het leeren van onderſcheidene ambachten voor de kinderen, die den ouderdom van acht jaren hebben bereikt.

Aan de uitgaven voor koſten van eerſten aanleg van het geſticht, dat te Veere wordt opgerigt, is door een voorſchot van f 12,000 te gemoet gekomen.

De Maatſchappij van Weldadigheid heeft voorgeſteld, om de, in de bedelaars-werkhuizen gedetineerde en tot den arbeid bekwame, voorwerpen in hare koloniën over te nemen. Dit voorſtel is aangenomen, en eene overeenkomst met die maatſchappij zal aan de gemeenten al de voordeelen verzekeren, die uit den maatregel moeten voortvloeijen. De onderhouds-koſten van elken bedelaar zullen geene f 35 's jaars te boven gaan.

De voormelde maatregel zal de tegenwoordige bevol-

king der bedelaars-werkhuizen doen verminderen, toelaten, dat een grooter getal van tot den arbeid onbekwamen daarin worde geplaatst, en mitsdien ook gedoogen, dat de bedelarij geſtrenger worde geweerd.

INSTELLINGEN IN HET ALGEMEEN.

De tabel n°. 8 behelst de recapitulatie van de inkomſten en uitgaven der onderſcheidene geſtichten van weldadigheid, en van het getal der perſonen, die zij onderſtand verleenen. Dezelve leidt mij tot het aan U Ed. Mog. mededeelen der bijzondere berigten, welke niet uitſluitend eene enkele ſoort van geſtichten aangaan.

Volgens een dekreet van den 21ſten Augustus 1810, zijn de gemeenten der Zuidelijke provinciën ontheven geworden van de ſchulden, die zij jegens de geſtichten van weldadigheid haden aangegaan. De vraag heeft zich opgedaan, of deze bepaling zich uitſtrekte tot de renten, door de gemeenten verſchuldigd aan geſtichten, welke buiten dezelve waren gelegen. Deze vraag is bevestigend beantwoord; maar het gouvernement heeft aan de gemeenten overgelaten, om, onder deszelfs goedkeuring, ten voordeele der geſtichten van liefdadigheid, de renten te herſtellen, van welke zij zouden vermeenen de betaling te moeten hervatten in het belang dier inſtellingen. Verſcheidene gemeenten hebben bereids van deze toelating gebruik gemaakt.

In eenige Provinciën zijn de ſchulden der geſtichten van liefdadigheid verevend geworden met die der gemeenten, welke dezelve voor hare rekening hebben genomen. Dit gedeelte der ſchulden van de gemeenten heeft meer dan *f* 700,000 bedragen.

De kommissie, benoemd bij koninklijk beſluit van den 11den September 1817, heeft de verevening der ſchulden van de oude banken van leening in de Zuidelijke proviën ten einde gebragt. Verſcheidene geſtichten van weldadigheid zijn daarin begrepen voor *f* 547,455.

Bij dekreet van den 27ſten prairial, 9de jaar, had het vorig gouvernement aan de godshuizen al de goederen afgeſtaan, die, oorſpronkelijk, voor het onderhoud en de huisvesting der gasthuis-zusteren waren verbonden; alsmede al de goederen en renten, die verbonden waren voor de uitoefening van eene daad van liefdadigheid, van welken aard en uit welken hoofde zulks ook mogte wezen. Bij koninklijk beſluit van den 24ſten Julij 1821, is

deze bepaling uitgeſtrekt tot de vervallene en niet geïnde inkomſten der gemelde goederen.

De ſeminariën zijn gelijk geſteld geworden met inſtellingen voor het publiek onderwijs, en een koninklijk beſluit van den 26ſten December 1818 bepaalt, dat de goederen, afkomſtig van de oude ſeminariën, aan dezelve moeten worden terug gegeven. Deze laatſte bepaling is echter niet toepasſelijk op de goederen der oude ſeminariën, in het bezit van welke de geſtichten van weldadigheid zijn geſteld geworden, uit krachte der wet van den 4den Ventoſe 9de jaar.

Een gering getal van gemeenten ten platten lande heeft, in 1821, toevlugt moeten nemen tot eene buitengewone belasti..., om aan de inſtellingen van weldadigheid de benoodigde ſubſidiën te kunen toeſtaan. Deze gezamenlijke belastingen zijn de ſom van f 13,000 niet te boven gegaan.

Bij alle tooneel-vertooningen en openbare vermakelijkheden werd een regt ten voordeele der armen geheven. Dit regt, dat niet in alle opzigte wettig is, is afgeſchaft; dan een koninklijk beſluit van den 24ſten Augustus 1821 bepaalt, dat hetzelve vervangen zal kunnen worden door een gelijkſoortig regt, geregeld, overeenkomſtig de artikelen 157 en 158 der Grondwet.

De donatiën en legaten, waarvan de aanvaarding door den Koning, in 1821, is toegeſtaan, hebben het erfdeel der inſtellingen van weldadigheid met meer dan f 630,000 vergroot De tabel nº. 9 wijst het deel aan, dat iedere provincie in die ſom heeft.

De verholen domeinen, voor welke, gedurende hetzelfde jaar, in bezitſtellingen zijn verleend, worden op meer dan een millioen geſchat. Het is echter te vermoeden, dat, in de ontdekking, welke tot deze inbezitſtellingen aanleiding hebben gegeven, verſcheidene verkeerde aanwijzingen aangetroffen zullen worden.

Er zijn, in 1821, aan de adminiſtratiën van weldadigheid 206 autoriſatiën verleend, tot het doen van alliënatiën, aankoopen, ruilingen en geldbeleggingen, te weten: 97 voor aliënatiën, 70 voor aankoopen, 12 voor ruilingen en 27 voor geldbeleggingen. Alle deze operatiën zijn meer of min voordeelig geweest. Eenige adminiſtratiën maken van de binnenkomende gebruik, tot afloſſing of afkoop der renten, of andere verſchuldigdheden, met welke derzelver goederen zijn bezwaard.

BIJZONDERE INSTELLINGEN.

De geest, die de bijzondere inſtellingen deed rijzen, blijft dezelve bij en houdt haar alle in ſtand.

De Maatſchappij van Weldadigheid in de Zuidelijke provincien heeft hare werkzaamheden aangevangen. Zij is eigenares van ongeveer 600 bunders heidegronden, gelegen te Wortel (Antwerpen), en telt bijna 1100 leden. Reeds is de eerſte woning voltooid, welke beſtemd is, om tot model te dienen van die, welke allengs gebouwd zullen worden, ter oprigting van eene kolonie. De Maatſchappij voedt de hoop, dat nog dit jaar, het getal der woningen op 25, en dat der koloniste op 150 gebragt zal kunnen worden.

De Maatſchappij heeft ook toebereidſelen gemaakt, om dadelijk een honderdtal bedelaars te haren laste te kunnen nemen.

Ongetwijfeld zal ook deze onderneming, welke, onder de onmiddellijke beſcherming van Z. K. H. Prins *Frederik* ſtaat, zulke voldoende uitkomſten opleveren, als die verkregen door de Maatſchappij van weldadigheid, aan welke men de koloniën, in de Noordelijke provinciën opgerigt; verſchuldigd is.

In den loop van het Jaar 1821 zijn, met die Maatſchappij, contracten aangegaan tot het overnemen van ruim 500 behoeftigen in hare koloniën.

De tabel nº. 10 behelst den ſtaat van deze.

Zes weezen of vondelingen, nevens twee huisgezinnen, worden aldaar overgenomen voor de ſom van *f* 60 voor elk kind of *f* 300 's jaars; huisgezinnen, zonder weezen of vondelingen, tegen *f* 25 per hoofd; weezen of vondelingen, zonder huisgezinnen, tegen *f* 45; bedelaars tegen *f* 35.

Het hoofdbeſtuur van het fonds tot aanmoediging en onderſteuning van den gewapenden dienst heeft, in Julij 1821, zijne vijfde jaarlijkſche vergadering gehouden. Op den 31ſten December 1820, bedroegen de inſchrijvingen op het grootboek der werkelijke ſchuld, aan die inſtelling toebehoorende, een kapitaal van *f* 2,310,000. In het Invalidenhuis te Leiden zijn 123 perſonen. Het getal der overige militairen, weduwen en kinderen van militairen, die onderſtand ontvangen, is aanmerkelijk.

Het tegenwoordig getal kweekelingen aan het inſtituut voor doofſtommen te Groningen, is 130. Den 25ſten Julij 1821, is het een en dertigſte jaarlijksch examen al-

daar gehouden. Men kan de zorg, die de profeſſor *Guyot* aan het inſtituut wijdt, niet genoeg roemen.

In het dooſſtommen inſtituut te Luik, worden reeds 25 perſonen kosteloos onderwezen.

Te Gent onderwijzen de zusters der liefdadigheid van Jezus en Maria, de dooſſtomme kinderen, onder de leiding van den kanunnik *Treist.*

Eenige inwoners van Breda hebben een huis gehuurd, waar men zieken verzorgt. In de uitgaven van deze inſtelling wordt voorzien, door middel van inzamelingen in de publieke bijeenkomſten.

De genootſchappen, die zich met het doen van ſpijsuitdeelingen, gedurende den winter, belasten, worden talrijker, en onderſteunen de armbeſturen krachtdadiglijk.

De berigten, omtrent de ſpaarbanken van Leyden, Middelburg, Zwol, Amſterdam, Nijmegen en Zutphen ingekomen, zijn ten eenemale gunſtig.

Men moet lof toekennen aan de adminiſtratiën van weldadigheid, aan de gemeente-beſturen, die dezelve eene behulpzame hand bieden, en aan de Provinciale Staten, welke aan den ijver van deze laatſten de nuttigſte leiding pogen te geven.

Evenwel is de adminiſtratie der geſtichten van weldadigheid, en inzonderheid de wijze van uitreiking der huisbedeelingen, voor belangrijke verbeteringen vatbaar.

Bij beſluit van den 5den Januarij 1822, is aan eene eene kommisſie opgedragen om meer naauwkeurig den ſtaat der armen na te gaan, en aan het Gouvernement, zoo wel de plaatſelijke als de algemeene maatregelen voor te dragen, waardoor men het getal derzelven zoude kunnen verminderen, en in de adminiſtratie der inſtellingen van weldadigheid de noodige verbeteringen zoude kunnen invoeren.

Deze kommisſie, van welker werkzaamhenen met regt veel nut mag worden verwacht, is zamengeſteld uit tien leden, en wordt voorgezeten door Z. K. H. Prins *Frederik*, aan welke de natie alreeds ſchoone inrigtingtingen voor de armen te danken heeft.

UEdel Mogenden zullen uit de mededeelingen, die ik de eer heb hun te doen, ontwaren, dat de ſtaat de armen in het Koningrijk het onderwerp is der geſtadige zorg van het Gouvernement, en dat dezelve geene de minſte bekommering kan wekken.

Het

Het Koninklijk Beſluit van den 3den Januarij (1), wegens de benoeming eener kommiſſie, belast met het onderzoek naar den ſtaat der armen, is van dezen inhoud: Beſluit van 3 Januarij houdende benoeming eener Kommiſſie tot onderzoek van den ſtaat der armen. (Bijv. tot het Staatsbl. D. IX, St. 3, bl. 1494—1495.)

Overwegende de wenſchelijkheid, om met den waren ſtaat der armen en behoeftigen in ons Rijk bekend te worden, ten einde Wij in het belang derzelve zoodanige bijzondere en algemeene maatregelen zouden kunnen nemen, als Wij geſchikt zullen oordeelen;

Gelet enz.

Gelet op de conſideratiën van Onzen beminden Zoon Prins *Frederik der Nederlanden*;

Hebben beſloten en beſluiten:

Art. 1. Eene ſpeciale kommiſſie, beſtaande uit een Preſident en elf leden, zal belast zijn met het onderzoek naar den waren ſtaat der armen, in de onderſcheidene gedeelten van Ons Rijk; en zal Ons, naar gelang van hare vorderingen, met dat onderzoek, voordragen zoowel de plaatſelijke, als de algemeene maatregelen, door welke de toeſtand derzelve armen zoude kunnen worden verbeterd.

2. Door onzen Minister van Binnenlandſchen Zaken en Waterſtaat, zullen aan voormelde kommiſſie worden medegedeeld al de inlichtingen, bij zijn departement voorhanden, omtrent het getal der behoeftigen en de omſtandigheden, die hen mogten beletten, om in hunne noodwendigheden te voorzien, alsmede ten opzigte van den onderſtand, welken zij erlangen, en van de inkomſten daarvoor verbonden, of die voegzaam daarvoor zouden te verbinden zijn.

3. De gemelde kommiſſie zal, naar aanleiding van art. 2, in briefwiſſeling treden met Onzen voornoemden Minister, en voorts, ter bereiking van het doel harer inſtelling, van de onderſcheidene gedeputeerde Staten en andere adminiſtratieve autoriteiten, zoodanige informatiën omtrent het armwezen kunnen verlangen, als zij noodzakelijk zal oordeelen.

4. Een der eerſte onderwerpen van de bemoeijeniſſen der kommiſſie zal zijn, de aan Ons te doene voorſtellen ter invoering van zoodanige verbeteringen, welke, zon-

(1) Het Bijvoegſel tot het Staatsblad heeft deze dagteekening, terwijl, in het verſlag des Ministers, in de Staatscour. No. 239, het beſluit gezegd wordt onder dagteekening van den 5den uitgevaardigd te zijn.

der in de beſtaande wetgeving eenige verandering noodig te maken, al dadelijk omtrent het armwezen zouden kunnen worden daargeſteld. Zullende zij, daartoe termen vindende, bij deze voorſtellen, acht ſlaan op die door de Permanente Kommisſie der Maatſchappij van Weldadigheid gedaan, en waarvan de vereischte mededeeling aan haar, door Onzen Minister van Binnenlandſche Zaken en Waterſtaat zal plaats hebben.

5. Onze beminde Zoon, Prins *Frederik der Nederlanden*, zal de voormelde kommisſie preſideren.

6. Tot leden der kommisſie worden benoemd de Heeren:

J. van den Bosch, Generaal-Majoor.

Jhr. *E. de la Coste*, Lid van den Raad van State.

J. P. van Wickevoort Crommelin, Lid van de Tweede Kamer der Staten Generaal.

A. F. A. Desprez, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Baron *J. Fagel*, Lid van den Raad van State.

C. H. Gockinga, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Baron *C. L. G. J. van Keverberg van Kesſel*, Lid van den Raad van State.

Mr. *R. Metelerkamp*, Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten Generaal.

J. B. H. Roſier, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

J. van Toers, Lid van den Raad van State.

M. van Velſen, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

En tot Sekretaris:

Jhr. *W. van Hogendorp*, Referendaris der Tweede Klasſe.

Beſluit van 17 Januarij wegens den algemeenen onderſtand. Bij een Beſluit van den 17den der zelfde maand werd bepaald: „ dat onder den, bij de wet van den 28ſten November 1818, bedoelden *algemeenen onderſtand* verſtaan moest worden niet alleen de fondſen, welke voor de algemeene armen beſtonden, maar ook die, welke voor de armen van de verſchillende godsdienſtige gemeenten waren daargeſteld en door bijzondere armverzorgers beſtuurd werden."

Beſluit van 1 Maart wegens onderhoud der kinderen Op het adres van de gedeputeerde Staten der Provincie Drenthe, vond Z. M. goed, bij beſluit van den 1ſten Maart, vast te ſtellen: „ dat behoeſti-

ge kinderen van gedetineerde perſonen, ingezetenen van dit Rijk zijnde, zouden moeten komen ten laste der plaats, die het domicilie van onderſtand hunner ouders zoude zijn, en dat het proviſioneel onderhoud dier kinderen, van het oogenblik dat de ouders gearresteerd zijn, tot aan hunne veroordeeling, of wel na die veroordeeling, gedurende het onderzoek naar het wettig domicilie van onderſtand dier kinderen, zal worden gevonden uit de gelden, voor de kosten der Juſtitie beſtemd; zullende in dit laatſte geval zulks worden aangemerkt, als een voorſchot, dat door de gemeente of het armbeſtuur, aan welke de onderſtand bewezen zal worden te incumberen, zal moeten worden teruggegeven; — dat, ten aanzien van behoeftige kinderen, wier aan dit Rijk geheel vreemde ouders in de gevangenisſen, uit hoofde van het plegen van eenige misdaad, geplaatst zijn, er onderzoek zal moeten gedaan worden naar het domicilie dier ouders, en alle mogelijke moeite aangewend, om de verzorging dier kinderen in dat domicilie te verzekeren, zullende intusſchen hunne verzorging, voor zoo verre dezelve buiten 's lands geene plaats kan hebben, geſchieden ten koste van het Rijk, door de zorg van de Permanente Kommisſie der Maatſchappij van Weldadigheid, met welke onze Minister van Juſtitie gemagtigd wordt, te dien einde, al de vereischte ſchikkingen te treffen, en zulks tot dat zij zelve of hunne ouders voor hun onderhoud kunnen zorgen." van gevangenen. (Bijv. tot het Staatsbl. D. IX. St. 5. bl. 1519.)

Behalve de hier medegedeelde koninklijke verordeningen, hebben wij nog de volgende weldadige beſchikkingen des Konings te vermelden.

Op het rapport van den Minister van Binnenlandſche Zaken en Waterſtaat, nopens den afloop der verrigtingen van de Kommisſie tot het werk der ſchadevergoeding, ter zake van den ramp, op den 12den Januarij 1807, aan de ſtad Leyden overgekomen, gedaan overeenkomſtig het reglement, dienaangaande gearresteerd den 5den October 1807 en Zr. Ms. beſluit van den 12den Mei 1821 (1), werd Beſluit van 25 Febr. wegens ſchadevergoeding voor Leyden. (Staatscour. N°. 66.)

(1) Jaarb. 1821, St. II, bl. 158—172.

door Hoogstdenzelven, op den 25ſten Februarij, het volgend beſluit genomen:

Art. 1. Ingevolge het bepaalde, bij art. 23 van het reglement, wordt, al het ter zake voorſchreven verrigte, als allezins geſchied overeenkomſtig hetzelve reglement en Ons opgemeld beſluit, door Ons goedgekeurd.

2. Aan de heeren Mr. *W. P. Kluit*, Jonkhr. *C. A. M. van Bommel*, Mr. *D. M. C. Heldewier*, leden, en Mr. *P. A. du Pui* en *C. W. van Gaasbeek*, amanuenses der kommisſie tot het werk der ſchadevergoeding wegens de ramp, den 12den Januarij 1807, aan de ſtad Leyden overgekomen, wordt bij deze Onze bijzondere tevredenheid betuigd, niet alleen over hunne te dezen gehoudene naauwkeurige en omſlagtige adminiſtratie, maar vooral over hunne vijftienjarige volharding in de opoffering van tijd en moeite, aan die adminiſtratie te koste gelegd, en voor de belanglooze dienſten, welke zij daardoor aan de ingezetenen der ſtad Leyden hebben bewezen, en waardoor zij zich eene aanſpraak op derzelver duurzame erkentelijkheid en achting verworven hebben; wordende dezelve kommisſie mitsdien, als zoodanig, bij dezen, van de haar te dezen opgedragen taak op de eervolſte wijze ontſlagen.

Art. 3. Onze Minister van Binnenlandſche Zaken en Waterſtaat wordt gemagtigd, dit beſluit ter kennisſe van de opgemelde heeren, als mede van het publiek, te brengen, bij de advertentie, welke door hem, ingevolge art. 24 van het boven aangehaald reglement, moet worden gedaan; zullende, na de generale rekening van het geheele, door de mildadigheid van in- en buitenlanders, tot ſtand gebragte fonds van ſchadevergoeding zal zijn gearresteerd, ten openlijke blijke van het doelmatig gebruik, hetwelk van hetzelve fonds, overeenkomſtig het gemelde reglement en Ons beſluit, mede hier boven vermeld, is gemaakt, door denzelven Onzen Minister, bij nadere advertentie, aan den verderen inhoud van gezegden 24ſte artikel worden voldaan.

Nader berigt deswege.

Het publick berigt van den Minister, waarvan in dit beſluit melding wordt gemaakt, geſchiedde op den 15den Maart daaraanvolgende en luidde woordelijk aldus:

De Minister van Binnenlandſche Zaken en Waterſtaat,

door de plaatſing van bovenſtaand koninklijk beſluit, voldoende aan den last, hem dienaangaande daarbij gegeven, brengt tevens, ter aanvankelijke nakoming van deszelfs verderen inhoud, bij deze, ter kennis, zoo van het publiek in het algemeen, als wel in het bijzonder van alle in- en buitenlanders, welke door hunne vrijwillige giften tot leniging en herſtel van de ramp van Leyden van den 12den Januarij 1807, zoo krachtdadig hebben bijgedragen, dat, blijkens de aanteekeningen van het verhandelde bij het ministerie van Binnenlandſche Zaken, zoo vóór den jare 1811, als na den jare 1813, ten aanzien van het doelmatig gebruik dier vrijwillige giften, in allen deele is gehandeld overeenkomſtig het reglement, daaromtrent vastgeſteld bij koninklijk beſluit van den 5den October 1807, N°. 13, alsmede het nader beſluit van Z. M., van den 12den Mei 1821, N°. 72; dat, bij art. 24 van hetzelve reglement, bepaald zijnde, dat door den Minister van Binnenlandſche Zaken aan het publiek zou worden kennis gegeven van de globale ſommen, welke, ingevolge dat reglement, ter vergoeding der onderſcheidene ſoorten van ſchaden, en in welke proportie, zijn uitgedeeld, hij aan die bepaling zal voldoen, zoodra, uit de menigvuldige ſchrifturen, de vóor die kennisgeving geſchikte ſtaat zal zijn opgemaakt, doch dat hij alvorens bij deze voorloopig vermeent te moeten berigten, dat, naar inhoud van onderſcheidene artikelen van het bovengemelde reglement, volledige vergoeding is gegeven:

1°. Van alle ſchade, aan lieden, beneden de vijf honderd guldens gegoed.

2°. Van alle winkelwaren en gereedſchappen, ter uitoefening der ambachten benoodigd.

3°. Van een derde of 33⅓ ten honderd der getauxeerde waarde van alle, door de ramp vernielde, of, ten gevolge van die ramp, op hooger last, geſloopte huizen.

Dat voorts met het verleenen van verdere ſchadevergoeding is te werk gegaan als volgt: dat de werkzaamheden, daartoe betrekkelijk, bepaaldelijk aan de, volgens opgemeld reglement, aangeſtelde kommisſie van ſchadevergoeding zijn opgedragen geweest; dat deze werkzaamheden hebben beſtaan in de uitdeeling van geldelijke ſchadevergoeding, die niet reeds op eene andere wijze mogt zijn gebeterd, naar eene omgekeerde evenredigheid der ſchade tot het vermogen der ſchade geleden hebbende perſonen, zoo als dat vermogen was na het

lijden van de ſchade, zoo dat, naarmate iemand meer vermogen had overgehouden, hij minder ſchadevergoeding zoude erlangen, terwijl dat vermogen zoude moeten blijken door eene opgave van elk, die ſchadevergoeding begeerde, aan eene, door eenen ſpecialen eed, tot eeuwigdurende geheimhouding verbonden kommisſie van twee leden van den raad, en twee Notarisſen, en dienvolgens gerangſchikt zoude worden onder eene der tien navolgende klasſen, ten grondſlag hebbende eene geometriſche progresſie van 1, 2, 4, 8 enz., te weten:

1ſte	klasſe	van	boven	*f*	500	tot	*f*	1,000.
2de	„	„	„	-	1,000	„	-	2,000.
3de	„	„	„	-	2,000	„	-	4,000.
4de	„	„	„	-	4,000	„	-	8,000.
5de	„	„	„	-	8,000	„	-	16,000.
6de	„	„	„	-	16,000	„	-	32,000.
7de	„	„	„	-	32,000	„	-	64,000.
8ſte	„	„	„	-	64,000	„	-	128,000.
9de	„	„	„	-	128,000	„	-	256,000.
10de	„	„	„	-	256,000	„	-	512,000.

terwijl, wijders, deze klasſificatie vastgeſteld zijnde, zoude worden uitbetaald aan de

1ſte	klasſe	100	percent.
2de	„	90	„
3de	„	80	„
4de	„	70	„
5de	„	60	„
6de	„	50	„
7de	„	40	„
8ſte	„	30	„
9de	„	20	„
10de	„	10	„

of zoo veel meerder of minder als het bedrag der vrijwillige giften zou gedoogen, doch ſteeds in de opgemelde percentswijze evenredigheid; dat, overeenkomſtig deze bepaling en eene nadere verordening, omtrent de inſtelling der opgemelde kommisſie, de Notarisſen *J. P. van Klinkenberg*, *Dozij* en *F. Booij*, aan de eerſte werkzaamheden van het ontvangen der opgaven der gegoedheid hebben deel genomen, doch vervolgens, op hun verzoek, van de verdere deelneming aan de volgende werkzaamheden zijn ontſlagen, en alstoen de kommisſie is zamengeſteld geworden uit de drie leden van den raad met de twee amanuenſes, in Zr. Ms. bovenſtaande beſluit vermeld; door alle welke perſonen, op den 20ſten Mei

en den 2den Junij 1808 en 1809, is gedaan eene eerſte uitdeeling van ſchavergoeding, in opgemelde evenredigheid van 100, 90, enz., percenten, en wel:

In de 1ſte	klasſe aan	497	perſonen ten bedrage	van	*f* 150,138: 7.
„ „ 2de	„ „	264	„ „ „	„ -	91,876: 7.
„ „ 3de	„ „	154	„ „ „	„ -	70.139:15.
„ „ 4de	„ „	125	„ „ „	„ -	96.901: 3.
„ „ 5de	„ „	113	„ „ „	„ -	88,953: 9.
„ „ 6de	„ „	71	„ „ „	„ -	62,216:14.
„ „ 7de	„ „	47	„ „ „	„ -	41,922: 9.
„ „ 8ſte	„ „	30	„ „ „	„ -	42,879:
„ „ 9de	„ „	8	„ „ „	„ -	7,255:10.
„ „ 10de	„ „	2	„ „ „	„ -	1,189: 8.
		1311		Totaal	*f* 6,53,471:19.

dat van deze uitdeeling, door overlegging van het, uit voormelde opgaven opgemaakte register der ſchavergoeding begeerende en tot ſchavergoeding geregtigde perſonen, naar de tien onderſcheiden klasſen, alsmede van derzelver kwitantiën, door de kommisſie rekening is gedaan op den 21 en 22ſten Maart 1810 aan den, door zijnen ambts-eed, mede tot eeuwigdurende geheimhouding verbonden verklaarden toenmaligen Minister van Binnenlandſche Zaken, den Baron *C. A. G. van der Capellen*, en de laatstgemelde kwitantiën, benevens de individueele opgaven van gegoedheid, door denzelven, in tegenwoordigheid der kommisſie, zijn verbrand, doch het eerstgemelde register, ten dienſte eener volgende uitdeeling, na van wederzijde behoorlijk te zijn verzegeld, eerst bij het Ministerie van Binnenlandſche Zaken, doch vervolgens, na de ontbinding van hetzelve, door de inlijving van het koningrijk Holland in het Franſche Keizerrijk, bij de regering der ſtad Leyden is gedeponeerd geworden; dat dezelfde inlijving het alstoen niet geraden makende, om vooreerst aan de reeds gedane uitdeeling eenige publiciteit of aan de voorgenomen tweede uitdeeling eenig gevolg te geven, te meer, daar er nog meerdere vrijwillige giften uit de Oost- en West-Indiſche Koloniën werden te gemoet gezien, dezelve kommisſie is voortgegaan met uit zeker ander, tot dergelijk weldadig einde opgerigt, en onder hare beheering geſteld fonds, aan de, geheel en al door de ramp verarmde lieden, volgens aan haar vooraf gegeven autoriſatiën, wekelijkſche uitdeelingen in ſtilte te doen; doch dat zij, na de herſtelling der onafhankelijkheid van den Nederlandſchen Staat, het tijdſtip herboren ziende, waarop zij met

hare werkzaamheden weder openlijk konde te voorſchijn treden, in de maand December 1819, zich aan ons heeft gewend, met het voorſtel, om de rekening van het boven bedoelde fonds van haar af te nemen, vervolgens tot eene tweede uitdeeling van ſchavergoeding over te gaan, alzoo het geheele werk ten einde te brengen, en van al het verrigte, volgens het reglement, eerst aan Z. M. den Koning, en daarna aan het publiek, kennis en rekenſchap te geven; dat wij, bij Zr. Ms. beſluit van den 30ſten December 1819, N°. 85, geautoriſeerd zijnde, om deze zaak overeenkomſtig het reglement te termineren, van de meergemelde kommisſie de rekening van het aan haar toevertrouwde bijzondere fonds van onderſtand over geheel verarmde tot ons volkomen genoegen hebben afgenomen, dat Z. M. wijders, bij beſluit van den 12den Mei 1821, N°. 72, omtrent de tweede uitdeeling van ſchavergoeding, die bepalingen heeft vastgeſteld, welke, hoezeer ſteeds in den geest van het reglement, echter, door verloop van tijd en verandering van omſtandigheden, noodzakelijk waren geworden; dat dien ten gevolge het, in den tijd bij de regering der ſtad Leyden gedeponeerde regiſter van klasſificatie, hierboven vermeld, te voorſchijn is gebragt, de ſtaat van deszelfs zegels gaaf en ongecancelleerd bevonden, en hetzelve tot grondſlag gelegd dier tweede uitdeeling, en deze door dezelve kommisſie is verrigt, en wel:

In de 1ſte klasſe, als reeds 100 pCt. genoten hebbende		f 0:00.
» » 2de »	aan 251 perſonen, ten bedrage van	- 6,299:22½.
» » 3de » »	140 » » » »	- 4,816:70.
» » 4de » »	114 » » » »	- 6,440:15.
» » 5de » »	105 » » » »	- 6,175:60.
» » 6de » »	70 » » » »	- 4,267:55.
» » 7de » »	47 » » » »	- 2,837:35.
» » 8ſte » »	29 » » » »	- 3,010:65.
» » 9de » »	8 » » » »	- 521:65.
» » 10de » »	1 » » » »	- 77:85.
	765	Totaal f 34,446:72½.

zijnde 49 perſonen niet opgekomen tot het ontvangen van hun aandeel; dat ook, van deze nadere uitdeeling, door de kommisſie, aan Ons, op den 21ſten Januarij 1822, rekening is gedaan, met overlegging van het bovengenoemde regiſter en der kwitantiën van de perſonen, welke in die tweede uitdeeling hebben deel genomen;

dat daarop dezelve kwitantiën, alsmede het regiſter, door Ons, in tegenwoordigheid der kommiſſie, is verbrand, en daarvan aan Z. M. is rapport gedaan, alles overeenkomſtig art. 23 van het reglement; op welk rapport het Z. M. heeft behaagd te nemen het beſluit, aan het hoofd van dit berigt geplaatſt.

Z. M. ſchonk eene ſomme van *f* 2000 aan de huisgezinnen van mijnwerkers, die op den 29ſten Mei van het vorige jaar, in de ſteenkoolengroef *l'Esperance*, te Seraing bij Luik, waren omgekomen. — Ook werd door Z. M. aan de weduwe van den braven *Goffin* eene jaarwedde van *f* 250:— toegelegd, boven die, welke zij als weduwe van eenen broeder der Orde van den Nederlandſchen Leeuw genoot (1). Liefdadigheid des Konings.

Als bewijs van 's Konings vaderlijke zucht ter bevordering van den bloei der armen-koloniën, in het algemeen, en van derzelver zedelijken welſtand in het bijzonder, vinden wij voorts gewag gemaakt van een beſluit van Z. M. van den 1ſten Julij, waarbij het aan Hoogstdenzelven, overeenkomſtig het beſluit der Permanente Kommiſſie van de Maatſchappij van Weldadigheid, behaagde toe te ſtaan: 1°. eene ſom van *f* 500 in ééns, ter bereiding van een lokaal en de noodige toeſtel, ter uitoefening van den openbaren Eeredienst in de Koloniën voor de R. Katholieken, die te ver van de naastbijgelegen Katholieke kerk verwijderd waren; — 2°. eene jaarlijkſche ſom van *f* 600, ter bezoldiging van een aan den Pastoor van Steenwijkerwolde toe te voegen Kapellaan, ter vervulling van den dienst, en aan al wat verder tot het herderwerk eener gemeente behoorde; — 3°. *f* 300 ééns, tot het inrigten van twee woonvertrekken voor den Kapellaan, bij deszelfs verblijf in de Koloniën. Voor de armen-koloniën.

Van het beſluit van den 5den Januarij, behelzende: „ dat de perſonen, welke door de Maatſchappij van Weldadigheid in derzelver Koloniën waren opgenomen, voor zoo verre zij in de jaren der mi- Beſluit van 5 Januarij wegens militiedienst der kolonisten. (Bijv. tot het Staatsbl. D. IX. St. 3. bl. 1492.)

(1) Verg. Jaarb. 1821, St. II. bl. 200.

litie vielen, zouden worden ingeſchreven in de gemeente, onder welke de koloniën reſpektievelijk waren gelegen, is reeds boven melding geſchied (1)."

Beſluit van 13 Maart, betreffende de overneming van bedelaars in de koloniën. (Bijv. tot het Staatsbl. D. IX. St. 3. bl. 1674.)

Op den 13den Maart daaraanvolgende nam de Koning dit beſluit:

Op het rapport van de kommisſie, benoemd bij Ons beſluit van den 3den Januarij l. l. N°. 36;

Onzen Minister van Binnenlandſche Zaken en Waterſtaat gehoord (advies van den 9den Maart 1821, N°. 56, B. 2);

Gelet op art. 274 en 275 van het Wetboek van Strafregt;

Willende aan de gemeenten, die bedelaars ten haren laste hebben, in de bedelaars-werkhuizen, het genot verzekeren der voordeelen, welke de voorſtellen der Maatſchappij van Weldadigheid haar aanbieden;

Hebben goedgevonden en verſtaan te bepalen:

1°. Dat alle de in bedelaars-werkhuizen aanwezige bedelaars, geene ligchaams-gebreken hebbende, en die tot den veld-arbeid geſchikt zijn, zullen overgebragt worden in zoodanige der door de Maatſchappij van Weldadigheid opgerigt wordende koloniën, welke tot het opnemen van bedelaars zijn beſtemd.

2°. Dat de voormelde bedelaars, bij voortduring, in de voormelde koloniën zullen verblijven, ten koste der gemeenten, waar zij hun domicilie van onderſtand hebben.

3°. Dat de voorwaarden, op welke de Maatſchappij van Weldadigheid de meergemelde bedelaars zal overnemen, zullen bepaald worden bij een contract tusſchen den Minister van Binnenlandſche Zaken en Waterſtaat en de Permanente Kommisſie der Maatſchappij van Weldadigheid aan te gaan; terwijl de aan deze, voor elken bedelaar, te betalen ſom, in geen geval, meer dan *vijf en dertig guldens* (*f* 35) 'sjaars zal mogen beloopen.

4°. Dat de bij de bedelaars-werkhuizen in werking zijnde reglementen, zoo veel mogelijk, door de Permanente Kommisſie der Maatſchappij van Weldadigheid zullen worden in acht genomen, met betrekking namelijk tot het ontſlaan van zoodanige voorwerpen, welke in de maatſchappij zouden kunnen terugkeeren, zonder dat het te duchten zij, dat dezelve zich op nieuw aan bedelarij zouden overgeven.

5°. Dat de overbrenging en het geleide der bedelaren naar de voormelde koloniën zal geſchieden ten koste der

(1) Bladz. 313.

gemeenten, waar dezelve hun domicilie van onderſtand hebben; zullende die koſten worden bepaald en het uitſchot daarvan gedaan door de beſturen der bedelaarswerkhuizen.

Met dit beſluit ſtond in verband een volgend beſluit van den 6den November, zoowel uit hoofde van den inhoud als van deszelfs min algemeene bekendheid, ter overneming geſchikt (1).

Beſluit van 6 November betrekkelijk de bedelaars, weezen, verlatene kinderen, vondelingen en behoeftige huisgezinnen. (Bijv. tot het Staatsbl. D. IX. St. 3. bl. 1569—1578.)

Gezien het rapport van de kommisſie, benoemd bij Ons beſluit van den 3den Januarij l. l. N°. 36, en belast met het onderzoek naar den waren ſtaat der armen, in de onderſcheidene Provinciën des Rijks, in dato den 16den Februarij 1822, N°. 2, uitgebragt op een ontwerp van de Maatſchappij van Weldadigheid in de Noordelijke Provinciën, nopens het plaatſen van een aantal vondelingen, weezen en bedelaars in de koloniën, door die Maatſchappij opgerigt;

Gezien de voordragt van de Permanente Kommisſie der Maatſchappij van Weldadigheid, in de Noordelijke Provinciën, in dato den 27ſten Julij l. l., N°. 7/, betrekkelijk het hiervoren gemeld onderwerp, alsmede nopens de middelen, welke dienſtig worden geoordeeld tot beteugeling en wering der bedelarij;

Gelet op de rapporten van Onzen Minister van Binnenlandſche Zaken en Waterſtaat, van den 26ſten September l. l., waaruit blijkt, onder andere, de genegendheid van de Maatſchappij van Weldadigheid in de Noordelijke Provinciën, om een zeker getal vondelingen, verlatene kinderen, weezen, huisgezinnen en bedelaars, gedurende zestien jaren, op te nemen;

Overwegende de noodzakelijkheid, om de bedelarij te beteugelen en om tevens maatregelen te nemen, ten aanzien van kinderen en andere hulpelooze perſonen, behoorende tot de huisgezinnen van bedelaars, die in de geſtichten der Maatſchappij van Weldadigheid zullen worden geplaatst, alsmede nopens de vondelingen, verlatene kinderen en weezen;

Gelet op het reglement van het bedelaars-werkhuis te

(1) Een dergelijk beſluit van den 9den December, in de Franſche taal, wordt gevonden in het Bijv. tot het Staatsbl. D. IX. St. 3. bl. 1879—1883.

Hoorn, goedgekeurd bij Ons Beſluit van den 20ſten November 1817, N°. 123;

Gelet op Ons Beſluit van den 13den Maart l.l. N°. 22;

Hebben beſloten en beſluiten:

Art. 1. De bepalingen van het reglement voor het bedelaars-werkhuis te Hoorn, voor zooveel hetzelve handelt over de maatregelen tot wering der bedelarij, zullen ook toepasſelijk zijn op de bedelaars-geſtichten der Maatſchappij van Weldadigheid in de Noordelijke Provinciën.

Dienvolgens zullen alle de perſonen, van wat jaar of kunne, welke bedelende worden gevonden buiten de plaats hunner woning, naar eene dezer inrigtingen kunnen worden opgezonden, van wege het hoofd des Beſtuurs van de plaats, binnen welke zij alzoo bevonden worden te bedelen, en zulks voorzien van een certifikaat, houdende verzekering, dat zij bevonden zijn in de voormelde cathegorie te vallen

2. Het hoofd des Beſtuurs blijft bij het Gouvernement verantwoordelijk voor de waarheid van dat certificaat.

3. Acht dagen nadat dit Beſluit ter kennis van de onderſcheidene Gouverneurs in de Noordelijke Provinciën zal zijn gebragt, zullen zij eene publicatie doen, houdende herinnering, dat, volgens 's lands wetten, de bedelarij verboden is; en waarſchuwing, dat degenen, die acht dagen na de bekendmaking dier publicatie zullen bevonden worden buiten de gemeenten, waar zij woonachtig zijn, te bedelen, zonder uitſtel zullen worden gezonden naar eene der koloniën van de Maatſchappij van Weldadigheid, en dat die maatregel, later, ook zal worden toegepast op hen, die binnen de gemeenten, waar zij woonachtig zijn, bedelen.

4. De Maatſchappij van Weldadigheid in de Noordelijke Provinciën zal aan iederen Gouverneur in dezelve Provinciën een bepaald getal opgeven, ter concurrentie van hetwelk zij bedelaars, die naar aanleiding van art. 1 zullen worden opgevat, in de koloniën der Maatſchappij, zonder voorafgaande waarſchuwing, zal kunnen opnemen, en die dus derwaarts zullen kunnen worden opgezonden. Dit getal zal, naar gelang van omſtandigheden, of van de meerdere of mindere talrijkheid van opgezondene of gevatte bedelaars, voor deze of gene Provincie, kunnen worden gewijzigd.

5. Nadat de voormelde opgaven aan de voornoemde Gouverneurs zullen zijn toegekomen, zal de opzending

van dusdanige perſonen, om de acht dagen, of des noods vroeger, kunnen worden bewerkſtelligd, en vergezeld gaan van lijsten, bevattende:

a. Den naam.
b. De geboorteplaats.
c. Den ouderdom.
d. Den phyſicken toeſtand.
e. Het beroep van ieder perſoon en
f. Het aantal leden, tot zijn huisgezin behoorende.

Van deze lijsten zullen extracten worden gezonden aan Onzen Miniſter van Binnenlandſche Zaken en Waterſtaat.

Van wege de Maatſchappij zal, voor het overbrengen van ieder bedelaar, die naar derzelver koloniën zal worden opgezonden, betaald worden vijftig cents, voor ieder uur gaans afſtand van de woonplaats van het kanton, van waar de bedelaars komen; en zulks ter goedmaking van de kosten van transport en ter voorkoming van het ontloopen.

6. De verzorging der alzoo opgezonden wordende bedelaars, blijft voor rekening van de gemeente, tot welke ieder bedelaar behoort.

7. De weezen en verlaten kinderen, wier domicilie van onderſtand, ingevolge de Wet van 28 November 1818, niet kan worden bepaald, zullen met de vreemdelingen worden gelijk geſteld.

8. De vondelingen, verlaten kinderen en weezen zullen voor rekening der voor die kinderen geſtichte godshuizen, en bij ontſtentenis van diergelijke geſtichten, of ingeval van ontoereikbaarheid der inkomſten van dezen, voor rekening der gemeente, in welker resſort die kinderen aan de publieke weldadigheid zijn overgelaten, voorbehoudens de ſubſidiën uit de provinciale fondſen aan dezelve te verleenen, in de koloniën der Maatſchappij opgenomen worden, en derwaarts kunnen worden opgezonden.

9. Met de Maatſchappij van Weldadigheid in de Noordelijke Provinciën zal worden gecontracteerd, tegen de volgende prijzen, als:

Voor eenen bedelaar alleen .	*f* 35.00 's jaars.
Voor een vondeling, kind of wees, boven de 6 jaren . . .	- 45.00 ———
Als wanneer bij ieder achttal derzelve, drie bedelaars gratis overgenomen zullen worden.	
Voor een huisgezin per hoofd .	22.50 ———

Voor een vondeling, verlaten kind
of wees, boven de 2 en onder de
6 jaren . . . 40.00 's jaars.
Zullende dezelven, zoodra zij 9 jaren bereikt hebben, in de 2de cathegorie worden opgenomen.

10. In alle gevallen zal er proviſioneel met de Maatſchappij van Weldadigheid in de Noordelijke Provinciën kunnen worden gecontracteerd voor een globaal getal van 4000 vondelingen, verlatene kinderen of weezen; 500 huisgezinnen, uit vijf hoofden ieder beſtaande; en van 1500 bedelaars; en wel tegen betaling van f 45.00 's jaars, gedurende 16 jaren, voor elk der voorsz. 4000 kinderen (overeenkomſtig met f 22.50 per hoofd) en onder de verdere voorwaarden, door deze Maatſchappij voorgeſteld, behoudens evenwel de bepaling, hierboven gemaakt, voor kinderen onder de zes jaren.

11. De Gouverneurs in de Noordelijke Provinciën zullen, zoodra mogelijk, alle ſtedelijke en gemeentebeſturen met Ons verlangen bekend maken, dat door alle gepaste middelen de deelneming der ingezetenen als leden van de Maatſchappij van Weldadigheid aldaar alomme worde aangemoedigd; zullende te dien einde de kommisſiën van Weldadigheid lijsten aan die Gouverneurs doen toekomen, die dezelve aan de gemeente-beſturen zullen verzenden, om daarop inteekeningen, als lid, te verkrijgen.

12. Voor zoo verre de ſub-kommisſiën van de Maatſchappij van Weldadigheid daarmede genoegen mogten nemen, zullen de vrijwillige inſchrijvingen voor het lidmaatſchap der Maatſchappij in mindering kunnen ſtrekken van de ſommen, die de gemeente, voor het onderhoud der bedelaars, met welke zij belast zijn of kunnen worden, te betalen hebben, zoodanig, dat in zulk een geval, indien de inkomſten der Maatſchappij, uit contributiën en giften voortvloeijende, toereikende mogten zijn, om in het onderhoud derzelve te voorzien, geene andere bijdragen van de gemeenten voor zoodanige bedelaars in de koloniën der Maatſchappij verzorgd wordende, zouden behoeven plaats te hebben.

13. De provinciale Staten zullen het toezigt voeren over het beheer der fondſen, toe te ſtaan aan de Godshuizen, waar vondelingen en verlaten kinderen onderhouden worden, en zullen aan Ons mogen voordragen zoodanige aanwijzingen van onderſtand, als zij noodig zullen achten, op de fondſen, volgens art. 14 van de Wet van den 12den Julij 1821 (Staatsbl. N°. 9) daar te ſtellen, en zulks met in acht neming:

a. Dat de inkomſten dezer Godshuizen en de onderſtandgelden der ſteden, tot het onderhoud der voormelde kinderen, in de eerſte plaats zullen worden gebruikt tot dezelfde ſommen, die daarvoor thans werkelijk beſtemd zijn, tenzij om billijke redenen de onderſtanden der ſteden mogten erkend worden, eenige vermindering te moeten ondergaan.

b. Dat in zoo verre en zoo lang het getal der kinderen in de koloniën der Maatſchappij te plaatſen, in eene provincie niet zal zijn uitgeput, de ſubſidie of gedeeltelijke ſubſidie door de provinciale Staten op de provinciale fondſen daardoor aan te wijzen, nimmer zullen kunnen te boven gaan de ſomme van *f* 30.00 per hoofd, ten zij zulks mogt dienen, om de kinderen te plaatſen in de landbouwende koloniën, op de overeengekomen voorwaarden, of wel, dat mogt kunnen bewezen worden, dat zij voordeeliger elders kunnen worden onderhouden; en

c. Dat in het laatſte geval, de provinciale Staten of Gemeente-Beſturen de keus zullen hebben, om door erkende bezuinigende middelen, in het lot der vondelingen en verlatene kinderen te voorzien.

En zal Onze Minister van Binnenlandſche Zaken en Waterſtaat, dien overeenkomſtig, eene Inſtructie, voor de provinciale Staten in de Noordelijke Provinciën, ontwerpen en aan Ons ter goedkeuring aanbieden, waarin onder anderen de beginſelen, ſub *b*, *a*, *c*, aangenomen, zoodanig van toepaſſing zullen moeten worden gemaakt op de ſubſidiën, door de gemeenten, tot onderhoud der vondelingen en verlatene kinderen, toegeſtaan, dat de ſommen, de gemelde prijsbepaling te boven gaande, niet zullen worden geleden in de begrootingen der gemeenten.

14. De Gemeente-Beſturen zullen moeten afkondigen, dat daar eerlang ook degenen, die bedelen binnen de gemeente, waar zij woonachtig zijn, op de wijze bij art. 3 omſchreven, zullen worden behandeld, aan de bedelaars, tot de gemeente behoorende, de gelegenheid wordt aangeboden, om zich aan te geven, ten einde naar de inrigtingen der Maatſchappij van Weldadigheid te worden overgebragt, alwaar hun arbeid, en, in vergelding daarvan, onderhoud wordt toegezegd, met die mate van vrijheid, die hun eigen gedrag zal verdienen; zij zullen hun tevens onder het oog brengen, dat hunne kinderen, voor zoo verre het niet verkiesſelijker mogt gevonden worden, om dezelve achter te laten, hen

kunnen vergezellen; en dat zij door arbeid, nijverheid en goed gedrag, aanſpraak op eene zachte behandeling zullen verkrijgen, zoodat zij het aan zich zelven alleen te wijten zonden hebben, zoo er ten hunnen aanzien ſtrengere maatregelen moesten worden genomen.

15. Daarentegen zullen de bedelaars, die geen gebruik der voorsz. aanbieding maken, en mogten voortgaan met bedelen, worden opgevat, en over het algemeen met meerdere ſtrengheid worden behandeld.

16. Van die perſonen, die zich vrijwillig mogten aangeven, om in de geſtichten der Maatſchappij van Weldadigheid te worden geplaatst, zullen door de Gemeente-Beſturen extract-lijsten worden aangeboden aan Onzen Minister van Binnenlandſche Zaken en Waterſtaat, bevattende:

a. Den naam;
b. De geboorteplaats;
c. Den ouderdom;
d. Den phyſieken toeſtand;
e. Het beroep van ieder perſoon; en
f. Het aantal leden, tot een huisgezin behoorende.

17. Na het inkomen dezer lijsten, zal Onze voornoemde Minister dezelve doen toekomen aan de Maatſchappij van Weldadigheid en met deze overeenkomen, wegens den tijd en de wijze van opzending, en het getal der op te zenden perſonen, daarbij voegende eene opgave, tot welke gemeente dezelve behooren; en zal van het een en ander, door de zorg van Onzen Minister van Binnenlandſche Zaken en Waterſtaat kennis worden gegeven, aan de belanghebbende Gemeente-Beſturen; en voorts door gedeputeerde Staten het noodige worden verrigt, ten einde de bedoelde perſonen, tegen het bepaalde tijdſtip, naar de koloniën der Maatſchappij worden overgebragt; terwijl na de overbrenging dier perſonen, zoo mede van de vondelingen, verlatene kinderen en weezen, van dezelve nominatieve lijsten aan Onzen voornoemden Minister door gedeputeerde Staten zullen worden toegezonden, met aanwijzing der Godshuizen, of der adminiſtratiën, belast met het verleenen van onderſtand aan de huiszittende armen, tot welke zij behooren.

18. De voldoening aan de Maatſchappij van Weldadigheid van de in voege voorsz. gecontracteerde ſommen wordt geguarandeerd, op de inkomſten der daarbij betrokkene geſtichten, de gemeente-inkomſten en des noods op de ſubſidiën uit de zes opcenten, ten behoeve van

ie-

iedere provenu op de direkte belaſtingen te heffen, krachtens art. 14 der Wet van den 12den Julij 1821 (Staatsbl. N°. 9); zullende derhalve tuſſchen die Maatſchappij en Onzen Minister van Binnenlandſche Zaken en Waterſtaat contracten, behoudens onze goedkeuring, worden aangegaan.

19. Bij het aangaan dier contracten, zal er worden gelet op de verhouding, welke beſtaan zal tusſchen het getal weezen en dat der huisgezinnen, ten einde de uitgaven voor de vondelingen en weezen, zoo veel mogelijk, te verminderen.

20. Voor het vervolg zullen de gedeputeerde Staten dier Noordelijke Provinciën, elk jaar, in den loop van de maand Januarij, aan Onzen Minister van Binnenlandſche Zaken en Waterſtaat opgeven het getal der vondelingen, weezen en andere vrijwillige perſonen, die voor de koloniën der Maatſchappij van Weldadigheid beſtemd zullen zijn.

21. Onze Minister voornoemd zal alsdan, op gelijke wijze als bij art. 18 en 19 is vermeld, met de Maatſchappij overeenkomen, omtrent het tijdſtip, waarop die perſonen in de koloniën der Maatſchappij zullen kunnen worden opgenomen, en met dezelve, te dien aanzien, de noodige contracten aangaan, en aan Onze goedkeuring onderwerpen.

Van de ongemeene vorderingen der Maatſchappij van Weldadigheid en den toenemenden bloei der armen-koloniën getuigde, op de ondubbelzinnigſte wijze, het reeds hierboven, aangaande dezelve, medegedeeld gunſtig tafereel.

Uit de ſtemlijsten der kiezers, voor zoo veel die, ingevolge de bepaling, voor het einde der maand Mèi waren ingekomen, bleek, dat tot leden der Kommisſie van Toevoorzigt van gemelde Maatſchappij, over dit jaar, waren benoemd: Z. K. H. de Prins *van Oranje;* benevens de Heeren: *D. F. van Alphen*, *W. A. Beelaerts van Blokland*, *M. C. Bichon van IJsſelmonde*, *P. H.* Baron *van Boetzelaer*, *J. J. van den Brandeler*, *M. Busch*, *L. de Witte van Citters*, Generaal-Majoor *Daine*, *P. Doorman*, *J. A. Drieling*, *J. A. Dutilh*, *J. W. Hachmeester Eekhout*, *J. K.* Baron *van Golſtein*, *G. K.* Grave *van Hogendorp*, *P. A.*

Maatſchappij van Weldadigheid.

Holland, *F. J. van Maanen*, Generaal-Majoor *A. van Hoeij Schilthouwer van Oosten*, *A. W. Philipſe*, *J. S. G. van Burmania Rengers*, *L. H. Rengers*, *E. J. van Roijen* van Noord-Nieuwland, Luitenant-Generaal Grave *van Limburg Stirum*, *H. Vollenhoven*. — De Heer Baron *van Boetzelaer* voor deze benoeming bedankt hebbende, werd in deszelfs plaats uit die der leden, welke de meeste ſtemmen der kiezers hadden bekomen, gekozen Jhr. *O. Repelaer van Driel*. — Het honorair lidmaatſchap der Maatſchappij werd aangeboden aan de Heeren: *E. Prévinaire*, Kommisſaris tot het Armenwezen, bij het Miniſterie van Binnenlandſche Zaken en Waterſtaat, in 's Hage, *W. Mesſchert*, te Rotterdam, *G. Bakker*, Hoogleeraar in Groningen, en den Kommandant der kust van Guinea *Poolman*, als zich in verſchillende opzigten bij de Maatſchappij zeer verdienſtelijk hebbende gemaakt.

Algemeene vergadering. Den 22ſten Julij werd de vijfde algemeene vergadering der Kommisſie van Weldadigheid, onder het voorzitterſchap van Z. K. H. Prins *Frederik*, te 's Gravenhage gehouden, waarna, den 23ſten, de vergadering der Kommisſie van Toevoorzigt, die dit jaar bijzonder talrijk was, plaats had, onder het vice-preſidentſchap van den Grave *G. K. van Hogendorp*, daar Z. K. H. de Prins van *Oranje*, tot voorzitter gekozen, deze vergadering niet perſoonlijk met Hoogstdeszelfs tegenwoordigheid had kunnen vereeren. — De kommisſie van Weldadigheid verkoos, op voordragt van haren doorluchtigen Voorzitter, op nieuw, tot lid den Jhr. Mr. *J. M. Kemper*, die dit jaar bij loting moest aftreden, welke herkiezing, ingevolge het reglement, aan de goedkeuring der kommisſie van Toevoorzigt onderworpen zijnde, door deze bekrachtigd werd. — Zeer belangrijk waren de rapporten in beide de vergaderingen uitgebragt (1). Van de niet onaan-

(1) Men vindt dezelve in de Star, No. VIII, bl. 559—618 en No. IX, bl. 632—678. — De rapporten

zienlijke uitbreiding der kolonie-woningen maakten wij reeds boven gewag, terwijl, blijkens het algemeen verſlag, de gezamenlijke gronden, aan deze gebouwen behoorende, 1450 morgen beliepen en er nog omtrent 300 morgen gereed gemaakt werden, om, in het volgende jaar, ter verdere uitbreiding van het kolonie-ſtelſel te dienen. „ Ongeveer 3,000 morgen woeste gronden waren op nieuw aangekocht, om aan de onderneming al dien omvang te kunnen geven, welke de vereeniging der omſtandigheden zoude gedoogen. Behalve den arbeid, tot de gemelde ontginning gevorderd, was er eene ſcheepſloot gegraven, van omtrent 3 uren lengte, welke de onderlinge gemeenſchap van alle de koloniën met de Zuider-zee, door middel van de rivier *de Lende*, waarmede dit kanaaltje vereenigd was, opende. Hetzelve was in het voor- en najaar van genoegzaam water voorzien, om ſchuiten van 15 tot 20 voeten last dragende, toe te laten, en ſtrekte dus tot groot gerijf der koloniën, in afwachting dat een grooter kanaal, waarover de onderhandelingen ſteeds werden voortgezet, weldra eene nieuwe gemeenſchap der koloniën met de bevaarbare oorden van het Vaderland zou toelaten, welke gewigtige onderneming, nadien haar zoo vele afzonderlijke belangen in den weg ſtonden, niet zeer ſpoedig volvoerbaar ſcheen, en dus de opgegevene tijdelijke gemeenſchap noodzakelijk had gemaakt. Behalve al deze ondernemingen, konde men de geheele voltooijing van het Bedelaars-Inſtituut, voor het einde der maand, aankondigen. Een getal van 1000 of 1200 bedelaars, van Gouvernementswege door de Maatſchappij over te nemen, konden gelijktijdig gevestigd worden in een gebouw, twee verdiepingen hoog, een vierkant omſluitende van ongeveer drie

wegens de inſpectie der Koloniën en aangaande de verificatie der financiële verantwoording, benevens het beſluit hierop door de Kommisſie van Toevoorzigt, in hare vergadering van den 14den September, genomen, worden gevonden in de Star, No. X, bl. 715—742.

honderd voeten diameter en dus van ruim een morgen gronds. Iedere vleugel had eene lengte van 316 voeten, zijnde dit gebouw, zoowel wat de inwendige ruimte als wat den geheelen omvang betrof, ruimer dan er ergens een van dien aard in het Vaderland werd gevonden, en alle gemakken, zoo ter afſcheiding der ſekſen als der meer bejaarden en kinderen, aanbiedende, gepaard met de voor de gezondheid zoo noodzakelijke gelegenheid tot ligchaamsoefeningen. Reeds waren 300 morgen gronds, in den naasten omtrek van dit gebouw, zoo geheel als ten deele, tot kultuur gebragt en bezaaid, welke in het vervolg met nog 700 andere morgen zouden vermeerderd worden (1)." — De bijzondere bepalingen ter regeling van deze groote onderneming maakten den inhoud uit van nieuwe voorſchriften, welke nader ter kennis der vergadering werden gebragt en aan derzelver oordeel onderworpen. — Volgens het financiëel verſlag, van wege de kommisſie van Weldadigheid, overgegeven aan de kommisſie van Toevoorzigt, bedroeg het getal der gezamenlijke leden der Maatſchappij van Weldadigheid 19,785, terwijl de contributie f 52,837 : 65$\frac{3}{4}$, en de giften niet minder dan f 21,183 : 59$\frac{1}{2}$ beliepen. — De zoo verdienſtelijke ſub-kommisſie te Amſterdam had, bij de door haar genomene maatregelen, ter uitvoering van den haar opgedragen last, ook eene algemeene inzameling gevoegd, en hierdoor waren de giften bij deze ſub-kommisſie geklommen tot de zoo aanmerkelijke ſom van ruim f 4800, behalve nog twee obligatiën, ten laste der Maatſchappij, ieder f 1000. Behalve deze inzameling kwamen inzonderheid in aanmerking de buitengewone milde giften bij de ſub-kommisſie te Utrecht ingekomen, ter ſomme van f 965, maar bovenal de aanmerkelijke ſom van omtrent f 10,000, welke door de kommisſie van Batavia was overgemaakt. De bijzonderheden van de oprigting der Maatſchappij en

(1) Algemeen verſlag der Permanente Kommisſie, bl. 561—563.

hare reglementen waren naauwelijks, dus luidde het rapport, in de Indië bekend geweeſt, of Z. E. de Gouverneur had met den warmſten ijver aan de uitnoodiging van het doorluchtig Hoofd der Maatſchappij voldaan, en voortdurend met de hartelijkſte deelneming dezelver belangen bevorderd. De ingezetenen van Neêrlandsch Indië hadden geene mindere blijken van milddadigheid en liefde voor het Moederland, dan de overige koloniën, getoond, waarvan reeds bij vorige rekening melding was gemaakt. De aldus opgemaakte ſom was ſlechts een gedeelte der bijdragen, terwijl reeds de aankondiging van eene tweede overmaking was ingekomen (1). — Onder de giften, aan de Maatſchappij geſchonken, kwam inzonderheid in aanmerking eene gift van *f* 1400, van Z. K. H. den Prins van *Oranje*, voor den opbouw van een ſchoolhuis; voorts een, voor de derde reize ingekomen, aanzienlijk geſchenk, van den Heer Mr. *J. A. van der Meulen* van Maarsſenbroek, ten bedrage van *f* 520, terwijl door Mejufvrouw *Maria Kruijer*, te Amſterdam overleden, bij uiterſten wil een legaat van *f* 3000, zuiver bedrag, aan het fonds der Maatſchappij werd vermaakt. Van de ambtenaren op St. George d'Elmina, ter kuste van Guinea, kwam een gift in van *f* 167:65. — Van de meer en meer toenemende belangſtelling, ook buiten 's lands voor deze nieuwe ſchepping gaande gemaakt, getuigde, onder andere, het door zeker genootſchap te London te kennen gegeven verlangen, om met het hoofdbeſtuur der Maatſchappij in korrespondentie te treden, ten einde alle mogelijke inlichtingen te bekomen, ter voorbereiding van ſoortgelijke inſtellingen, als die der Maatſchappij, in Engeland, gaande zulks gepaaard met de overzending van de twee eerſte Nommers van een

(1) Dezelve kwam in, ten bedrage van *f* 15,656:40, in de maand November, wegens achterſtallige contributie en giften over 1820 en 1821 en op rekening van die van 1822.

nieuw, mede te London uitgekomen, tijdſchrift, genaamd *the Inquirer*.

Staat der Koloniën. De Kolonisten gingen voort zich door hun goed gedrag te onderſcheiden, terwijl ſlechts weinige, tot het bijwonen van de openbare godsdienstoefening en van het bijzonder godsdienſtig- en ſchool-onderwijs, behoefden aangeſpoord te worden. In de maand Maart werd een kolonist, zich aan dronkenſchap en brutaal gedrag, jegens de wijk- en ſectiemeesters, hebbende ſchuldig gemaakt, voor den Kolonialen Raad van Politie, te Steenwijk, gebragt en door denzelven naar de Ommerſchans verwezen; zoo als zulks mede in de volgende maand met een' anderen kolonist plaats had, welke zich op den duur aan luiheid ſchuldig maakte. Aan eenige jongelingen, verlangende om in de gewone Maatſchappij, als dienstbare perſonen, terug te keeren, werd het hiertoe gedaan verzoek gereedelijk toegeſtaan. In de kolonie No. 4 werd de ſchoolzaal, tot gebruik van den Eeredienst der R. Katholieke Kolonisten, in gereedheid gebragt en reeds in de herfst de dienst aldaar verrigt. De bedelaars, welke in de maand October, ten getale van ruim 70 zielen, uit Delft, Hoorn en Namen, in de Ommerſchans waren aangekomen, toonden zich in alle opzigten zeer tevreden met hunne tegenwoordige beſtemming, voeding, kleeding, ligging enz. Van hunne kant beantwoordden zij zulks door een goed gedrag en behoorlijke werkzaamheid, zoodat men uit deze eerſte proeve, voor de toekomst, de beste verwachting durfde koesteren. Behalve de reeds boven medegedeelde maatregelen tot handhaving van ſtrenge tucht en orde werd insgelijks, in de maand October, aan eenen huisverzorger, welke zich grove mishandelingen jegens een der bij hem ingedeelde weesmeisjeis had veroorloofd, uit hoofde van dit verregaand wangedrag, het verder verblijf in de koloniën ontzegd. Sommige die nu en dan heimelijk de koloniën verlieten, en doorgaans, naar men wilde, uit misleide of zedenlooze jonge lieden beſtonden, werden meestal of door hunne beſteders of door de directie der koloniën wederom

opgeſpoord, of zij keerden, van hunne dwaling overtuigd, vrijwillig weder. De ſchuldigſten onder hen werden door den raad van Politie te Steenwijk naar de Ommerſchans verwezen. In de maand November was het getal der aldaar aangekomene bedelaars, ook uit onderſcheidene Zuidelijke Provinciën des Rijks, tot ongeveer 300 aangegroeid. De vlijt en ijver nam onder deze ſoort van kolonisten meer en meer toe, naarmate zij zagen, dat op den arbeid belooning volgde. Er waren weinige of geene geſtrenge maatregelen noodig, om de goede orde onder de bedelaars, zoo op het land als in het geſticht zelf te bewaren, en de tevredenheid bleef algemeen heerſchende; weldra kon men derzelver doorgaande welvaart en vergenoegdheid, reeds op het uiterlijke aanzien, beſpeuren, terwijl gezondheid en krachten, bij den dagelijkſchen veldarbeid, geſtadig toenamen. De vrouwen, in dit land zelden tot dien arbeid gebezigd, zag men, als het ware, met de mannen wedijveren in het veen hakken, ſpitten enz. en nergens werden pogingen tot ontvlugten gedaan (1).

De Zuidelijke afdeeling der Nederlandſche Maatſchappij van Weldadigheid, te Bruſſel gevestigd, zag hare pogingen, tot vestiging van armen-koloniën, ook in het Zuidelijk gedeelte des Rijks aanvankelijk met een gewenscht gevolg bekroond, waarvan dezelve in een, op het voorbeeld der Noordelijke afdeeling, van harentwege uitgegeven tijdſchrift, van tijd tot tijd het zakelijkst aan het publiek mededeelde (2). Eene groote uitgeſtrektheid van on- Vorderingen der Maatſchappij in de Z. Provinciën.

(1) Wegens den ſtaat der gezondheid in de koloniën, gedurende dit jaar, vindt men belangrijke rapporten, door den Med. Dr. *J. B. Schuurman*, in de Star No. V—VII; en een algemeen verſlag van den ſtaat van het onderwijs, in de Star, 1823, No. II.

(2) Le PHILANTHOPE, *recueil publié par ordre de la Commiſſion permanente de la Société de Bienfaisance, établie dans les Provinces Méridionales du Royaume des Pays-Bas.* Bruxel-

gebouwde gronden, zeer geſchikt ter vruchtbaarmaking, welke over de Provinciën Antwerpen en Limburg alleen een vijfde gedeelte der geheele oppervlakte bedroeg, bood de gunſtigſte gelegenheid aan, om het doel der Maatſchappij, door ontginning en bebouwing der woeste gronden met fabrijkmatigen arbeid, voor eigene behoeften, gepaard, te helpen bevorderen. De tot hiertoe ontgonnene landen toonden genoegzaam aan, welke milde oogſten derzelver bearbeiding kon voortbrengen, en de ſchoone vlakten van het land van Waes, die voor twee en eene halve eeuw nog woest lagen, lieten, zoowel als de ontginningen van Frederiksoord, te dezen aanzien geen twijfel meer overig. Het was op dezen proefondervindelijken grond en door eenen welwillenden ijver voor het algemeen belang, die ook de Zuid-Nederlanders bezielde, dat zich aldaar een aanzienlijk getal leden hadden vereenigd, om eene tweede afdeeling der Maatſchappij van Weldadigheid te vormen, hetwelk dagelijks toenam. Het reglement, tot grondſlag dezer vereeniging ſtrekkende, behelsde ten aanzien harer inrigting, verantwoording en beheer, dezelfde hoofdbeginſelen als die der Noordelijke gewesten, terwijl ook de inrigtingen der Hoofd-kommisſie (die te Bruſſel zitting hield en door Z. K. H. Prins *Frederik* werd gepreſideerd) der Permanente Kommisſie, mede uit drie leden beſtaande, en der Kommisſie van Toevoorzigt in dien zelfden vorm waren. Zoo ook die der plaatſelijke Sub-Kommisſien, die jaarlijks, den tweeden maandag in Februarij, eene vaste vergadering hielden, waarin een kort verſlag wegens den ſtaat der Maatſchappij werd voorgelezen, een vierde gedeelte der leden vernieuwd en de jaarlijkſche rekening, door den Theſaurier opgemaakt, na goedkeuring aan de Permanente Kommisſie werd toegezonden. Reeds aanvankelijk door den

les *chez* P. J. DE MAT. Van hetzelve zouden jaarlijks elf ſtukjes, te zamen nagenoeg 200 bladz. groot, het licht zien.

Troon en de Hooge Geestelijkheid begunſtigd konde het niet miſſen, dacht men, of deze Zuidelijke afdeeling moest in de uitvoering harer opgenomene taak gelukkig ſlagen (1). — In de maand Julij gaf de Permanente Kommiſſie aan Z. M. den Koning kennis, dat de Maatſchappij, zich gevestigd hebbende, hare werkzaamheid had aangevangen. Bij beſluit van den 16den Augustus behaagde het Z. M., in antwoord hierop, een blijk te geven van Hoogstdeszelfs levendige belangſtelling in deze inſtelling en van de beſcherming, door het Gouvernement aan hare ondernemingen te verleenen. Eerlang bedroeg het [illegible]kende getal der leden reeds 13,000. De arbeidsman, de handwerker, de grondeigenaar, de rentenier, allen kwamen om ſtrijd deel nemen aan deze vereeniging. Zelfs werklieden ſtelden hunnen meester voor, wekelijks 5 cents ieder van hun werkloon te laten ſtaan, om dus de jaarlijkſche lidmaats-contributie te voldoen. Een aantal perſonen bepaalde zich niet alleenlijk tot eene bijdrage dezer geringe ſom; Z. H. de Hertog *van Aremberg* en deszelfs broeder verbonden zich ieder voor eene jaarlijkſche gift van *f* 75, en de Heer *Wellens*, Burgemeester der ſtad Bruſſel, teekende voor *f* 20, de Graaf van Salm-Salm bood *f* 100 aan. De Graaf *van Liedekerke*, Gouverneur der Provincie Luik, en de Heer *Ernst*, Hoogleeraar aan de Hooge-School dier ſtad, ſchreven ieder in voor *f* 12 jaarlijks. Te Leuven werd een navolgenswaardig voorbeeld gegeven door den Burgemeester *Donyn de Chastre* en door de leden der ſtedelijke regering, en, zoowel aldaar als te Verviers, door toedoen van den diſtrikt-kommiſſaris *Nicolai*, en te Soignies, door dat van den Heer *le Brun*, mede kommiſſaris van het diſtrikt, nam het getal der deelnemers dagelijks toe.

Na de aankoop van 532 bunders (hectares) heidegrond, onder de gemeente van Wortel, in de Provincie Antwerpen, werd aldaar, in de maand Mei, een aanvang met de werkzaamheden gemaakt en Kolonie *Wortel.*

(1) Verg. Jaarb. 1821, St. II, bl. 187.

reeds dadelijk alles in het werk geſteld, ten einde deze velden aan hunne vorige woestheid te ontrukken en, voor het verblijf en voeding van menſchen, geſchikt te maken. Weldra overtrof de hoedanigheid van den ontgonnen bodem de algemeene verwachting ten uiterſte, terwijl aardappelen, in Junij geplant, ſpurrie, een voeder, door het vee met ongemeene graagte gezocht, en boekweit, hoewel vrij laat gezaaid, den ſchoonſten groei opleverden. Omſtreeks de helft der maand October werden ongeveer 180 perſonen, in 24 gezinnen verdeeld, in de vrije kolonie ontvangen en alle noodige ſchikking daartoe met ijver gemaakt. Ook trad de kommisſie in onderhandeling met den Minister van Binnenlandſche Zaken, over den onverwijlden afſtand van 100 werkvatbare bedelaars, door het Gouvernement aan de Maatſchappij, ten einde, bij voorraad, in een gedeelte van het bedelaars-geſticht te Hoogſtraeten, gelegen nabij de heidegronden der Maatſchappij, te worden geplaatst en tot derzelver ontginning gebezigd. — Z. K. H. Prins *Frederik*, vergezeld van den Gouverneur der Provincie Antwerpen, gaf, op den 28ſten October, aan de nieuwe Kolonie een bezoek, welke Hoogstdezelve vergund had naar zijnen naam te noemen. Z. K. H. toonde zich ten uiterſte voldaan, zoowel door den ijver, bij deze gelegenheid aan den dag gelegd, over den Gouverneur der Provincie, als over de onvermoeide werkzaamheid van den Direkteur der Kolonie, den Kapitein *van den Bosch*, broeder van den Generaal-Majoor van dien naam, aan welke de inrigting der armen-koloniën, in de Noordelijke Provinciën, zulke ongemeene en ſteeds blijvende verpligtingen had. Na de nieuwe kolonie, in alle deszelfs bijzonderheden, op het naauwkeurigst onderzocht te hebben, bezigtigde de Prins de gemeente Wortel en vervolgens het geſticht tot woning van bedelaars te Hoogſtraeten, wordende, zoowel aldaar als in de kolonie, met de opregtſte en levendigſte vreugdebetooning, onder een herhaald geroep van *leve de Koning! leve Prins Frederik!* ontvangen. — Ook door een

aantal andere perſonen, zoowel uit het hoofdbeſtuur als leden der ſub-kommiſſien en andere, werd de nieuwe kolonie bezigtigd en onderzocht. De Hertog *van Urſel*, beroemd als ervaren landbouw- en plantkundige, en tweede adſesſor der Hoofd-kommiſſie, bezocht de Kolonie FREDERIK onderſcheidene malen en werkte, op het krachtdadigst, tot het welgelukken van het ontwerp der Maatſchappij mede. Een geacht geestelijke, de Eerw. Heer *Lammers*, Pastoor van Finisterre, deelde insgelijks een zeer belangrijk berigt, wegens zijne bevindigen bij een bezoek in de kolonie, mede, tevens zijne ongemeene voldoening over dezelve aan den dag leggende. Voortst bleek het uit de brieven der kolonisten zelve, dat zij met hunnen nieuwen toeſtand zeer voldaan waren, terwijl de aanvrage van huisgezinnen, bovenal in de Provincie Antwerpen, om in de vrije kolonie geplaatst te worden, ongemeen talrijk waren. Behalve het huisgezin eens militairs uit Luik, werden de overigen, op aanvrage van een zeker getal ſub-kommiſſiën, genomen uit al de negen Zuidelijke Provinciën. Ook werd met den algemeenen raad van onderſtand enz., te Leuven, een contract geſloten ter plaatſing van 6 armen, twee huisverzorgers en twee verarmde familiën, zamen 24 perſonen uitmakende, tegen jaarlijkſche betaling van 15 guldens voor ieder hoofd, gedurende 26 jaren, op de, ook bij de Noordelijke afdeeling der Maatſchappij gewone, en door ons reeds vroeger medegedeelde voorwaarden. De aanneming van andere voorſlagen van gelijken aard, van wege plaatſelijke beſturen, adminiſtratiën en afzonderlijke perſonen, ter plaatſing van behoeftige huisgezinnen, weezen, vondelingen of verlatene kinderen, bleef voor het volgende jaar uitgeſteld (1).

De algemeene weldadigheid deed zich wederom, bij onderſcheidene andere gelegenheden, op het voordeeligst kennen.

(1) Star, No. X, bl. 743—760 en 1823, No. I, bl. 65—71.

Hulp aan noodlijdenden te Scheveningen. Op eene voorbeeldige wijze vooral werd, in den hoogſt bedroevenden nood, van een groot aantal ongelukkige weduwen en weezen, in het dorp Scheveningen, voorzien, welke, door het achtervolgens vergaan van onderſcheidene visſchersvaartuigen, ten gevolge der hevige ſtormen van de maanden Februarij en Maart, in hunne mannen, vaders of zoonen, hunnen eenigen troost en ſteun moesten derven en daardoor in de diepſte en jammerlijkſte ellende werden geſtort. — Van alle kanten zag men onophoudelijke en dikwijls zeer aanzienlijke liefdegiften inkomen, met welker ontvangst zich de Predikant *P. Faasſen de Heer* en de Heer *G. Hoogenraad*, te Scheveningen, op het edelmoedigst, belastten, terwijl eene, tot dit einde te Amſterdam afzonderlijk gevestigde, kommisſie, door den prijzenswaardigen ijver van den Eerw. Predikant *J. Kortenhoef Smit* en den Heer *J. Coryer*, hare pogingen op eene luisterrijke wijze bekroond zag. — Te Breda maakte men de vasten-avonds vermakelijkheden, op eene navolgenswaardige wijze, tot hetzelfde weldadig einde dienstbaar, zijnde aldaar door eene troep maskers, Scheveningſche visſchers, visſchers vrouwen en meisjes voorſtellende, eene zeer aanzienlijke inzameling, ten behoeve der ongelukkigen, geſchied, welke dadelijk aan den Preſident-Burgemeester ter hand werd geſteld.

Te Katwijk aan Zee. Te Katwijk aan zee werden insgelijks, ten gevolge van eene verſchrikkelijke ſtorm, op den 31ſten Maart, een aantal huisgezinnen niet alleen van hunne dierbaarſte betrekkingen beroofd, maar ook tot het hoogst toppunt van ellende en nijpende armoede gebragt. Ook hier echter ſnelde de algemeene menschlievendheid, op de volvaardigſte wijze, te hulp, waardoor men zich in ſtaat zag geſteld de ongelukkige ſlagtoffers, door toebrengen van dadelijken troost en hulp, voor wanhoop te bewaren, en ook, zoo veel doenlijk, tot verzachting van hun toekomſtige lot krachtdadig mede te werken, zijnde eene kommisſie, met den Predikant der plaats, den Eerw. *J. van Harder-*

wijk aan het hoofd, tot dit einde onafgebroken werkzaam.

Op den 18den November, tegen den middag, ontſtond te Grevenmacheren, in het Groothertogdom Luxemburg, op het tijdſtip dat aldaar jaarmarkt werd gehouden, hetzij door een onvoorzien toeval, hetzij door onvoorzigtigheid, brand in een woongebouw, welke door de felle wind en niettegenſtaande de, tot zelfs van Trier, aangebragte hulp, ſpoedig op het verſchrikkelijkst de overhand nam. Van de 350 huizen, uit welke het ſtadje beſtond, werd meer dan een derde gedeelte, benevens een groot aantal ſchuren, deels geheel in de asſche gelegd, deels op het zwaarſte beſchadigd, hebbende men eerst den volgenden ochtend den brand meester kunnen worden. Van de parochiale kerk waren de klokken geſmolten en de toren geheel en al uitgebrand. Daar deze ramp, waardoor niemand gelukkig omkwam, voornamelijk de geringſte klasſe der ingezetenen het zwaarſte trof, werd, zoowel door eene inſchrijving in de ſtad Luxemburg, als door eene kollekte, op last der Staten Provinciaal, in den dadelijken nood dezer hulpbehoevenden voorzien. **Brand te Grevenmacheren.**

Verſcheidene perſonen, welke zich, bij gelegenheid van dezen brand, door hunnen menschlievenden ijver hadden onderſcheiden, werden door Z. M. den Koning met eere-medailles, ter gedachtenis hunner zelfsopoffering geſlagen, op eene uitſtekende wijze, beloond. De medailles, vergezeld van eenen zeer vleijenden brief van den Minister van Binnenlandſche Zaken, werden door den Gouverneur van het Groothertogdom, den Staatsraad *Wilmarr* toegezonden aan de Heeren *J. Gemert*, te Temmers; *P. Saur*, Luitenant der Pruisſiſche Militie, te Trier; *J. Weisz*, Schout te Mobert; *J. Petgen*, Pastoor te Machtheren; *Matthieu*, Pastoor te Kettel, en *Haak*, kommisſaris van Politie te Trier. **Eerebelooningen te dezer gelegenheid.**

Insgelijks werden door Z. M., in dit jaar, onderſcheidene eere-blijken, voor betoonden moed en zelfsopoffering toegeſtaan, als: aan eenen ingezeten van **Verdere eerebeloo-ningen.**

Lenth, in Gelderland, *J. Janſen* genaamd, voor deszelfs betoonde hulpvaardigheid, bij gelegenheid van eenen brand, op den 24ſten Julij des vorigen jaars, eene belooning van *f* 50; — aan de perſonen, uitgemaakt hebbende de equipagie van het visſchers-vaartuig, *Thomas*, te Ostende te huis behoorende, genaamd *de Planter*, *Zwarts*, *Maſelen*, *Janſen*, *Cuijk* en *Bodaer*, eene belooning van *f* 200 of geſchenk van dezelfde waarde, voor het menschlievend gedrag en het redden van drenkelingen van een Noorweegsch ſchip; — aan *F. Ribeauville* van Lesſinex eene gratificatie van *f* 40, voor deszelfs betoonden moed en zelſsopoffering, bij gelegenheid van eenen brand op den 22ſten Julij 1818, te Bruſſel; — aan *M. Dols* van Susteren, in Limburg, eene gratificatie van *f* 25, uit hoofde van het redden van een kind, op het punt van in een' diepen ſloot te verdrinken; — aan den Heer *Harmugnies* van Dour eene eerebelooning van *f* 50, uithoofde van het redden van een kind uit eenen waterbak, behoorende tot de vuurmachine van eenen ſteenkoolen-groef, in het bosch van Bouſu; — aan *D. D. van der Duijen*, *K. Klaasz. Haasnoot*, wegens de door hen aangewende edele pogingen tot redding van ſchipbreukelingen, op den 5den November des vorigen jaars.

Aan Franſche Militairen.

Voorts werd door Z. M., op het aan Hoogstdeszelfs gedaan verſlag, wegens den betoonden ijver van een detachement der bezetting van de Franſche vesting te Longwy, bij gelegenheid van eenen brand in het dorp Athur in Limburg, aan de manſchappen van het gezegd detachement eene gratificatie van 500 franken, benevens eene eere-medaille voor den officier, welke hetzelve had gekommandeerd, op de meest onderſcheidende wijze, toegelegd.

Onder een aantal blijken van betoonde hulpvaardigheid, tot redding van verongelukte, kunnen de volgende, als der vermelding allezins waardig, niet onopgemerkt blijven.

Grootmoedige zelſsopofferingen ter redding.

Te St. Anna-land, in de Provincie Zeeland werd op den 18den Februarij, door zekeren *Machiel La-*

roy, oud 87 jaar, met de grootſte inſpanning en het uiterst levensgevaar, een kind van drie jaren, hetwelk, bij hoog water, in de haven was geſtort, gered. — *D. J. van Bloois* redde, op dezelfde wijze, te Dreiſcher, op het eiland Schouwe, een meisje van omtrent 4 jaren uit het water, waaruit hetzelve geheel bewusteloos te voorſchijn kwam, doch, na gelukkig aangewende pogingen, wederom in het leven teruggeroepen zijnde, aan de van blijdſchap vervoerde ouders konde terug gegeven worden. — Een ſerjant van de tweede divieſie van het korps Mariniers, te Vliſſingen in garnizoen liggende, genaamd *J. van de Laer*, had het geluk op den 20ſten Julij, in gemelde ſtad, na dikwerf herhaalde pogingen en ſchier onbegrijpelijke inſpanning, twee kinderen van acht en elf jaren, uit het water te redden, waarin zij op het punt waren van om te komen. — Een ingezeten van Genemuiden, op ſchaatſen van daar naar Zwartſluis rijdende, langs het zwarte water en, op het midden van hetzelve, het ongeluk hebbende van door het ijs te zakken, had, in den uiterſten nood, zijn levensbehoud te danken aan de edelaardigſte en alle beſchrijving te boven gaande zelfsopoffering van de veer-knechts *W. Visſcher* en *W. Wielinck*, bijgeſtaan van eenen ingezeten der gemelde gemeente *H. D. Bruintjes* genaamd.

Op den 9den Maart werd te Urk aangebragt ſchipper *J. Hendricksz. Sikking* van Heereveen, benevens deszelfs vrouw en drie kinderen, en den ſchippersknecht, welke alle, in den morgen, van derzelver zinkend vaartuig, in de nabijheid van het eiland Marken, waren gered door den ſchipper *J. Halsvoort*, te Urk woonachtig. Terwijl onderſcheidene in de nabijheid liggende vaartuigen bleven aarſelen, om hulp toe te brengen, ontzag deze edele man, met zijne bijhebbende manſchap, noch voor zich zelven, noch voor zijne visſchers-ſchuit, eenig gevaar, om, in het ſtormachtig weder, niet alleen deze ſchipbreukelingen, maar ook nog een gedeelte van derzelver goederen te redden, terwijl hij aan- Redding bij ſchipbreuk.

houdend alle belooning hiervoor weigerde. — Den 30ſten Julij daaraanvolgende werd de viſch-ſchuit van zekeren *H. de Vries*, in de Zuiderzee, tusſchen het eiland Urk en de Lemmer, door eenen rukwind overvallen, waardoor de ſchuit met den mast op het water werd geſlagen. De ſchipper, met den knecht en een' jongen, zich toen op het loefboord vasthoudende, tot het mogelijk zoude zijn hen te redden, had de ſchipper *L. Kramer*, even als de verongelukte, mede te Urk woonachtig, het geluk door het liefderijkst hulpbetoon, de drie met de dood worſtelende ſchipbreukelingen te redden, terwijl later, ten gevolge der lofwaardige pogingen van een aantal ingezetenen, het vaartuig opgehaald en behouden werd.

Droevig voorval te Bruſſel. Een op den 21ſten Mei, bij het ledigen van een kuil, in een huis gelegen in de voorſtad St. Joſſe, te Bruſſel, plaats gehad hebbend voorval levert mede een aantal bijzonderheden op, welke alhier niet kunnen verzwegen worden. Een der werklieden den emmer, dien hij in de kuil nedergelaten had, hebbende laten vallen, wilde met een ladder afklimmen, om denzelven weder te krijgen, doch had het ongeluk, door de ſtiklucht bedwelmd, neder te ſtorten. Zijn vader, daarbij tegenwoordig zijnde, ſpoedde zich hierop naar beneden, om alles tot redding van zijnen zoon te beproeven, doch geraakte mede verſtikt. Dadelijk komen, op de hulpkreeten der bewoners van het huis, drie jonge lieden, zijnde de jongſte der gebroeders *Delemer*, drukkers ter genoemde ſtede, de veldwachter *van der Mere* en Heer *Rouſſeau*, beambte bij het oktrooi, aanſnellen, en niets dan de inſpraak van zijn hart gehoor gevende, klimt de jonge *Delemer* in de kuil, doch ſtort dadelijk bij de twee verongelukten neder. Nu wilde ook de veldwachter afſtijgen en zoude ook, even als de vorige, het offer dezer voorbeeldelooze menschlievendheid geworden zijn, indien men hem niet, nog even bij tijds, een touw om het lijf geſlagen had, waarmede hij, ook op het punt zijnde van bedwelmd neder te ſtorten,

we-

wezenloos naar boven werd gehaald. Na lang wachten ontving men eindelijk de noodige werktuigen om de in de put gevallene op te halen, doch helaas! te laat, daar alle pogingen, om hen in het leven terug te roepen, vruchteloos waren; terwijl ook het leven des veldwachters eenen langen tijd niet buiten gevaar was.

Onder de bijzonderheden van dit jaar treffen wij wederom verſcheidene min of meer belangrijke opgravingen en ontdekkingen aan.

Te Capelle, een dorp in het kanton Waalwijk, Provincie Noord-Braband, vond men in de maand Maart, bij het uitgraven van een benoodigd fondament, den romp van een ſchip, hetwelk met den achterſteven in den grond ſcheen gezonken te zijn. Daar de uitgraving met merkelijke kosten verzeld ging en het ſchip grootendeels met moer gevuld was, onderging de daaraan vereischte arbeid merkelijke vertraging. In de maand April was het achterſte gedeelte van het ſchip nog onder water, terwijl het aanhoudend onmogelijk bleef het geheel ontbloot te krijgen, uit hoofde van het veelvuldig welwater, hetwelk de grond doorliet. Het vreemd zamenſtel van dit ſchip, waaraan zelfs kundige ſcheepstimmerlieden geenen naam konden geven, alsmede veelvuldige gisſingen naar de wijze, waarop hetzelve hier was beland geraakt, hield de aandacht der beminnaars van oudheid en geſchiedenis eenen geruimen tijd bezig. Vrij algemeen werd het er voor gehouden, dat het ſchip, ten gevolge van den vreeslijken watervloed van den 18den November 1421, te deze plaatſe gezonken was, tot dat men, zoowel omtrent deszelfs maakſel als aangaande de waarſchijnlijke oorzaken, waaraan deze zonderlinge ontdekking was toe te ſchrijven, een meer voldoend onderrigt bekwam. Hetzelve was vervat in een naauwkeurig berigt der naſporingen wegens

Oud ſchip te Capelle.

gemeld ſchip gedaan, op last van den Minister der Marine, door den Heer *C. J. Glavimans*, Onderconſtructeur der Marine te Rotterdam. Volgens dit berigt was de lengte van het ſchip 18,065 El, de wijdte, in het midden, buitenwerks 4,16 El, en de holte, van den bovenkant des bodems tot den bovenkant van het boord, 1,88 El. De gedaante, benevens de geheele zamenſtelling van hetzelve, werd volkomen in eene bij dit berigt gaande teekening aangewezen, waaruit bleek, dat het ſchip platbodemd en regtzijdig, voor en achter eenigzins rond toeloopend, was. De vereeniging des bodems met de zijde, of wel het geheele ondergedeelte, was zeer zwak, en het ſchip was daardoor niet in ſtaat geweest, om eenige lasten op den bodem te kunnen dragen: het bovengedeelte was daarentegen zeer ſterk zamengeſteld, zoo door middel van eenen verbindingsgang, die het geheele ſchip omvatte en waardoor de inhouten aan derzelver boveneinde vereenigd waren, als door zeer zware balken; hebbende in het voor en achter gedeelte plechten gelegen, terwijl hetzelve in het midden geheel open was geweest. De gedaante en geheele zamenſtelling droeg allezins de blijken, dat het ſchip niet tot een algemeen of gewoon, maar tot een bijzonder oogmerk had gediend. Nadien in hetzelve een mast, voorzien van drie ſpan want, had geſtaan, zoo had het kunnen zeilen, echter alleen voor den wind, omdat het geene zwaarden had gehad, om bij den wind te kunnen varen, terwijl het overigens ook door deszelfs vorm hiertoe ongeſchikt was. Bij de ontgraving werden binnen in het ſchip gevonden eenige tegeltjes, gebakken van eene roodachtige ſtoffe, gedeeltelijk verglaasd, terwijl in ſommige, die met figuren voorzien waren, welke het Bourgondiſche vuurſtaal ſchenen voor te ſtellen, tevens in de rondte was ingedrukt, met oude Duitſche letters, de ſpreuk: *alle dinc heeft siinen tiid*, en op andere, insgelijks met ingedrukte, doch Romeinſche, letters, *eendracht heeft groote cracht*. Verders

ontdekte men een beelden- of heiligenkastje, van geelkoper, beſtaande uit drie met elkander vereenigde deelen, waarvan, twee tot elkander gekeerd, het middenſtuk dekken, waarop eenige figuren in half verheven beeldwerk worden gevonden, met zoogenaamd Oud-Rusſisch kerkſchrift. Behalve dit alles werd insgelijks een ligt anker opgegraven, waarvan de gedaante weinig met die der tegenwoordig in gebruik zijnde verſchilde, benevens eenig ijzerwerk, als: een taliehaak, vingerling enz., alle tot het vaartuig behoord hebbende. Het bleef aanhoudend moeijelijk te bepalen, waartoe dit ſchip had gediend en op welke wijze het in eenen grientakker, gelegen aan de westzijde der Nieuwvaart, op eenen afſtand van 278 Ellen, achter de ſluis en wel op die diepte, onder den grond, dat de bovenkant van hetzelve voor ſlechts 0,3 El, maar daarentegen, aan het achtereinde 3,44 El onder het maaiveld der polders was gekomen. Wanneer men de gedaante en zamenſtelling van het ſchip naging, zoo was het, volgens het gevoelen van den gemelden ervarenen ſcheepsbouwkundigen, meer dan waarſchijnlijk, dat hetzelve gediend had voor een ſchipbrug of bruggenhoofd, waarvan het middengedeelte alle kenmerken droeg, terwijl de voor- en achterplechten de geſchiktheid hadden gehad, dat op dezelve eenige verdediginsmiddelen, als kanonnen of iets diergelijks, geplaatst konden worden. Deze gisſing had, naar het ſcheen, eenigen grond, aangezien, (volgens den *Nasſauwſchen Laauwerkrans*, bl. 92), bij het beleg van Geertruidenberg, door Prins *Maurits*, in die ſtreken, en dus in de nabijheid van Capelle, ſchipbruggen waren gebezigd. Eenigzins waarſchijnlijker dan de onderſtelling, dat het ſchip door de overſtrooming van den Zuid-Hollandſchen Waard, in het jaar 1421, alhier zoude gekomen zijn, was mede die, dat het ſchip in of omtrent het jaar 1593 was gezonken, dewijl als toen, volgens verſcheidene geſchiedſchrijvers, ten gevolge van het beleg van Geertruidenberg, dat gedeelte der landſtraat on-

der water geſtaan had, terwijl er ook, gedurende dien tijd, op den 12den April en 5den Junij aldaar zware ſtormen, vergezeld van hooge vloeden, hadden plaats gehad. — Men moest echter hierbij aannemen, dat ter plaatſe, alwaar het vaartuig nu gevonden was, eene wieling of uitloop in de zijde der Nieuwvaart beſtaan had, waarin het geraakt was, dewijl het anders ontdekt zoude zijn geworden. Met meer zekerheid meende de Heer *Glavimans* te kunnen ſtellen, dat het ſchip, in het begin van de 17de Eeuw aldaar was gekomen en wel ten gevolge van eene doorbraak van de ſluis. De plaats toch, waar het vaartuig lag, droeg allezins de ſtelligſte blijken, dat in derzelver nabijheid eene doorbraak geweest was, dewijl het grientakkertje, te dier plaatſe, en eene kleine doch diepe wieling in hetzelve daarvan de duidelijkſte bewijzen opleverden. Voorts was deze plaats in de nabijheid der ſluis, als nemende het grientakkertje een' aanvang onmiddellijk achter dezelve en eindigende, op een' afſtand van omtrent 310 Ellen, achter haar. Uit de, onder de archieven van den Sekretaris der gemeente Capelle, voorhanden zijnde, rekening bleek, dat alstoen deze ſluis, hetzij geheel vernieuwd, of ten minſte zwaar herſteld was, waardoor de gemelde gisſing meerderen grond kreeg. Overigens beſtond in het geſlacht van zekeren *Gerrit Verheide*, welks leden ſedert onheugelijke jaren het dorp Capelle hadden bewoond, eene overlevering, welke hij reeds lang voor het ontdekken van het meergemeld ſchip aan den Schout der gemeente, den Heer *Middelkoop*, had medegedeeld, namelijk, dat hem van zijne voorouders bekend was, dat eenmaal de ſluis was doorgebroken en dat alstoen een in de haven liggend ſchip verloren was geraakt (1). — De Minister voor publiek onderwijs, nam het aanbod der tweede klasſe van het Koninklijk Nederlandsch Inſtituut,

(1) Alg. Konst- en Letterbode, No. 33, alwaar men de afbeelding vindt.

tot een volledig onderzoek van alles, gaarne aan, en ſtelde dezelve daartoe volkomen in ſtaat, door mededeeling der onderſcheidene voorwerpen. De Leden der klasſe, *J. de Vries*, *C. F. van Maanen*, *S. Iz. Wiſelius* en *J. P. van Cappelle* met dit onderzoek bijzonderlijk belast, kwamen tot de volgende beſluiten: 1. Het ſchip was een oorlogsvaartuig, om als kanonneerboot of tot het zamenſtellen van eene ſchipbrug, of van eene vlottende batterij te dienen, of wel ſlechts een paal- of ſluisligter, hei of kraan. 2. Heeft het tot oorlogsvaartuig gediend, dan kan en zal het waarſchijnlijk behoord hebben tot den oorlogstoeſtel te water van het jaar 1593 tegen Geertruidenberg. 3. In dat geval zal het, om deze of gene reden, na den overgang dier ſtad, in de haven van Capelle zijn achtergelaten of gebragt. 4. Hetzelve is, ter gelegenheid van het ſpringen of doorbreken der ſluis van het evengemeld dorp, omme en bij het jaar 1644 los geraakt, door den ſtroom medegeſleept, vervolgens gezonken en met aarde, zand en moer gevuld en overdekt geworden in eene wiel, hetwelk nu de grientakker is, aan *Albert Vos* toebehoorende (1).

In eene ſteenkolen-groeve, genaamd *la Nouvelle Haye*, nabij Luik, werd, bij het graven van eenen mijngang, door de mijnwerkers, op eene diepte van 400 voeten, eene levende padde in eenen zeer harden ſteen gevonden, zonder dat er eenige bewijs van eene ſcheur of ſpleet konde ontdekt worden, waardoor het dier binnen den ſteen had kunnen geraken. Uithoofde van de belangrijkheid dezer ontdekking, waarvan echter meer voorbeelden worden aangetroffen en in de werken der natuurkundigen medegedeeld zijn, werd deze zeldzaamheid aan de Univerſiteit van Luik toegezonden. **Levende padde in een' ſteen.**

Nabij Breda ontdekte men, op het eind van den Roſendaalſchen en Steenbergſchen Vliet, uitko- **Oud dennen-boſch nabij Breda.**

(1) In het IIIde deel der Verhandelingen dier klasſe, met naauwkeurige afbeeldingen. Amſt. 1824.

mende op den Krommer, tegen over de Oude Tonge, de overblijfſelen van een maſt- of dennenbosch, ter diepte van 5 Ellen, onder de oppervlakte van het gors, of 4 Ellen 7 palmen onder den gewonen vloed, zijnde twee en een half el onder laagwater en ſlechts 6 palmen boven de rivier den Vliet, ter plaatſe alwaar men toen, in de maand Julij, bezig was met het graven van eene put, voor het leggen van eene ſluis tot rigting dier rivier dienende. De boomen van het gemelde bosch waren afgehakt tot op omtrent een half El lengte en alle, nog regt overeinde, ſtevig met de wortel in den grond ſtaande en, op eenen gewonen afſtand van twee tot drie ellen, van elkander geplaatst, hebbende eene dikte van 13 tot 30 duimen over kruis. De grond beſtond, ter genoemde plaatſe, uit omtrent twee ellen bruine en blaauwe klei, drie ellen wit klip- of plaatzand, ruim een el modder of turfgrond, en wederom 4½ el zeer taaije klei, terwijl men vermeende, uit het heijen der palen, te kunnen opmerken, dat er lager benedenwaarts wederom zand lag. Het is opmerkelijk en het onderzoek van deskundigen overwaardig, dat het hout dezer boomen bijna geheel verteerd was, zoodat men den dikſten, zonder moeite, met een mes konde doorſteken, doch, na eenige dagen aan de lucht blootgeſteld te zijn, eenigzins harder en brandbaar werd, waaruit men tot de oudheid dezer boomen konde beſluiten, vooral wanneer men het zeer lang tijdverloop in aanmerking nam, gedurende hetwelk masthout, onder water ſtaande, deszelfs hardheid blijft behouden.

Opgraving van munten enz. bij Groningen. Omſtreeks denzelfden tijd werden, in de veenen van Ter Apel, bij Groningen, in de nabijheid van het aldaar vroeger ontdekte brug- of voetpad, een aantal van 9 of 10 ſtuks zilveren munten gevonden, welke de aandacht der oudheidkundigen inzonderheid tot zich trokken en de, door ſommigenreeds vroeger te kennen gegevene, verwachting, van door nieuwe ontdekkingen nadere inlichting te bekomen, we-

gens den aard en ouderdom des gezegden voetpads, waaromtrent nog ſteeds twijfeling ſcheen te beſtaan, tot eene gewenschte uitkomst zoude kunnen brengen (1). De penningen, ter grootte van eene kleine duit en nog ongeſchonden, hadden, aan de eene zijde, zoo ver men meende op te merken, tot randſchrift H. LODOVICUS PIUS, met het oud voormalig kruisteeken, terwijl men, aan de andere zijde, dwars over de munt, las ARGENTI en daaronder HAC. V. IIAS. Op de andere penningen vond men omgekeerd HAC. V. IIAS en daaronder ARGENTI. De munten werden ontdekt bij gelegenheid, dat men omgehakt veen had gebrand, met oogmerk om boekweit te zaaijen, en waren door den Heer *Quintus*, Rentmeester der ſtads veenen, bij Ter Apel, van de ingezetenen opgekocht, door welke dezelve op de plaats waren gevonden, zijnde ongeveer duizend ſchreden van de Osſebrug, over de Musſel-A liggende. — De Heer *N. Westendorp* deelde in de maand Augustus een berigt mede nopens deze munten, aan hem toegezonden door den vermaarden oudheidkundigen en Rijks-archivist *van Wijn*, waarin dezelve, ten aanzien dezes onderwerps, werd verwezen op LE BLONT *Tableau Historique des monnayes de France*, pag. 108, No. 2, alsmede op de *Alſatia illustrata* van SCHOEPFLIN. Volgens *le Blont* behoorde men op de voorzijde te lezen *H. Ludovichius*, en op de keerzijde *Argentihacijtas*, dat is, naar het oordeel des ſchrijvers, *Argentina civitas* of Straatsburg (2). — Behalve deze munten ontdekte men, nagenoeg te zelfden tijde, tusſchen Haar en Ter Apel, bij het vullen van eene waterachtige diepte en voormalige waterloozing, eenen zoogenaamde donder-hamer of ſteen wapentuig met een rond gat, zijnde vervaardigd uit eene inlandſche of al-

(1) Zie het berigt deswege van den Heer *N. Westendorp*, in de Staatscour. No. 180, en Jaarb. 1818, St. II, bl. 302.

(2) Staatscour. No. 211.

thans in de aangrenzende Graafſchappen zeer verkrijgbare ſteenſoort, en dus niet zoo hard als andere overblijfſels van gelijken aard doch uit beteren ſteen gewerkt.

Oudheden in Noord-Holland.

Wegens eenige in Noord-Holland ontdekte oudheden werd door den Heer *J. C.* Baron *du Tour* te Alkmaar, in de maand Augustus, het volgende wetenswaardig berigt medegedeeld:

Onder de voorwerpen, welke bij het graven van het groot Amſterdamsch kanaal gevonden worden, hebben zich voorgedaan twee ſteenen, die bijzonder de aandacht van de beminnaren der oudheid verdienen. — Het zijn twee roode mopſteenen, waarvan de breedte is 6 duim en 3 ſtreek; de hoogte 2 duim en 4 ſtreek; de dikte 2 duim, oude Alkmaarſche maat. Dezelve ſtellen voor gedeelten van de geſchiedenis van *Suzanna* en dienen tot een voldoend bewijs van de gegrondheid der gedachten van den Nederlandſchen Nestor der Vaderlandſche Oudheidkunde, over den beruchten ſteen van *Velleda*, te vinden in zijn *Huiszittend leven*, bl. 616, bij VAN LOON, D. I, bl. 155 en *le Marquis de* ST. SIMON, *Guerres des Bataves et des Romains*, pag. 76, voorkomende — berustende in het kabinet van wijlen Profesſor HAVERKAMP.

Men dacht, dat deze ſteen voorſtelde de ontvoering van *Velleda*, eene Priesteresſe van de Germanen, door Romeinſche krijgsknechten, tot dat men een' gelijkſoortigen ſteen bij Nijmegen gevonden heeft, voorſtellende twee perſonen, die door twee krijgsknechten vervoerd worden; op beide de ſteenen vindt men hetzelfde beeldje met een maandje met ſteenen, eerſtelijk genomen voor appelen.

De Heer *van Wijn*, Archivarius van het Koningrijk der Nederlanden, bekend door zijne ervarendheid in de Oudheden van ons Vaderland, heeft in zijn *Huiszittend leven*, op bl. 616, ons eene afbeelding van dezen ſteen gegeven en tevens aangetoond, dat deze ſteenen geenszins behoorden tot de tijden der Romeinen en zulks zoo door de kleeding, als de baarden, waarmede de beeldjes voorzien zijn, bewezen, maar dat dezelve waren van latere tijden van het tijdvak der Christenen en wel van de latere eeuwen, en dat dezelve afbeeldingen voorſtelden uit de geſchiedenis van *Suzanna*. De Heer *Hoeufft*, te Breda, betuigde een vijftal van deze ſteenen te hebben gezien.

Op den 17den Julij 1822 werd mij gebragt een der bovenvermelde ſteenen, voorſtellende een gebonden vrouwenbeeld, hetwelk geleid wordt door twee krijgsknechten, voor een bejaard perſoon, gezeten in een' regterſtoel: vervolgens ziet men twee bejaarde perſonen, die deze vrouw ſchijnen te beſchuldigen.

De beeldjes zijn alle van gelijken vorm, gedaante en kleeding, tot in de minſte kleinigheid, als die van den ſteen bij *van Loon* en *de St. Simon* voorkomende.

Acht dagen later kreeg ik berigt, dat er wederom zulk een ſteen gevonden was. Ik begaf mij op de plaats zelve en inderdaad bekwam ik denzelvèn. Deze ſtelt voor de beide bejaarde perſonen, die, gebonden, door twee krijgsknechten gevoerd worden voor een bejaard perſoon; gezeten in een regterſtoel, en een' baardeloozen jongeling, die deze bejaarde perſonen ſchijnt aan te ſpreken.

De beeldjes van dezen ſteen zijn ook wederom van gelijken vorm, gedaante en kleeding, als de bewuste ſteen.

De ſteenen zijn alle wel bewaard en van een zeer goed gietſel. Zij zijn gevonden in de Koedijker of Nieuwe Vaart, even benoorden het ſteenen Pijpje van het Berger Meer.

Wanneer men nu de afbeeldingen van deze beide ſteenen in verband brengt met de beide bekende ſteenen, dan zoude men moeten zeggen (mijnes erachtens) dat de ſteen, bij mij voorhanden, voorſtelt de beſchuldiging van *Suzanna* voor den Regter, de ſteen bij *van Loon* en *de St. Simon* afgebeeld, *Suzanna*, die vervoerd wordt om geſteenigd te worden, en *Daniël* in de biddende houding, om het onregtvaardig geſlagen vonnis, ware het mogelijk, voor te komen. De andere ſteen, die bij mij voorhanden is, verbeeldt *Daniël* ondervragende de Suzanna-Boeven, voor den regter, en eindelijk de ſteen, die te Nijmegen gevonden is, de vervoering van de Boeven om geſteenigd te worden, en alzoo zoude er nog één ſteen ontbreken, die welligt het vijftal uit zullen gemaakt hebben, waarvan de Heer *Hoeufft* ſpreekt. Ik heb van deze ſteenen afbeeldingen gemaakt en aan den Heer *van Wijn* gezonden, die met mij van een en dezelfde gedachten is.

Ik hoop dat er van deze ſteenen afbeeldingen zullen in het licht komen, ten einde men over dezelve met grond zal kunnen oordeelen, met een meer omſtandig berigt, wanneer dezelve, met hetgeen verder gevonden

is of gevonden zal worden, in het muſeum zal worden overgebragt. Ik heb het echter belangrijk geoordeeld, bevorens, van deze ſteenen eene korte beſchrijving te geven.

Er zijn ter plaatſe, alwaar deze ſteenen gevonden zijn, meerdere ſoortgelijke gevonden van gelijke grootte, doch voorzien met afbeeldingen van *Leeuwen*, *gevleugelde Herte-beesten*, met de jaartallen 1620, 1621; dezelve hebben behoord tot een gebouw, hetwelk daar ter plaatſe of verbrand of afgebroken is. De menigte van metſelſteenen, huisraad en beelden, aldaar gevonden, verſterken deze gedachten (1).

Oude overblijfſelen eens dorps. Voorts werden, bij het wegruimen van den dijk bij Borrendamme, omtrent 200 roeden van het tegenwoordig hoofd, aan het einde van de haven der ſtad Zierikzee, onderſcheidene fondamenten van het voormalig dorp van dien naam ontdekt, en daar nevens eene partij tarwe, welke, ofſchoon geheel zwart, nog hare volkomene hardheid, gedurende twee eeuwen, onder den grond bewaard had.

De weêrsgeſteldheid was, over het algemeen, gedurende dit jaar, zeer gunſtig, zoodat hetzelve met regt onder de ſchoone en vruchtbare jaren konde geteld worden.

Weêrsgeſteldheid. De maand Januarij onderſcheidde zich door eene zachtheid en gematigdheid, welke aan deze gewesten, zoo doorgaande, zelden eigen zijn. Vele heldere en fraaije dagen werden door enkele ſtormachtige, met ſneeuw- en hagelbuijen gepaard, afgewisſeld. Op den 14den woedde een hevig onweder, van donder en bliksem vergezeld, waardoor, onder andere, te Koudum in Vriesland, brand veroorzaakt werd in den toren, welke echter door aangebragte hulp en vooral door de onverſaagdheid van twee ingezetenen, *H. J. van der Heide* en *G. S. Zaags-*

(1) Alg. Konst- en Letterbode, No. 35.

ma, ſpoedig werd gebluscht. Ook in het hoofdſchout-ambt Maas en Waal, in de ommeſtreken van Nijmegen en Elst, werd door den blikſem, op onderſcheidene plaatſen, min of meer ſchade te weeg gebragt. Te Amſterdam klom het water van het IJ op dit tijdſtip tot eene merkelijke hoogte, waardoor de daaraan grenzende lage ſtreken geheel onder water gezet werden. Het water, in den nacht van den 14den beginnende te rijzen, ſtond ten 11½ uur op 58 Nederlandſche duimen boven peil, waarop hetzelve, des anderen daags zeer toegenomen zijnde, ten 6 ure des avonds, deszelfs hoogſten ſtand bereikte, zijnde 2 el een palm boven peil. Op den 19den zag men te Groningen des avonds, bij ſtormachtig weder, in het N. W. een klompvuur, welke zich, ter hoogte van den Martini toren, met een donderſlag ontlastte en in ſprankels nederviel. Ten gevolge van het in deze maand waargenomen zachte winterweder, vertoonde zich allerwege buitengewone verſchijnſelen eener vroege lente, zoowel in het dieren- als plantenrijk, waarvan men dagelijks de berigten niet alleen uit andere oorden van Europa, maar ook uit deze gewesten ontving. Op Biljoen bij Arnhem werden, in het midden der maand Januarij, korenaren geplukt, welke in de open lucht gegroeid, hunnen volkomen wasdom bereikt hadden en waaraan alleen de noodige zomerwarmte ſcheen ontbroken te hebben, om dezelve, op het einde der maand, tot volle rijpheid te brengen. Op de hofſtede van den Heer *J. Kakebeeke*, gelegen in de nabijheid der ſtad Goes in Zeeland, had men, op den 20ſten December des jongst verloopenen jaars, eene eend ontdekt, die zich tusſchen de groente een nest had gemaakt en op een achttal eijeren zat te broeijen. De ongewoonheid van dit verſchijnſel voor dit nest eene bijzondere zorg hebbende doen dragen, had zulks ten gevolge, dat, op den 17den Januarij daaraanvolgende, zeven jonge eenden uitgebroeid werden, welke in leven bleven en eenen tijd lang veler verwondering wekten. Op het einde der maand zag men

in eenen tuin, in de nabijheid van het klooster der Recoletten, te Bruſſel gelegen, in de open lucht, een peerenboom, welke twee peeren droeg van een duim en 15 ſtreep middellijn, en één en één halven duim lengte. Reeds begonnen zich, in deze maand, de ſpreeuwen te vertoonen, terwijl het gras even friſch als in de lente ſtond. — Februarij begon met hevigen ſtorm, welke, in den nacht van den 2den tot den 3den, onder andere, te Antwerpen aan glasramen merkelijke ſchade veroorzaakte, doch leverde, voor het overige, even als de vorige maand, zacht en veeltijds fraai weder op. Onder de aanhoudende teekenen van het voordeelig jaargetijde, waarvan ook in deze maand de bloemvelden en het gezang der vogelen getuigden, vindt men gewag gemaakt van een' appelboom, in een' tuin te Scherpeneſse, op het eiland Tholen ſtaande, welke niet alleen had gebloeid, maar ook gezette appelen, van aanzienlijke grootte, vertoonde. Te Middelburg ſtond in eenen tuin, in de lage Noorderſtraat, in de open lucht, een *digitalis purpurea*, hebbende eene ſteng van 81 Nederlandſche duimen en, in eenen anderen tuin, in dezelfde ſtraat, een appelboom, waaraan zich nog over de 100 volwasſene appelen des vorigen jaars bevonden, ten bewijze der naauwelijks noemenswaardige vorst van dezen winter. Te Zoelmond, Provincie Gelderland, ſtonden reeds ſedert de vorige maand in vollen bloei groote of Waalſche boonen, welke in het najaar in den grond gebleven waren en nu eene lengte bereikt hadden van meer dan twee voeten. Na het afvallen der bloeſems vertoonden zich aan dezelve vruchtſcheden van een duim groot. Voorts zag men, zoowel op de hofſtede Bekenſtein bij Haarlem als in den tuin van den Heer *Limnander*, bij Gent, gedurende dezen geheelen winter, in de open lucht, in bloei eene *Pyrus japonica*, hebbende de gemelde plant, ter eerstgenoemde plaatſe, eene hoogte bereikt van 8 voeten, terwijl men, tot eene hoogte van 6 voeten, ruim 150 bloemen en ruim zooveel knoppen aan dezelve telde. Aardappelen, in den postorij-tuin, te Rin-

ſumageest, in Vriesland, in den vorigen herfst op de gewone wijze gepoot, leverden in deze maand reeds een genoegzaam aantal nieuwe aardappelen op. Op het einde der maand trok de ongewone hooge ſtand des barometers de algemeene opmerkzaamheid tot zich, zijnde, op den 28ſten, op Zwanenburg, tusſchen Amſterdam en Haarlem, ter hoogte van 29 d. $9\frac{1}{2}$ l. waargenomen. — De maand Maart was insgelijks ongemeen zacht, offchoon er meermalen hevige ſtormen, van zware onweders en hagelbuijen vergezeld, woedden. Op den 8ſten ſloeg de blikſem, des morgens ten half vijf ure, boven in den pijnappel van den Martini toren te Groningen, op het oogenblik van eenen vrij hevigen ſtorm. Offchoon de brand, hierdoor veroorzaakt, ſpoedig werd gebluscht en dus geen ſchade van aanbelang te weeg bragt, zoo was deze ramp echter, uithoofde der daarbij plaats hebbende ongelukken, zeer betreurenswaardig. Een jongeling van 20 jaren, welke zich, bij het blusſchen, op eene voorbeeldige wijze onderſcheidde, werd verpletterd en de Heer *van Wantum*, officier van Politie, raakte zoodanig aan het hoofd gekwetst, dat men voor deszelfs leven wanhoopte; hetgeen insgelijks met eenen handwerksman en eenen ſoldaat het geval was. De orkaan deszelfs verwoestingen tot in West-Vlaanderen voortzettende, ſloeg de blikſem in de kerk der gemeente van Slijp, welke geheel afbrandde. Te Bergeslé, in Noord-Braband, alsmede te Helchtere in Limburg, werd insgelijks door den blikſem brand veroorzaakt en zeer aanmerkelijke ſchade te weeg gebragt. Ook woedde, in den nacht van den 10den tot den 11den, een hevige ſtorm, met donder en blikſem gepaard, waardoor, onder andere, te Gramsbergen in Overijsſel groote ſchade werd aangerigt. Op de hoog gelegene landen zag men, gedurende deze maand, runderen in de weide gedreven, en op de helft derzelve reeds de abrikozen en perzikeboomen alom in vollen bloei. Ten bewijze van de ongemeene mildheid des voorjaarweders ſtrekke tevens, dat de thermometer, op den middag, doorgaans boven de 50°,

en zelfs enkele reizen tusſchen de 65° en 66° werd waargenomen. — De luchtsgeſteldheid van Maart bleef in April nagenoeg voortduren. Offchoon eerst buijig beginnende, leverde deze maand, tot den 13den, bijna niet dan zeer zonnige en ſchoone dagen op. Op den namiddag van evengemelden dag had men zwaren donder, vergezeld van hagelſteenen, op ſommige plaatſen bijna alle ter groote van kloeke erwten, en vele van merkelijk grooteren omvang. Gedurende de orkaan, welke deze bui vergezelde, werd de barometer ſteeds rijzende waargenomen. Ook herſtelde het weder zeer ſpoedig, zoodat men doorgaans niet dan fraaije dagen had, vervangen door zachte regenbuijen, waardoor, voor het einde derzelve, het meeste geboomte groen was en reeds kamperfoelie in vollen bloei en de wijngaard in blad ſtond. Bij den aanvang der maand had men op de hofſtede Brinkgreven, bij Deventer, reeds goed gewasſen bloemkool van den kouden grond, welke hare volkomene grootte had bereikt. — Ongemeen ſchoon, groeizaam en warm was ook de daarop volgende Meimaand, waarin de thermometer ſomtijds tot bij de 80° rees. Op den 6den woedde een vreeslijk onweder, waardoor in de ommeſtreken van Brusſel, Brugge en Gent, alsmede in de Ardennes wederom min of meer aanmerkelijke ſchade werd te weeg gebragt. Op den 7den, zijnde juist dezelfde dag, waarop de ſtad Huij, in de Provincie Luik, in 1689, in de asſche was gelegd, werd aldaar door eene ontzettende overſtrooming van den Hoyoux ongemeen groote ſchade en ſchrik verſpreid. Omſtreeks 6 ure des avonds van den gemelden dag nam, na eenen zwaren regen, de vloed eenen aanvang, waardoor een gedeelte van den Condrooz overſtroomde, welks water zich in het riviertje de Hoyoux, hetwelk door de ſtad loopt, ontlast. Tegen acht uur klom laatstgemelde met ongemeene ſnelheid tot eene vrij meer aanzienlijke hoogte dan men, ſedert het jaar 1749, gezien had, hebbende men door den ongewonen ſpoed des waters, ter naauwernood tijd het gevaar te ontvlugten. Binnen wei-

nige oogenblikken liep het water over de kaden en ringmuren, door de hoogſte ſtraten van het midden der ſtad ſtroomende, en het marktplein in deszelfs geheele uitgeſtrektheid, ter hoogte van vier of vijf voeten, overdekkende. In de huizen en kelders gedrongen, werden de goederen der kooplieden en het huisraad, voor een groot gedeelte, bedorven en alles met ſlijk overdekt, terwijl molens en fabrijken hetzelfde lot ondergingen. Na aanzienlijke muren en bedijkingen omver gerukt en deuren en venſters vernield te hebben, hield de verwoesting des waters eerst ten half elf ure op, zijnde alles, wat langs de rivier ſtond, zoo als wagens, goederen, hout, enz. door dezelve medegevoerd en de ſchade hierdoor merkelijk vergroot. Niet zoodra was de Gouverneur der Provincie, de Graaf *van Liedekerke*, van deze ramp onderrigt, of dezelve haastte zich, in perſoon, de daardoor veroorzaakte ſchade en ongelukken op te nemen, terwijl ook het kollegie der gedeputeerde Staten zich, bij deze gelegenheid, op het roemvolst onderſcheidde. Insgelijks was de ſtad dank verſchuldigd aan den kommanderenden officier der marechausſée, *Voghels*, welke met deszelfs onder hebbende manſchappen, niettegenſtaande het dreigendst gevaar en dikke duisternis, om het zeerst wedijverde tot redding van menſchen en goederen, en hierdoor alle verdere wanorde voorkwam. — Bij den afloop der maand Mei had men reeds rijkelijk aardbeziën van den kouden grond, alsmede peulen, doperwten en andere groenten. — Dit uitzigt op eene buitengewone vruchtbaarheid werd wel door Junij niet geheel gelogenſtraft, doch de groote hitte, in die maand ondervonden, veroorzaakte eene ſterke droogte, welke voor vele gewasſen min of meer nadeelig was. Intusſchen was de eerſte week van dezelve niet ten einde of er was reeds nieuw hooi, en het meeste voor den afloop zeer goed gewonnen. Bij zooveel hitte had men ſlechts een enkele maal donder, welke, ofſchoon de daarmede gepaard gaande hagel, hier en daar aan het te veld ſtaand gewas, inzonderheid in eenige ge-

meenten van Gelderland, ſchade toebragt, echter, uithoofde van een' daarop gevolgden verkwikkenden regen, na een ongemeene aanhoudende droogte, zeer weldadig werkte. In den omtrek van Dinant werden, door een' geweldigen ſtortregen, verſcheidene werkplaatſen en papiermolens, in eene ſmalle en zeer diepe valei, aan de kleine beek van Levis gelegen, overſtroomd en hierdoor aanzienlijke verliezen geleden, terwijl een aantal perſonen, in zekere papiermolen werkende, nog even bij tijds aan het gevaar ontrukt werd. — Julij, ſchoon niet zoo heet als Junij, handhaafde, door een doorgaande beſtendige warmte van 60° tot 70°, terwijl dezelve, in de vorige maand, meer dan eenmaal eene hoogte van meer dan 82° bereikte, alsmede door zachte afwisſelende regens, de fraaiheid van dezen zomer. De meermalen plaats hebbende donder werd, voornamelijk in de honds dagen, van koel weder gevolgd. In den namiddag van den 5den borst een vreeslijk onweder uit, waardoor, inzonderheid in Zuid-Holland en Utrecht, merkelijke ſchade aan gebouwen enz. werd toegebragt en ſommige menſchen doodelijk door den bliksem werden getroffen. Te Appelſcha, in de Grietenij Ooſtſtellingwerf, in Vriesland, werden in één land vier melkbeesten, benevens twee tweejarige jonge beesten en twee kalven, te gelijk door den bliksem dood geſlagen, alle, zeer waarſchijnlijk, uit vreeze voor het gedugte onweder, te zamen geſchoold. Na hevige donderſlagen, op den 21ſten, zag men te Sluis in West-Vlaanderen, aan de Zuidwest-zijde der ſtad, zich eene luchtverheveling, waarſchijnlijk eene hoos, vormen, welke, eene rigting naar het N. O. nemende, met eene verbazende ſnelheid in den tijd van twee minuten de daken van ongeveer 22 huizen, en andere gebouwen min of meer beſchadigde, en een aantal boomen uit den grond rukte of van derzelver takken beroofde en, onder andere, een gedeelte muurs van eenen tuin, ter lengte van 14 ellen, geheel omver wierp. De ſtad Brusſel leed, benevens derzelver ommeſtreken, in den nacht van den

28ſten

28ſten tot den 29ſten, ten gevolge van een' ſtortregen, aanmerkelijke ſchade. In verſcheidene wijken der ſtad ſtond het water, twee of drie voeten hoog, in de kelders, terwijl men in de Bleekerſtraat des morgens met booten konde varen. De voornaamſte ſchade echter werd te weeg gebragt aan de boulevards, tusſchen de Schaarbeekſche poort en de Senne, zijnde de ringmuur, aan den regter oever der rivier aanſluitende, ter lengte van 30 tot 40 roeden, ingeſtort. — De meeste gewasſen, inzonderheid de boekweit in het Gooiland, ſtonden, niettegenſtaande de droogte der vorige maand, heerlijk, terwijl alles voor den aanſtaanden oogst een' grooten overvloed beloofde. Als eene buitengewone bijzonderheid, die de oudſte lieden zich niet konden herinneren, welke vroege voorjaren en heete zomers men ook in vorige tijden had gehad, verdient opgemerkt te worden, dat men den 9den te Heerjansdam eene goede ſoort van volkomen rijp vlas naar de ſchuur had zien rijden, niettegenſtaande het op den gewonen tijd gezaaid was, en zulks anders menigmaal zelfs in het begin van Augustus als eene groote zeldzaamheid wordt beſchouwd. Te St. Martensdijk op het eiland Tholen had men zelfs, in het midden der vorige maand, verſcheidene gemeten van het beste vlas, hetwelk in het begin der maand Maart gezaaid was, op een ſtuk land van den Heer *F. Was*, in hoopen zien ſtaan, waaruit men het gevolg trok, dat men dit produkt in de Provincie Zeeland gewoonlijk te laat zaait. — Augustus ſtelde de in de vorige maand gunſtig opgevatte hoop niet te leur, zijnde, bij eene gedurige afwisſeling van regen en droogte, allervruchtbaarst. Blijken hiervan had men in het genot van rijpe witte druiven van den kouden grond, reeds in den aanvang dezer maand, terwijl ook de blaauwe, lang voor deszelfs einde, haren volkomen wasdom en rijpheid bereikten. — Ook September leverde bijna niet dan heerlijke en, naar het getijde, warme dagen op, die ſlechts door enkele winderige en regenachtige werden afgewis-

ſeld. Van hier reeds vroeg in dezelve een overvloed van allerlei appelen en peren, die tegen zeer geringe prijs verkrijgbaar en goed van ſmaak waren. Meer bijzonder was de menigte van keurige rijpe blaauwe en witte druiven, welke bij groote menigte naar Engeland werden uitgevoerd. De invloed van het ongemeen voordeelig jaargetijde was inzonderheid kenbaar uit den zeer lagen prijs der meeste levensmiddelen. — October was mede bijzonder zacht en ſchoon, zoodat alle landarbeid voortreffelijk ten einde kon gebragt worden. Men had doorgaans, met Z. O. en Z. W. winden, de thermometer dikwijls boven de 60°, ja tot 67°, en des avonds veeltijds zacht weder. Tot de helft der maand had men zeer goede geurige aardbeziën, kastanjes, inzonderheid in den omtrek van Haarlem, die ſchier de grootte van de voortreffelijkſte buitenlandſche bereikten. — November, offchoon over het algemeen zeer droog en zacht, waardoor nog verſcheidene planten in de open lucht bloeiden, herinnerde, door nachtvorſten na de eerſte week, alsmede door nevels en mist, dat de zomer geweken was. Op den 15den werd in de gemeente van Heſſen, nabij Mechelen, des avonds door eene ſoort van hoos een windmolen omver geworpen en verbrijzeld en de molenaar zelf onder de puinhoopen verpletterd. Ook verſcheidene andere molens, in de ommeſtreken der gemelde ſtad, werden door dezen orkaan, welke ſlechts tien minuten duurde, beſchadigd. De beide laatſte dagen der maand had men donder en bliksem. — De aanvang van December was ſtormachtig, hebbende, inzonderheid in den nacht van den 5den tot den 6den, eene hevige ſtorm, door hagelbuijen afgewisſeld, gewoed. Vijf dagen later volgde een zware mist en uit denzelven ging men tot den winter over. Meer dan de helft dezer maand had men aanhoudende vorst, in het begin matig, doch op het laatst tot 7° Fahrenheit. Een heldere lucht, met O. wind, bleef voortduren. Sneeuw viel er bijna niet, en ſchoon de koude ſcherp genoeg was, moest men het, over het geheel, fraai winterweder noemen,

waardoor nieuwe gelegenheid tot uitoefening van het zoo geliefkoosd ijsvermaak werd gegeven (1).

De hoogſte en laagſte ſtand der rivieren vinden wij opgeteekend als volgt: Rivier-ſtand.

	MAAS.				RIJN.				WAAL.			
	Laagſte.		*Hoogſte.*		*Laagſte.*		*Hoogſte.*		*Laagſte.*		*Hoogſte.*	
	El.	Str.	El.	Str.	El.	Str.	El.	Str.	El.	Str.	El.	Str.
Januarij.	1,	580.	5,	330	2,	354.	4,	920.	3,	244.	4,	945.
Febr.	1,	830.	5,	290.	1,	569.	3,	950.	2,	433.	4,	683.
Maart.	1,	010.	4,	690.	1,	412.	3,	767.	2,	276.	4,	474.
April.	1,	170.	2,	895.	1,	308.	2,	852.	2,	250.	3,	453.
Mei.	1,	520.	1,	965.	1,	098.	2,	668.	2,	067.	3,	427.
Junij.	0,	304.	0,	980.	1.	126.	1,	587.	2,	040.	2,	328.
Julij.	0,	325.	0,	435.	1,	072.	1,	491.	1,	962.	2,	354.
Aug.	0,	230.	0,	510.	1,	072.	1,	569.	1,	962.	2,	460.
Sept.	0,	015.	0,	340.	0,	915.	1,	648.	1,	857.	2,	511.
Octob.	0,	260.	0,	360.	0,	628.	1,	334.	1,	491.	2,	197.
Nov.	0,	270.	0,	440.	0,	313.	0,	575.	1,	308.	1,	478.
Dec.	0,	520.	1,	840.	0,	209.	1,	543.	1,	256.	2,	407.

De gemiddelde hoogte des thermometers, buiten Haarlem waargenomen, bedroeg 52°,87, dus meer dan $1\frac{3}{4}$ hooger dan in 1821. Thermometer.

Op den 24ſten Mei werd eene komeet, voor het eerst te Marſeille ontdekt, ook te Leyden, op het Obſervatorium, waargenomen. Dezelve ſtond in het N, W. tuſſchen de *γ Caſtoris* en de *β Aurigae*, en met die ſterren ten naasten bij op gelijke hoogte. Dezelve was voor het bloote oog onzigtbaar, flaauw van licht, en in kern en omvang weinig beperkt. Komeet in Mei.

De ſtaat der bevolking leverde dit jaar wederom eene aanzienlijke vermeerdering op, zijnde dezelve op den 1ſten Januarij 1823 als volgt (2): Bevolking

(1) Alg. Konſt- en Letterbode 1823, No. 4. — Staatscour. 1823, No. 26 enz.

(2) Deze opgave, aan ons van Gouvernementswege medegedeeld, verſchilt eenigzins van die, welke, bij berekening opgemaakt, gevonden wordt in het *Jaarboekje*

PROVINCIEN.	BEVOLKING.
Noord-Braband	318,039.
Zuid-Braband	483,451.
Limburg	313,945.
Gelderland	275,670.
Luik	323,044.
Oost-Vlaanderen	674,253.
West-Vlaanderen	552,755.
Henegouwen	530,335.
Noord-Holland	385,163.
Zuid-Holland	424,966.
Zeeland	125,596.
Namen	185,584.
Antwerpen	315,025.
Utrecht	114,020.
Vriesland	196,667.
Overijsſel	156,603.
Groningen	151,548.
Drenthe	51,617.
Luxemburg	282,866.
Totaal.	5,861,147.

In Noord-Braband bedroeg het getal der geboorten 10,516, waaronder 5391 van het mannelijk en 5125 van het vrouwelijk geſlacht; dat der huwelijken 2304 en dat der overledenen 7111, zijnde 3626 M. en 3485 V. — De gang der bevolking in Noord-Holland was als volgt: geboorte 15,848; huwelijken 3657; echtſcheidingen 16; overledenen 14,585. — In de Provincie Antwerpen telde men 11,055 geboorten; 2378 huwelijken en 7592 overlijdingen.

Wegens een aantal ſteden zijn ons de navolgende afzonderlijke opgaven voorgekomen (1).

over 1826, uitgegeven oplaat van Z. M., en gedrukt ter Algemeene Landsdrukkerij, alwaar de bevolking, op den 1ſten Januarij 1823, gezegd wordt te hebben bedragen 5,838,123 zielen.

(1) Het getal der echtſcheidingen bedroeg te Amſterdam 13; te Rotterdam 5; te Utrecht 2; te Dordrecht 4; te Leeuwarden 4 enz.

Steden.	Geboorte.			HUWELIJKEN.	Sterfte.		
	M.	V.	T.		M.	V.	T.
Alkmaar . . .	234	191	425	83	226	170	396
Amſterdam . .	3883	3717	7600	1834	4041	3957	7998
Antwerpen . .	1304	1241	2545	496	1030	818	1848
Axel	—	—	98	26	—	—	69
Bergen . . .	427	476	948	159	—	—	691
Brielle . . .	95	67	162	36	92	67	159
Brusſel . . .	—	—	3668	747	—	—	2663
Delft	280	268	548	91	238	248	486
Dordrecht . .	356	408	774	130	247	262	509
Enkhuizen . .	101	87	188	47	50	46	96
Gent	—	—	2710	533	—	—	1901
Goes	—	—	234	43	—	—	205
Gorinchem . .	116	127	243	70	—	—	168
Gouda	265	242	507	110	213	201	414
's Gravenhage .	978	890	1868	478	—	—	1285
Groningen . .	558	567	1125	255	—	—	781
Haarlem . . .	384	383	767	129	—	—	591
Hoorn	170	144	314	60	150	160	310
Hulst	—	—	70	17	—	—	76
Leeuwarden . .	336	355	691	166	210	180	390
Leyden . . .	622	583	1205	277	414	418	832
Middelburg . .	258	245	503	123	329	311	640
Nijmegen . .	281	247	555	122	210	180	390
Rotterdam . .	1420	1299	2719	563	4041	3957	7998
Schiedam . .	—	—	467	106	—	—	417
Sluis	—	—	71	7	—	—	60
Tholen . . .	—	—	84	16	—	—	69
Utrecht . . .	760	703	1463	309	498	512	1010
Veere	—	—	48	10	—	—	54
Vlaardingen . .	125	114	239	52	82	57	139
Vlisſingen . .	—	—	300	56	—	—	205
Zierikzee . .	—	—	276	47	—	—	185
Zwolle . . .	246	277	523	125	189	177	366

Als eene vermeldenswaardige bijzonderheid vonden wij aangeteekend, dat te Luik, op den 7den November, niemand was geſtorven, geboren of getrouwd, welke ſtilſtand van 24 uren in de beweging van den burgelijken ſtand, bij eene bevolking van

50,000 zielen, eene inderdaad zeldzaam plaats hebbende omſtandigheid opleverde.

Merkwaardige geboorten.

De vrouw van zekeren *Renders*, woonachtig te Luik, beviel op den 26ſten Mei van drie kinderen, zijnde twee dochters en een zoon, welke, benevens de moeder, den besten welſtand genoten. — Op den 1ſten Augustus daaraanvolgende bragt *Marigje Rietveld*, huisvrouw van *J. ten Brake*, kleerenmaker te Noordeloos, in Zuid-Holland, insgelijks drie zeer welſchapene kinderen ter wereld, waarvan twee zoons en eene dochter. — Den 3den derzelfde maand verloste de huisvrouw van *David Davidſe*, wonende te St. Geerweg buiten Middelburg, mede allervoorſpoedigst van drie dochters, welke, alsmede de moeder, den besten welſtand bleven genieten. — *Katharina Koolen*, huisvrouw van *D. L. Snoodijk*, arbeider van beroep en woonachtig te Kolijnsplaat, werd op den 4den October mede zeer gelukkig van drie welgeſchapene kinderen verlost.

Hoog-bejaardheid.

Te Emmerikhoven overleed, op den 27ſten Januarij, *Cornelia Groeneveld*, weduwe van *B. van de Capel*, den ouderdom van 101 jaren, drie maanden en 22 dagen bereikt hebbende. Tot aan haar laatſte oogenblik toe, behield deze vrouw, welke tot de geringe volksklasſe behoorde, hare verſtandelijke vermogens en tot aan het ſterfbed eene onafgebrokene gezondheid. — Den 6den Februarij overleed te 's Gravenhage, in eenen ouderdom mede van 101 jaren, *M. H. de Jonge*, geboortig van Amſterdam, welke, bij dagelijkſche ligchaamsbeweging, gezondheid en verſtandelijke vermogens tot zijne uiterſte oogenblikken had blijven behouden. Insgelijks verdient het als eene bijzonderheid opgemerkt te worden, dat deze man, tot het Israëlitiſche Kerkgenootſchap behoorende, in het jongstverloopen jaar nog eenen geheelen dag vastende in de kerk had doorgebragt. — *Maria de Kok*, weduwe van *A. Montagne*, te Leyden, op den 8ſten daaraanvolgende, in eenen ouderdom van 100 jaren en elf maanden overleden, had insgelijks van hare jeugd af aan ſteeds onafgebroken de beste gezondheid genoten,

nalatende bij haar overlijden eene dochter, in den ouderdom van 78 jaren, en voorts 60 zoo kleinkinderen als achterkleinkinderen. — *H. van Ommen*, klompenmaker van beroep, te Oldenbroek, in de Provincie Gelderland wonende, overleed op den 10den derzelfde maand, in den buitengewoon hoogen ouderdom van 104 jaren en 10 weken. Tot zijn honderdſte jaar toe behield hij het volkomen gebruik zijner zintuigen en genoegzame krachten tot het verrigten van zijn gewoon handwerk. Zijne verſtandelijke vermogens en een buitengemeen ſterk geheugen, bleven dezen man tot zijnen dood toe bij. Nimmer was hij ziek geweest, terwijl hij ſteeds een, in alle opzigten, matig leven had gevoerd. Vleesch en meelſpijzen was zijn geliefkoosd voedſel, melk met paardenboonen zijn gewoon avondmaal. In 1738, voor de eerſte reize, gehuwd, had hij in het huwelijk vijf kinderen verwekt, welke alle voor hem overleden waren. Uit een tweede huwelijk was nog een zoon, van 54 jaren, in leven en uit een derde huwelijk waren insgelijks vijf kinderen voor hem overleden. — In de gemeente van Maria Leerne, in Oost-Vlaanderen, overleed, op den 27ſten Februarij, *Elizabeth van de Velde*, oud 101 jaren en 4 maanden, nalatende 4 kinderen, waarvan het jongſte den ouderdom van 60 jaren had bereikt. — Te Longzée, in de nabijheid van Gembloux, in de Provincie Namen gelegen, overleed eenigen tijd later zekere weduwe *Bauvin*, in den hoogen ouderdom van 103 jaren, waarbij als eene zeldzaamheid opmerking verdiende, dat de bewoonſter van een naburig huis 104 jaren en een ander der naburen ruim 100 jaren telde, beide bij ongekrenkte gezondheidstoeſtand. — Op den 24ſten Maart overleed te Utrecht, in den ouderdom van 100 jaren 4 maanden en 17 dagen, *Jannetje van Loenen*, laatst weduwe van *A. van Dam*. Zij was drie malen gehuwd geweest en had in ieder der beide eerſte huwelijken drie kinderen ter wereld gebragt, waarvan nog een zoon, oud 67 jaren, benevens vier kleinkinderen en een achterkleinkind, in

leven was. — Te Groningen overleed den 19den April, in den ouderdom van bijna 102 jaren, zekere *J. A. J. Scheel*, gebooren te Losdorp, den 11den Mei 1720, zijdde van Zweedſche afkomst, kledermaker van beroep, hetwelk hij tot zijn 96ſte jaar had uitgeoefend. Als een blijk van den ongekrenkten ſtaat der verſtandelijke en zin-vermogens van deze man ſtrekt, dat hij nog, daags voor zijnen dood, zonder bril, de Courant las en zijne gewone wandeling aflegde. Nimmer was hij, uithoofde van ziekte, bedlegerig geweest. — Op den 20ſten October, eindelijk, overleed te Monnekezijl, in de Provincie Vriesland, zekere *Martje Hendriks*, geboren te Grijpskerk, in den hoogen ouderdom van 104 jaren en bijna 2 maanden. Elf kinderen, waarvan nog drie in leven, en het oudſte 78 jaren telde, waren de vrucht van haar huwelijk, in het jaar 1743 of 1744, aangegaan met *Pieter Gerbens*. Bij een zeer goed geheugen behield deze vrouw, ſchier tot aan de laatſte oogenblikken haars levens, behalve het gezigt, het volle genot harer zintuigen en eene aanhoudende gezondheid en opgeruimdheid.

Zeldzaam huwelijksfeest.

Te Oldenzaal, in de Provincie Overijsſel, had op den 27ſten Mei een zeer belangrijk huwelijksfeest plaats. Op dezen dag namelijk vierde de Oud-Burgemeester *J. E. Stork* en deszelfs echtgenoote hunnen gouden bruiloft, wordende bij den openlijken dank, welke zij ter dezer gelegenheid het Opperwezen, in de Hervormde kerk, toebragten, ter kerke vergezeld, door 10 eigen, 10 aangetrouwde en 45 kleinkinderen.

Zonderlinge redding bij lijfsgevaar.

Een nieuw en zeer merkwaardig voorbeeld van bijzondere redding bij het dreigendst lijfsgvaar levert het navolgend, te Middelburg plaats gehad hebbend, voorval op. Op den 12den Junij, des middags ten 4 ure, ſtortte een hoogbejaarde metſelaarsknecht, genaamd *Leger van der Ven*, aan den toren ter gemelde ſtede werkende, door een onvoorzien toeval, uit de werkbak, ter hoogte van 21 ellen of 67½ rijnlandſche voeten. Niettegenſtaande dezelve op eenen grooten oneffen puinhoop nederviel, ter plaat-

ſe alwaar een breede balk lag, belast met eenige blaauwe zerkſteenen, en twee paar balken kruisgewijze geſlagen waren, tot zekerheid van de touwen of troſſen, dienende ter ophaling van voornoemde werkbak, bekwam deze man echter zoo weinig letſel, dat reeds twee of drie dagen na dit ongeval geen ſpoor meer van hetzelve overig was. De rigting des ligchaams bij den val was regtſtandig met de armen langs het hoofd naar boven, als van iemand, welke zich met een touw naar beneden laat glijden, en in deze houding was hij op de voeten nedergekomen, zonder door den val merkelijk te zijn bedwelmd en ſlechts over pijn in den rug en in de beide enkels klagende.

Vlugheid in het ſchaatſenrijden.

Bij gelegenheid van het in dit jaar, door eenen ſtrengen vorst, ongemeen begunſtigd ijs-vermaak werden door twee gebroeders, te Koog aan de Zaan woonachtig, zijnde *Klaas* en *Willem Oostindie*, bekend als zeer vlugge ſchaatſenrijders, op den 29ſten December de zeven Noord-Hollandſche ſteden (Alkmaar, Medenblik, Enkhuizen, Hoorn, Purmerend, Edam en Monnikendam), benevens de ſteden Amſterdam, Muiden, Naarden, Weesp en Haarlem, binnen den tijd van een etmaal, op ſchaatſen bezocht. Tot dezen togt had eene diergelijke, op den 19den December 1676 door vier ingezetenen derzelfde plaats gedaan, aanleiding gegeven, waarbij echter, zoowel uithoofde van den grooteren vereischten omweg als wegens andere hindernisſen, de volharding en bekwaamheid der gemelde beide broeders allen lof verdienden (1).

(1) Staatscour. 1823, No. 10. — Een meer omſtandig verſlag, zoowel wegens den vroegeren togt, als wegens den lateren, opgemaakt uit de eigene aanteekening der broeders, vindt men in de Alg. Konst- en Letterbode, 1823, No. 4.

Digitized by Google

REGISTER

OP HET

JAARBOEK

VAN 1822.

A.

Accijnſen. Zie *In-, Uit- en Doorvoer.*

Adel. Beſluit nopens de titels van Adeldom. 91—92.

Afkondiging der Wetten. Bepalingen wegens verbindende kracht der Wetten. 80—81.

Akademie (Koninklijke) te Bruſſel. 474. — Van Beeldende Kunſten te Amſterdam. 474—476. — Te Antwerpen. 576. — Van Schilderkunst te Bruſſel. 478. — Teeken-Akademie te Middelburg. 481.

Ambtenaren. Beſluit wegens verwijdering der beambten van hunne posten. 96—97.

Amortiſatie-Sijndikaat. Voorſtel tot daarſtelling van hetzelve. 64—69. — Later ingetrokken. 70.

Amſterdam. Inſtorting van het Oostindiſche Buitenhuis aldaar. 435—426. — Tooneelvertooning te dier ſtede. 489. — Tentoonſtelling van kunstwerken aldaar. — Brand eener Luterſche Kerk aldaar. 511—513.

Anderſon (De Heer *P. W.*) overleden. 459.

Antwerpen. Verbeteringen der ſtad en haven. 353.

Armen. Verſlag wegens den ſtaat der armen. 514—528. — Beſluit wegens benoeming eener kommiſſie tot onderzoek van den ſtaat der armen. 529—530. — Beſluit

wegens algemeenen onderſtand. 530—531. — Betreffende de overneming van bedelaars in de armen-koloniën. 538—539. Nader beſluit wegens dezelve alsmede omtrent weezen, vondelingen, verlatene kinderen enz. 539—545.

Athenaeum te Amſterdam 441—462. — Te Franeker. 462. — Te Deventer. Ald.

Azijnen. Belasting op dezelve. 58—59.

B.

Baalen (De Heer *van*) overleden. 490.

Belastingen. Uitvaardiging van onderſcheidene belastingwetten. 163. — Beſluit wegens het in werking brengen des nieuwen belasting-ſtelſels. 292. — Beſluit nopens den overgang tot het nieuwe belasting-ſtelſel. 293—301. — Benoemingen bij de directie derzelve. 307—308.

Bemmelen (De Heer *A. van*) overleden. 493.

Bieren. Belasting op dezelve. 58—59.

Bijbelgenootſchap (*Nederlandsch*) houdt deszelfs achtſte algemeene Vergadering. 507.

Bois (Mr. *V. J. M. du*) benoemd tot Referendaris der Eerſte Klasſe. 147.

Boreel (Jhr. *J.*) Gezantſchap-Sekretaris te London. 26.

Borrendam. Overblijfſelen van het onde dorp van dien naam ontdekt. 569.

Bosch (Oud dennen-) bij Breda ontdekt. 565.

Braam (Vice-Admiraal Jhr. *A. van*) overleden. 318.

Bruſſel. Droevig voorval aldaar. 560—561.

C.

Canino (Prins *van*) gaat een huwelijk aan in dit Rijk. 28.

Capellen (Jhr. *J. F. van der*) benoemd tot Hofmaarſchalk. 14.

Caylar (De Generaal-Majoor *J. Du*) overleden. 317.

Christo Sacrum (Kerkelijk Genootſchap) viert deszelfs vijf-en-twintigjarig beſtaan. 506.

Cleeve (Mejufvr. *J. C.*) overleden. 401.

Columbus (Schipbreuk van de). 437—440.

Conflicten. Beſluit tot regeling der conflicten tusſchen de regterlijke en administratieve magten. 337—339.

Crommelin (De Heer *J. P. van Wickevoort*) benoemd tot Staatsraad in buitengewonen dienst. 100.

Curaçao. Benoeming aldaar. 428.

D.

Dapperen (De Heer *D. van*) overleden. 459—460.

Denemarken (Prins *Christiaan Frederik van*) als Graaf van Oldenburg in de Nederlanden. 12—13.

Desſe (Kapitein *P.*) ontvangt een ridderorde van Z. M. 440.

Domeinen. Voordragt nopens Koninklijke domeinen. 82—85.

Domein-Loterij. Zie *Financiën.*

Drukpers. Regtsgeding wegens het *Journal de Gand.* 341—344. — Wegens de *Flambeau.* 344.

Duitschland. Sterkte van het Bondsleger. 27.

Dumonceau (Graaf) overleden. 53.

E.

Erfprins van Oranje. Verjaring van Z. K. H. gevierd. 3.

Euſtatius (*St.*). Benoeming van eenen Gouverneur voor deze bezitting. 405.

F.

Fabrijken. Zie *Koophandel.*

Fagel (Baron *W.*) Zaakgelastigde te Lisſabon. 26. — Deszelfs overlijden. 100.

Financiën. Zevende uitlooting der Uitgeſtelde Schuld. 30—31. — Ontwerp eener domein-loterij aangeboden aan de Staten-Generaal. — Het voorſtel ingetrokken. 33—50. — Voordragt nopens de vereeniging van het Sijndikaat en Amortiſatie-Beſtuur. 64—69. — Het voorſtel ingetrokken. 70. — Wet wegens vermeerdering der ſtaats-ſchuld. 73—80. — Voordragt nopens de tweede afdeeling der begrooting aangenomen. 126—127. — Wetten hiertoe betrekkelijk. 127—143. Benoeming van eenen Adminiſtrateur. 161. — Benoemingen bij de direkte belastingen, in- en uitgaande regten en accijnſen. 308.

G.

Gedisteleerd (*Binnenlandsch*). Belasting op dat middel. 70—71. — (*Buitenlandsch*). Belasting op dat middel. 60—61.

Gemaal. Belasting op dat middel. 53—55. — 144—145. Reglement op hetzelve vastgeſteld. 292—293. — Wet nopens de invoering der belasting op hetzelve. 302.

Gemeente-Beſturen. Beſluit regelende de benoemingen der kandidaten tot dezelve. 94—96.

Geneeskundige Staatsregeling. Beſluit wegens toelating van vreemdelingen, als Medicinae doctors. 359. —— Benoemingen voor geneeskundige Kommisſiën. 360.

Genootſchap (*Zeeuwsch*) van Wetenſchappen. 423. — Der Nederlandſche Letterkunde te Gent. 476. — *Concordia* te Bruſsel. Ald. — Provinciaal Utrechtsch genootſchap. 482. — *Het volmaakt akkoord.* 486. — (Natuurkundig) te Groningen. 486. — *Tot Nut en Beſchaving.* 489.

Gent. Brand in de kerk van St. Bavo aldaar. 510—511.

Geſlagt. Belasting op dat middel. 56—57. — Wet op de invoeringder belasting op dat middel. 312.

Gevangenhuizen. Oproer in het gevangenhuis te Utrecht. 347.

Gevers (De Heer *M. B. H. W.*) benoemd tot Lid der Algemeene Rekenkamer. 146.

Gloucester (Hertog *van*) reist in de Nederlanden, onder den naam van Graaf *van Caunaught*. 11.

Grensſcheiding tusſchen Groningen en Drenthe bij eene wet geregeld. 107—108.

Greve (De Heer Mr. *E. H.*) overleden.

Grevenmacheren. Hevige brand aldaar 557.

Grieken. Opſtand der Griekſche natie tegen de Turkſche dwangheerſchappij. 20. — Verklaring deswege aan de Christen Mogendheden. 20—24.

Groenlandſche Vaart. Uitrusting van het ſchip *Spitsbergen*. 424.

Groen van Prinſterer (De Heer *P. J.*) benoemd tot Staatsraad in buitengewonen dienst. 100.

Grondbelasting. Derzelver omſlag bij eene wet geregeld. 108—109.

Groot-Brittannië. Dood van den Markies van Londondery (Lord *Castlereagh*). 25. — Z. H. in het Ministerie opgevolgd door den Heer *Canning*. 26. — Bepaling wegens het last- of tonnengeld der ſchepen onder Engelſche vlag. 424.

Groote of Haringvisſcherij. Wet wegens de haring-jagers. 61—62. — Reglement op de groote Visſcherij. 381—410. — Uitbreiding der visſcherij.

Guinea. Nieuwe Gouverneur aldaar benoemd. 435.

H.

Harbauer (De Heer) benoemd tot Inſpekteur-Generaal van den Geneeskundigen dienst. 360.

Heeckeren van Enghuizen (Baron *van*) Zaakgelastigde in Noord-Amerika. 26.

Helder. Kust-licht aldaar. 425.

Heldewier (De Heer) Zaakgelastigde bij het Hof van Baden. 26.

Heldewier (Mr. *D. M. G.*) overleden. 100.

's Hertogenbosch. Eerſte ſteen aan de kanaalwerken aldaar. 357.

Hervormde kerk. Beſluit wegens geestelijken der Hervormde Kerk. 494. — Wegens kinder- en ſchoolgelden. 494—496. — Wegens toelating van vreemdelingen tot den kerkdienst. 496. — Algemeene Synode. 501. — Beſluit der Synode, wegens aanneming van

Katholieke geestelijken, als Evangeliedienaren. 501—503. — Wegens 's Konings verjaardag. 503. — Reglement op de kerk-viſitatiën. 503—506. — Inwijding eener kerk te 's Hertogenboſch. 507. — Te Beuningen. Ald.

Heſſ (H. J. de) teregt geſteld. 345—347.

Heſſen Darmſtadt (Prins *van*) te Nijmegen. 13. — Van het Loo naar Utrecht. 16.

Hooge School te Leuven. 462—463. — Te Luik. 463—464. — Te Gent. 464. — Te Leyden. 464—471. — Te Utrecht. 472. — Te Groningen. 473.

Hulswit (De Heer *J.*) overleden. 473.

I.

Jagt. Beſchikkingen wegens regt van de jagt. 29—30. — Benoemingen voor de jagt-diſtrikten. 410—411.

Inſtituut (Koninklijk Nederlandsch). 473—474.

In-, Uit- en Doorvoer tevens met de Accijnſen geregeld. 71—72. — Tarief der regten van In-, Uit- en Doorvoer vastgeſteld. 72—73. — Wet over de heffing der regten van In-, Uit- en Doorvoer, van de Accijnſen en van het Tonnengeld der zeeſchepen. 194—290. — Beſluit wegens liniën van toezigt. 203. — Wet houdende Tarief op den In-, Uit- en Doorvoer van alle goederen enz. 290—292. — Beſluit nopens kantoren van in- en uitklaring enz. 301. — Nopens den uitvoer van run en ſchors. 301—302.

Israëliten. Israëlitiſche Armenſchoolen. 458—459. — Waarſchuwing wegens kerkelijke bijdragen. 507. — Bepalingen wegens kerkelijke inzegeningen. 508. — Veranderingen in het ring-reglement. 508. — Wegens toelating van vreemdelingen tot het Israëlitisch onderwijs. 509. — Bekeering van eenen Opper-Rabbijn. 510.

K.

Katholieke kerk. Toelagen voor R. Katholieke Gemeenten. 499. — Katholieke kerk te Schiedam. 499. — Te

— Te Muiden. Ald. — Te Ath. Ald. — Te 's Gravenhage. 500.

Katwijk aan Zee. Hulp aan noodlijdenden aldaar. 356.

Kerkelijke goederen. Beſluit wegens kerk- of fabrijksgoederen in de Z. Provinciën. 496—498.

Kist (De Heer *E.*) overleden. 491.

Kock (Luitenant-Generaal *M. de*) legt den eed af als Luitenant-Gouverneur van Neêrlandsch Indië. 328.

Komeet in de maand Mei. 579.

Koning. Z. M. in de Schouwburg te Bruſſel. 3. — Z. M., benevens de Koninklijke familie, in de hoofdſtad. 4—5. Vandaar naar Soestdijk. 5. — In de reſidentie terug. Ald. — Vertrek naar Bruſſel. 5—6. — Z. M., naar het Loo en terug naar 's Hage. 7. — Z. M. benevens de verdere Koninklijke familie, ter doopplegtigheid in de Hoofdſtad. 7. — Vertrek van daar. 10. — Z. M. op het Loo. 11. — Viering van 's Konings verjaardag. 13—14. — Z. M. bezoekt de Veeartſenij-School. 16. — Te Antwerpen. 17. — Van daar naar Bruſſel. 17—18. Benevens verdere leden der K. familie in de ſchouwburg aldaar. 18. — Liefdadigheid des Konings. 537.

Koningin. Verjaardag van H. M. gevierd. 18—19.

Koophandel. Aanſtelling van Konſuls. 422—423. — Toelating van vreemde Konſuls. 423. — Benoemingen voor den Levantſchen handel. 423. — Benoemingen bij de Kamers van Koophandel en Fabrijken. 423. — Betrekkingen met den Levant. 424—425. — Schade aan den handel door zeeroovers toegebragt. 426.

L.

Landbouw. Deszelfs belangen voorgedragen bij de Staten-Generaal. 59—60. — Benoeming voor de Kommisſiën van landbouw. 367. — Maatregelen tot beteugeling der zandverſtuivingen. 368. — Bebouwing van Duingrond. 370. — Staat van den Landbouw. 370—381.

Landtaal. Beſluit omtrent het gebruik der landtaal. 339—340. — Vonnis in de landtaal uitgeſproken, in Vlaanderen. 342.

Leyden. Beſluit wegens ſchadeloosſtelling voor de ramp

dier ſtad, in 1807. 531—532. — Nader berigt deswege. 532—537.

Lemmers (Schout bij Nacht *N.*) overleden. 318.

Lens (De Heer) overleden. 492.

Limpens (De Staatsraad) overleden. 147.

Luterſche Kerk. Wijzigingen in het Luterſche kerkreglement. 500.

M.

Maanen Asz. (De Heer *J. van*) overleden. 490.

Maatſchappij. Diligentia te 's Gravenhage. 477. — Van Landbouw te Gent. 477—478. — Van Kruidkunde te Doornik. 478. — Van Landbouw te Amſterdam. 479. — Van Wetenſchappen te Haarlem. Ald. — Huishoudelijke Maatſchappij. 480. — Van Nederlandſche Letterkunde te Leyden. 481. — *Tot Nut van 't Algemeen.* 483—486. — Hollandſche Maatſchappij van Fraaije Kunſten en Wetenſchappen. 487.

Maatſchappij van Weldadigheid. Toelagen des Konings voor de Armen-Koloniën. 537. — Beſluit wegens militairen dienst der Kolonisten. 537. — Benoemingen voor dezelve. 545—546. — Algemeene Vergadering der Maatſchappij. 546—550. — Toeſtand der Koloniën. 550—551. — Vorderingen der Maatſchappij in de Z. Provinciën. 551—553. — Kolonie *Wortel.* 553—555.

Maatſchappij tot begunstiging der Volksvlijt. Zie *Naamlooze Maatſchappij.*

Marine. Aanbouw voor dezelve. 301.

Markten (*Jaar- en Week-*). Beſluit nopens dezelve. 421—422.

Maten en Gewigten. Beſluit wegens den invoer der maten van granen, zaden enz. 416—421.

Meekrap. Opheffing van het verbod om de mullen der meekrappen te verſtampen. 411.

Mey van Streefkerk (Mr. *J. G. de*) benoemd tot Sekretaris van Staat. 147.

Metelerkamp (Mr. *R.*) benoemd tot Staatsraad in buitengewonen dienst. 100.

Michiels van Keſſenich (De Heer *H. J.*) benoemd tot Staatsraad in buitengewonen dienst. 100.

Militair Geregtshof. Beſluit omtrent de practizijns bij het Hoog Militair Geregtshof. 332—333. — Benoemingen bij hetzelve. 333.

Militie (*Nationale*). Beſluit nopens de inlijving der Armen-Kolonisten. 313. — Wegens den dienst der kweekelingen aan 's Rijks hospitalen. 313. — Wegens aanming van Nederlanders, Zwitſersch Burgerregt bezittende. 314. — Wegens vrijſtelling uithoofde van den dienst eens broeders. 314—315.

Mollerus (Baron *W.*) benoemd tot Gezant aan het Hof van Beijeren. 26.

Munt. Invoering van 't nieuwe kopergeld. 308. — Memorie, bij deze gelegenheid, van *A. L. van Harpen en Zoon.* 308—312.

Munten (*Oude*) bij Groningen ontdekt 565.

N.

Naamlooze Maatſchappij. Beſluit tot daarſtelling derzelve. 91—100. — Derzelver Statuten. 147—161. — Ontvangt den titel van Algemeene Nederlandſche Maatſchappij ter begunſtiging der volksvlijt. 161. — Benoemingen bij dezelve. 161.

Nederlandſche Bank. Benoeming bij dezelve. 308.

Nieuwe Diep. Scheepsdok aldaar. 318.

Nieuwpoort. Wedſtrijd aldaar. 487—489.

Nijmegen. Herſtel der Havenmuur. 355.

Notariaat. Beſluit wegens misbruiken der Notarisſen. 333—336.

O.

Oktrooijen van Invoer en Uitvinding. 412—416.

Onderwijs. Staat van het onderwijs. 440—450. — Beſluit wegens bevoegdheid tot het geven van lager onderwijs. 451—452. — Kommisſiën van Onderwijs in de Z. Provinciën. 453—454. — Benoeming van Schoolopzie-

ners. 454—455. — Bepalingen wegens attributiën der Kommiſſiën van Onderwijs. 455. — Schoolonderwijzersgezelſchappen. Ald. — School-reglement van West-Vlaanderen. 456. — School te Hal. Ald. — Te Soest. — Schoolfeest in Vriesland. 457—458. — Beſluit wegens toelating van vreemdelingen tot het Hoogleeraarambt. 461. — Wegens reiskosten der Studenten. Ald.

Oost-Indiën. Sultan van Palembang in ballingſchap. 319. — Aanhoudende ſtrooperijen. 319—320. — Togt tegen roovers te Kadoe. 320—321. — Tegen zeeſchuimers 321—322. — Te Makasſar. 322—324. — Verongelukking van ſcheepen. 324. — Toeſtand der bezittingen. Ald. — Reglement voor den geneeskundigen dienst. 325. — Beſluit wegens koperen munt. Ald. — Wegens invoer van buskruid en ſchietgeweer. 325—328. — Verbod wegens ladingen. 328. — Eedaflegging van den Generaal *de Kock*. 328. — Voornaamſte benoemingen. 328—329. — Vertrek van den Heer *Reinwardt*. 329—330. — Reis van den Gouverneur. 330—331. — Vuurſpuwende berg.

Ostende. Havenſluis aldaar 355.

Oudheden in Noord-Holland opgegraven. 567—569.

P.

Paardenfokkerij. Reglement op dezelve. 363—367.

Padde (levende) in een ſteen ontdekt. 564.

Palembang. Zie *Oost-Indiën.*

Patent. Wijzigingen in de heffing van het patent-regt, voorgedragen bij de Staten-Generaal. 145—146.

Perſoneel (Belasting onder den naam van). 55—56. — Wet nopens dezelve. 163—194.

Pharmacopea. Beſluit wegens derzelver uitgave. 356.

Prins Ernst Caſimir, jongſte zoon des Prinſen van Oranje, overleden. 13.

Prins Frederik. Verjaardag van Z. K. H. 3. — Bezoekt van den Prins te Leyden. 3—4. — Naar de Helder. 5. — Bezoekt de Z. Provinciën, in gezelſchap van den Prins van Pruiſſen. 6. — Reis naar Zwolle. — Bezoekt Frederiksoord. 15—16. — Ontvangt eene me-

daille van de Maatſchappij van Landbouw te Gent. 362.

Prins van Oranje te Soestdijk. 5. — Benevens Hoogstdeszelfs gemalin te Amſterdam. 14. — Verjaardag van Z. K. H. 19. — Brand in het Paleis te Ter Vueren. 19.

Prinſes van Oranje. Bevalling van H. K. K. van een' Prins. 6. — Gelukkig herſtel. 7. — Doop van den jong geboren Prins in de Hoofdſtad. 7—11.

Pruisſen. Prins *Frederik Wilhelm* van Pruisſen in de Nederlanden. 3—6. — Overeenkomst met dat Rijk wegens *pro Deo* bediening in regten. 27—28.

Q.

Quabeck (Burggraaf *de*) Zaakgelastigde bij het Hof van Madrid. 26.

R.

Reddingen (Kloekmoedige) uit lijfsgevaar. 558—559. — Bij ſchipbreuk. 559—560. — Te Brusſel. 560.

Rederijkers te Brusſel. 489.

Reinwardt (De Heer) keert terug uit de Oost-Indiën. 323—330.

Rekenkamer (Algemeene). Benoeming bij dezelve. 146.

Repelaer van Driel (Jhr. *O.*) benoemd tot Gouverneur der Algemeene Nederlandſche Maatſchappij. 61.

Rhemen (Jhr. *van*) overleden. 33.

Rijnvaart. Staat derzelve in dit jaar. 237.

Rivieren. Beſluit wegens rivier- en waterwerken. 348—349.

Rivierenſtand in dit jaar. 579.

Rooijen (De Heer *H. van*) benoemd tot Adminiſtrateur. 161.

Rubbens (Schilderij van *P. P.*) verkocht. 490.

Run. Zie *In-, Uit- en Doorvoer.*

S.

Scheepvaart. Staat derzelve. 436—437.

Scheveningen. Hulp aan noodlijdenden aldaar. 556.

Schip (Oud) te Capelle opgegraven. 561—564.

Scholen. Zie *Onderwijs.*

Schors. Zie *Run.*

Schutterijen. Beſluit betrekkelijk den Schutterlijken dienst van vreemdelingen. 316. — Bepalingen wegens den eed der Schutters. 316. — Afdanking van Schutters te Breda. 316—317.

Spaendonck (De Heer *S. van*) overleden. 492.

Spanje. Staatsſtormen aldaar. 24—25. — De Nederlandſche Gezant verlaat Madrid. 25. — Tegenomwentelingsbeſtuur. 27.

Staatsſtukken. Beſluit wegens het drukken derzelve. 92—93. — Nader beſluit deswege. 93.

Staten-Generaal. Werkzaamheden van Januarij tot Augustus. 29—90. — Nieuwe leden der Tweede Kamer. 33. — Mededeeling van Traktaten. 50. — De Heer *Kemper* verzoekt ontſlag als voorzitter eener afdeeling. 58. — Beſluit wegens gebruik der landtaal. 60. — Mededeeling wegens bevalling der Prinſes van *Oranje*, 62. — Adres van gelukwenſching te dezer gelegenheid. 63. — Ontſlag van den Heer van *Wickevoort Crommelin.* 85. — Nieuwe leden der Tweede Kamer. 86. — Verſlag wegens Onderwijs en Armen-beſtuur aan dezelve. 88—89. Sluiting der Bijeenkomst van 1821—1822. — 89—90. — Werkzaamheden van October tot December. 101—147. — Nieuwe leden der Tweede Kamer. 104—106. — Benoeming van den heer *van der Duſſen.* 106. — De Heer *Nikolaï* aanvaart het voorzitterſchap. 106. — Ontſlag van den Heer *Eyſinga.* 107. — Preſident der Eerſte Kamer. 107. — Kennisgeving wegens overlijden van den zoon des Prinſen van *Oranje.* 110. — Adres in antwoord op de aanſpraak des Konings ter opening. 110—112. — Lijst van dispenſatiën ingezonden. 144. — Benoemingen voor de Eerſte Kamer. 146. — Rekwest van den Heer *van Bolte.* 146—147.

Staten Provinciaal. Beſchikkingen wegens dezelve 93—94.

Stoomvaart tusſchen Willemsdorp en de Moerdijk. 353.
Stralen (Mr. *H. van*) overleden. 147.
Suiker. Belasting op dat middel. 30—32.
Suriname. Benoeming aldaar. 428. — Aankomst van den Heer *de Veer*. — Deszelfs plegtige inſtallatie. 428—432. — Kennisgeving wegens Uitgaande regten. 433. — Nadere publicatie deswege. 435. — Benoemingen. Ald.

T.

Tentoonſtelling van kunstwerken te Amſterdam. 430.
Thermometerſtand in dit jaar. 579.
Tollen. Beſluit wegens tol-gelden. 162.
Tollius (De Hoogleeraar *H.*) overleden. 465—468.
Tonnengeld. Zie *In-*, *Uit- en Doorvoer*.
Tooneelvertooning te Amſterdam. 489—490.
Trappisten (Inſtelling der) bevestigd. 500.

U.

Utrecht. Oproer in gevangenhuis aldaar 347. — Nieuwe ſluis te dier ſtede. 357.

V.

Vaccine. Maatregelen tot bevordering derzelve bij pokken-epidemie. 360—361. — Verſlag wegens Vaccine. 361—363.
Veeteelt. Staat van het veefonds. 362.
Verona (Congres te) geopend. 27.
Vestingwerken. Inſpectie-reis van Prins *Frederik*. 301.
Voet van Winsſen (De Heer) overleden. 59.
Vredegeregten. Aantal derzelve afgeſchaft. 333 en 340—342.
Vrijdag (De Heer *D.*) overleden. 490.

W.

Water (De Hoogleeraar *Te*) overleden. 469—470.
Waterſtaat. Beſluit omtrent dijk- en polderbeſtures.

349—351. — 351—352. — Uitwatering te Steenbergh. 356. — Nieuwe ſluis te Utrecht. 357.

Weêrsgeſteldheid gedurende dit jaar. 569.

Werken (*Publieke*). Staat derzelve. 352.

Wet, houdende beſchikkingen nopens de jagt. 29—30. — Wegens de zevende uitlooting der Uitgeſtelde Schuld. 31. — Nopens Haringjagers. 62. — Wegens vermeerdering der Staatsſchuld. 77—80. — Nopens promulgatie der wetten. 81. — Wegens overdragt van domeinen aan den Koning. 84—85. — Regelende de grenzen tusſchen Groningen en Drenthe. 107—108. — Aangande den omſlag der grondbelasting. 109. — Tot regeling van de tweede afdeeling der begrooting. 127—129. — Houdende vastſtelling der middelen tot beſtrijding der buitengewone uitgaven. 129—131. — Nopens de wijze van voorziening in de buitengewone uitgaven. 131—143. — Wegens de belasting op het perſoneel. 164—194. — Over de heffing der regten van In-, Uit- en Doorvoer, van de Accijnſen, alsmede van het Tonnengeld der Zeeſchepen. 194—290. — Houdende tarief op den In-, Uit- en Doorvoer. 290—292. — Wet op de invoering der belastingen van het gemaal en geſlagt enz. 302—307.

Wetboek (*Burgerlijk*). Nieuwe conceptwetten hiertoe betrekkelijk. 30. — 51—52. — 52—53. — 81—82. — 144 — 147. — Beſluit wegens redactie van het B. Wetboek. 97—98.

Wetboek van Koophandel aangeboden aan de Staten-Generaal. 112—113.

Wijnen. Belasting op dezelve. 30—33.

Wurtemberg. Z. M. de Koning van Wurtemberg, onder den naam van Graaf *von Teck*, in dit Rijk. 11—12.

Z.

Zeeroverijen in de West-Indiën. 426—427.

Zout. Belasting op dat middel. 57—58 en 87—88.

Zweden. Kroonprins van Zweden reist, onder den naam van Graaf *van Schoonen*, in de Nederlanden. 12 — Koningin van Zweden, onder den naam van Hertogin van Gothland, in dit Rijk. 13.

Bayerische Staatsbibliothek München

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google